

การศึกษาเพลงโคราช

ปริญญานิพนธ์
ของ
กมลีนผกา หับทิมธงไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขามาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

ตุลาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

781.629591

03150

ร.3

การศึกษาเพลงโคราช

26 ม.ค. 2548

บทคัดย่อ

ของ

กลั่นผกา ทับทิมธงไชย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย

ตุลาคม 2547

h 257445

กลั่นผกา ทับทิมธงไชย. (2547) *การศึกษาเพลงโคราช*

ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์.
รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุณานนท์

การศึกษาเพลงโคราช ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะเพลงโคราช ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักการวิจัยทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) วัตถุประสงค์ของการวิจัยมี 2 ประการ

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราช
2. เพื่อรวบรวมกลอนเพลงโคราช

ผลการวิจัยพบว่า

1. เพลงโคราชหมายถึงเพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการร้องกลอนโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยไม่ใช้ดนตรีแต่ใช้การปรบมือและกระทืบเท้าเป็นการให้จังหวะประกอบการร้อง

เพลงโคราชมีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณและเป็นที่นิยมกันมากในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ซึ่งมีการพัฒนารูปแบบการเล่นเป็นมาตรฐานเดียวกันคือ ในการร้องเพลงโคราชนั้นจะร้องกลอนเพลงเรียงตามลำดับ ที่ได้รวบรวมไว้ในงานวิจัย 170 หน้า มี 17 ประเภทเสมอ การแต่งกายของหมอเพลงโคราช ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายมีเอกลักษณ์เฉพาะ เพลงโคราชมีการพัฒนาเป็นเพลงโคราชชิง ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไป

2. การรวบรวมกลอนเพลงโคราช คณะสุธีหนองไผ่ ผู้วิจัยศึกษากลอนเพลงของคณะสุธีหนองไผ่ ซึ่งมีเนื้อหาคำกลอน เป็นไปตามแบบแผนการเล่นเพลงโคราช ทั้ง 17 ประเภท แต่ลักษณะของคำกลอนมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกับคณะอื่น คือเป็นคำกลอนของเพลงเรียงตามลำดับ

A STUDY OF PLENG KORAT

AN ABSTRACT

BY

KLINPAGA TUBTIMTHONGCHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Fine arts degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

October 2004

Klinpaga Tubtimthongchai (2004) *A study of Pleng Korat*. Master Thesis,
M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot
University. Advisor Committee : Dr. Somsak Ketukaenchan,
Assoc. Prof. Kanchana Intarasunanant.

A study of Pleng Korat. Master, the researcher studied only Korat songs in the area of Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, by using the principal of ethnomusicology research. The objectives of the research are two points :

1. To study the historical background and culture related to Korat songs,
2. To gather Korat song verses and poems.

As the research result, it was found :

1. Korat songs means the folk songs of Nakhon Ratchasima Province, which are verses and poems of conversations between the male side and the female side without use of music but hand-clapping and foot-tramping as the tempo accompanying the singing.

Korat songs have their tradition dating back to ancient times and were very popular in the days of King Rama III, which represent developments of a uniform style of play, i.e. in the singing of Korat songs, song verses and poems would always be sung respectively, that corrected in research have 170 pages according to 17 categories. The manner of dressing of Korat song Singers, both on the male and female sides, is unique. Korat songs have their development into Cing Korat Songs, which are popular everywhere.

2. The gathering of Korat song verses and poems of Suthee Nongphai Troupe. The researcher studied the Korat song verses and poems of Suthee Nongphai Troupe, the substances of which are according to the tradition of all the 17 categories of Korat song play but the character of which differ from those of other troupes, i.e. being song verses and poems different arranged in sequence.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเพลงโคราช

ของ

นางสาวกณีนพกา ทับทิมธงไชย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

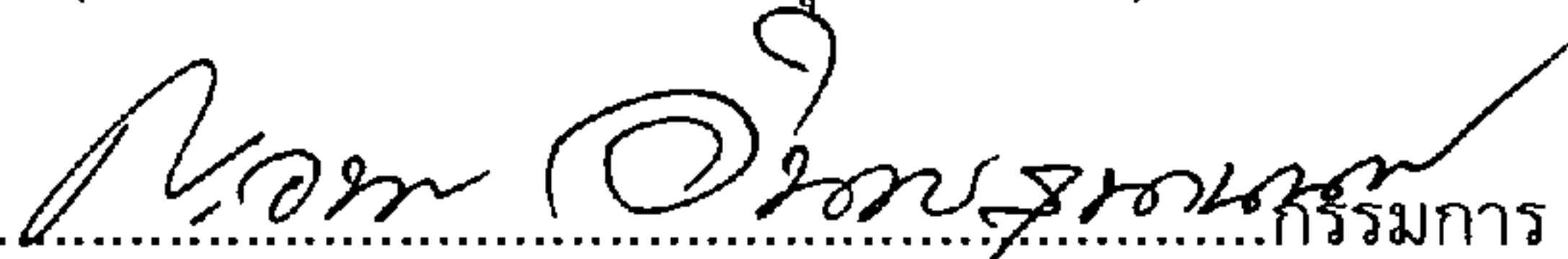
วันที่ 15 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

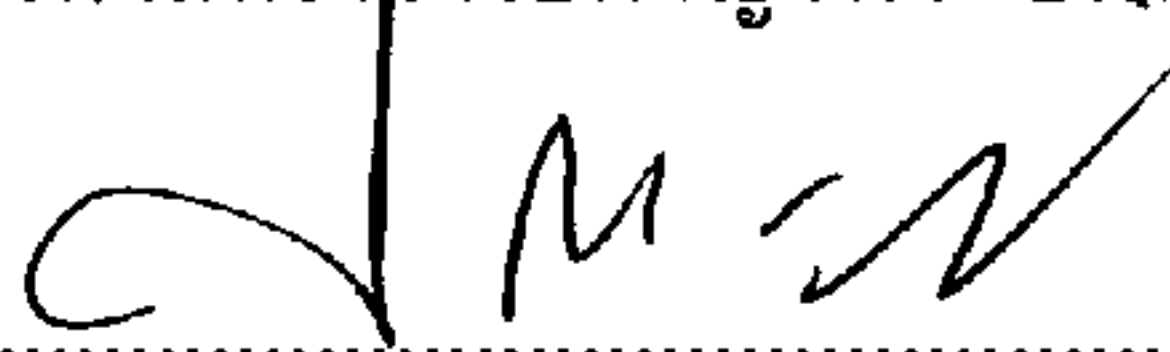
.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์)

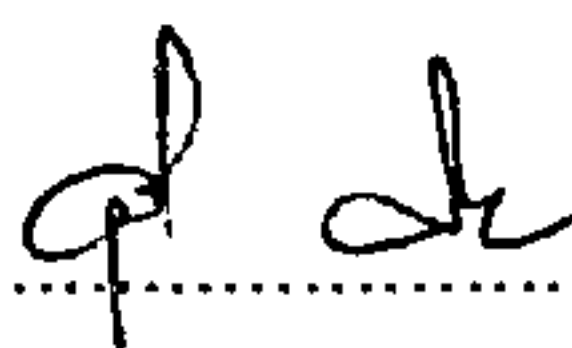
.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ดร. สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆเป็นระยะๆ ทำให้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจิ ศรีสมบัติ ที่ให้ความกรุณาในการรับเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษในการสอบปากเปล่าและร่วมตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในภาคดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาดนตรีแก่ข้าพเจ้าจนเกิดความรู้ความสามารถและนำไปใช้ประโยชน์อย่างได้ผลอย่างแท้จริง

ขอขอบพระคุณอาจารย์กำป็น บ้านแท่น อาจารย์สุธี หนองไผ่ ครูเพลงโคราช สด.บุญสม สังข์สุข นายกสมาคมเพลงโคราชคนปัจจุบัน คุณแม่ บัวลอย สังข์สุข คุณพี่กาเหว่า โชคชัย และคณะหมอลำเพลงโคราชทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ถ่ายทอดเรื่องราวของเพลงโคราช และให้ข้อมูล คำแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนทำให้การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤมล ปิยวิทย์ ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา และเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเพลงโคราช ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี ภู่งาม อาจารย์ประสิทธิ์ อินทรสร อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับลักษณะต่างๆของดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา

ขอขอบพระคุณเพื่อนๆนิสิตนักศึกษา ที่มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ โดยเฉพาะ คุณกาญจนา โยธายุทธ คุณรัตนา ทูลกลาง คุณอนงนารถ มารวยและคุณอรณพ วรวาณิช

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวของผู้วิจัย ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และขอระลึกถึงพระคุณของครู อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กลั่นผกา ทับทิมธงไชย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมนุษยดุริยางควิทยา.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราชของจังหวัดนครราชสีมา.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	24
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ประวัติของจังหวัดนครราชสีมา.....	36
ความเป็นมาของเพลงโคราช.....	48
องค์ประกอบในการเล่นเพลงโคราช.....	69

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) การเล่นเพลงโคราช.....	72
เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่.....	89
กลอนเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่.....	100
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	270
บรรณานุกรม	273
ภาคผนวก.....	277
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต.....	278
ภาคผนวก ข ภาษาโคราช.....	291
ภาคผนวก ค โน้ตเพลงโคราชซิ่ง.....	308
ภาคผนวก ง VCD เพลงโคราช.....	330
ภาคผนวก จ VCD การสาธิตการฝึกเพลงโคราช.....	333
ภาคผนวก ฉ แผนที่ตั้งคณะหมอลำเพลงโคราช.....	336
ประวัติย่อผู้วิจัย	338

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่ประเทศไทย.....	40
2 แผนที่จังหวัดนครราชสีมา.....	41
3 การแสดงเพลงโคราช.....	54
4 การแสดงเพลงโคราชแก๊บน.....	55
5 การแสดงเพลงโคราชชิง.....	59
6 ที่ทำการคณะทองสุข กำป้ง.....	60
7 ชุมชนบ้านสระบัวเกลื่อน.....	61
8 ประธานสมาคมเพลงโคราช.....	61
9 วัดศาลาลอย.....	62
10 คณะหมอลอยย่านวัดศาลาลอย.....	63
11 ที่ตั้งเพลงโคราชคณะรำไพ โชคชัย และคณะอื่น ๆ.....	63
12 อนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี บริเวณวัดศาลาลอย.....	64
13 การแสดงเพลงโคราชแก๊บน บริเวณวัดศาลาลอย.....	64
14 ที่ตั้งคณะสุธี หนองไผ่.....	65
15 ที่ตั้งคณะหวานน้อย หนองบุญนา.....	65
16 ที่ตั้งคณะกำป้ง บ้านแท่น.....	66
17 ที่ตั้งคณะกำป้ง บ้านแท่น.....	66
18 อนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี.....	67
19 การแสดงเพลงโคราชแก๊บน บริเวณอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี.....	68
20 การแสดงเพลงโคราชแก๊บน บริเวณอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี.....	68
21 การแต่งกายหมอลอยเพลงโคราชแบบดั้งเดิม.....	75
22 การแต่งกายหมอลอยเพลงโคราชแบบดั้งเดิม.....	75
23 การแต่งกายหมอลอยเพลงโคราชแบบดั้งเดิม.....	75
24 การแต่งกายของนักร้องและหางเครื่องวงโคราชชิง แบบผสมผสานกันกับ แบบสากลนิยมและพื้นบ้าน.....	76

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
25 การแต่งกายหมอปะเลงโคราชซึ่ง.....	77
26 การแต่งกายของหางเครื่อง.....	77
27 โรงเพ่งโคราชในปัจจุบัน.....	78
28 ทำรำ ปลาไหลพันพวง.....	80
29 ทำรำ ทำประจัญบาน.....	81
30 ทำรำ ทำย่อ.....	82
31 ทำรำ ทำจัก ๆ	83
32 ทำรำ ทำช้างเทียมแม่.....	84
33 สถานที่ตั้งคณะสุธี หนองไผ่.....	89
34 หมอปะเลงที่มีชื่อเสียงของคณะสุธี หนองไผ่.....	90
35 ครูสุธี จงเชื้อกลาง (หนองไผ่).....	93

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมโลกประกอบไปด้วยกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมายและในทุกวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมใด ๆ ก็ตาม ย่อมจะมีดนตรีเป็นส่วนหนึ่งและเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมนั้น ๆ เสมอ ไม่ว่าจะเป็นดนตรีที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรี (Instrumental music) ดนตรีที่เป็นการร้องด้วยเสียงมนุษย์ (Vocal music) หรือดนตรีที่เป็นเครื่องหรือบรรเลงร่วมกัน (Ensemble) ซึ่งอย่างน้อยที่สุดในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีดนตรีแบบใดแบบหนึ่ง และในบางวัฒนธรรมก็อาจมีดนตรีทั้งสามประเภท (วิบูลย์ ตระกูลอัน. 2542 : 1)

ดนตรีคือผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้มนุษย์ชาติ ในทุกช่วงเวลาของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย อีกทั้งดนตรีได้มีการพัฒนาไปตามรูปแบบ ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มนุษย์จะคิดดัดแปลงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ความเชื่อ จารีต ประเพณี และพฤติกรรมของสังคมนั้น ๆ ที่สืบทอดมาช้านาน (ธรรมบุญ จิตตรีบุตร. 2543 : 2)

ดนตรีกลุ่มชน (Ethnic music) ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เป็นศิลปอันทรงคุณค่า มีความงาม มีความเป็นสุนทรีย์ศาสตร์ภายในตัวของตัวเอง ในแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติเผ่าพันธุ์นั้น ๆ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ คุณค่า ความงาม และสุนทรีย์ศาสตร์ในศิลปวัฒนธรรมของพวกเขา ก็ไม่ได้น้อยไปกว่าวัฒนธรรมอื่น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นั้น กำลังสูญหายไป ถ้าทุกวันนี้เรายังนิ่งนอนใจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ความรู้และศิลปอันทรงคุณค่าของกลุ่มวัฒนธรรมที่อ่อนแอย่อมต้องสาบสูญไป สิ่งก็ตามมาก็คือ ความรู้ภูมิปัญญาที่ถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เหล่านี้จะสูญเสียชีวิตวัฒนธรรมของตนเองไป (วิบูลย์ ตระกูลอัน. 2542 : 1)

เพลงเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย และเพลงในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพชีวิตของสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชาติแต่ละภาษาในท้องถิ่นต่าง ๆ กันที่เรียกกันว่า เพลงพื้นบ้าน (Folk Song) หรือดนตรีพื้นบ้าน (Folk Music) เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (Folklore) เพราะเพลง

สะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ในชนบทธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานาน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น หมู่สาวร้องเพลงเกี่ยวกัน เด็ก ๆ ร้องเล่นกัน แม่กล่อมลูก หรือเป็นเพลงเรือ เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว เพลงโคราซ ฯลฯ เพลงพื้นบ้านจึงแยกจากการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้ยาก เพราะผูกพันกับชีวิตคนไทยอย่างใกล้ชิดและสืบทอดกันมาช้านาน ดังที่ ศิราพร จิตะฐาน กล่าวไว้ว่า "เพลงพื้นบ้าน คือเพลงของชาวบ้านที่สืบทอดจากปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยการบอกกล่าวหรือท่องจำ ไม่มีกำหนดที่แน่ชัด ไม่สามารถระบุตัวผู้แต่งได้ แต่ชาวบ้านก็ใช้ร้องเล่นกันอยู่ในสังคมอย่างแพร่หลาย" (ศิราพร จิตะฐาน. 2535 : 234) ซึ่งสอดคล้องกับ สุขุมาลัย เรื่องเดช กล่าวไว้ว่า "เพลงพื้นบ้านในประเทศไทยมีมาแต่โบราณกาลสืบหาหลักฐานไม่พบว่ามีต้นกำเนิดขึ้นในสมัยใด เป็นของที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของคนในสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงจากการหาต้นกำเนิดไม่ได้เช่นนี้ จึงมีผู้เรียกเพลงพื้นบ้านเป็นบทเพลงที่ไร้ตำนานบ้าง เพลงศตวรรษบ้าง เพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วรรณคดี และความรู้ทุกแขนงในประเทศไทยเรามักจะอ้างสิ้นสุดแค่ศิลาจารึก" (สุขุมาลัย เรื่องเดช. 2527 : 82) ส่วนลักษณะของเพลงพื้นบ้านก็เหมือนกับเพลงทั่ว ๆ ไป อาจจะเป็นเพลงขับร้อง หรืออาจเป็นเพลงที่มีแต่ดนตรีล้วน ๆ หรือทั้งสองอย่างผสมกันก็ได้ สำหรับทำนองและเนื้อร้องของเพลงพื้นบ้านนั้นจะไม่มีกฎเกณฑ์แบบแผนที่แน่นอน จะใช้เสียงสูงต่ำแค่ไหน ส่วนใหญ่ไม่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำนอง เนื้อร้องนึกได้อย่างไรก็บรรเลง หรือเปล่งเสียงออกมาอย่างนั้น เพลงพื้นบ้านทั่ว ๆ ไปจะเป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ และซ้ำ ๆ สั้นหรือยาวก็ได้

เพลงพื้นบ้าน นอกจากจะเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นแล้ว เพลงพื้นบ้านยังให้คุณค่าทางด้านต่าง ๆ แก่มนุษย์ในแต่ละสังคมอีกด้วย คือ

1. คุณค่าทางจิตใจ เพลงพื้นบ้าน นอกจากจะใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ แล้วยังถือเป็นอาหารสำหรับจิตใจช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยให้สภาพของจิตใจดีขึ้น

2. คุณค่าทางสังคม เพลงพื้นบ้านเป็นกิจกรรมร่วมกันของชุมชน ซึ่งเป็นการร่วมมือร่วมใจแสดงความรักดีของสังคมโดยร่วมกันเล่น ร้อง แห่ในขบวน และทำให้ได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ประเพณีของสังคม ได้ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดความเป็นมิตร เกิดความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. คุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็น และบ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นและชาติต่าง ๆ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของตน เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างค่านิยมที่ดีในชุมชน เพลงพื้นบ้านยังสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละท้องถิ่น แต่ละชาติ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิธีการดำรงชีวิต ความเชื่อ ประเพณี ภาษา เครื่องดนตรี และอื่นๆ

เพลงพื้นบ้านมีปรากฏในทุกภาคของประเทศไทย เช่น ทางภาคใต้มีเพลงผิบอก เพลงชาน้อง เพลงนา และเพลงประกอบการแสดงต่าง ๆ ภาคกลางมีเพลงปรบไก่ เพลงเรือ เพลงขอทาน เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด ฯลฯ ทางภาคเหนือมีเพลงซอ เพลงอื้อลูก เพลงเงี้ยว และเพลงประกอบการแสดงต่าง ๆ ภาคอีสานมีเพลงหมอลำ เพลงเซิ้ง เพลงโคราช เจริญ กัณฑ์ริม ฯลฯ แต่ละเพลงในแต่ละภาคจะมีทำนอง เนื้อร้อง สำเนียง ภาษา และบทกลอนแตกต่างกันไป ดังที่ ประเวศ กุมุท กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าแต่ละภาคจะมีภาษาพูดเป็นภาษาไทยอย่างเดียวกัน แต่ความเพี้ยนแปร่งของสำเนียงถ้อยคำ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ก็มีอิทธิพลที่จะบิดผันให้ทางด้านทำนอง สำเนียงเพลง และบทกลอน ผิดเพี้ยนไปตามภูมิสำเนานั้น ๆ” (ประเวศ กุมุท. 2513 : 85) เช่น ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นจังหวัดหน้าด่านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรในจังหวัดนี้ประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น กลุ่มที่เป็นเจ้าถิ่นเดิมคือกลุ่มชาวนน กลุ่มไทยโคราช บางกลุ่มก็อพยพโยกย้ายเข้ามาภายหลังด้วยสาเหตุทางด้านการเมืองการสงคราม และอพยพมาเพื่อหาแหล่งที่ทำกินใหม่ เช่น กลุ่มไทยลาว เขมร มอญ กวย (ส่วย) จีน แขก เป็นต้น ทำให้ภาษาพูดบางท้องถิ่นมีสำเนียงแตกต่างกันไป แต่สำหรับกลุ่มชนส่วนใหญ่แล้วจะพูดภาษาโคราช และมีการละเล่นเกี่ยวกับเพลงโคราช ในงานรื่นเริงต่าง ๆ งานสมโภช งานบวช บางครั้งก็เล่นในงานบุญร้อยวันของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

เพลงโคราชนั้นเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวนครราชสีมา เริ่มเล่นกันตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานที่แน่ชัด หลักฐานจากคำบอกเล่าต่าง ๆ กันว่ามีเพียงว่า สมัยท้าวสุรนารี (คุณย่าโม) ยังมีชีวิตอยู่ (พ.ศ. 2313 ถึง พ.ศ. 2395) ท่านชอบเพลงโคราชมาก เรื่องราวของเพลงโคราชได้ปรากฏหลักฐานชัดเจนคือในปี พ.ศ. 2456 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง (สมเด็จพระราชินีในสมัยรัชกาลที่ 5) เสด็จมานครราชสีมาทรงเปิดถนนจอมสุรางค์ยาตร์ และได้เสด็จไปพินาย ในโอกาสที่ได้รับเสด็จครั้งนั้นหมอลงชายรุ่น

เก่าชื่อเสียงโด่งดังมาก ชื่อ นายหรี บ้านสวนข่า ได้มีโอกาสเล่นเพลงโคราชถวาย เพลงที่ใช้เล่นเพลงหลัก เช่น กลอนเพลงที่ว่า

"ข้าพเจ้านายหรืออยู่บุรีโคราช เป็นนักเลงเพลงหัด บ่าวพระยาตำแหน่งฯ เจ้าคุณเทศาท่านตั้งให้เป็นขุนนาง...ตำแหน่ง"

ความอีกตอนเกี่ยวกับการรับเสด็จว่า

"ได้สดับว่าจะรับเสด็จ เพื่อเฉลิมพระเดชพระจอมแผ่นดิน ให้สามลา ร้าสามหลั่นเสียงสนั่น...เป็นทริ"

(สมเด็จพระพันปีหลวง ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาการพิเศษประจำกรมทหารม้านครราชสีมา จนถึง พ.ศ.2462 เมื่อเสด็จมานครราชสีมา นายหรี สวนข่า ก็มีโอกาสนเล่นเพลงถวาย)

เพลงโคราชมมีโอกาสเล่นถวายหน้าพระที่นั่งในงานชุมนุมลูกเสือครั้งที่ 1 ในนามการแสดงมหรสพของมณฑลนครราชสีมา เกี่ยวกับกำเนิดของเพลงโคราช มีทั้งที่เป็นคำเล่าและตำนานหลักฐานจากคำบอกเล่าของหมอเพลงอีกจำนวนหนึ่งเล่าต่อกันมาว่า ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีสงครามระหว่างไทยกับเขมร เมื่อไทยชนะสงครามเขมรครั้งไรชาวบ้านจะมีการเฉลิมฉลองชัยชนะด้วยการขับร้องและรำรำกันในหมู่บ้านสก ที่เขาเรียกว่า "ชุมบ้านสก" ไกล ๆ กับชุมทางรถไฟถนนจิระ และเริ่มเล่นเพลงโคราชกันที่หมู่บ้านนี้ ทำทางรำรุก ร้าด้อน และการป้อนหู มีผู้สันนิษฐานว่าประยูรต์มาจากการเล่นเจริญ ที่เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ผสมผสานกับเพลงทรงเครื่องของภาคกลาง (ถาวร สุขภักข และคณะ. 2538 : 128 - 129)

การแสดงเพลงโคราช ไม่ว่าจะเป็นงานใด ๆ ก็ตาม ก่อนการแสดงจะต้องมีพิธีไหว้ครู เพื่อเป็นสิริมงคลทั้งผู้ดูและผู้เล่น เครื่องไหว้ประกอบไปด้วย

1. ผ้าขาว 1 ผืน
2. กรวย 6 กรวย (ลักษณะเป็นกรวยกันแหลม)
3. ดอกไม้
4. ฐูป
5. เทียน
6. เงินยกครู 24 บาท

หมอเพลงจะไหว้ครู (หัวหน้าที่ไปจะเป็นผู้นำไหว้) หลังจากแต่งตัวเสร็จก่อนขึ้นเวทีการไหว้ครู หมอเพลงจะไหว้บุพการี และบางคนจะไหว้พญามาร

ในสมัยก่อนนั้น เพลงโคราชเป็นที่นิยมมากเพราะการแสดงมหรสพที่เป็นหัวใจของงานฉลองสมโภชใด ๆ ก็ตามมีเพลงโคราชเพียงอย่างเดียว ในปัจจุบันนี้ค่านิยมของผู้ฟังเปลี่ยนแปลงไปมาก แม้แต่ผู้ฟังในจังหวัดนครราชสีมาเองก็เสื่อมความนิยมลงมาก ในการจัดงานฉลองสมโภชใด ๆ มักจะมีมหรสพอื่น ๆ เป็นคู่แข่งมากมาย เช่น ภาพยนตร์ มวย เพลงลูกทุ่ง ลิเก และร่ำวง เพลงโคราชจึงเป็นที่สนใจสำหรับผู้ฟังรุ่นเก่าที่มีอายุค่อนข้างสูงแทน ดังนั้น จากความเชื่อที่ว่าท่านท้าวสุรนารี (คุณหญิงโม) ชอบฟังเพลงโคราชในสมัยที่ท่านมีชีวิตรอยู่จึงมีผู้หาเพลงโคราชไปเล่นให้ท่านฟังเป็นการแก้บน ณ บริเวณใกล้ ๆ กับอนุสาวรีย์ในตอนกลางคืนเป็นประจำ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักเพลงโคราช แต่ก็มีผู้สนใจไปฟังไม่มากนัก (ถาวร สุงกิจ และคณะ. 2538 : 128 - 129)

จากแนวโน้มความเสื่อมแห่งเพลงโคราชในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเพลงโคราช ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่ มีวิวัฒนาการ การสืบทอด มีความคงที่ และการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นแนวทางสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการอนุรักษ์สืบทอดและการพัฒนาทางวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์และความภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการป้องกันรักษาสมบัติ วัฒนธรรมของชาติที่ดีที่สุทธรวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเพลงโคราชให้คงอยู่ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราช
2. เพื่อรวบรวมกลอนเพลงโคราช

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมา และโครงสร้างของเพลงโคราช
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมของเพลงโคราช

ให้คงอยู่ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา โดยรวบรวมกลอนเพลงโคราชจากคณะเพลงโคราชที่เล่นเป็นอาชีพของคณะสุธี หนองไผ่

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของบทเพลงต่าง ๆ ในครั้งนี้ จะใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย
2. กลอนเพลงที่นำมารวบรวมในครั้งนี้ ได้จากเก็บบันทึกจากเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ โดยจะใช้กลอนเพลงที่ได้จากการสัมภาษณ์ และบันทึกจากการแสดงจริงตามโอกาสต่าง ๆ ของเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่
3. กลอนเพลงโคราช จะบันทึกเป็นตัวอักษรภาษาไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง การแสดงออกอย่างหนึ่งอันเป็นประเพณีนิยมในแต่ละท้องถิ่น โดยการร้องเป็นภาษาพื้นเมือง อาจจะมีดนตรีประกอบ หรือไม่มีดนตรีประกอบก็ได้

เพลงโคราช หมายถึง เพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งของจังหวัดนครราชสีมา เป็นการร้องโต้ตอบระหว่างฝ่ายหญิงกับฝ่ายชาย โดยไม่มีดนตรีประกอบ ใช้การปรบมือเป็นการให้จังหวะประกอบ เพลงชนิดนี้มักถ่ายทอดกันด้วยปากต่อปาก หรือการสังเกตจดจำ ปัจจุบันมีการบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เทป หรือเอกสารเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป

เพลงโคราชชิง หมายถึง เพลงโคราชประยุกต์ที่พัฒนารูปแบบและเนื้อหาของการเล่นเพลงจากเป็นรูปแบบการแสดงแบบใหม่ที่ทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง โดยนำเครื่องดนตรีบางชนิดมาประกอบการแสดง และมีหางเครื่องเต้นประกอบการร้อง เล่น เพลง รูปแบบการเล่นเพลงนิยมแบ่งการเล่นเป็นช่วง การเล่นเพลงโคราช และการเล่นเพลงโคราชซึ่งที่มีลักษณะคล้ายการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง

เพลงโคราชก้าน หมายถึง เพลงประกอบพิธีก้านทำนท้าวสุรนารี ซึ่งมีรูปแบบการเล่นเพลงโดยทั่วไปเช่นเดียวกับเพลงโคราช แต่มีข้อจำกัดในการแสดงตามความต้องการของเจ้าภาพ เวลาที่ใช้ในการแสดง สถานที่หรือโอกาสในการแสดง

หมอเพลงโคราช หมายถึง หมอเพลงโคราช นิยมใช้เรียกนักร้องเพลงโคราชที่รับจ้างเล่นเพลงเป็นอาชีพ หรือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการเล่นเพลงเท่านั้น

คณะเพลงโคราช หมายถึง กลุ่มหมอลำที่รวมตัวกันตั้งเป็นคณะ เพื่อดำเนินธุรกิจรับจัดการแสดงเพลงโคราชในโอกาสต่าง ๆ นอกจากนั้นยังดำเนินธุรกิจด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น หมอลำ ลิเก เพลงลูกทุ่ง หรือภาพยนตร์ เป็นต้น

กลอนเพลง หมายถึง ลักษณะของคำประพันธ์ของเพลงโคราช เป็นร้อยกรองของชาวบ้านที่มีความคล้ายคลึงกับ “กลอน” แต่มีความยืดหยุ่นในเรื่องจำนวนคำ จำนวนวรรค และสัมผัสที่ปรากฏในกลอนเพลง กลอนเพลงบางครั้งก็เรียกว่ากลอน

วรรค หมายถึง กลุ่มคำในกลอนเพลงวรรคที่ปรากฏในกลอนเพลงโคราชมีจำนวนที่ไม่แน่นอน นิยมเล่นสัมผัสภายในวรรค แต่ละวรรคจะส่งสัมผัสกัน

ประโยค หมายถึง กลุ่มของวรรคตั้งแต่ 2 วรรคขึ้นไป ประโยคประกอบด้วยวรรคไม่จำกัดจำนวน ไม่แน่นอน สามารถพิจารณาความสั้นยาวของประโยคได้จากสัมผัสบังคับของกลอนเพลง

คู่ หมายถึง จังหวะในการว่าเพลงของหมอลำ คู่อาจเกิดจากสัมผัสระหว่างวรรค สัมผัสระหว่างประโยค หรือจังหวะที่หมอลำเว้น เพื่อเน้นเนื้อร้อง หรือเพื่อหายใจก็ได้ ในทางปฏิบัติ “คู่” จะพิจารณาจากสัมผัสระหว่างประโยคในโครงสร้างของกลอนเพลงเป็นหลัก ถ้าคู่มากจังหวะกลอนจะเร็วขึ้น กระชับขึ้น

ต้นเพลง หมายถึง คำที่หมอลำใช้เรียกหน่วยย่อยในตอนแรกของกลอนเพลง ซึ่งได้แก่ประโยคที่ 1

กระทุ้ หมายถึง คำที่หมอลำใช้เรียกหน่วยย่อยในตอนแรกของกลอนเพลง ซึ่งต่อจากช่วงต้นเพลง กระทุ้ ได้แก่ประโยคที่ 2

สะดือเพลง หมายถึง จุดกึ่งกลางของเพลงโคราช ได้แก่ คำสุดท้ายของตอนที่ 2 ของเพลงหรือคำสุดท้ายของกระทุ้ต้น เมื่อหมอลำว่าความมาถึงสะดือเพลงมักจะตบมือ 1 ครั้งเป็นนัยเพื่อเตือนความจำสัมผัสสระ และคิดค้นหาคำที่ใช้ในการลงจบเพลง สะดือเพลงจะบังคับสัมผัสสระกับคำสุดท้ายในประโยคสุดท้ายของกลอนเพลง

ปลายลง หมายถึง คำที่หมอลำใช้เรียกหน่วยย่อยของกลอนเพลง ได้แก่ ประโยคที่ 4 โดยปลายลงมักจะเป็นเนื้อหาที่สรุปสาระสำคัญของกลอนเพลงเรื่องนั้น ๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเพลงโคราชในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ โดยแบ่งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็น 4 หมวด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมนุษยวิทยาวาทิตยา
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราชของจังหวัดนครราชสีมา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมนุษยวิทยาวาทิตยา

ผู้วิจัยศึกษารวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยาวาทิตยา โดยเริ่มจากการศึกษาแนวคิดเชิงมนุษยวิทยา และเชื่อมโยงเข้าสู่หลักการทางมานุษยวิทยาวาทิตยาตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ (Historical Approach)

แนวคิดการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ของฟรานซ์ โบแอส (Franz Boas) จุไรร์ตัน จันทรธำรง และยุพา คลังสุวรรณ (ผู้แปล. 2531: 69) ให้ความสำคัญกับงานภาคสนามและเน้นการศึกษาประวัติศาสตร์ของแต่ละสังคม เพราะเชื่อว่า การจะเข้าใจสังคมหนึ่งสังคมใด จำเป็นต้องรู้อดีตของสังคมนั้นด้วย เนื่องจากวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเฉพาะตัวของเหตุการณ์และสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น โดยการกระทำของคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ วิธีการศึกษาวัฒนธรรมจึงเป็นอุบัติเหตุทางประวัติศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ รวมกันและสลับลำดับกัน จนกระทั่งสลับซับซ้อนเกินกว่าจะตั้งกฎทั่วไปเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมได้

จากแนวความคิดการศึกษาประวัติศาสตร์ของฟรานซ์ โบแอส สรุปได้ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์สามารถช่วยอธิบายเชื่อมโยงเหตุการณ์จากอดีตสู่ปัจจุบันได้ดี ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้มาเป็นแนวทางในการศึกษาประวัติเพลงพื้นบ้าน โดยการค้นคว้าเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่ออธิบายประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของเพลง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาเพลงพื้นบ้าน

ผู้วิจัยจัดประเด็นแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการศึกษาเพลงพื้นบ้าน เพื่อเป็นแนวคิดเข้าสู่กระบวนการศึกษาเพลงพื้นบ้าน ดังนี้

2.1 แนวคิดด้านการศึกษาเพลงพื้นบ้าน

แนวคิดด้านการศึกษาเพลงพื้นบ้านของปราณี วงษ์เทศ (2525 : 104)

ได้กล่าวถึง แนวการศึกษาเพลงพื้นบ้านทางมนุษยวิทยาว่า การศึกษาเพลงที่สมบูรณ์นั้นควรจะศึกษาถึงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ รวมทั้งประวัติของผู้ร้องพร้อมกันไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านประวัติศาสตร์ สังคม จิตวิทยา โครงสร้างทางสังคม ภาษา วรรณกรรมสุนทรียศาสตร์ สัญลักษณ์ และศิลปะด้านอื่น ๆ การศึกษาเพียงด้านเดียว ย่อมไม่เพียงพอต่อความเข้าใจสังคมที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมนั้นได้

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

ผู้วิจัยได้รวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน ดังนี้

สุมาลี นิมนานุภาพ (2535 : 154) ให้ความหมาย "เพลงพื้นบ้าน" หมายถึง เพลงของชาวบ้านท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ร้องเล่นสืบทอดกันมาปากต่อปากอย่างแพร่หลาย โดยการบอกกล่าวหรือจำเป็นมุขปาฐะ และเป็นปฏิภาณกวี ไม่ทราบกำเนิดที่แน่ชัด และมักไม่ระบุว่ามีใครแต่ง จัดเป็นวัฒนธรรมด้านความบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน และใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย

มนตรี ตราโมท (2540) ได้กล่าวถึงเพลงพื้นเมืองในหนังสือการเล่นของไทยไว้ว่า "เพลงที่เรียกว่าเพลงพื้นเมือง" หมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกัน เพลงแบบนี้นิยมร้องกันในเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแรงกันในงานเป็นอาชีพ เช่น การเกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น เพลงเหล่านี้ได้ฝังตัวติดอยู่ในความทรงจำของชาวเมืองสืบทอดกันลงมาเป็นชั้น ๆ อย่างแน่นแฟ้นตามถิ่นที่อยู่ นั้น ๆ จึงเรียกกันว่าเพลงพื้นเมือง

2.3 ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน

ประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน เข้าใจว่าเกิดขึ้นในสังคมไทยมานานแล้ว มีผู้เคยศึกษาและรวบรวมรายละเอียด ดังนี้

จันทนา คชประเสริฐ (2542 : 34) บอกถึงที่มาของเพลงพื้นบ้านว่า “เพลงพื้นบ้านมีต้นเค้ามาจากการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงเทพเจ้า เพื่อให้เทพเจ้าปกป้องคุ้มครองให้มนุษย์รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ และเพื่อลดบันดาลความสุขและความอุดมสมบูรณ์แก่มนุษย์ ต่อมาการขับลำนำ การเดินรำหรือการรำรำประกอบพิธีกรรม ได้พัฒนากลายมาเป็นกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานและการพักผ่อนหย่อนใจ”

อเนก นาวิกมูล (2531 : 126 - 127) ได้กล่าวในหนังสือคนเพลง และเพลงพื้นบ้านภาคกลางว่าลักษณะเด่นของความเป็นพื้นบ้าน ได้แก่

1. สืบทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ คือ การสืบทอดสิ่งใดก็ตามโดยอาศัยคำบอกเล่าจากปากต่อปากเป็นหลัก ยกตัวอย่างเช่น การหัดเพลงฉ่อยอันเป็นเพลงพื้นบ้านชนิดหนึ่งครูจะบอกเนื้อให้ลูกศิษย์ท่องทีละวรรค ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ครบบทหรือครบดับเพลง

2. ไม่ปรากฏว่าผู้แต่ง ผู้คิดต้นเดิมเป็นใคร เช่น นิทานพื้นบ้านที่เล่าต่อกันมานั้นไม่รู้ผู้แต่งเริ่มแรกเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่าสืบทอดกันเรื่อย ๆ

สุกรี เจริญสุข (2538 : 41 - 43) ได้เขียนไว้ในเรื่องวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านสยามว่าลักษณะที่สำคัญของเพลงพื้นบ้าน ได้แก่

1. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มุ่งเพื่อความสนุก เพลงพื้นบ้านเป็นผลงานของชาวบ้านที่ไม่ต้องฝึกฝนเชี่ยวชาญ ที่ปฏิบัติกันอยู่เพราะความเคยชิน ไม่ได้มุ่งความไพเราะหรือความสวยงาม

2. เนื้อร้องของเพลงพื้นบ้าน (Text) เกี่ยวข้องกับชีวิต การงาน ความรัก ความสนุกสนานเฮฮา การดื่มกินสังสรรค์ การเกี้ยวพาราสี เป็นต้น ความมีเสน่ห์ของเพลงพื้นบ้านก็คือการพูดถึงเรื่องชีวิตตนเอง เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของชีวิต ทำให้ทุกคนในสังคมของหมู่บ้านมีความผูกพันซึ่งกันและกัน นอกจากเนื้อร้องยังเป็นรากเหง้าของศิลปวัฒนธรรมของคนในหมู่บ้าน

3. จังหวะและลีลา (Rhythm) มีลีลาจังหวะไม่คงที่แล้วแต่การปรับเปลี่ยนของเนื้อร้องส่วนมากเป็นอัตราจังหวะธรรมดา

4. ทำนองเพลงพื้นบ้าน (Melodic Structure) มีลักษณะสั้น ๆ ซ้ำ ๆ วกไปเวียนมา ใช้เนื้อร้องบรรยายเรื่องราวโดยเปลี่ยนเนื้อร้องไปเรื่อย ๆ ในลักษณะ “ร้อยเนื้อทำนองเดียว”

5. เสียงประสาน (Harmony) ส่วนใหญ่จะเป็นแนวเดี่ยว (Unison) จะมีเสียงประกอบบ้างเรียกว่า "ลูกคู่"
6. การใช้เครื่องดนตรีประกอบ (Instrumentation)
7. วิญญาณของเพลงพื้นบ้าน คือความมีชีวิตชีวาและความตรงไปตรงมา โดยไม่เสแสร้ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของปฏิกาณกวี หรือ "กลอนสด"

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดนครราชสีมา

ศุภชัย ทอนสูงเนิน (2546 : 30 - 49) ได้ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมของชาวจังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีรายละเอียดดังนี้คือ

1. วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน ชาวโคราชหรือชาวนครราชสีมาจะนิยมรวมกันเป็นกลุ่มในอดีตมีการตั้งบ้านเรือนตามลำน้ำ มีวัดเป็นสถาบันหลักของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ค่อยจะนับถือผี วิญญาณเหมือนกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว จาริดประเพณี โดยทั่วไปยึดแนวเดียวกับคนในภาคกลาง สำหรับในการสร้างบ้านเรือนโคราชในอดีตสร้างได้สูง หน้าจั่วแบบเรือนไทย ฝาบ้านเป็นฝาประคนแบบโคราชคือ ใช้ฝากระดานกันด้านหลังแล้วใช้กระดานแผ่นเล็ก ๆ ปิดทับตามแนวต่อของฝากระดาน นอกจากนี้ในชุมชนเมืองพบว่ามีบ้านเรือนแบบตึกดินอยู่บ้าง ซึ่งใช้โครงไม้แต่ฝาเรือนใช้ดินดิบก่อเรียงกัน แล้วฉาบด้วยปูนขาว ปัจจุบันไม่ค่อยจะพบรูปแบบเรือนโคราช และบ้านแบบตึกดินดั้งเดิมแล้ว
2. วัฒนธรรมการแต่งกาย ในอดีตชาวโคราชนิยมแต่งกายแบบไทย นั่นคือชายนุ่งผ้าขาวม้า และกางเกงแบบรูด เสื้อคอกลม ส่วนหญิงจะนุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก ห่มสไบทับเสื้อ ถ้าอยู่กับบ้านนิยมใช้ผ้าผืนเดียวคาดอก ปัจจุบันนิยมแต่งกายตามสมัยนิยม
3. วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช เนื่องจากโคราชเป็นเมืองที่มีความสำคัญและเป็นเมืองหน้าด่านของภาคอีสานที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมหลากหลาย จึงทำให้โคราชนิยมวัฒนธรรมดนตรีของหลายกลุ่มชนทั้งไทยภาคกลาง ไทยอีสาน ไทยโคราช กลุ่มชาติพันธุ์มอญ เขมร และอื่น ๆ เช่น เพลงโคราช เพลงพื้นบ้านอื่น ๆ เช่น เพลงลากไม้ เพลงเพี้ยะ เพลงปี่แก้ว เพลงเชิด เพลงกล่อมลูก เพลงกลองยาว เพลงเซิ้งบั้งไฟ เพลงแห่นางแมว เพลงเหม่งเหม่ง สำหรับดนตรีนั้นในอดีตชาวโคราชนิยมเล่นดนตรีวงปี่พาทย์ของภาคกลาง วงมโหรีโคราช วงกลองยาว มหรสพนิยมดูภาพยนตร์ ลีเก ซึ่งจะมีคณะลีเกอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่บริเวณสถานีรถไฟโคราช ปัจจุบันชาวโคราชนิยมดนตรีตามสมัยนิยมเช่นเดียวกันในชุมชนเมืองอื่น ๆ

ของประเทศได้แก่ เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง และภาพยนตร์ อย่างไรก็ตามเพลงพื้นบ้านบางชนิดก็ยังมีผู้นิยมฟังอยู่มาก เช่น เพลงโคราช ลิเก หมอลำ

4. วัฒนธรรมทางภาษา จังหวัดนครราชสีมาซึ่งคนส่วนใหญ่เป็นชาวโคราชล้วนแต่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีภาษาถิ่นเป็นภาษาไทยถิ่นโคราช นับได้ว่าเป็นภาษาถิ่นที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสานทั่วไป คือภาษาไทยอีสาน ส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาษาไทยลาว แต่ภาษาไทยถิ่นโคราชจะมีลักษณะผสมผสาน เป็นกึ่งภาษากลางและกึ่งภาษาอีสาน หน่วยคำบางคำก็มีเค้าว่าได้รับอิทธิพลมาจากภาษาเขมร ที่สำคัญคือ ภาษาไทยโคราชมีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ต่างจากภาษาอีสานโดยทั่วไปอย่างเห็นได้ชัดซึ่งคนไทยภาคอีสานคงไม่ยอมรับว่าภาษาไทยถิ่นโคราชเป็นภาษาอีสาน ในขณะที่เดียวกันคนโคราชก็ไม่ยอมรับว่าภาษาที่ตนใช้เป็นภาษาอีสานเช่นเดียวกัน

ถาวร สุมงคล (2526 : 4 ; อ้างอิงจาก ขุนสุมงคลศึกษาธิการ. 2515) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทยถิ่นโคราชว่า “ภาษาไทยโคราช จะว่าเป็นอีกภาษาหนึ่งเห็นจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าจะเรียกว่าภาษาไทยสำเนียงโคราชจะเหมาะสมกว่า เพราะคำที่ใช้พูดจะเป็นคำไทยเป็นส่วนใหญ่มิมีภาษาลาว ญวน เขมร และมอญปะปนอยู่บ้าง แต่ดัดแปลงสำเนียงพูดเป็นสำเนียงโคราชเพื่อให้คล่องปาก

วิจิตร ภาณุพงศ์ (2529 : 20) ได้ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยโคราชโดยได้ศึกษาจาก 16 อำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2522 ด้วยการใช้รายการคำเพื่อทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกตตี เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พบว่าสามารถแบ่งภาษาไทยโคราชด้วยเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มตะวันออก และกลุ่มตะวันตก โดยกลุ่มตะวันออก ได้แก่ อำเภอชุมพวง บัวใหญ่ ห้วยแถลง คง พิกมาย โนนสูง และอำเภอจักราช จะมีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ส่วนกลุ่มตะวันตก ได้แก่ อำเภอโนนไทย ด่านขุนทด ปากช่อง ปักธงชัย โชคชัย ครบุรี และอำเภอเสิงสาง มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน

ผลการวิเคราะห์ในด้านเสียง และความหมายในภาษาไทยถิ่นโคราชมีดังนี้

(สำหรับการยกตัวอย่างผลการวิเคราะห์ในด้านเสียง จะยกตัวอย่างเฉพาะในหมวดตัวอักษร ก และ ข สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับตัวอักษรตัวอื่นจะมีแสดงไว้ในภาคผนวก ก)

1. เสียง

1.1 เสียงพยัญชนะ มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง เท่ากับหน่วยเสียงของภาษาไทยกลาง และเสียง ย ก็ไม่ออกเสียงนาสิกเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับ

ภาษาไทยถิ่นโคราชที่จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดอุบลราชธานี จะพบว่าหน่วยเสียงของพยัญชนะของภาษาไทยถิ่นอีสานมีทั้งหมด 19 หน่วยเสียง เพราะเสียง ช ออกเป็น ข เสียง ร ออกเป็น ฮ และเสียง ย ก็ออกเสียงเป็นเสียงนาสิก นอกจากนี้มีบางคำที่ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นโคราชใช้พยัญชนะต้นที่แตกต่างกัน//ดังนี้ (ยกตัวอย่างเฉพาะตัวอักษร ก และ ข สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการออกเสียงของอักษรตัวอื่นจะมีอยู่ในภาคผนวก ก)

ภาษาไทยกลางใช้ ข ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้ ก เช่น

ขมับ	เป็น	กะมับ
ขมวด	เป็น	กะหมวด
เขม่น	เป็น	กะเหม่น

ภาษาไทยกลางใช้ สะ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้ ตะ เช่น

สะพาน	เป็น	ตะพาน
สะพาย	เป็น	ตะพาย
สะโพก	เป็น	ตะโพก

คำภาษาไทยโคราชบางคำ สลับพยัญชนะกับภาษาภาคกลาง เช่น

ตระกร้า	เป็น	กะต้า
ตะกร้อ	เป็น	กะต้อ

1.2 เสียงสระมีหน่วยเป็นเสียงสระ 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงประสม 3 หน่วยเสียงเท่ากับภาษาไทยภาคกลาง แต่ภาษาอีสานหน่วยเสียงประสมมี 2 หน่วยเสียง ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้เสียงสั้นมีตัวสะกด เช่น

ก. ภาษาไทยกลางใช้สระเสียงสั้น ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้เสียงสั้นมี

ตัวสะกด เช่น

มะพร้าว	เป็น	บั๊กพร้าว
มะขาม	เป็น	บั๊กขาม

ข. ภาษาไทยกลางใช้สระ อะ ภาษาไทยโคราชใช้สระ อี เช่น

สะบ้า	เป็น	สีบ้า
สะตือ	เป็น	สีตือ

ค. คำควบกล้ำกับอักษร ว และประสมกับสระ อะ อา ในภาษาไทย
กลาง ภาษาไทยโคราชจะใช้สระ อัว เช่น

ความ	เป็น	ควม
ควาย	เป็น	ควย
ขวัญ	เป็น	ขวน

1.3 เสียงพยัญชนะควบกล้ำนิยมออกเสียงควบกล้ำ ร ชัดเจน แต่ไม่ออกเสียง
ควบกล้ำ ล ว ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสานที่ไม่นิยมออกเสียงควบกล้ำเลย ดังนี้

ก. คำที่มี ร ควบกล้ำในภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นโคราชจะออก
เสียงชัดเจน เช่น

กร่ำ	เป็น	กร้า
กรวด	เป็น	กรวด

ข. คำที่มี ล ว ควบกล้ำ ภาษาไทยถิ่นโคราชจะไม่นิยมออกเสียงควบ
กล้ำ เช่น

เกวียน	เป็น	เกียน
กลัว	เป็น	กัว
เกลือ	เป็น	เกีย

1.4 เสียงวรรณยุกต์ มีครบ 5 เสียง แต่คำที่เสียง ตรี จะออกเป็นเสียง โท
เสียงส่วนมาก เช่น น้ำ ออกเสียงเป็น น้าม สำหรับเสียง สามัญ บางท้องถิ่นจะออกเป็น
เสียงสูง หรือ เสียงจัตวา เช่น ไอ เป็นไอ่ ดี เป็นดี ซึ่งใช้กันมากในอำเภอพิมายเท่านั้น
การกลายเสียงวรรณยุกต์บางเสียง เช่น

ก. คำตาย เสียงสั้น มีตัวสะกดในภาษาไทยกลางออกเสียงเอก ภาษาไทย
ถิ่นโคราชจะออกเป็นเสียง ตรี และถ้าภาษาไทยกลางออกเสียง ตรี ภาษาไทยถิ่นโคราชจะ
ออกเป็นเสียง โท เช่น

กะ	เป็น	ก๊ะ
ผูก	เป็น	ผูก
ปิด	เป็น	ปัด

ข. ภาษาไทยกลางใช้เสียง โท ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้เสียง เอก เช่น

เช่น เป็น เส้น

ให้ เป็น ให้

/2. ความหมาย

จากการศึกษาวิจัยของถาวร สุงนกช พบว่าร้อยละ 80 ของคำภาษาไทยถิ่นโคราชมีความหมายตรงกับคำในภาษาไทยถิ่นอีสาน และมีข้อสังเกตว่าคำในภาษาไทยถิ่นโคราชมีคำที่คล้ายภาษาเขมรปะปนอยู่ เช่น ชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น นอกจากนี้คำศัพท์ภาษาไทยโคราชมีทั้งคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกับภาษาไทยกลาง กับคำศัพท์ที่ไม่ซ้ำกับภาษาไทยภาคกลาง ซึ่งพบว่ามีจำนวนมาก ถาวร สุงนกช ได้รวบรวมไว้มีจำนวนถึง 1,065 คำ ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ เช่น

น้ามต๊ีบ แปลว่า ไส้กรอก

ชักช้า แปลว่า ชักช้า

/3. คำวิเศษณ์

คำวิเศษณ์ในภาษาไทยถิ่นโคราช มีลักษณะที่น่าจะเชื่อถือเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดประการหนึ่ง คำวิเศษณ์บางคำก็คล้ายกับภาษาอีสานและภาษาเหนือ บางคำก็ใช้แตกต่างอย่างเห็นได้ชัด คำวิเศษณ์ในภาษาถิ่นโคราชส่วนมากจะประกอบด้วยคำสองพยางค์ และคำสี่พยางค์ เช่น

อีตอาด หมายถึง เกียจคร้าน

กะจ้อน หมายถึง เล็ก, แคระ

คำวิเศษณ์ภาษาไทยถิ่นโคราชจะมีใช้จำนวนมาก ทั้งขยายนาม ขยายกริยา แต่ส่วนมากจะขยายกริยา เช่น

คันระยึก หมายถึง คันทั่วไป

พูดข่อหล่อข่อแหล่ หมายถึง พูดเรื่องไร้สาระ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราชของจังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับเพลงโคราช ได้มีผู้ศึกษาและกล่าวถึงเพลงโคราช ไว้ดังนี้

ทิศไทย เจริญธรรม (2524 : 17) กล่าวว่า การเล่นเพลงโคราชมียุคเฉพาะพิเศษ แตกต่างกับมหรสพอย่างอื่น คือ ไม่มีเครื่องดนตรี เล่นว่าเพลงกันสด ๆ ตามปกติจะประกอบด้วยฝ่ายหญิงสองคนฝ่ายชายสองคน รวมเป็นสี่คนขึ้นไป ประการมอยู่บนเวที ส่วนผู้ติดตามญาติมิตรก็นั่งอยู่ข้างเวที เมื่อหมอเพลงขึ้นเวทีแต่ละคนก็มีกรรมวิธีระลึกถึงครูบาอาจารย์เสกเป่ามนตรามหานิยมไปตามความถนัดของแต่ละคน

ชลอ กองสุดใจ (2538 : 6) กล่าวถึงความเชื่อและวิธีการปฏิบัติตัวก่อนแสดงของหมอเพลง ซึ่งจะต้องไหว้ครูก่อนโดยมีหัวหน้าคณะเป็นผู้นำไหว้ หลังจากแต่งตัวเสร็จก่อนขึ้นเวที หมอเพลงส่วนใหญ่เชื่อถือเรื่องโชคลาง เช่นก่อนขึ้นเวทีต้องดูทิศทางตามฤกษ์รับก้าวแรก ดูทิศทางลมโดยการหายใจ เมื่อขึ้นเวทีก็จะมีการเป่าคาถามหานิยม

ศศิธร รัชฎ์ลักษณานันท์ (2540 : 40) กล่าวถึง ปัจจุบันเพลงโคราชได้รับความนิยมลดลง ในขณะที่หมอเพลงสมัครเล่นก็มีจำนวนลดน้อยลง เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวนาเปลี่ยนแปลงไป เพราะเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้น เครื่องทุ่นแรงและระบบการจ้างแรงงาน ทำให้ระบบความสัมพันธ์ของคนเปลี่ยนแปลงไป โอกาสที่จะเล่นเพลงและฝึกทักษะเพื่อพัฒนาและสืบทอดเพลงโคราชนั้นลดน้อยลงด้วย ส่วนการเล่นเพลงในปัจจุบัน หมอเพลงจะถูกคนฟังขอเพลงลูกทุ่งมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของผู้ฟังและสถานที่ที่เล่นเพลง ถ้าผู้ฟังเป็นกลุ่มวัยรุ่นก็จะขอให้ร้องเพลงลูกทุ่งมาก แต่ถ้าผู้ฟังส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปก็จะชอบฟังเพลงโคราชมากกว่า รสนิยมในการฟังเพลงที่เปลี่ยนไปทำให้เกิด “เพลงชิง” เป็นเพลงโคราชโดยมีเครื่องดนตรีไฟฟ้าเล่นประกอบเวลาร้องเพลงลูกทุ่ง และการเดินของหางเครื่องประกอบเลียนแบบการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่ง เพลงชิงจึงเป็นพัฒนาการของเพลงโคราชที่เกิดจากรสนิยมของคนรุ่นใหม่ ที่เราเรียกว่า “เพลงโคราชชิงในปัจจุบัน”

ถาวร สุขงกช และคณะ (2538 : 128 - 129) ได้ศึกษาและกล่าวถึงเพลงโคราชไว้ว่า เพลงโคราชเป็นเพลงพื้นบ้านของชาวนครราชสีมา มีอายุยืนยาวเป็นร้อยปีแต่จะเริ่มเล่นเมื่อใดไม่มีหลักฐานปรากฏที่แน่ชัด การเล่นเพลงโคราชเป็นการร้องกลอนเพลงโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง ซึ่งเพลงโคราชแบบดั้งเดิมจะเป็นการร้องกลอนเพลงกันสด ๆ ไม่มีดนตรีประกอบ ต่อมาภายหลัง มีคณะเพลงโคราชบางคณะได้มีการบรรเลงดนตรีประกอบการร้อง ซึ่งเรียกกัน

ว่าเพลงโคราชซึ่ง

สำหรับรูปแบบของกลอนเพลงโคราช มีแบบที่ยืดหยุ่นได้บ้างตามลักษณะของเพลงพื้นบ้านแต่มีกำหนดจังหวะสัมผัสสระและคำแน่นอนรัดกุม บางครั้งจะได้ยินข้อความสั้น บางครั้งยาว ทั้งนี้เพราะกลอนเพลงมีหลายรูปแบบ เช่น เพลงคู่สอง เพลงคู่สี่ เพลงคู่หก เพลงคู่แปด และเพลงคู่สิบสอง มักเล่นคำ เล่นสัมผัสทำให้ใจความไม่เด่น

เพลงก้อม หรือเพลงคู่สองเป็นเพลงสั้น ๆ ต่อมาผู้ดัดแปลงเพิ่มถ้อยคำ เพิ่มจังหวะให้ยาวขึ้นเป็นเพลงสี่แต่ยังคงเรียกว่าเพลงก้อมอยู่ ต่อมาได้พัฒนาเป็นเพลงเข้าจังหวะรำ เรียกว่าเพลงคู่หก โดยเพิ่มจำนวนคำ จำนวนวรรค จากเพลงคู่สี่ แล้วพัฒนาเป็นเพลงคู่หกคู่แปด และคู่สิบ (หรือคู่สิบสอง) เพลงคู่หก คู่แปด จะมีหกหรือแปดจังหวะในแต่ละบาท ส่วนเพลงคู่สิบจะมีถึงสิบจังหวะ ดังนั้น จึงกระชั้นถี่ต้องใช้คำเป็นจำนวนมาก เพลงคู่สิบจึงใช้รำไม่ได้และหมอเพลงไม่นิยมใช้เพราะต้องคิดหาคำใช้จำนวนมาก

รูปแบบของเพลงโคราช มีหมอเพลงโคราชตั้งชื่อแตกต่างกันไป ไม่เรียกชื่อเพลงคู่แต่เรียกชื่อ เช่น ของพ่อน้อย วงศ์คง บอกว่าเพลงโคราชมี 4 ชื่อ คือ

1. ลิ่นทะเล
2. ระลอกคลื่นกระทบฝั่ง
3. ราชสีห์ชักรถ
4. พยัคฆ์ข้ามห้วย

ลีลาของกลอนก็เป็นไปตามลักษณะชื่อ แต่เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต่างคนต่างคิดประดิษฐ์ขึ้นยังไม่เป็นที่แพร่หลาย

ประเภทเพลงโคราช

การแบ่งประเภทของเพลงโคราชนั้น แบ่งได้หลายลักษณะดังนี้

1. แบ่งตามโอกาสที่จะเล่น จะได้ 2 ประเภท

1.1 เพลงอาชีพ ได้แก่ เพลงโคราชที่เล่นเป็นอาชีพ มีการว่าจ้างเป็นเงินตามราคาที่กำหนด เพลงประเภทนี้จะเล่นในงานฉลองหรือสมโภชต่าง ๆ เช่นงานศพ บวชนาคทอดกฐิน งานประจำปี หรือเล่นแก้บน ผู้ประกอบอาชีพเพลงโคราชนี้เรียกว่า “หมอเพลง” การเล่นจะเล่นเป็นแบบพิธีการ มีเวที การแต่งกายตามแบบของหมอเพลงและมีการยกครูเป็นต้น

1.2 เพลงชาวบ้าน เพลงประเภทนี้เป็นเพลงของชาวบ้านที่ร้องเล่นกันในยามว่างงานเพื่อความสนุกสนาน เช่น ในงานลงแขก ไถนา หรือเกี่ยวข้าว หรือพบปะพูดคุยกันเพื่อความสนุกสนาน ไม่มีพิธีรีตอง ไม่ต้องสร้างเวที หรือ “โรงเพลง” และไม่มีการแต่งกายแบบหมอลำอาชีวะ

2. แบ่งตามวิวัฒนาการของเพลงโคราช ตั้งแต่ยุคแรกมาจนถึงปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่เพลงสั้น ๆ มาจนถึงเพลงยาว ๆ ที่ใช้เล่นในปัจจุบันแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

2.1 เพลงขัดอัน เป็นเพลงสั้น ๆ มีสัมผัสอยู่แห่งเดียว คือ ระหว่างวรรคที่ 1 กับวรรคที่ 2 ส่วนวรรคที่ 3 และ 4 ไม่มีสัมผัส (สัมผัสที่เป็นสัมผัสสระ)

2.2 เพลงก้อม เป็นเพลงสั้น ๆ เช่นเดียวกับเพลงขัดอัน แต่เพิ่มสัมผัสในระหว่างวรรคที่ 3 และวรรคที่ 4 ซึ่งไม่มีในเพลงขัดอัน

2.3 เพลงหลัก เป็นเพลงที่เพิ่มจำนวนวรรคจาก 4 วรรคในเพลง 2 ประเภทต้นมาเป็น 6 วรรค เพลงประเภทนี้จะเห็นว่าการเริ่มใช้สัมผัสประเภทลักษณะเด่นชัดขึ้น

2.4 เพลงสมัยปัจจุบัน คือเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันในปัจจุบัน มีขนาดยาวกว่าสมัยก่อน ๆ แต่ถ้าวรรคจะร้องซ้ำ บางที่จังหวะไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับผู้ร้อง ร้องซ้ำหรือเร็วไม่สม่ำเสมอ

2.5 เพลงจังหวะรำ เพลงประเภทนี้เป็นเพลงที่ใช้ร้องกันอยู่ในสมัยปัจจุบัน เช่นเดียวกับเพลงสมัยปัจจุบัน แตกต่างกันที่ตรงจังหวะรำนี้จะเล่นสัมผัสมาก และร้องเร็วโดยใช้สัมผัสนี้สำหรับแบ่งคำร้องออกเป็นจังหวะที่สม่ำเสมอ สามารถเกาะจังหวะตามได้ และในขณะที่ร้องผู้ร้องจะรำขยับตัวไปตามจังหวะเพลงด้วย โดยจะเริ่มรำเมื่อว่าไปแล้วประมาณ 4 วรรค เพราะใน 4 วรรคต้นนี้จังหวะยังไม่กระชั้นหรือคงที่ อาจช้าบ้างเร็วบ้าง จะรำด้วยก็ได้ แต่เป็นการรำช้า ๆ ไปรำจังหวะเร็วเอาวรรคที่ 5 - 8 เป็นการจบท่อนแรกพร้อมทั้งดบมือ 1 ครั้ง พอขึ้นท่อนที่ 2 จะร้องช้าลงเพื่อเตรียมจบหรือเตรียมลง การรำจึงช้าลง อนึ่ง การรำนี้นอกจากผู้ร้องจะเป็นผู้รำเองแล้วผู้เล่นอีกคนจะเข้ามารำด้วย ถ้าฝ่ายหญิงร้องเป็นการรำหลอกล่อกันระหว่างชายและหญิง คือถ้าฝ่ายชายร้อง ฝ่ายหญิงก็รำด้วย ถ้าฝ่ายชายก็รำด้วยการรำจึงเป็นการรำที่ละคู่

3. แบ่งตามลักษณะคำกลอน จะได้ 5 ประเภท คือ เพลงคู่สอง เพลงคู่สี่ เพลงคู่แปดและเพลงคู่สิบสอง การแบ่งเช่นนี้เป็นการกำหนดประเภทคล้ายแบบที่แบ่งตามวิวัฒนาการของเพลงนั่นเอง คือเพลงคู่สองกับคู่สี่เป็นเพลงก้อม ส่วนเพลงคู่หกกับคู่แปดเป็นเพลงที่ใช้

ร้องกันในปัจจุบัน ซึ่งทั้งสองประเภทนี้มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยในด้านจำนวนคำในวรรค ส่วนเพลงคู่สิบสองนั้นเป็นเพลงที่ดัดแปลงมาจากคู่แปด โดยเพิ่มจำนวนคำในวรรคมากขึ้น และร้องเร็วมากจังหวะที่ยังไม่แพร่หลายนักในปัจจุบัน เพราะหมอเพลงส่วนใหญ่จะคิดคำไม่ทันกับที่ต้องว่าเร็ว ๆ จึงปรากฏให้เห็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

4. แบ่งตามเนื้อหาของเพลง จะได้หลายชนิด เช่น เพลงเกริ่น เพลงเชิญ เพลงไหว้ครู เพลงถามข่าว เพลงชวน เพลงสืบทอด เพลงเกี่ยวแกมจาก เพลงจาก เพลงลา เพลงพาหนี เพลงสาบาน เพลงเต่า เพลงคร่ำครวญ เพลงสืบทอด เพลงเกี่ยว เพลงดำ เพลงไหว้พระ เพลงตัวเดียว เพลงเรื่อง เป็นต้น

การแต่งกายของเพลงโคราช

การแต่งกายของหมอเพลงโคราชผู้ชายนั้น ส่วนใหญ่จะนุ่งผ้าโจงกระเบนผ้าที่จะนำมานุ่งส่วนใหญ่จะเป็นผ้าหางกระรอก ซึ่งเป็นผลิตผลของชาวโคราชผลิตกันขึ้นมาเองหรือบางทีก็ใช้ผ้าม่วงแทนก็มี

เสื้อที่ใช้นั้นเป็นเสื้อคอกลม แขนสั้น สีไม่จำกัด

มีผ้าขาวม้าคาดเอว ภาษาโคราชว่า ใช้ผ้าขาวม้า “เคียนพุง”

เครื่องประดับอื่น ๆ นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่ไม่มี หมอเพลงบางคนก็แขวนพระเครื่องบ้าง

ส่วนการแต่งกายของฝ่ายหญิงนั้น นุ่งผ้าโจงกระเบน เหมือนหมอเพลงผู้ชาย ผ้าที่ใช้ นุ่งก็เป็นผ้าไหมหางกระรอกหรือผ้าม่วง

เสื้อ นิยมสวมเสื้อรัดรูปไม่มีปก แขนสั้น ในสมัยก่อนนั้นผู้หญิงไม่สวมเสื้อ มีแต่ผ้ารัดอก และใช้ผ้าสไบเฉียงพาดไหล่ นอกจากนี้บางคนนิยมใช้พลูจีบทัดหู ทั้งนี้เพราะผู้หญิงไม่รู้จักชายหูชายตา ครูเพลงเลยสอนให้ทัดขี้ผึ้งหรือพลูจีบที่ทัดหู

ท่ารำ

ท่ารำพอจำแนกออกอีกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ท่ารำช้า ลักษณะการรำ ผู้ชายจะกางแขนทั้งสองข้างออกพองาม มือแบออกรำขึ้นลงข้างตัว ส่วนชาย่างตามจังหวะของกลอนเพลง สมัยก่อนผู้ชายจะวาดวงแขนกว้างผู้หญิงรำเหมือนฝ่ายชาย ต่างกันที่จีบมือและวงแขนแคบ
2. ท่ารำเร็ว ฝ่ายชายจะรำเหมือนท่ารำช้า แต่เร่งจังหวะการรำให้เร็วขึ้นตามกลอนเพลงอีกทั้งต้องรำรุดหน้าเข้าหาฝ่ายหญิง ทำนองว่าจะเข้าไปถูกเนื้อต้องตัว ด้านฝ่ายหญิง ท่ารำเหมือน

ทำรำช้า เมื่อฝ่ายชายรุกรมา ก็จะรำถอยหนี มือทั้งสองข้างต้องคอยรำปิดป้อง มิให้ฝ่ายชาย ถูกเนื้อต้องตัวได้

แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อห้ามสำหรับหมอลำเพลงฝ่ายชายจะถูกเนื้อต้องตัวฝ่ายหญิงไม่ได้

ปรัชญาเบื้องหลังทำรำ มีว่าการที่ผู้ชายวาดวงแขนกว้าง เป็นการแสดงปกป้อง คุ่มครองฝ่าย หญิง ผู้หญิงวาดวงแขนแคบ แสดงการ छोเลาะ ตอนแรก ชายจะรุกรหญิงถอย และตอนหลัง หญิงจะรุกร - ชายถอย แสดงว่าหญิงจะชนะทุกครั้งในเรื่องเพศ

ลำดับชั้นของการเล่นเพลงโคราช

การเล่นเพลงโคราช ซึ่งกลอนเพลงมีชื่อเรียกตามเนื้อหาเพลงต่าง ๆ แต่พอจะสรุป การเล่นเป็นชั้น ๆ ได้ดังนี้

1. เพลงเกริ่น ฝ่ายชายจะขึ้นเวทีก่อน บอกเกริ่นให้รู้ถึงเหตุที่จัดให้มีการเล่นเพลง ขึ้นเพื่ออะไร ใครเป็นเจ้าของภาพ มีจุดประสงค์สิ่งใด ให้ผู้ที่มาฟังได้ทราบและอาจมีการขอภัย ผู้ชมก่อนถ้าสัมผัสเสียงหรือการแสดงบกพร่อง

2. เพลงเชิญ ฝ่ายชายจะต้องร้องเชิญให้ฝ่ายหญิงลงจากเรือนมาเพื่อว่าเพลงกับตน เพลงตัดเชิญ ฝ่ายหญิงจะร้องแก้ว่า การที่ลงมาช้าเพราะเป็นผู้หญิงก็ต้องแต่งกายให้สวยงาม อาจล่าช้าไปบ้างต้องขอภัย

3. เพลงถามข่าว ฝ่ายชายจะถามผู้หญิงว่า ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหน มีอาชีพอะไร

4. เพลงเปรียบ เป็นเพลงที่ทั้งสองฝ่ายว่ากระตบกระเทียบเสียดสี ซึ่งกันและกัน

5. เพลงไหว้ครู ร้องเพื่อระลึกถึงครู อาจารย์ ซึ่งนำความรู้สั่งสอนมาไหว้ทั้งคุณ พระรัตนตรัย และพญามาร

6. เพลงปรึกษา หลังจากไหว้ครูแล้วก็จะปรึกษากันว่าจะเริ่มเล่นเรื่องอะไรกันก่อนดี

7. เพลงเกี่ยว เพลงเกี่ยวนี้มีหลายอย่าง ทั้งเกี่ยวธรรมดาและเกี่ยวหลอก ๆ

8. เพลงชวน เกี่ยวแล้วเมื่อชอบพอกัน ก็ชวนกันหนีหรือชวนไปชมนกชมไม้

9. เพลงชมธรรมชาติ พรรณนาความงามของธรรมชาติ

10. เพลงเรื่อง เป็นเพลงที่เล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เรื่องเวสสันดร

ศุภมิตร เกศินี เป็นต้น

11. เพลงลงปัญญา เป็นการซักถามของประวัติบางสิ่งบางอย่าง เพื่อทดสอบปัญญา

เหตุ

12. เพลงเกี่ยวแกมจาก ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายส่งลากัน อวยชัยให้พรฝ่ายตรงข้าม
บางทีก็ชวนไปอยู่ด้วยกัน

13. เพลงปลอบ เป็นเพลงที่บอกอย่าให้เสียอกเสียใจเมื่อจากลา

14. เพลงจาก เป็นเพลงที่บอกถึงความจำเป็นที่จากลา

15. เพลงคร่ำครวญ แสดงถึงความรันทดในการพลัดพรากจากกัน

16. เพลงให้พร เป็นการให้พรเจ้าภาพ ผู้ดู รวมถึงหมอเพลงด้วยกัน

17. เพลงลา กล่าวลาเจ้าภาพ ผู้ดู และหมอเพลงที่ร่วมเล่นด้วยกัน

เพลงโคราชสมัยปัจจุบันอาจมีการแสดงอื่น ๆ เข้ามาแทรก เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ
ให้ผู้ฟังคลายความล้าจากการฟัง หรืออาจเป็นการแทรกเพื่อทำตามคำขอของผู้ชมก็ได้ เช่น
แทรกลำตัด เพลงฉ่อย หมอลำ เพลงลูกทุ่ง แห่ ฯลฯ ในยุคก่อนนั้นจะมีการแทรกเพียง
แห่โคราชเท่านั้น แต่ต่อมาอาจจะเป็นเพราะอิทธิพลของการแสดงอื่น ๆ เข้ามามีบทบาท
มากขึ้นจึงทำให้มีการผสมผสานทางด้านการแสดงกันขึ้นมา

ความเชื่อในการเล่นเพลงโคราช

ส่วนใหญ่หมอเพลงจะมีความเชื่อในเรื่องโชคลางพอสมควร เช่น ในการก้าวขึ้นโรง
เพลงจะมีการดูทิศทางฤกษ์รับ ก้าวแรกที่ขึ้นจะต้องเลือกดูตามทิศทางลมโดยการหายใจ ถ้า
ข้างซ้ายคล่องก็ก้าวขาซ้ายขึ้น ทำนองเดียวกันถ้าข้างขวาหายใจสะดวกก็ก้าวขาข้างขวาขึ้น
เป็นต้น เมื่อขึ้นเวทีไปแล้ว ก็มีการเป่าคาถาหมานิยม เพื่อให้ผู้ฟังชื่นชอบตนก็มี หมอเพลง
บางคนเชื่อว่าหลังคาโรงเพลงนั้น ถ้าหากมีการมัดด้วยดอกหรือสิ่งอื่นใด จะทำให้คาถาอาคม
สติปัญญาในการว่าเพลงเสื่อมลงไปด้วย ก็ขอร้องให้แก้มัดดอกออกก็มี

การดำเนินชีวิตของหมอเพลงโคราช

หมอเพลงที่มีชื่อในอดีตเป็นผู้ที่ชาวบ้านเคารพนับถือมากในความฉลาดปราชญ์เปรี๊ยะ ในความ
เป็นผู้รอบรู้และมีปฏิภาณเฉียบแหลม ยิ่งบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายเวลาพบปะครูเพลงเขา
จะก้มลงกราบเหมือนกราบพระทีเดียว ไม่ว่าจะพบปะตามถนนหนทางหรือที่ใดก็ตาม
นอกจากนั้นทางการก็ยกย่องให้สิทธิพิเศษ กล่าวคือ หมอเพลงจะได้รับการยกเว้นจากทาง
ราชการไม่ต้องถูกเกณฑ์ไปทำงานโยธาเหมือนประชาชนโดยทั่วไป แต่เมื่อมีงานสมโภชต่าง ๆ
ของทางราชการ ก็จะถูกเรียกตัวไปเล่นเพลงโคราชโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ

หมอลำเพลงโคราชนั้นเหมือนหมอลำหรือหมอลำที่แม้จะเก่งกาจเป็นที่ยอมรับนับถืออย่างไรก็ตามจะถูกเรียก ไอ้ อี ทุกคนไป นายหรือ สอนว่า ก็เคยใช้ไอ้เรียกชื่อตัวเองว่า “สอนว่า ป่าชี” คือ ไอ้หรือ ลูกพรรณราย”

หมอลำบางคนในปัจจุบัน ไม่ใช่คำว่า ไอ้ อี แต่หันไปใช้คุณเลยก็เดี๋ยวก็นี่ เช่น “..พวกนิสิตนักศึกษาเขาก็พากันมาแน่น เมื่ออบเชย เมืองนาท กับคุณนกน้อย จะลอยลงมา...เน้อ” (เพลงเชิด)

พูดถึงการดำเนินชีวิตของหมอลำในอดีต หมอลำจะมีชีวิตอยู่ในชนบท ทำไร่ ทำนา เลี้ยงควาย เลี้ยงม้า เลี้ยงไก่ชน ควายนั่นเลี้ยงไว้ไถนา ม้าเลี้ยงไว้ขี่ไปเล่นเพลงโคราช เวลาใครมาหาไปเล่นและไก่ชนเลี้ยงไว้เลี้ยงขาย ถ้าไก่ชนสีขาวที่เรียกว่า ไก่ช้ำของใคร “คึก” แสดงว่าหมอลำคนนั้นจะเป็นหมอลำที่มีชื่อต่อไป หมอลำสมัยก่อนไม่ได้รวมตัวเป็นคณะ คือ ต่างคนก็ประกอบอาชีพในภูมิลำเนาของตน เมื่อเล่นเพลงจนมีชื่อเสียงก็จะมีคนมาหาไปเล่นประกบกับหมอลำจากถิ่นอื่น และบางคนมีชื่อเสียงมากก็จะมีคนมาสมัครเป็นศิษย์อยู่รับใช้และครูจะถ่ายทอดความรู้ให้ตามโอกาสอันควร

สมัยก่อนนั้น เพลงโคราชจะเป็นที่นิยมมากเพราะการแสดงมหรสพที่เป็นหัวใจของงานฉลองสมโภชใด ๆ ก็ตามมีเพลงโคราชเพียงอย่างเดียว คนฟังเพลงก็มีเวลามาฟังกันตั้งแต่หัวค่ำจนรุ่งแจ้ง เมื่อหมอลำเล่นเพลงลา คือลาผู้ฟัง ลาเจ้าภาพ และเพื่อนหมอลำด้วยกัน ก็จะมีปีพาทย์ ช้อง กลอง บรรเลงรับ หมอลำก็จะร่ำตามกันไปยังบ้านเจ้าภาพ เจ้าภาพก็นำเงินค่าหมอลำมาให้ พร้อมทั้งเลี้ยงข้าวปลาอาหาร และห่อข้าว ของกินต่าง ๆ ให้เป็นเสบียงในการเดินทางกลับ โดยคนฟังมักจะอยู่ร่วมฟังร่วมงานจนเสร็จสิ้นกระบวนการจึงทยอยกลับเช่นกัน

หมอลำรุ่นเก่า ที่ผู้คนประทับใจและจำได้อย่างมีหลักฐาน และหมอลำโคราชปัจจุบันเอ่ยถึงด้วยความเคารพคือ นายหรือ สอนว่า ที่ถือกันว่าเป็นยอดหมอลำ และยอดปราชญ์เมืองโคราช เพลงของนายหรือเป็นเพลงที่มีใจความมากที่สุด พลความน้อยที่สุด หรือแทบไม่มีเลย เช่น เพลงหลักสอธรรมะ ที่ว่า

“ธรรมดาคนเรา	เปรียบเหมือนกันกะโคม
พอคนให้คว้นไหม	ขึ้นไปลอยบนเวหา
พอหมดคว้นโคมคืน	ตกลงสู่พื้นพสุธา...ใหญ่”

เพลงนี้แสดงสัจธรรม และถ้าใครมีโอกาสชมการปล่อยโคมโบราณ จะเห็นภาพพจน์ชัดเจนว่า โคมที่จะขึ้นได้หรือไม่ได้จะต้องอาศัยควัน และเมื่อลอยขึ้นไปแล้วหมดควันเมื่อใดก็ตกเมื่อนั้น เพลงโคราชสมัยก่อนได้ไปเล่นในหลายจังหวัด เช่น จังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก บุรีรัมย์ สุรินทร์ ตลอดจนถึงประเทศกัมพูชา สำหรับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลางก็ไปเล่นเป็นครั้งคราว

ปัจจุบันค่านิยมของผู้ฟังเปลี่ยนแปลงไปมาก แม้แต่ผู้ฟังในจังหวัดนครราชสีมาเอง ก็เสื่อมความนิยมลงมาก บ้างก็เห็นว่าเพลงโคราชเป็นของหยาบคายและไม่น่าสนใจ แม้ว่าทางราชการจะได้มีการส่งเสริมให้นำออกแสดงทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครราชสีมา แต่ก็ต้องผ่านการตรวจอย่างรัดกุมจะใช้ภาษาตรง ๆ เหมือนสมัยก่อนไม่ได้ถือว่าไม่เหมาะสม และในการจัดงานฉลองสมโภชใด ๆ ก็มักจะมีมหรสพอื่น ๆ เป็นคู่แข่งมากมาย เช่น ภาพยนตร์ มวย เพลงลูกทุ่ง ลิเก และร่ำวง เพลงโคราชจึงเป็นที่สนใจสำหรับผู้ฟังรุ่นเก่าที่มีอายุค่อนข้างสูงแทบทั้งสิ้น

หมอเพลงโคราชได้รวมตัวกันเป็นคณะเพลงโคราชหลายคณะ และเข้ามาตั้งสำนักงานคณะอยู่ในอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ เพื่อความสะดวกสำหรับผู้ที่มาติดต่อหาเพลงไปเล่น หมอเพลงโคราชต้องเล่นเพลงประยุกต์ตามใจผู้ฟัง เช่น เพลงหมอลำ เพลงลำตัด และเพลงลูกทุ่ง พูดถึงท่ารำแต่ละคณะก็ประดิษฐ์ท่ารำแตกต่างกันไป มีเพลงโคราชของคณะทองสุข กำปิง ที่ประยุกต์เล่นแบบลำเพลิน คือ มีการนำเอาดนตรีสากลเข้ามาประกอบแต่ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก การรวมตัวเป็นคณะเพลงโคราชในปัจจุบันนั้น โดยที่นางสองเมือง อินทรกำแหง เป็นผู้ริเริ่มตั้งขึ้นเป็นคนแรก เมื่อปี พ.ศ. 2499 ตั้งอยู่ที่ถนนสุนทรารายณ์และต่อมาก็มีคณะต่าง ๆ ตั้งขึ้นอีกหลายคณะ ข้อดีก็คือทำให้สะดวกในการติดต่อจ้างไปเล่น ข้อเสียคือ เมื่อหมอเพลงอยู่คณะเดียวกันก็รู้ชั้นเชิงและฝีมือกัน ทำให้ฟังไม่สนุกสนาน มีผู้พยายามจะรวมคณะเพลงโคราชต่าง ๆ ก่อตั้งเป็นสมาคมเพลงโคราช แต่ก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากหมอเพลงเท่าที่ควร จากความเชื่อที่ว่าท่านท้าวสุนาริ (คุณหญิงโม หรือแม่โมที่ชาวบ้านเรียกท่าน) ชอบ

เพลงโคราชในสมัยที่ท่านมีชีวิตอยู่จึงมีผู้หาเพลงโคราชไปเล่นให้ท่านฟัง เป็นการแก้บน ณ บริเวณใกล้ ๆ กับอนุสาวรีย์ในตอนกลางคืนเป็นประจำ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนรุ่นใหม่ รู้จักเพลงโคราช และหมอเพลงมีรายได้ประจำแต่ก็มีผู้สนใจฟังไม่มากนัก

พูดถึงการดำเนินชีวิตของหมอเพลงรุ่นปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนา และเล่นเพลงเป็นอาชีพสำรอง แต่หมอเพลงที่มีชื่อเสียง เช่น ลอยชาย แพรกระโทก, ลำดวน จักราช

, ทองสุข กำปิง, นกน้อย วังม่วง, ไร่ไฟ หัวรถไฟ , กำปิ่น บ้านแท่น สุธิ์ หนองไผ่ ต่างก็กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า การประกอบอาชีพของหมอเพลงโคราชยังทำรายได้ดี ยังเป็นอาชีพที่มั่นคงอยู่ หมอเพลงดังกล่าวนี้แม้จะประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำนา ทำไร่ เป็นนักธุรกิจ แต่อาชีพหลักคือเล่นเพลงโคราช

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

สุกัญญา สุจนายา (2535) เรื่องบทเพลงปฏิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวไทย ได้แบ่งประเภทของเพลงปฏิพากย์ของภาคกลางแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. จำแนกตามโอกาสที่ร้อง เช่น เพลงที่เล่นหน้าตรุษสงกรานต์ ร้องเพลงประกอบ การเล่นต่างๆ ได้แก่ เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย เพลงระบำชาวไร่ เป็นต้น
2. จำแนกตามจุดประสงค์ในการร้อง เช่น เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการทำงานและเพื่อให้เกิดจังหวะในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเตะข้าว เพลงชักกระดาน เป็นต้น
3. จำแนกตามลักษณะของเนื้อเพลง แบ่งเป็นเพลงปฏิพากย์สั้น

วัฒนะ บุญจับ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องจังหวะและทำนองในการเล่นเพลงฉ่อยและลำตัด ผลการศึกษาพบว่า ถึงแม้ว่าเพลงฉ่อยและลำตัดจะมีฉันทลักษณ์คล้ายกัน แต่ในเวลาร้องเพลงทั้ง 2 ประเภทแล้ว จังหวะและทำนองเพลงทั้ง 2 มีความแตกต่างกันหลายประการ ผลจากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า เพลงฉ่อยและลำตัดมีความแตกต่างกันในแง่ของจังหวะและทำนอง เพลงฉ่อยมีหน่วยจังหวะหยุดน้อยกว่าลำตัด ทำให้ในการร้องลำตัดกระแทกกระทั้นและรวดเร็วกว่าเพลงฉ่อย ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนพยางค์ในแต่ละหน่วยในแต่ละหน่วย ในแง่ทำนองพิสัยของเสียงในการร้องเพลงฉ่อยแคบกว่าลำตัดมาก เพลงฉ่อยจึงมีความต่อเนื่องแบบกลมกลืน ในขณะที่ลำตัดมีจังหวะและทำนองที่มีความต่อเนื่องแบบไม่กลมกลืน

อรรวรรณ บรรจงศิลป์ (1988) ได้ทำวิจัยเรื่อง Variation in the singing of Phleege Pe A Thai classal Form กล่าวถึงแนวการวิเคราะห์ เพลงพื้นบ้านมีลักษณะพิเศษของตัวเองโดยเฉพาะด้านทำนองของเพลงร้อง ดังนั้นในการศึกษาวิเคราะห์ทำนองจำเป็นต้องศึกษาลักษณะทำนอง (Basic Melody) ระดับเสียงโครงสร้าง (Structural Pitch), ลักษณะจังหวะ (Meter and Rhythm), ทิศทาง (Contour) และรูปแบบของเพลง (Form)

ศุภกร มรกต (2535) มีความสนใจ และได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงอยู่ของการเรียนโน้ตสากลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน ด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานได้กับเพลงสมัยนิยม โดยได้นำเพลงกโนบติงตอง ปการัญเจก อายัย อายอง ไหว้ครู ชาระยัง รำเปัญกัญญเจก แกวนอ เชบ – เชบ ซึ่งเป็นเพลงกันตรึมที่ได้รับ ความนิยมในเขตอีสานใต้จากผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานของนักเรียนที่เรียนโน้ตสากลเบื้องต้น ด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานได้กับเพลง ไทยสมัยนิยมไม่แตกต่างกัน
2. การเรียนโน้ตสากลด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานได้ กับเพลงสมัยนิยมทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าเดิม
3. การเรียนโน้ตสากลเบื้องต้นของนักเรียนที่เรียนด้วยเพลงพื้นบ้านอีสานได้กับเพลงไทยสมัย นิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน
4. หลังการเรียนจบไปแล้ว 2 สัปดาห์ นักเรียนที่เรียนโน้ตสากลเบื้องต้นด้วยเพลง เพลง พื้นบ้านอีสานได้กับเพลงสมัยนิยม สามารถคงสภาพการเรียนรู้ได้เหมือนกับเรียนจบใหม่ ๆ
5. หลังการเรียนจบไปแล้ว 2 สัปดาห์ นักเรียนที่เรียนโน้ตสากลเบื้องต้นด้วยเพลงพื้นบ้าน อีสานได้กับเพลงไทยสมัยนิยม มีความคงอยู่ของการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

กาญจนา อินทรสุนานันท์ (2540) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์เรื่องเพลงพื้นบ้านภาคกลางในระดับ ปริญญาตรี โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ

ผลปรากฏว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพลงพื้นบ้านภาคกลางของนิสิตกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพลงพื้นบ้านภาคกลางระหว่างนิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 2 ของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน
3. นิสิตกลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนโมดูล

ชวลา จินดาผ่อง (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาลิเกป่าจังหวัดตรัง” ผล การศึกษาปรากฏว่าองค์ประกอบในการแสดงลิเกป่าประกอบด้วยคณะลิเกป่าทั้งผู้แสดงและผู้ เล่นดนตรีประมาณ 15 – 20 คน เครื่องดนตรีที่ใช้มีระฆัง 2 – 3 ลูก ฉิ่ง กรับ ปี่ ขอ การแต่งกายตอนแสดงแขกแดงแบบสืบทอดกันมา ตอนแสดงตามท้องเรื่อง ลูกคู่แต่งแบบ ชาวบ้านทั่วไป แสดงได้ในงานต่าง ๆ ทุกงาน แต่ถ้าเป็นงานศพ งานแก้บนจะต้องทำพิธีทาง

ไสยศาสตร์ก่อนเริ่มแสดง มีการปลุกโรงแสดง มีทั้งยกพื้นและไม่ยกพื้น หน้าโรงเป็นเวทีหลังโรงเป็นห้องแต่งตัว นอกจากนี้ลิเกป่ายังมีการยึดขนบนิยมในการแสดงแบบดั้งเดิม คือ เริ่มด้วยการเบิกโรง การว่าดอก การไหว้ครู การบอกชุด การออกแขกแดง การบอกเรื่องเล่นเรื่อง

บทร้องลิเกป่าสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม ทำให้มีส่วนเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

พูนพิศ อมาตยกุล (2530 : 61) ได้กล่าวถึง เพลงพื้นเมืองในล้านนาไทยไว้ว่าต้องมีมานานและรับใช้สังคมมาตลอดระยะเวลาอันนานนั้นด้วย เพลงพื้นบ้านไม่ว่าภาคไหนย่อมมีรูปแบบในหลักการคล้ายกัน มีความเรียบง่าย เช่นเพลงสั้น ๆ ใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านเพียงไม่กี่ชิ้น การเล่นเพลงก็มักจะไม่ต้องมีพิธีตรอง คือไม่ต้องแต่งตัว หรือสร้างเวทีและใช้ภาษาพื้นบ้านที่เรียบง่าย แต่เพลงพื้นบ้านล้านนาไทย ไม่เหมือนภาคกลาง จนจะกล่าวได้ว่าได้ไปจากภาคกลาง อันที่จริงของล้านนาไทยมีลักษณะเป็นของตนเองอย่างเด่นชัดเสียด้วยซ้ำ เพลงภาคกลางเสียอีกบางเพลงยังมีแนวโน้มที่จะคล้ายเพลงล้านนาไทย

จันทนา คชประเสริฐ (2542) ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง การสร้างชุดการสอนฝึกปฏิบัติขับร้องเพลงพื้นเมืองภาคกลาง เรื่องเพลงเทพทองสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ว่า “เพลงพื้นบ้านนั้นมีรูปแบบเฉพาะตัว เน้นการร้องเป็นหลัก โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านภาคกลางมีวิธีการร้องที่สนุกสนาน ลีลาทำนองสั้นและซ้ำ ฟังเข้าใจง่าย เรื่องราวในบทเพลงมักกล่าวถึงการดำเนินชีวิต เพลงพื้นบ้านมีการสืบทอดมาในลักษณะมุขปาฐะกล่าวคือ คนรุ่นก่อนบอกกล่าวหรือแสดงวิธีการขับร้อง คนรุ่นต่อมาฟัง จดจำและเลียนแบบมาร้อง”

ปิ๊ป คงลายทอง (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “เพลงปี่ฉุยฉาย : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยาและสภาพสะท้อนแห่งความงาม” ได้วิเคราะห์ เน้นเรื่องประวัติความเป็นมา โครงสร้าง ทำนอง บทร้อง ลักษณะคำประพันธ์ การขับร้อง และการร่ายรำเพลงฉุยฉาย และที่สำคัญที่สุด เนื้อหาในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์วิธีการเป่าเพลงฉุยฉาย อันได้แก่ วิธีการบังคับลม การใช้นิ้วปิดรูปี การประสานวิธีการใช้ลิ้นผู้เป่าให้เข้ากับลิ้นปี โดยเสนอออกมาเป็นรูปของตาราง 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องแต่ละคำ รูปี และโน้ตที่ใช้กับตำแหน่งเสียงของคำนั้น ๆ รวมทั้งวิธีการเป่าปี่แต่ละคำไว้อย่างละเอียด

จากจำนวนเพลงฉ่อย 13 บท ได้คัดเลือกเพลงปี่ฉ่อยสามเพลงเอก คือเพลง ฉ่อยพราหมณ์ ฉ่อยเบญจกายแปลง และฉ่อยทศกัณฑ์ลงสวน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นชัดจากการวิเคราะห์ครั้งนี้ว่า เพลงฉ่อยนี้เป็นทำรวมแห่งศิลปะที่สูงส่งนานาประการ เป็นงานแห่งภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริงที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือน

พจนารถ แสงประดับ (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงบอกของสร้อย เสียงเสนาะ” ผลการศึกษาสรุปได้ว่าเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2468 เรียนหนังสือถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา แต่เรียนไม่จบเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มหัดเล่นเพลงบอก เมื่ออายุ 17 ปี และยึดอาชีพเป็นนักเพลงบอกมาจนถึงปัจจุบัน นับเวลาได้นานกว่า 52 ปี มีเทคนิคการร้องเพลงบอกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ เป็นเพลงบอกที่มีน้ำเสียงไพเราะน่าฟัง รวมทั้งสามารถใช้ถ้อยคำที่กลมกลื่นและเห็นภาพพจน์ได้มีงานวรรณกรรมเพลงบอกหลายเรื่องที่ได้รับรางวัล

ด้านองค์ประกอบของวรรณกรรมปรากฏว่า เนื้อเรื่องมีความหลากหลายแนวคิดที่ปรากฏมีผลต่อชีวิตและสังคมในสภาพการณ์ต่าง ๆ มีการใช้กลอนในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งบทกลอนเหล่านี้ก่อให้เกิดอารมณ์และทัศนะลึกซึ้ง

วิมาลา ศิริพงษ์ (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่องการสืบทอดวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยในปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์โกสัล และสกุลศิลปบรรเลง ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับดนตรีไทยในเชิงมนุษยวิทยา โดยศึกษาลักษณะและวิธีการที่วัฒนธรรมดนตรีไทยดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม โดยเลือกกลุ่มนักดนตรีไทยที่ยังคงดำเนินกิจกรรมทางดนตรีไทย สืบทอดต่อบรรพบุรุษของตนอยู่ในปัจจุบันสองกลุ่มคือ สกุลพาทย์โกสัล และสกุลศิลปบรรเลงซึ่งเป็นตระกูลนักดนตรีไทย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบจากประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ 1. การจัดองค์กรทางดนตรี 2. ลักษณะทางดนตรี 3. พิธีกรรมและโลกทัศน์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทั้งสองมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนกล่าวคือ สกุลพาทย์โกสัล เป็นองค์การลักษณะบ้านพิณพาทย์ประกอบด้วยพิธีกรรมเป็นหลักเพื่อหารายได้ การถ่ายทอดวิชาจะได้วิธีการบอกเล่า หรือปากต่อปากตามประเพณีในวัฒนธรรมดนตรีไทย สกุลพาทย์โกสัล จึงเป็นสกุลที่พยายามรักษารูปแบบเดิมให้คงอยู่ ส่วนสกุลศิลปบรรเลงมีองค์กร อยู่ในรูปของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งประกอบกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทยเปิดสอนดนตรี

ไทยแก่คนทั่วไป และพัฒนาวิธีการบันทึกโน้ตเพลงไทยด้วย สกulptศิลป์บรรเลงจึงเป็นสกุลที่พยายามปรับเปลี่ยนตัวเอง เพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคมได้ชัดเจนกว่าสกุลพาทยโกศล ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ ให้เห็นการปรับสภาพกิจกรรมดนตรีไทยเพื่อความอยู่รอดในสังคมปัจจุบัน

สาคร พรหมนิล (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์วัฒนธรรมที่เกิดในเพลงกล่อมเด็กอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งความมุ่งหมายของการค้นคว้าคือ เพื่อศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กของอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ การแต่งกาย และด้านอาหาร ผลการศึกษาปรากฏว่าชาวอำเภอปากพนังนิยมสร้างที่อยู่อาศัยแบบเรียบง่ายชั้นเดียว มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่งกายตามสมัยนิยมแบบภาคใต้ทั่วไป และนิยมอาหารที่มีรสจัด

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ผลจากการศึกษาพบว่าด้านความเชื่อจะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อทางด้านไสยศาสตร์ การบำเพ็ญกุศลในด้านต่าง ๆ และมีค่านิยมในความเป็นอิสระ รักพวกพ้อง ยึดมั่นในจารีตประเพณี

อังคณา ใจเหิม (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์ดนตรีพื้นเมืองเหนือ” จากการศึกษาพบว่าดนตรีพื้นเมืองเหนือนั้น แต่เดิมมีจุดประสงค์ในการบรรเลงเพื่อประเทืองอารมณ์ และมีเครื่องดนตรีไว้เป็นอุปกรณ์ในการไปแ้วสาว (การไปเกี้ยวผู้หญิง) ต่างหมู่บ้านหรือในหมู่บ้านของตนเองของบรรดาหนุ่ม ๆ หรือเพื่อเอาเสียงเป็นเพื่อนในยามเดินทางกลับเคหสถานของตนเองในตอนเช้ามืด ดังนั้นกฎเกณฑ์ วิธีการและทำนองเพลงจึงไม่ใช่สิ่งสำคัญไม่จำเป็นต้องพิถีพิถันเหมือนวงดนตรีในภาคกลาง และที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้บรรเลงทุกคนมิได้ตั้งใจยึดเป็นอาชีพจะเล่นหรือบรรเลงในช่วงเป็นหนุ่มอยู่เท่านั้น พอแต่งงานมีครอบครัวก็จะละทิ้งหมดสิ้น แต่ปัจจุบันนี้วงดนตรีพื้นเมืองได้กลายสภาพเป็นวงดนตรีที่นิยมบรรเลงกันในทุกโอกาส เริ่มที่จะมีแบบแผน มีกฎเกณฑ์มากขึ้น จึงทำให้เกิดองค์ประกอบสำคัญขึ้นอีกหลายประการในบทเพลงพื้นเมืองเหนือ รวมทั้งทำให้เกิดความหลากหลายขึ้นในการดำเนินทำนองเพลงพื้นเมืองเหนือ

บทเพลงพื้นเมืองเหนือเป็นบทเพลงสั้น ๆ และไม่ซับซ้อน จัดจังหวะจะโคนและท่วง

ทำนองไว้เหมาะเจาะไพเราะ และจำง่าย สำเนียงบรรเลงอ่อนหวาน นุ่มนวลแผ่วไว้ด้วยความสงบ ความรัก และความมีระเบียบแบบแผนอันดีคล้ายวัฒนธรรมอันดีงามของชาวเหนือ

กฤษฎา แสงทอง (2540) ได้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องเพลงปฎิพากย์ : วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาวดำบลทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ในสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งสภาพชีวิตการทำมาหากินและค่านิยมต่าง ๆ ผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งสภาพชีวิต การทำมาหากินและค่านิยมต่าง ๆ บทบาทของเพลงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องเนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีทางการเกษตร อุตสาหกรรม การสื่อสารบันเทิง การคมนาคม การศึกษาที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลความเจริญด้านต่าง ๆ มาจากตะวันตก รวมทั้งองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้าน ทำให้บทบาทของเพลงในปัจจุบันจึงเปลี่ยนไปจากสิ่งที่ศิลปินเจตนาสร้างสรรค์ ให้เป็นสิ่งที่บันเทิงแก่ชีวิต มาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งนำมาแสดงเพื่อการอนุรักษ์มากกว่าการเล่นเพื่อความสนุกสนาน การเล่นเพลงปฎิพากย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่เล่นเฉพาะโอกาสที่ได้รับเชิญไปแสดง และการสันทนากการของชาวดำบลทองในอดีตเท่านั้น

พรรณราย คำโสภา (2542) ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกัณฑ์กรัณท์ของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษาบทเพลงประกอบการแสดงโดยใช้วงกัณฑ์กรัณท์บรรเลง 4 บทเพลง คือ เพลงประกอบการแสดงเรืออ้ายย เรือมกโนบติดอง เรือมกัณฑ์กรัณท์ และเรือมอันเร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ในด้านประวัติความเป็นมา การแต่งกาย โอกาสและวิธีการแสดง มาตรฐานเสียง การเทียบเสียง คำร้อง ทำนอง โครงสร้างของทำนองเพลง การประสานเสียง จังหวะ และโครงสร้างฉันทลักษณ์ของบทเพลงสำหรับบทเพลงถอดทำนองบันทึกเป็นสกอรีโน้ต โดยเทียบเสียงมาตรฐานสากลจากการศึกษาพบว่า ดนตรีพื้นบ้านกัณฑ์กรัณท์ เพลงประกอบการแสดง แต่เดิมมีจุดประสงค์ในการบรรเลงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของชาวบ้าน เป็นทำนองสั้น ๆ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่อมา มีการปรับปรุงพัฒนาให้รูปแบบมากขึ้น โดยได้รับการอนุรักษ์ส่งเสริมจากหน่วยงานทางราชการให้ผู้อำนวยการทางดนตรีกัณฑ์กรัณท์นำเอาบทเพลงเก่าแก่ที่มีความไพเราะอ่อนหวาน สนุกสนาน และได้รับความนิยมในชุมชนเป็นเวลานาน นำมาใช้บรรเลงประกอบการแสดงกัณฑ์กรัณท์และเพลงประกอบการแสดงใช้ในการแสดงในงานต่าง ๆ ทั่วไป ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล แต่เดิมเครื่องแต่งกายนักดนตรี ผู้รำ ผู้แสดง ไม่ได้คำนึงถึงมากนักแต่งกายตามสบายตามสมัยนิยม

ต่อมา มีการปรับปรุงให้มีการแต่งกายตามประเพณีนิยมสวยงามมากขึ้น มาตรฐานเสียงแต่เดิมมีลักษณะเฉพาะ ต่อมาได้รับอิทธิพลจากดนตรีตะวันตกทำให้มาตรฐานเสียงของเพลงกันตรึมเปลี่ยนไปใกล้เคียงกับมาตรฐานเสียงสากลมากยิ่งขึ้น การเทียบเสียงจะนิยมใช้ขอเทียบเสียงเข้ากับเสียงปี่อ้อ โดยเทียบเสียงเป็นคู่ 4 และคู่ 5 คำร้องจะเป็นภาษาเขมรสูง (ขแมลือ) หรือภาษาเขมรปนไทย การประสานเสียงจะเกิดขึ้นโดยบังเอิญเพราะลักษณะการบรรเลงผู้บรรเลงดนตรีกันตรึม เครื่องดนตรีที่บรรเลงทำนอง ดรว ปี่ อ้อ จะบรรเลงคลอเสียงร้อง รูปแบบโครงสร้างฉันทลักษณ์ของบทเพลงจะเป็นทำนองที่ซ้ำ ๆ กลับไปกลับมา ทำให้ฟังง่าย เข้าใจง่าย

บทเพลงประกอบการแสดงของหมู่บ้านดงมัน แต่ละบทเพลงจะมีทำนองที่สั้น ๆ ไม่สลับซับซ้อน จังหวะ ทำนอง มีความไพเราะง่ายต่อการจดจำ มีสำเนียงนุ่มนวล มีเทคนิคการบรรเลงแพรวพราวเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวอีสานได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาเพลงโคราช : เพลงพื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการทางมนุษย ดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis) แบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล การจำแนกและการจัดกระทำข้อมูล การตรวจสอบ และลำดับข้อมูล ตลอดจนการเสนอผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หลักฐานต่างๆ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา สิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แถบบันทึกเสียง ตลอดจนวีดิทัศน์ที่มีผู้เคยบันทึกไว้ และจากการเก็บบันทึกของคณะเพลงโคราชและเพลงโคราชชิง เพื่อเป็นการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น แบ่งการจัดหมวดหมู่ข้อมูล แยกเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของเพลง และข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางดนตรี

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารภายในสำนักหอสมุดของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1.1 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.1.2 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

1.1.3 หอสมุดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา

1.1.4 สำนักหอสมุด ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

1.1.5 หอสมุดดนตรีทูลกระหม่อมสิรินธร ภายในหอสมุดแห่งชาติ

1.1.6 หอสมุดดนตรีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สำนักหอสมุดภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

1.1.7 หอสมุดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1.1.8 หอสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

1.1.9 หอสมุดศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

1.1.10 ห้องสมุดภายในศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ข้อมูลที่ได้จากการออกภาคสนาม บันทึกเก็บข้อมูลจากวิทยากรและการแสดงจริง โดยการดำเนินตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.2.1 สัมภาษณ์และศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ จากแถบบันทึกเสียง หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ได้ศึกษาไว้แล้วเกี่ยวกับเพลงโคราช

1.2.2 สัมภาษณ์แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถทางเพลงโคราชและเพลงโคราชซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล

1.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากวิทยากรที่เลือกไว้แล้ว โดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินการ คือ เครื่องบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ สุ่มจดบันทึก

1.3 ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1.3.1 สัมภาษณ์วิทยากร โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงร่าง และไม่มีโครงร่าง ซึ่งจะใช้แบบสัมภาษณ์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1.1 ประวัติความเป็นมา

1.3.1.2 การแต่งกาย

1.3.1.3 โอกาสและวิธีการแสดง

1.3.1.4 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง

1.3.2 เก็บข้อมูลจากการแสดงจริงในโอกาสต่าง ๆ จากการแสดงเพลงโคราช ดังนี้

1.3.2.1 บันทึกเสียง

1.3.2.2 บันทึกภาพ

1.3.2.3 สังเกต จดบันทึก

1.3.3 เก็บข้อมูลจากการแสดงของหมอลำเพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทำงานวิจัยภาคสนามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เคยทำการศึกษาเกี่ยวกับเพลงโคราช โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ บทความและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมของเพลงโคราช โดยรวบรวมและจัดแบ่งได้ดังนี้

- 2.1.1 ค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.1.2 สัมภาษณ์ บุคคล และนักวิชาการ
- 2.1.3 สังเกตจากกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราช
- 2.1.4 บันทึกภาพและเสียงจากกล้องถ่ายภาพ วีดีโอเกี่ยวกับการแสดงเพลง

โคราช

2.2 ชั้นศึกษาข้อมูลที่ได้มาแล้วดำเนินศึกษาข้อมูลตามลำดับชั้น ดังนี้

- 2.2.1 เรียบเรียงประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อมของความเป็นมาของเพลง

โคราช

- 2.2.2 ศึกษาภูมิหลังของเพลงโคราช

- 2.2.3 ศึกษาการบริหารคณะ พิธีกรรม การบรรเลง รวมถึงองค์ประกอบด้าน

ต่าง ๆ ของเพลงโคราช

- 2.2.4 ศึกษาภาคสนาม และทำการบันทึกเทป

- 2.2.5 บันทึกกลอนเพลงโคราช จากคำกลอนเพลงโคราชที่ครูสุธี หนองไผ่ มอบ

ให้

เป็นอักษรภาษาไทยโคราชตามแบบต้นฉบับ

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาเพลงโคราช แล้วนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลเบื้องต้นจังหวัดนครราชสีมา

- 3.1.1 ประวัติความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา
- 3.1.2 สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์
- 3.1.3 การแบ่งอาณาเขตการปกครอง
- 3.1.4 สภาพทั่วไปทางสังคม วัฒนธรรม

3.2 ความเป็นมาของเพลงโคราช

- 3.2.1 ประวัติความเป็นมาของเพลงโคราช
- 3.2.2 วิวัฒนาการของเพลงโคราช
- 3.2.3 ประเภทของเพลงโคราช

3.2.4 ชุมชนเพลงโคราชในปัจจุบัน

3.3 องค์ประกอบในการเล่นเพลงโคราช

3.3.1 หมอเพลงโคราช

3.3.2 คณะเพลงโคราช

3.3.3 เจ้าภาพ

3.3.4 ผู้ฟังเพลงโคราช

3.4 การเล่นเพลงโคราช

3.4.1 โอกาสในการเล่นเพลงโคราช

3.4.2 การรับงานแสดงเพลงโคราช

3.4.3 การแต่งกาย

3.4.4 สถานที่เล่นเพลงและโรงเพลงโคราช

3.4.5 ความเชื่อและพิธีกรรมในการเล่นเพลงโคราช

3.4.6 ทำรำ

3.4.7 ขั้นตอนในการเล่นเพลงโคราช

3.5 เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

3.5.1 รวบรวมกลอนเพลงโคราชของคณะสุธี หนองไผ่ ซึ่งเป็นกลอนเพลงทั้งหมด 17 ประเภท โดยเริ่มจากกลอนเพลงเกริ่น และจบด้วยกลอนเพลงลา

การเสนอข้อมูลในการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ได้นำมาเรียงในรูปแบบของการพรรณนาบรรยายเป็นความเรียงและสรุปผลการวิจัย

บทที่ 4

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเพลงโคราชครั้งนี้ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามหัวข้อในบทที่ 3 ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา
 - 1.2 สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์
 - 1.3 การแบ่งอาณาเขตการปกครอง
 - 1.4 สภาพทั่วไปทางสังคม วัฒนธรรม
2. ความเป็นมาของเพลงโคราช
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของเพลงโคราช
 - 2.2 วิวัฒนาการของเพลงโคราช
 - 2.3 ประเภทของเพลงโคราช
 - 2.4 ชุมชนเพลงโคราชในปัจจุบัน
3. องค์ประกอบในการเล่นเพลงโคราช
 - 3.1 หมอเพลงโคราช
 - 3.2 คณะเพลงโคราช
 - 3.3 เจ้าภาพ
 - 3.4 ผู้ฟังเพลงโคราช
4. การเล่นเพลงโคราช
 - 4.1 โอกาสในการเล่นเพลงโคราช
 - 4.2 การรับงานแสดงเพลงโคราช
 - 4.3 การแต่งกาย
 - 4.4 สถานที่เล่นเพลงและโรงเพลงโคราช
 - 4.5 ความเชื่อและพิธีกรรมในการเล่นเพลงโคราช
 - 4.6 ทำรำ
 - 4.7 ขั้นตอนในการเล่นเพลงโคราช

5. เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

1. ประวัติของจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ประวัติความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครราชสีมา (ศูนย์
ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. 2538 : 175 - 180)

บริเวณจังหวัดนครราชสีมาในปัจจุบันปรากฏร่องรอยและหลักฐานแสดงว่ามีพัฒนาการของชุมชนโบราณมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อราว 3000 - 4000 ปีมาแล้ว ที่บริเวณเขาจันทร์งาม อำเภอสีคิ้ว มีภาพสีเขียนแสดงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมล่าสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการขุดค้นทางโบราณคดี พบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกษตรกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองนครราชสีมาเมื่อประมาณ 3000 ปีที่แล้ว ที่บ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง และยังพบหินตั้งเป็นรูปวงกลมที่บ้านหินตั้ง อำเภอสูงเนิน ซึ่งศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี สันนิษฐานว่าเป็นวัฒนธรรมหินใหญ่รุ่นใหม่เชื่อว่าเป็นศาสนสถาน หรือหลักเขตแสดงอาณาเขตของเมือง

ในราวพุทธศตวรรษที่ 11 - 13 อาณาจักรเจนละของขอม ได้แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปรากฏหลักฐานที่ปราสาทภูมิโปน จังหวัดสุรินทร์ และเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นโบราณสถานอันเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์ของอาณาจักรเจนละ แสดงว่าบริเวณเมืองนครราชสีมาอาจอยู่ใต้อำนาจของขอม เพราะมีหลักฐานว่าขอมแผ่ขยายอาณาเขตมาถึงเมืองพิมายด้วย

ร่วมสมัยกับอาณาจักรเจนละ มีหลักฐานหลายประการที่แสดงว่าเมืองนครราชสีมาได้รับอิทธิพลสมัยทวารวดีโดยเฉพาะที่เมืองเสมา อำเภอโนนสูง พบชุมชนที่มีคูน้ำคันดินเป็นรูปวงรี มีการพบศิลปกรรมจักรและพระพุทธรูปไสยาสน์ ปัจจุบันอยู่ที่วัดคลองขวาง ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน แต่ไม่สามารถสันนิษฐานได้ว่าอาณาจักรทวารวดีจะแผ่อำนาจเข้าครอบครองหรือไม่เพราะลักษณะการก่อสร้างศิลปวัตถุเป็นฝีมือของช่างพื้นเมือง

อาณาจักรศรีจนาศะ พุทธศตวรรษที่ 15 - 16 ร่วมสมัยกับอาณาจักรเจนละ ทวารวดี ศรีวิชัย และโยนก มีศิลาจารึกบ่ออีกา ซึ่งศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ ได้อ่านจารึกนี้ ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงแปลจากภาษาฝรั่งเศสว่าจารึกนี้เกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนา และกล่าวถึงพระราชแห่งอาณาจักรศรีจนาศะทรงอุทิศปศุสัตว์ และทาสทั้งหญิงชายถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ และจารึกอีกหลักหนึ่งกล่าวถึง พระราชาแห่งศรีจนาศะว่าเป็น

กษัตริย์ที่ครองอาณาจักรอยู่นอกเขตอาณาจักรในกัมพูชา แต่ศูนย์กลางอาณาจักรศรีจนาตะนั้น เราไม่อาจกล่าวได้ว่าอยู่บริเวณบ่ออีกา ตำบลเสมา อำเภอสูงเนิน แต่น่าจะอยู่บริเวณที่ราบสูงโคราชมากกว่าบริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ น่าเชื่อว่าอาณาจักรศรีจนาตะได้รวมตัวเป็นอาณาจักรที่มั่นคงก่อนพุทธศตวรรษที่ 15 เพราะมีการกล่าวถึงชื่อของอังศุเทพ ซึ่งคงจะเป็นนามของบรรพบุรุษก่อนที่จะสร้างจารึกบ่ออีกา พ.ศ. 1411 อาณาจักรนี้คงจะรุ่งเรืองสืบต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 15

ในราวพุทธศตวรรษที่ 15 นี้เอง ขอมสมัยพระนครหรืออาณาจักรกัมพูชาได้แผ่ขยายเข้ามาในเมืองนครราชสีมา เพราะปรากฏพระนามของพระเจ้ายโศวรมันที่ 1 (พ.ศ.1432) ที่ปราสาทหินพนมวัน ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง มีการสร้างปราสาทหินเมืองแขก ตำบลโคราช พบศิลาทับหลังวัดพระนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง นอกจากนี้ยังมีการสร้างปราสาทหินพิมายสมัยพระเจ้าสุริยวรมัน และสร้างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 และเมื่อสมัยของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สิ้นสุดลง อาณาจักรขอมในช่วงรัชสมัยพระนครศรีอยุธยาได้เสื่อมลงขอมคงไม่ได้ควบคุมดินแดนแถบนี้อย่างเข้มงวดนัก และในสมัยอาณาจักรสุโขทัย เขตแดนของไทยยังไม่รวมเมืองนครราชสีมา เมืองนครราชสีมา รวมกับอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา สมัยพระรามาธิบดีที่ 1

เมืองนครราชสีมาในสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เมืองนครราชสีมา ถูกกล่าวถึงเป็นครั้งแรกจากเอกสารสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งก่อนหน้านั้นเมืองนครราชสีมา ยังอยู่ภายใต้การปกครองของกัมพูชา จนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 เมืองนครราชสีมาได้ขึ้นตรงกับอาณาจักรสุโขทัย

ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สมเด็จพระนารายณ์ได้โปรดให้สร้างเมืองนครราชสีมาเป็นป้อมปราการในฐานะเมืองสำคัญชายพระราชอาณาเขต โดยสร้างเมืองใหม่เป็นเมืองหน้าด่านในราวปี พ.ศ. 2199 - 2231 ซึ่งได้ย้ายเมืองจากเมืองเก่า 2 เมือง คือเมืองเสมาและเมืองโคราชบุรี มาตั้งเป็นเมืองในปัจจุบันและขนานนามว่า “นครราชสีมา” สันนิษฐานว่าชื่อ “นครราชสีมา” ได้มาจากการนำชื่อเมืองโบราณ คือเมือง “โคราชบุรี” หรือโคราช กับเมือง “เสมา” มารวมกันนั่นเอง สำหรับผังเมืองนครราชสีมา นั้น ได้รับออกแบบโดยช่างชาวฝรั่งเศสซึ่งรับราชการอยู่ในสมัยนั้น ลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณรอบเมืองประกอบไปด้วยประตูป้อมปราการที่มีคูน้ำล้อมรอบมี 4 ประตู คือ ประตูพลแสน หรือ

ประตูน้ำอยู่ทางทิศเหนือ ประตูพลล้านอยู่ทางทิศตะวันออก ประตูชัยณรงค์ หรือประตูฝอยอยู่ทางทิศใต้ และประตูชุมพลอยู่ทางทิศตะวันตก

หลังจากไทยเราเคยเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าเมื่อปี พ.ศ. 2310 ทำให้คนไทยแตกแยกออกเป็นก๊กต่าง ๆ มากมาย กรมหมื่นเทพพิพิธ เจ้าเมืองพิมายซึ่งขึ้นตรงกับขอมในสมัยนั้นได้ถือโอกาสเข้ายึดอำนาจปกครองตลอดอาณาเขตของตัวเมืองนครราชสีมา ภายหลังเจ้าเมืองพิมายได้ถูกพระเจ้าตากสินมหาราชปราบลง เมืองนครราชสีมาจึงได้กลับมาขึ้นตรงต่อกรุงธนบุรีของไทยเรา

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ทรงยกฐานะเมืองนครราชสีมาขึ้นเป็นเมืองชั้นเอก โดยให้เจ้าเมืองผู้ปกครองมีศักดิ์เป็น “เจ้าพระยา” และให้อำนาจปกครองตนเอง ซึ่งต่อมาก็มีการเปลี่ยนเจ้าเมืองไปเรื่อย ๆ จนเมื่อถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 3 ก็ได้เกิดกบฏเจ้าอนุวงศ์ ได้ยกทัพมาตีหัวเมืองนครราชสีมา ในขณะที่เจ้าเมืองไม่อยู่คุณหญิงโมซึ่งเป็นภรรยาเจ้าเมืองนครราชสีมา ได้นำกำลังทหารด้านทานเข้าศึกได้สำเร็จจนทำให้เจ้าอนุวงศ์ต้องถอยทัพกลับไป

ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงเห็นภัยจากเรือรบต่างชาติที่คุกคามกรุงเทพฯ จึงมีพระราชดำรัสให้จัดเตรียมทหารหาญแห่งที่ 2 ที่อยู่ห่างจากทะเล อย่างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อแรกทรงเลือกเมืองนครราชสีมาเป็นเมืองหลวงสำรอง แต่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวกับพระยามหาศรีสุริเยวงศ์ได้ทำการสำรวจแล้วพบว่า เมืองนครราชสีมาไม่สะดวกที่จะปรับปรุงเป็นเมืองหลวงเพราะกั้นด่านน้ำ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้สร้างที่ประทับพระนารายณ์ราชนิเวศขึ้นที่จังหวัดลพบุรีแทน

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นเป็น 3 มณฑล ได้แก่ มณฑลลาวพวน มณฑลลาวกลาง และมณฑลลาวท้าว เมืองนครราชสีมาได้รับแต่งตั้งเป็นที่ว่าการมณฑลลาวกลาง เมื่อมีการปรับปรุงการปกครอง เมืองนครราชสีมาได้ถูกตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล ต่อจากนั้นมณฑลลาวกลางจึงถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “มณฑลนครราชสีมา” และในสมัยรัชกาลที่ 5 นี้เองที่ได้ทรงทำนุบำรุงเมืองนครราชสีมาให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่าก่อนในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะได้ริเริ่มสร้างทางรถไฟสายแรกจากกรุงเทพฯ ถึงนครราชสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2433 ทำให้เมืองนครราชสีมาและเมืองต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเดินทางติดต่อกับภาคกลางและภาคอื่น ๆ ได้

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในสมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2475 ทางราชการได้ยกเลิกการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล และตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารแห่งราชอาณาจักรสยามปี พ.ศ. 2476 มณฑลนครราชสีมาจึงต้องยุบไป และได้มีการจัดการปกครองใหม่เป็นลักษณะการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยแบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัด และอำเภอมาจนถึงในปัจจุบัน

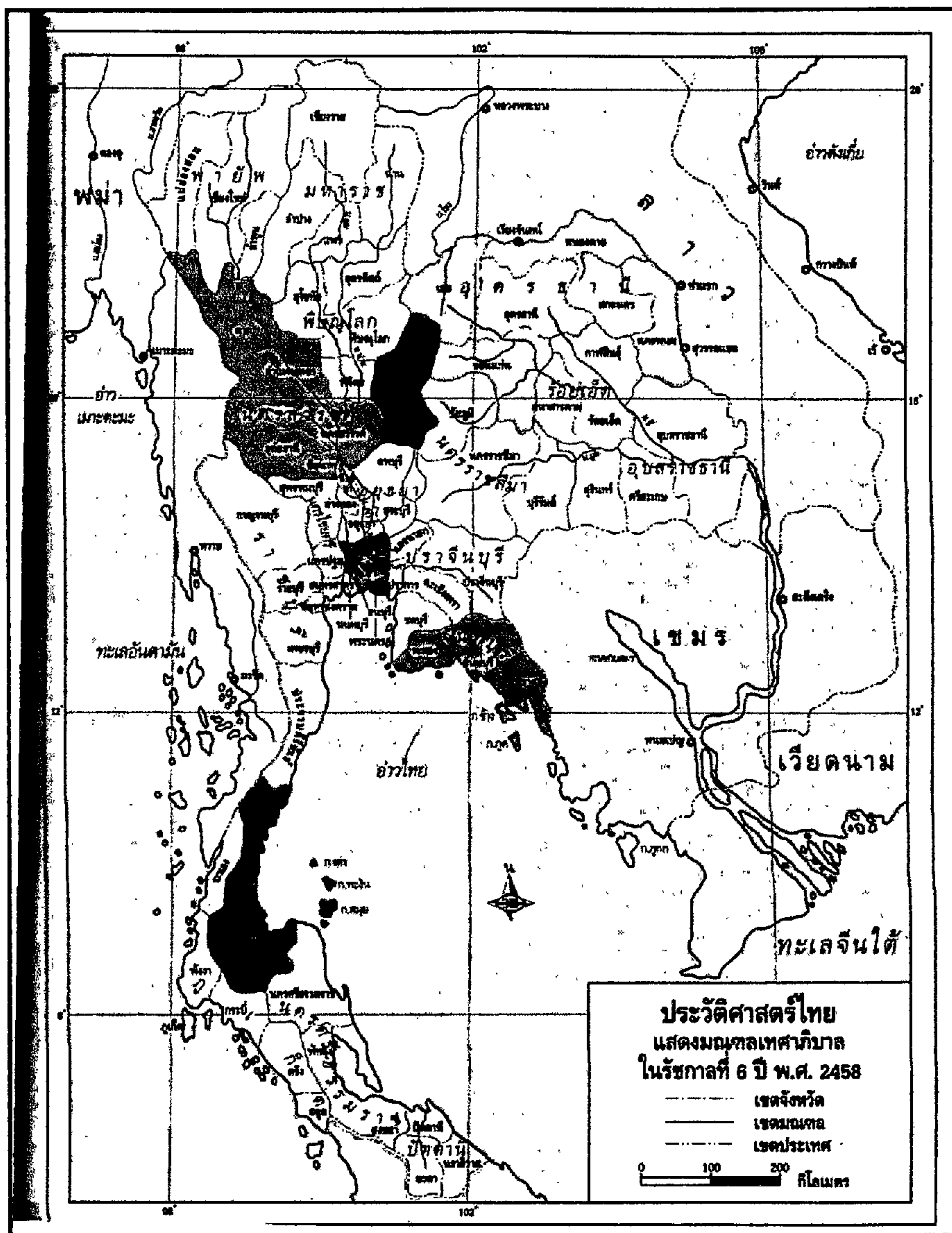
1.2 สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ (วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดนครราชสีมา 2542 : 1 - 39)

ขนาด ที่ตั้งและอาณาเขต

นครราชสีมาตั้งอยู่ในพื้นที่ราบค่อนข้างสูง ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เรียกว่าแอ่งโคราช มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ คือ มีบริเวณที่สูงเป็นขอบอยู่โดยรอบแล้วค่อย ๆ ลาดลงสู่ที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ในบริเวณตอนกลางซึ่งทอดเป็นแนวแนวยาวจากตะวันตกเฉียงใต้ตามลำน้ำมูล ไปทางตะวันออกเฉียงเหนือออกสู่แม่น้ำโขง ที่จังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมาอยู่ห่างกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามถนนมิตรภาพเป็นระยะทางรถยนต์ประมาณ 256 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ ประมาณ 265 กิโลเมตร พิกัดทางภูมิศาสตร์อยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 14 องศา 7 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูด ที่ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ถึง 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมด 20,494 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 12.13 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดบุรีรัมย์ ขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิ สระบุรี ลพบุรี

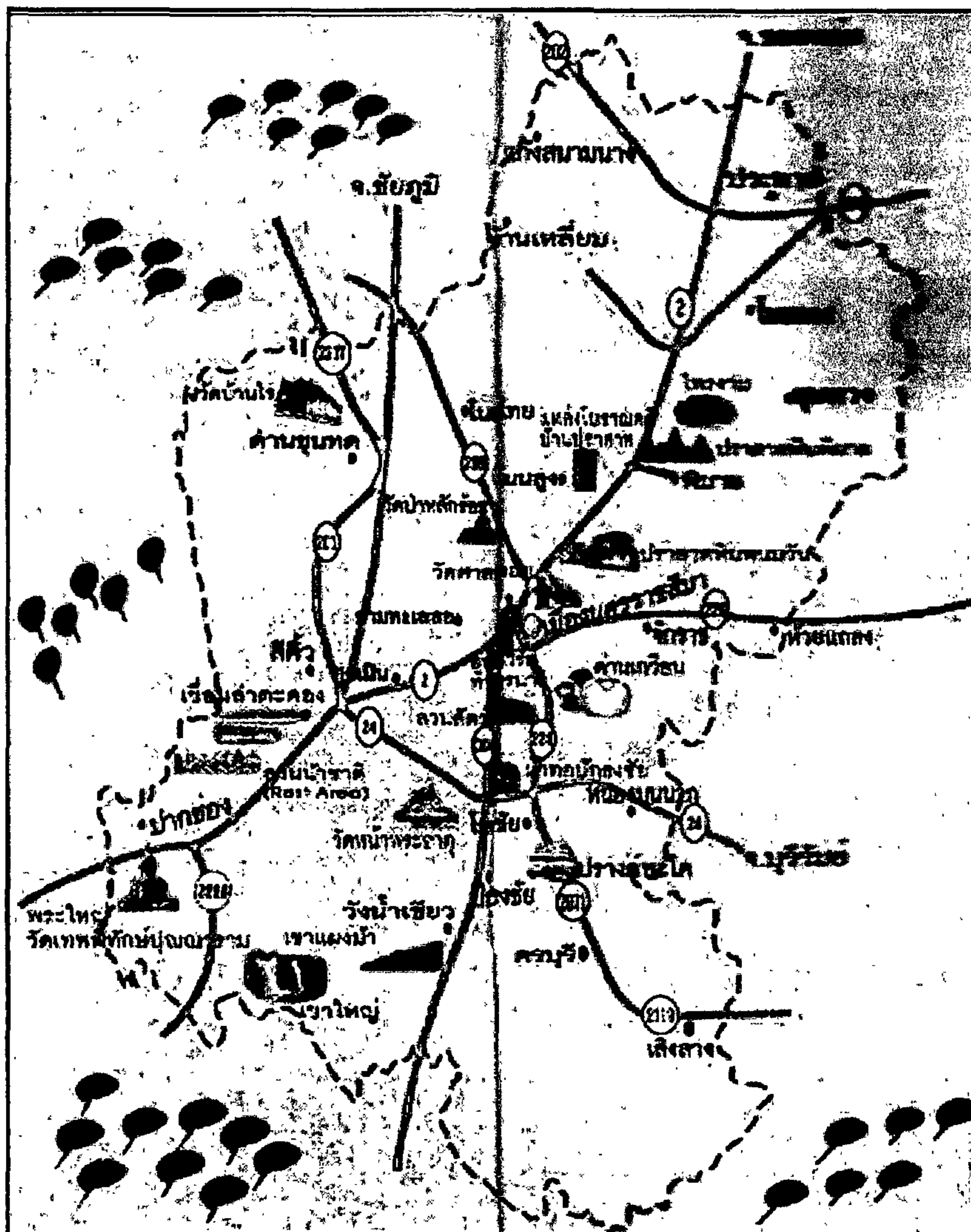
แผนที่ประเทศไทย

ภาพประกอบ 1 แผนที่ประเทศไทย

ที่มา : ปรับจากวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัด
นครราชสีมา. 2542 : 3

แผนที่จังหวัดนครราชสีมา

ภาพประกอบ 3 แผนที่จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : แผนที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา. 2547 : 2

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบสูง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ระหว่าง 150 - 300 เมตร โดยมีเทือกเขาตองพญาเย็นเป็นขอบทางด้านทิศตะวันตก และเทือกเขาพนมดงรักเป็นขอบทางด้านทิศใต้ ลักษณะภูมิประเทศมีความลาดเอียงค่อนข้างไปทางเหนือ ก่อให้เกิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญหลายสาย เช่น ลำน้ำมูล ลำน้ำลำพระเพลิง ลำตะคลอง บางส่วนมีพื้นที่ถูกคลื่นลอนลึกโดยทั่วไปในท้องถื่นเรียกลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้ว่า “โคก” ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ดินเหนียวแดง เนื้อดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ช่วงตอนกลางและทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดจะพบดินเค็มอยู่บ้าง

สภาพภูมิอากาศ

ภูมิอากาศของจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน หรือทุ่งหญ้าสะวันนา เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุม ภูมิอากาศโดยทั่วไปจะมีอยู่ 3 ฤดู

1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม ระยะเวลาที่อากาศร้อนที่สุดอยู่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 30.89 องศาเซลเซียส
2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ซึ่งจะเริ่มมีฝนประมาณเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม และมักมีฝนทิ้งช่วง ระหว่างเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27.37 องศาเซลเซียส
3. ฤดูหนาว สภาพอากาศโดยทั่วไปจะเริ่มเปลี่ยนเป็นฤดูหนาวราวเดือนพฤศจิกายน อุณหภูมิจะเริ่มลดต่ำลง และปกติจะหนาวที่สุดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 24 .55 องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติ (หอการค้าจังหวัดนครราชสีมา. 2539: 177 - 181)

1. ทรัพยากรป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2539 จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมด 1,766,250 ไร่ หรือประมาณ 13.79 % ของเนื้อที่ทั้งหมด โดยมีป่าสงวน 29 แห่ง อุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และอุทยานแห่งชาติทับลาน พื้นที่ป่าในอุทยานแห่งชาติจะเป็นดงดิบ ส่วนเขตป่าสงวนจะเป็นลักษณะป่าโปร่ง ที่เรียกว่า “ป่าแดง” หรือ “ป่าโคก”
2. ทรัพยากรน้ำ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง แหล่งน้ำตามธรรมชาติจึงมักเป็นห้วย หนอง คลอง บึงขนาดเล็ก นอกจากนี้จังหวัดนครราชสีมายังเป็นจังหวัดที่อยู่ในจุด

อับฝนของภาค ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยต่ำกว่า 1,000 มิลลิเมตร / ปี จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดแหล่งเก็บกักน้ำ ได้แก่การสร้างเขื่อนมูลบน เขื่อนลำพระเพลิง เขื่อนลำตะคอง และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก อ่างเก็บน้ำห้วยซับประดู่ อ่างเก็บน้ำลำเชิงไกร

3. ทรัพยากรแร่ธาตุ แร่ธาตุที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ เกลือหิน หินอ่อน หินปูน แร่ธาตุส่วนใหญ่มีปริมาณไม่มากนัก ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแร่ธาตุดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ดินเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำ จึงยังไม่มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ในจังหวัด

4. ทรัพยากรดิน ลักษณะดินในจังหวัดนครราชสีมาเป็นดินร่วนปนทรายและดินเค็ม แบ่งตามลักษณะของกลุ่มดินจะแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ กลุ่มดินไร่ กลุ่มดินนา กลุ่มดินภูเขา และกลุ่มดินตะกอน ซึ่งคุณภาพของดินส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

1.3 การแบ่งอาณาเขตการปกครอง (ที่ทำการปกครอง จังหวัดนครราชสีมา, 2541)

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดใหญ่ มีการแบ่งเขตการปกครองตามลักษณะการปกครองส่วนภูมิภาค ออกเป็น 26 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ มี 287 ตำบล 3,371 หมู่บ้าน 534,782 หลังคาเรือน มีประชากร 2,510,839 คน ดังนี้

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา
2. อำเภอขามทะเลสอ
3. อำเภอขามสะแกแสง
4. อำเภอดง
5. อำเภอครบุรี
6. อำเภอจักราช
7. อำเภอชุมพวง
8. อำเภอโชคชัย
9. อำเภอด่านขุนทด
10. อำเภอโนนสูง
11. อำเภอโนนไทย
12. อำเภอบ้านเหลื่อม
13. อำเภอบัวใหญ่

14. อำเภอปักธงชัย
15. อำเภอประทาย
16. อำเภอปากช่อง
17. อำเภอพิมาย
18. อำเภอสีคิ้ว
19. อำเภอสูงเนิน
20. อำเภอเสิงสาง
21. อำเภอหนองบุญมาก
22. อำเภอห้วยแถลง
23. อำเภอโนนแดง
24. อำเภอแก้งสนามนาง
25. อำเภอวังน้ำเขียว
26. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
27. กิ่งอำเภอเมืองยาง
28. กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย
29. กิ่งอำเภอสีดา
30. กิ่งอำเภอบัวลาย
31. กิ่งอำเภอพระทองคำ
32. กิ่งอำเภอเทพารักษ์

1.4 สภาพทั่วไปทางสังคม วัฒนธรรม

ศุภชัย ทอนสูงเนิน (2546 :30 - 49) ได้ศึกษาทางด้านวัฒนธรรมของชาว จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีรายละเอียดดังนี้คือ

1.4.1 วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน ชาวโคราชหรือชาวนครราชสีมา จะนิยมรวมกันเป็นกลุ่ม ในอดีตมีการตั้งบ้านเรือนตามลำน้ำ มีวัดเป็นสถาบันหลักของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ค่อยจะนับถือผีวิญญาณเหมือนกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว จาริตประเพณีโดยทั่วไปยึดแนวเดียวกับคนในภาคกลาง สำหรับในการสร้างบ้านเรือนโคราชในอดีตสร้างได้ถุนสูง หน้าจั่วแบบเรือนไทยฝายบ้านเป็นฝายประคนแบบโคราชคือ ใช้ฝากระดานกันด้านหลังแล้วใช้กระดานแผ่นเล็ก ๆ ปิดทับตามแนวต่อของฝากระดาน นอกจากนี้ในชุมชนเมืองพบว่ามี

บ้านเรือนแบบตึกดินอยู่บ้าง ซึ่งใช้โครงไม้แต่ฝาเรือนใช้ดินดิบก่อเรียงกัน แล้วฉาบด้วยปูนขาว ปัจจุบันไม่ค่อยจะพบรูปแบบเรือนโคราชและบ้านแบบตึกดินดั้งเดิมแล้ว

1.4.2 วัฒนธรรมการแต่งกาย ในอดีตชาวโคราชนิยมแต่งกายแบบไทย นั่นคือ ชายนุ่งผ้าขาวมา และกางเกงแบบรัด เสื้อคอกลม ส่วนหญิงจะนุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก ห่มสไบทับเสื้อ ถ้าอยู่กับบ้านนิยมใช้ผ้าผืนเดียวคาดอก ปัจจุบันนิยมแต่งกายตามสมัยนิยม

1.4.3 วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช เนื่องจากโคราชเป็นเมืองที่มีความสำคัญและเป็นเมืองหน้าด่านของภาคอีสานที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมหลากหลาย จึงทำให้โคราชมีวัฒนธรรมดนตรีของหลายกลุ่มชนทั้งไทยภาคกลาง ไทยอีสาน ไทยโคราช กลุ่มชาติพันธุ์ มอญ เขมร และอื่น ๆ เช่น เพลงโคราช เพลงพื้นบ้านอื่น ๆ เช่น เพลงลากไม้ เพลงเพี้ยะ เพลงปี่แก้ว เพลงเชิด เพลงกลุ่มลูก เพลงกลองยาว เพลงเซิ้งบ้องไฟ เพลงแห่นางแมว เพลงเหม่งเหม่ง สำหรับดนตรีนั้นในอดีตชาวโคราชนิยมเล่นดนตรีวงปี่พาทย์ของภาคกลาง วงมโหรีโคราช วงกลองยาว มหรสพนิยมดูภาพยนตร์ ลีเก ซึ่งจะมีคณะลีเกอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่บริเวณสถานีรถไฟโคราช ปัจจุบันชาวโคราชนิยมดนตรีตามสมัยนิยมเช่นเดียวกัน ในชุมชนเมืองอื่น ๆ ของประเทศ ได้แก่ เพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง และภาพยนตร์ อย่างไรก็ตามเพลงพื้นบ้าน บางชนิดก็ยังมีผู้นิยมฟังอยู่มาก เช่น เพลงโคราช ลีเก หมอลำ

1.4.4 วัฒนธรรมทางภาษา จังหวัดนครราชสีมาซึ่งคนส่วนใหญ่เป็นชาวโคราช มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีภาษาถิ่นเป็นภาษาไทยถิ่นโคราช นับได้ว่าเป็นภาษาถิ่นที่มีความแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสานทั่วไป คือภาษาไทยอีสานส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาษาไทยลาว แต่ภาษาไทยถิ่นโคราชจะมีลักษณะผสมผสาน เป็นกึ่งภาษากลางและกึ่งภาษาอีสาน หน่วยคำบางคำก็มีเค้าว่าได้รับอิทธิพลมาจากภาษาเขมร ที่สำคัญคือภาษาไทยถิ่นโคราชนิยมเป็นเอกลักษณ์ต่างจากภาษาอีสานโดยทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งคนไทยภาคอีสานคงไม่ยอมรับว่าภาษาไทยถิ่นโคราชเป็นภาษาอีสาน ในขณะที่เดียวกันคนโคราาก็ไม่ยอมรับว่าภาษาที่ตนใช้เป็นภาษาอีสานเช่นเดียวกัน ขุนสรวงษ์ศึกษาธิการ ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทยถิ่นโคราชว่า

“ ภาษาไทยถิ่นโคราช จะว่าเป็นอีกภาษาหนึ่งเห็นจะเป็นไปไม่ได้ ถ้าจะเรียกว่า ภาษาไทยสำเนียงโคราชจะเหมาะกว่า เพราะคำที่ใช้พูดจะเป็นคำไทยเป็นส่วนใหญ่ มีภาษาลาว เขมร ญวน และมอญปะปนอยู่บ้าง แต่ดัดแปลงสำเนียงพูด เป็นสำเนียงโคราช เพื่อให้

คล่องปาก ” (ถาวร สิบงกช. 2526 : 4)

วิจิตร ภาณุพงศ์ (2529 : 20) ได้ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นโคราช โดยศึกษาจาก 16 อำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2522 ด้วยการใช้รายการคำเพื่อทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของวิลเลียม เจ เกตตี เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ พบว่าสามารถแบ่งภาษาไทยถิ่นโคราชด้วยเสียงวรรณยุกต์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกลุ่มตะวันออก และกลุ่มตะวันตก โดยกลุ่มตะวันออก ได้แก่ อำเภอชุมพวง บัวใหญ่ ห้วยแถลง คง พิมาย โนนสูง และอำเภอจักราช จะมีเสียงวรรณยุกต์เหมือนกัน ส่วนกลุ่มตะวันตก ได้แก่ อำเภอโนนไทย ด่านขุนทด ปากช่อง ปักธงชัย โชคชัย ครบุรี และอำเภอเสิงสาง มีวรรณยุกต์คล้ายคลึงกัน

ผลการวิเคราะห์ในด้านเสียงและความหมายในภาษาไทยถิ่นโคราชมี่ดังนี้

1. เสียง

1.1 เสียงพยัญชนะ มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง เท่ากับหน่วยเสียงของภาษาไทยกลาง และเสียง ย ก็ไม่ออกเสียงนาสิกเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยถิ่นโคราชที่จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดอุบลราชธานี จะพบว่าหน่วยเสียงของพยัญชนะของภาษาไทยถิ่นอีสานมีทั้งหมด 19 หน่วยเสียง เพราะเสียง ช ออกเป็น ฌ เสียง ร ออกเป็น ฮ และเสียง ย ก็ออกเสียงเป็นเสียงนาสิก นอกจากนี้มีบางคำที่ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นโคราชใช้พยัญชนะต้นที่แตกต่างกัน ดังนี้ (ยกตัวอย่างเฉพาะตัวอักษร ก และ ฌ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับการออกเสียงของอักษรตัวอื่นจะมีอยู่ในภาคผนวก ก)

ก. ภาษาไทยกลางใช้ ฌ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้ ก เช่น

ฌมับ	เป็น	กะมับ
ฌมวด	เป็น	กะหมวด
ฌเม่น	เป็น	กะเหม่น

ข. ภาษาไทยกลางใช้ สะ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้ ตะ เช่น

สะพาน	เป็น	ตะพาน
สะพาย	เป็น	ตะพาน
สะโพก	เป็น	ตะโพก

ค. คำภาษาไทยถิ่นโคราชบางคำ สลับพยัญชนะกับภาษาภาคกลาง เช่น

ตะกร้า	เป็น	กะด้า
ตะกร้อ	เป็น	กะด้อ

ง. คำภาษาไทยกลางที่มีอักษร ห นำหน้า ภาษาไทยถิ่นโคราชจะตัดพยัญชนะตัวตามทั้ง เช่น

เหี่ยว	เป็น	เหี่ยว
เหี่ยว	เป็น	เหี่ยว

จ. ภาษาไทยโคราชจะออกเสียงบางคำโดยกลืนเสียงของคำภาษาไทยภาคกลาง เช่น

ปลาร้า	เป็น	ปร้า
ตะวันออก	เป็น	ตันออก
นกกาเรียน	เป็น	นกเกรียน

1.2 เสียงสระมีหน่วยเป็นเสียงสระ 18 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงประสม 3 หน่วยเสียงเท่ากับภาษาไทยภาคกลาง แต่ภาษาอีสานหน่วยเสียงประสมมี 2 หน่วยเสียง เพราะเสียง หรือออกเป็นเสียง เอีย ในด้านเสียงสระ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้เสียงสั้นมีตัวสะกด เช่น

ก. ภาษาไทยกลางใช้สระเสียงสั้น ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้เสียงสั้นมีตัวสะกด เช่น

มะพร้าว	เป็น	บักพร้าว
มะขาม	เป็น	บักขาม

ข. ภาษาไทยกลางใช้สระเอื้อ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้สระเอือ เช่น

มะเขือ	เป็น	บักเขือ
เรือ	เป็น	เรียว
เสือ	เป็น	เสียว

1.3 เสียงพยัญชนะควบกล้ำนิยมออกเสียงควบกล้ำ ร ชัดเจน แต่ไม่ออกเสียงควบกล้ำ ล ร ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสานที่ไม่นิยมออกเสียงควบกล้ำเลย ดังนี้

ก. คำที่มี ร ควบกล้ำในภาษาไทยกลาง ภาษาไทยถิ่นโคราชจะออกเสียงชัดเจน เช่น

กร่ำ	เป็น	กร่ำ
กรวด	เป็น	กรวด

ข. คำที่มี ล ว ควบกล้ำ ภาษาไทยถิ่นโคราชจะไม่นิยมออกเสียงควบ
กล้ำ เช่น

เกวียน	เป็น	เกียน
กลัว	เป็น	กัว
เกลื่อ	เป็น	เกีย

ค. ภาษาไทยกลางใช้สระ อะ ภาษาไทยถิ่นโคราชใช้สระ อี เช่น

สะบ้า	เป็น	สีบ้า
สะตือ	เป็น	สีตือ

ง. คำที่ควบกล้ำกับอักษร ว และประสมกับสระ อะ อา ในภาษาไทย

2. ความเป็นมาของเพลงโคราช

2.1 ประวัติความเป็นมาของเพลงโคราช

ขุนสรวงขศึกษาธิการ (2514. อ้างถึงใน ถาวร สุงข และคณะ 2538 : 128 - 129) กล่าวว่า เพลงโคราชเป็นเพลงพื้นเมืองของชาวนครราชสีมาเริ่มเล่นกันตั้งแต่เมื่อใดไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดหลักฐานจากคำบอกเล่าต่างๆ กันมามีเพียงว่า สมัยท้าวสุรนารี (คุณย่าโม) ยังมีชีวิตอยู่ (พ.ศ. 2313 ถึง 2395) ท่านชอบเพลงโคราชมาก เรื่องราวของเพลงโคราชได้ปรากฏหลักฐานชัดเจนคือ ในปี พ.ศ. 2456 สมเด็จพระศรีพัชรินทราบราชนีนารถ พระราชชนนีพันปีหลวงเสด็จมาเมืองนครราชสีมา ทรงเปิดถนนจอมสุรางค์ยาตร์และได้เสด็จไปพินายในโอกาสที่ได้รับเสด็จครั้งนั้นหมอเพลงชาयरุ่นเก่าชื่อเสียงโด่งดังมาก ชื่อนายหรี บ้านสวนข่า ได้มีโอกาสเล่นเพลงโคราชถวายเพลงที่ใช้เล่นเพลงหลัก เช่น กลอนเพลงที่ว่า

“ข้าพเจ้านายหรีอยู่บุรีโคราชเป็นนักเลงเพลงหัด บ่าวพระยาตำแหน่ง เจ้าคุณเทศา
ท่านตั้งให้เป็นขุนนาง...ตำแหน่ง”

ความอีกตอนเกี่ยวกับการรับเสด็จว่า

“ได้สดับว่าจะรับเสด็จเพื่อเฉลิมพระเดชพระจอมแผ่นดิน ให้สามลา ร้าสามหลั่น
เสียงสนั่น...ธานีรินทร์

(สมเด็จพระพันปีหลวง ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาการพิเศษประจำกรมทหารม้า
นครราชสีมา จนถึง พ.ศ. 2462 เมื่อเสด็จมานครราชสีมา นายหรี บ้านสวนข่า ก็มีโอกา
สเล่นเพลงถวาย)

เพลงโคราชมีโอกาสนำหน้าพระที่นั่งในงานชุมนุมลูกเสือครั้งที่ 1 ในนามการแสดงมหรสพของมณฑลนครราชสีมา เกี่ยวกับกำเนิดของเพลงโคราชมีทั้งที่เป็น คำเล่าและตำนานหลักฐานจากคำบอกเล่าของหมอเพลงอีกจำนวนหนึ่งเล่าต่อ ๆ กันมาว่าในสมัยรัตนโกสินทร์มีสงครามระหว่างไทยกับเขมร เมื่อไทยชนะสงครามเขมรครั้งไรชาวบ้านจะมีการเฉลิมฉลองชัยชนะด้วยการขับร้องและรำรำกันในหมู่บ้านสกลที่เขาเรียกว่า “ ชุมบ้านสกล ” ใกล้ ๆ กับชุมทางรถไฟถนนจิระ และเริ่มเล่นเพลงโคราชกันที่หมู่บ้านนี้ ทำทางรำรุกรำต้อนรับ และการป้อน มีผู้สันนิษฐานว่าประยูรต์มาจากการเล่นเจริญที่เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ ผสมผสานกับเพลงทรงเครื่องของภาคกลาง

สุกัญญา สัจฉายา (2525 : 24) กล่าวว่า เพลงโคราช เป็นวัฒนธรรมทางการดนตรีพื้นบ้านที่นับเป็นเอกลักษณ์ของชาวโคราชมีลักษณะเป็นเพลงปฏิพากย์ คือเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายกับหญิง ที่มีความยาวปลายบทกลอนในการร้องโต้ตอบแต่ละครั้งมักเล่นเป็นลำดับขั้นตอนของเพลงปฏิพากย์ เมื่อฝ่ายหนึ่งร้องจบอีกฝ่ายหนึ่งจะร้องแก้กันเป็นข้อ ๆ ไม่จำกัดความยาว ภาษาที่ใช้เป็นภาษาโคราช ไม่มีข้อจำกัดในโอกาสการเล่นสามารถเล่นได้ในงานทุกชนิด ทุกเทศกาล เอกลักษณ์ที่เด่นชัดของเพลงโคราช ได้แก่การใช้ภาษา รูปแบบเนื้อหา ของกลอนเพลง ท่วงทำนองของบทกลอน ตลอดจนการเล่นเพลงโดยไม่มีดนตรีประกอบใช้เพียงการปรบมือและรำรำไปตามจังหวะของกลอนเพลงเท่านั้น

2.2 วิวัฒนาการของเพลงโคราช

ถาวร สอนสุข และคณะ (2526 : 23) กล่าวว่า วิวัฒนาการของเพลงโคราชแบ่งเป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคสมัยอดีต - ช่วงรัชกาลที่ 6

เพลงโคราชมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน ทั้งเนื้อร้องหรือบทกลอน นักร้องหรือหมอเพลง และวิธีการร้องเพลง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดวิวัฒนาการคือ ความคิดสร้างสรรค์ของหมอเพลง ค่านิยมในการฟังเพลงของผู้ฟัง และสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ของหมอเพลงมีความสัมพันธ์กับค่านิยมในการฟังเพลงของผู้ฟังเป็นอย่างมาก เพราะหมอเพลงทุกคนมักจะสร้างสรรค์ทั้งกลอนเพลง และการเล่นให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟังเสมอ ในการเล่นเพลงนั้นหมอเพลงทุกคนจะให้ความสำคัญกับการเล่นมาก มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ฟังด้วยการว่าเพลงแซว หรือออกชื่อผู้ฟังในการเล่นเพลงแต่ละคนที่สร้างสรรค์กลอนเพลงให้มีความไพเราะ และ

สื่อสารความเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดวิวัฒนาการของกลอนเพลงและเป็นสิ่งสำคัญที่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง

ตัวอย่าง เพลงก้อมที่ชาวบ้านได้ทักทายกัน

ดาหรี : ดาอยู่ขีเมา มาบ้านเราไอย (อะไร) วันนี้

ดาอยู่ : มาหาเกียนเข็นข้าว เพราะเกียนบ้านกูไม่มี

ดาหรี : มีแต่เกียนกระดองเต่า จะเข็นข้าวได้นี้

ดาอยู่ : ถึงมีเกียนกระดองเต่าจะลองเข็นข้าวดู

ตัวอย่าง การเล่นเพลงก้อมซึ่งเป็นการลองปัญญากันของหมอเพลง

คนที่ 1 : พอได้กินหมากดิบ เลยไม่อยากกินยี้บหมากเน่อ

คนที่ 2 : พอเห็นสามสืบกสืบ มันก็อยากบิบบักเน่อ (มะนาว)

คนที่ 3 : เราวาสนาไม่สม ไม่ได้กางร่มแค้นเคอว (คางคาว)

คนที่ 1 : เวลาไก่อินข้าว ได้ยินเสียงแม่เฒ่าร้องเอ่อว

คนที่ 2 : เมื่อคนไทยร้องเอ้า แต่คนลาวร้องเยอว

คนที่ 3 : เมื่อฉันไปเที่ยวกรุงเก่า เห็นเขาพายเรือยาวร้องเยอว เยอว

(ถาวร สุงนกช และคณะ. 2526 : ภาคผนวก)

เมื่อเพลงก้อมได้รับความนิยมมากขึ้น หมอเพลงจึงแข่งขันกันพัฒนากลอนเพลงให้มีความยาวมากขึ้น มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น โดยมีลักษณะเป็นกลอนชาวบ้านที่เรียกว่า "เพลงสี่" หมายถึงเพลงที่มีจังหวะในการร้อง 4 จังหวะ

ตัวอย่าง เพลงสี่

(โอ) มาพิบกกกกับ มันหน้าเจ็บหัวจิต

พระนเรศวรทรงฤทธิ จะมาทำร้ายเมรี

จะมาฮักห่อผา จะให้สมหน้าเมียหนี...ไป

(ถาวร สุงนกช และ คณะ 2526 ภาคผนวก)

ต่อมาหมอเพลงโคราชได้พัฒนากลอนเพลงคู่สี่ เป็นเพลงคู่หก ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ที่แตกต่างจากเพลงคู่สี่อย่างมาก มีการแบ่งเพลงออกเป็น 2 ท่อนแรก ประกอบด้วยเพลงต้นเพลงกระทุ้ง และท่อนหลังหรือปลายเพลง การว่าเพลงก็เพิ่มขึ้นตอนโดยการมีการโอ

เพื่อทดสอบเสียงก่อนจะว่าเพลง หมอเพลงจะตั้งเสียงตัวเองโดยการเอามือป้องหู แล้วลองร้องเป็นทำนองสั้น ๆ เรียกว่า “โอ้” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างเพลงคู่หก

(โอ้ โอ้.....เอ็ง เออ...เออ)

ท่อนแรกต้นเพลง

อันความโลภของมนุษย์ไม่มีสิ้นสุดดอกนางเออ.....เท่านั้น
ใหญ่เล่นเพลงมาตั้งแต่อายุสิบแปดปี คินหนึ่งก็ได้ห้าบาทเท่านั้น

กระทุ้

แม่ผีปากเป็นไต เมื่อตายไปเป็นดี ไม่เหมือนเพลงสมัยนี้เขาได้ราคา
กันเป็นพัน ราคาเป็นพัน ไม่คินนางเออเป็นที่.....เป็นทั้ง

ท่อนหลังหรือปลายเพลง

จะกินเนื้อกินเอ็น กินเลนหรือกินอ่อน หากินมาแต่ก่อนกินนอนหลับ
กินอ้ม คินห้าบาทอย่าว่าก็เท่ากะราคาเต็มสติม เพราะกางเกงสายรุทหนึ่งตัวก็สามสะ....ดังค์

การเล่นเพลงก็มีวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กับกลอนเพลง โดยเมื่อกลอนเพลงเป็นเพียงคำพูดของคนในสังคม การเล่นเพลงก็มีความเรียบง่าย ปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ชาวบ้านเป็นทั้งผู้เล่นและผู้ฟังในขณะเดียวกัน เมื่อกลอนเพลงเป็นเพลงคู่สี่ ผู้ที่จะว่าเพลงได้ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเรียนรู้และการฝึกฝนการว่าเพลงมาเป็นพิเศษ เรียกว่า “หมอเพลง” การเล่นเพลงเริ่มมีการแบ่งแยกผู้ฟังออกจากผู้เล่น เมื่อกลอนเพลงพัฒนาเป็นเพลงคู่หกเป็นเพลงปฏิพากย์ยาว การเล่นเพลงก็เริ่มมีลำดับขั้นตอนในการเล่นเพลง มีการจัดสถานที่เล่นเพลง โรงเพลง ซึ่งทำเป็นเวทีเล่นเพลง แบบง่าย ๆ นำครกตำข้าวมาคว่ำลง หากถึงใส่น้ำวางไว้บนครกให้หมอเพลงตีเวลาคอแห้ง มีผู้ชมนั่งฟังเพลงรอบเวที

การว่าเพลงจะว่ากันคนละคำกลอน เพลงหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยต้นเพลงส่วนเดินกลอนหรือกระทุ้ และปลายเพลง เพลงเดินกลอนหรือกระทุ้จะว่าด้วยเรื่องราวที่เพลงต้นเกริ่นไว้การว่าเพลงเดินกลอนนี้จะดำเนินไปประมาณ 10 - 20 กลอนเพลง แล้วจึงเป็นเพลงลงเป็นการว่ากระทบกระเทียบ ลองปฏิภาณ เอาแพ้อาชนะกัน คล้ายกับการเล่นเพลงฉ่อยของภาคกลาง การเล่นแบบเพลงปฏิพากย์ยาวนี้ หมอเพลงจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถสูงและใช้เวลาในการว่าเพลงแต่ละครั้งนาน แต่วิธีการเล่นแบบนี้ไม่ทันใจ คนร้องคนฟัง เพราะกว่าจะร้องแก้คำดำ

หรือแสดงปฏิภาณโต้ตอบกันต้องร้องผ่านไปแล้วถึง 10 - 20 กลอน จึงนิยมเล่นกันอยู่เพียงระยะหนึ่ง แล้วกลับไปนิยมแบบเก่าอีก คือผลัดกันว่าเป็นกลอนต่อกลอนซึ่งเป็นการเล่นเพลงที่หมอเพลงต้องใช้ไหวพริบปฏิภาณเป็นที่ถูกใจของคนฟัง ช่วงของการปรับเปลี่ยนวิธีการเล่นเพลงนี้อยู่ในราวปลายสมัยรัชกาลที่ 6 และยังคงนิยมเล่นอยู่จนถึงปัจจุบัน (ปรีชา อุตระกุล. 2526 : 6)

ยุคที่ 2 ยุคสมัยรัชกาลที่ 7 (ปี พ.ศ.2477)

สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม เป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อค่านิยมของผู้ฟัง ซึ่งทำให้เพลงมีวิวัฒนาการทั้งในรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการเล่นเพลง สภาพของเพลงโคราชในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475) ในเวลานั้นหมอเพลงยังไม่ได้รวมตัวกันเป็นคณะเพลง เจ้าภาพที่ต้องการหาเพลงไปเล่นจะต้องไปติดต่อกับเจ้าที่หมอเพลงเองตามบ้าน ของหมอเพลงให้ครบสี่คน ซึ่งอาจจะอยู่กันคนละตำบลหรืออำเภอ เมื่อมาเล่นเพลงด้วยกันก็มุ่งว่าเพลงเอาแพ้ว เอาชนะกันเพื่อชื่อเสียงของตน การเล่นเพลงโคราชระยะนั้นยังคงรักษารูปแบบ และเนื้อหาดั้งเดิมของเพลง ความเปลี่ยนแปลงในเพลงที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของหมอเพลงแต่ละคนที่ต้องการพัฒนาตนเอง ให้ได้รับความนิยมจากผู้ฟังเท่านั้น

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2477 นับเป็นจุดเริ่มต้นของหมอเพลงโคราชยุคปัจจุบัน จากการสร้างอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารีที่บริเวณประตูชุมพลและทาง การได้จัดงานเฉลิมฉลองชัยชนะของท้าวสุรนารีเป็นประจำทุกปี ความเจริญด้านการคมนาคมทำให้หมอเพลงมีโอกาสดำเนินและรวมตัวกันมากขึ้น จึงมีผู้รวบรวมหมอเพลงตั้งเป็นคณะเพลงโคราช แม้ว่าการรวมตัวของหมอเพลงเป็นคณะเพลงจะเป็นผลดีต่อหมอเพลงและเจ้าภาพ แต่ผลเสียที่ตามมาก็คือ หมอเพลงมีความใกล้ชิดเห็นอกเห็นใจกัน เมื่อว่าเพลงที่จะถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันมากขึ้น ไม่เอาแพ้วเอาชนะกันเหมือนแต่ก่อน โอกาสที่หมอเพลงจะใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรือได้ฝึกฝนปฏิภาณไหวพริบของตนเอาให้ดีขึ้นจึงมีน้อยลง ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเวลาทีเพลงโคราชวิวัฒนาการรูปแบบมาสู่การเล่นเพลงโคราชแบบที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

การบนท้าวสุรนารีและหาغبั่นด้วยการเล่นเพลงโคราช ทำให้เพลงโคราชได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั้งในเมืองโคราชและต่างจังหวัด ดังปรากฏว่ามีการบันทึกเพลงโคราชเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นจำนวนมาก ทั้งโดยคณะเพลงโคราชเอง

หรือ ผู้สนใจเพลงโคราชพิมพ์กลอนเพลงออกจำหน่าย เช่น หนังสือรวบรวมกลอนเพลงโคราช เรื่อง “ปัญญานางสาวชานา” ของเสือใบ (นามแฝง) พิมพ์ออกจำหน่าย ในปี พ.ศ. 2479 โดยสำนักพิมพ์เกษมพิทยา หรือโรงพิมพ์วัดเกาะ ได้พิมพ์เนื้อร้องเพลงโคราชออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังปรากฏว่าการบันทึกเสียงเพลงโคราชเป็นครั้งแรก โดย นาย ต. เจ็กชวน เจ้าของห้างแผ่นเสียง ต. เจ็กชวน (ตรากระต่าย) ในปี พ.ศ. 2486 ออกจำหน่ายพร้อมกับเพลงพื้นเมืองของภาคต่าง ๆ ได้แก่ หมอลำหมอลำแคน เพลงซอหนังตะลุง และมโนห์รา (ไพบูลย์ แพงเงิน. 2534 : 10)

ยุคที่ 3 ยุคปี พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน

วิถีชีวิตของชาวโคราชมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากวิถีชีวิตในสังคมเกษตรกรรมถึงอุตสาหกรรม ด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การแพร่กระจายของวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้นทำให้ความนิยมของผู้ฟังเปลี่ยนแปลง หลายคนหันไปฟังเพลงลูกทุ่งและเพลงตามสมัยนิยม ในขณะที่ผู้ฟังเพลงโคราชก็ลดจำนวนลงเรื่อย ๆ สภาพสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในโลกของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเพลงโคราชแทบทุกด้าน เนื้อร้อง การว่าเพลง การเล่นเพลง จำเป็นต้องถูกปรับเปลี่ยนตามรูปแบบเพื่อดึงดูดผู้คนอยู่ตลอดเวลา หมอลำเพลงมักจะถูกร้องจากคนฟังให้ร้องเพลงลูกทุ่ง หรือเพลงสมัยนิยมมากขึ้น รสนิยมในการฟังเพลงของผู้ฟังที่เปลี่ยนไปนี้ทำให้เกิดเพลงโคราชประยุกต์หรือ “เพลงโคราชชิง” ซึ่งเป็นเพลงที่ผสมผสานวัฒนธรรมเพลงโคราชกับวัฒนธรรมดนตรีตะวันตกเข้าด้วยกัน

2.3 ประเภทของเพลงโคราช

เพลงโคราชในปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทด้วยกันตามลักษณะการเล่นเพลง ดังรายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของเพลงโคราชต่อไปนี้

2.3.1 เพลงโคราช

เพลงโคราช เกิดขึ้นในบริบทของสังคมเกษตรกรรม ในระยะแรกรูปแบบของเพลง เป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายหญิง กลอนเพลงเป็นบทร้อยกรองสั้น ๆ เรียกว่า “เพลงก้อม”

เนื้อหาของเพลงร้องส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี ประชันความรู้ในเรื่องราววิถีชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมของหมอลำเพลง เรียกว่า “เพลงแก้กัน”

ต่อมาเมื่อกลอนเพลงวิวัฒนาการมาเป็นเพลงคู่สี่ คู่หกตามลำดับ การเล่นเพลงโคราซก็พัฒนา โดยมีการเล่นเป็นลำดับขั้นตอนชัดเจน หมอเพลงที่ว่าแก้กันได้ชัดเจน เจียบแหลม และมีความรอบรู้จริงเท่านั้นจะเป็นผู้ชนะใจผู้ฟัง เพราะผู้ฟังจะฟังการว่าเพลงแก้กันของหมอเพลงเป็นหลัก

ภาพประกอบที่ 3 การแสดงเพลงโคราซ

2.3.2 เพลงโคราซแก้บน

เพลงโคราซแก้บน ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2477 ภาพหลังจากการสร้างอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารีด้วยความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ ในการบนบานศาลกล่าวยาโม และเชื่อว่าอาจเป็นเพราะยาโมชอบเพลงโคราซ การบนด้วยเพลงโคราซจึงมักจะสัมฤทธิ์ตามที่ มีผู้บนปรารถนา

เพลงโคราซแก้บน เป็นเพลงที่มีรูปแบบการเล่นเพลงทั่วไปเช่นเดียวกับ เพลงโคราซแบบดั้งเดิม แต่ต่างกันที่จุดประสงค์ของการเล่นเพลง เพลงดั้งเดิมนิยมเล่นในงาน บุญทั่วไป แต่เพลงแก้บนจะเล่นประกอบพิธีแก้บน จึงมีเนื้อร้องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าภาพ การบน และเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ในการบนยาโมเป็นส่วนใหญ่ ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือเวลาที่ใช้ในการแสดง เพลงแบบดั้งเดิมจะเล่นตั้งแต่สามทุ่มจนถึงสว่างเป็นเวลา 9 ชั่วโมง แต่เพลงแก้บนใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น ทำให้การเล่นเพลงมีข้อจำกัด จึงมีการตัดทอนขั้นตอนลำดับในการเล่นเพลงจากแบบดั้งเดิมให้เหมาะสม และนำเสนอเนื้อหาที่ จำกัดตามเงื่อนไข และเวลาที่ใช้ในการแสดง

แต่เพลงกากับใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมงถึงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น ทำให้การเล่นเพลงมีข้อจำกัด จึงมีการดัดทอนขึ้นตอนลำดับในการเล่นเพลงจากแบบดั้งเดิมให้เหมาะสม และนำเสนอเนื้อหาที่จำกัดตามเงื่อนไข และเวลาที่ใช้ในการแสดง

ภาพประกอบที่ 4 การแสดงเพลงโคราชกากับบริเวณอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี

1. เพลงเกริ่น เป็นเพลงที่บอกให้รู้ว่าใครเป็นเจ้าของเพลงมาแก้บนเรื่องอะไร
ตัวอย่างเพลงเกริ่น

ตะเกียงแจ็กก็ยังมี จดแล้วก็ยังมี จดแล้วก็ต้องสมโภชแลหนายามา ย่าโม
ผมนะเออ คุณกลิ่นผกาบนยาไวกี้สมดังปรารถนา ยังหาเพลงมาให้ย่าผมก็เชิญย่าเองมารับฟัง
เพลงให้สนใจ

ไม่มาหักมาหาญไม่ฟันไม่แทง บนยาจะหาเพลงแล้วยิงดาเอามาเชิญ ให้ย่าจง
มา ฟังหม่ออย่าได้หาห่าง.....หาเออ

ท่านชอบไหมและชอบแพรวเหมือนหวานแหยังชอบเพลง ย่าโมเป็นคนโบราณ
เก่า ใจประกอบชอบเพลง คุณกลิ่นผกา ไ้บนยาไวกี้

เมื่อเรียนจบเป็นมหาบัณฑิตจะได้หาเพลงมาเล่นถวายย่าโมเองมาขึ้นเท้าเอว
รับฟังเอาไว้จะย่าโม.....เออ

2. เพลงไหว้ครู เป็นเพลงไหว้ครูบาอาจารย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายโดยเฉพาะย่าโม
และความเชื่อในความสำเร็จของการบนยาโมด้วยเพลงโคราช

ตัวอย่างเพลงไหว้ครู

เอ่อ.....เออถึงเอ็งหากินมาจนพลบยันเย็นไม่ลืมคุณครูเออ....ย่าโม ฉันก็จะ
คำนับดอกเนอกราบไหว้มีทั้งผู้ปกครองนั้นแหละเนอ....คุณครู

จะดีก็จะดีนยังช่วยได้สิ่งอะไรช่วยดา ขอให้คุณครูมาช่วยแลช่วยดูให้ตามก็
เสด็จก็ได้มาช่วยดีกนา.....ช่วยค่า

ให้ทางพร้าทางพระอย่าได้หาทางไพร ให้เออฮว่าได้อ่าพลาดปลั่งทางเพลง
มาพบได้หุหราให้มาขึ้นทำท่าออกโหร่งเหรง ให้กราบรอให้แม่หมายแม่ร้างในกลางโรง....รำ

3. เพลงเกี่ยว เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวพาราสี และลองเขาวัวปัญญา เพลงเกี่ยว
เป็นเพลงเดียวที่ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องแก้บน หรือย่าโม

ตัวอย่างเพลงเกี่ยว

นั้นแหละนกเต้าอย่าเจ้าคอนหนึ ว่าเออหากินนั้นแหละหนอนาลิมนางเออนี
ว่ากลางคืนแล้วนอว่าลิมจะเล่นกะฉั่นแม่ตาต่างามขึ้นนั้นก็ไม่ใช้การชื้อนะลิม เออการขาย

ไม่ว่าดวงว่าป่าเป็นไขมายังเล่นกันกะผลทะลวงให้แล้วตาลองว่าไป ไ้ฉั่นก็
เพลงว่าเป็นนะไม่เคยจะว่าปี้ ว่าป่น

น้ำร้อนชงน้ำชาเหมือนทอดผ้างามชาย นะลั้มจะเล่นกันยังงี้แล้วแม่ตาต่างาม
ขึ้นได้ธรรมดาว่าเป็นนกเค้ามันต้องออกหากินในยามกลางคืนเหมือนเรามีหวัคติดก็ยังมีมาใจ ว่า
กันกลาง.....คน

4. เพลงเรื่อง เป็นเพลงที่เล่าถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น นิทานพื้นบ้าน
ความเชื่อ หรือพิธีกรรมต่าง ๆ เพลงเรื่องนี้จะเล่นก็ต่อเมื่อเจ้าภาพขอมา หรือมีเวลามากพอ
นิยมเล่นเพลงเรื่องที่เกี่ยวกับยาโม เช่น ประวัติและวีรกรรมของยาโม หรือประวัติเมือง
นครราชสีมา เป็นต้น

ตัวอย่างเพลงเรื่องประวัติเมืองนครราชสีมา

โอ....ที่จะเป็นเมืองโคราชก็มีโคคอกนาสุหนา คอกนารำไพนา มันมีโคอยู่ตัว
หนึ่ง เขารู้ถึงอย่างถนัดนี้ก็จึงพาเลห์เอ๋ยพาเลือน

ข้าก็เห็นลายตีสลายชีลายดอกหรือไม่ว่าได้ละลายตัน ที่จะเป็นโคราชคือมีใบเสมา
เค้าได้ก่อสร้างจนมาเล่าเรียน

มาเจอกับสาวก็จะเล่าลูกสาวพ่อเฒ่าเมียน อย่ามัวแต่เมินตาเหม่อลอยหลาย
เลยแม่ตา.....มน

5. เพลงให้พรเจ้าภาพ เป็นเพลงที่รวมเพลงจากและเพลงลาไว้ด้วยกัน เนื้อเพลง
จะเป็นการอวยชัยให้พรกับเจ้าภาพ

ตัวอย่างเพลงให้พร

แต่เช่นกันหาหรือซาลี ก็ยังเมตตาพี่แหละนายানা เอยตาน้องคุณกลืนผกา
จะนึกเงินก็ให้ได้เงิน จะนึกทองก็ให้ได้ทองไม่ว่าจะนึกแนวไหนขอให้ได้ แนวนั้นสมดังเจตนา

ให้ได้โชคให้ได้หวานให้ได้มันให้ได้แม่นจะเอาเงินหมื่นเงินแสนขอให้ได้มีได้มา
ฟังเพลงอยู่กะยาโมไมใช่จะได้เมิน ได้เหม่อ

เขานุ่งผ้าชะสาปกเหมือนเล่นโบกชะล่ำไฟที่คุณได้รำเรียนขอให้สำเร็จในเร็วไว

เพลงโคราชแกบนในปัจจุบัน นิยมเล่นที่หน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี เพราะต้องการ
เล่นให้ยาโมได้รับฟัง โดยเทศบาลนครนครราชสีมาเป็นผู้จัดสร้างโรงเพลงได้ 3 โรง เพื่อใช้
ในการเล่นเพลงและจัดให้คณะเพลงต่าง ๆ ประมูลโดยต้องเสียค่าเช่าโรงเพลงเป็นรายปี โดย
จัดประมูลและต่อสัญญาทุก 3 ปี ปัจจุบันคณะเช่น หั้วรถไฟ คณะดอกไม้ ราชสีมา และ
คณะทัศนาลูกยาโม เป็นผู้ได้สิทธิ์จากการประมูลนี้ สำหรับคณะเพลงอื่น ถ้าต้องการมาเล่น
เพลงแกบนที่โรงเพลงแกบนที่โรงเพลงนี้ ก็สามารถทำได้โดยจ่ายค่าเช่าโรงเพลงให้กับคณะ

เพลงของนางเซนครั่งละ 200 บาทต่อหนึ่งชั่วโมง นอกจากเพลงแค้นหน้าอนุสาวรีย์แล้วยังปรากฏว่ามีการเล่นเพลงแค้นที่บริเวณข้างวัดศาลาลอยอีกแห่งหนึ่ง เพราะที่วัดศาลาลอยเป็นที่บรรจุอัฐิของท้าวสุรนารี จึงมีคนส่วนหนึ่งนิยมมากหาเพลงแค้นที่วัดนี้ซึ่งหมอเพลง ก็ได้ค่าบริการจัดสร้างโรงเพลงเอาไว้สำหรับเปิดกว้างกับหมอเพลงคณะต่าง ๆ ให้เข้ามามีโอกาสในการแสดงเพลงโคราชได้

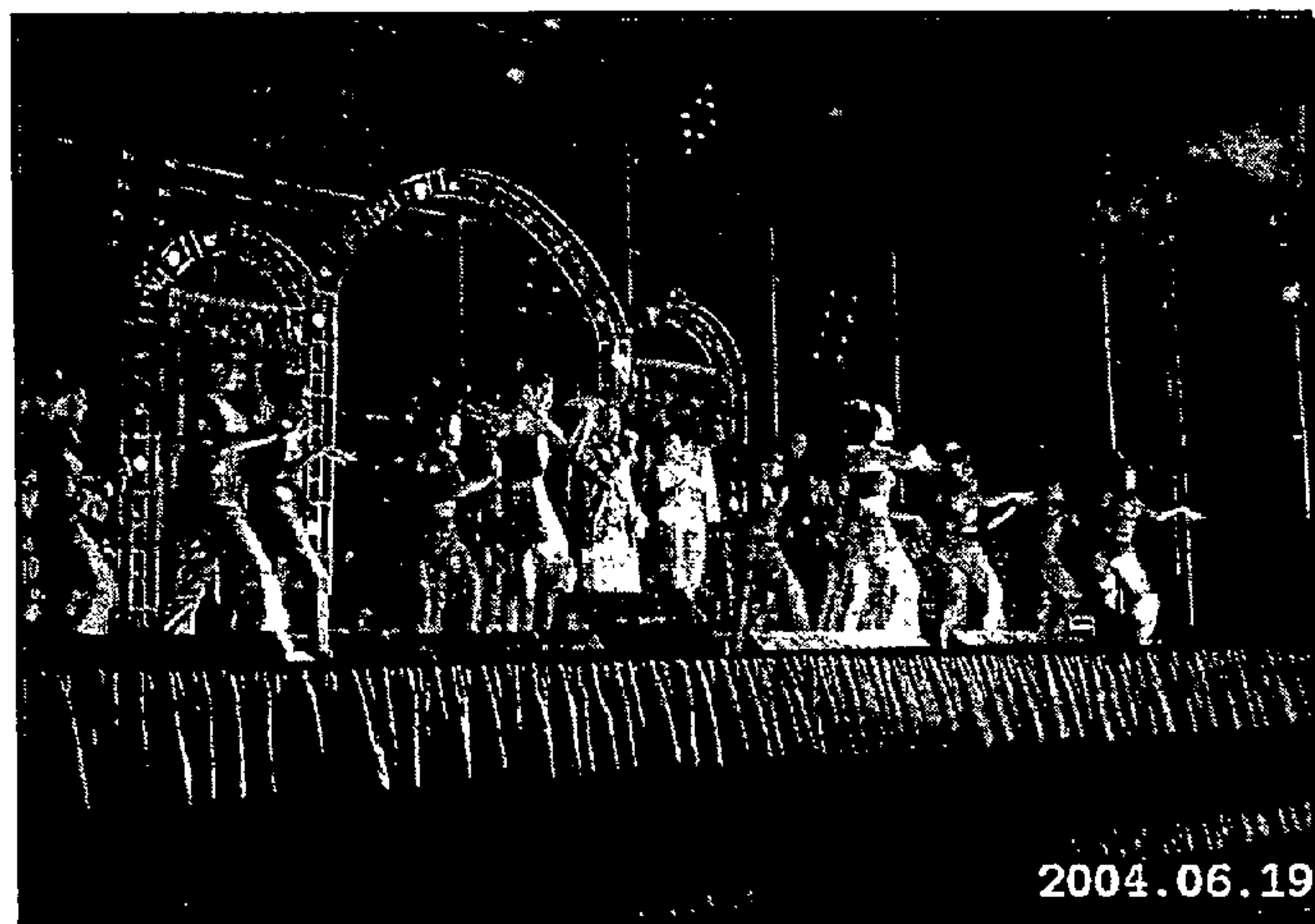
เพลงโคราชแค้นมีจุดประสงค์หลักของการแสดงคือ เป็นเพลงประกอบพิธีกรรมแค้น ไม่ได้เป็นเพลงเพื่อความบันเทิง ดังนั้น เนื้อหาของการแสดงจึงเกี่ยวข้องกับเฉพาะเรื่องที่บันทึกไว้ของเจ้าภาพ และประวัติวีรกรรม ความศักดิ์สิทธิ์ของท้าวสุรนารี การใช้สัญลักษณ์หรือการเล่นเพลงในแบบสองแง่สองงาม หรือเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ จึงไม่ค่อยปรากฏมากนัก ทำให้รูปแบบของการแสดงซ้ำเหมือน ๆ กันทุกครั้งที่เล่น และที่สำคัญคือขาดการร้องโต้ตอบโดยใช้ไหวพริบปฏิภาณแก้กันอันเป็นเอกลักษณ์ของเพลงโคราช บางครั้งหมอเพลงชอบว่าในทำนองที่ขอร้องเจ้าภาพหรือผู้ฟัง ทำให้เพลงแค้นไม่เป็นที่นิยมของผู้ฟังเท่าใดนัก

2.3.3 การเล่นเพลงโคราชซึ่ง

การเล่นเพลงโคราชซึ่ง คือมหรสพชนิดหนึ่ง เป็นการประยุกต์การเล่นเพลงแบบดั้งเดิมเข้ากับการแสดงคอนเสิร์ต โดยแบ่งการแสดงออกเป็นช่วงของการเล่นเพลงแบบดั้งเดิมสอดแทรกกับการร้องเพลงตามสมัยนิยม ได้แก่ เพลงลูกทุ่ง เพลงสตริง หมอลำหรือลิเกตามคำขอของผู้ฟัง ตลอดการแสดงจะมีการเล่นเครื่องดนตรีสากล และมีหางเครื่องเต้นประกอบ บางครั้งในช่วงของการเล่นเพลงแบบดั้งเดิมนั้นก็มีการประยุกต์ใหม่โดยเพิ่มทำนองดนตรีและจังหวะ เครื่องดนตรีที่นิยมนำมาใช้ในการแสดง ได้แก่ อิเลคโทน กลองชุด กีตาร์ เบส กีตาร์คอร์ด เป็นต้น

นอกจากนี้เพลงโคราชซึ่งยังมีเนื้อร้องที่ปรับปรุงโครงสร้างของฉันทลักษณ์เดิมให้มีจังหวะสอดคล้องกับทำนองดนตรีสากล และนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตในสภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบัน คณะเพลงโคราชซึ่งที่เป็นต้นกำเนิดเพลงโคราชซึ่ง และมีผลงานเผยแพร่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ คณะกำปั่น บ้านแท่น คณะแสงสมจิต คณะลำดวน หินโคลน คณะติมหลอด ท่ากระทุ่ม เป็นต้น หมอเพลงในคณะเหล่านี้ได้ริเริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเล่นเพลง โดยครั้งแรกเพิ่มทำนองดนตรีเข้าไปในการว่าเพลง โดยใช้อิเลคโทนเป็นเครื่องดนตรีหลัก ต่อมาจึงคิดปรับฉันทลักษณ์ของเพลงให้มีจังหวะสอดคล้องกับเสียงดนตรีในจังหวะต่าง ๆ เช่น จังหวะชะ ชะ ช่า จังหวะร็อค จังหวะดลุ่ม เป็นต้น ในช่วงของการร้องเพลงได้นำเสนอรูปแบบ

ของการแสดงคอนเสิร์ต เช่นเดียวกับการแสดงของวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน แต่จะมีความหลากหลายและความยืดหยุ่นมากกว่า เช่นในบางครั้งอาจจะร้องเพลงลูกทุ่ง หรือร้องเพลงสตริง หมอลำ ลิเก ลำตัด ตามคำขอของผู้ฟังเพลงและที่เป็นเอกลักษณ์ที่จะขาดไม่ได้ก็คือ การเดินของหางเครื่องประกอบเพลงเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม ซึ่งหางเครื่องส่วนใหญ่จะเป็นเด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ที่ต้องการมาหารายได้เสริมเท่านั้นซึ่งเฉลี่ยจะได้ค่าแรงครั้งละ 200 บาท ความนิยมของการเล่นเพลงโคราช ซึ่งเริ่มปรากฏแน่ชัดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2539 โดยหมอลำก่ำปิ่น บ้านแท่น ได้คิดแต่งเพลงโคราชซึ่งขึ้นมาอย่างจริงจังโดยดัดแปลงฉันทลักษณ์ของกลอนเพลงดั้งเดิมมาประยุกต์ใส่ทำนองดนตรีบันทึกเทปออกจำหน่ายในชื่อชุด “เพลงโคราชมหาสนุก ชุดคนกระโทก” หมอลำที่ร่วมกันบันทึกเสียงร้องในครั้งนั้นประกอบด้วยหมอลำคณะก่ำปิ่น บ้านแท่น กาเหว่า โชคชัย ไพบูลย์ ประทาย นกน้อย โชคชัย และคณะสุขนิรันดร์ การมณี ผลิตโดยบริษัทไฟโอเนียร์เอนเตอร์เทนเมนต์ กรุ๊ป จำกัด และได้ออกแสดงเผยแพร่ที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 สี ทำให้รูปแบบของเพลงโคราชซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น ซึ่งปรากฏว่าต่อมามีคณะเพลงอีกหลายคณะได้บันทึกเทปเพลงในลักษณะเดียวกันออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก

ภาพประกอบ 5 การแสดงเพลงโคราชซึ่งที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์
เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2547

2.4 ชุมชนเพลงโคราชในปัจจุบัน

ในปัจจุบันนี้ได้มีการจัดตั้งย่านชุมชนเพลงโคราชขึ้นเป็น 5 เขตด้วยกันในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสะดวกในการติดต่อหาหมอเพลงโคราชไปเล่นตามงานต่าง ๆ ของเจ้าภาพ เขตชุมชนเพลงโคราชของจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้คือ

1. ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณประตูน้ำ ถนนสุรนารายณ์
2. ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณวัดศาลาลอย
3. ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณประตูผี หลังสถานีรถไฟจิระ
4. ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
5. ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณเกาะลาด ตำบลจอหอ

ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณประตูน้ำ ถนนสุรนารายณ์

เดิมเป็นชุมชนเพลงโคราชดั้งเดิม ซึ่งในสมัยก่อนเรียกว่าชุมชนเกาะลอย อยู่บริเวณสามแยกถนนสุรนารายณ์ทางไปมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ในสมัยก่อนจะเป็นที่ตั้งของคณะลอยชาย คณะครูจาก ซึ่งเคยมีชื่อเสียงมากในปี พ.ศ. 2522 ในปัจจุบันคณะเพลงโคราชที่ตั้งบริเวณเกาะลอยก็จะมีคณะทองสุข กำปัง คณะติ่มหลอด ส่วนคณะอื่น ๆ ได้ย้ายไปตั้งอยู่ในชุมชนสระบัวเกลื่อน ตรงข้ามกับวัดบ้านเกาะ

ภาพประกอบ 6 ที่ทำการคณะทองสุข กำปัง คุณแม่บัวลอย สังข์สุข ภรรยาครูทองสุข
กำปัง เป็นหัวหน้าคณะคนปัจจุบัน

ชุมชนเพลงโคราชที่ได้ย้ายมาใหม่ที่ชุมชนสระบัวเกลื่อน

ภาพประกอบ 7 ทางเข้าชุมชนสระบัวเกลื่อน

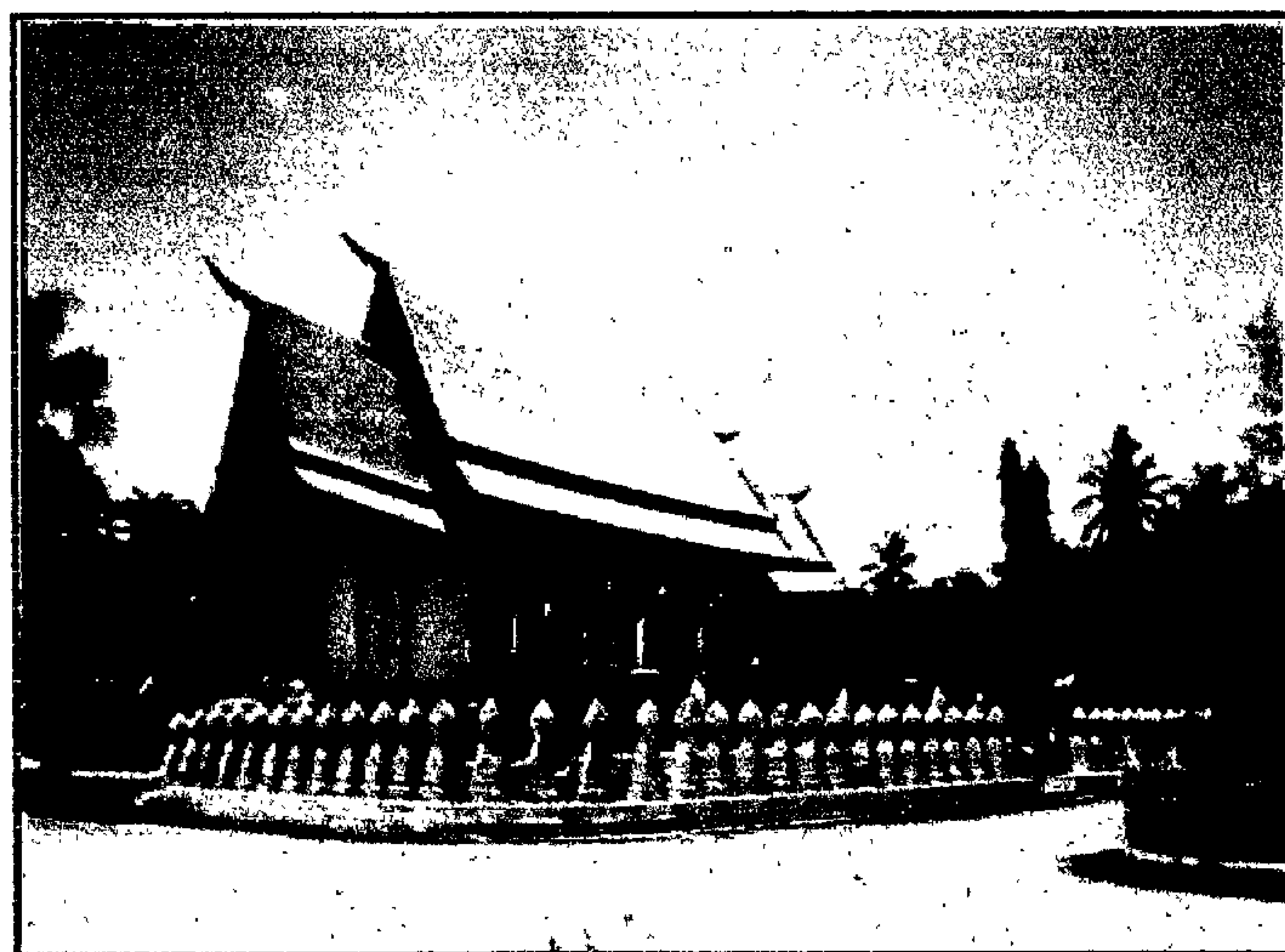

ภาพประกอบ 8 บ้านพักท่านประธานสมาคมเพลงโคราช สด.บุญสม สังข์สุข

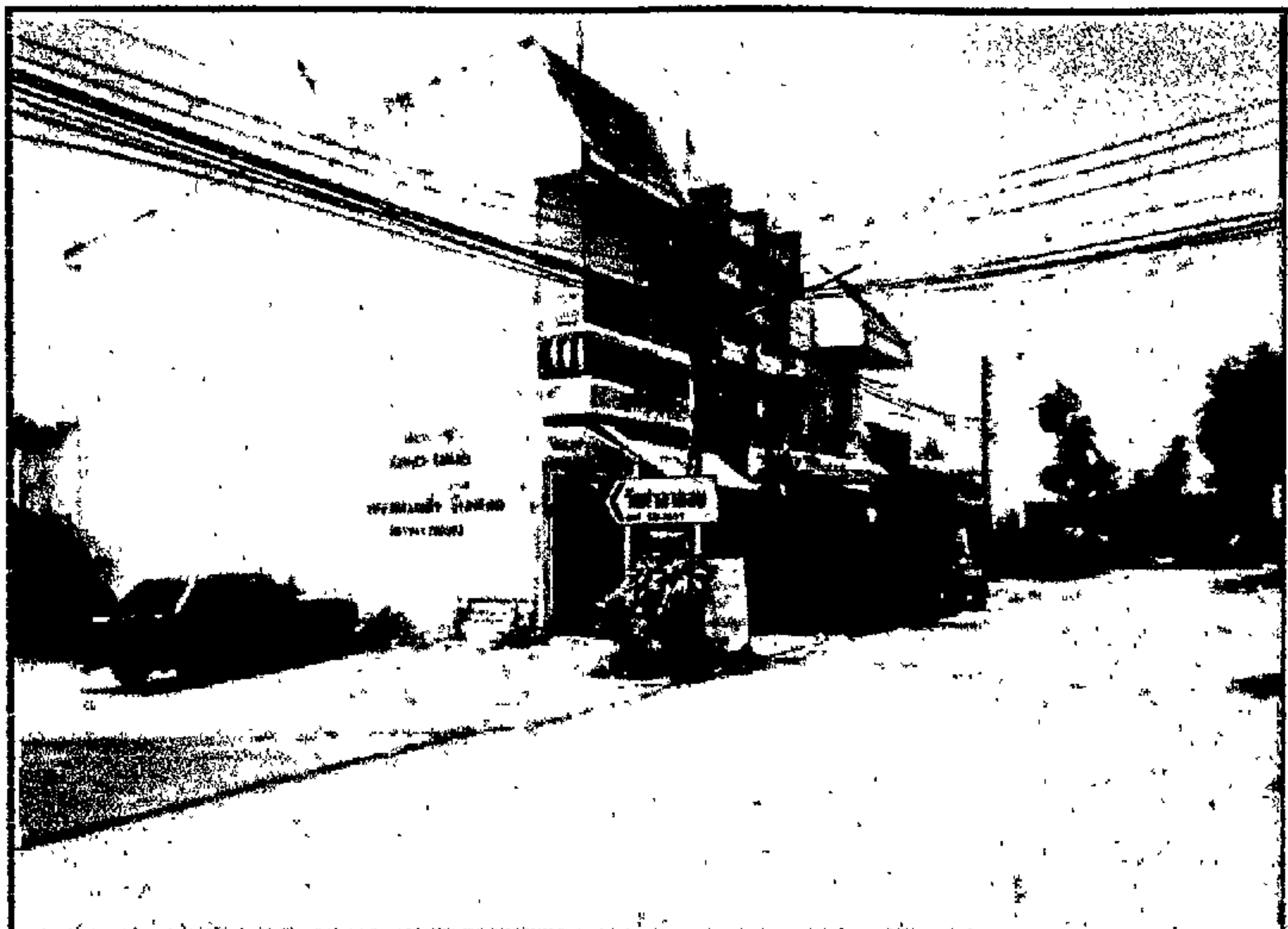
ชุมชนคนเพลงโคราชบริเวณวัดศาลาลอย

ชุมชนเพลงโคราชบริเวณวัดศาลาลอยเป็นชุมชนเพลงโคราชที่มีคณะเพลงโคราชอยู่ค่อนข้างมาก เช่นคณะประสิทธิ์ ปักธงชัย, ลำพอง โชคชัย, ไร่ไพน้อย โชคชัย, อบเชย เมืองนาท, เสริม โคกเหล็ก, สันดอน หินโคนดง

ชุมชนนี้จะตั้งอยู่ปากทางเข้าวัดศาลาลอย ซึ่งจะรับงานเล่นนอกสถานที่ตามแต่ทางเจ้าภาพจัดหาไป นอกจากนี้ยังมีการเล่นเพลงโคราชกับน บริเวณในวัดศาลาลอย ซึ่งเป็นที่บรรจุอัฐิของท่านท้าวสุรนารี

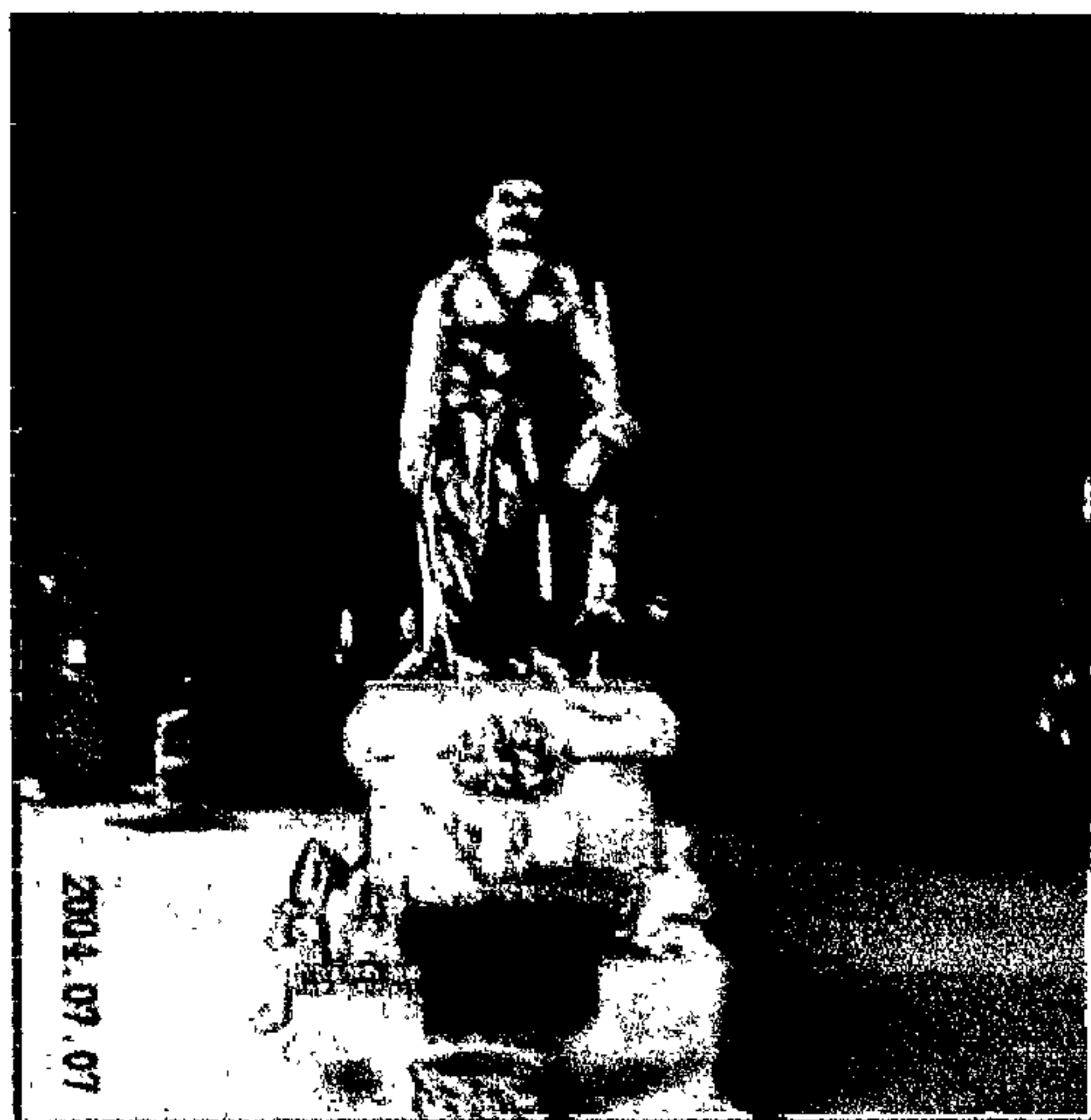
ภาพประกอบที่ 9 วัดศาลาลอยถนนสายโชคชัย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ภาพประกอบ 10 ถนนหนอมเพลงย่านวัดศาลาลอย

ภาพประกอบ 11 ที่ตั้งเพลงโคราชคณะรำไพ โชคชัย และคณะอื่น ๆ

ภาพประกอบ 12 นางสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารีบริเวณวัดศาลาลอย

ภาพประกอบ 13 การแสดงเพลงโคราชแก่นในบริเวณวัดศาลาลอย

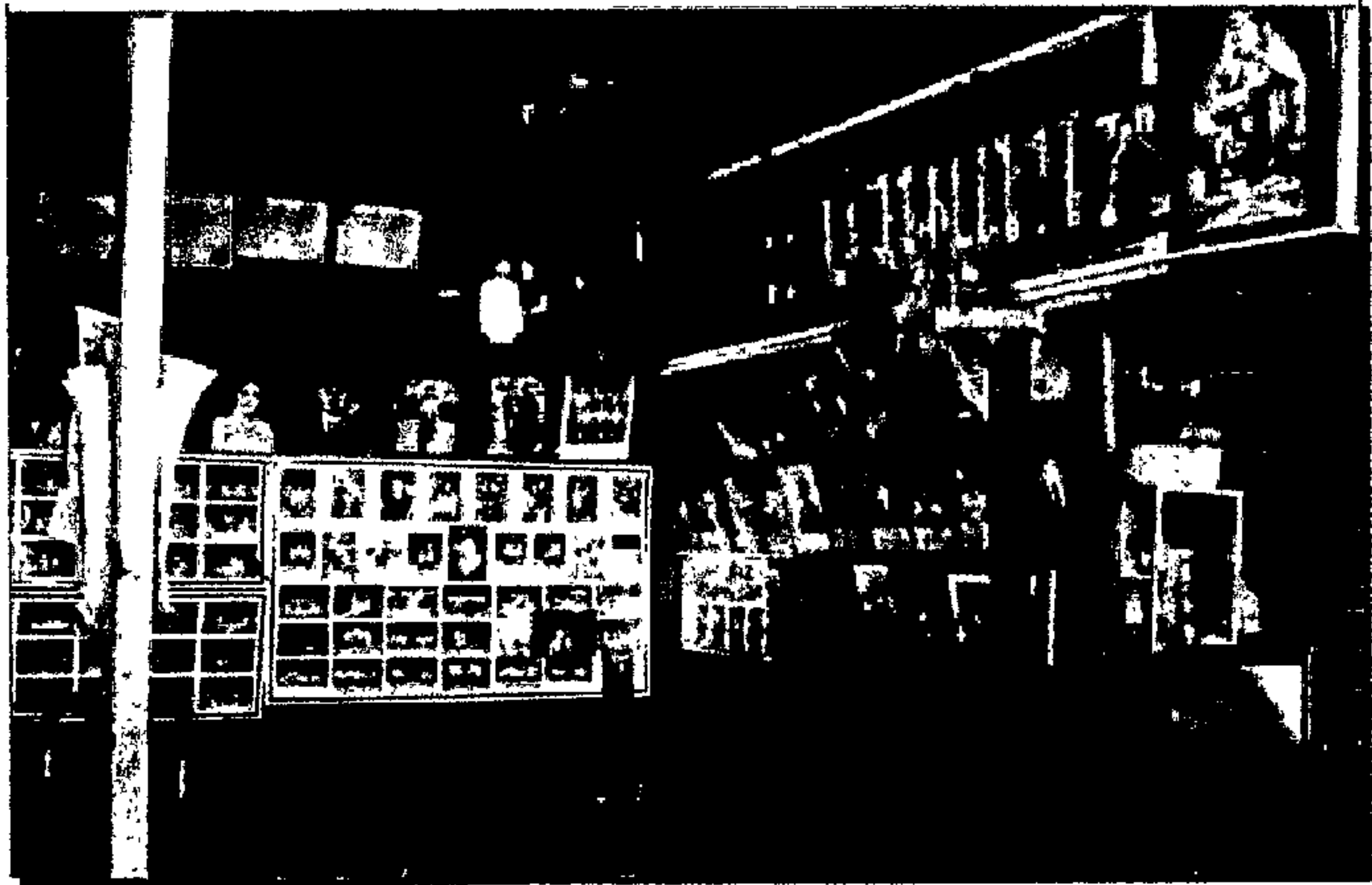
ชุมชนเพลงโคราชบริเวณประตูผี หลังสถานีรถไฟจิระ
(บริเวณสี่แยกวัดหัวสะพาน)

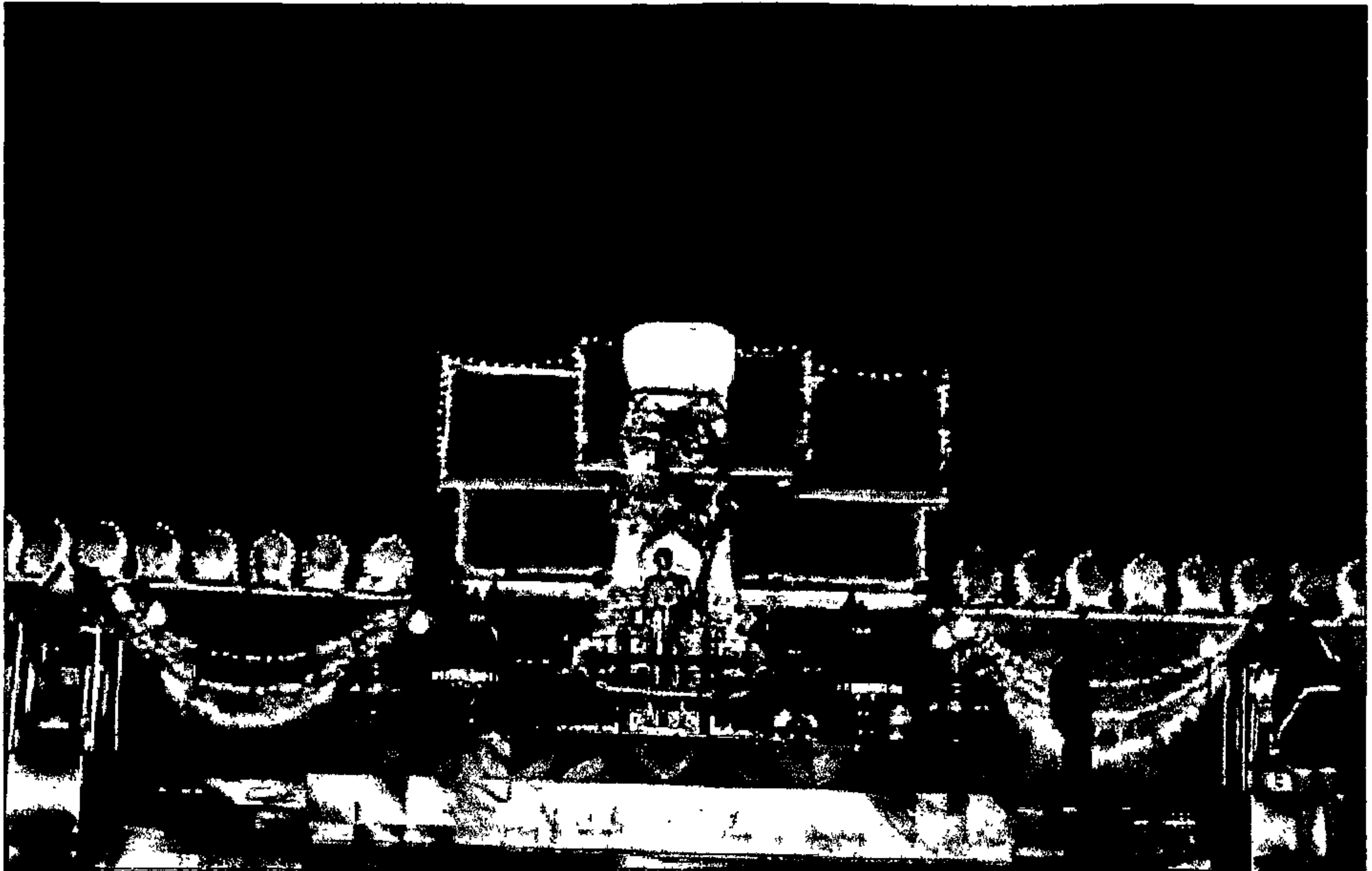
ภาพประกอบ 14 ที่ตั้งคณะสุรี หนองไผ่

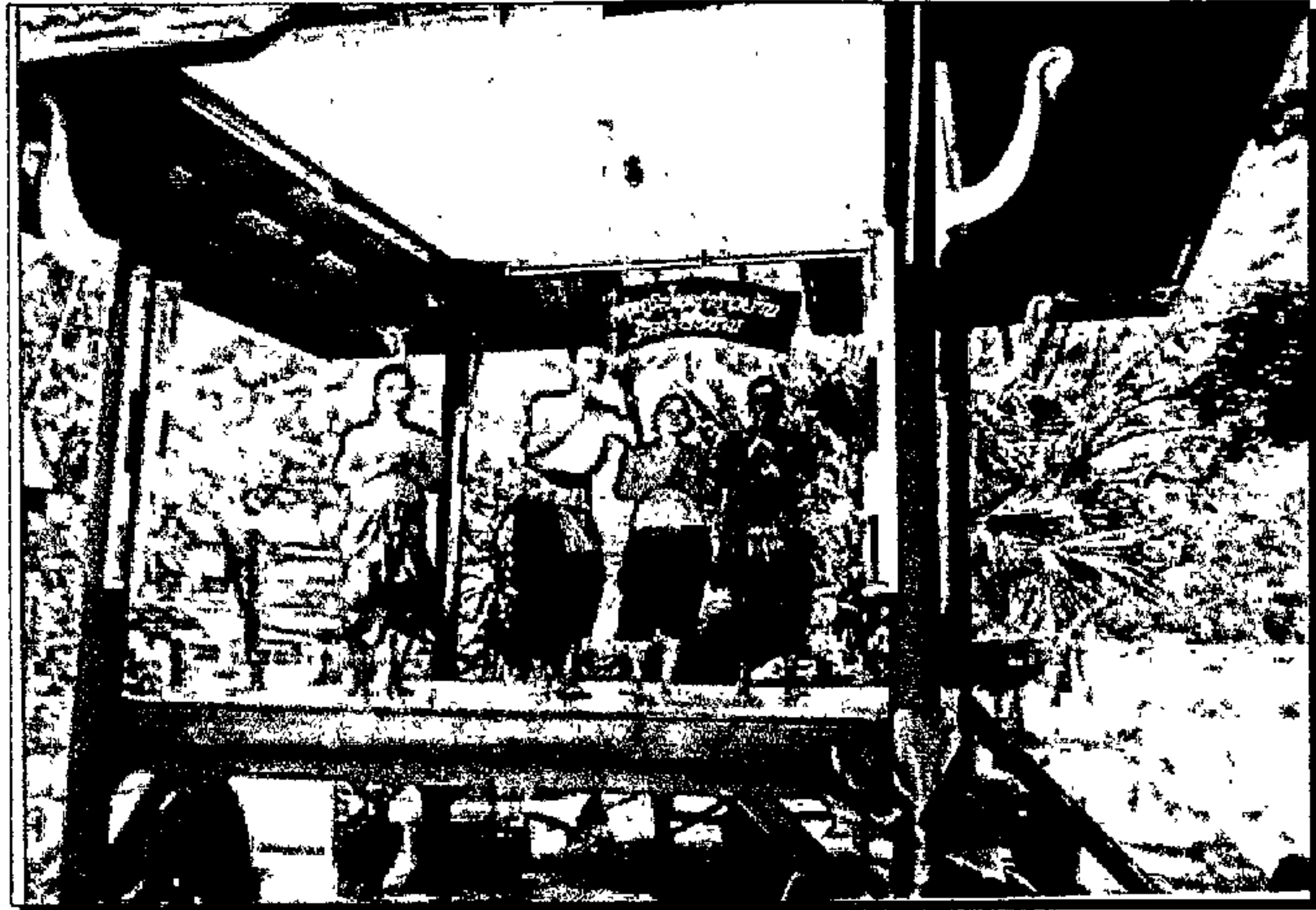
ภาพประกอบ 15 ที่ตั้งคณะหวานน้อย / คณะพยุ่งน้อย

ภาพประกอบ 16,17 ที่ตั้งคณะทำงานบ้านแทน

ภาพประกอบ 18 อนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี ตั้งสง่าอยู่กลางใจเมืองบริเวณหน้าประตูชุมพล

ภาพประกอบ 19 - 20 คณะเพลงแก๊บน บริเวณอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี

3. องค์ประกอบในการเล่นเพลงโคราช

ในการเล่นเพลงโคราชจะสมบูรณ์ได้ ต้ององค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ

3.1 หมอเพลงโคราช

สำหรับในอดีตใช้เรียกเฉพาะผู้ที่ว่าเพลงเป็นอาชีพ และมีความสามารถในการเล่นเพลงจริง ๆ เท่านั้น ผู้ที่จะว่าเพลงได้ แต่ดันเพลงไม่ได้ หรือร้องโต้ตอบไม่คล่องแคล่ว จะไม่เรียกหมอเพลง แต่จะเรียกว่า “เป็นเพลง” คุณกำป็น บ้านแท่น กล่าวว่า สมัยเมื่อในอดีตนั้น หมอเพลงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้มากทั้งทางโลกทางธรรม ทางเพลง ว่าเพลงดันเพลงได้ไม่มีติดขัด และเป็นปราชญ์ที่รอบรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านในทุกเรื่อง หมอเพลงจึงได้รับการยกย่อง และยอมรับนับถือจากชาวบ้านมาก หมอเพลงที่ว่าเพลงไม่คิดดันเพลง และสามารถแก้ปัญหาได้ดีจะได้ความนิยมจากชาวบ้านจนมีงานแสดง โดยตลอดทีเดียว

ในปัจจุบันความหมายของ “หมอเพลง” ใช้ในความหมาย นักร้องเพลงโคราชที่เล่นเพลงโคราชเป็นอาชีพ ทั้งนี้ปัจจุบันหมอเพลงอาจจะมีความรู้หรือไม่มีความรู้ความสามารถเรื่องเพลงเลยก็ได้ เพราะเทคโนโลยีในปัจจุบันทันสมัยขึ้น การหัดเพลงโคราชก็เล่งง่ายขึ้น

3.2 คณะเพลงโคราช

ประวัติความเป็นมาของคณะเพลงโคราชในอดีต ในปี พ.ศ. 2477 เมื่อพระยาอำรรพวิทยพิศ (ดิส อินทรโสฬส) ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา และพระยาเรีงรุกปัจจามิตร (ทอง รักสงบ) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 3 พร้อมด้วยข้าราชการและประชาชนชาวนครราชสีมาในสมัยนั้นได้พร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2477 พร้อมกับจัดให้มีการเฉลิมฉลองอนุสาวรีย์ขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นความนิยมเพลงโคราชอีกครั้งหนึ่ง เพลงโคราชได้รับเลือกให้เป็นมหรสพอย่างหนึ่ง ซึ่งทางการจัดให้มีการแสดงถวายยาโมทุกปี ตั้งแต่นั้นมา ในเวลาเดียวกันนั้นก็มีผู้คนจำนวนมากเดินทางมากราบไหว้ ตลอดทั้งมาบนบานศาลกล่าวยาโม และนิยมมาแก้บนด้วยเพลงโคราช ทำให้หมอเพลงที่อาศัยอยู่ตามชนบทในอำเภอต่าง ๆ ของเมืองโคราชมีวันติดต่อกันทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางไป - กลับ หรือหาที่พัก และยังไม่สะดวกสำหรับเจ้าภาพที่ต้องการหาเพลงไปเล่นในงานต่าง ๆ เนื่องจากจะต้องเดินทางไปติดต่อกับหมอเพลงที่ต้องการเองตามหมู่บ้านต่าง ๆ และบางครั้งเมื่อเจ้าภาพไปหาหมอเพลงแล้วก็อาจไม่พบตัว โดยเฉพาะในฤดูเพาะปลูกเจ้าภาพจะต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะได้หมอเพลงครบตามจำนวนที่ต้องการ

คุณกำปั่น บ้านแท่น หัวหน้าคณะเพลงโคราช ได้กล่าวว่าในสมัยนั้นนางสองเมือง อินทรกำแหง คหบดีชาวโคราชที่ชื่นชอบเพลงท่านหนึ่ง ได้ชักชวนหมอเพลงที่เข้ามาเล่นถวายเป็นไปพักที่บ้านของนางที่บริเวณประตูน้ำ ถนนสุนทรารายณ์ ในเขตอำเภอเมือง เป็นจุดต่อรถเข้าตัวเมืองในการเดินทางไปกลับเมืองกับอำเภอต่าง ๆ บ้านของนางสองเมืองจึงกลายเป็นจุดนัดพบของหมอเพลงที่เข้ามาเล่นในตัวเมืองโคราชในที่สุด เมื่อทางเจ้าภาพต้องการหาเพลงไปเล่นที่ใด หมอเพลงก็จะบอกให้มาติดต่อถามหาหมอเพลงที่นี้ จนกระทั่งต่อมาในปี พ.ศ. 2499 นางสองเมืองจึงได้ชักชวนหมอเพลงใช้ชื่อคณะว่า “ คณะเพลงโคราชสองเมือง ” ถือว่าเป็นคณะเพลงโคราชคณะแรก เมื่อหมอเพลงในคณะสองเมืองมีจำนวนมากขึ้น การรับงานเพิ่มขึ้น ทำให้การจัดการในคณะเพลงเริ่มมีปัญหา ประกอบกับตัวหัวหน้าคณะเอง คือนางสองเมืองก็ไม่ได้เป็นหมอเพลง ทำให้ดูแลความเป็นอยู่ไม่ทั่วถึง หมอเพลงที่มีชื่อเสียงหลายคนในคณะจึงคิดที่จะแยกตัวออกมาตั้งคณะเพลงเป็นของตัวเองบ้าง โดยชักชวนหมอเพลงคนอื่น ๆ ที่เล่นเพลงด้วยกัน และมีความคิดในการเล่นเพลงตรงกันออกมาตั้งคณะใหม่อีกหลายคณะในเวลาต่อมา เช่น คณะทองสุข กำปัง คณะรำไพ หั้วรถไฟ คณะลำดวน จักราช คณะลอยชาย แพรกระโทก คณะนกน้อย วังม่วง เป็นต้น (กำปั่น บ้านแท่น. สัมภาษณ์)

3.3 เจ้าภาพ

เจ้าภาพ หรือเจ้างาน หมายถึง ผู้ที่ติดต่อว่าจ้างหมอเพลงไปเล่นเพลงในงานต่าง ๆ ทั้งงานมงคล และอวมงคล เช่น งานวันเกิด งานวันแต่งงาน หรืองานศพ ในอดีตเมื่อเจ้าภาพจะติดต่อหมอเพลงคนใด จะต้องเดินทางไปหมอเพลงคนนั้นที่บ้านหมอเพลงเอง แต่ในปัจจุบันเจ้าภาพสามารถไปติดต่อหาหมอเพลงได้โดยตรงที่คณะเพลงที่ต้องการได้เลย เจ้าภาพส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่ชอบฟังเพลง จึงมักกำหนดตัวหมอเพลง รูปแบบการเล่นเพลงที่ต้องการเอง เช่น ต้องการหมอเพลงชื่ออะไร ก็คน ต้องการให้เล่นเพลงแบบไหน เป็นต้น แต่ก็มีเจ้าภาพบางคนนี้อาจจะไม่ชอบเพลง หรือไม่รู้เรื่องเพลงแต่ก็มาหาเพลงไปเล่น เช่น เจ้าภาพในการเล่นเพลงแก้บน เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เจ้าภาพจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางอนุรักษ์ หมอเพลงก็จะมีงานแสดงมาก แต่ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีขึ้นงานแสดงก็น้อยลงเพราะเจ้าภาพไม่มาว่าจ้างไปแสดงนั่นเอง

3.4 ผู้ฟังเพลงโคราช

ผู้ฟังเพลงโคราช นับได้ว่าเป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสำคัญต่ออนาคตของเพลงโคราชอย่างมาก ความนิยมของผู้ฟังเพลงเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าอนาคตของเพลงควรจะเป็นไปในทิศทางใด ในอดีตการเล่นเพลงโคราชเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตอย่างหนึ่ง ผู้ฟังเพลงอาจเป็นทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง เมื่อเพลงโคราชเป็นการแสดงพื้นบ้าน จึงมีการแบ่งแยกระหว่างผู้ฟังกับผู้เล่นอย่างชัดเจน ปัจจุบันเพลงโคราชมีสภาพเป็นการแสดงชนิดหนึ่งที่ผู้ฟังยังสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงอยู่แต่มีการแบ่งแยกระหว่างผู้เล่นกับผู้ฟัง มีการกำหนดองค์ประกอบ ขั้นตอน และรูปแบบของการแสดง ทำให้บทบาทของผู้ฟังเปลี่ยนไป การมีส่วนร่วมในการเล่นเพลงเปลี่ยนไป อยู่ในสถานะผู้ฟังเพื่อความบันเทิงในการเล่นเพลงโคราชซึ่ง หรือแทบไม่มีส่วนร่วมในการเล่นเพลงเลยในการเล่นเพลงโคราชแก่นบ การเล่นเพลงปัจจุบันผู้เล่นหรือหมอเพลงจึงจำเป็นต้องสร้างอารมณ์ร่วมกับผู้ฟังมากกว่าอดีต เพราะถ้าเป็นเพียงการเล่นโดยไม่สนใจผู้ฟัง ผู้ฟังก็จะไม่สนใจผู้เล่นเช่นเดียวกัน

จากการสังเกตในการเล่นเพลงโคราชของคณะเพลงโคราชคณะกำป็น บ้านแท่น คณะสุธี หนองไผ่ คณะทองสุข กำปัง คณะดอกไม้ ราชสีมา คณะเซน หัวรถไฟ และคณะทัศนาลูกยาโม พบว่าในการเล่นเพลงโคราชในรูปแบบการแสดงต่าง ๆ หมอเพลงรุ่นเล็กผู้ชมจะไม่ค่อยรู้จักหมอเพลง แต่จะรู้จักในนามคณะเพลง เพราะเมื่อเจ้าภาพว่ามาเล่นแล้ว ผู้ฟังส่วนใหญ่มักไม่สนใจที่จะพูดกับหมอเพลงอย่างเป็นกันเองเช่นในอดีต จะมาฟังเพลงหาความบันเทิงเพียงอย่างเดียว หรือการเล่นเพลงโคราชแก่นบ ซึ่งเจ้าภาพอาจจะไม่รู้จักหมอเพลงเลยติดต่อกับคณะเสร็จก็นั่งฟังเพลงไป หรือบางครั้งก็ไม่ได้ฟังเพลง แต่ก็มีหมอเพลงบางคนที่สามารถสร้างบรรยากาศในการเล่นเพลงให้เป็นกันเอง ระหว่างหมอเพลงกับผู้ชมได้โดยเฉพาะหมอเพลงรุ่นใหญ่ที่เล่นเพลงแบบดั้งเดิมที่สามารถสร้างอารมณ์ร่วมในการเล่นเพลงของตนให้กับคนดูโดยการว่าเพลงแซวผู้ชม หรือบางครั้งก็ลงไปนั่งคุยกับผู้ชมข้างล่างโรงเพลงในช่วงที่ตนไม่ได้ว่าเพลง

ความสัมพันธ์ระหว่างหมอเพลงกับผู้ฟังในปัจจุบันที่แบ่งออกเป็นผู้เล่น กับผู้ฟังทำให้เกิดช่องว่างที่หมอเพลงต้องพยายามลดช่องว่างนั้นด้วยการสร้างอารมณ์ร่วมในการเล่นเพลงเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนาน และนิยมชมชอบในตัวเอง ถ้าเป็นเพลงดั้งเดิมหมอเพลงกับผู้ฟังยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่นเรื่องของตัวเอง หรือเรื่องของผู้ฟังมาด้นกลอนโต้ตอบกัน หรือเพลงซึ่งมีลักษณะของการเล่นเพลงที่คล้ายกับการแสดงคอนเสิร์ต ก็อาจจะมีการพูดคุยกับ

ผู้ชมตลอดเวลา ทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการชมการแสดง มิใช่เหมือนกับ เพลงโคราชกับคนที่ผู้ฟังอาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งในพิธีกรรมกับเท่านั้น หมอเพลงและผู้ฟังจึง แพบจะไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ยกเว้นเจ้าภาพที่หมอเพลงจะให้ความสำคัญด้วยการว่าเพลง ออกชื่อเจ้าภาพตลอดเวลา

4. การเล่นเพลงโคราช

จากการสัมภาษณ์ เมื่อ 10 เมษายน 2547 คุณกำปั่น ต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

4.1 โอกาสในการเล่นเพลงโคราช

การเล่นเพลงโคราชในสมัยก่อนไม่จำกัดสถานที่ เวลา เพราะเพลงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวบ้าน ชาวบ้านจะทักทายกันเป็นเพลง ใช้เพลงในการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาว ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานในยามว่าง หรืองานบุญต่าง ๆ เมื่อสถานภาพของเพลงเปลี่ยนเป็น การแสดงบทบาทของเพลงเปลี่ยนไป การเล่นเพลงในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าเล่น เพลงเพื่ออะไร โอกาสในการเล่นเพลงถูกจำกัดให้ลดน้อยลงเพราะเป็นการแสดงที่ต้องมีการ ว่าจ้างไปเล่น เช่น เล่นเพื่อความบันเทิงในงานบุญต่าง ๆ เล่นเพลงในประเพณีวัน สงกรานต์ หรือเล่นเพลงกับนยาโม เป็นต้น นอกจากนี้โอกาสในการเล่นเพลงอาจเป็นใน ลักษณะเชิงอนุรักษ์ เช่น ในบางโอกาส บางหน่วยงานราชการ หรือเอกชนก็จัดให้มีการเล่น เพลงเสมือนหนึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมโคราชให้ผู้ฟังมาเยือนได้รู้จัก เป็นต้น

4.2 การรับงานแสดงเพลงโคราช

ในการติดต่อหาเพลงโคราชประเภทต่าง ๆ ไปแสดงในงานนั้น มีวิธีการติดต่อ หาเพลง ดังต่อไปนี้

4.2.1 การติดต่อหาเพลงโคราช ในการติดต่อหาเพลงโคราชทางเจ้าภาพ จะต้องไปให้ถูกแหล่งที่คณะหมอเพลงโคราชตั้งอยู่ ซึ่งก็จะมีชุมชนเพลงโคราชต่าง ๆ เช่น ชุมชนเพลงโคราชย่านหัวรถไฟจระ ชุมชนเพลงโคราชเกาะลอย ชุมชนเพลงโคราชหัวรถไฟ ชุมชนเพลงโคราชวัดศาลาลอย ซึ่งเมื่อทางเจ้าภาพจัดหาเพลงโคราชจากคณะต่าง ๆ เหล่านี้ แล้ว ทางคณะเพลงโคราชก็จะจัดหมอเพลงไปงาน โดยแต่ละงานจะมีหมอเพลงโคราช 4 คน เป็นชาย 2 และหญิง 2 คน ถ้าทางเจ้าภาพไม่ได้ระบุไปว่าถ้าต้องการผู้ใดทางคณะก็จะจัด หมอเพลงที่เคยรับงานในสังกัดคณะของตนเองไป แต่ถ้าทางเจ้าภาพระบุชื่อหมอเพลงที่ ต้องการมา ทางคณะก็จะเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้ ถ้าทางหมอเพลงว่างก็จะได้จัดหาไป แสดงได้ แต่ถ้าหมอเพลงคนดังกล่าวไม่ว่างก็ต้องจัดหาคนอื่นไปแทน แต่ก็ต้องถามความ

สมัครใจของเจ้าภาพก่อนว่าจะตกลงหรือไม่ ซึ่งอัตราค่าแสดงก็จะกำหนดเป็นมาตรฐานโดยแต่ละคณะก็จะอยู่ในราคาที่ไมแตกต่างกันมากนัก เช่น ถ้าทำการร้องอยู่ในเขตอำเภอเมือง อัตราค่าแสดงจะอยู่ประมาณ 4,500 - 5,000 บาท ถ้าออกไปต่างอำเภอก็จะคิดตามระยะทาง อัตราค่าจ้างจะอยู่ประมาณ 5,500 - 7,000 บาท และถ้าต่างจังหวัดก็จะอยู่ที่ระยะทาง อัตราค่าจ้างจะอยู่ประมาณ 7,000 - 8,500 บาท ในการแสดงก็ใช้เวลาประมาณ 6 - 7 ชั่วโมง เช่น ถ้าเริ่มเล่นเวลา 20.00 นาฬิกา ก็จะเลิกประมาณ 02.00 - 03.00 นาฬิกา และถ้าเล่นตั้งแต่ 21.00 น. จะเลิกใกล้สว่าง ประมาณ 05.00 นาฬิกา

4.2.2 การติดต่อหาเพลงโคราชแก่น

เมื่อเจ้าภาพสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ปรารถนา และได้บั่นไว้ว่าจะหาเพลงมาถวายเป็นการตอบแทน ก็จะติดต่อหาเพลงโคราชแก่นตามที่ได้บั่นไว้ หรือความต้องการของตน นอกจากนี้เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องเช่นไหว ไต้แก๊พพร 3 สี มะพร้าวอ่อน หมากพลู และยาเส้นไว้ด้วย บางรายอาจจะมีพิเศษกว่านี้ เช่น ไช้ต้ม ไก่ต้ม หัวหมู ทั้งนี้แล้วแต่ว่าบั่นอะไรไว้

นางทัศนา ชินานุภรณ์ หัวหน้าคณะเพลงโคราชแก่น ทัศนาลูกยาโมกล่าวว่า เพลงโคราชแก่นที่จัดไว้ในปัจจุบันมี 2 ชุดด้วยกัน คือ ชุดเล็ก ประกอบด้วยหมอลอง 4 คน ชาย 2 หญิง 2 คน ว่าเพลงประมาณ 30 นาที และชุดใหญ่ จะมีหมอลอง 4 คน ชาย 2 หญิง 2 คน ว่าเพลงประมาณ 1 ชั่วโมง ค่าบริการตั้งแต่ 400 บาท และ 700 บาทตามลำดับ แต่ราคาจะสูงหรือต่ำกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการเป็นพิเศษของเจ้าภาพ เช่น ต้องการหาเพลงไปเล่นนอกสถานที่ หรือต้องการให้เล่นเพลงนานกว่า 1 ชั่วโมง เป็นต้น (ทัศนาลูกยาโม, สัมภาษณ์)

4.2.3 การติดต่อหาเพลงโคราชชิง

ในการว่าจ้างเพลงโคราชชิงไปทำการแสดงแต่ละครั้ง อัตราค่าจ้างจะแพงกว่าเพลงโคราช และเพลงโคราชแก่น ทั้งนี้เพราะจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการจ้างนักดนตรี หางเครื่อง ต้องเช่าเครื่องดนตรี เครื่องเสียง ตลอดจนเวทีที่มีขนาดใหญ่พอสำหรับใช้วางเครื่องดนตรี และให้หางเครื่องขึ้นไปเต้นได้ มีระบบแสงเสียงที่เร้าใจ หมอลองกาเหว่า โชคชัย กล่าวว่า โดยปกติทั่วไป อัตราค่าจ้างจะมีราคาประมาณ 30,000 บาทขึ้นไป ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้แสดงและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปแสดง เมื่อเจ้าภาพว่าจ้างเพลงโคราชชิงจากคณะเพลงแล้ว เจ้าภาพจะต้องจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่ามัดจำแล้วแต่จะตกลงกันไว้กับทางคณะ

เพื่อไปติดต่อนักดนตรี หางเครื่อง เงินส่วนที่เหลือเจ้าภาพจะจ่ายให้เมื่อจบการแสดงซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการแสดง ประมาณ 6 ชั่วโมง (กาเหว่า โชคชัย. สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2547)

โดยทั่วไปในการติดต่องานเพลงโคราชซึ่งต้องติดต่อกับหัวหน้าคณะ และต้องกำหนดไปว่า ต้องการประเภทวงเล็กหรือวงใหญ่ ทางคณะก็จะจัดให้ ถ้าเป็นวงเล็กจะอยู่ประมาณ 12,000 - 20,000 บาท จะใช้ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์อย่างเดียว ถ้าเป็นวงใหญ่จะใช้วงดนตรีที่มีทั้งกลอง กีตาร์ คีย์บอร์ด และหางเครื่องชุดใหญ่ประมาณ 20 คน นักร้องหญิงชาย 5 คน อัตราค่าจ้างประมาณ 32,000 - 35,000 บาท ถ้าระยะทางไกลอยู่ต่างจังหวัดก็จะราคาสูงกว่านี้ตามระยะทางที่ไปแสดง

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า เพลงโคราชซึ่งได้รับความนิยม และการยอมรับจากผู้ชมอย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าจะมีอัตราค่าจ้างที่ค่อนข้างแพง แต่เพราะมีรูปแบบการเล่นเพลงที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย รวดเร็วในการนำเสนอตามความต้องการของผู้ฟัง อีกทั้งยังดึงดูดผู้ฟังได้มากกว่าเพลงโคราชแบบดั้งเดิมมาก เพราะสามารถตอบสนองผู้ชมได้หลายกลุ่มทั้งเด็กวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ การที่ผู้ชมมีส่วนร่วมในการร้องเพลง หรือเต้นกับหมอลำเพลงและหางเครื่องก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เพลงโคราชซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน

เพลงโคราชทุกประเภทที่กล่าวมา เป็นลักษณะของ “เพลงอาชีพ” ในสังคมปัจจุบัน เพลงอาชีพนี้เป็นมหรสพที่เล่นในงานฉลองหรือสมโภชต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวช ทอดกฐิน งานประจำปี หรืองานแก้บน โดยมีการว่าจ้างเป็นเงินตามราคาที่กำหนด รูปแบบในการเล่นเพลงจะขึ้นอยู่กับการต้องการของเจ้าภาพและตามสมัยนิยม มีกำหนดขั้นตอนการเล่นเพลงที่กระชับมากขึ้น และที่กำลังเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันคือเพลงโคราชซึ่ง และเพลงแก้บน ส่วนเพลงดั้งเดิมนั้นนับวันก็จะมีให้เห็นน้อยมาก เราเพราะรูปแบบการแสดงที่ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ฟังเพลงปัจจุบัน ตลอดจนหมอลำเพลงที่มีความสามารถในการเล่นเพลงที่สามารถเล่นเพลงแบบนี้มีจำนวนน้อย และล้วนแต่มีอายุมากถ้าขาดการส่งเสริมหรืออนุรักษ์ไว้ เชื่อว่าอีกไม่นานเพลงโคราชแบบดั้งเดิมอาจจะเป็นเพียงตำนานที่เล่าขานสู่กันฟังเท่านั้น

4.3 การแต่งกาย

การแต่งกายของหมอลำเพลงโคราชที่เล่นเพลงแบบดั้งเดิม และเล่นเพลงแก้บนนั้น ยังคงรักษาเอกลักษณ์เดิมคือ หมอลำชายจะนุ่งผ้าโจงกระเบนสีพื้น ผ้าที่จะนำมานุ่งส่วนใหญ่

เครื่องประดับอื่นไม่นิยมใส่ หมอเพลงหญิงนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบนเหมือนหมอเพลงชาย สวมเสื้อรัดรูปสีพื้นไม่มีปก แขนสั้น บางครั้งมีผ้าสไบเฉียงพาดไหล่ บางคนนิยมใช้พลูจับเหมือนมีดอกไม้ทัดหู

ภาพประกอบ 21- 22 การแต่งกายหมอเพลงโคราชแบบดั้งเดิม

ภาพประกอบ 23 การแต่งกายหมอเพลงโคราชแบบดั้งเดิม

ส่วนการแต่งกายของหมอเพลงโคราชซึ่ง พบว่ามีการแต่งกาย 2 ลักษณะ คือการแต่งกายแบบดั้งเดิมตามที่กล่าวมาแล้ว และการแต่งกายแบบประยุกต์ จากรูปแบบการแต่งกาย

ส่วนการแต่งกายของหมอเพลงโคราชซึ่ง พบว่ามีการแต่งกาย 2 ลักษณะ คือการแต่งกายแบบดั้งเดิมตามที่กล่าวมาแล้ว และการแต่งกายแบบประยุกต์ จากรูปแบบการแต่งกายแบบเดิมผสมผสานกับการแต่งกายแบบสากลนิยม มีทั้งชุดสากล และแบบพื้นบ้าน ขึ้นอยู่กับกาลเทศะของงาน ส่วนผู้แสดงที่มีหน้าที่เดินประกอบเพลง หรือหางเครื่องนิยมแต่งชุดตามสมัยนิยมไปรกรุงรัง สีฉูดฉาด ปกติหัวหน้าคณะเพลงจะเป็นผู้จัดเตรียมชุดไว้ให้หางเครื่องเอง ตลอดการแสดงจะมีการเปลี่ยนชุดให้เหมาะสมกับเนื้อหา และทำนองเพลง เช่น เพลงสำเนียงอีสาน หางเครื่องก็จะแต่งเป็นพื้นบ้านอีสาน เป็นต้น สำหรับผู้แสดงที่เป็นนักดนตรีแต่งกายตามสากลนิยมทั่วไป

ภาพประกอบ 24 การแต่งกายของนักร้องและหางเครื่อง วงโคราชซึ่งแบบผสมผสานกันกับแบบสากลนิยมและพื้นบ้าน

ภาพประกอบ 24 การแต่งกายของหมอเพลงโคราชซึ่ง
ที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2547

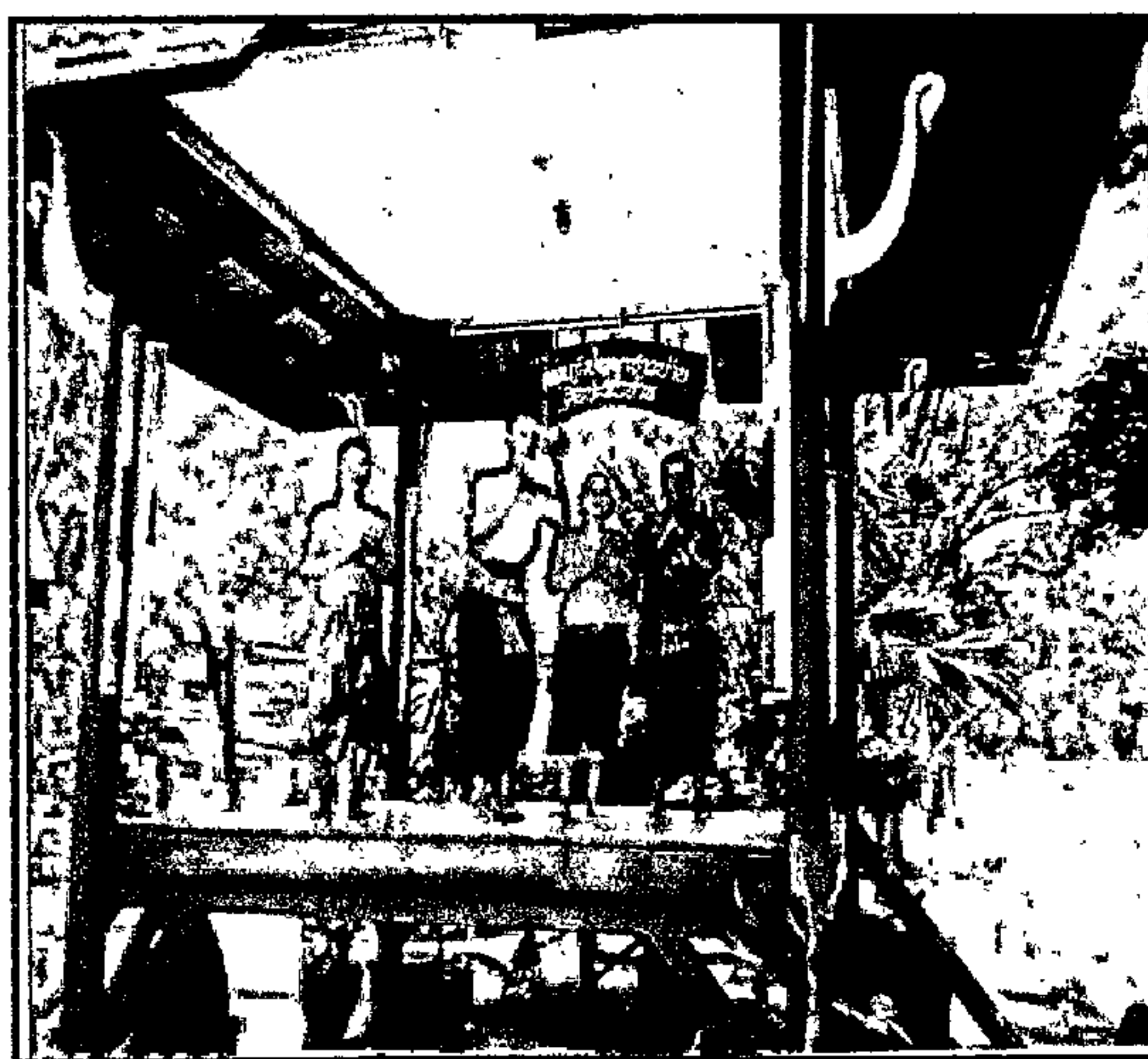

ภาพประกอบ 25 การแต่งกายของหางเครื่อง

4.4 สถานที่เล่นเพลง และโรงเพลงโคราช

สมัยก่อนการเล่นเพลงโคราชไม่จำกัดสถานที่ เช่น มีการเล่นในสถานที่พบปะตามทาง หรืออาจเล่นเพลงบนลานบ้าน หรือบนบ้าน หรือที่ลานวัด เมื่อการเล่นเพลงมีผู้นิยมฟังจำนวนมากขึ้นจึงสร้างเป็นเพลงชั่วคราว (เวทีสำหรับเล่นเพลง) เพื่อให้ผู้ฟังทุกคนจะได้มีโอกาสมองเห็นหมดเพลงอย่างทั่วถึง รูปแบบของโรงเพลงในระยะแรกเพียงแต่มีสถานที่ที่กว้างพอที่หมอเพลง 4 คน จะร้องรำได้ นำครกตำข้าวมาวางคว่ำลง แล้วหาถังน้ำมาวางไว้บนครกนั้น เพื่อให้หมอเพลงได้ตักน้ำแก้คอแห้ง ในยุคที่ยังไม่มีไฟฟ้าแสงสว่าง ชาวบ้านก็จะทำไต้ช้าง หรือไต้รุ่งให้แสงสว่างแทน ลักษณะของไต้ช้างหรือไต้รุ่งทำด้วยไม้ไผ่ยาวประมาณ 5 ศอก ปลายข้างหนึ่งจักด้วยมีดแฉ่อกออกเป็นรูปกระทะ ใส่ดินกรู ใส่ชันผสมไม้ผุ ๆ หรือกลบจุดให้แสงสว่าง ต่อมาก็ใช้ตะเกียงเจ้าพายุ หรือตะเกียงลานจุดแทนไต้รุ่ง เมื่อก่อนที่ยังไม่มีเครื่องขยายเสียง หมอเพลงจึงต้องมีเสียงดังฟังชัด

โรงเพลง หรือเวทีเพลงโคราชมี่ 4 เสา ยกพื้นปูด้วยไม้กระดานสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร หลังคามุงด้วยก้านมะพร้าวมัดด้วยดอก หรือใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น บนโรงเพลงวางถังใส่น้ำเพื่อให้หมอเพลงตักน้ำแก้คอแห้ง นิยมห้อยไมโครโฟนลงมาจากคานของโรงเพลง ปกติโรงเพลงจะสร้างขึ้นชั่วคราวเมื่อจะมีการเล่นเพลงเท่านั้น แต่ก็มีการสร้างโรงเพลงถาวร โดยเทศบาลนครนครราชสีมา เช่น โรงเพลงโคราชกับที่บริเวณหน้าอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี

ภาพประกอบ 26 โรงเพลงโคราชในปัจจุบัน

4.5 ความเชื่อและพิธีกรรมในการเล่นเพลงโคราช

1. ความเชื่อ

หมอลำเพลงส่วนมากมีความเชื่อเรื่องโชคลางพอสมควร เช่น ในการก้าวขึ้นโรงเพลงจะต้องมีการดูทิศตามฤกษ์รับ ก้าวแรกที่ขึ้นจะต้องเลือกดูตามทิศทางลม โดยการหายใจ ถ้าหายใจด้วยจมูกซ้ายซ้ายคล่องก็ก้าวขาซ้ายขึ้น ทำนองเดียวกันถ้าด้านขวาหายใจสะดวกก็ขาข้างขวาขึ้น เมื่อขึ้นเวทีไปแล้วก็มีการเป่าคาถาตามหานิยม เพื่อให้ผู้ฟังชื่นชอบตนก็มี หมอลำเพลงบางคนเชื่อว่าหลังคาโรงเพลงนั้น ถ้าหากมีการมัดด้วยดอกหรือสิ่งอื่นใดจะทำให้คาถาอาคม สติปัญญาในการว่าเพลงเสื่อมลงไปด้วย คาถาที่ใช้ส่วนใหญ่ได้มาจากการเข้ากรรมของแต่ละคน เช่น คาถาสะกดโรงของหมอลำเพลง ดังนี้

พรหมระงับ มหาระงับ หึงชายระงับ

พรหมระงับ มหาระงับ รูปเทียนระงับ พระพรหมนึ่ง

พรหมระงับ มหาระงับ รูปเทียนระงับ พระพรหมนอน

พรหมระงับ มหาระงับ รูปเทียนระงับ พระพรหมยืน (แล้วเป่า 4 ทิศ)

ในเวลาที่ว่าคาถาจะต้องเวียนรอบโรงเพลง ซ้ายไปขวา ซาดเป็นข้าวสาร ก่อนจะว่าคาถาหมอลำเพลง ควรพิจารณาให้รอบคอบ เพราะจะเป็นดาบสองคม เช่นคาถาสะกดโรง เชื่อว่าสามารถทำให้ควบคุมหมอลำเพลงฝ่ายตรงข้ามได้ แต่ขณะเดียวกันก็จะสะกดคนด้วย ทำให้การเล่นเพลงวันนั้นขาดอรรถรสไปได้เช่นกัน นอกจากนี้ความเชื่อเรื่องโชคลางแล้ว หมอลำเพลงมีความเชื่อเช่นเดียวกับชาวพุทธทั่วไปคือ เชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ

2. พิธีกรรม

พิธีกรรมในการเล่นเพลงที่หมอลำเพลงทุกคนถือปฏิบัติก่อนลงโรงเพลง คือ การไหว้ครู หมอลำเพลงจะทำพิธีไหว้ครูก่อนแสดงเสมอ ปกติเครื่องไหว้ครู เจ้าภาพจะต้องเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้ ประกอบด้วยผ้าขาว 1 ผืน กรวยพระ 6 กรวย ดอกไม้ รูป เทียน และเงินค่าจ่ายครู 24 บาท เหล้าขาว 1 ขวด ผ้าขาวนั้นเจ้าภาพจะได้คืนจากหมอลำเพลงเมื่อเสร็จงานแสดงแล้ว เมื่อหมอลำเพลงรับเครื่องไหว้ครูมาจากเจ้าภาพแล้ว หมอลำเพลงจะทำพิธีไหว้ครูของตน ไหว้บุพการี ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งฝ่ายธรรมะ และอธรรม จากนั้นจึงส่งต่อให้กับหมอลำเพลงคนอื่นไหว้ต่อจนครบทุกคน เมื่อหมอลำเพลงไหว้ครูเสร็จก็จะฉีกกรวยพระของตนเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากคาถาอาคม ของหมอลำเพลงคนอื่น ๆ มาทำร้ายตนนั่นเอง

4.6 ทำรำ

ในการเล่นเพลงโคราช ระหว่างการว่าเพลงโดยเฉพาะในกลอนกระทุ้ที่ค่อนข้างมีจังหวะในการว่าเพลงคงที่ หมอเพลงมักจะรำเป็นคู่ หรือบางครั้งรำยั่วเย้าฝ่ายตรงข้าม หรือเพื่อผ่อนคลายอิริยาบถ ทำรำของหมอเพลงแต่ละคนนั้นจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งจะรำอย่างไรก็ได้ไม่จำกัดขึ้นอยู่กับบุคลิกและลักษณะของหมอเพลงแต่ละคน

สำหรับทำรำของหมอเพลงโคราชโดยทั่วไปพอจะจำแนกได้เป็น 5

ลักษณะ คือ

ภาพประกอบ 27 ทำรำปลาไหลพันพวง

ทำรำ ปลาไหลพันพวง

มือของฝ่ายชายและหญิง จะซ้อนรำกระหวัดกันไว้ ประหนึ่งปลาไหลที่เอากายพันกันเป็นพวง พร้อมทั้งสืบท้าไปข้างหน้า 3 ก้าว และถอยหลัง 2 ก้าว และเดินหน้าอีก 2 ก้าว ย่อกายตามจังหวะ เมื่อถึงช่วงกลางกลอนเพลงจะหยุด ฝ่ายชายจะเบี่ยงกายไปด้านซ้ายมือและจะยืนรำไปจนจบกลอนเพลง

ภาพประกอบ 28 ทำประจันบาน

ทำประจันบาน

เป็นทำรำที่ใช้ประกอบกับ เพลงที่ต่อสู้อยู่ในทางปฏิภาณไหวพริบกั้น เช่นเพลง เปรียบทำท่าย เพลงถาม-ตอบปัญหา ต้องวางท่าตั้งนางสิงห์โตเจอพระยาราชนีห์การรำก็จะ ใช้ท่า แต่ต้องแข็งขัน ในขณะที่สืบทอดรำ ก็จะมีเสียงว่า ชัยชนะๆ ไปตลอด เป็นการชูและ ช่มขวัญคู่ต่อสู้

ภาพประกอบ 29 ทำรำ ทำย่อง

ทำรำ ทำย่อง

ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะรำหัวหน้าเข้าหากัน และจะย่อกายลงแต่พองามตามจังหวะเพลง เป็นท่าที่ไม่ต้องมีการพลิกแพลงอะไร จะใช้เป็นท่าสำหรับพักเหมือนท่าที่ทหารยืนพัก เพราะหลังจากรำท่าต่าง ๆ เหน็ดเหนื่อยแล้วก็จะกลับมาใช้ทำนี้ เพื่อการการพักแรง

ภาพประกอบ 30 ทำรำ ทำจึก ๆ

ทำรำ ทำจึก ๆ

จะผสมท่าปลาไหลพันพวงก็ได้ หรือท่าช้างเทียมแม่ก็ได้ แต่มือของฝ่ายชายจะรำเหมือนจะจึก (ล้วง) เพื่อแกลึงจะให้ถูกของสงวนฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงก็จะยกมือรำปกป้องเอาไว้ เป็นการหยอกล้อเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผู้ฟังเพลงก็จะส่งเสียงเชียร์ไปตามจังหวะการสืบเท้ารำ

ภาพประกอบ 31 ทำรำ ทำช้างเทียมแม่

ทำรำ ทำช้างเทียมแม่

ฝ่ายหญิงจะยืนเยื้องหน้าฝ่ายชายนิดเดียว มือทั้งสองฝ่ายจะรำซ้อนขึ้นและลง
พร้อมกัน จะรำสับเท้าไปหน้า 3 ก้าว โดยการย่อตัวให้เข้ากับจังหวะการร้องกลอนเพลงโคราช
เมื่อเดินหน้าไป 3 ก้าวแล้วจะต้องถอยหลัง 2 ก้าว โดยฝ่ายชายและหญิงจะต้องประกบกันดัง
ภาพอย่าให้ห่าง เมื่อถอยหลัง 2 ก้าวแล้วจะต้องสับเท้าไปข้างหน้าอีก 2 ก้าว พร้อมกับ
จังหวะการเดินกลอนเพลงจบกระทู้พอดี

4.7 ขั้นตอนการเล่นเพลงโคราช

การแสดงเพลงโคราชจะแสดงกับแบบโต้ตอบ ระหว่างชายกับหญิง เรียกว่า มุขปาฐะ เป็นการลงภูมิปัญญากัน ได้ถามกันในเรื่องนิทาน ประวัติศาสตร์ ศาสนา คำคม เรื่องราวทางการเมือง เศรษฐกิจ ประวัติคนสำคัญ โดยฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายถาม ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายตอบ โดยจะแสดงกันเป็นคู่ ๆ แล้วแต่ใครจะจับคู่กับใคร กลอนเพลงที่ใช้ในการแสดง ฝ่ายหญิงจะท่องจำได้จากเพลงที่ครูแต่งให้ ฝ่ายชายจะต้องสามารถด้นกลอนสดโต้ตอบได้และต้องเป็นผู้แตกฉานในทุกเรื่อง ถ้าหากใครไม่รู้อะไร หัวหน้ากำปั้นก็จะให้ความรู้เหล่านั้นแก่สมาชิก ส่วนการแสดงแบบที่รวมกันโดยไม่จัดเป็นคู่ก็มักจะให้ความรู้เหล่านั้นแก่สมาชิก ส่วนการแสดงแบบที่รวมกันโดยไม่จัดเป็นคู่ก็มักจะเป็นเรื่อง เช่น จกหาพาหนะ เวสสันดร สู้ขอ แต่งงาน สุทนต์ - มโนราห์ โดยลักษณะการแสดงเพลงโคราชจะออกมาตามหลักแผนผังที่วางเอาไว้ให้ ซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้ กรวยพระ 6 กรวย เทียน 6 เล่ม รูป 18 ดอก ผ้าขาว 1 ผืน เหล้า 1 ขวด เงินครู 24 บาท หมอเพลงจะจุดรูปเทียนบูชา แล้วกล่าวคาถาที่ครูให้มาเสร็จสรรพก็เตรียมตัวลงเรือนเพื่อขึ้นเวที โดยจะเริ่มต้นเมื่อเวลา 21.00 น. ไปเลิกเอาสว่าง การขึ้นเวทีก็ต้องเลือกทิศทางขึ้นด้วยต้องระวังทิศที่มีผีหลวง หลาวเหล็ก ถ้าขึ้นผิดทิศจะดันเพลงไม่ออก

สำหรับลำดับในการเล่นเพลงโคราช โดยทั่วไปก็จะเป็นไปตามรูปแบบของการเล่นเพลงโคราช ดังนี้คือ

1. เพลงเกริ่น ฝ่ายชายจะขึ้นเวทีไปก่อน บอกเกริ่นให้รู้ถึงสาเหตุที่จัดให้มีการเล่นเพลงขึ้นเพื่ออะไร ใครเป็นเจ้าภาพ มีจุดประสงค์สิ่งใด ให้ผู้ฟังได้ทราบและอาจมีการขอร้องผู้ชมก่อน ถ้าสุมเสียงหรือการแสดงบกพร่อง
2. เพลงเชิญ ฝ่ายชายจะต้องร้องเชิญให้ฝ่ายหญิงลงจากเรือนมาเพื่อว่าเพลงกับตน และฝ่ายหญิงจะร้องเพลงดัดเชิญแล้วว่า การที่ลงมาช้าเพราะเป็นผู้หญิงก็ต้องแต่งกายให้สวยงามอาจล่าช้าไปบ้างต้องขอร้อง แล้วก็ร้องกลอนเพลงเชิญโดยจะขอเชิญฝ่ายหญิงให้ขึ้นเวทีเพื่อจะได้แสดงกัน ถ้าหากขึ้นเวทีช้าก็จะมีการด่าทอเสียดสีกันพอหอมปากหอมคอจนเป็นประเพณี
3. ฝ่ายหญิงจะขึ้นเวที และร้องเพลงประกาศ แนะนำตัวเองว่าเป็นใคร ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ใด และลงท้ายด้วยการขอฟ้าเอาไว้ในอ้อมใจนักฟังเพลง
4. ฝ่ายก็จะแนะนำตัวเองเช่นกัน หรืออาจร้องกลอนโต้ตอบฝ่ายหญิง

5. เพลงถามข่าว โดยฝ่ายหญิงจะถามข่าวความเป็นมาของฝ่ายชาย เช่น ใน การทำมาหากิน มีครอบครัวหรือยัง หรือไม่อาจเอาปมด้อยของฝ่ายชายมาถาม เช่น หัวล้าน ตัวดำ ตัวสูง ตัวเตี้ย ขี้เมา ฯลฯ ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายตอบ หรือไม่ก็ถามกลับไปบ้าง

6. เพลงอภัย โดยจะร้องขอภัยซึ่งกันและกัน ว่าถ้าหากการแสดงคืนนี้ มี คำหนักเบาไปบ้างให้ถือว่าเป็นการแสดง โปรดจงให้อภัยซึ่งกันและกัน

7. เพลงไหว้ครู หมอเพลงชายและหญิงจะร้องกลอนเพลงไหว้ครู (ไม่เหมือนกับ ครอบบ้านนั้นไม่ต้องร้องแต่จุดรูปเทียนบูชา) ที่รำเรียนมาให้ช่วยลูกศิษย์ในคืนนี้ให้ได้รับชัยชนะ บางครั้งก็จะไหว้ตาปู่เจ้าบ้าน บางครั้งก็จะไหว้ยาโม และวิญญาณของบุคคลสำคัญในท้องถิ่น นั้น

8. เพลงถ่อมตัว ทั้งสองฝ่ายจะทำการถ่อมตัวเอง ว่าเป็นผู้มีภูมิปัญญาน้อยให้ ขออาศัยอีกฝ่าย อย่าได้เล่นกันรุนแรงต่างเมตตาสงสารด้วย

9. เพลงชวนกันทำมาหากิน เมื่อไหว้ครูเสร็จฝ่ายหญิงก็จะชวนฝ่ายชาย สมมุติ กันเป็นผัวเป็นเมียแล้วชวนกันไปทำมาหากิน เช่น ชวนไปทำนา ทำไร่ ทำงานเมืองนอก ไปหาผักหาปลา ฝ่ายชายต้องทำตัวเป็นคนดีไม่ยอมทำเดี่ยว จนฝ่ายหญิงต้องตำว่ากระทบ กระเทียบเปรียบเปรยเป็นพวกขี้เกียจสันหลังยาว อาศัยแต่เมีย

10. เพลงเปรียบต่อสؤل่องปัญญากัน เมื่อมีการด่าทอทั้งสองฝ่ายก็จะเริ่มร้องเพลง เปรียบเปรย ซึ่งเพลงเปรียบถือเป็นวรรณกรรมทางปรัชญา บางครั้งก็เปรียบกันอย่างลึกซึ้งมาก เช่น คำว่า “สนามฝั่งธน ปลุกต้นहुกวางเทศ องค์พระรามเข้าเขต เพราะไล่คุมกวางทอง พอได้ยินเสียงรถพิเภก ดันปดว่าฟ้าร้อง อีหมาร้ายจะมากำรามแข่ง กับฟ้าหรือ” แปล ความหมายว่า ฝ่ายหญิงเสียงดังแค่ไหน มีปัญญาแค่ไหน ก็เปรียบเหมือนกับสุนัขที่เห่ากำราม ยังไงเสียงก็ไม่ดังเหมือนกับฟ้าร้อง ซึ่งเปรียบเป็นฝ่ายชายที่มีกำลังเหนือกว่า มีสติปัญญา มากกว่าอย่าไปหลงเชื่อ ผู้ยุยงส่งเสริมที่ให้เธอมาต่อสู้กับฉัน เพราะฉะนั้นเท่ากับ พิเภก โททพระรามว่าได้ยินเสียงรถ แต่โกหกว่าเป็นเสียงฟ้าร้อง นี่คือการเปรียบเทียบของกลอน เพลง เพลงเปรียบก็แยกส่วนออกมาดังนี้

10.1 เพลงเปรียบถ่อม (ถ่อมตัวว่าปัญญาน้อย)

10.2 เพลงเปรียบท้าทายปัญญา

10.3 เพลงเปรียบท้าทายก่อนจะเล่นเรื่อง

10.4 เพลงเปรียบเข้านิทาน

10.5 เพลงถามปัญหา - ตอบปัญหา โดยฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายถาม เพลงถามตอบจะมีดังนี้

- 10.5.1 ถามเรื่องศพ
- 10.5.2 ถามเรื่องกฐิน
- 10.5.3 ถามเรื่องทำบุญต่าง ๆ
- 10.5.4 ถามเรื่องส่วนตัว
- 10.5.5 ถามเรื่องประวัติเจ้าภาพ
- 10.5.6 ถามเรื่องประวัติศาสตร์
- 10.5.7 ถามเรื่องนิทาน
- 10.5.8 ถามเรื่องในศาสนา พุทธประวัติ ศาสนพิธี ประเพณี

11. เพลงเรื่อง

- 11.1 เรื่องเวสสันดร
- 11.2 เรื่องฉกหาพาหนะ
- 11.3 เรื่องส่วย - แต่งงาน
- 11.4 เรื่องแม่ย่าลูกสะใภ้
- 11.5 เรื่องพระยาจักรีทัน
- 11.6 เรื่องสุทนต์ มโนราห์ พระรถเมรี
- 11.7 เรื่องน้ำเต้าลูกเลี้ยง

12. เพลงเกี่ยว

เพลงเกี่ยวเป็นเพลงที่หมอเพลง ใช้ร้องแก้กันในงานอวยงจับกันตามประสาหนุ่มสาว ซึ่งจะใช้เวลาในการว่าเพลงนี้ยาวนานกว่าเพลงอื่น ๆ ในการร้องเพลงโคราชประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง เมื่อได้เวลาประมาณสักดี 2 ดี 3 หมอเพลงจะทำการร้องเพลงเกี่ยวกัน เพลงเกี่ยวจะแบ่งออกเป็นดังต่อไปนี้

- 12.1 เพลงเกี่ยวสาวหนุ่ม
- 12.2 เพลงเกี่ยวเมียเขา
- 12.3 เพลงเกี่ยวผัวเขา
- 12.4 เพลงเกี่ยวคนฟัง
- 12.5 เพลงเกี่ยวคนแก่

- 12.6 เพลงเกี่ยวถ่อมว่าจน
- 12.7 เพลงเกี่ยวถ่อมว่าชี้เหร์
- 12.8 เพลงเกี่ยวไม่เชื่อใจ
- 12.9 เพลงเกี่ยวแอบมอง
- 12.10 เพลงเกี่ยวก่อนจาก
- 12.11 เพลงเกี่ยวปรารภนา
- 12.12 เพลงเกี่ยวจากลา
- 12.13 เพลงเกี่ยวสั่งนาง

13. เพลงชวนไปบ้านและเพลงชวนชม

เมื่อฟ้าสว่าง ดินฟ้าเปิด เห็นแสงอรุณขึ้น เสียงไก่ขันแจ้วแจ้วมา นั่นก็หมายความว่าใกล้เวลาที่จะอำลาพากันไป หมอเพลงฝ่ายหญิงก็จะร้องกลอนเพลงชวนทางฝ่ายชายไปเที่ยวบ้านฝ่ายชายก็จะเล่นตัวแก้งว่าไม่ไวใจ กลัวว่าเธอจะลวงล่อ ฝ่ายหญิงก็จะให้คำมั่นสัญญากันแล้วออกเดินทาง ทั้งสองฝ่ายก็จะชี้ชวนชม มีเพลงชมต่าง ๆ ดังนี้ ชมป่า ชมดอกไม้ ชมปลา ชมภูเขา ชมหินผา

14. เพลงเกี่ยวแกมจาก เมื่อดวงตะวันขึ้นเห็นแสงสีทอง ทั้งหมอเพลงชายและหญิงก็จะร้องเพลงโอศุครวญ จำใจต้องจากกัน (ช่วงนี้นักเพลงโคราชจะชอบมาก)

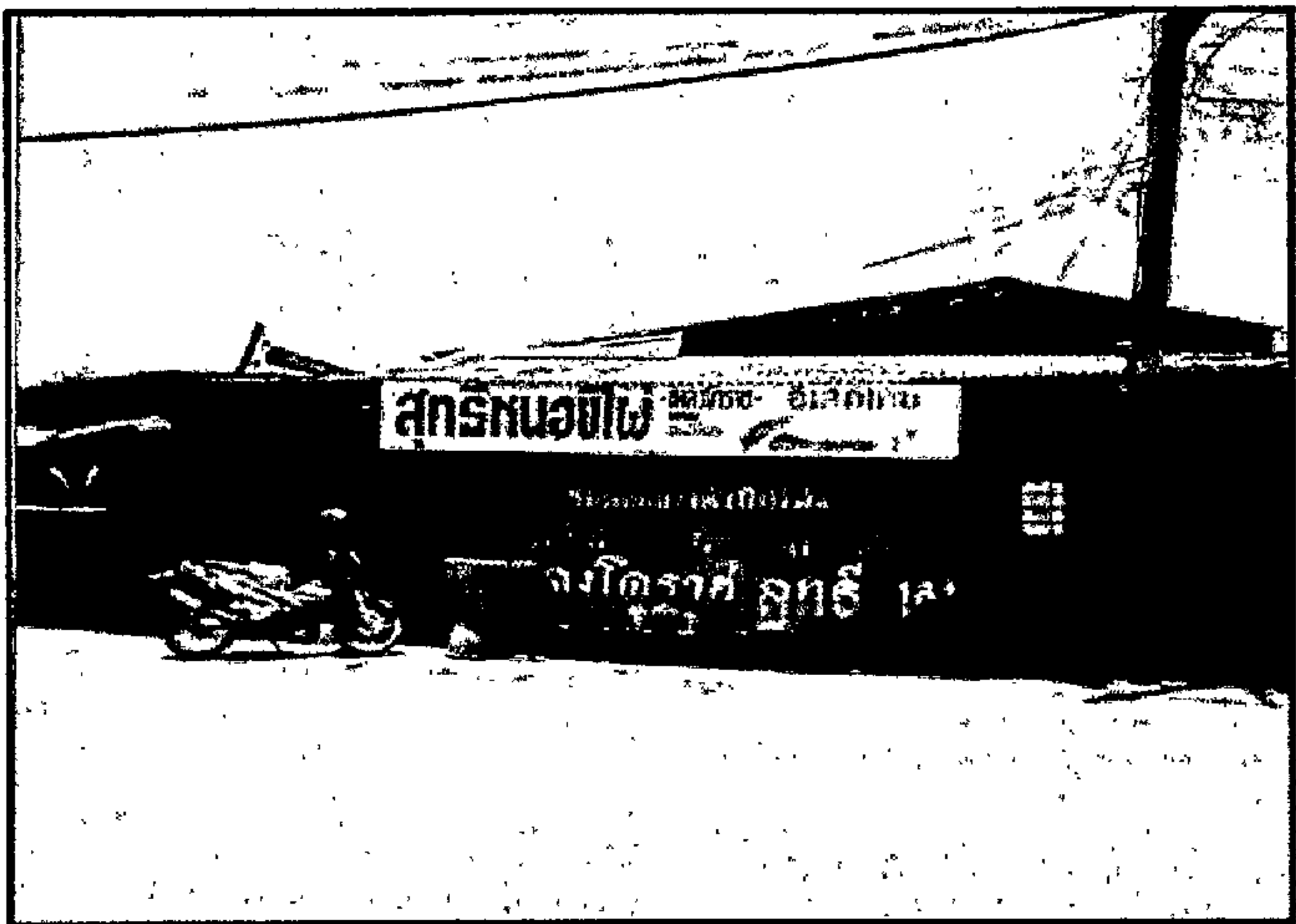
15. เพลงคร่ำครวญ แสดงถึงความรันทดในการพรัดพรากจากกัน

16. เพลงให้พร เมื่อเจ้าภาพมาจ่ายเงิน หมอเพลงทั้ง 4 คนจะร้องเพลงโคราชเนื้อหา เกี่ยวกับการให้พร

17. เพลงลา กล่าวลาเจ้าภาพ ผู้ชม และหมอเพลงที่ร่วมเล่นด้วยกัน เสร็จแล้วก็ลงเวที นี่ก็ขั้นตอนโดยทั่วไปของการแสดงเพลงโคราชแบบดั้งเดิม

5. เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

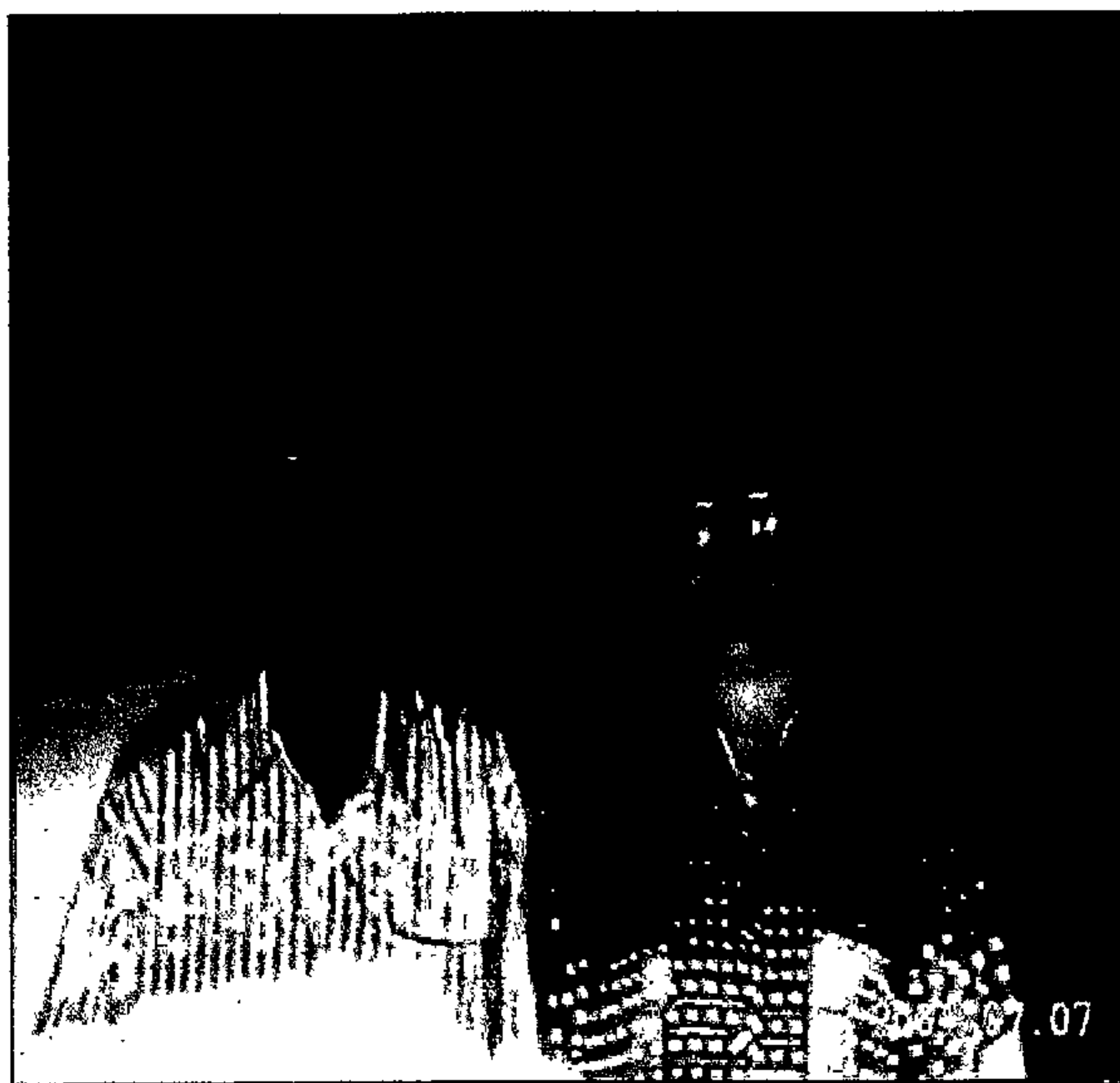
เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ หัวหน้าคณะคือนายสุธี หนองไผ่ (สุธี จงเชื้อกลาง)
สถานที่ตั้งคณะ อยู่ที่บ้านเลขที่ 439 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา 30000

ภาพประกอบที่ 30 สถานที่ตั้งคณะสุธี หนองไผ่

ประวัติและบทกลอนเพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

เพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่ หัวหน้าคณะคือนายสุริ หนองไผ่ (สุริ จงเชื้อกลาง)
สถานที่ตั้งคณะ อยู่ที่บ้านเลขที่ 439 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา 30000

ภาพประกอบที่ 31 หมอเพลงที่มีชื่อเสียงของคณะสุริ หนองไผ่

ต้นตระกูลของครูสุริ หนองไผ่นั้นเป็นหมอเพลงมาตั้งแต่รุ่นคุณปู่ คือปู่เพชร ในสมัย
นั้นเจ้าภาพที่ต้องการหาหมอเพลงโคราช ต้องไปติดต่อด้วยตนเองถึงบ้านหมอเพลงเลย จน
ต่อมาก็มีคนที่รวบรวมชาวหมอเพลงโคราชเพื่อให้สะดวกในการติดต่อหาไปแสดงตามงานต่าง ๆ
โดยมีนางสองเมือง อินทรกำแหง ได้ตั้งสำนักงานที่บ้านย่านประตูผี เป็นที่รวมของหมอเพลง
เวลาเจ้าภาพจะติดต่อไปเล่นก็มาที่นี้ ทำให้สะดวกด้วยกันทั้งสองฝ่าย ต่อมานางสองเมืองก็ตั้ง
คณะเพลงโคราชขึ้นเป็นคณะแรก คุณปู่ก็ได้มาร้องเพลงกับคณะสองเมืองนี้ด้วย สำหรับคุณปู่
นั้นมีลูกด้วยกันอยู่ 8 คน แต่ลูกคนที่สืบสานทางเพลงโคราชต่อก็คือ คุณพ่อเทาบิดาของครู
สุริ หนองไผ่ พ่อเทาเกิดเมื่อปี พ.ศ. 2465 มีลูกด้วยกัน 9 คน ครูสุริ จงเชื้อกลางเป็นบุตร
คนที่ 5 ของนายเทาและนางสายม่าน จงเชื้อกลาง เกิดเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2497
ที่บ้านไม่มีเลขที่ บ้านกะเพรา ตำบลจันอัด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา บิดาและ

มารดาทำนาเป็นอาชีพหลัก และคุณพ่อของครูสุธีก็เล่นเพลงโคราชตามงานทั่วไป หลังจากว่างจากการทำนา ส่วนมารดานั้นไม่ได้เล่นเพลงทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน เลี้ยงดูและอบรมลูก ๆ

ครูสุธี มีพี่น้องด้วยกัน 9 คน ดังนี้คือ

คนที่ 1 นายสุรพล จงเชือกกลาง เกิด วันที่ - เดือน - พ.ศ. 2490

คนที่ 2 นางสาวสุนทร จงเชือกกลาง (เสียชีวิตแล้ว)

คนที่ 3 นายแดง จงเชือกกลาง (เสียชีวิตแล้ว)

คนที่ 4 นายสุนทร จงเชือกกลาง เกิด วันที่ - เดือน - พ.ศ. 2495

คนที่ 5 นายสุธี จงเชือกกลาง เกิด วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2497

คนที่ 6 นางสาวสุนทร ตะสันเทียะ เกิด วันที่ - เดือน - พ.ศ. 2500

คนที่ 7 นายนัน จงเชือกกลาง (เสียชีวิตแล้ว)

คนที่ 8 นายบุญช่วย จงเชือกกลาง (เสียชีวิตแล้ว)

คนที่ 9 นางสาวสมพิศ จงเชือกกลาง เกิด วันที่ - เดือน - พ.ศ. 2508 ปัจจุบันเป็น
หมอเพลงสังกัดอยู่ในคณะ

ครูสุธี จงเชือกกลาง กับชีวิตในวัยเด็ก

ชีวิตในวัยเด็กของครูสุธีนั้น ค่อนข้างลำบากเนื่องจากบิดาและมารดามีอาชีพในการทำนา ซึ่งมีรายได้น้อย ประกอบกับต้องเลี้ยงลูกทั้ง 9 คน จึงทำให้ลูก ๆ นั้นต้องช่วยเหลือตนเองเท่าที่จะทำได้ด้วยการทำงานบ้านตามกำลังของตนเอง และช่วยทำนาตามกำลังเท่าที่ทำได้ โดยลูกสาวนั้นจะอยู่ที่บ้านคอยทำงานบ้าน หุงข้าว ทำกับข้าว ไว้ให้คนในครอบครัวรับประทาน ชักเสื่อซักผ้าของตนเองและของบิดามารดา พี่น้องที่เป็นผู้ชายที่ต้องออกไปทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควายช่วยพ่อแม่ ถึงแม้ว่าจะลำบากกันเพียงไร ครอบครัวของครูสุธี ก็อยู่กันอย่างมีความสุข เพราะทุกคนทำหน้าที่ของตนเองโดยไม่เกี่ยงงอนซึ่งกันและกัน ลูก ๆ แต่ละคนก็เป็นคนที่สุภาพอ่อนโยนเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง บิดามารดา

ชีวิตในด้านการศึกษา สำหรับครูสุธีนั้นได้เข้าเรียนหนังสือค่อนข้างช้า โดยเข้าเรียนประถมปีที่ 1 อายุ 9 ปีกว่า เกือบจะ 10 ปี ทำให้เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุถึง 14 ปี ครูสุธีได้เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดโนนพุดชา ตำบลจันอัด อำเภอโนนสูง ซึ่งห่างจากบ้านประมาณ 3 กิโลเมตร เวลาไปโรงเรียนก็ต้องเดินเท้าเปล่าไปโรงเรียน ไม่มีรถจักรยานขี่หรือมีรถโดยสารรับส่งเหมือนชีวิตเด็กนักเรียนในปัจจุบัน และเวลาเขียนหนังสือก็จะใช้ฝ่าเท้าเปล่าที่เขาใช้บรรจุน้ำมันก๊าดขายตามร้านค้า ไปขอเขามาแล้วก็ทำที่เขียนแทนกระดาษฉนวน

เพราะลูกหลายคนไม่มีเงินพอที่จะซื้อให้ครบทุกคน เงินสำหรับไปกินขนม บางครั้งก็ได้ไปหนึ่งสิ่ง (25 สตางค์) หรือสองสิ่ง (50 สตางค์) เป็นอย่างมาก ในสมัยนั้นที่โรงเรียนก็จะมีครูอยู่ด้วยกัน 3 คนรวมทั้งครูใหญ่ด้วย ครูใหญ่ในขณะนั้นชื่อว่า จำสับตำรวจนาค กุสุม ในสมัยที่เรียนนั้น ครูสุธีชอบวิชาภาษาไทยมากที่สุดเพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่สอนให้คนไทยสื่อสารกันได้ ทำให้สามารถอ่านหนังสือต่าง ๆ ได้ ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้จากการอ่าน และครูสุธีรู้สึกประทับใจครูที่สอนภาษาไทยคือคุณครูบุญฤทธิ์ ยุวรัตน์ สอนให้รู้จักแต่งกลอนแปดแบบง่าย ครูสุธีก็ชอบแต่งกลอนและจินตนาการต่าง ๆ ตามภาษาเด็ก อาจจะเป็นเพราะด้วยเหตุนี้ จึงทำให้โตขึ้นก็เป็นครูเพลงโคราชที่สามารถแต่งกลอนเพลงโคราชได้มากมายให้กับบรรดาลูกศิษย์ลูกหาที่มาเรียนเพลงโคราชด้วย หลังจากเลิกจากโรงเรียนแล้วก็จะเลี้ยงควายพาควายไปกินหญ้าและเดินไปที่นา เตรียมหาบของช่วยมารดาจากที่นาในตอนเย็นเพื่อกลับบ้าน ทำอย่างนี้อยู่เป็นประจำ

หลังจากที่เรียนจนจบประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว ครูสุธีก็ต้องออกจากโรงเรียนเพราะพ่อแม่ยากจนไม่มีเงินส่งให้เรียนต่อในชั้นสูง ๆ ต่อไป ถึงแม้ว่าครูสุธีอยากเรียนต่อเพียงไหนก็ตาม ครูสุธีจึงต้องออกจากโรงเรียนในปี พ.ศ. 2512 นั้นเอง

ครูสุธี จงเชือกกลาง กับชีวิตในวัยทำงาน

ภาพประกอบที่ 32 ครูสุธี จงเชือกกลาง
(ฉายาเพลงโคราช สุธี หนองไผ่)

ชีวิตในวัยทำงาน หลังจากทีออกจากโรงเรียนแล้วก็อยู่บ้านช่วยบิดามารดา ทำไร่ ทำนา และตามบิดาไปในเวลาเล่นเพลงโคราชตามงานต่าง ๆ นอกจากนี้ เมื่อครูสุธีอายุได้ 14 ปี ก็จะมีขันต๋อนตาลเพื่อเอาน้ำหวานจากต้นตาลมาดื่มเคี้ยวน้ำตาลจากต้นตาลขาย ได้วันละ 15 บาท ทำอย่างจนอายุได้ 18 ปีก็ทำการฝึกเพลงโคราชอย่างจริงจังจากบิดา ฝึกได้ประมาณ 2 ปีกว่า พี่ชายพี่สาวก็ชวนให้ไปอยู่ที่คณะหมอลำเพลงโคราชครูจาก อยู่ได้ประมาณ 1 ปีก็ต้องย้ายออกเพราะแถบนั้นค่อนข้างอยู่กันแออัด และเสียงดังจอบแหมมาก เมื่อออกจากคณะครูจาก ก็มาอยู่ที่คณะแดงโม ได้ประมาณ 3 ปี นายแดงโมหัวหน้าคณะเสียชีวิต ต่อมาเขายุบวงก็มาอยู่กับคณะเพลงโคราชจำเริญ อีก 1 ปี ก็ไปอยู่กับคณะลำดวน จักราช อยู่ได้ปีกว่าก็ได้มาตั้งคณะของตนเอง ซึ่งในขณะนั้นก็ได้แต่งงานแล้วนางกลม มุ่งเสียบกลาง มีบุตร 1 คน ก็ได้ย้ายมาตั้งคณะของตนเอง ชื่อว่าคณะสุธี หนองไผ่ ที่ตั้งสำนักงานอยู่ในปัจจุบันนี้ โดยได้เข้าที่เขาในการจัดสร้างสำนักงานอยู่ที่สามแยกหัวสะพานดังกล่าว สำหรับในปัจจุบันมีบุตรชายด้วยกัน 2 คน คือ นายเกรียงไกร จงเชือกกลาง อายุ 25 ปี ปัจจุบันเป็นนักดนตรีประจำวงเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ และนายณรงค์ จงเชือกกลาง อายุ 19 ปี ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนบุญวัฒนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ครูสุธี จงเชือกกลาง กับชีวิตในการเป็นหัวหน้าคณะสุธี หนองไผ่

ชีวิตในวัยเด็กนั้น ครูสุธีก็คุ้นเคยกับการได้ยินเสียงเพลงโคราชจากคุณปู่ คุณพ่อ และพี่ ๆ ที่ทำการฝึกซ้อมเพลงโคราช ตัวครูสุธีเองนั้นก็ได้อ่านเพลงโคราชตั้งแต่อายุ 18 ปี การสืบสานเพลงโคราชในรุ่นลูกของพ่อเฒ่า มีดังนี้

1. นายโสภณ จงเชือกกลาง
2. นายสมพร จงเชือกกลาง
3. นายสุนทร จงเชือกกลาง
4. นายสุธี จงเชือกกลาง

ลูกทั้ง 4 คน เมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยรุ่น ก็ได้ทำการฝึกเพลงโคราชกันอย่างจริงจัง เพราะมีใจรัก ต่อมาก็ได้ชักชวนกันมาเล่นอยู่ที่คณะแดงโม โดยมีนายแดงโม จงอ่อนกลาง เป็นหัวหน้าคณะ โดยนายโสภณพี่ชายคนโตไปอยู่ในปี 2510 นายสมพร ไปอยู่เมื่อปี 2515 นายสุธี ไปอยู่เมื่อปี 2518 และนายสุนทรไปอยู่เมื่อ 2522 ต่อมาในปี พ.ศ. 2523 คณะนายแดงโมก็ได้เลิกกิจการไป ทั้ง 3 คนพี่น้อง ก็มาตั้งคณะใหม่ชื่อว่าเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ เมื่อปี พ.ศ. 2523 นั้นเอง

หลังจากที่มีการจัดตั้งคณะสุธี หนองไผ่ขึ้น ในปี พ.ศ. 2524 ก็ได้รวมญาติพี่น้องที่เป็นหมอเพลงโคราชมาช่วยกันบริหารคณะ แต่งกลอนเพลงใหม่ให้มีความหลากหลาย นอกจากนี้ก็จะฝึกเพลงโคราชให้กับหมอเพลงรุ่นใหม่ด้วยกันหลายคน ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินงานโดยสังเขปมีดังนี้

การดำเนินงานของเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. เกี่ยวกับด้านการแสดง

1.1 ในการแต่งเนื้อกลอนเพลงนั้น จะเน้นเนื้อกลอนในแนวทางเดิมของเพลงโคราชให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ของเก่าที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป แต่จะมีการปรับเปลี่ยนไปในบางเนื้อหาของคำกลอนที่ดูจะไม่เหมาะสมกับยุคสมัยนี้ เช่น คำกลอนที่ว่ากันค่อนข้างหยาบ ก็จะดัดแปลงคำพูด หรือเปลี่ยนเป็นคำใหม่ให้ดูสุภาพ น่าฟังไม่หยาบโลน และคำกลอนที่ประณามผู้หญิงที่มีสามีหลายคนว่าเป็นกาก็ ก็จะเลิกด่าทอหรือเปรียบเปรย แต่จะพยายามหาเหตุผลให้ว่าทำไมเขาถึงต้องทำเช่นนั้น เป็นการเห็นใจและเข้าใจ

1.2 การแต่งตัวของนักแสดง จะเน้นความสะอาดและมองดูแล้วดี เป็นการเพิ่มบุคลิกไปในตัว ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า ผม การแต่งหน้า รองเท้า และการวางตัว

1.3 การแสดงจะตามใจเจ้าภาพ เช่น เจ้าภาพต้องการเพลงโคราชประกอบกับเครื่องดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจะได้ร้องเพลงลูกทุ่งสลับได้ก็จะจัดหาให้ แต่โดยปกติครูสุธีจะชอบให้เป็นการแสดงเพลงโคราชแบบดั้งเดิม ไม่มีเครื่องดนตรี อาจจะมีการแห่ หมอรำ เพลงฉ่อย สลับบ้าง มันก็เป็นอีกอรรถรสหนึ่งของเพลงโคราชดูจะเป็นบรรยากาศของเพลงโคราชกว่าการเล่นดนตรีประกอบการร้องเพลงสลับ

1.4 หมอเพลงโคราชต้องตรงต่อเวลา ที่ครูเพลงนัดไว้เพื่อจะได้ไปถึงที่แสดงก่อนล่วงหน้าเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมก่อนการเล่น

2. เกี่ยวกับการรับงาน

2.1 เมื่อมีการแสดงหมอเพลงที่รับงานต่อจากครูสุธี ครูสุธีจะหักเปอร์เซ็นต์ ค่าดำเนินการจัดการแสดงให้ 10 % จากค่าจ้างในการจัดหา ที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หมอเพลงก็จะแบ่งกันได้เลย ซึ่งเป็นการไม่เอาเปรียบต่อผู้แสดงทำให้มีหมอเพลงในสังกัดค่อนข้างมาก

2.2 ในกรณีที่หมอเพลงที่รับงานไว้แล้วมาไม่ได้ให้บอกล่วงหน้า อย่างน้อย 3 วัน เพื่อทางครูสุธีจะได้หาหมอเพลงคนอื่นว่าเพลงแทน จะได้ไม่เสียงานของเจ้าภาพ

การบริหารของทางคณะอยู่แบบเพื่อนแบบพี่ - น้อง มีอะไรก็ปรึกษาหารือกัน จะไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หมอเพลงส่วนใหญ่จะอยู่กันค่อนข้างนาน และไม่หนีหายไปไหน จะเห็นได้ว่าหมอเพลงของครูสุธีที่มีอายุค่อนข้างมากก็มีอยู่ค่อนข้างมาก และหมอเพลงที่เป็นรุ่นอายุน้อยก็มีอยู่มากเช่นกัน

สำหรับนักร้องที่ร้องประจำอยู่กับคณะสุธี นหนองไผ่ มีประมาณ 17 คน ดังนี้คือ
ฝ่ายชาย

1. นายสุรพล จงเชื้อกลาง (สุรพล นหนองไผ่) บ้านดอนสวรรค์ ตำบลชุมพวง
จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 044 - 487306

2. นายใหญ่ จารีกกลาง (ใหญ่ บ้านขาม) บ้านขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง
จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 044 - 383097 อายุ 55 ปี

3. นายสุนทร จงเชื้อกลาง (สุนทร นหนองไผ่) 22 ม.2 ตำบลมะข่า อำเภอพิมาย

จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 01 - 1754399

4. นายนิ่ม แพลนค่างพลู (นิ่ม หนองไผ่) อยู่ที่บ้านเลขที่ 439 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 เบอร์โทรศัพท์ 07 - 8785464 อายุ 35 ปี

5. นายสมหมาย เวสันเทียะ (นายสมหมาย หนองไผ่) บ้านหนูก ตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 07 - 2431801 อายุ 50 ปี

6. นายสมบูรณ์ กัมปนาทววรรณ อยู่ที่บ้านเลขที่ 439 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 เบอร์โทรศัพท์ 044 - 242716

7. นายรุ่ง (รุ่ง บ้านค่าย) บ้านด่าน ตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 06 - 2568582 อายุ 25 ปี

ฝ่ายหญิง

8. นางสุนทร พิเสน (สุนทร หนองไผ่) บ้านเลขที่ 531 บ้านหนองนกยูง ซอย 5 หน้าโรงพยาบาลค่ายสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 044 - 273825 อายุ 56 ปี

9. นางลูกชิ้น อักษรพรมราช (อักษร บ้านหนูก) บ้านโคกสันติสุข อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 01 - 0828864

10. นางฉลอง รุ่งกระโทก (ดำ บ้านหนูก) 437 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง จังหวัดนครราชสีมา อายุ 54 ปี

11. นางกลม จงเชือกกลาง (บังพร บ้านหนูก) อยู่ที่บ้านเลขที่ 439 ถนนไชยณรงค์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 เบอร์โทรศัพท์ 044 - 242716 อายุ 47 ปี

12. นางประเทือง รัตนบุญ (ประเทือง บ้านหนูก) บ้านขามสะแกแสง ตำบลขามสะแกแสง อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 07- 0680569 อายุ 36 ปี

13. นางเจียว อักษรพรมราช (ดอกกระเจียว บ้านหนูก) บ้านจอหอ ตำบลจอหอ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 01 - 0728951 อายุ 45 ปี

14. นางสุประนอม แบนพะเนา (ประนอม ชุมพวง) บ้านพักสถานีอนามัยวัดบูรณ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 01 - 9558530 อายุ 32 ปี

15. นางสุกัญญา จงเชือกกลาง (สุกัญญา บ้านหนูก) บ้านด่าน ตำบลขามสะแกแสง

อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 06 - 2568582 อายุ 32 ปี

16. นางหนูน้อย โนนไทย บ้านเลขที่ 531 บ้านหนองนกยูง ซอย 5 หน้าโรงพยาบาล
ค่ายสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เบอร์โทรศัพท์ 044 - 273825 อายุ 25 ปี

17. นางบัวชุม บ้านหนูก (บัวชุม กลิ่นกลาง) บ้านหนูก ตำบลลำนางรอง
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา อายุ 46 ปี

ส่วนหมอลำที่ครูสุธีได้ทำการด้วยตัวเองจนเป็นหมอลำโคราชที่มีชื่อเสียงใน
ปัจจุบัน เช่น นายรุ่ง นายนิม นายสมบุรณ์ นายหนูน้อย ซึ่งถือว่าเป็นหมอลำที่อยู่ใน
ระดับแนวหน้าของเมืองโคราชเรา

สรุปประวัติชีวิตและผลงาน ของครูสุธี จงเชื้อกลาง

ทางด้านประวัติส่วนตัว

พ.ศ. 2497 เป็นปีที่เกิด

พ.ศ. 2512 สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

พ.ศ. 2516 เริ่มหัดกลอนเพลงโคราช จากพ่อทวด จนมีความสามารถในการเล่น
เพลงโคราชได้ โดยขั้นแรกก็ร้องเสริมกับหมอลำโคราชที่เป็นตามงานต่าง ๆ แต่ไม่ได้เล่น
เป็นตัวจริง

พ.ศ. 2518 ไปเป็นหมอลำโคราชคณะนายแดงโม

พ.ศ. 2521 (12 ธันวาคม พ.ศ. 2521) ได้สมรสกับนางกลม มุ่งเสียบกลาง

พ.ศ. 2522 ทางคณะได้ยุบวงลง จึงได้ย้ายไปอยู่คณะใหม่

พ.ศ. 2522 ไปเป็นหมอลำโคราชคณะลำดวน จักราช อยู่ได้ 2 ปี

พ.ศ. 2524 ได้มาตั้งคณะใหม่ ชื่อว่าเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ ในปัจจุบัน

ทางด้านผลงาน

พ.ศ. 2538 ได้ทำการสอนเพลงโคราชให้กับโรงเรียนพิมายพิทยาคม

พ.ศ. 2534 ได้ส่งเพลงโคราชเข้าประกวด ได้รับรองชนะเลิศอันดับที่ 2

พ.ศ. 2535 ได้ส่งเพลงโคราชเข้าประกวด ได้รับรองชนะเลิศอันดับที่ 3

พ.ศ. 2540 ร่วมแต่งกลอนเพลงโคราชถวายสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์บรมราชินีนาถ
ในรัชกาลปัจจุบัน

พ.ศ. 2543 เป็นรองประธานสมาคมเพลงโคราช

พ.ศ. 2544 เป็นเลขาธิการสมาคมเพลงโคราช

นอกจากนี้ในปัจจุบันก็ได้สอนเพลงโคราชให้กับคนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นหมอลำเพลงที่ครูสุธี ได้ทำการสอนด้วยตัวเองจนเป็นหมอลำเพลงโคราชที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน เช่น นายรุ่ง นายนิม นายสมบูรณ์ นายหนูน้อย ซึ่งถือว่าเป็นหมอลำเพลงที่อยู่ในระดับแนวหน้าของเมืองโคราชเรา (จากการสัมภาษณ์ ครูสุธี จงเชื้อกลาง ในวันที่ 24 มิถุนายน 2547)

สำหรับกลอนเพลงโคราช จะประกอบด้วยลำดับในการเล่นเพลง ทั้ง 17 ประเภท มีกลอนเพลงทั้งหมด 675 คำกลอน ดังนี้

กลอนเพลงเกริ่น 21 คำกลอน ประกอบด้วยเกริ่นเพลงงานเกษียณ แก้วนดาปู่ ประวัติเจ้าภาพใครไปหาเพลง เพลงเชิญ มี 60 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงตัดเชิญกลางวัน ตัดเชิญพัฒนา เพลงประกาศ มี 19 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงประกาศใหม่ เพลงประกาศ เพลงประกาศต้อนรับขึ้นโรงใหม่ เพลงแนะนำตัวมี 1 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงแนะนำตัว เพลงถามข่าวมี 38 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงถามข่าว ท้วงถามบังอร ท้วงสุทธิ เพลงถามข่าวที่ไปแสดงออกอากาศ เพลงแก้เขาท้วง เพลงท้วงถามเรื่องปู่ เพลงถามข่าวมีเมีย หรือยัง เพลงขอรักมี 27 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงว่าขอรัก เพลงขอรักล่องหน้า เพลงว่าเขาหนักเบาไปแล้วขอรักที่หลัง เพลงไหว้ครู มี 10 คำกลอน ประกอบด้วย เพลงไหว้ครู 1, 2, 3 เพลงถ่อมตัว มี 17 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงเกี่ยวถ่อมตัว เพลงทำมาหากิน มี 11 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงชวนทำมาหากิน เพลงเปรียบ มี 99 คำกลอน ประกอบด้วยกลอนเพลงเปรียบถ่อม เปรียบทั่วไปเปรียบยกย่องเจ้าภาพ เพลงเปรียบประเมิน ทำทาย เพลงเรื่อง มี 145 คำกลอน ประกอบด้วยประวัติย่าตม เพลงสอนนาถ เรื่องว่างานตามปู่ ฉลองธาตุ ทรัพย์กับปัญญา เรื่องย่าตมกู้เมืองโคราช นิเวศน์ 5 อย่างเรื่องพระสุทนต์ มโนราห์ เรื่องเพลงโคราชสมัยเก่า เรื่องบอกพ่อมาขอเมีย เรื่องพระรถเมรี เรื่องหอมกระเทียม เรื่องประวัติกระโทก เพลงเรื่องแต่ละวงก็จะแตกต่างกันไปเพราะครูเพลงโคราชของแต่ละคณะ จะแต่งกลอนเพลงเป็นของตนเอง แล้วจะเล่นเพลงเรื่องอะไรก็ได้แล้วแต่เจ้าภาพหรือผู้ชมขอฟัง จะเล่นได้ก็เรื่องก็ได้แล้วแต่เวลาในการแสดง เพลงเกี่ยว มี 140 คำกลอน ประกอบด้วย เพลงเกี่ยวสัญญา เกี่ยวเรามีเมียแล้ว เกี่ยวของหญิง เกี่ยวของชาย เกี่ยวผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู ผู้ชม เกี่ยวธรรมดา เกี่ยวให้รางวัลให้พร เกี่ยวคนแก่ เกี่ยวพ่อปู่ เกี่ยวธรรมดา เกี่ยวหนุ่มสาว เกี่ยวสาวน้อย เกี่ยวจน เกี่ยวด้อมมอง เกี่ยวพันกันชายหญิง เกี่ยวปรารถนา เพลงเกี่ยวเป็น เพลงที่มีความยาวที่สุด จะเล่นประมาณเวลา 2 นาฬิกา ถึง 3 นาฬิกา จะเล่นไปจนถึงเวลา 5 นาฬิกาของวันใหม่ เพลงชวนไปเที่ยวบ้าน มี 29 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงชมนกชม

ไม้ ของดีเมืองนครราชสีมา เพลงเกี่ยวแกมจาก มี 32 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงเกี่ยว
 แกมจากขมนกขมไม้ เพลงจาก เพลงขมนกขมไม้ เพลงคร่ำครวญ มี 10 คำกลอน
 ประกอบด้วยเพลง ลา เพลงจากสั่ง เพลงให้พร มี 11 คำกลอน ประกอบด้วยเพลงให้พร
 เพลงอวยพรเจ้าภาพ เพลงให้พร 2 เพลงให้พรพระ เพลงลา มี 5 คำกลอน ประกอบด้วย
 เพลงจาก

สัญลักษณ์ที่ใช้ในเพลงโคราชโดยทั่วไปมีดังนี้

----- ใช้แทนการโอเพลงโคราช

.....8..... ใช้แทนการโอเพลงโคราช

.....9..... ใช้แทนการโอเพลงโคราช

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 1 เพลงเกริ่น

ฝ่ายชายจะขึ้นเวทีก่อน บอกเกริ่นให้รู้ถึงเหตุที่จัดให้มีการเล่นเพลงขึ้นเพื่ออะไร ใครเป็นเจ้าภาพ มีจุดประสงค์สิ่งใด ให้ผู้ที่มาฟังได้ทราบและอาจมีการขอภัยท่านผู้ชม ถ้า สุ่มเสียงหรือการแสดงบกพร่อง ดังคำกลอนต่อไปนี้

เพลงเกริ่นงานเกษียณอายุราชการ

เพลงเกริ่นเกษียณอายุ เป็นเพลงโคราชที่ใช้ร้องในงานเกษียณอายุ เนื้อหาที่จะว่าถึง คุณความดีของผู้ที่เกษียณอายุนั้น แล้วก็ร้องกล่าวอวยพรถึงชีวิตในวันข้างหน้าต่อไปดังคำกลอนต่อไปนี้

1. ความเผื่อแผ่ของแม่ของพี่ใจยากนำลูกก่อ----ลูกสร้าง ถึงจะดื่มน้ำดื่มน้ำก็มิพรหมวิหารสี่คือหวังดีต่อลูกศิษย์ มีคุณพิเศษคือเมตตาเกิดขึ้นมาในดวงใจลูกหลานก็ห่วงอาลัยอาจารย์เทียน ดวงจิต ถ้ามียากรักษาไยคงไม่มีดวงจิตดวง----จันฉันทายากจะกล่าวความเต็มมาเพิ่มเติมข้อความดา ถึงสังขารอาจารย์ชรายังเหลือให้ดูแลแต่ความดี เหมือนคนควมม้าขาวมาทำให้เราเ็นสามัคคี จะทำไฉนจะให้คุณครูฉันหม่นกลับมาคืน

2. นักเดินระบารไทยเขากรีดกรายทั้งสองท่าอาศัยบุญของคุณครูสอนให้รู้วิชาพอลูกศิษย์ได้อาศัยหมื่นไฟฉายส่องทาง คนมีวิชาไม่ต่ำไม่แข่งเหมือนดักแด้แกงหมายซ่อนคิดไม่ออกก็บอกก็สอนใจอาจารย์ท่านไม่ชัง ๑ เห็นลูกศิษย์ซัดเชือกท่านก็มองหมายชมหมาย----เซยไม่ตีหวาดดีเสียวท่านหยิบไม้เรียวมาดีสอนให้จำกำหนดบทกลอนท่านดีก่อดีสร้าง---

เพลงเกริ่นงานแก้บนตาปู่

เพลงเกริ่นงานแก้บนตาปู่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการที่บนตาปู่ไว้แล้วได้ตามที่บนจึงมาแก้บนตาปู่ ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. พอเก่าพอใหม่หนทางก็พอไป.....พอมมา ตั้งมะโนอย่างถนัดได้สมปรารถนาจึงมาคำนับกราบกรานท่านพ่อบ้านพ่อเมืองให้โชคดีย่อมมีเสียทั้งผิวทั้งเมี่ยมหมีทรัพย์มาอวยพรให้เจ้าภาพจงมีชื่อมีเสียงมีชื่อมีสัตย์ขออย่าได้มีหวาดมี...เสียว มาช่วยลับช่วยลีแผ่นบารมีมาช่วยลูกเวลาลำบากยากทุกข์ผู้มีฤทธิ์ก็ช่วยเหลือ ไม่ภายจริงกายเท็จขอให้เป็นเขตอภัยทานจะไปทางไหนอย่าให้มีทุกข์เหตุภัย.....เทียว

2. ตาก็เนืองมองเห็นแต่คนมันบินอยู่ ตามเลาโคก....เลาโนน ลูกได้จัดการมาแก้บ้าน
แก้บ้านให้ปูมารับเอาดาวหวานและอาหารเหล่านี้ให้โซคม่าปัญญาเหมาะแก่พอบัญญาหมั่นให้
สนุกสุขสำราญเหตุอย่าได้ภัยอย่ามี ศาลคดีอาญาหมายเราก็คือปัญญาไปปัญญา....มา ให้
สวยงามร่ำรวยขึ้นเป็นแสนเป็นล้านจะเข้าบ่อนนอนฝันเวลาหลับให้เป็นเลขให้เหาะเหิมลอย
หมื่นเหมือนองค์อินทร์ ลอยเมฆจะออกตัวไหนก็ให้นิมิตเห็นเลื่อนลอย.....มา

เพลงเกริ่นถึงประวัติเจ้าภาพใครไปหาเพลง

เพลงเกริ่นถึงประวัติเจ้าภาพจะพูดถึงเจ้าภาพที่ไปหาห่มเพลงมาเล่น ว่าอยู่บ้าน
ไหนอายุเท่าไรและมาเล่นเนื่องในงานอะไร ดังคำกลอนต่อไปนี้

3. พ่อผมพักเป็นเพิงมิใช่จะมาเหลิง-----มาหล่อย ในวันนี้้องอยากรู้ จะถามดูสัก
หน่อย ว่าใครเป็นคนไปหาเพลง ของพวกเองมาเล่น คนไปหาเรามาเล่น พ่อเนื้อเย็นงเล่านาง
แต่เด็ดวัดขาดสตางค์ ยังเล่าพระเล่าเณร อยากรู้ศนามลองเอื้อนเอ่ยเผยคำ บอเล่าเนอ-----
ตอนเขาไปหาประนอมไม่อยู่ก็เลยไม่รู้ว่าเป็นใครเจ พ่อแห่ห่างดังใหญ่ เขาผูกวันเป็นแข ก็
เขาไปหากะหัวหน้าหรือว่าไปหากะใครแน่ ถ้าบอกได้นอนจะแก้ให้หนาว อย่าเล่าใคร-----เนอ

4. พอถึงวันกำหนดเขาบอกให้มาฉันก็เลยมาโอ----- นี่ไปหา-----แกไปกะใครแกไป
สองหรือไปสามหรือว่าตามกันไปสี่ นอพ่อทั้งถูกจี พ่อเฒ่าเสาะเอาไปสำ กุ้งสดปลาชิวแกยังเก็บ
เอาไปแซก ไปแซง-----จงบอกไปให้ตลอดเถอะเนอพ่อยอดอารี แลพี่ท่านหามา นี่ มาเล่นกันใน
งานอะไร ถ้ามเท่านี้พ่อแถมปอก หรือว่าจะบอกประนอม ไม่ได้ ถ้าบอกไม่ได้ก็ชาติดีไม่ดีพาหวิ
ไม่-----แดง

5. โอ เรามาเล่นกันในงานทำบุญ-----ยังงั้นวันนี้ใครเป็นเจ้าภาพเหตุที่นางถาม
ซักก็เพราะอยากรู้ทราบ พ่อหน้ามนคงค้นพบ เรื่องเจ้าภาพหรือเจ้าผี ก็ใหญ่ไม่ใช่เด็กเล็ก ที่
เล่นกระโหลกโขกกระลา หรือด้อย่างเดียวแต่เที่ยวมาหรือเข้าช่องมองกระหรี ไถ่ถามตามโฉลก
มิใช่ว่าจะกะเกิน กะเลย-----ในงานนี้มีเข้าภาพรวมกันเสร็จสรรพเท่าไรคน ปลาทุแม่คำเขตาอุบ
ลยังวางขายเป็นรายแข่ง คนหัวเรือใหญ่เป็นใครหรือจงบอกนามชื่อของท่านเอง พ่อหน้าเมียบ
ปลุกให้ลูกอืดอาดซ้ำเข้าไม่ทัน-----เออ

6. ที่เป็นเจ้าภาพไปนี่อยากรู้ว่าลูกเต้าแกมี-----เท่าไรคน ชายเท่าไร หญิงเท่าไร
จงบอกไปอย่าได้บ่น ฉันคนถามแกลคนบอกให้เผยออกเป็นรายข้อ-----ฉันไม่ถามดอกชื่อลูก แต่
บอกให้ถูกว่ามีสักคนแต่ลาว (คน) แก่แถวอุบล ยังสักขาและสักคอ สักแข้งสักขา แต่มิใช่ศักดิ์
ดา ศักดิ์เขย-----ไม่ใช่จะหวังเอาทางอ้อม อย่าว่าประนอม นี่ลบหลู่ ฉันถามซักเพราะอยากรู้
อย่างทั่วประจบคิดหลบหลีก อยากรู้จริงแต่หญิงและชายอย่างละเท่าไรคนอื่น เดื่อพ่อเดื่อยาว
เจื้อยคืออ้อย รากรกปกโคน-----เออ

7. แกคนเกิดในบ้านนี้หรือว่าเดินที่-----แกอยู่บ้านไหน หรือเกิดอยู่บ้านเดียวกัน แล้วได้กันหรือยังไง หรือผัวบ้านหนึ่งเมียหนึ่งอยู่บ้านหนึ่ง หรือต่างตำบลคนละบ้านมาปะกัน เอาบ้านใหม่ไ้เปิดหัวโปยโดยไ้ กะปำมันบ้านมึง ๑ มายุตตั้งเอาบ้านใหม่ เหมือนฝรั่ง ห้างไกลบ้านแหล่ม-----กระเทินถามก็ถามซักเพราะอยากรู้จักประวัติแก่ เหมือนกระโสมปะลม แปะเกยพาดกระหวัดซี่ หรือผัวแกคนบ้านเหนือ แล้วมาได้เมียอยู่บ้านนี้ไ้หน้ามื่น ช่มขึ้น เด็กน้อยสันติ (โยมพะ) บาล-----แนม

8. เออแกตายไปนี้แกตายอายุชัยนี้-----ขอให้พี่บอกให้ถูกว่าตายด้วยอันใด พ่อคือ ไปล่บุญปลูก ให้เก็บสำเนาเล่าสำนวนมาให้ถ้วนให้ทั่ว แกป่วยเจ็บไข้ หรือว่าตายอุบัติเหตุ นอไ้เปิดโดยเปิด สะบัดหางสะบัดหัว พุดตามสาเหตุมิใช่ว่าสะบัดเข็ม สะบัดเหอ-----แกตาย ย้อนสันลมหายใจ หรือว่าแกตายย้อนธาตุแตก เมื่อธาตุแตกก็ย้ายแยกไม่มีธาตุติดธาตุต่อ จง อธิบายมาให้แน่เป็นไรหนอแกยังตายหนอ แต่พี่บายไม่ได้ประนอมอย่ายอมตาย-----เนอ

9. ไม่พุดกะเหน็บกะแนมเหมือนผีกกาดเขาแค้น-----อยู่กะหนาน พี่แกล้มตายไปนั้น อายุแกได้เท่าไรปี ขอให้พี่จงบอกกะน้อง-----แกตายไปไม่กลบเขากัทราบทั้งสาวทั้งแสบ ดอกเด ไ้กกสัดแย้ โดนหมาขยาบ ขนากทั้งสอง ทางยาวทางสั้นอย่ามัวนับเป็นทางวัน ทางขึ้น----- คนเรารู้จักแต่วันเกิดวันเอากำเนิดพอรู้จัก แต่วันตายไม่รู้จักไม่รู้คู่ไม่รู้คี่ อยากราบ แกตาย แก อายุได้เท่าไรปี นอมเตาะไ้บับก็ลั่นป้ง ให้ดังเป็นไร-----ป็น

10. แต่เช่นพระสงฆ์ก็ยังว่าลึก ก็จักท่านจะว่าลึก-----หรือว่าซึ่ง ประนอมยังสงสัย อยากรู้ใจอย่างหนึ่ง คือคนตายไปนั้นทำไมพากันเรียกว่าศพ บัดจ้วควายข้างม้าตายแล้วพากันเรียกว่าซากเหล้า นอพ่อสาเหมีง ดำข้าวเม่ากะไ้ล่ลักเอาซากหลบ ข้าเม่าจักกะไ้ล่เป็นไป ทั้งซากป้า ซากลุง -----บางคนเรียกศพบางคนเรียกว่าผี เห็นตายยังจี้ก็กลัวผีหลอกเดินตามทะเลตามกรอก ก็กลัวผีลั่นผีเหลือ บัดควายจ้วตายแล้วไม่กลัวหลอก เดินเข้าเดินออกกันหัวเนย ไปเกือเนื่อนามขนากันออกหัว-----นง

11. แต่ตี๋มสุรายังรู้รินแต่ไม่ใช้รู้หิน-----รู้แร่ ประนอมนางยังสงสัยไม่เข้าใจอีกะและไ้ การนายของคนนี้อยากรู้เรื่อง-----มีการตายยังไ้บ้าง มีสักอย่างนอคนตาย พ่อโรมันไม่ไ้ เขาชนดู้ชนเตียง กาย่างพังรื้อ ก็ร่วงไปทั้งชนมือชนตีน-----ทั้งผัวทั้งเมียได้กันไปก็ไ้ไม่อยากรู้ หมายอยากร้าง เขาว่าการตายมีหลายอย่าง ประนอมสมักรก็อยากรู้มีตายยังไ้บ้างเหล้า จง บอกเล่าการตายดู เกอะอีพ่อเตอย (ลั่น) ไม่มีกระตุก คือคนอยู่ไ้-----ดิน

12. ไ้พี่ (ท่าน) ว่าการตายของคนนั้นมันหรือก็มี-----อยู่สามอย่างที่นี้น้องสาวอยากรู้ เข้าใจว่ามีตายยังไ้บ้าง แต่ปลูกผักปลูกพืชยังชำยิดชำเยื่อ ตายอย่างทีหนึ่งนั้นตายยังไ้ สอง สามไปบอกให้หมด แต่ไปเล่นเพลงเขาสมโภชน์ยังชื้อกางเกงในมาให้เมีย หลังกาเสียแล้วให้มุง มิใช่ให้มุง ให้แมง-----แต่มวย เขาค้อและเขาทราย เทนเนอร์ยังไ้อนุญาตฟิด ไ้การตายทั้ง

สามชนิดจงบอกประกาศให้ญาติฟัง แต่ละชนิดคือกันใหม่เหล่า จงบอกเล่ามาดัง ๆ ถ้าบอกได้
ดังจะต่าง (นั่ง) ให้ดูขุขุปุดินแดง-----แดง

13. นายแล้วคนเราถ้าไม่เผาหรือก็ฝังมันก็มีอยู่สองอย่าง-----นี่แหละดีเกิน การเก็บศพ
เก็บซากไม่พุดมากพุดประเมิน ฝังดินถมกะเผาไฟก็อันไหนมันดีกว่า จงบอกเล่าเค้ามูล อย่างจาก
เอาปูนไปเหน็บเต้า เหนือไอ้สามชี้เมา เมียบวชเป็นชี้นี้ตัว ๆ พล่าเนื้อจัวไม่เหน็บ แต่ไม่ใช่จะหนี
ทับ-----หนีเต็ง-----อยู่ต่างตำบลคนละลานทำไมคือกันดอกเก็บศพคนบ้างเมาคนบ้างดินกลบ
ไม่เก็บเสียงเก็บชีก ทำไมทำกันยังงั้นเหล่าจงบอกเล่า ประนมออีก ถ้าหิวปลาน้อยยังค่อยไป
อ่อมกินกะประนม-----เอง

14. ดายนี่พี่บอกเล่าก็เข้าใจที่นั่นใครเผา----พาทำมาก่อน เผาเมืองไหนนอ นออีพ่อ
งามงอน จงเอ่ยบอกออกคารม ใครมาผมมาเกศ ใครเป็นคนเผามาก่อน ไม่ผลัดผ่อนผลัดผัน
บันโยมทายกเคียดกะพระ ฉกไก่อัดไปผัดเผ็ด ผัดใส่ใบกระเพราแกก็คิดผัดเปิด ผัดเผยแพร่-----ก็
ใครเผาใครเป็นตัวอย่าง คนรุ่นหลังยังเอาคิวแบบ กองหินดินทรายไว้แจบแนบ ยังวางเว้นเป็น
คิวบิก เขาเผาที่ไหนมาก่อนเหล่าจงบอกน้องเองอีก เกอะไอ้ผู้ใหญ่เขาไม่คัดเอา สมัครเป็นเอง--
----เอย

15. ได้การเผาศพที่ประนมหนูหรือก็อยากรู้-----เรื่องอาณิสงค์เผาศพคนทั่ว ๆ ไป
จะได้ยังงัยพ่อคิ้วก่ง จงบอกฉันมาให้ชัดอย่าหนีสาตหนีเซ ให้แนะนำตามกระดูก พอน้องรู้ข้อกระ
ทองเถรหัวเถิดเล็กสบบง ยายชีถีบเอาเอวกระเท่ ๆ คนขาเคสั๊กกะเท้า เหมือนก่อไฟใส่เต้า ลูก
ถ่าน-----คนไปจะฟืนใส่ไฟ ขอให้พี่ชายคิดปราณี ถ้าบอกมาได้ละลาก็จะให้ไปนอนซ้อน ๆ
ประนม เมื่อให้ไปนอนซ้อนกันฉัน ไม่แล้วสิ้นแล้วก้อม ขอแต่มือแก่อย่าแก่อย่าเกา ชุกชนก็
แล้ว-----กัน

16. เออเผาศพคนธรรมดาหรือเผาโยม อาณิสงค์ก็ระโรม-----ได้ยังงั้น บุญผลาจะได้
ยังงัย ได้เผาศพเถรศพพระได้ยินเขาวามีโชคแท้ ไปทำนาปรังทางไปชะะ ถูกคนกระโทกฉกไถ
เล่าฉันให้มันเป็นถูก พี่อย่าได้ฉกแขนง ฉกเก้อ-----ฉันเผาโยม เจาเผาพระ บุญจะกึ่งซาก
กะเขาใหม่ จะมีโทษทัณฑ์คือกันหรือไร โทษจ้งสาโทกะข้าวหมาก กุศลเผาโยมกะเผาศพพระก็
อย่างไหนว่าได้เขาได้หนัก พ่อถั่วยันต์นอก จงบอกประนมมาให้ได้-----นอ

17. พี่นี่เมียเผาผัว ผัวเผาเมียกุศลคงได้ไม่เสีย-----คือกะพ่อเผาแม่ ใครตายก่อนก็
ผันผ่อนกันนั้นแหละคนหนึ่งตายคนหนึ่งอยู่ คิดเผากุเผาเมีย กุศลจะได้ยังงัยว นอได้กล้าเขาไม่
ตก----ได้มหาห้าประโยค(กะโหลก) ถ้าบอกไม่ถูกก็เรียนไม่เป็น บุษาพระทองเขายังคิดหมาย
รูป หมายเทียน-----คนไหนตายก่อนก็เผาไปก่อน คนอยู่ก็ปลี่ยนทำบุญตาม ทั้งบุญสูงและบุญ
ต่ำ บุญเหนือและบุญใต้ ถ้าเมียเผาผัว ผัวเผาเมียกุศลเหล่าจะได้เท่าไร นอได้กระท่อมยกอ้อม
โรงแรมไม่ใหญ่ไปเท่า-----เรือน

18. แลอินัยหนึ่งพ่อแม่เผาลูก ลูกเผาพ่อแม่บุญกุศลผลจะแผ่ไปได้ยังงัย พ่อแม่เผาลูก

กะลูกเผาพ่อแม่ ทางไหนแก่จะได้หลาย จงบอกต่อเถอะพ่อหม่อม เพราะประนอมยังโง่ ครั้น
 พวกเราจะเผา กัน แก่กะฉันก็ยังไม่ตาย ไอ้หมูตจนถึงขุนเท่าไรก็อ้วนแต่ตัวกระโปก (สิงค์) ไม่โต
 ไม่สูงไม่ดำแต่ก็ไม่หมายล่า หมายเตี้ย ----- พ่อแม่เผาลูกจะได้เท่าไร จะน้อยหรือหลายเหล่าอา
 นิสงค์ พ่อไม้ไผ่ปลายกรงเขาผ่าเป็นเสี่ยงไม้หนีซีก ลูกเผาพ่อแม่แก่มีคุณ ก็อยากรู้บุญกุศลอีก
 ไอ้เพลงโคราช (ไต้หอยกาบวัด, ไอ้หนุ่มโคราช) หมอตัดปลายเอ็น (ครึ่งออก, ปลายออก) ยัน
 เล่นซุกซน-----เอย

19. เออทีนี้เผาผีไม่มีญาติฉันก็อยากรู้ชัด-----รู้เจน กุศลจะได้เท่าไรนอพ่อใจเย็น ๆ จง
 เล่าแม่หนูให้รู้จักเพราะฉันอยากรู้แจ้ง-----เพลงดันปลายเด่น ก็ดันให้เห็นปลายตา จงบอกเรา
 สาวยายพา เถอะนอไอ้ชายปลายแดง คนฟังนั่งดูเขาอยากรู้ปลายโด่ง ปลายดัง-----คือคนที่
 ตายไม่มีน้องขาดคนประคองคำจูน สบกะลูกเมียก็ไม่มีทุน พ่อค้าเงิน คำจัด พี่น้องชาวบ้าน
 จัดการเผา จะได้ไหมเหล่า ผีไม่มีญาติอยู่ดีแต่กด เยียวรด พันยา ไอ้หน้าไม่มี-----ยาง

เพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

ลำดับที่ 2 เพลงเชิญ (34 คำกลอน)

เพลงเชิญ เป็นเพลงที่ใช้ร้องต่อจากเพลงเกริ่น เป็นการว่ากลอนเพลงโคราชโดยที่ฝ่ายชายจะขึ้นว่าก่อน แล้วร้องกลอนเพลงเชิญฝ่ายหญิงให้ขึ้นเวทีเพื่อจะได้แสดงกัน ก็จะมีการด่าทอเสียดสีกันพอหอมปากหอมคอ ทำกันจนถือเป็นประเพณีของการร้องเพลงโคราช

เพลงตัดเชิญ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เมื่อไรจะขึ้นมาแสดง ปู่ย่า เขามานั่งคอยตั้งนานแล้ว ปู่ย่าตะโกนเรียกหาอีนางแล้ว ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. ถึงว่านางซุ่มนางมัวจะเคยด่าประจาน-----ไหมเขาคอยเหนื่อยคอยล้าคือปู่ย่ามา
คอยหลายกลัวพ่อแม่เหม็นและพี่ยังเชิญนางมา นอนนาถดูหนวยังดูเข้าดูน้ำได้ยินเขาเล่าว่า
สาวงามอยากดูตาดูหน้า -8- ผักคะน้าดูหนวยังก็ต้องดพันธุ์ดู----แนว ไม่อยากบ่นดอกคนยัง
ข้าไม่ยังข้ายังชิงต้องร่วมใจทั้งชายหญิงดอกมันยังควรยั้งคือพี่น้องเขาบ่นทุกคนหลาย ถ้าแม่
อยากให้คนลือ หมอเพลงโคราชมันก็ต้องเหล่านี้นคน----แล้ว

2. พระลักษณพระรามตามสิดาก็ยังข้ามป่า----ข้ามดอนต้องเรียกเอ็น เชิญกันตาม
โบราณเชิญก่อนไม่แตกด่าสักคำดาพอรู้ว่าด่าสักคำเดียว ยังไม่คิดยังไม่กะจักจะด่าทำไมกัน
จะพูดกระแทกแตกตันให้เสียสกุลฉันไม่เกี้ยวเข้าเหี่ยวรวงไม่ก้มเหมือนน้ำร้อนเคยต้มหมาย----
กาสบูงามทำเป็นแ่งเขายังแกล้งทำเป็นถูฉันทนวย่าปูมานั่งเข้าคิ่วเป็นทิวเป็นแถวเขาอยาก
ฟังนางแห่มไม่ใช่จะแ่งนางแมวธุระมันมีแล้วพี่ยังมองเรียกอีนาง----มา

เพลงเชิญกลางวัน

3. กลางกรรมกลางเวรลิเกเขาเล่น----กลางวัน แม่ทองผสมน้ำประสานเพราะเจ้างาน
ท่านประสงค์ขอให้แม่คุณตามข้าบองมาว่าตอนกลางวันอยากเห็นประชาชนเก่ง ไม่ใช่นักแสดง
ชนไก่ ควายตะกอกคอไม่ใหญ่มันหวงแก้วเลยชนกัน ถ้าตัวไหนไม่ใคร่โกตมันชิงชนเมินชน----
เกียร์ระเบิดตกมาพังตีกันพังลึกพังตื้น ทั้งย่าปู่เคยดูกลางคืนมันพรางหูพรางตา แม่น้ำในวัง
รายวนจะอายคนอะไรว้า หมอเพลงเด่นหัดเล่นกลางวันสาบ้างเป็นไร-----เวย

4. นกปรอทชี้เรียมากินหน่วยมะเกลือ----ยอดเขาคีรีตะวันโพล่งส่องกะผ่าให้น้อง
มาว่ากันกะพี่เขาจะได้จ้องมองตามว่าใครงามใครชี้เหรื----มาเล่นกะข้าเกิดดาคมไม่ตามชมตา

ขึ้น เขาไฟนี่อนอิตอนกลางคืนพอแจ้งมาเลยตามพ่อตาเคียดกะลูกเขยก็ย้งทำตาแดงตา----
 เขียว อย่าร้องไฟโรเสียตายรักไม่ได้หักได้ราน จะหน้าจะบางก็ช่างมันงามขึ้นเหไรเขาจะได้รู้หนุ่มดู
 ออกเชิงตามันชายก็อย่าไปอายมันชู้ ถึงขาวถึงดำก็ธรรมชาติ อย่างกลัวมัน----เขียว

5. กำนอกกำโน เขายกให้เป็นผู้ใหญ่----ยังอยากเป็นกำนัน อย่าซังแลซังมองตะวัน
 ส่องก็ช่างมัน อยากได้สินได้ทรัพย์เพราะเจ้าภาพท่านกำหนดเป็นม้าอ้วนอย่าอายอาณมาอาย
 หลานอายอาคำโบราณเปิดตำรา ว่าด้านได้อายอด เป็นหมอลำนำกันโอ้เขาก็ไม่อายฟ้อนอาย---
 --แอ้ว พี่น้องก็คอยหลายคนทั้งสามข้างสี่ข้างดูแต่พ่อตามีนาฟางยังยกให้เซยทั้งสี่เซย ปาลุงเขา
 นำกันเล้งอย่ามัวแต่เกรงกันคนเชิญบนโรงก็โชโหล่ล่า ๆ กันเลย-----แล้ว

เพลงตัดเชิญและตัดเชิญพัฒนา

6. ได้ยินสำเนียงเรียกเสียงเชิญประนอมกะ---ก็เดิน---ลงมามาในกลางห่มคน
 ชุมชาวประชาเขาก็มาล้อมมาห้อมมาแห่ พี่เรียกให้มานางก็มา เดพ่ตามคมชำ พ่อแห่หางดาง
 งามเขาผูกโรมข่มแซ ๆ ขิงแปะข่มฆ่า น้องไม่ขัดดอกพ่อดาคมชำ---ประนอมหนูก็รู้ว่าตัวพี่ลง
 มาเรียกได้ยินน้ำสำเนียงไม่มารีมารอ-มาพร้อมกันแล้วฉันทั้งสองพ่อไก่หยองขนงอ เรียกน้อง
 มาหาจะว่ายังงิพี่ชายคน---งาม

7. กะทิจะเขียวกีย้งรู้คั้น จักว่ามันจะพอหมั้น---หรือพอกถึงพี่ไม่เรียกเอ็นเชื้อเชิญ
 ให้ลงน้องก็จะมาเล่นตากฎเกณฑ์และพ่อคุณ ได้รับงานท่านเจ้าเงิน จะเฉยเมินไปอะไรดีไม่ดี
 วันนี้จะใส่จันรุ่งแจ้งแสงอรุณ อยู่เหมือนยังเขาไปแลเนอ มัดรั่ว ระอาเรียว---ประนอมก็มา---ก็
 มา ตลอดพี่ดาทั้งสองคน ไม่แะทางนั้นหันทางโน้น ทั้งพี่ทั้งน้องทั้งสองข้างเป็นดำดำรับจะ
 ปรับปรุงกะน้องกะนุ่งยังงิช่างมาพร้อมกันแล้วพี่แนวหมัดชุมจะว่ายังงิ---เขียว

8. เรามาพัฒนาหาทางดีว่ากันไม่ให้มี---ทางดำ ทำยังงิจะถูกหนูพวกคนดูเขาฟัง
 ดา---ทางดิบทางดี นั้นมันจะมีอยู่ทางใดพอเขาฟังได้ยินกะหนูพอเขารู้ได้เห็นกะตาพ่อปากแข็ง
 แรงกลัว ขนบกะดับขากะไต อยู่เหมือนยังกินไปและนอเปลาหมอดัมมันกะเคย---ชะลอพะวง
 หลงละเมอย่อมว่าเผลอว่าปลั่ง ต้องว่าตามใจคนฟังเดลักษณะการว่าเพลงจะว่ายังงิพี่ชายคงรู้
 ยังจะถูกหนูคนฟังอีก เดพ่สองไขใหญ่คืออึ้งคุดฟาง---เอย

9. การแสดงนี้เพลงหลายคณะต่างคนก็ต่างว่า---ไม่ถือกัน ภาระหนึ่งก็มียังงิคุณหนึ่ง
 ก็ว่าไปยังงั้น สมัยนี้สมัยใหม่เพลงเลยไม่ถือเก่า บางทีก็เปรียบเทียบหมดคีนจันดึกตื่นไม่ละบาง
 ที่ก็ตามธรรมชาติใจทัยผู้ชายไซ้ใหม่เล่า พวกเองเพลงเล่นทุกคนก็หมายล้ง หมายลา---บางทีก็

เอาเพลงลูกทุ่งปนคือยังรุ่งชัดจนแจ้ง มีหลายสถานการแสดงไม่จนนายจนเจ้า บางคนก็เอาลำลาวฟากปนเพลงโคราชของไทยเราวันนี้พวกเราไม่ช่วยแรงกันฟัดกะไทย——รือ

10. ไม่รู้เรี๋ยรือราดเหมือนยังเจาติระนาด——รู้รือ สำหรับเรื่องเพลงโคราชนี้แกก็หัดสมตัว จะแสดงให้คนฟังนี้แกก็ยังไม่รู้รือ มาพบไม้จะหนีไม้ เพราะอะไรจะหนีมันไอ้แค่จะฟาดฟันแกไม่มีดอกนี่มือ ๆ ลิงขยือหนีไม้ เหมือนปลาเยอเคยว่าหนีมูล——สมัยนี้สมัยใหม่เขาชอบยังงี้ก็พอจะรู้ เอาลองแสดงให้คนดู ตกลงสมัยไทยทำไทยเจริญ แกหัดมาเก่งแล้วเพลงโคราสดังไม่พอขาดพอเชิน ถ้าหมดปัญญาไปหาเลี้ยงควายสาไปอีพ้อ——คุณ

ตัดเชิญ

11. ได้ยินคำว่าให้มาไว ๆ ตัวประนมก็จิตใจ——เลยหัวน ๆ ตอนประนมกะ——สองคนนั่ง อยู่บนเรือน (ศาลา, กุฏิ) นั่นก็ได้ยินสำเนียง เสียงกู่เรียกอยู่ไว้ง ๆ บางคำดีบางคำด่าบางคนก็ว่าอย่างระยำ——พอดันไม้ไทรงามมีรากย่อยห้อยระโยงขวัญอยู่ช้อย นางไม่ว่าทูลาเย้ย——ทูลายอ นางแต่งตัวไม่ทันจะแล้วฟังเสียงแว่ว ๆ เรียกกระชั้น นอไอ้ตาเถรเล่นทรุน แข่งประชันกันซี แคลงมาก่อนหน่อยไม่นาน ก็กลัวพวกฉันได้เปรียบเกินนี้ ไอ้ลูกชายย่าไอ้หน้าเอี้ยวหนูนี้ดูเอาเกิน——นอ

12. เป็นธรรมดาและนาเพลงโคราชตามธรรมเนียมเขาจัด——ให้ชายลงเชิญมันไม่ใช่ให้ผู้หญิง พวกเราวิ่งมาเรียกเอ็น หรือแกเคียดว่าอีนางนี้ลงหลังลงช้า แคลงมาเอ็นเชิญก่อน ก็ไม่หลายกลอนเหนื่อยพอตาย ดอกได้เขยเคียดเกลียดแม่อายไปชวน (ลามท้า) ต่อยกะฟัดตาพูดตามต้นตอมันก็ไม่พอดุดุดงเสมอหลังบ้างนิดหน่อย เวลาก็น้อยไม่มากไม่มาย โปรดโอโหสิเถอะพี่ชาย จะพูดมากทำไมหม่อม หรือถามปลอดพ่อยอดมึงจะให้ผู้หญิง เราลงพร้อมนอไอ้มารดา ดอกปลาไหลเผือก จนอ้วนลง——พุง

13. แต่พี่สวณครัวปลุกแดงกว่าปลุกสะกอลเขาก็กังแน่นหนา——แนะแนว แนวไหน ๆ เราก็กมา มาพร้อมหน้ากันแล้ว เมื่อทางไหนมันจะดีก็ขอให้พี่แนะนำ การบรรเลงเพลงโคราชมันต้องจัดว่าหาแต่สองไขได้หว่างหาบางคน (ลาว) ยังเสือกเรียกห้า แต่ขึ้นต้นกระหาด เขาก็ยังผวาห้อย ผวาไหน——นอนเป็นสตรีไม่มีท่าไม่มีปัญญาแนะนำชาย สุดแท้แต่ชายจะหาจุดหมายแนะนำทางแนะนำช่อง ทางไหนจะดีมีเปอร์เซ็นต์ ขอให้เลือกเฟ้นสายตามอง พี่เป็นหัวจักรลากตุ้มไปเถอะฟัดตา——มน

14. จะไปทางไหนฉันก็ไม่ว่าก็สุดแท้แต่จะพา——เดินโคกหรือเดินท่ง แกมาปรึกษา

กัน กะตัวฉันให้ตกลง เสร็จสรรพแล้วประนอมก็จะพร้อมออกเดินทาง มาลองเล่นให้เขาลืออย่าให้ชื่อมันแหล่ลงบันนังอยู่ในท่งแลหน้าและแลหลังฝนชะขึ้นมาไหล ใคร ๆ ก็แลเลอะ แลเลน——เล่นเพลงโคราชยุคไฮเทค มันมีเอนกมือนันต์ยิ่งว้ยรุ่นยิ่งหุนหันเนื้อเป็นหลิม พ่อนิมอณรงค์ บางคนที่ชอบเตาะมึงเตาะเด พ่อธนูระอาโก่ง จะเล่นกอดกัน(ซึกอ) ยังหมอลิเกฉันก็ระอา——เกิน

15. สมัยนี้เป็นสมัยใหม่ ๆ มันก็ยอมผิดไป-----กะสมัยเก่าก่อน มันก็ผิดกันบ้าน เป็นไปบางตอน ๆ บางทีก็เลยเกยก่ายกะสมัยเก่าแก่ แต่ก่อนลงมาไหว้ครูก่อน เตี้ยวนี้อยอน ถามแต่พ่อแห่บ้านหวานปลาข้าว ฉีกขาดไปตั้งแต่แซ คนเฒ่าแก่คิดมูลเค้าได้แต่ควร แต่คือ-----ดกมาสมัยใช้ดาวเทียมก็เข้าธรรมเนียมกะไฮเทค คนแก่คนเฒ่าไม่เข้ากะเด็กบางคนให้แถบ บางคนให้หุ้ม ตลอดหมอลำ ลีเกคนก็แย่งชิงดีกันรุ่ม เราเพลงโคราชไม่ขจัดหาเรื่องมาก (จะไม่ได้ร่นอยากได้) กัน-----รือ

16. แถวบ้านช่องอยู่บ้านระกายก็ยังมีคนตาย——คนเกิด จะพานางไปทางไหนก็สี่ไว ๆ ขึ้นเถิด ประเดี้ยวญาติเขาจะด่าเอาหน้าพ่อคนโก่ ถ้าพี่ไม่เตาะก็ไม่เดิน ไฟเขาเล่นยังหมายตบ ดอกเนอไอ้หมูแม่ท้อง ขุนเท่าไรไม่ใหญ่ไม่โต พุดตามต้นดอ จิตใจก็ไม่ตีบ ไม่ตัน——พี่น้องเขานั่งฟังสำเนียงบ่นไม่ได้เรื่องได้ราว ريب ๆ ขยับกระดืบกันเขาจะดีหรือร้ายจะได้รู้หา กลเม็ดเด็ดขาด มาว่าให้ญาติเขาฟังกันดู เกอะอีพ่อเดือยยาวเจือยปลายแดงหนังกัน——ดาร์

17. แต้นกไก่อ่ายงซาแหนอย่าให้ยากซาแน——ซาแน่ว ไหน ๆ เขาก็หาพวกเรามา กันแล้วมาหาเรื่องพนันเล่นกันให้สนุก พวกญาติมาฟังสลับสอลน มิได้นอนมิได้หลับ ไอ้ไก่ออน บ่อห่อนจัทับ ตัวเมียให้ไข่พอได้ลูก ๆ เหมือนยังนั่งข้าวเหนียวสุกได้เลอ-----ทหารไทยเข้าใจ ทัพ อัฐลำดับเข้าใจเกิน เจ้าภาพหามาเป็นเงิน จงกรองเห็นในหัวท่าน หมอเพลงไม่คัตจัดเรียบ เรียงมาว่าเป็นเรื่องเป็นราวนั้น พี่น้องที่มาจะพากันหนี ทิ้งพวกเรา——เนอ

18. กระดุกใส่กองเหลือโกฏี เหมือนยังกินปลากด——ยังเหลือก้างจักจะว่ายังไ้จะถูกใจคนฟัง ประนอมกรองใจยากคิดลำบากเหลือเกิน ไทรทัศน์ขาดแผง สีไม่แจ่มเสียไม่ดังไฟ ไม่ติด เสาไม่ตั้ง เปิดลำดับภาพ-มดิน ๆ ยาเขาเพลีนหมายดุด คนลาวเขายังพุด หมายเดอ-----มันยากดอกหนานา จิตตั้ง ทูราอย่างทูราเยียง จะวางระเบียบเรียบเรียงให้ฉันบรรยายหมดขั้นนี้ยังมีชั้นหน้า ไม่รู้(จักเรา) จะว่าอีชั้นไหนจะฟังภูเขา เอาเป็นนา ซียากสำคัญ-----เนอ

19. เอายั้งจีเกอะพีเอย แต่ลานนาฬิกาเขายังเคย-----หาหมุน ออย่าระอาเอาใจดอก ไม่ดีดอกอีพ่อคุณอย่าให้เสียที่เจ้างานที่ตัวเขาได้หามา มาลองเล่นให้เห็นถนัด สบที่ญาติจะฟัง ได้ดอกเนอพ่อจัวกระโปกใหญ่ เดินดา คาบฟางดา-----แต่มีไ้จะฟังตะ ฟังเคย-----ประนอมจะ

ลองเดินย่องออกก่อน แล้วจะย้อนตามไต้ไหม สบเดินบุกป่าฉันทาไปก็อย่าไต้มัวอย่าไต้เมา ถ้าพอจะตันเตาะไต้ ก็ให้พี่ชายตันเตาะเอาแต่อย่าเดินเซตื้นเต็งตัวเอง เหนอไอ้สิดอ-----เอย

20. แต่หญิงกะลายไต้กันผัวเมียยังก่อสร้างตั้งเป็นเนื้อ-----เป็นหนัง น้องจะขอสาธกหยิบยกขึ้นสักอย่าง-----จะไต้ถามตามธรรมเนียมเดฟอดตาเป็นนิล ไม่ใช่จะยกขึ้นเป็นแฝง นางงไม่แข่งนางไม่ดำ ไ้หมาตายไม่สิ้นดา แร้งจกสายดาก กระชากไต้ดิน พุดกันฐานดี นางก็เป็นไต้ชักไต้ตั้ง-----คือน้องยากรู้มียู่ไต้แน่นเจ้างาน ไต้ท่านลงทุนปากเปลาไต้แล้วแม่กลับมาเข้ากระทุ้ครุทำไต้ไต้บุญไต้กุศลและอาณิสงค์ก็ส่งผลเหมอินเขี้ยวเกลือกเขากุส่า-----บุญกุศลและอาณิสงค์ไต้อย่างเดียวกัน หรือต่างกัน ขอไต้บอกฉันตอนมา จะทับตัวเมีย (อีเตี้ย) พอเหวี่ยงตุ้ดมีไต้ไหมไต้หมุดอน-----

21. ไต้พุดกระเห็บกะแนมเหมอินผักกาดเขาไต้ม-----อยู่กะหนาน กุศลและอาณิสงค์ก็ตกลงว่าอันเดียวกัน มันไต้ไหมพอกแก้มปอกที่พี่บอกกะน้องกะนึ่ง ว่าวันเดียวกันทำไมยังพากันเรียกไปหลายย่าน ฐานอไ้ยาตราห่าน เขาจุดไฟไต้ยุง เอวกลมพอกโถมยงหรือมันมีหลายตัน-----หลายยน-----ทำไมไต้เรียกว่าบุญอย่างเดียว หรือว่ามีนเกี้ยวมันโยง ไต้การกุศลและอาณิสงค์ หรือกล้งมันถีบมันยัน ไ้ร่วมเก่า ๆ เขาไต้ทางไต้เรียกหลายอย่างทำไมกัน ไ้พระหัวดำข้าวคำก็แตกศีระไต้-----โกน

22. เอาและเรื่องบุญกุศลและอาณิสงค์ไต้หมดสงสัยไต้ไต้จะขอถามไต้-----เรื่องสินทานน้องไต้ยินแต่คนเก่า ๆ ไต้และเขาพุดกันเป็นของดีมียู่ไต้ไต้หลู่ไต้ทาง ไ้เรื่องกุศลสินทานเขาเรียกกันมาติดต่ไต้ ไ้ค่างลิงวิ่งเลาะกระรอกกระแต (ไ้จักกะหริดหัวเราะนกไต้โดก) ติดตั้ง มันเหนียวเต็งนกหนูก็ติดเต็ง ติดเตอะ-----ศีลกะทานไต้อย่างเดียวกัน ก็หรือว่ามันเป็นคนละอย่างเงินมีในมียู่ไต้ไต้ย่างเวลาหิว เวลาอยาก ศีลคืออะไรทานคืออะไร น้องยังไต้เรื่องนี้หนักถ้าไต้ทราบก็กัมทาบประนอมยอมไต้ไต้-----เนอ

23. ไ้ไต้ยินเขาเรียกชื่อผิดกันไต้ไต้ว่าแต่มัน-----อย่างเดียวกัน เอ้มันเป็นคนละอย่างไต้เอี่ยมสำอาก์ฐัฉันหรือเคียดกะฉันไต้พี่เอยไต้เดี่ยวเงยไต้เดี่ยวกัม ไต้ศีลกะทาน อันไ้ไหนเกิดก่อนพองามงอนจงเล่าประปนอม ถ้าจนประนอมก็อย่ายอมยกสิบไต้ไต้ประนม ไ้ถามตามสำเนา เหมอินยังแขกคางเคราประเนย เคยไต้บวชไต้เรียน ไต้ขีดไต้เขียน คงรู้สำนวนเรื่องรู้สำนวนไต้ก็ควรมาบอกแม่หนูพอรู้สำเนา ก็ศีลกะทานไต้อันเลิศและอันไ้ไหนเกิดมาก่อนเหล่า เขาขุนอิมแล้วอย่าอนอิดลี้ด (เดินฉายหล่อ) เหมอินอย่างสุกร-----เลย

24. ไ้ยิน-----บอกเล่าสมาแกก็บอกฉันว่า-----ทานเกิดก่อนมันถูกแนไ้ไ้ไหมวาอิ้พอ

ดาเป็นนิล โยมไม่เคยเข้าพรรษา ไปก่อนพระก่อนสงฆ์ เห็นแต่เจ้าภาพรับศีลก่อนทานนั้นย่อม
ถวายทีหลัง แต่ผีลาวเขายังฝังกระดูกอยู่ที่โลง อยู่เหมือนยังนั่งไปแลเนอข้าวเหนียวหลายทีเลอ-
—ทำกิจวัตรทางศาสนาไม่เลือกกว่าที่วัดที่บ้านเวลาทำบุญให้ทาน ไม่มีที่บอบที่บี มีแม้เขาจับ
เอาศีลก่อนแล้วยังค่อยย่อนถวายทานนี้ นอมขึ้นเรือพาย-----ว่ายก็ตามให้ทาน-----เนอ

25. โอ้ถ้ายังงั้นก็แล้วไปเถิดที่นั่นอันไหนประเสริฐ-----กว่ากันทานกะศีลให้พี่เก็บ
สำเนาบอกเล่าให้ได้ยิน ไม่ถามซักหลักเลียมทางกะเสื่อมกะสูญ อันไหนเลิศประเสริฐกว่า ได้ต้อง
กลัวดอกอันตรรายได้พ่อหม้ายเมียตาย อัมพรากนะพระตะรุณ ๑ ลอดใต้ถุนตะเริงระวัง เหมือน
เขมรเรียกช้างว่าตะเริง-----นอมเคยได้ยินว่าศีลกะทานเป็นของคู่กันมา แต่ไหน ๑ เดือนสาม
เดือนสี่เดือนยี่เดือนอ้าย บางทีก็ผ่อนร้อน ๑ หนาว ๑ พี่ว่าอันไหนดีหลายดีเลิศ อันไหน
ประเสริฐกว่ากันเอา โอ้แนวน้ำอ้อยกะก้อนอิฐรสผิดกัน (ร้อยกะอวย หวานเข้มผิด) กัน-----เออ

26. อีพ่อคุณบุญเหลือ ไม่ใช่ประนอมยื้อ ๑ -----แย่ง ๑ ศีลกะทานนี้มีกะคนอยู่ทุกหน
ทุกแห่ง เคยฟังพาอาศัยกันใหม่ พ่อใจเย็น ๑ อยากรู้ว่าใครอาศัยใคร น้อยหรือหลายกว่ากัน
เหล่าพ่อลมพัด (ช้างไหน) ต้นมะพร้าว จนก้านอ่อนก้านเลน ไม่พอน้ำตาเล็ดก็อย่าต้องการเศษ-
-----การเหลือ-----บุคคลถือศีล กะคนให้ทาน ต้องอาศัยกันอีกตอนไหน อยากรู้ว่าใครอาศัยใคร
เมื่อตอนเบาหรือตอนหนัก ก็หรือทานอาศัยศีลมาก ก็หรือว่าศีลอาศัยทานมาก นอสามี่ชีเมา ช้ำ
ลูกไม่ทัน-----เมีย

27. โอ้ต่างก็ต่างอาศัยน้อย มันก็อุปมาเหมือนกะเข้าอาศัยแก้วว่าศีลเลิศประเสริฐกว่า
ทาน ทำไมยังหันอาศัยพึ่งประมงจะลงบึง อาศัยเรืออาศัยแพ บั๊กฉินบินมาผ่านยังได้อาศัยไทร
อาศัยโพธิ์-----พระสงฆ์ถือศีลกินที่วัดยังบิณฑบาตเมื่อตอนเช้า นั้นศีลพึ่งทานใช้ไหมเหล่า ก็
มองเห็นบ่อนเป็นตอนนั้น พระสงฆ์ถือศีลยังข้าว พิญาติโยมเขาถวายทำทานเด้อพระหัวดำเด
หน้าแต่ไท ไม่ได้นักรรรม-----โท

29. พูดยตามความจริงดอกเดฟี่จำ ไม่ใช่ฉันแกล้งนินทา----พระเจ้าดูแต่โยมไปเข้าศีล
ก็ยังไปกินดอกเดข้าวลูกหลานส่งดา รับเศษพระดา เห็นอยู่ต่อหน้าของพระแจ้ง ศีลเลิศกว่า
ทานยังไฉน นอได้ห่ากินไก่ กินแต่ข้าวเปล่า ๑ ไม่ได้ยังแถมประลมกินต้มกินแกง คนเฒ่าคน
แก่ท่านก็ยังไปกินกายกินเกย-----โยมไปจำศีลก็กินจำ พระเณรในวัดก็ฉันข้าว อาหารหวาน
คาวเขาทำทานเดพ่อนาดงท่งจ้งหัน เขาทำเทือกทำแกวก็ทำไม่ยังว่าศีลเลิศ ว่าศีลประเสริฐกว่า
ทานแล้ว เค้าถึงหลักชัย กระด่ายมัวหลับโอยคุมไม่ทัน-----เลย

29. พูดยกันตามหลักถูกแล้วพี่เออ ฉันไม่หารายเหยย-----รายหยัน ใครก็ว่าศีลเลิศศีล

ประเสริฐไปกว่าทาน ประนอมจะขอถามอีกทีว่าศีลมีเท่าไรอย่าง มีสักอย่างก็ให้บอกเถอะไอ้ฝึก
หลอก สาวกะเหล่ง อย่าเคาะกะลอฟังแต่เองเลยได้วิหคนกกระลา ง ๆ ข้าวเขาวางไว้กะลาน
เหมือนสำคัญที่เขาปั้น อยู่กะล่อ-----ตามธรรมเนียมพระบาลี ว่าศีลนี้ดีกว่าทานมาก สาพอดคนเฒ่า
เขายังอยากไปจำศีลกินทานแหมมาเล่นกะนางอย่างนี้ก็ศีลนั้นมีสักอย่างแน่นกะนอมแกย้อม
นิกลิก ๆ หรือยัง-----นอ

30. ได้ยิน-----บอกเล่ามาว่าศีลนั้นมีอยู่ห้า-----อย่างนี้ จักอย่างบางอย่างหนา ไอ้ศีลห้า
อย่างนี้ ขอให้บอกเป็นประเภท มีขอบเขตไปอย่างไร มันทาบางอย่างไหน พ่อรู้ไว้ ระอาถาง
เห็นเสือโปงอยู่กรงอก พี่รู้ไหมนอว่าห่ออะไรจะเปิดออกไขว่หางก็คิดระอาให้ ระอาร์้อง-----
หนึ่งคืออะไร สองอะไรสามสี่ก็ให้พี่บอกตา จนครบกำหนด หหมดทั้งห้า จงเก็บสำเนาเล่าบอกดู
พ่อเอวถึงคิ้วรอม ๆ จงบอกประนอม พอนางรู้พຽ່ງนี้จะพาไปหาบ่าเรอ อำเภอนาง-----รอง

31. พี่เองบอกมาได้ทั้งหมดหรือก็ครบกำหนด-----หหมดทั้งห้า ที่นี้แม่หนูก็อยากรู้อีกตา
แต่ละอย่างหรือก็แยกไม่มีทาบแบกทางห้าม หนึ่งศีลห้าสองศีลแปด สามศีลสิบ ก็ใครคนหยิบ
คนถือ ไม่ตามดอกทางไปบางชื่อ จักใครคนสร้างคนทำเนื้ออ่อนพอก้อนทอง น้องไม่ใช่คนแกะ
คนเถย-----ศีลสองร้อยยี่สิบเจ็ด และศีลสามร้อยสิบเอ็ด แต่ละประเภทนี้ใครรักษาทำนมอบให้
ใครถือไว้หว่า-----จักรักเสียงหรือรักซึก ไม่ทำอุกทำอาจอยากรู้ประวัติยังถามอีกเดพอมวยปล้ำ
นักธรรมเอก แต่ขาดศีลธรรม-----เอย

32. เอ ศีลภิกษุณี ทำไมหลายกว่าผู้หมู่ ประนอมนางนืออยากรู้-----เอาแท้
ประนอมนางยังสงสัย อยากถามไถ่อีกกะและ ขอให้บอกเล่าที่ไม่เอาชีเอาเถร เป็นสตรีมีศีลมาก
ไม่น้อยหักน้อยหาญไอ้พ่อลูกอ่อนนอนวัน กระโปกห้อยเด็กน้อยเห็นแต่ต้นผักหอมยังให้เด็ก
น้อยชอย เด็กน้อยหัน-----ก็ตัวของภิกษุณีนี้เป็นสตรีไม่ใช่ชาย ทำไมยังให้ถือศีลหลายมิใช่เถร
มิใช่ชี ทำไมยังให้ศีลหลายกว่าเขานอพ่อข้าวมืดคนดี เดอพ่อเดือยยาวเจือยขนเต็มคือกะโดน-----
---ตาล

33. ไอ้คือว่าสตรีมีศีลหาราคะมากนี้ท่านยังให้-----คือศีลมากทุกวันนี้มีอยู่อีกไหม
อยากถามไถ่ให้คัก ๆ บวชเป็นองค์พุทธ ครองเพราะกลัวศีลหมองศีลหม่น ไหนว่าเตี๋ยนี้มีที่ใน
ยังเหลือไว้อยู่แต่นาม ดอกเดพอนาไม่หมานน้ำ มีแต่ปลกมีแต่โนน แต่แขกเมืองนอกยังถนัดกิน
แต่นม แต่เนย-----เป็นเหตุอะไรยังไม่ให้นางภิกษุณีอยู่ต่อมา ท่านจึงสลัดคิดสละไม่ต่อเหมาะ
ต่อเหมิง หรือภิกษุณีนี้นือมาตามุ่งทำลายศาสนาเองนอพ่อหนดหนาคือหญ้างอกอ้อมกะมุ
(หนอง)นา-----เอย

34. เราก็กู้กันมานานแล้วนอ ที่นี้นางก็จะขอ-----ให้พรพี่ น้องเองถามไถ่ก็บอกได้ ดิบดี น้องจะส่งเสริมให้พรเพิ่มพรพูน แต่เหามีอยู่บนหัว ยังอยากให้ตัวเหาดาย ดียิ่งงี้ก็ดีแต่ให้ ไปกัดเต่าเห่าตุ่น บุญเหลือพอเนื้อเต็ม มิใช่ว่าจะเห่าตัน เห่าดอ-----ถามเรื่องธรรมบาลีก็บอก ได้ดีจนตลอดถ้าจะจูบให้จูบให้กอด ปูย่าตายายชะม้ายตาแล ประนอมก็คิดรายอุดรายหนุน จะ ตอบแทนคุณอย่างไรแน่ จ้างไปไถนาป่าหญ้าขนาก จะเอาเท่าไร-----นอ

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 3 เพลงประกาศ (19 คำกลอน)

เพลงประกาศ เป็นเพลงที่ใช้ร้องแนะนำตัวเองว่าเป็นใคร ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหนและ ลงท้ายด้วยการขอฝากตัวไว้ในอ้อมในนักฟังเพลง

เพลงประกาศใหม่

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ผมเป็นเพลงใหม่ ถ้าหากแสดงได้จะไม่ลืมพระคุณครู อาจารย์ที่เคยสอนมา ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. คือฉันเป็นหมอเพลงเพิ่งแต่ได้-----หัดเพลงมาเห็นฉันลึงฉันด้านให้สงสารฉันดา เพราะหวัชคิดไม่ติดต่อก็คือยังหมอเพลงเมือง ย่อมมิได้มีเสียเหมือนท่าเกลือกมีสำให้อุดหนุนกรุณา พอมิชื่อมีเสียง คนที่ดีมีศีลคงจะไม่มีเลื่อมมิ-----สูญ จะยื่นรำเพลงไถลก็นี้กายหมอเพลงเกิน ฉันขัดสนจนเงินมาหากินกะเพลงเก่า เป็นบุญข่อนบุญครึ่งเลยหวังมาฟังบุญเขา ถ้าเหล่นได้ไฉ่ นานนิคมจะแทนบุญ---คุณ

2. เพราะฉันไม่เก่งเพลงด้านเพลงการนี้กกล้วยเขารำคาญ---หมอเพลงเกินไม่รู้จะดัน จะเดาดอนจะก้าวจะเดินท่าทางก็ห่างไกลไม่จุใจเหมือนเพลงเก่า ไม่ทูนเชียวทอนอันเด็กน้อย นอนทนอยู่ไม่ไผเพราะเพราะหุ่ยอย่าด่วนให้ทนเอาม้าเก่าทนอันใจก็อยากทนหลานทน---อา ไม่รู้ ทางหนี่ที่ไฉ่พอจะใจสักเลย เพลงการฉันไม่เคยเพราะหัดเล่นมาที่หลังเห็นเพลงดีเพลงเด่น อยากหัดเล่นพอเพลงดัง อยู่ไปนาน ๆ พอฉันได้เมียบหมอเพลง----ดา

เพลงประกาศ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฉันเป็นคนใหม่ไม่ทันมีที่เด็ดแพรวพราวเหมือนดารา ช่วยเชียร์เป็นแรงใจกันหน่อย แม้นไม่เห็นใจก็สงสารอย่าได้ย่ำยีให้ต่ำลงก็แล้วกัน ดังคำกลอนต่อไปนี้

3. บังอรนี้หนอจะขอประกาศกับบรรดาญาติวันนี้-----ฉันคนชานาชาวไร่คือเล่าไพร่กระดุมก็เพลงก็ไม่ดังอย่างลี้กซึ่งเป็นวันหนึ่งวันนาน-----ไม่นานลละองผ่องศรีคือจารย์ยี่สุข สวัสดิ์จะเดินจะเหิรก็เกินสะอดาเหมือนชาววังนางสวรรค์ ๑ ใครก็พานเสาะแสวงแต่พวกกันยังชาแห่งชาเหวอ -8- ปุ๋ยารอบวงศ์จึงส่งเสริมช่วยเพิ่มช่วยพูนมีความเมตตาคิดการุณช่วยพ้นช่วยผูก-----ไม่มีเสียงซื่อลือกระฉ่อนดอกเพลงบังอรคนบ้านหนุกให้ญาติพี่น้องช่วยเชิดเชียร์นางพอน้ำขึ้นบานเนอ-----

4. พุดไม่มีทางหยามทางหยามมอหหาทางยับทางยั้ง-----บังอรจะขอประกาศบรรดาญาติที่มาฟังอยู่เป็นชุมเป็นหมู่พร้อมทั้งปู่ทั้งย่า-----เพราะร่างกายก็ไม่สะอาดคือเนาวรัตน์ยุคตานันท์ไม่มีเสียงซื่อลือลั่นเทียวอยู่ไปตะไรตะนา ๑ ฟังพาตะพืดะน้องยามขาดเงินทองก็ตั้งดาหนี่ -8- เต็นรำกันตามก้าวเหมือนกินเหล้าตามควงย้อนเบาเสบียงยังเสียงดวงเทียวหากินไปตามกรรม-----หากไม่ทราบซึ่งถึงอุราขออย่าเพ็งดำพุดประนาม ขอร้องพี่น้องต่างเวทนาช่วยโปรดปรานี่-----

เพลงประกาศ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฉันเป็นหมอเพลงไม่ดังมาฟังฉันหน่อย ถ้าเก่งรวยแล้วจะสวยให้ดู ดังคำกลอนต่อไปนี้

5. เองเล่นเพลงใครเล่นเพลงมัน ถึงนางจะหัดนาน.....ก็เท่ากะเพลงใหม่ฉันยังไม่ถึงไม่ด้านทั้งเพลงการก็ดันไม่ได้อย่าด่วนโทษเนอแก่เฒ่าว่าเพลงเมาเพลงม้า พ่อแดงแก่กระแดตามไม้งาสมเขาได้แต่ตัดปัญญาน้อยไม่ค่อยฉลาดฉันใหญ่โตเท่าแต่ตัว ๑ ถ้าเด็กดีถือโตเขาก็หวังแต่เท่าเขื่อนเท่าแต่....ดีเมื่อสายันต์ตะวันเย็นให้เดินเล่นมาฟังบังอร.....ตัววันช่อนลัลลสิงขร คงเห็นทางช้างออกถ้าย่าปู่ยากดูดาฉันไม่เก็บคำดูดอกมานั่งเพื่อหล่อนเมื่อตอนดึก ๑ สมเผื่อจะดู.....ดี

6. หน้ากะหนาเกินเราก็คเคยเห็น.....หน้ากันเป็นบ่นทุกว่าฉันก็มาเล่นทุกวัน

ให้นึกเวทนาก่อนดีกว่าบั้งอรหน้าเก่า อย่าพูดให้นางตำหนิเพราะฉันมาตามนัดพ่อนวมใหญ่
 ด้ายขาดที่เขานั่งดมเนาถั่วกินดีสักทีหนึ่งคงจะได้ตามนั่งตาม....นาน หานดวงดีแล้วให้เงินมี
 ทองมีเงินก็ให้ดาสื่อฉันมาเล่นตามเวลาไม่ยากดูก็มาให้ดู อย่าตามีอดทำเป็นเมาสงสาร
 หน้าเก่าก็อยู่เป็นหมู ถ้ารวบใบแดงจะแต่งหน้าใหม่ให้ขาวเป็น.....มัน

เพลงประกาศ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ประกาศตัวถิ่นเดิมที่เกิดมา ขอฝากตัวกับท่านผู้ชม ผม
 เป็นลูกโคราช ดินแดนย่าดมที่ขึ้นชอบเพลงโคราช หญิงท่วงว่ารุงาม แต่แถมประมาทเหยียด
 หยามในทำนองเพลง อยากรู้บ้านเกิดทรัพย์สินพ่อแม่มีทรัพย์สินหรือยากจน ทำไรทำนาคุ้ม
 กับที่ลงทุนไปหรือเปล่า ไม่ทราบว่าจะตกแห่งใด แม้แต่หอยยังตายเพราะแห้งแล้ง ขอให้
 สนับสนุนด้วยจะได้เป็นเพลงดังในอนาคต ถ้าท่านไม่สนับสนุนจะหมดคนสืบทอดเพลง
 ฟันเมือง ธิบลงมาเถิดได้เวลาแล้วเล่นให้ครบจำนวนเพลงหนึ่งวง พระลักษณพระรามตามสีดา
 ก็เหมือนพี่มาเชื้อเชิญน้อง อยากเห็นการร้องรำว่าจะเด็ดแค่ไหนยังอุตส่าห์มาชม ยังเป็นโสด
 ชิงๆ ไม่เคยมีคู่แต่อยากลองมาดูว่าจะเหมือนขึ้นสวรรค์อย่างเขาเล่าหรือเปล่า ฉันไม่โกรธ
 เคื่องอะไรเพราะเธอมีความดีอยู่ในตัวแล้ว ถ้าเธอให้ใกล้ชิดฉันโกรธไม่ลงใจดีเสียอีกด้วย ฉัน
 คนให้อภัยอยู่แล้วเขาโก่นแนวไม่ถือชา ยิ่งเมื่อยิ่งใจกว้าง ดังคำกลอนต่อไปนี้

7. นึกอยากมาไ้มาเก้ แต่ไม่มีมาเลห์.....มากล ชงน้ำชาอาศัยชา ฉันชื่อว่าสายชล
 ไคทำมาหากินอยู่ที่ถิ่นบ้านมะเกลือ ไม่กล้ามาากินอยู่ในถิ่นตำบลมะค่า ฉันทำไรทำนาปลูก
 พริกปลูกมะเขือจะลองขึ้นยืนคุยฉันก็กลัวมาขึ้นมา.....เคอะ ฝนละลิมใบไม้ลัดถึงลมพัดได้
 ก็ไม่หล่น ให้อภัยอ้อมชูกะน้องสายชนเพราะ เพลงไม่ลือชื่อไม่ลอยสงสรเนื้อเขาดเกลื่อนนาน
 ฉันอยู่ที่บ้านมะเกลือน้อยปลาช่อนไหลของใครกลัวเนา ให้รีบใส่เกลือ.....เนอ

8. แอถมันร้าวก็ยอนโคแรง มาทำให้โคแห้ง.....โครา ฉันเป็นหลานย่าโมใหญ่โต
 ในราชสีมาเพราะความรู้ฉันไม่รอบ แต่ใจมันชอบเพลงโคราช เป็นท่าแนะทำนา ไม่รู้จะทำอิท่า
 ไหน เพราะฉันเป็นหมอเพลงใหม่ทำนิตำนอง ไม่ค่อยถนัดกลัวจะพลาดทำแน่มองหาแต่ท่า
 แล.....ท่าเนิง เพราะเสียงชื่อไม่ลือไม่ลั่น เพลงการก็ไม่หลายไม่รู้ทั่วว่าขวาหรือซ้าย บ่อนเขา
 หลีกเอวงก็ไม่หลอกเห็นตันอ้อก็ว่าเป็นอ้อย เพราะฉันไม่ค่อยจะเป็นอีก น้องจะขยันหมั่นทำเอา
 ประเดี้ยวก็เป็น.....เอง

9. นึกอยากจะคุยพอรู้จักคุณ พอได้รู้จักคุ้น.....รู้จักเคย เดินเชื่อง ๆ ช้า ๆ มาทำ

ไม่ค่อยดีเห็นแก่ตกรรนาเก่าและมีแต่ข้าวจมน้ำเขาทำพันธุ์เสียตายตอนไม่ได้ร้อนได้แดด ถ้ามีแปดสองแปดถึงยังงี้ก็ได้ดำ เหมือนผ้างามกับด้ายแดงฉันก็ไม่ได้แข่งได้.....ดำไม่ได้ถากเอารากคนหาฉันมีนาก็ขาดคนใด จะถึงปู่ย่าตายายก็แก่เฒ่าทุกคนแท้ไหนพ่อหม่อม ควายมีตัวผู้หรือควายแม่ อยากไถนาใหม่ก็ให้พ่อหม่อมพี่จูงควาย.....มา

15. ถ้านับดูสิบสองเดือน.....ก็ได้ถึงปี ถามนิ่งถามนานมัวถามนั้นถามนี้ น้องเลยลิมถามหาไปถึงยาถึงปู่แก่ชุมเย็นบ้างไหนย่า เดี่ยวจะว่าไม่หวังไม่โยอายุแก่หลายสักเท่าไรตอนนี้แกอยู่หรือไม่อยู่ตอนนี้ปู่คงไม่ยากทำงานบ้านยอมลำบากบ้างไหม.....ย่า ถล้าถอนอยู่กะปงตั้งถามกะลุงถามกะป้า เป็นห่วงอยู่แต่ปู่กะย่าจะอดหวานเปรี้ยวน้ำพริกกะปิ ผักจาดเด็ดกินตองถ้าปากท้องยังกินดี จะซื้อหมกดิบกะปุนแดง ไปหใ้แกกิน.....ดา

16. กันมีกันมั่งคนเรานี้มันต่าง.....กันมาก เหมือนเสือบองถล้าบุ๋นก็กลัวปู่แก่จะลำบากตอนย่าปู่อายุสูงแก่นอนมั่งเดียวกันไหม คิดมากก็น่าสงสารจะเอาอาหารไปส่งเสือกกลัวไ้ตัวผู้ไม่สู้ตัวเมียฉันเลยพะวงสงสัย มีทรัพย์มีสินเรากียังทรงก่อทรงสร้างถ้าตอนกลางคืนไม่หยิลไม่ขัวมีความขมขื่นก็แทบไม่ขายเคยถามปู่เองดูไหมหรือว่าพ่อคุณพี่ไม่เคยถ้ากานอนกำหลับอย่าให้แกรับแต่กำเลย อยากหาได้ไม่รู้ล้มผสมเหล้าเป็นยากำลัง

เพลงประกาศต้อนรับขึ้นโรงใหม่

17. คือฉันเป็นหมอเพลงใหม่เพิ่งแต่ได้.....หัดเพลงมา เห็นฉันลิ่งฉันดำน ให้สงสารฉันดาเพราะหวัคิตไม่ติดต่อ คือยังหมอเพลงเมืองย่อมมีได้มีเสีย เหมือนท่าเกลือกมีสำให้อุดหนุนกรุณา พอมีชื่อมีเสียง คนที่ดีมีศีล คงจะไม่มีเสื่อมมี.....สูญ จะยื่นรำเพลงใกล้ก็นึกอายหมอเพลงเกิน ฉันขัดสนจนเงินมาหา কিনกะเพลงเก่าเป็นบุญช่อนบุญครึ่งเลยหวังมาฟังบุญเขา ถ้าเล่นได้ไ้ฉันจะคิดสนองบุญคุณ

18. เพราะฉันไม่เก่งด้านเพลงการนี้กลัวจะรำคาญ.....หมอเพลงเกิน ไม่รู้จะดันจะเดาเมื่อตอนจะก้าวจะเดิน ทำทางก็ห่างไกลไม่จุใจเหมือนเพลงเก่าไม่ทนเชียวทนอ่อนเด็กลน้อยนอนทนอยู่ ไม่ไ้เพราะเพราะหุ่ยยั่วต่วนบนให้ทนเอา มันเก่าทนเอาใจก็อยากทนกลานทน.....อา ไม่รู้ทางหนีทีไล่พอจะใจสักทีเลย เพลงการฉันไม่เคยเพราะหัดเล่นมาทีหลังเห็นเพลงดีเพลงเด่นอยากหัดเล่นให้เพลงดังอยู่ไปนาน ๆ พอฉันได้เมียหมอเพลง.....ดา

19. ปัญญามีแต่ยังไม่มากถ้าใจไม่รัก.....แล้วเป็นไม้ม่า ถึงเขามาหามาได้ของใหม่

มันธรรมดา ร้องรำบรรเลงก็ยังไม่เหม็งไม่เหมาะ กลังแม่พ่อจะไม่พาเหมือนหอมฟ้าผมาย
 ผืน เจออาศัยไปสักคืนเพราะบุพเพฉันไม่พอจะเอ่ยตำรำร้องมันก็ยังไม่ผ่องไม่.....แผ่วเหล่านาน
 เกินก็ค่อยแก่จนเคยแลก็ค่อยไกล คุณย่าคุณปู่อายุหลายจะเดินจะเหินก็ไม่ค่อยกรง เหล่นหลาย
 จนเพลงลำบางที่ก็ว่าเพลงหลง ลูกหลานไม่เหล่นเดี่ยวเมืองโคราชจะขาดหอมเพลง.....แล้ว

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 4 เพลงแนะนำตัว (1 คำกลอน)

เพลงแนะนำตัว เป็นเพลงที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจะมีการแนะนำตัว หรืออาจ
 ร้องกลอนโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จะมีการบอกชื่อ บอกว่าเป็นศิษย์ของครู
 ท่านใด ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. ฉันเป็นลูกศิษย์ครูสุธี คนใจดี ของทุกคน โนทัยจะไขกล่าว-----ให้ถนัด----
 แต่ตัวฉันมันไม่เฮงแต่ก่อนเพลงฉันไม่หัด แต่ครูอาจารย์ก็มีชื่อมีเสียงชื่อดังสนั่นเมือง-----ผิงจับ
 พักยังขุน มาพระต่ายยังขุนพล อาจารย์ท่านก็แก่แล้วจะเล่นได้นานอีกสักกี่ปี เลยก้าวเพลงจะ
 สูญพันธ์พอนอนหลับเลยขุนผืน-----ขุนแพ้อ-----แต่ครูสุธีนั้นมีกรรมตะ กรรมดาด ฉันเลยมา
 หัดเพลงโคราชหวังแทนคุณอาจารย์ด้วยใจกำดั่ง ไม่สืบเอาไว้จะได้อย่างไร อยากแทนคุณครู
 อาจารย์สักคนหนึ่งให้กำลังใจให้นายบ่างหนอพี่น้องทุกคน

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 5 เพลงถามข่าว (38 คำกลอน)

เพลงถามข่าว โดยการที่ฝ่ายหญิงจะถามข่าวความเป็นมาของฝ่ายชาย เช่นในการ
ทำมาหากิน มีครอบครัวหรือยัง หรือไม่อาจเอาปมด้อยของฝ่ายชายมาถาม เช่น หัวล้าน
ตัวดำ ตัวสูง ตัวเตี้ย ขี้เมา ฯลฯ ฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายตอบ หรือไม่ก็ถามกลับไปบ้าง ดังคำ
กลอนต่อไปนี้

1. ค่างลิงเห็นกิ่งกะหล่ำมันก็ยังทำโหน-----ทำห้อยฉันได้ยินข่าวร้ายว่าเขาตายกัน
เป็นร้อยกล้วยดับหน่อดับแนวเช่นนั้นแล้วยังถามหาน้ำในวังม้วนไม่มนตร์มาเวทย์สร้างลูกไม่ทัน
เสร็จยังเสื่อปะหวะเอามาว่า เขามาวามาวัดไปได้เมียเชื้อชาติไหนมา-----เหว่ย ถ้าโลกมัน
แหวกแตกจริง ๆ ก็สิ้นหญิงสิ้นชาย เลยถามไปทั่วฉันกลัวจะตายสูญชีวิตรื้อสิ้นชื่อเป็นคนกินคน
เล่นแต่ก่อนก็เป็นคนลือเขาหาทำงานอยู่บ้านสร้างลูกไม่อายุคน-----เลย

20. (ชาย) แต่นำในหนองคลองสนุ่นมันยังชาขุ่น-----ชานัว เห็นเขาตายกายกองเขาไป
มองแล้วยิ่งแต่กลัวก็เลยปากมันพูดไปพอจิตใจเองสนุก แต่ทำรั้วอ้อมเรือนยังทำกระทู้ทำหลัก
ฉันก็เป็นเท่าแต่ปากไม่เก่งทำไรดอกทำลูก ทำจนทำหลักการงานหม้อไม่อยากจะทำ-----เลย
ทั้งเรือเมล์และชาวประมงจะตายโหงย่อนความประมาทสี่ตีนยังยอมพลาด เขาอุปมาอุปมัย
ไปยิ่นแลเห็นคนล้มตกถล่มทับคน หลายตีนมือก็ล่าไม่อยากจะสร้างลูกให้ใครรัง-----คน-----เลย

21. (หญิง) แต่คนขยี้รื้ออยู่เขาก็ยังหุง-----ไปรื้อหญ้ามันไม่แนนอนดอกมนุษย์มะนา
เขาตายบ่อยเป็นร้อยเป็นพันพีปลงสังขารแล้วหรือยังทำงานเหนียวก็เลยนอนไม่เลยร้อนเลยหนาว
ไปเห็นเขาตายใจเลยเศร้าไม่นึกสนุกเอาเลยนางแขนงสังขบเขาไม่ทิ้งเลยนมเลย-----เนยมา
ตายยับตายย่อยตายน้อยตายใหญ่ขาดอีกซิเงินหายเงาะตายอดตายอยากมาตายลี้ตายลับพอ
ปานตะขาบอยู่ใต้หลักพวกเมียหลาย ๆ อยากให้เขาโรมมาทับให้ตายเลย

22. (ชาย) ปลาลงทำสี่เงาะก็แพงจะไม่มี-----ท่าเลย ไม่หน้าละหน้าวางมันคนละอย่า
ดอกนาเวย พวกที่ได้เมียหลายมันเกี่ยวกะตีกถล่มไม่ละร้อนละเย็นของมันเป็นคนละอย่าง
พระศีลขาดวัดร้าง กะฉวยยามไม่ลาโยมเห็นชนมก็ละอยากบางพี่ก็ลาชักลา-----ยิ่น---ยังไม่
ทอดยังไม่ทิ้งถ้าไม่จริงแล้วไม่เถียงเพราะมันเรื่องคนละเรื่องมาทับถมมันไม่ถูก จะให้หนูเมือง
มันหนีแมวเขี้ยวนี้แม่แก้วมณีนุชผัวได้เมียใหม่เลยว้าใส่หมู้อย่างนี้-----มึง

23. (หญิง) เมื่อยามแล้งฝนไม่ลงแล้วผักดำลิ่งดง-----มันก็ไม่ลัดพ้อออกจากดึกเมียไม่
ตายชาขาวาชาข้ายก็ถูกตัด พอปีกว่าเลยผัวไม่เกี่ยวเขาซังไม่เหลียวเอ๋ยไม่แล ได้ปีชงอย่าว่าขอ

มาว่าก่อว่าสร้างคือฉันเห็นเป็นตัวอย่างไม่ใช่ข้าจะว่าแสะแต่พอหมดยศศักดิ์เขาก็ไม่ว่าลืกว่า---
ซึ่งอยากทดกะลองเลยพอทองกะไหล่ผิวไปมองแต่ความใหม่ให้เมียนอนร้องอยู่กะลูกไม่จับหมา
ออกหนีแมวดอกเนอพอแก้วมณีมุขเขาวาเหน็บเลยเจ็บแทนหมุ่ยังงั้นนี่----มีง

24. (ชาย) จักจะมาอ่อนใจโอเหมือนยังใจอาย---ใจอี ถ้าต่อยมวยไม่สมคู้มันก็ดูไม่ค่อย
ดีอย่าเที่ยวไปว่าคนอื่นเลยแม่ขึ้นใจเออ เห็นเขาหละเขาหลวมน้ำไม่ท่วมดอกเขาลอย ใครก็
อยากลองของอร้อยเลยเที่ยวไปด่าว่าเขาเลยอยากนอนเกยให้เขาหลับก็นึกกลัวเขาลับ----เขาสี
ฝนละลีมมีสินยังมีขึ้นมีลง แต่ภูเขายาวโค้งยังมีไหล่มีขึ้นมีหลิน กินเนื้อสันทุกว่าอยู่ยังอยากกิน
หมุ่มัน ๆ หนีบ หัวใจมนุษย์มันสุดบ่อนไหนจะรู้มัน----นี่

25. (หญิง) ไม่มีผู้ต่ำผู้แข่งพอจะเป็นผู้แย่ง-----ผู้ซึ่งไม่ใช่สมมติพูดเล่นคือฉันเห็นมา
จริง ๆ มันสุดจะอันพวกฉันเองเลยแต่งเป็นเพลงใส่ผู้ชาย ไม่ว่านายว่าเจ้าเหมือนกินเหล้าว่า
จอก ฉันห้ามใครไม่ได้เลยแกล้งด่าพอจะใจ ๆ เหมือนยังเรือเขาพายว่า---แจว สงสารกล้วย
หนวยไม่อ้วะน้ำไม่ท่วมดินไม่อินเมียหมดสภาพผิวกลับเป็นอื่นฉันเลยอันคิดไม่ออกพอแมวลาย
มันข้ามโลงเลยคำกรงเป็นคำหลอก เขาวามนุษย์เราเกิดมาจากสิ่งมันจริงทุกคำ----แล้ว

26. (ชาย) ได้ยินร้องกาก็คือกามันก็มีสองขา---คือไก่แต่พอผิวขาดสมรรถภาพเมียต้อนรับ
แต่คนใหม่อย่าใส่ร้ายแต่ฝ่ายพี่ผู้หญิงก็มีอยู่คือกัน ทูราผูกทูรามัดทูราหมัดทูรามวย ทั้งที่ตัว
ผิวป่วยนอนในมุ้งทรมานหมุ่บ้านทูราหมีหนูหรีงมันวิ่งหนีทูรา---แมวอย่าตั้งท่าเข้ามายั่วจะมา
กล้วมาย่าน ผิวรอดตายแต่กายพิการชวนหนุ่มมาเยียมมาเยาะมาเย้ย เทียวกันเลอะกันเลินมัน
ก็ไม่เกินกันเลย พวกผิวหลาย ๆ อยากให้ถล่มทับโมมคือกันแล้ว

27. (หญิง) ดอกลั่นทมทำตัดเองก็ไม่ทำตัด----ทำทอน เห็นปีการปีการจากกะฉัน
แต่ปีก่อน มายืนนั่งอยู่หน้าห้องมันก็ต้องถามไถ่ นึกกลัวน้ำอากร้องเหมือนขายของระอาร้านจาก
กันไปหลายวันพี่จับหยิบอาชีพอะไรยกเรือนใหม่ระอาจอดงเล้าหญิงเกิดพ่อยอด-----อาร์
ทำงานอะไรให้ชายเล้าเหมือนกองเข้าใช้งาน นอนเฝ้ารูอยู่บ้านหรือเดินเล่นเที่ยวฉายหล่ออยาก
กินนอกกินในจักได้อะไร กินหนอ หรือไม่ทำไม่พี่ขายนาแม่เฒ่ากิน----นี่

28. (ชาย) ดีเจ็กดีจิ้นเหมือนยังทอดกฐินดีจงทำให้ไก่อัยของพินนเลยยืนเหมือนคน
ขาดพ้องแม่แก้มหอมมาปากหาเลยตัวข้าก็ดีใจ เป็นแม่หญิงหยั่งอย่าหลังดาซังใส่แม่ยาพี่ทำทั้ง
ไรทั้งนาไม่เคยไปหยุงกะทรัพย์แม่ยายอย่าฆ่าให้แม่ย่าฉันก็กลับแม่ย่าแม่---ยิง ไปเห็นหอกี่ว่า
หอไม่ว่าห่อว่าหิง อย่าพูดในเรื่องไม่จริงให้นึกโมโหหลายว่าเหว่ย อยากถามแม่พักจริงเน่าหอ
ให้แก่เล้าความจริงเนอไหนว่าแม่ยายจะขายนามันแม่นจริง ๆ-----นี่

29. (หญิง) ตอนกล้าเพลื่นเกินbung แต่บางทีก็เกินlung-----เกินป้า จักใครแน-----ใครนำมา
เที่ยวถามเรื่องขายน้า ฉันเป็นหลานเป็นลูกมันดูถูกกันไปเกินไป ลูกประจำก็ไม่คลองเชิงไม่ร้อง
เชิงไม่ขอ โฉนดก็อยู่ ธ.ก.ส. แต่จักจะขายหรือไม่ขายเป็นคนดีมีหัวใจเรากียังไม่บ้าไม่-----เคอะ
อยู่ใกล้ ๆ ถัด ๆ ก็ตัดเป็นทาง ๆ เหลืออยู่ติดป่าเป็นนาไร่ร้างขาดคนไถมานานแท้ ๆ อยากดูนี่ดู
นั่นถ้านานทุนอยากดูแน่ บึงน้อย ๆ มีหญ้าเขานกบอกเขาไปดู----เนอ

30. (ชาย) ไปป่าไปดงฉันก็เดินไปกรง----ไปดิงไม่แจก ๆ จำย ๆ ถ้า मैंจะขายจริง ๆ
ยังงั้นน้องเจ้าของนาแกล้งพาฉันไปดูบ่อนเดินเกริ่นก็ว่าเก่า ไม่ว่าขาวว่ากว้าง จะโดน
เขตทางหลวงหรือโดนป่าช้าดอกวาก จั๋วจะอยู่ไหมว่าเกวียน คนอุดรเห็นเดือนว่า----เก็ง มีหน้า
หาบหน้าเข็นแต่ก่อนมันเป็นของใคร น้ำถ่วมกล้าดาหรือโง่หรือมีคนชุดคั่นนาคอย คั่นนาก็
แห้วเป็นวา ๆ มองดูหญ้าก็หวอย ๆ ที่ดกรางวัดนี้ยังปล่อยว่างกว้างเป็นเวิง ๆ

(หญิง) ต้องหมั่นค้าหมั่นขายเหมือนยังเล่นไฟ----หมั่นชา อย่ามัวมาดิคั่นนาคุดมัน
ไม่โฉนดเตนาข้า ถ้าพ่อคุณหมั่นคงก็ตกลงให้มันคือลองวัดกระแสน้ำไม่สิ้นมาพูดกันใหม่สา
มาดิแต่หนองมุนนาแจะซื้อหรือไม่ซื้อ ฉันไม่ถือฉันไม่ซาบ่อนหนองน้อยมุนนายังไม่-----ทรา
มเป็นปีวันปีมือเขาถามซื้อแต่ปีใหม่ โฉนดของน้องไม่หายไปไหน ฉันเสียค่าที่ทุกปีมา
อย่ามัวข้ามคลองให้ท้องคลอนเลยเนอฟอก่อนทองขา แต่หลักเขตนั่นอย่ามันคลุมแล้วก่อน
ทอง-----คำ

เพลงท้วงถาม---บังอร

31. ประเพณีเพลงเรามีมาแต่เก่าก่อนเขาก็ว่าไปตามตอนตามวรรค---แต่หนังยังเที่ยว
ถ่ายทำเพลงก็ต้องถามทายทักให้ถูกแบบแนบเนียนไม่ตามเวียนตามแวะ---ถ้าเป็นราก็ล้อ
หลวงมมองดูความหล่อลดไวตามิลในกายหมดนี้เชิงหย่อยลงหล่อแหล่ ๆ ไม่พูดต่อแหล่ล้อเลย
คอยฟังไว้พี่ชายเอยไม่ต้องล้อหล่อน -8- ดูหน้าก็จืดชืดชาไม่หลบหล้าหลบหล่อยหรือว่าความ
หนุ่มค่อยเหลือน้อยความหล่อเลยลดหลบหลีก---หลงเที่ยวชุกช่นนี้ยังชุบชืดไม่ต้องปิดบังอีก
ถ้าเป็นโรคเอดส์ก็อย่ามัยอายจงเล่ากับบังอร-----

32. ถึงพี่เป็นมนุษย์สามันได้ก็เกิดมาทันยุคสมัย-----เพราะงานเดือนสามเดือนสี่
ก็พากันมีมากมายคู่เคยหยอกเฝ้าภรรยาที่ห่างมาไกลเสมอ----ฉันกลัวจะหลวมตัวสาหร่ายหลง
หล่อยสนุกสนานสงสัยว่าเลือดจะบวกล้นไปเช็กร่างกายไว ๆ สาเนา ๆ อย่าพากันเพลินนานสา
หน้าแล้วก็อย่าซาพระชาเถร -8- สถานเริงรมย์เมืองโคราชก็มีลอยมีล่องโอชาถ้ามลท์เทียนทอง
ทั้งนิวซีลอบมีหลาย----มันแต่งย้วยอผู้งามหยดหยั่งกลัวแก่จะหลงตัวไปแสงห่าน เปิดตีนมือ
เปื่อยจะรู้สึกตัวเป็น----

33. มีบ้านจะต้องมีวัดแต่เจ้าฟ้ามหากษัตริย์ท่านยังมีวัง---หรือใจดีพี่เก่งเป็นหมอ
เพลงดั่งดั่งเล่นงานล้าติดมาหลายยังไม่มีไหวมีแหว---หากใครมัวเมาบายนมุขเมียและลูกก็เศร้า
สลดไม่หลงรูปเสียงกลืนรสก็นับว่าพี่โชคดีสาแล้ว ๆ หาบเข้าแล้วชาลานอย่าไปหลงซาพันชา
ล้น -8- เขาว่านักกินไม่เท่านักเล่นสุกรรมเวรกันหนักหลายฉันรู้เชิงชั้นพวกเพลงผู้ชายล้วนแต่
เหลี่ยมยอดนักเลง----บางคนติดมวบบางคนติดม้าบางคนก็หาเบอร์เก่งไม่ค่อยกริดกรายดู
เชิงกรีกกรองหรือคิดเรื่องเบอร์กิน-----

34. เคยเห็นมาเพียงมาพอเหมือนยังผ้าเขาทอมาผั่ง---มนุษย์เกิดในโลกก็ชั่วดีมีหลาย
อย่างมิใช่ว่านางบังอรจะแต่งกลอนเอามาพูด-----โบราณกล่าวเล่าก็สวว่าจูงวัวควาย
เข้ากระบอกถ้ามีติดคิดไม่ออกก็หาไม่ยั้งไปเกิดกะบุตร ๆ ตะเข้ยุคกะน้ำกะบกคงจะตรงทั้ง
กะโบกกะเบอร์ -8- งานเดือนสามเดือนสี่เดือนห้าได้ให้ภรรยาเท่าไรหมื่นกำลังน้ำมาปลา
ขึ้นใครก็ต้องหวังรายมั่งรายมีหรือจริงอย่างฉันพูดไม่หยุด ไม่พัดหลงให้แต่ยักษ์มันกินนี้
อย่าหลงมากหนักสักหน่อยไรนาจะไม่มีทำกินเนอ-----

35. ทางเพลงโคราชพูดถึงว่าใจรักแก่จะเล่นไปอีกสักปีเหล่า---หรือว่ายังหวังโยจะเบ่น

ไปจนเฒ่าลองบอกให้แน้อย่าแซะเชื่อนเป็นปีเลื่อนปีลอย----พ่อแม่เป็นนายหรือทำนาแล้ว
การศึกษาจบหมอไหนหรือว่าเที่ยวซูดแต่ยาขายมีเงินหนาคือหมอนน้อย ๆ เล่ามาสักหนอยมา
ไหนเหมือนเขกเฒ่าเฝ้าอาศัยเป็นหมอเนอเมืองย่าโมก็เพลงมีใจของดาเนี่ยัง

36. เขาว่าไก่อามก็เพราะชนคนจะงามก็เพราะแต่งฉันเห็นพ่อหม่อมมาใหม่ ๆ ว่า
แต่ไม่ใช่นักแสดง บัดแต่งกายทำไมยังงามไม่พอลำพอเตี้ย ทำไมมันบอกปานนี้เหล่าเหม็นไม้
ยาวหนี่ล้าดูพ่อคุณตอนหัวค่ำพี่ซังไม่หล่อปานนี้เลย รถไถดิดละโลกเขายังขับหนีตมหนี----เลน
ได้กินเหมียงเลี้ยงคำจะเลี้ยงน้ำเลี้ยงข้าว ตูรินเรียงเราไม่ผิดกะคนเลี้ยงควายรำมียกมาย๊ะ ๆ
แล้วก้าวขาออกย้วย ๆ คือคนยืนยิ้มกะสามแยกเมื่อตอนเย็น ๆ

37. คนเราต้องปากกินมากโหดมันก็ยังอึด----ยังพองคนมากก็มากก็มายจะไปทาง
ไหนเขาก็มองฉันอยากจะคุยกะแกสักคำหมดแนวคนงามหรือพี่น้องผ้าไหมลายทองไม่ลายท้อ
ลายถอยตอนลูกใหม่ ๆ ยิ้มใส่เด็กน้อยมันร้องให้ตั้งหลายทีเหมือนเปิดลำน้ำชีอาลัย----ท้อใจ
น้องนี้ท้อไม่อดไม่ทนเขจเรียกว่าคนขับไม้ทั่วพอผัดแป้งแต่งตัวซังงามแท้ ๆ ฉันคิดไม่ถึงพี่น้อง
ก็นั่งหลายคนแน่เขาว่าแกและคนหนึ่งนัดดูนาน ๆ คือควายนอนลงโคลน นอปัตดูนาน ๆ พอ
ปานเด็กน้อยดิดโคลน ----นอ

38. นึกอยากเจอหน้าพ่อคนดีหนักเหมือนยังแถมผัก----ดีหนาน เองกระจัดพริต
พรากจรรจากันนานทั้งปู่ย่าตายายแกอยู่สบายดีนี่ในจิตใจก็หมายมั่น กุศลศีลทานก็ยังไม่มา
อยากเดินเตรียมไปเยี่ยวย่าแต่เงินซื้อหมากก็ยังไม่มีการเฉอดีหมายมังฉันไม่พูดหมายหมาย
หมาย----เมินฝนมันแห้งแต่เดือนห้าเลยขาดทุนนานทุนไร่จะหาบจะคอนเอาของไปขายก็กลัวจะ
สูญทุนรอน จะเก็บสสิ่งไปพึ่งบาทเถอะน้องก็ขาดทุนก่อนอยากยืมของเก่ากะบ้าแก่ไปทำทุน----
เกิน คิดมาคิดไปอยากขายของเก่าฉันทำทุน-----เกิน

39. ร่มเก่าหากางมันก็ต้องหาร่าง----หากาย มันหนักอกแต่บังอรไม่มีบ่นจะสบาย
มาทุกยากกะปากท้องเองก็ต้องหากิน แมวเฒ่านอนกระโถนเพราะว่าผลเองกระทำ มาหาเข้า
กินคำไม่หวังได้ทอดดอกพระกฐินจะวอนพระอินทร์มาเป่ล่ากะถาคงไม่มีกะละกะ-----เถย มา
เสียต้นเสียเดาเหมือนเกวียนเก่าเสียตม ปากเจ้าของก็แทบไม่คุ้มจะขายที่ดินก็นึกเสียดายจะว่า
เป็นผืนมันก็ไม่พอเพราะแม่พ่อฉันให้เอาไว้มีที่ติดดกก แถมดกรางวัดจะใครจะเอา-----เวย

40. จักใครจะเห็นความดีเหล่าเหมือนยังหาบเข้า----ดีลาน คนรู้จักก็นับถือกันได้
ผ่านไปผ่านมาถามหากดีแล้วคนแรงมีก็เข้าเมืองมองแต่เสียวกะโชคกะหวานสงสารคนเฒ่าเฝ้า
น่านนั่งต้องหมองคือกะแมว ๆ จะสมมติพูดไปมากก็กลัวเพื่อนหมู่จะตกระ-----หมาแกคงจะ

เกิดรุ่นเดียวกันกับคนทางบ้านแม่ย่าพ่อปู่ มีเรือนชานบ้านอยู่ไม่พ้อเจ็บพ้อป่วย ไม่ย้ายซักย้าย
ถึงถ้าคิดถึงแม่ยายด้วยให้ห่อหมากแล้วจะคอยไปฝากแม่ยาย-----ดา

เพลงท้วงสุทธิ

41. รูปก็ตำงามพอทำให้น้องพาก-----น้องเพียรฉาวโฉ่ทั้งกระซอปลั่งลือมาหลาย
เดือนเขาวาดนเพลงดีแท้สุทธิหนองไผ่ คิ้วก็งวยไฉ่อย่างงามรูปก็ต่ำอยู่ยั้งเสียงก็ครากปาน
ปากตันดาสพี่เป็นหัวหน้าเขามายังงิพ้อคนงามอย่าทำงอนเป็นเชิงยังคดยัง-----งอ เชิงอ้วน
ท้วมหลักฐานหรืออาการไม่ทำทำยั่วชวนทุกอย่างรูปร่างต่ำก็ดูสง่างพาทิ เวลารำพลิกมือเล่น
หรือพี่เคยเป็นมวยนี้ ดูเสียงก็वलหน้าให้เขานำไปหัดมวย-----นอ

42. (แก้) จะโอดจะครวญเสียงคาบางที่ก็ว่า-----เสียขาดคนนั่งฟังสำเนียงเขาบอก
วาเสียงมหาอำนาจ น้องรูไหมว่าแม่หน้ามั่นต้องเกิดเป็นคนเสียงแข็ง ถ้าใครพูดกะเข้าผิดระวัง
มีดจะคาพุงไม่ยากกำเนิดเกิดมาสูงเพราะตั้งฝ่าราคา-----แพง ๆ จะแต่งภูมิแต่งเพศก็ไม่มีค่า
เหตุค่า-----ผล ที่เคยนินเคยทาดงป่าก็เคยถางฉั่นกรากกร้าทำหลายอย่าเคยลำบากเคยยาก
เคยทุกข์ เสียงมาอันตันอีกไม่ขึ้นนาสิกขึ้นเสียงจุมุกแหบมากย่อนพากษ์มวยดอกแม่ดา-----มน

เพลงถามข่าวที่ไปแสดงออกอากาศ

43. (ถาม) เขาทำแก้อีตี่นั่งเองก็อยากดีหลัง-----ดีหน้าตั้งแต่สุทธิหนองไผ่ ตัดสิน
ใจตั้งกระพอไกล่เดือนแปดเดือนเก้างานยังเข้าดี-----นี้ ไม่ว่าเสียว่าแพงเขาซื้อแป้วงาทาพอจะ
อยู่สุพรรณษาไม่กลับถิ่นดอกวาทิ ลาวยังติว่าไทยแต่ไม่มองว่าพายว่า-----ถ่อ เขาหมายเจ้าหมาย
ของหรือเงินทองพี่ไม่ขาดนำเมียลูกมาอยู่โคราชมันพ้อคุ้มหรือไม่คุ้มบ่าวไม่นึกว่านายคงอยู่
สบายดอกวาทิหนุ่ม สนุกสนานกว่าทำนากะบ้านดอกวาทิ-----นอ

44. (แก้) จากบ้านเดิมมาอยู่ดาไม้ไผ่ได้อยู่ป่า-----อยู่ดอนไม่มีคนมาพาบเคียดให้พ้อ
เดือดพอร้อนมีพี่น้องร่วมคณะฉั่นก็กะว่าอยู่ได้ไม่น้อยมากมีขมิมาก็พ้อประทะพอประทังใช้บ้าง
เหลือบ้างพ้อมีทุนอุ่นประทัย ๆ เหมือนลงแพเรือพายประ-----ถ่อ อยู่กะลูกน้องวันหนึ่งก็เหลือ
สิ่งเหลือบาทไม่ใช้สอยเซสาตหมดบ้างเหลือบ้างหัวหน้าคณะจะรายหนักแต่ก็ไม่ยากเท่าไรนาง
ทำไรทำนาพี่จะได้นอนปานนี้อะไร-----นอ

45. แหขาดที่เขมีทั้งที่แก้-----ที่เข้าอายุก็รุ่นยังไม่หลายมาตัดสินใจตั้งกระกล้วยสกุล

ไม่ประกอบรอบคอบเท่าที่ควรกลัวใจแรงใจรุ่นคนวัยรุ่นใจร้อนไม่แก่พรรษาหน้าอ่อนพอลมลิว
จะใจรวนแต่อย่าด่วนใจร้อนมาทำใจหาใจ-----เนื้อใครจะเล็งเห็นใจเหล่าเหมือนยังลาวกระจาย
ลำนันช้องขัดทุกคืนทุกค่ำอย่ากินเหล่าแล้วใจลอยเห็นลูกน้องหย่อยตัวนั่งแล้วหโระวังตัวน้อย
ได้เป็นหัวหน้าตั้งแต่ยังหนุ่มอย่าลืมตัว-----เนื้อ

46. ทหารนายสิบปลายลักให้พาปลายยก---ปลายสง คนดีมีประโยชน์ต้องต้นคด
ปลายกรงกระ-----เห็นดีก็ดีให้สุดอย่าต้นกุดปลายเสียกระเฉอใหม่ลายหมั่นเขายังสานสาย
มาพอได้ตำแหน่งเป็นหัวหน้าอย่าชี้เมาหลายเมียไม่ลายเบื้อลายเหม็นอย่าให้เขาส่องมองเห็นว่า
ลาย-----มีหนทางกว้างก็คือไกลไม่คือกายคือกองความผาสุกของน้องให้รักก็รักกันคนเราสนุก
ที่ไหนก็พอใจอยู่ที่นั่นไม่ยอมไปนอนในบ่อนลูกน้องด้วยเขาสักที-----นี่

47. จะเคยประนามสักคนนี่ตลอดคนพี่-----คนน้องยังไม่สร้างความชั่วพาตัวเศร้า
หมองเคยทำลูกน้องคนไหนเสียหายสักคนนี่ เพื่อนหมูกี่เคยมีปู้ยาก็เคยมองจะเข้าไปนอนบ่อน
ลูกน้องเปล่าสาเลอไม่เคยมีเหล่าพี่ก็เคยเมาแต่ก็ยังไม่เคยเมิน-----เคย-----เหมย ไม่เคยจะ
เหล่นใจร้อนให้ใจถอนใจรอ ไม่เกินจ้ามทำให้คือเหมือนปากร้ายใจเร็วหวังตั้งตนเป็นคนหลัก
ฉันไม่อยากเป็นคนเลว เขาเรียกปาลุงไม่ทำเป็นสิ่งเหมือนคนบางคน-----เลย

48. อย่างนำลูกน้องเล่นไฟนิ้วเมือนยังฉ่างตะพายหนังกระเทินทำได้ก็ทำให้สม
หน้าไปสาทุกอย่าอย่าได้ฉนวนภายนอกหล่อหลอกภายใน อย่าเสเพลคะนองพาดมีกระดานให้น้อง
พาดอย่าหลายเมียเสียประวัติพื้นเพคนหนองไผ่ถ้าทำดีแล้วจะให้น้อง-----ทา มวยเสียคะแนน
ย่อนลูกอับพาลูกอับลูกน่น คนดัง ๆ ที่ตั้งไม่ทนย่อนหัวหน้ากินลูกน้องคนไหนเหล่นเชิงเข้าสู่ให้
ตามดูตามมองหมอเพลงมาเมืองทั้งพ่อทั้งแม่เขาไม่ได้ตาม-----มา

49. เพลงดีเข้าใจต้นคงไม่ใช่คน---ใจดำไม่เสียทีคนโนนไทย---ที่มีใจเที่ยงธรรมถ้า
หมั่นนึกทำเช่นนี้ฉันก็ดีใจด้วยให้มีสุขทุกถ้าหมั่นนึกทำเช่นนี้ฉันก็ดีใจด้วยให้มีสุขทุกยามสหาย
ห้ายามสิบให้เก็บหอมรอมริบเผื่อเคราะห์หายามช่วยให้ยามชื้อยามสัจย์อย่าได้มียามหวาด
ยาม-----เสียว เป็นคนใหญ่ใจเย็นได้ฟังเป็นฟังตายไม่เสื่อมเสียเรื่องนิสัยรู้จักตนฟังตน เพราะ
ความดังไม่คงที่แต่ความดีมั่นคงทน คนมีอำนาจถ้าขาดเที่ยวธรรมก็ไม่หมั่นคง-----เที่ยว

เพลงแก่เขาท่วง

50. กินหมูมันก็ต้องมันบ้านนี้เขามีกาน....ก็ต้องมา เพราะผู้หญิงมาได้แล้วผู้ชาย

ก็มาด ชายสองหญิงสองไม่ต้อหมองต้อหม่นเอากำเนิดเกิดเป็นข้าไม่เคยว่าเสียดสีใครขาด
คนเดียวก็ขาดไม่ได้คือมันไม่ครบสี่คน ถ้าแม่หม่อมอยากได้น้ำมนต์จะให้สักสี่....ชั้น เป็นคน
เด็ดคนดวงไม่หนามาทวงเลยคนดี เพราะว่าธรรมเนียมเขาแบบนี้มันเล่นไม่ได้ ดอกคนเดียว
เสื่อมันร้องเจ็ดปีครอดกอดเดแม่ดอกจำปีเขียวหมื่อเพลงบ้านข้าหาหาค้นมาหลายปี.....ครั้น

51. เสื่อมันโตไปหมดทั้งตัวเขายังวัดมาหัว.....มาหาง อย่างกลัวเขาจ้ำกลัวเขาจี้
หมื่อเพลงดีที่เขาจ้าง อุดสำหันธ์ตามจนใจเด่นย่อนอยากเห็นยังมาหา เหมือนงัวหมู่ตามหมู่เขาข้าว
หมู่ตามหมู่ เพราะอยากได้ของดีเลยหนีแม่ตามมา เดินบุกป่าตามเมียก็ไม่มีตามเปือตาม.....
เหม็น อยู่คนละเขตคนละชั้นเวลาหมั้นเวลาคง มันต้องเหลนร่วมโรงไม่ว่าไชนว่าละครถึงทุ้ม ๆ
ยาม ๆ เวลารำ ๆ ย้อน ๆ ถ้าขาดคู่มันดูยากแม่เนื้อเย็น ๆ

เพลงแก่เขากามข้าวเรื่องปู่ย่า

52. ไม่มีใครเที่ยวมาตามเสียดตามแทงเหมือนยังเขาซื้อแบ่ง.....ตามทา ก็พอกินพอ
อยู่ดอกเนอปู่กับย่าแต่ว่าส่วนคนเฒ่าแก่ก็อยู่ไปตามเฒ่า แก่นังโงะจนพูดไม่ออกเมื่อก่อนมัน
ไม่อ่อนสาวน้อย ๆ มาชวนแก่นอนแก่เมื่อยเฒ่าแก่เลยไม่เอา จะบอกเล่าแบบไม่อายบางทีก็
หมายอายหมาย.....อี แทบจะอยู่ไม่ยืนไม่ยาวเปิดเฒ่ามันไซ้ไม่ใหญ่เห็นลูกหลานขึ้นตบมาให้
ก็นั่งสายหยึดอยู่ไม่หยอก มาคลำดูหัวใจเดิมไม่หึกเหิมในใจดอก สามเดือนสี่เดือนขึ้นทีเดียว
ก็นอนใจ.....ดี

53. หูดาก็ได้แต่ลายเตแม่เครือไม้.....กระแดลง เพราะว่าสังขารมันไม่ค่อยหมั่นคง
เฒ่าแล้วก็เฝ้าเรือนดูแต่ลูกแต่หลาน พูกหมอนนอนมีแต่ก่อนแต่ก็ก็นอนมาแยกกันอยู่แล้วปู่กับ
ย่าแก่นอนใครนอนมัน นอนวันนอนมือแก่ก็แทบจะนอนดื้อนอน.....มีน บ่อนเคยเอาก็ละเอา
เพราะจัวเฒ่ามันลาแอก ของเหลว ๆ พอเคี้ยวแหลกคินเอาแต่บ่อนละเอียด แก่เข้าบ่อนปานนอน
ไซ้เขาเรียกหลายก็นอนเคียด เอามือ คลำดูดำเคี้ยวแล้วกลับไปนอน.....คิน

เพลงว่าแกต่อนเขาว่าท่วงและกามข้าว

54. อยากตามเพื่อนตามหมู่เหมือนยังป่าดหมู.....ตามมัน ไม่มีวังมีเหงาพอรู้ชั่วว่ามี
งานอยากเห็นหมื่อเพลงพอใจเพลิน จันก็เลยเดินตามมาฟ้าคำรามเมื่อยามฝนยังผ่าเอาต้นหว้า
ตาย อยากเห็นลองแต่ของใหม่ ๆ พอจะหน้าจะตา พอเหลือบชะม่นเห็นดัง พี่ก็ไม่ว่าเถียงว่า....

ตุ่มมัดหมี่สีมองเขายังย้อมสีใหม่ จะดีแน่สักแค่ไหนหนอเพลงเมืองราชสีมาดอนแรกไม่กล้า
จะมาดอกจันคนบ้านนอกธรรมดา เขาสีว่าน้องมีของดีเลยตามมา.....ดู

เพลงว่าแก้ดอนเขาถามข่าวว่ามีเมียหรือยัง

55. เพื่อนหมู่ก็ยังไม่มาก การงานก็ไม่หมัก.....ไม่หมม ยากปานไก่โอกตองต้อง
กองหมอนจนอกตรมจิตก็หมายมันเพราะเมียฉันยังไม่มี ฉันเป็นทุกข์เอาหลายแท้ กลัวลายแก้
ลายเฒ่า นอนกะบ้านฝันเห็นสาวเยียวทั้งก็หลายที แม่ผ้าสีลายไทย นึกกลัวแต่ลายกายลาย....
ถ่อ ดูตาดูหน้าก็สำนึกเมียจะมีอะไรกะมัน เย็นเข้าก็เข้าบ้านกินข้าวในห้อมกะพ่อกะแม่จะเคยเห็น
นมเมียนี เพราะฉันไม่มีเมียแน่ปะมันสนุกปานไรนอดอนได้เมีย.....นอ

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 6 เพลงขอภักย์ (27 คำกลอน)

เพลงภักย์ เป็นเพลงโดยจะร้องขอภักย์ซึ่งกันและกัน ว่าถ้าหากการแสดงคืนนี้ มีคำ
หนัก เบาไปบ้างให้ถือว่าเป็นการแสดง โปรดจะร้องขอภักย์ซึ่งกันและกัน ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. เต็ดมาเตียวถ้ายากให้เปรี้ยว-----ต้องกินมะดัน เวลาเคี้ยวของกินฟัน กะลั่น
กระทบกัน มันจริงแนอยู่และน้องแต่มันเป็นของธรรมดา จะส่งนิสัยทำไมสาวจับไม้ยามไม้สั้น
น้องมีของต้องการแม่คนชื่อไม่ถือไม่ชาถึงงามขึ้นจะขึ้นเสียง พี่ก็ยังไม่โครกไม่----เศร้าจะใส่
ไม้เอกไม้โทพี่ก็โมโหนางไม่ทันแต่ผิวเมื่อยอยู่ด้วยกันทั้งเตะทั้งถีบเขายังไม่ทิ้งต่อหน้าลูกบ้าน
กำนันผู้ใหญ่พี่เคียดไม่ได้ดอกกะผู้หญิง ไม่เคียดผู้หญิงก็ยอนอยากหยิบบ่อนใบพลู-----ยาว

2. รายนินรายทาเหมือนยังมีคาถา-----รายท่อง ครั้นจะพูดไปมากมันก็หนัก
ในสมอง ถึงว่าแสะว่าเสียด จะเคยเคียดอะไรเธอ ชังมนุษย์จะอยู่ที่ไหนทั้งที่ไรที่นาถ้าเห็นมัน
ไม่เข้าท่าก็เปิดนมสักทีเนอจะจับดูเธอสักทีพี่น้องเหมือนยังแมวเคยมองที่-----หนู ถ้าได้กอด
เย็นไม่เกลียดจักจะเคียดทำไมกัน เวลาติดประชิดประชันถือเป็นกีฬาข้าไม่เกี้ยว ไม่ถือแบบ
พวกคนบ้าไปนั่งดำเขาคันเดียวทำใจดี ๆ แล้วออกมาเดินให้ฝูงคน-----ดู

3. กินอ้อยแซมหมายข้อเหมือนยังโบกเคยเคาะ----หมายตี เล่นเพลงเคาะเขาใจตัน
พวกฉันมันคนใจดี แต่ว่าคนแนวข้าพี่เมียดำก็ไม่เคียด จะว่าเกลอว่าเสียวหรือว่าเปรี้ยวว่า
ส้มแล้วแต่น้องเจ้าของนมจะว่าแสะว่าเสียดจะโกระจะเกลียดโอวสาวแล้วมาเที่ยว ว่ายาว

ว่า----สั้น มีนาซาก็ดำถ้าไม่ดำ แล้วก็ค่อยฉันไม่ใช่แนวคนใจน้อยเขาแข่งดำซาก็ได้ยกเรือน
มาตรงกายมูขอย่ำทำเหมือนลูกสะไภ้ใหม่แต่เมียดำเวลาเมายังให้อภัย-----มัน

เพลงว่าขอภัย

4. พี่เดินมาเต็ดมาเตี้ยว ถ้าอยากให้เปรี้ยว.....ต้องกินมะดันเวลาเตี้ยวของกินพื้น
กะลั่นกระทบกัน มันจริงแน่นอนและน้องแต่มันเป็นของธรรมดา.....สอนิสัยทำไมสาวจับไม่ยาว
ไม้สั้น น้องมีของต้องการแม่คนชื่อไม่ถือไม่ซาถึงงามขึ้นจะขึ้นเสียงพี่ก็ยังไม่โครกไม่.....เศร้า
จะใส่ไม้เอกไม้โทพี่ก็โมโหนางไม่ทัน แต่ผัวมีอยู่ด้วยกันทั้งเตะทั้งถีบเขายังไม่ทิ้งแต่หน้า
ลูกบ้านกำนันผู้ใหญ่พี่เคียดไม่ได้ดอกกับผู้หญิง ไม่เคียดผู้หญิงก็ย่อนอยากหยิบบ่อนใบ
พลู.....ยาว

5. รายนินรายท่าเหมือนยังมีคาถา.....รายท่องครั้งจะพูดไปมากมันก็นักสมอง
ถึงว่าแสะว่าเสียดจักจะเคียดอะไรเธอ ชังมนุษย์จะอยู่ที่ไหนทั้งที่ไรที่นาถ้าเห็นมันไม่เข้าท่า
ก็เปิดนมสักทีเนอ จะจับดูเธอสักทีน้องเหมือนยังแมวเคยมองที่....หนู ถ้าได้กอดเป็นไม้เกลียด
จักจะเคียดทำไมกันเวลาติดประชิดถือเป็นกีฬาซำไม่เกี้ยว ไม่ถือแบบพวกคนบ้าเที่ยวหนึ่งดำเขา
คนเดียวทำใจดี ๆ แล้วออกมาเดินยิ้มให้คน.....ดู

6. กินอ้อยแซมหมายข้อเหมือนยังโบกเคยเคาะ.....หมายคือ เล่นเพลเดาะเข้าใจต้น
พวกฉันมันคนใจดี แต่ว่าคนแนวซำพี่เมียดำก็ไม่เคียด จะว่าเกลอว่าเสียหรือว่าเปรี้ยวว่าส้ม
แล้วต่อน้องเจ้าของนมจะว่าแสะว่าเสียด จะโกรธจะเกลียดไอวาสาวแล้วมานี้ยาวว่ายาวว่า....สั้น
มีนาซาก็ดำถ้าไม่ดำแล้วก็ด้วย ฉันไม่ใช่แนวคนใจน้อย เขาแข่งเขาดำซาก็ได้ยกเรือนมาตรงกาย
มูขอย่ำทำเหมือนสะไภ้ใหม่ แต่เมียดำเวลาเมายังให้อภัย.....มัน

เพลงขอภัย

7. มันยอมมีเขามีหนัก และไอลิ้นลมปาก----การว่าเพลง เสมอเข้ามาวันนี้้องกะพี่
พวกเราเอง ต่างให้อภัยกันเถิดเมื่อว่าเพลิดว่าเพลิน พวกเรามาบกั้นเสียก่อนแล้วยิ่งค่อยย่อนดี
กัน กะสาวนร่างข้างบ้านไปขอกอดกันดีเกิน ๆ แต่มิใช่ว่าดีเขินดีเก้อ----แต่ผ้าเสื้อยังใช้ชักดอก
จักใช้สาน ที่แรกรบกัแล้วดีกันสบเผื่อจะได้เรียกใช้สอย สิ่งไม่พอผิดก็อย่าผิดจงอภัยนิดอภัย
หน่อยสบที่หมักเหงกหลงเขกสากหน้าน้องขอภัย-----เนอ

8. เช่นแต่ว่าวิดปลาหนองคลองใหญ่ ๆ ฝนตกพรำน้ำหลาย-----ยังไม่แห้ง เสมอ
เตาะนิดหนอยมันไม่ค่อยจะรุนแรง ช่างเถอะพ่อแก้มพวงน้องไม่หวงไม่ห้ามไม่ลบหลู่ดูหมิ่น ไม่
ค่อยนินค้อยทา จะจูบจะจ๊ับก็ลับตาคนสักหนอยยิ่งค่อยทำถ้าทำทางถูกหรือก็ไม่ค่อยแหยง
ค่อย เก้อ-----ไอ้ของดีมันมีกระชายของชอบใจมันอยู่กะหญิงตะไคร้ก็ดา ขากะชิง เขายังผสม
กะต้มกะยำ สบน้องหลงดำว้าแม่พ่อนั้นอีพอกอตะไคร้ น้ำ ดำแล้วก็แล้วพ่อแห้วลงนาอย่าเล่า
ใคร-----เนอ

9. น้องหยิกฟีดอก ลองหยอกพี่เล่นก็อย่าถือว่าเป็นเกณท์-----ขึ้นแตกหักมันก็ตามลม
ไป จะเป็นอะไรกะลมปาก ไม่อาภัยอัปปริยเหมือนกะผีแตกหึ่งพอก่อนทอง อย่าถือโทษเคียด
โกรธกะนางเลย แต่ทำหมวกเขายังเคยเอาหนึ่งค้างหนึ่งสิง พุดจากะตาลอยมิใช่ว่าอีนางลับอี
นางลี-----ไอ้คำพูดไม่ได้หาไอ้วาจาไม่ได้ซื้อ ไม่พอกถือก็อย่าถือ อย่าได้ถามอย่าได้ซัก ถ้าตากอ
อีพ่อหม่อมเคียดกะประนอม รุนแรงมา มาก้มคมหุ่ย ฉากจุยสามา พอเรียวแรง-----มี-----

10. คนเคียดรู้หาย คนตายรู้แล้วถ้าอภัยกันแน่นแนว-----ก็ไม่มีโทษตัวน้องผิดก็รับผิด พี่
อย่าคิดถือโกรธ ไอ้ทางน้องจะปองร้าย นั้นมันไม่มีทางต่อหน้าชนคนทั้งหลาย น้องไม่ใช่หาทาง
หลีกเฉพอลูกไก่ตกขี้สีก แพงพอนหย่องมองทางหลัง จะพ่อเนื้อเลนน้องไม่กาทางเกินทางเลย--
--ทหารหมอยังล้อหมูไม่ล้อกูดมึง น้องว่าเท่านั้นมันไม่ถึงกะดำพอล้อแม่ อันนี้จ่มอันนี้ลอย
น้องว่านิดหนอย เท่านั้นแหละ หายเคียดสาหน่าไอ้บ้าหลงโลกอย่าโกรธ (ม้าชุมหลุด อย่าวิ่ง)
ไปนาน-----เลย

11. ฤดูเดือนสามเมื่อยามไบหล่น ยอดจิก ยอดกระโดน-----ยังปะลมลัดเรามาบรรเลง
เล่นเพลงโคราชย่อมมีเบามีหนัก เดลมปากลมลิ้นจะขอภัยเอาไว้ก่อนต้มน้ำร้อนไว้กา สังกาย
คำทำปรัยยังหมักใส่ไหเอาไว้กิน เอวกี้วพอดี้วโก่งพื่ออย่าได้ไวเชินไวเก้อ-----ถั่วเขาแจงยังว่า
จาวปลาจะเจ้าไหมวจัน เรวากันอย่าถือกัน เนอสัฟลาวาจาสบน้องปลั่งปากถลากไป ก็จง
อภัยกะนางหน้าพ่อห้วมะกอกขี้ครอกหนึ่งเหนียน อย่าเคียดกะนาง-----เนอ

12. มันไม่พอกถือก็อย่าถือพ่อนักเลงเพลงลือ-----ดังโด้ง ไม่เปี้ยวบิตคิดมาหวังมาคดมา
โก่ง ถ้ามันพอดังได้ ก็ขอให้น้องดังดา ถ้าพี่ให้อภัยน้องต้องอภัยหนุ่ม พ่อข้างดงลงเป็นชุมยุต
กินไบไม้ไผ่หนา ช้างดงลงระนามก็หวังกินไบไผ่แน่ ไผ่แนว-----ได้พี่ก็ว่าไอน้องก็ว่าบางที่ก็ดำ
บางที่ก็แข่ง บางที่ก็พลอยมีค่อย มีแรง บางที่ก็ชังคนบ้างก็เฉย เมื่อเห็นลี้กล้ำให้น่ากันลดย่า
เคียด อย่าโกรธกันเลย กะบุตรตูดต่างกะค่างกะลิงก็โคตรเดียวกัน-----แล้ว

13. ได้ยินวาจาพี่ว่ามายังงั้นก็ชั่งเถอะตัวฉัน-----ไม่ถือชา ถูกนิดหนอย ๆ พ่อถ่อยลด

ราคาไม่พอเมพอมุ่นจะถือสูญถือเสีย ถึงเตอะแต่น้อยต้อนแต่นิดไม่ถือผิดถือแม่น สบมักเงกเขก
หน้าแก่นแล้วผัวอย่ามองมาถือเมีย ดากลออีพ้อมมอย่าได้ถือหมางถือเม่อ-----เสมอถูกมือ
ถือแขนไม่เคียดไม่แค้นอภัยแก่ไม่ถึงดำพ่อแม่ต่างคนต่างให้อภัยกัน ว่าเพลงโคราชไม่มีกำหนด
ไม่เคียดไม่โกรธกันไปนั้นสบฉันหลงดำไ้อ่หากินแนวก็แล้วกันไป-----เนอ

14. แต่ปลาในวังยังเจ้านายวิต เหมือนหาไรได้ติด-----อยู่ในหวีเรามาบรรเลงเล่น
เพลงวันนี้ ต่างคนก็ต่างมาเจอหน้ากันในวง ไ้อ้คนเรานั้นต้องไปมาหากัน แต่เฒ่าพยายามกะ
คั้นยังหาจดหาโก่งใจประสงค์มาหากินมิใช่ว่าหากิดหากั้น-----ได้สัพลาจากมันย่อมจะว่ากัน
หนักเบาแต่พระสงฆ์องค์เจ้า ท่านยังรักเป็นนักบุญสบที่อินางปลั่งวาจาหลงดำไ้อ่บ้าหมดสกุล
แล้วสกุลแกมป่าสะแกอย่าถืออย่าซา-----กัน

15. ด้ายเขาแจกความใจ มิใช่ว่าความนาย-----ความเจ้า การบรรเลงเพลงการบางที่มัน
ย่อมหนักเบา ชั่วก็ปากดีก็ปากมันเป็นหลักความจริง แต่เรมารบกันก่อนแล้วค่อยย้อนดีทีหลัง
พ่อยาแก้ไขปางเข้ากะหลี่ดีถึงยังงิอย่าได้ทิ้งความดีเลย-----เรว่ากันอย่าถือกัน ตัวของ
ฉันไม่ถือแก่ ฉันกลัวแต่แก่จะหาเงยขยี้มามาก่อนสบที่อินางปลั่งวาจาหลงดำไ้อ่หาปลายอ่อน
น้องขออภัยนอไ้อ่หนั่งอดไม่หุ้มปลาย-----เอย

16. เหมือนตักหมุกาต้อนมาจากน้ำร้อน-----คาตามีหลายรสหลายชาติ เดเพลงโคราช
ของเราชั่วดีต้องแสดงเอาจนแจ้งคาตา สบที่น้องหลงดำไ้อ่หากินมึง พ่อยาเคียดอย่าชิงเนอไ้อ่
หมุกินหมา เวลาหิวมันก็หาพากันกินเหมาะ กินเหมิง-----เขาวามาพากันเล่น อย่าได้เห็นวากัน
โหล หลงดำเวลาโมโห อย่าถือโทษโกรธกันเลย สบที่ประนอมหลงดำไ้อ่ฟ้าผ่าหัวแกเอยถ้า
เคียดประนมอก็ยอมอดเหมือนโยมของแก-----เอง

17. เปิดน้อยต้องการแหวนนํ้ากันแน-----กันเนิง ดำมิงดำกูถือว่ามีกันพี่จะเคียนด
โกรธลงโทษกัน-----นี้ เขาวาง้วคนไหนก็เข้าคอกคนนั้นไม่เคยรู้คำโบราณบ้างหรือไ้อ่สองคนนี้
เวลากินขนมเขาก็กินขนมขมเนยเวลาเผลอคำผลิอาจจะมีคำไพล่ หากหลงดำไ้อ่ไป ก็คือ
เป็นไปตามอย่าได้เคียดได้โกรธลงโทษประนอมเองเนอพ่อโบหน้าคือชาอ่อนของสาวประนอม--
-----เอย

18. มันยอมมีเบามีหนักเตไ้อ่ล้นลมปาก-----การว่าเพลงเสมอเข้ามาวันนี้้องพี่พวกเรา
เองต่างให้อภัยกันเถิดเมื่อว่าเพลิดว่าเพลินแต่เรมารบกันเสียก่อนแล้วยังค่อยย้อนดีกันถ้า
เพลงไม่ดีก็กลับบ้านไปนอนดอกกันดีเกิน ๆ มิใช่ว่าดีเขินดีเก้ -----แต่ผ้าเสื้อยังใช้ซักดอกจักใช้

เป็นสถานที่แรกรบกันแล้วดีกันสบเผื่อยจะได้เรียกใช้ สิ่งไหนมีพอดก็อย่าผิดจงอภัยนิต
อภัยน้อยสบที่ประนอมหลงดำแนวให้ขออภัย-----เนอ

19. เราเป็นนักกีฬามหาภินมันก็ต้องเข้าใจ-----กัน เราเล่นมาแต่ยาปู่เขาก็รู้กันมา
นานกินปลากดเข้าใจกัง เข้าใจร่างเข้าใจ-----กาย ต้องเล่นให้น่าอาร์กเหมือนปลุกผักระอาร์ด
ถึงพวกแก่เคียดโกรธจะพันธุผู้หญิงอะไร ยกเรือนใหม่ระอาร์ด เชื้อฉันเถอะพ่อยอดอารีย์-----
แต่ดอกจำปามะลิเขายังมาร้อยเป็นพวงมาลัยฉันจะชี้แจงให้เข้าใจต่อหน้าปู่ย่าที่มัลลอม ถ้าพี่
เป็นชายหัวใจพระไม่ถือชา อีนางประนอม กลับถึงคณะของในผ้านุ่งฉันอาจจะปรา-----นี่

20. ยกเรือนใหม่เคื่องชาชื่อ การเล่นเพลงน้องก็ไม่เคยถือ-----ชาใคร ไ้เราเป็นนัก
ศิลปินมันต้องหาภินพึงกันไป บันไดขึ้นชาชั้น ต้องชาฟันชาแขว ขุดหัวลึกชานาญลั่วทำเขารัว
ชานาญล่อมถ้าพี่เคียดกะประนอมก็อดลองเท่านั้นแล้ว เพลงเคยเจนเล่นแล้วชานาญลือ-----
ติดบั้งได้จ่าชื่อปากกาได้จดถ้าทำให้หญิงเคียดโกรธอย่าหวังโลจะจูบเห็นพันหญิงอีก แต่พุทธ
องค์ แลวสอนสงฆ์เป็นพันธุ์หมอเพลงโคราชจะหนีพันธุ์พอถึงนิพพาน-----รือ

21. แต่ปลาในวังยังเจ้านายวิต เหมือนเหไรไต่ติด-----อยู่ในหวีเรามาบรรเลงเล่น
เพลงวันนี้ ต่างคนก็ต่างมาเจอหน้ากันในวง ไอ้คนเรานั้นต้องไปมาหากัน แต่ไถเขาทำยามกะ
ฉันยังหาจดหาโงใจประสงค์มาหาภินมิใช่ว่าหากิดหากัน-----ได้สัพลาวาจาฉันยอมจะว่ากัน
หนักเบาแต่พระสงฆ์องค์เจ้า ท่านยังรักเป็นนักบุญสบที่อีนางปลั่งวาจาหลงดำได้บำหมดสกุล
แล้วสกุลแกมป่าสะแกอย่าถืออย่าชา-----กัน

22. ด้ายเขาแจกความใจ มิใช่ว่าความนาย-----ความเจ้า การบรรเลงเพลงการบางที่มัน
ยอมหนักเบา ชั่วก็ปากดีก็ปากมันเป็นหลักความจริง แต่เรมารบกันก่อนแล้วค่อยย้อนดีทีหลัง
พ่อยาแก้ไขปางเข้ากะหลี่ดีลึงถึงยังงิอย่าได้ทิ้งความดีเลย-----เราว่ากันอย่าถือกัน ตัวของ
ฉันไม่ถือแก่ ฉันกลัวแต่แก่จะหาขยียกขยือมาก่อนสบที่อีนางปลั่งวาจาหลงดำไ้ห้าปลายอ่อน
น้องขออภัยนอไ้หนั่งอดไม่หุ้มปลาย-----เอย

23. ฤดูเดือนสามเมื่อยามไบหล่น ยอดจิก ยอดกระโดน-----ยังปะลมลัดเรามาบรรเลง
เล่นเพลงโคราชยอมมีเบามีหนัก เดลมปากลมลั่นจะขออภัยเอาไว้ก่อนดมน้ำร้อนไว้กา สังกาย
คำทำปรัยยังหมักใส่ไหเอาไว้กิน เอวกีวพอกีวโก่งพืออย่าได้ไวเขินไวเก้อ-----ถั่วเขาแจ่งยั้งว่า
จาวปลาจะเจ้าไหมว่าฉัน เราว่ากันอย่าถือกัน เนอสัพลาวาจาสบน้องปลั่งปากถลากไป ก็จง
อภัยกะนางหน้าพ้อห้วมะกอกชี้ครอกหนั่งเหนียน อย่าเคียดกะนาง-----เนอ

ขอภัยล่วงหน้า

24. มันย่อมมีเบามีหนัก และไอ้ล้นลมปาก-----การว่าเพลง เข้ามาวันนี้น้องกะพี่พวกเราเอง ต่างให้อภัยกันเถิด เมื่อว่าเพลิดว่าเพลิน พวกเรมารบกันก่อนค่อยย้อนดีกัน กะสวนร้าง (ป่าดงร้าง) ข้างบ้าน ไปฉกเกี้ยว (จู๋จี้, ดุติ) กันดีเกิน ๆ แต่มีใช้จะดีเขิน ดีเก้อ-----แนผ้าเสื้อยังใช้รัก ดอกเขาจักยังใช้ลานที่แรกรบกัน แล้วดีกัน สบเผื่อจะได้เรียกใช้สอย สิ่งไม่พอผิดก็อย่าให้ผิด จงอภัยนิตอภัยหน่อย สบทีหมักเหงกกลางเขกแสกหน้า น้องขอภัย-----เนอ

25. แต่วิดปลาหนองคลองใหญ่ ๆ ฝนตกพรำน้ำหลาย-----ยังไม่แห้ง เสมอเตาชนิดหนอยมันไม่ค่อยจะรุนแรง ช่างเถอะพอแก้มพวงน้องไม่ห้วงไม่ห้ามไม่ลบหลู่ดูหมิ่น ไม่ค่อยนินค้อยทา จะจูบจะจับก็ลับตาคนสักหนอยยิ่งค่อยทำถ้าทำทางถูกหรือก็ไม่ค่อยแหยงนค้อยเก้อ-----ไอ้ของดีมันมีกระชายของชอบใจมันอยู่กะหญิงตะไคร้ก็ดา ขากะชิง เขายังผสมกะต้มกะยำ สบน้องหลงดำ่ว่าแม่พ่อนั้นอีพอกอตะไคร้หน้า ดำแล้วก็แล้วพ้อแห้วลงนอย่าเล่าใคร-----เนอ

เมื่อว่าเขาหนักเบาไปแล้วขอภัยทีหลัง

26. น้องหยิกพีดอก ลองหยอกพี่เล่นก็อย่าถือว่าเป็นเกณท์-----ชั้นแตกหักมันก็ตามลมไป จะเป็นอะไรกะลมปาก ไม่อภัยอับปรีย์เหมือนกะผีแตกหึ่งพอก่อนทอง อย่าถือโทษเคียดโกรธกะนางเลย แต่ทำหมวกเขายังเคยเอาหนึ่งค่างหนึ่งสิง พุดจากะตาลอยมิใช่ว่าอีนางลับอีนางสี-----ไอ้คำพุดไม่ได้หาไ้วจาไม่ได้ซื้อ ไม่พ้อถือก็อย่าถือ อย่าได้ตามอย่าได้ชัก ถ้าตากออีพ้อหม่อมเคียดกะประนอม รุนแรงมา มากัมคมหุย ฉากฉุยสามา พอเรียวแรง-----มี

27. คนเคียดรู้หาย คนตายรู้แล้วถ้าวภัยกันแน่นแน่ว-----ก็ไม่มีโทษตัวน้องผิดก็รับผิดพื่ออย่าคิดถือโกรธ ไอ้ทางน้องจะปองร้าย นั้นมันไม่มีทางต่อหน้าชนคนทั้งหลาย น้องไม่ใช่หาทางหลีกเตพ้อลูกไ้ดกขี้สีก แพงพอนหย่องมองทางหลัง จะพ้อเนื้อเลนน้องไม่กาทางเกินทางเลย-----ทหารหมอยังล้อหมูไม่ล้อกูล้อมึง น้องว่าเท่านั้นมันไม่ถึงกะดำพ้อล้อแม่ อันนี้จมอันนี้ลอย น้องว่านิตหนอย เท่านั้นแหละ หายเคียดสาหน่าไอ้บ้าหลงโลกอย่าโกรธ(ม้าชุมหลุดอย่าวิ่ง)ไปนาน-----เลย

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 7 เพลงไหว้ครู (10 คำกลอน)

เพลงไหว้ครู หมอเพลงชายและหญิงจะร้องกลอนเพลงไหว้ครู (ไม่เหมือนกับครูบนบ้านนั้นไม่ต้องร้องแต่จุดธูปเทียนบูชา) ที่รำเรียนมาให้ช่วยลูกศิษย์ในคีนนี้ ให้ได้รับชัยชนะ บางครั้งก็จะไหว้ตาปู่เจ้าบ้านบางครั้งก็จะไหว้ย่าโม และวิญญาณของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นนั้นๆตั้งคำกลอนดังต่อไปนี้

เพลงไหว้ครู (1)

1. ผ้าจีบระอาจักรคงไม่มีระอาจาก....ระอาจร เอ่ยนามกำหนดขึ้นเป็นบทกลอน ลูกจะขอวันคุณครู....บาอาจารย์ ให้ลูกมีปัญญาเหมาะปัญญาพี่ปัญญาแม่ มายืนนิ่งเปล่งกระแสปราบหมู่พยามารลูกจะก้มประนมมืออย่าได้มีปัญญาเมินปัญญาเหม่อ สำเกาน้อยลอยชะเลื่อนขึ้นเหนือขลาให้เล่นดีมีปัญญาเปื่องปราชญ์ฉลาดเฉลียวช่วยมันบีบมันนวด ถึงมันจะอวดว่าหนังมันเหนียว มาจับมันนอนแล้วเสกหนังเข้าท้องมัน.....เนอ

2. มาตามดูฉันด้วยแล้วให้มาช่วย.....ฉันดา ให้มาปกป้องรักษาหมู่มารศัตรูอย่าให้มันสู้ฉันได้ ลูกหวังพึ่งหวังพาไม่หวังป่าหวังพง คุณพระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์ให้มานั่งระวังภัยนักก็พาว่าเพลงมันก็ต้องหวังเปิดหวัง.....เผย จะดันตะกิดปลายแก้ให้ไ้ได้แห่ดูปลายก่อนครูอาจารย์ท่านสอนตัน คิดให้ปลายตรงอย่ามีอคินเหนือคินล้ำเพลงจะว่าขึ้นลง ขอให้มันลื่นพอปานปลาไหลตลอดคิน.....เลย

3. เมื่อยามฝนพรำน้ำย่อยลงมาเปียกใบ.....พลูเป็นครูเคยช่วยคิดให้จะว่าวางไหนให้คิดเห็นขออย่าให้อ่อนแอต่ำแหลกว่าผู้หญิง จะทำเป็นพูดเป็นจาครูบามาเป็นใจจะขึ้นต้นชนปลายให้ชัดเจนเป็นจริงไม้เขาทิ้งไว้เป็นจั่วเหมือนยังหมู่ที่เขาขังเป็น.....เจียวน้ำในวังสระหว้าให้เทวาลงจากสวรรค์เวลาจะแย่งแข่งขันให้แจ้งกระจ่างสว่างไสวจะใช้ปัญญาเอาทำเทียบว่าเพลงเปรียบหรือทำท่ายให้แจ้งกว้างปานดวงอาทิตย์ส่องพระสุธา.....เทียว

4. ผ้าจีบระอาจัก คงไม่มีระอาจาก----ระอาจร จะเอ่ยนามกำหนดขึ้นเป็นบทเป็นกลอน ลูกจะขอวันทาคุณครูบาอาจารย์ให้ลูกมีปัญญาเหมาะ----ปัญญาพ่อปัญญาแม่มายืนนิ่งเปล่งกระแสปราบหมู่พยามารลูกจะก้มประนมมืออย่าได้มีปัญญาเมินปัญญา----เหม่อ สำเกาน้อยลอยเชลื้อขึ้นเหนือลำขลา ให้เสนอดีมีปัญญาเปื่องปราชญ์ฉลาดเฉลียวช่วยจับมันบีบมันนวด ถึงมันจะอวดว่ามันเหนียว มาจับมันนอนแล้วเสกหนังเข้าท้องมัน----เนอ

เพลงไหว้ครู (2)

5. มาตามดูฉันด้วยแล้วให้มาช่วย---ฉันดา ให้มาปกป้องรักษาหมู่मारัตตรูอย่าให้มัน
สู้ฉันได้ ลูกหวังพึ่งหวังพาไม่หวังป่าหวังพง คุณพระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์ให้มานั่งระวังภัย
นักก็พาว่าเพลงมันก็ต้องหวังเปิดหวัง---เผย จะดันตะกิดปลายแก้ให้ได้แห่ดูปลายก่อนครู
อาจารย์ท่านสอนฉัน คิดให้ปลายตรงอย่ามีอคินเหน้อยคินล้ำเพลงจะว่าขึ้นลง ขอให้มันสิ้น
พอปานปลาไหลตลอดคิน----เลย

6. เมื่อยามฝนพรำน้ำย่อยลงมาเปียกใบ---พลูเป็นครูเคยช่วยคิดให้จะว่าวางไหนให้
คิดเห็นขออย่าให้อ่อนแอต่ำแหลกว่าผู้หญิง จะทำเป็นพูดเป็นจาครูมาเป็นใจจะขึ้นต้นชน
ปลายให้ชัดเจนเป็นจริงไม้เขาทิ้งไว้เป็นจั่วเหมือนยังหมู่ที่เขาขังเป็น-----เจียวน้ำในวังสระหว่า
ให้เทวาลงจากสวรรค์เวลาจะแย่งแข่งขันให้แจ้งกระจ่างสว่างไสวจะใช้ปัญญาเอาทำเทียบว่า
เพลงเปรียบหรือทำท่ายให้แจ้งกว้างปานดวงอาทิตย์ส่องพระสุธา-----เทียบ

เพลงไหว้ครู (3)

7. อย่าได้ทรงผูกทรงมัดองค์พระสิทธิธิดะ---ทรงม้าอย่าให้ห้อยหย่อนจนปัญญาเนอ
พระเสือเมืองและพระทรงเมือง อย่าตกทุกข์เมื่อตอนเฒ่ามาช่วยเราสักตอนที่ให้มีอำนาจรัศมี
เหมือนดวงอาทิตย์เมื่อตอนเที่ยง ๆ เดินเข้าเมืองสักตอนที่ จะได้รู้ตอนถี่ตอน-----ถ้วนต้นแค
ทรายรากสาตถึงใครจะตัดรากส่งองค์พระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์มาปกป้องรักษา เขาโรมบิ
โรมคั้นถึงมีมารมาโรมฆ่าให้แตกขึ้นปานผืนหนึ่คอนถูกเขารม---คว้น

8. พระพุทธรูป พระธรรมมังให้มาระวัง---ระมัดตลอดคุณพระสังฆังจะเดินทางให้
แคล้วคลาด จงมาช่วยแก้ปัญหานะ ปัญญาบารมี ท่านทรงผนวชระหว่างน้ำเนรัญชรานั้น
วาจาสิทธิพิชิตมาร ยังพึ่งอำนาจแม่ธรณี ค่อย ๆ หรีที่ละเนตรเอาจนรู้ทราเพชรทรา-----นิล
พระชินวรมาช่วยระวังให้เสียงฉันอย่างนกกระเวก ขอให้ปัญญาข้าเป็นเอกหมุนไวเหมือนดัง
ระวิง ถ้าปล่อยสติตกต่ำก็ตายในน้ำทะเลจริง พวกมารหัวใจขอให้มันจม ในลำทะเล----จิ้น

9. ให้แจ้งประกายเห็นราศรีกว้างบวชเป็นพระท่านไม่หวัง-----ดอกสีกาจงศักดิ์สิทธิ์
ฤทธิ์ ขอให้ฤทธิ์ทาแปลงกายได้สีกายเหมือนพระนารายณ์สีกร ยามประคองหน้าค่าย ดึง
ห่างไกลอาณาเขต ให้คนพะวงเหมือนองค์พระเวสกับเข้าพระนคร พระบิตรตั้งหน้าขับเอาสา
จนหน้าคับหน้า---แค้น สิ่งเป็นพิษเป็นภัยขอให้ละลายเป็นผุยผง ใครมันโกรธมันคดมันโกงให้
ล่อมผ่อยตายเป็นผี อย่าร้อนเดือดสักคืบได้ สิ่งร้ายก็กลับคืนดีให้คนโรมดู เหมือนพระ

เวสสันดรเมื่อตอนกลับคืน----แดน

10. สิ่งเป็นราคืออย่าให้มันเข้าเองนี้กลัวมันเร็วว----มันกิน น้ำร้อนด้อมหากาลูกตั้ง
หน้ามาหากินเพราะมันยากมันเข็ญไม่หวังมาเป็นมารใคร มาเจอนักเลงทั้งเก่งทั้งกาจอย่าให้มัน
ขัดหนทางกันเสียงของเราจะเอาเป็นทานพอได้ไปกินประทังกาย เดินทางมาต่างแควคงได้ยิน
หมดทั้งเรียกทั้ง----กู จะห่มผ้าเหลืองฟังเสียงแหลยังมีเสียงแหเสียงลาหวังเลี้ยงบิดามารดา
ยังออกมาร้องจนเสียงลอยสติปัญญาก็อย่าให้ขาดเหมือนยังเขาปาดน้ำตาลย่อย จะไปทางไหน
ก็ให้ยืนยงด้วยความกตัญญู-----ญ

เพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

ลำดับที่ 8 เพลงถ่อมตัว (17 คำกลอน)

เพลงถ่อมตัว ทั้งสองฝ่ายจะทำการถ่อมตัวเอง ว่าเป็นผู้มีภูมิปัญญาน้อยให้ขออาศัย
อีกฝ่ายอย่าได้เล่นกันรุนแรง ให้ต่างเมตตาสงสารด้วย นอกจากนี้ยังร้องกลอนถ่อมตัวเกี่ยวกับ
ฐานะความเป็นอยู่ว่าเป็นคนยากจนไม่ร่ำรวยเงินทองเหมือนคนอื่นเขา ดังคำกลอนดังต่อไปนี้

เพลงเกี่ยวถ่อมหญิง

1. แลเห็นโลปีเนียมไม่สะออนเท่านั้น ของอื่นฉันไม่รักเท่านั้น----ความอยากได้
พ่อหนูมาเป็นคู่ปรึกษา ฉันปลื้มมะโนอยู่คนเดียวเท่านั้น----เมื่อเดือนมัตปริษาแม่ อุดสำหรับแล
อุดสำหรับมอง ตั้งเขาบ่อนนอนกรองอยากได้หม่อมเป็นสามี----กว่าแต่พี่ไม่สมัครแลเห็นหน้า
ฉันรักอยู่เสมอ----เห็นคนค้าคนขาย ก็นึกอาวเขาคณเคยไม่เข้าที่ดอกเอ๋ย----มาสังคมกับคน
เข็ญ-----ถึงอยากน้ำลายย้อย จนเหงื่อปรอยไหลเย็น-----จะมีหนุ่มไหนมาชวน พอกลิ้น
น้ำลาย-----เยอ

2. น้ำร้อนเคยชิงวายชา เหมือนเขาทอผ้าไว้ชาย น้องจะขอบอกรักพี่ตั้งแต่นี้ไปตาย
จะสิ้นชีพไปก็ช่าง พ่อได้หนุ่มไว้เซย---จะร้องเอง กลัวพี่อาว น้องมอบใจให้พี่อ้อม ถ้าเป็นเหล่า
ก็เมากลุ่มแล้วงามเอี่ยมคุณพี่เอ๋ย-----จะติดต่อขออื่ก็นีกกลัวพี่อื่อ้อ-----หนึ่งบอพิศ เขายัง
พากกะโดงจากเรอียงเพ-----รูปชี้ร้ายกายชี้เห่ ไม่โสภาคีอื่ยังเพื่อน-----พ่อแม่ถามยังไม่
พูดฉันรักคุณอยู่ในเรือน จะหวังได้แอบท้ายเรือ กับพ่อไอนาย----รือ

3. แต่มีกระเป่าลูกสรวย ฉันยังไม่มีเงินใส่ เพราะว่าขาดเงินใช้เงินสอย ดวงชัยตาตก
ต่ำ เส้นคำมีน้อย สมพอไม่พบขุมทรัพย์ เงินหมื่นเงินแสน-----อยากเป็นฝั่งเป็นฝา ชาวประชา
เป็นฝูง หนุ่มไหนใครจะมุ่งมารับฝากเป็นแฟน----หัวใจแค้นร้อยเป็นไฟ รักหนุ่มจนน้ำลายเป็น
ฟอง-----ชี้เห่ยังฉันเขาไม่มาจาก ใครจะอยากมาชมน้องหน้าขึ้นอกกลม จะมีชายไหนมา
เซย-----ซื้อหมูเลี้ยงประจำเล่า เจ็กก็ฟาวมัดจำเลย-----ทุกวันนี้ลาภลอยน้องหมดสาแล้ว-----
พ่อหงษ์จำลอง

4. เหมือนซื้อร่มเก่าดีกาง น้องไม่ตีร้างดีกาย สกุดต่ำคือผักเบี้ย ยอดเตี้ยคือผักไร
สังคมรังเกียจ เอาคนอื่นดีกว่า-----อ่านดูชื่อก็ยังขัดสินจิรัตคือยังชี ผู่หญิงอื่นพื้นเขาดี-----
ชั้นเชิงค่อยยังชั่ว-----แต่เจ้าสัวเขายังชาย หุ่นจะเทียมเขาอะไร-----คนยังฉัน-----ไม่แยมพระ
โอษฐ์น้องไม่เอ๋ย-----ถ้าพี่เคยฉันก็ไม่อ้า-----ชี้เห่ ด้วยจนตาเอานอนแอบก็ไม่อู่-----ที่ไหน

แฟนจะมีมองจนยังน้องไม่มีมูล-----ถ้าเป็นหมูเจ๊กก็เมินพุงไม่มีมัน

5. น้องก็พูดไม่ได้ไอไม่ดัง เห็นพวกหนุ่มเงินแสนอยากเป็นแฟน-----กับนาง เพราะ
เส้นค้ำเส้นดวง ฉันทักยังไม่ดี-----ถ้าพวกหนุ่มอยากได้หนัก น้องรับรักไม่ได้นา ขี้เห่ด้วยจนดา
จะเอากับน้องได้นี้-----ถ้าแม่พี่เสียดายนั่น เหมือนยังแขกต้องการได้เนย-----เมื่อยามหนาว
ผสมนม จะกลั้วรวมอาสมนี้ จะอยากได้อะไรพี่คนบ้านนอกไม่สมหน้า-----ไม่เลือกหาดารา
หนังพวกชาววังเป็นไรว้า-----แม่ค้าหรีจะขายในวัดจะรวยอะไร-----เวย

6. ถึงจะถูกเนื้อต้องกาย เหมือนทองสมัยต้องเก้ น้องนี้รูปขี้ร้ายกายขี้เห่ สังคม
รังเกียจใครจะมาต้องการ-----ไม่งามแจ่มเหมือนพระเจ้าอารามเก่าพระจอง วาสนาชัยตาน้อง
ไม่หวังได้แจวโลกพระจันทร์----เห็นโรงงานพระจำยผิวไม่แจ่มเหมือนยังไฟพระจ่อ----ฉันทกรัก
จนจะร้องพ้อไหมทองมัดจาริน พี่อยากเป็นคู่อยู่กิน ไม่กลัวรือออกจะร้อน-----ถ้ามีตะเอนเหมือน
จงนา จะกรุยป่าให้จงนอน-----จนยังหนูจะมีไอนิน ตัวไหนมาจอนอ

7. น้องนี้คนขี้เห่ หนุ่มจะรักอะไร เดินรตยังเข้าสายอารัย สาวหมดเมืองไทยขี้เห่
หลายแต่ฉันทักใจรัก ดอกวาปีอแสงอรุณ-----หมูจนจนเจ๊กไม่จอง สำเภาล่องเขาไม่จ้าง
พวกเศรษฐีมีมั่ง หลวงจู้เขาไม่จน-----แต่ชั้นมูลก็ไม่จบเงินแสนน้องไม่พบไม่เจอ-----แต่
ญาติพี่น้องเขาก็หน่าย จิตใจหรือก็เห่น จะชวนเป็นหมูขี้แฟน จะมองหน้าเขาก็นิ่ง-----น้อง
นี่คนไรญาติพี่จะสวาด อะไรหญิง จะหวังได้จิ้มมะเขือยาว ของพี่อะไร-----เยอ

8. คดีไม่ส่งสุดศาล ก็ไม่มีการตัดสิน หนุ่มสาวรักกัน ก็ยอมอ่านไต่ยื่น-----ถ้าเห็น
งามเห็นสวยก็รักสุดโส-----เป็นแฟนน้องสามาหนุ่ม น้องรักกลุ่มมานาน จะสาวไหมด้ายมา
พาน ให้หยุดหน่วงในมะโน-----ถ้าพี่โผล่เข้ามาหนัก น้องก็ไม่มาชักมาน่า-----ฉันทลงลมอมดี
เหล็ด กามมะเทศโลก็ยลึง-----ถ้าเป็นดาซังหางก็สูง หมายเจกไม่พอกิโล-----สหมุบัญญัติเปลือง
ซื้อญาติเขาลือว่าเปลืองใจ-----จะมีเชิงอะไรกับฉันท-----คนเปลืองขาม

9. ถ้าแม่พี่กรีกกรองหวังจะผูกไมตรี ต้องไปปลดบัญญัติหมายตรา เพราะมันไม่ถึง
วังจะแต่งวิวาห์----น้องกลัวหมูชาวกรุงพี่จะพูดไม่กรงถึงศุกร์เช้าเสาร์แขก จะค่อยแหวกสาวใส่
พ้อดาหว่านบ้านไกล อย่าเสารูปเสาทรง-----เป็นหนุ่มหนึ่งสาวสองดัดผมก็ยังมองเส้าเสย-----
นกจับคอนพอกู ยังเข้าอยู่ไม่พอค้ำ----เองขี้เห่ กาเหงารายหว่า น้องมีตหน้า พี่ไรวุ่นคนจนจะ
หวังได้นั่งวอ-----กับพี่อะไรเวย

10. สวมแหวนทองนิลแท้-----ยังมีเฒ่าแก่นินทัก แก่เห็นกาเข็ดปาก ยังว่ากาเจ็ดปาก
คนอื่นเขาทั้งจะเอาแทน ก็นึกกลัวนินทา-----ถึงบัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น ยังหมายมูลหมายเค้า-----

น้องไม่เสียทีเปล่า----นี่พ่อยิ้มละม้ายขา----อีพ่อป่าไม้แค ครั้นจะบอกว่ารักแท้ก็ไม่คือ แต่น้ำ
ขานาคอย เขียดยังลอยในนาค่วง-----สั่งเกยดูแยบนโคกหลวงบ้างเนอพ่อโบหน้าขาว----พ่อ
ดินร่วงโกยแระ คนกะเผล่อยากโรยเรา----พวกฉันจะอาจเผยรุให้พี่โกย----รือ

11. ถงจะทำโชคทำหมาน น้องไม่ทำพันทำหมื่น ถ้าแม่ได้สุมาคม อบรมกันทุกคืน
----ฉันไม่ใช่พ่อหม่อม แฟนน้องไม่ทำไม-----ถึงจนก็อยู่ไปตามจน----พ่อเรียดดัดตามแจว ถ้า
แต่งงานกันแล้วจะตามอกตามใจไม่ให้ใครตามจอง เหมือนยังบ้างเคยมองตามจันทร์-----ไม่
พูดเดิมพี่ดา ให้สีหน้าพี่ดำ จะพาดสะพานกันน้ำ ให้พี่ก้าวเดิน-----ถึงทำข่มทำหงาย ไม่หย่ง
ใจเหมือนทำเงิน----ตีกคนเจียบยังค่อยโง-----มาช่วยกันทำงาน

12. น้องไม่มองถ้อมองซา-----เหมือนเขาตักปลากมองไซ-----องจะให้ผัดแบ่ง
แต่งกาย----ไม่ให้พ่อคนสรวย แฟนน้องหมองสี-----แต่น้ำท่วมหน้าท้อ ยังไหลรอน้ำถ้ำ----
งานการไม่ให้ทำเลยพอทุมนาที่-----พ่อเหล็กตีหน้าทัง----เป็นไม่ให้แฟนนางอุนาทรณ์-----
อยากทำลาบทำก้อย น้องจะปล่อยให้ทั้งกิน----ผีหนูไม่ให้ย้ายถิ่น ไปทำงานทำการ----ถ้าหิว
อยากเวลาไหน----คงจะได้เวลานั้น-----ในโลกนี้มันก็สนุก----แต่เมื่อเวลา-----นอน

13. ต้องให้มากทวีมาเหมือนยังเส้นเกศา-----ทวีใหม่----ทั้งแก้วแหวนเงินทองก็บอก
พร่องเสียหายชาติหน้าหรือจะมองถึงแท่นแดนวิมาร-----อานิสงค์ว่าเสร็จพระเทศน์ก็ว่าสูง
จงเล่าป่าเล่าลุงตั้งแต่ต้นอวสาน แต่หนุ่มพาลยังว่าสาวก็ยังเตือนว่าเมา ว่าเซ่อ-----เขาทำทุก
ลุงทุกป่ามีเข้ามีปลาบรรทุกไป ทอดกฐินก็ทอดได้แต่ผ้าป่านั้นทำทุกปี หรือบุญอื่นต่าง ๆ นา
นาไม่เท่าผ้าปายังงั้นนี้ ถ้าบอกไม่แนมึงโดนหัวนोटเจ้าของงาน----เนอ

14. พี่น้องเขาหลายโหล เหมือนยังพวกเพลงโง-----อาลัยหัด----ธรรมมะบาลีมันก็มี
อยู่กับวัดฐานว่าพี่ไปเปิดหามันคงจะเห็นหลายหน----เป็นหมอใหญ่ยังรู้ยาอย่ามองหาแต่รู้แห่
ตอบปัญหามาให้แน่ พอรู้ตันรู้ย่น วงศ์ญาติชายหญิงเขาก็ไม่รู้ยอ----รู้แย้ ใฝ่ฝอยซี่เสื่อยาลม
มึงอย่าผสมกับยาหลอด เคยรู้ใหม่ว่าใครพาทอด บอกมาให้ครบอย่าหลบอย่าหลีก มึงบวช
เรียนไม่รู้รือ ว่าเขาชื่ออะไรอีก ไ้บ๊ายยาคล้าไซเองเลยเกิดจ้งไร-----เอย

15. น้องไม่พูดมารยาดูโยกดูย้าย เหมือนเขาขึ้นเรือใบ-----ดูโยง-----มีเงินซื้อผ้าไตร
น้อมถวายพระสงฆ์มองเอาประโยชน์ เขาไม่ต้องดูยามมีศรัทธาพาถือลมกระพือผ้าทามรู้ใหม่
เหล่า เจ้างานเป็นหน้าพาทำ คิดสละเงินทองท่านก็ไม่พาทับบาถม----รู้ตันเหตุแล้วไม่หอน
ไตรจีวรเขาไม่หาสมัย ก่อนทอดในป่า สงฆ์ทั้งปวงไม่หวงไม่ห้ามแต่เดี๋ยวนี้เขาทอดเรียดใน
วัดวาอาราม กุศลมีสักก็เท่าไรพ่อชื้ออา-----รณณ์

16. อยากแซมโป้เหมือนระบำมันต้องถือตาม-----สระบก-----ทอดผ้าป่าเอาไว้
หรือไม่ไปเมืองนรก พระวินัยไซบ้างเอาไว้ตามระบอบ-----ไอ้ปราชญ์สี่ห้าร้อยชายสี่รสแห่
ผ้าป่าไอ้มโหสถตั้งสามรอบสี่รอบ เขาไม่ของราตรีร่อนน้อยจะเป็นสี่หก สี่ราน-----ไม่รู้มากพอรู้
น้อย เป็นพอยต่างฐานะ เจ้างานทำได้เท่าไร คนช่วยทำไอ้เท่าไรจงบอกนางให้รู้แน่ อย่าดีแต่
เก่งร้ายกาจจงบอกให้ชัดเป็นไรแก่ พี่น้องเราหุงเข้าต้มแกงจะได้เท่าไรกัน

17. เจ้างานหมดแรงก็ไปก็หลายบาท เหมือนไม้คานเคยขาด-----หลายบำ-----คนแก่
คนเฒ่าหุงเข้ากะทะเขาอยากได้ส่วนบุญยังมาช่วยหลายบ้าน-----ลงทุนสิบกำไรเก้าทั้งรายเข้า
รายแกง ผลบุญจะรุนแรงเท่าไรกับเท่าไรกันจ้ะ จงบอกฉันเป็นไรแก่ เพราะพี่น้องอยากรู้แน่ ๆ
ทุกรายเกิน-----เขาช่วยลิเกช่วยเพลง พี่น้องเองมาช่วยปลางเงินทองของทุกอย่างมาช่วย
หมากช่วยพลู กุศลจะมีแรงใหม่ ทั้งแรงไก่แรงหมู ไอ้ซากหมากาไม่มองฝูงแรง-----เมิน

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 9 เพลงทำมาหากิน (11 คำกลอน)

เพลงทำมาหากิน เมื่อไหว้ครูเสร็จฝ่ายหญิงก็จะชวนฝ่ายชายสมมุติกันเป็นฟัวเมีย แล้วชวนกันไปทำมาหากิน เช่นชวนไปทำนา ทำไร่ ทำงานเมืองนอก ไปหาผักหาปลา ฝ่ายชายต้องทำตัวเป็นคนดี ไม่ยอมทำเดี๋ยว จนฝ่ายหญิงต้องตำว่ากระกระเทียบเปรียบเปรย เป็นพวกขี้เกียจสันหลังยาว อาศัยแต่เมีย

เพลงชวนทำมาหากิน

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า สมมุติว่าถ้าตัวพี่เป็นรัฐบาล ซึ่งบริหารประเทศที่มีประชากร 60 กว่าล้านคน จะทำอะไรถึงจะขจัดปัญหาฝนแล้ง นอกจากการทำฝนเทียม ซึ่งทำกันอยู่แล้ว จะออกนโยบายช่วยเหลือประชาชนชาวอีสานให้มีอยู่มีกิน ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. สมมุติแก่เป็นคณะรัฐบาลแต่ส่วนฝ่ายค้านนั้นคือบงอร-----หกสิบล้านเศษ
ประเทศไทยมากมายประชากรคนบ้างนั่งหิวจนผิวเกรียมคนบ้างเอี่ยมคนบ้างอ่อง---เสรียังร้อง
ว่าบุรีรัมย์ก็นั่งก้ำน้ำกินนกลอยใหญ่ก็ตายดินตกอยู่ตามระนามกอง ๆ สุรามองน้ำกับใจก็หวังนำ
ลาบนำก้อย -8- หรือฝ่ายทางท่านจะช่วยฝนเทียมกระเทียมบรรเทาทุกแห่งแล้งเอาเหลือ
ตลอดหลานลูกหัวใจร้อนเผาคือเท่าถ่าน----ออกนโยบายอย่าได้ซ้ำช่วยเหลือซ้ำฝ่ายทางด้าน
อีสานไม่เขี้ยวแห่งแล้งสำคัญตั้งแลทางคอย----

56. ว่าเขาทานไข่ทอดหรือยอดสะเดาเป็นรัฐบาลเราต้องเข้าให้ถึงราษฎร-----ต้อง
ออกความคิดแนะแนวเขาช่วยบรรเทาเรื่องทุกข์ร้อนต้องเผื่อแม่พ่ออย่าเพียงหมู่พวกตัวเอง
สะดวกสะดวก----แต่พวกพ่อค้าไม่หน้าคิดเพราะเงินมีติดธนาคาร พาเมียลูกเขาสุขสำราญทั้ง
การคมนาคม ๆ ปลาทุโรมน้ำแข่งใครก็ตั้งหน้าเกรงหน้าขาม -8- แต่ชาวนานี้เดือดร้อนไม่มี
บ่อนจะพึงจะพักพอฝนแล้วก็ขาดหลุดหมดหวังทางจะเพียร----นั่งบ่นยืนบ่นคอยฝนบนฟ้าก็รอ
จนกล้าตายเตียนปลูกปักปักแฟงก็แฟงคลุมตันเหี่ยวตายตาม----

57. สมัยของแพงเงินถูกคิดดูแล้วมีแต่ทางทุกข์ทางยาก---ซึ่งตำแหน่งแย่งกันหมด
ทั้งเรือรยศศักดิ์พร้อมพวกเลี้ยงวัวหาซื้อวัวไม่มีทางกลัวทางย่าน---แย่งกันไปสาระปีว่าวัวพี่
จัวผมทั้งพันธุ์เนื้อพันธุ์นมจัวขอจัวพันธุ์ ๆ บางคนก็มีพื้นแผ่นเพราะว่าเลี้ยงจัวเปิดจัวเผย ---8-
--- คนจนก็เปิดแต่ปลากระป๋องหน่อไม้ดองน้ำพริกกะปิอีสานก็หวังชิงมั่งขิงมี ไปไหลตายเปื้อน

อยู่สิงกะโป---นักมวยชกก็ชิงแชมป์ ฟุตบอลก็แหมหวังชิงโล่ห์ แต่เพลงโคราชไม่เห็นหมอลำ
มาถ้ำชิงเลย

58. บางคนก็ขึ้นสูงทางเสียงยางคนก็รุ่งเรื่องมรดกพ่อแม่-----พวกเขาได้จากคำ
ชั้ยดาก็ต่ำคือเรือนแพทนอภัยศอดสูถ้าเปรียบเป็นหมูก็ไม่พอมัน-----ถ้าเราประมาทก็พลาด
สาเงินเรื่องการเงินให้ครองสาก่อนปันเมียหาบผัวคอนมันเลยไม่กึ่งชากัน ๆ กุศลศิลทานคงแน
สาเกินเย็บร่มตั้งวางเทินชากัน --8- ถ้าคิดดี ๆ สรุปดูคนเราก็อายุที่ดวงบางคนเลิกลอยอยู่ใน
เมืองหลวงบ้างอยู่ไรรนาที่ป่าที่ดอน-----อย่าถือว่าชายใจกาจทำไมกลัวพลาดควรชาก่อนทหาร
เกณฑ์ต้องเคารพเกียรติผู้บรรชาการ-----

59. เกิดมายากจนเข็ญใจทุก ๆ คนก็อยู่ได้ย่อนความหวัง-----หวังสร้างคุณงามความดี
แล้วหวังอยากมียากมั่งแต่ไม่ได้หวังทางเลวร้ายหาความวายความวุ่น-----หากใครหวังทาง
เป็นโจรก็หนีไม่พ้นคุกตะรางปันคนเฒ่าหลงทางเดินร้องตะหระตะรุน ๆ เป็นพ่อคุณก็น้ำตาเรี่ย
คือกับรถสูญเสียดังตารวน --8--- ยึดบ้านเจ้าภาพเป็นที่พักเพราะขาดที่ซุกที่พาหากินไกล
แแก้ว เหมือนนกกาอาศัยคนดีเปื้อนที่พึ่ง-----เสียงร่างเสียงกายมาไกลเรือนไปพอลุเดือนลูปีหนึ่ง
จักจะสมหวังให้นางไหมนอพ่อดอกจำปีนวล-----

60. ไว้เลยไว้กว่ายังงี้ต้องออกตั้งเอาไว้ก่อน-----บ้านหนูเกลือกก็มีหลายแต่ดันไม่
ได้ดอกเพลงอังก์ถึงพวกพ่อตวงตั้งเด่นก็อย่าไว้เวรไว้กรรม-----หากชายลัดตัดหนทางต้องมี
หวังเป็นลมแท่นปันคนหัวล้านหวานแหว่ไม่หยุดสักทีเลยลมทำ ๆ อย่าเมาคะมาจนลมทวนที่ฉั่น
ลัมก็อย่าด่วนพลอยพะลมเทิน--8-----ให้ตั้งหน้าเล่นหน้าเด่นหน้าเล่นหน้าเด่นหน้ารำพ่อนิ้วมือ
งามคือศรนารายณ์ ตามแก้กระทุ้งแก้ปลายอย่อมองตัดรอนพวกนารี-----เพลงหญิงไม่ชั่วเอา
ตัวรอดได้ก็ต้องผู้ชายดอกพาดิเดี้ยวจะให้ตี้มกระทิงแดงแล้วฉันจะพาเดิน

61. เล่าไม่เคยแหมคิดขวางทางนาย ฉันพาไปทางไหนให้ไปทางนั้น-----คอยตาม
กระสันพันผูกให้ญาติสนุกสนานมีแต่ทางแนทางแห่นวอย่าทำแบบแมวลัดทางหนู-----บังอร
หญิงไม่เข้าไม่ยั่วฉันใหญ่แต่ตัวเพลงไม่ใหญ่ปันคนเมาเหล่าหลายลุกขึ้นเยียวเลยยืนไม่อยู่พูด
กับหมูไม่หย่อนไม่ยานเหมือนเขาทำขนมตาลยังหมายยี่ --8--- แต่เย็บนมยังเอาไปเนาคอย
สาวท้าวก้าวไปนำไม่ว่าเข่างตหรือลงน้ำจะพาดำเนินเดินไปหน้า-----เพราะแก่เป็นคนดันนค
ล่องต่างเห็นใจน้องบังอรดาเนอพวกเพลงลือหน้าคือลิงแดง เขาหลงสะออนดี-----

62. แต่พ่อค้าขายเนื้อเขายังนั่งจ่ายเนื้อ ที่ฉันพูดหรือจะไม่เชื่อใจนี้-----ไม่คิดมอง
เป็นศัตรูดอกพวกหมู่สตรีให้เข้าใจกะใจนับอย่าคิดใจอับใจนันท-----หรือจะไม่ไว้ใจหล่อนคำ

บังอรขอร้องไม่มีหมาเฝ้าอย่าเฝ้ามองเนอหมู่แร้งคอโหรน ๆ ประเดี๋ยวก็โมนให้คอร่วงกลายเป็น
คอขวางคอรี ---8----- พระให้ศีลยอมมีพรเช็งนี้กสังหรณ์กลัวมีภัยนี้และสัญญาติหมอเพลงผู้ชาย
ไม่ให้หญิงฟังดอกเชอมีภูมิ---ถ้ามองดอกบัวเป็นกงจักรก็ตาลายมากจนหาหนุ่มหรือเห็นอรนาง
ว่าแต่ถุ่นุ่นกันดอกวานี้-----

63. ไม่แก้งพูดอ่วยมายกตัวอ้ายถ้าหลบหัวไม่พ้นหางจะต้องช่วยตัวเอง-----จะตาย
ไหนก็เป็นตายถ้าหากผู้ชายจะมองข่มเหงไม่มีทาวจะได้ถ่มแทงรู้ว่าตัวแข็งตัวอ่อน-----ดูใหญ่
ตันมาพอตัวไม่เคยกลัวพอล้มพอตายเห็นเนื้อเหม็นแดนหมานัยถึงปาดมาตัมก็ไม่พอต่อหน้า ๆ
ถึงตอยบังอรก็ไม่พอแตกไม่เคยคิดพอแปลกพอต่าง ---8----- เขาทอดสังฆทานदनไปถึงพระ
โกณฑัญญะยังหลงมุมแต่หุหมายืนกะเย่อไม่ทันแย้-----ตั้งคิดเทียบทุกรายทั่วตัวก็ใหญ่กว่า
ทุกรายแต่กุกี้กลัวแต่พวกหัวมันเทศจะเล็ดร่ายทาง

64. เกิดมามีผีมีน้องพูดจาไม่มีสองแต่ว่ามีหนึ่ง-----ไม่นึกเสียวนมดูเลยสักนิดบัง
ก็ศิษย์อบเชยรำถึงถ้าอยากจะลองกันกับหล่อนแล้วอย่ามีนอนมีนั่งจักมันจะรู้อะไรวามบ่อนหล่ม
ป่าหลุมไพรประเดี๋ยวจะล่อให้หลงไหลมาตกผลึบในหลุมพราง ๆ ถึงญาติมาดูต้องรู้พร้อมว่าฉัน
มีหลุมเพร็ดหลุมพริง ---8----- นาจับเข้าใจจงจอดทอองเข้าใจจีได้ห่มสินคำนี้ภาษาสุอย่า
จัญไรมาจ่ายแจก---มันผิดกันห่างยังข้างกับม้าระวังจะนำตาแหลกถูกกลัวจะจ่อยสวอยลมตาหลุม
บันดาลิ่ง-----

65. ไม่หาทางยังทางอย่างคุยกันทางอย่างทางเยื้อง-----เอาคราวนี้จะพาเกรี้ยวว่ากัน
เป็นเรื่องคือเห็นใจคนดูคอยทั้งปู้ทั้งย่า---เปรียบกันมานานมาได้ทั้งป่าทั้งไพรเนอพวกเมียอยู่
ไฟเที่ยวเดินเลาะทั้งม้าทั้งลา ๆ พร้อมแม่พ่อก็รอหลายเตี๋ยจะว่าเล่นแต่ทางเลินทางเลอะ --8---
เขาเชิงใจร้อนหวั่นเวหลายคือลมพัดใบระเวหล่นฉันก็คนแก่ก็คนไม่ต้องร้องรอให้เสียวเลา-----
จะเป็นเรื่องโลกหรือเรื่องธรรมคอยแก้คำถามบังอรหน้าแต่ถามไม่จบอย่าด่วนหลบหนีนางบังอร
เนอ-----

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 10 เพลงเปรียบ (99 คำกลอน)

เพลงเปรียบ เป็นเพลงเปรียบต่อสัพัญญูกัน เมื่อมีการด่าทอ โดยทั้งสองฝ่าย ก็จะเริ่มร้องเพลงเปรียบเปรย ซึ่งเพลงเปรียบถือเป็นวรรณกรรมทางปรัชญา บางครั้งก็เปรียบกันอย่างลึกซึ้งมาก เช่น คำว่า “สนามฝั่งชน ปลุกต้นहुกวางเทศ องค์พระรามเข้าเขต เพราะไล่คุมกวางทอง พอไต่ยีนเสียงรถ พิเภก ดันปดว่า ฟาร้อง อีหมาร้ายจะมากำรามแข่ง กับฟ้าหรือ” แปลความว่าฝ่ายหญิง เสียงดังแค่ไหน มีปัญญาแค่ไหน ก็เปรียบเหมือนกับสุนัขที่เห่ากำราม ยิ่งเงเสียงก็ไม่ดังเหมือนกับฟาร้อง ซึ่งเปรียบเป็นฝ่ายชาย ที่มีกำลังเหนือกว่า มีสติปัญญามากกว่าอย่าไปหลงเชื่อ ผู้ยุยงส่งเสริมที่ให้เธอต่อสู้กับฉัน เพราะฉะนั้นเท่ากับพิเภกโกหกพระราม ว่าไต่ยีนเสียงรถ แต่โกหกกว่าเป็นเสียงฟาร้อง นี่คือการเปรียบเทียบของกลอนเพลง ตัวอย่างเพลงเปรียบมีดังต่อไปนี้

เพลงเปรียบค่อม

1. เงินชั่งเกินใช้บางทีก็เกินไฉว-----เกินเข้าไม่มากรงมาดี น้องเป็นหญิงธรรมดาที่ไหนจะดีมีอำนาจเก่งกาจเกินชายเห็นหน้าต่ออารองเหมือนชื่อของระอาร้านคนต่ำต้อย ลำฉันจะสู้แรงพี่ได้อะไรถไม่ระอารางเหมือนเขมรเรียกช่างระอา----เรย-----ถึงนักลบนักหล่อย่าด่วนขูให้นักลายจะตั้งกระทุ้มาสู่กะบายก็อายเหลี่ยมพวงนักเลย เหมือนเด็กอ่อนคุ่นอยู่ไม่กล้าจะสู้พ่อคุณเองถึงอกฉันใหญ่ก็ใจฉันอ่อนอยู่ดอกพ่อคุณ-----เอย

66. ฉันเป็นเพลงหัดใหม่เที่ยวเดินหันไป-----หัดมาเหมือนเดินเล่นไหลลงอยู่ตามดงตามป่า ปัญญาสาวมันไม่ใสเหมือนยังหาตมุล เป็นไม่เชื่องพอไข่อย่าด่วนให้ตายเลยพ่อขาจงสมเพศเวทนาให้แอบสักคืนเถิดพ่อคุณถ้าได้แอบพ่อคุณมันก็คงพอดุ่นพอ----เคยนี้กอยากอาศัยพี่ชายครั้นเห็นชายขันชายแข็ง ฉันเป็นสตรีไม่มีแรงหวังพึ่งร่วมไม้ชายคา ก็เลสัดหันหันพานิวรรณจะต้องร้อนส่านีหว่าไม่จ้อผู้หญิงเขาทิ้งให้เวมไม่อดส่านี-----เวย

67. มุมสวนที่เคยมีชอกก่อนจะรู้ต้องมีบอก----มีสอน ไม่ไ้อวดดอกคนยังเองเพราะว่าเพลงน้องยังอ่อนให้ขอเล่นกะเพลงลือพอมือมีเสียง ไม่ตายอยู่กะตันฉันเป็นคนทุกกะตะ ไม่ทันจะบินขึ้นหน้าพอมือมีลือกระเดื่อง ๆ แผ่นกะเบืออยู่กะเตามันไม่สูงปานกะพร้าวกะ-----ตาลไม่ค่อยจะมีมันสมอง ต่างว่าน้องขอสมาขอยุดถึงพิงพา แอบแปะหม้อยู่เสมอกลัว

หน้าดำซ้ำในอย่าด่วนให้กายฉันช้าเนอฉันเอาไม่อ่อนช่วยสอนทำนองพ่อน้องช้า-----นาญ

68. กินเหล้ามากมันก็ยังเมาถ้าไม่ชอบอย่าเก่า-----อย่าใหม่กลัวคนกะดินเขาจะไม่
ดูก็รู้ว่าสู้เขาไม่ได้ พอเนื้อหอมจงคิดเห็นเพราะจำเป็นเดี๋ยวยังมาคนธรรมดาเดินดินเรื่อง
หากินนี้เดี๋ยวใหญ่มาองง้อขออาศัยไม่ใช่ว่าหญิงจะมารยา ๆ เขาผูกชิงช้าหมั่นไหย่น นึกกลัว
แต่มันโหนมัน-----ยื้ออย่าตั้งท่าเขามาขัดทำให้เขาสามัคคี ขอแอบชายไปสักปีย่าว่าแม่คุณมา
ขันมาแข่ง พี่เคยทำนาทำไร่จับจั่วใหม่อย่าทำแรงนัดมันสู้แรงไม่เสียเวลานั่งมัตตาม-----รือ

69. เกิดเป็นมนุษย์ก็แค่กินแค่นอนเหมือนยังจั่วเคยสะออน-----ดอกแค่นา ไม่พึง
เหตุพึงภัยทำเขาไม่ให้พึ่งพา อยู่ไม่ทนเดี๋ยวก็เฒ่าคนเราจะแคไหน ใครมันแหลมใครมันตูด
หมั่นหุหมั่นตามมีแต่คนกะเต๋านาเอามันจะตายก็ให้มันตาย ๆ เขาตัดไม้หมั่นตันเหยียบดิน
ยังหมั่นโคลนหมั่น-----ดม ไม่ให้มันเที่ยวดูถูกเลยกะไ้ลูกไม้คุ่มแม่เห็นผึ้งในปลวกพวกชะแมยัง
บอกหมู่ว่าดำคุ่มมูม บ่าวไม่เหนือไปเลยนายไม่กลัวตายมันเลยหนุ่ม ถ้าสู้ไม่ได้จะให้เขานวดไม่
หวงมันเลย-----นม

เพลงเปรียบทั่วไป

70. พวกกันพูดขู่ขู่ดั่งหาแต่ทาง....ขู่เด่น จะเป็นตะกั่ว หรือเป็นทางญาติพี่น้อง
เขาก็เห็นพอเขานิยมยกของแกไม่ต้องมาขู่ดอก อย่าพากันแถมแข่งหนักแต่ฝึกแข่งหนาน
คนอย่างสุกฐัณฑ์ดอกอ่อนในเชิงบอก ๆ พวกบ่าวเจ้านายเขาก็ไม่แข่งไรแข่ง....นา ตามโยก
ตามย้ายหญิงชายตามอยู่เท่าออกทำว่าไม่สู้แล้วยิ่งคั่นป่านดำแจ พอวางภูมิเป็นหมอเพลง
แล้วว่าแต่เองเป็นคนแน่ดีแต่พนนวังแข่งในน้ำให้เข็ดคน....นา

71. ฉันทรงทุกเอาหลายแท้มีกระทั่งหลายแก่.....หลายเฒ่าสะก้าสกุลไม่เหมือน
เพลงเก่าใจก็มุ่นขุนม้วนีกกลังอยู่หลายทอด เรือนมาศปลัดใหญ่ที่เขาให้ปบัตยกเมื่อไรฝนมด
จะตกแต่พอยากุลลัดยอดลูกสะใภ้ใจไม่อยู่มันก็ยังลัดปลัด.....ย่า ถึงพอใจคนใจสัตว์ก็ต้องตัดใจ
สู้เผ็ดเค็มจะได้รู้ตัวสาวหายใจ ถ้าเขาตอกตัวต่อตัวแล้วไม่ต้องกลัวภัยมันอย่ามัวแต่เมินอยู่ไ้
หมู่เขาแก็ตะพาย.....มา

72. ถ้านาป่าเต็งมีที่ดำยังงัดยังมีน้ำ....ท่อนแ่เราไ้ยีนแต่กระทุ้เขาข่มขู่หลายแท้
ปล่อยให้แต่เขาทำเราจะชนะทนนี้ รักจะดันกันก็ดันทะเลวงโดนกันก็ไ้มันจแนแคไหนมาคิมดู
สากี้ดี ใครโด่งใครดังแล้วอย่าพูดก็ดักก็....เคย เชิงช้าหนึ่งช้าสองให้พี่น้องลงเสียงบัตเขาขัด
เขาสักเปรี้ยง จะยีนเช่อหลงสาว ถ้าแม่นกุชินยีนใส่แล้วทนไ้ก็ทนเอา ไ้จ้วตันปลายแอก
ป่าไม่ทน-----เอย

73. พอจกินดอกแคนาใคร ๆ ก็ว่า.....อยู่แค่นี้บางวันก็ไม่ดังคนฟังว่าไม่ดีไม่เห็นมันจะเลอเลิศสูงประเสริฐแค่ไหน ทำยกขวดอวดเขามาอวดร้าวอวดคินได้มะพร้าวเดือนกินจักมึงจะคุยอวดใคร ๆ มาอวดไพรอวดโคกเหมือนยังเขาเคาะโบกอวด.....คือ โตแต่เล่าเข้าไม่มีเพราะน้ำปีมันไม่มาบัดสันประโยชน์หมดท่าจะมีใครหมายหมั้นไปเล่นกันงานไหนก็คุยใหญ่งานนั้นแนวไอนายเดือนหนึ่งเล่นสี่สิบงาน.....นี่

74. ถึงยกทำเนียบมาเปรียบกันเล่นใคร ๆ เขาก็เห็น.....คือกันแหล่จ้างให้กร้อยก็ไม่กร้อยดอกเนอชาติมันแกว แต่กุ่มดองกะผักสะเดานี้มันไม่เข้ากันเลยน้ำร้อนปลาเป็นน้ำเย็นปลาตายสุจะเข้าใจไหมไอนามหนาป่าเคย ท่าเกยปะตั้นแล้วไปพูดปะมีนปะต้ออย่างวิโยกโครกเศร้ามองแต่สาวชั้นกะไคธรรมชาติเนอไก่อะตืออยู่กะเดียวไม่เป็นต่อ ก็เป็นรองปล่อยให้สมองเป็นเรื้อยกินยาไม่ครบพอสบโรคจะหายเป็น.....รือ

75. มีวันตั้งวันดับจักมันจะพับวัน.....ไต่ไม่ว่าแต่ชายหญิงใจจะจริงแค่ไหน อย่าด่วนก้าวข้ามคนไปเลยพ่อตันผักหวานดอก แต่เขาหล่อแท่งเหล็กใส่ลงยังละลาย น้ำมาปลาใหม่เห็นคลื่นอย่าตื่นสะลอก ๆ เหมือนยังเขาซุดหัวลึกไม่ละ.....หลัวจะกระโดดข้ามกองฟางก็กลัวจะนั่งขัดผีดูแต่พวกเศรษฐีถึงคราววิบัติยังขาดไฟอย่าเคยแหเคยตุ้ไปเลยไอนุ่ม ไม่เคยตายเที่ยวคุยโตไม่ดอกมาสาจนเคยตัว

76. ไม่ทำเป็นไก่อเป็นเปิดคือยังเป็นเปรต.....เป็นปอบฉันมาพูดวิงวอนถ้าเนื้ออ่อนพีไม่ชอบบออย่าให้มันดังปานเสียงปิ่นแล้วเป็นไหนก็เป็นไปพากันลองกางเกงลุงแล้วก็นุ่งกางเกงโหลไธ้มะยมส้มไธ้อย่าเป็นนักเลงเก่งหลายคนแหลมแถมฉลาดเขาก็น้ำกันเก่งลื้มเก่ง....สิ่ง มองลายหลักลายฐานมันต่างกันหลายเท่าไอนักเลงเพลงเก่าเขาเห็นชี้เทือกก็หลายที่ พอเขาซ้อณสุดสร้างเพลงแก่เขาก็ไม่มีจะนุ่งผ้าไหมให้อายหนุ่มหมาเขาทำไม.....มึง

77. ถ้าจะแสดงแฝงไคก็ลองแก้ไข.....กันสาเป็นมนุษย์เดินดินหากินธรรมดามันจะแน่แค่ไหน มาลวงใส่กันเสียจะมีมูลอะไรกะมนอนไธ่ป่านกู่กะไม กุจตีนมันอะไรไอนักเลงเก่งกะเมียเห็นอาเสียวกูไม้และอย่าพูดกะให้กะ.....หม่อ เขาชวนยี้กก็ไม่ยี้ก ดอนดีว่าไม่ยากเชิงตะกีกตะกีกเขาชวนแหยก็ไม่แหย ทำให้พี่น้องหมั้นเนิงว่าแต่เพงมันแน่วลแต่หน้าจะมีน้ำหนักอะไรกะมัน.....นอ

เพลงเปรียบยกย่องเจ้าภาพ

78. เราเป็นเพลงโคราชขาดคนตรีก็ต้องคุมถึคุ้มถ้วน วันนี้เจ้าภาพท่านหามาเป็นราคะ

พอสมควร จะเล่นยังไงจะไม่เงินพอกุ่มเงินคุ่มทอง เห็นหมอเพลงขึ้นเรือนไม่มารอมาริ ท่าน
เจ้าภาพก็รับดีหาเหล้าสุรามารับมารองไม่มารอมารั้งเหมือนเขมรเรียกช้างมาเรย-----งาน
วันนี้สนุกแน่ ชันเฒ่าแกหรือก็มีเพราะเจ้างานท่านดี ผู้ใหญ่กำหนด นั้นก็มาทางไหนจะคล้องนำ
น้องไป จะไม่พอไหวเอานี้ว่าเจ้างานใจใหญ่มาให้รางวัลไม่อายเขานี้-----เวย

79. ไม่กรองหลายขึ้นหลายขัด เหมือนยังมั่วล่ำมขาดหลายขุม คือวันนี้เจ้าภาพเขาเป็น
คนภาคภูมิชั้นครูบาอาจารย์มาช่วยงานก็หลายคนเครื่องไฟขยายเสียงก็ต้องแสงต้องสีการ
แสดงของเราดีญาติพี่น้องก็ต้องสน ถ้าเราขาดการศึกษาถึงยังงี้ก็ต้องเลวต้องทรมาน-----ให้แน
ยศแน่มามพ่อน้องน้ำแห่นหน้าด้านสติปัญญาเขาก็ว่าหนุ่มนี้แน่มอนให้น้ำหล่อ่นเดินลิว ๆ
เถอะนอพ่อคิ้วองงอนประเดี้ยวจะอายุลูกชายเจ้างานมีแต่คนงาม-----งาม

80. เขาลือกันว่าหนุ่มเป็นคนแนบคนเหนียน แต่หนังสือเขาเขียนก็ยังไม่โน้ตการว่าเพลง
ดันเพลงหัวสดเล่นกะใครก็ไม่แพ้เขาว่าแกและคนหนึ่งเขาหาเพลงฝ่ายชายก็ว่าได้ตัวดี ถึงฉันทมา
ก็ว่าพี่เป็นตัวชกตังตึง ใครดูก็รู้ซึ่งทุกตัวเดอ-----ความรู้น้องมันน้อยนิด ไม่มีพิษมีภัยพ่อนือเย็น
ไปเล่นกะใคร เขาว่าพี่ไม่มีแพ้ ไม่ว่าพี่น้องคนไหนเขาว่าชายเป็นคนแน่มยาเทียวลงหนีไปซี้ลอย
น้ำให้อายคน-----นอ

เพลงเปรียบถ่อมและปลายเห็บ

17. นำโก้หรือนำจึ่ง ก็ขจอให้นาดิ่ง-----นำชัก พ่อนือเย็นเป็นชายดีหรือร้ายคงรู้จัก
ก็สุดแท้พี่จะเห็นดีแนะนำฉัน ประนอมเป็นหญิงเพศอ่อนไม่รู้บ่อนรู้ที่ จักทางไหนยังงี้จะดีไม่รู้
ภูมิรู้ฐาน ๆ ตัวของฉันไม่รู้ที่เหมือนเหล็กเอเยเคยเขาเคยดี รู้ทั้ง ----- ฝนละลิมชะลานหน้าตาล
ชะลอน น้องเป็นหญิงความจริงก็อ่อนความสามารถฉลาดเฉลียวยังรู้ไม่เท่ารู้ไม่ทัน ยังไม่เคย
ผ่านสนามเทียว จะดีหรือร้ายก็ขอให้พี่ทิดช่วยคิดนำ-----ทาง ไม่แข่งรับแข่งรอง นางไม่หวังจะ
แข่งช่อง-----แข่งรู เอากำเนิดเกิดเป็นหญิง ความเป็นจริงใครก็รู้ที่ไหนเหล่าจะเท่าชายที่เป็น
ฝ่ายแข็งแรง แต่น้องยังมีสาขาวเขาดำยังมีข้อมถึงยังงี้ขอให้ประนอมขอแอบ สืพอมมีแสง ๆ
ขยำแป้งยังมีขาวก็บางที่อาจจะมีเมามีเชอ-----ปรานว่ารักกันนั้น ดีกว่าซังกันของแก้มเหล่าพวก
ชาวบ้าน ยังช่างลาบซังก้อยมาพบหน้าประนอมหนูจงเอ็นดูประนอมหน้อยอย่าหาบเอาเนื้อมา
เปือมะนามแม่สาวประนาม-----เอน

18. ไม่ใช่คนคดคนข้อง พอจะเป็นคนร้อง-----คนเงี น้องเองได้เหลือ หล่ำมาพลปะตัวพี่
ก็ขอให้พี่ฟัง เนอยอดมึงพ่อคนงาม ประนอมขอแปะขอห้อยให้ของอยท้ายดา เป็นธรรมดาดอก

นาป่าต้องขุดหัวไม้ แล้วไถดำ ๆ สูงหรือต่ำก็ไถดาต ถึงพ่อหม่อมก็ยอมคราดไถเด-----จำยังสะ
บุงเสียบึง ก็ให้ซุบเลี้ยงเอาไวดา น้องเกร็ดเกร่ สาเร่มาขอฝากกายเอาไวด้วยท่านว่าหนาคณนั้น
ได้ใช้ท่านว่าหนาไม้ไผ่เรือนสวย ขอแต่น้ำฝนอย่าล้นมาเซาะให้เสาเรือน-----

19. ท่านว่าถीलอดช้าง ห้างลาดเส้น พ่อก้อนทองจงกรองเห็น-----ปอนลอดหลั่น มีปาก
มีท้องเราก็ด้องหากิน สบที่ทางจังหวะ จะลอดปาลอดไหล่ ดวงข้าวสารระอาสัตว์ไม้ดัดระอา
เช่นนั้นหม่อม ประนอมจึงขอพึ่งพาอาศัย ๆ เขาเป็นไ้ระอาสันมิไ้ว่าระอาสรวระอาเสริญแต่
เวสสันดรกระนางมัทรี ท่านก็ยังมีชาติกันหา ถึงจะลำบากยากชาก็ช่วยกันแบกช่วยกันหามท่าน
ว่าหนาคณนั้นได้ใช้ท่านว่าหนาไม้ไผ่เรือนงาม พี่เป็นตาซึ่งอย่าหวังมาจ้องเรือน-----เงิน

20. ต้องพึ่งผ้าพึ่งผอนแต่ศาลายังหยุดร้อน-----พึ่งพัก หนูประนอมนี้ขัดสนเป็นคนจน
ยากจึงมาขออาศัยฝากกายพึ่งพิง แต่นายอำเภอยังผูกพันพนักงานสมุเสมียนหรือจะเร่งข่มแห่ง
เพื่อน คือชาติเชื้อเสื่อสมิง ๆ ยากแอบพึ่งเอาสมาคมมิไ้ว่าจะชาหมัก ชาเหมย----- นักเรียน
เด็กทำเลขคณิตยังหมายขีดหมายเขียน ถ้าหนาไม้ไผ่ทำเรือน ก็โอโง่งไม่แคบ หรือจะคิดเห็น
เป็นอย่างไ้ จะไม่ยากให้ตัวแสบจะหวงแกลบรำไ้รำแต่เองนี้หูชั้นความสามัคคีนี้ดีดอก
หน้า คำโบราณก็ว่ามา-----แต่ไหน ๆ เลี้ยงไก่ชนก็ได้ชน ถ้าเลี้ยงคนก็ได้หรือจะขัดศรัทธาพี่พ่อ
หนานวน ๆ ถูกแล้วแถวแนวกระบุง ไม่ผิดยุคกันกะบอนนางระบำรำพันยังดัดจริต กะบิต
กระบวน ๆ ไม่มีส่วนกากบาท เป็นทหารเขายังหัดฟันกระบี่-----ถึงเลือกไขไ้ช่างพูดหาไ้ได้อยู่
แต่ช่างมีอนั้นหรือก็รู้โบราณท่านไว้นอนพักผอนแต่เอง-----นี้

21. แต่ตื่นมือเลอะก็ย้งดูล้างขอไ้คิดดูทาง-----ดูหลู่ เห็นว่าขาดแคลนหลักไม่แก่นก็
สบที่จะมีคุณไ้คำจุนดูเสียงไม่ต้องเข้าโบสถ์สะบดสาบาน แต่แบกคานยังชาป่าชาไ้หล่ เราสาว
ยายพา จะยากหุงสะบุงเสียบึง ทองเปลวพ่อเอวบาง ก็อย่าคิดชาเบิด ชาเบ้ย -----แต่น้ำในครุ
ยังมีหก ผนเคยตกยังรู้หา ประนอมไ้ก่อนดรรยายพา ทุกคนทุกผู้ก็รู้เห็น แต่มวนสำลียิงกินล่อ
ประนอมนี้ขอแอบกินเล่นอย่าหวงแต่ก้างกล้านางนี้โลก ชิงกิน-----เลย

22. จะคดตะหนี่ชี้เหนียว จะไม่ไ้อาศัยเขียว-----นี้ตัวฉันทนางเป็นหญิงเพศอ่อนไม่มี
ปอนเป็นรากฐานจึงมาขอพึ่งพิง แอบอิง กะตัวชาย เพราะนางเป็นคนอึดคึด เอนี่จอนาถ ชะตา
เกินไ้หางหูชูเวินขอบโกยดินเอาตีนตะกาย ๆ นางยากไ้ชะตาเกิน กรองไม่เป้นตาเขิน ตาเก้อ-
-----หรือพี่เคียดรังเกียจอะไร ไม่ไ้ให้อาศัยร่วมอาสมมะนามสูกุลกลม เขาเคยผ่าระอาชิกหรือจะ
หวังเอาน้องสาวทางอ้อมจะเลี้ยงประนอม ไม่ไหวอีก ไ้แนวไม่รู้เพื่อนหมูกันเองกูซังระวาย-----
เออ

23. ท้าวไฉ่นักมันมักจะลั้มให้ค่อยเดินโหม่ง ๆ -----เถอะยังจะดูงามเขารู้ตาทั้งป้าลูงว่า
ฟ้าสูงดินต่ำ จะหวังโค่นต้นเหง้าให้ดูเงาดูเงื่อนสักหน่อยจะโดนสะเดาแตก ดิดเสดสะเดาแดงได้
หึ่งห้อยไม่ค่อยแจ้ง แพรพราว คือดาวเดือน พุดกันฐานดีมิใช่ดาวดินดาวแต่-----โบราณ
ท่านว่าข้าเป็นกาท่านว่านานเป็นคุณ พ่อตาแม่ยายอย่าว่าวุ่นเที่ยวขอลูกเขาเอาเป็นเขย อย่า
ด่วนหุงข้าวประชิดหมาเที่ยวปลั่งปลาประชิดแมว เลยบัดพลาดท่า หน่อยจะได้เล็มเหลือเดน
แมว-----แล้ว

24. ไม่ว่ามุงว่าหมาย เหมอนยังหนึ่งเขาฉาย-----ว่าม้วน จะทำอะไรก็ให้รอให้พิเคราะห์
ใคร่ครวญได้ยืนแต่คำเฒ่าแก่ดอกพ่อแม่ท่านว่ามา สกุลหนูอยู่ในโน ยังยอมตายติดกะกับ บัด
ผิดโชคดกอับจะหน้าขาวราวกะกา เกิดเป็นมึงเป็นกู มันต้องติดกะอยู่ กะกิน-----เยจา
ค่อยม้วยยังปะไม้ไ้ความคายเป็นคามประมาท สะกดจิตกลัวผิดพลาด อยู่พุมากชักประเมินจะช
ปลาย่างปิดยังไม่เรียงจันกลัวเสียเปรียบแมวเกินมันจะอ่อยสักหน่อยไหมกังเด็นแมว-----กิน

25. ท่านว่าจะลูกให้ดูที่ท่านว่าจะหนี-----ให้ดูบ่อนอย่าตั้งหน้ามาว่าข่มเห็นคนลั้มอย่าว่า
ขอน เองนี้มีสอดส่องแล มองดูบ้างลัดปล่าท่าจะพาแม่เกิดระแคะ เกิดระคาย โกงหนึ่งกบดอบไม้
ไผ่คือกลองฆ้องระฆัง ๆ บัดพลาดพลั่งจะระคายเหมือนพ่อตาแม่ยาย ทูราเขย -----นกกาเหว่าทุ
ราเหว่ากระแสดูราว่า อย่าอุกอาจเตียวพลาดทำไปไหนมาให้ระวัง ก็ชาติเชื้อเสือสมิง ใครว่าลิง
ใครว่าด้านตะขาบจะตบตะเข้ที่ไหนวา-----เคย

26. เช่นร่มเกล้าก็ยังางขอให้มองดูร่าง-----ดูกาย พุดตามคำจริงไม่ว่าหญิงว่าชายไม่ว่า
พี่ว่าน้องให้กรีกกรองดูก่อน เองไม่ใช่แนวภูวนัยไม่ว่าได้ว่าเหนือ สิงหนาคชาติเสือผิดกะแนว
แถวพุดตามสำนวนหรือก็ไม่ว่านม ว่าเนย แต่เป็นผียังมีฟก เดือนห้าเดือนหกยังมีฝนเอากำเน็ด
เกิดเป็นคนกูดามีดูหมีฟัง เป็นเถรเป็นชีไม่หนีวัด เป็นเชือกษัตริย์ไม่หนีวัง เห็นสาวยายพาพี่ว่า
ใช้หวานยังงินนี้-----เวย

27. ท่านว่าปากเป็นเอกเลขเป็นโท เช่นน้ำคำของโบ-----ราณว่าประนอมไม่มุงมาตร จะ
มุงปรารณาเข้ามาดั่งชิงชัย รานไหวและรานเนอ ชะมัดไม่บุกรุกกะหมา เขาร้อยปลาแทงกะ
หมดใครก็รู้ว่าหนูไม่อาจจะรบพานรานกะแมว ๆ พี่รู้แล้วดอกกะมังมิใช่กะหมาง กะเหม่อ-----
ฟังลิ้นลมคารมชาย คือพี่จะหมายมามุงขยัน พ่อทูนหัวแต่ตัวฉันไหวเอาปูนมาชุขมึ้น เห็น
สาวสวนม้วนดอน-----มา

เพลงเปรียบทั่วไป

28. ไม่ทันตายหายตัวลองแก้หางแก้หัว----เอาให้ตก---คือพ่อแม่หามา มันต้องว่า
ประโลมโลก ครูแกสั่งบอกอีสาวว่าเจอเขาไม่ให้ตื่นกระทุ้งเอาลงชะยือตันใหญ่ อย่าทำเป็นไก่อ
โดนยาอยากกินแต่ก็เห่าหา เนอหมูไธชนก่าตันยีนตะพายยามตามหญิง อย่าให้เขาโดนยอ โดน
เย้ย---- แต่เข่นเข้าดัมยังแก้ดอก ลอกหยิกหยอกแก้ตามอยากได้เงินทองมันต้องทำแก้หน้าแก้ตา
อย่ารู้แต่เล่นล่อหลอกเหมือนหมาจิ้งจอกล่อลาอยากเป็นผู้ใหญ่ทำไมไธลิ่งไม่หากะล่อ-----เลย

29. มันมีขึ้นมีลงเหมือนยังสว่างเขาก่ง----มีโล พุดตามคำจริงไม่ว่าหญิงว่าชายที่เกิดมา
ในโลกย่อมมีดกมีหล่น ปิดตะกร้าตาบั้น ตะเหลวสานตาขัดย่อมผันแปรไม่แน่ชัดดอกชินสาชะตา
คน ๆ สวิงจันตาเซเหมือนแม่ยายเคยแลดูตาเซ-----แต่ขุ่นหม่อมยังยอมเลวนั้นหาไม่มี-----เลย

30. เนื้อก็ใจเสียใจมีประมาณกันไม่ได้สักคนดอก----ไม่ว่าเจ้าว่านายบ่าวไพร่บ้านนอก
เกิดเป็นตนเป็นตัว ยังมีคนชั่วคนดี เงินเขาให้แพ้งังไก่อแก่งแพ้งังแต่อีตาเถรเล่นกลยังอ่อนแอแพ้ง
ซี ๆ มีดตีแพ้งังมิใช่ว่าแพ้งังแพ้งัง-----แต่ข้างโตกว่าโค กระบือ ยังวิ่งตื้อ ตื่นตะไล จะเชื่อแต่
เองแก่งไม่ได้ ดอกคิ้วลาพ่อตากลมธัญชัยใจนักปราชญ์ก็ว่าฉลาดมิใช่น้อย ยังตกน้ำแพ้งังเอ๋ย
มิใช่-----นี้

31. ไธคนเราแก่งทางในมันก็มักจะตาย----ไปทางนั้น เป็นหมองูตายย้อนงู เขาก็รู้เป็น
ตำนานเป็นหมอผีตายย้อนผี ตำรามีทุกทางแน่ ไธแก่งมิดก็ตายมิดก็ตายมิดได้แก่งป็นก็ตายป็น
แต่หนูหริ่งยังวิ่งขึ้นป็นปายตายแปเขาผูกแหตายป่านเหมือนหนังสือโบราณ ตายปึง----ใครแก่ง
ดาบก็ตายดาบใครแก่งกอกก็ตายหอกโบราณกล่าวเล่าบอกว่าตายหาญตายหักแต่ยักษ์ศรีมฤทธี
เดชก็ว่าวิเศษเอานี้มากยังม้วยมอญย้อน หนุมานมิใช่ดอกนี่-----มึง

32. พลุเคยขึ้นพอด้าง คนไหนเขาดัง----ก็พอดือ เพราะประนอมหัดใหม่มันยังไม่พลือ
เล่นพอได้ทุนเอาไปฝากพ่อทอง-----พี่จะเหยียบก็อย่าให้ยุบบันฝักอีตูปติดดินเหมือนเล่นไฟ
หงายกิน ขึ้นแต่ติดตอง อยู่ในหนองติดดิน อย่าให้มันติดมื่นติดตื้อ-----พี่ก็ไม่ใช่ชาติเชื่อตัวเสีย
ตัวสาธ ประนอมน้อยก็ค้อย่างนี้กลัวจนตัวสั่นพวกเพลงลือจะเหยียบเล่น ก็เท่ากะเวรกรรมมัน
ประนอมก็คล้ายกะไก่อตาไม่อยู่ในกำ----มือ

33. เชือกผืนเองเกรงเกลียวมันไม่ใช่เกรงเสียว----เกรงเกลอ ไธยีนพี่ว่าลงฉันทน
หลับแทนแพ้อ จะแก้แต่กลอนมีแต่บ่อนเกรงกลัว-----อย่าซ้ำปลายซ้ำตัน ซ้ำบนซ้ำได้ พ่อเฒ่า
สุดจู้ไร ได้แต่สามตัว เหมือนดักแตนมันบินตามซ้ำแล้ว-----ถึงจะไล่แวนมองมันก็ไม่มีช่องสบ

ยอดดา แทบเล็กเล่นเพลงไปเป็นแม่ค้าขายข้าวต้มใบเตย ไม่รู้ว่าพี่มีเพลงตันเก่งปิ่นนี้เลยน้อง
ประนอมขอยามว่าเลวในคืนนี้-----แล้ว

34. คนไรไม่ไต่ห้ามไม่หวังได้ถ้า-----ได้แหว เมื่อถึงคราวเลวก็เป็นเลวน้ำอย่าปูเขา
จะได้รู้ได้เห็นเหมือนโมโหโคกระบือตัวไหนตื้อก็ต้องล่าม เป็นนักกีฬาสนามดีเลวก็ต้องเล่น ข้าว
เหนียวเลนต้องเลอ เดินทางมันต้องเลอะต้องเดิน-----เขาเขียนไว้อ่านไม่ออกฉันแต่ฉันบอกว่า
ไม่อ่าน เลยมีดมนอลมานกลืนไม่ได้คายไม่ออก นึกกลัวดาถึงว่าได้ก็ไม่สบายใจดอก เหมือน
เสียดูที่อยู่ในดง แต่จำใจ-----เดิน

เพลงเปรียบถ่อมทั่วไป

35. น้องต่ำศักดิ์นาศรีสาวประนอมมันไม่มีวาสนาสสูง-----อยู่กะบ้านอยู่กะบ่อนก็หาบ
คอนแต่กระบุง ถ้าพี่ไม่ตามเลี้ยงด้อยน้องก็พลอยหน้าเสียวยากคุ้นหมูยังได้มา-----ปลุกศาลา
ได้มุกอย่ารวีดีลูกพันพ่อใหม่อยากได้เมีย นึกเสียวตัวกลัวเกินพี่ก็อย่าได้เมินได้เหม่อ-----
สกุลนี้ยังพึ่งพงษ์ น้องขออาสญ์ทำไม่ยังทรงท่าเคร่งขรึมผึ่งผาย เล่นกะพี่อยากชิงผึ่งพี่รับก็บอก
ไม่รับก็บอกอย่าหวานนอกขมใน เจ้าช่องเปิดเห็นบออย่าเก็บไว้นานชุกแต่คม-----เนอ

36. เล่นกะนางกลัวเสียวหน้าหรือพี่กลัวเสียวท่า-----เสียนาม-----แม่สาวบ้านยายพาอุรา
หวัน ตั้งแต่วันรับมัดจำ มาเห็นหนุ่มวันนี้หรือจะหนีไปเสียนอ มันแนนนอกกะถกกระเทิน น้อง
เลยเดินใจกะทำนอพ่อจ้าวปัดลานใช้หนี้ เขาสี่กระท่อฉันใหญ่พอเป็นสาวกระเทินมันก็ต้องกะ
เดินกะเทียว-----เขาไม่ให้พึ่งก็ช่างเถอะพี่เราก็มั่นสมองเข้างงานเขาจ้างเขาสั่งเขาจอง จะ
ปล่อยจะปล่อยจนหมดความสามารถคือเพลงเขาดีทุกรายดา มันต้องหารายตัดอีสาวประนอม
ไม่ยอมให้เด่นไปได้สักราย-----เดียว

37. รับงานเล่นต้องกล้าเล่นถึงว่ามันจะเนาเหม็นก็-----กล้าลอง อยากให้หมูนั่นสมัย
มันต้องใช้มันสมอง ลูกศิษย์พ่อท้องไม่เคยทุกข์ต้องกล้าบุกกล้าลง ตัวต่อตัวไม่กลัวดอกพ่อแถม
ปอกไม่กลัวดับ แนวพยัคฆ์ขนหยาบไม่หดหัวกลัวดังพุดตามธรรมดามีใช้ว่ากลัวดิบกลัวดี-----
ถ้ารู้ทันแล้วฉันไม่เถียงน้องไม่เสียน้องไม่ทายมันจะไหนก็เป็นไหนกลัวแต่ไอ้แซบจะแถมไม่ถึง
เป็นคนอ่อนคนน้อมก็ว่าปรานธมและคนหนึ่ง ถึงตัวมันน้อยแต่เครื่องในเคยกลัวคน-----นี้

38. ตัดเกสาพอสั้นเขามาเล่นกัน-----ก็พอสู้ฉันไม่กลัวมันดอกจะลองหยอกกะมันดูฐาน
จะซัดก็พอซัดเรากี่ชาติลูกพ่อเสือ อยากลอกน้อคกะมันสักหนอยเมื่อไรจะขอตัวมาซื้อคร้านปากไม่
อยากปะดอกกะไอ้หมูไม่สู้ตัวเมีย ถึงว่าประนอมเป็นเพลงใหม่ก็นับว่าฝีมือ เกรดตัวมี-----ไม่ใช่

หนังใช้ละคร เองก็จรมาคณะเขต ลองไขมูลกลเม็ดเล่นแข่งกันทีละคู่ กำลังกันดารของกินดา
ลองนำน้องกากินดู ให้อหิวปลาช่อนท่อนเดียวกำลังกิน-----ดี

39. ลองนำหน้าพานางเนออย่าได้พาร่าง-----พาหนี----พี่จะพร้อมหรือยังไม่พร้อมมา
หาประนอมวันนี้ คอยดูเนอพี่น้อง ฉันจะลองทำพนั้น หรือเดินก่อนไม่เป็นแก่อย่าโกยแต่แย้ให้
ดินเป็นกอง เขาหามาเล่นใครจะลองเอาเป็นไหนก็เป็นกันให้คนดูรู้ว่าเก่งเนอ อย่าทำเป็นกันเป็น
กาง-----มันจะพังดอกว่าแผนเห็นแดนอย่าว่าฝั่ง ใ้ปลายไล่ไหลดำสิ่ง หัวจะพับดอกวาฬี มองดู
เงาเขตทอดไขไม่เหวี่ยงให้เสียเลยนี้ ถ้าไขไม่แน่จะแก้ผ้าห่มให้เลย-----นาง

40. เองเป็นเลือดนักก็พากิอย่าให้มันหนา-----ทางกิเลสใ้มีดผ่ากระลาพัง พี่กะมัน
เป็นคนละเพศ ถ้าซังดูยังงักได้คนละหลาย ๆ สิบกิโล อยากเห็นภูมิปัญญา ไหนว่ามีปัญญาพอ
ใ้ทองยอมปลอมยี่ห้อ เขารู้ถึงมึงอย่าไผ่ มองจันทร์วันเพ็ญพวกกระต่ายสุอย่าโลดอย่าโผน-----
---อยากมองจับใ้ตัวจัดอยากเห็นชัดกะใจจริง จะอาจแหยมกะผู้หญิงไหนนอใ้ชายใจโจร ใ้
เกวียนขึ้นบรรทุกเข้ารอยมันยาวแต่ตีนมน อยากลองฝีมือก็ถือเข้ามาใ้ผีตื่น-----เมรุ

41. มันพอแสดงงานได้ แต่ฉันยังไม่ใคร่-----มึงงานดอก มองดูเหลี่ยมก็สูงพิลึกประนอม
ไม่นึกกลัวผีหลอก วันนี้และกูจะลองให้เจ้าของงานดู ไม่ต้องเนิงตามแนมก็รู้แต่้มเจตนา อยาก
เห็นฝีมือก็ถือเจ้ามา เนอใ้หนังสิ้นนาหนู ถ้าใครดีมีคะแนนมันก็ถูกตาอา ดาน้ำ-----ศิษย์มีครู
ไม่ครั้นสงครามได้หมู่พระรามทรงเครื่องถ้าหมดลายก็ให้เขาเลี้ยง อยู่กรมประชาสงเคราะห์
ราคามันไม่เลยหมื่น ไม่ขอเอาคืน สาเลยหม้อ กลัวแตกย้อนมึงประนอมไม่มองถือมันเลย-----มา

42. มึงรู้มูลบาลีไหม อย่าคุมแต่ช่องมองอาศัย-----กระหรีเมือง น้องจะตามคุมกระตุน
เขาว่าพ่อคุณเลิกระเดื่อง ใ้ห้าวมึงปลายงวย พอปันหน่วยสาส์นหมดมาลองกะหญิงดูสักอย่าง
คิมเลือดนางดูสักหยด หมู่ใ้ห้าไข่หุดมาลองยันฉันสัยกวงศาจะนาญาติเขาก็รู้วักดีชายศักดิ์
หญิง-----เขาลือว่าแก่ตันเก่งชานาญเพลงตันเกิน ลองว่ากะนางดูสักเนนอย่ามัวแต่กลให้คันแก้
มาลองกระทุ้งกันดูสักแถวนอใ้แนวพรานแย้ มัววิ่งวนแต่ตันยอเดี่ยวถูกโคนนายพราน-----ยิง

43. ตัวอีสาวไม่หวาดเสียว ดอกได้รังเขาตัดเรียว-----วัดสิน มีปากมาคณะปากเองเป็น
นักศิลป์น มึงเก่งทางไดยะคำต่อหรือเก่งทางประวัติศาสตร์ ความไม่มีอย่าดีแต่ไม้ ใ้แดงดม
กระแตมอง บัดกุชวณเข้าช่อง เตี่ยวจะนำกันย่าแต่หมัดเป็นลูกหลานย่าโมก็อย่ามัวเท่าแต่เมิน
แน่มห้อ-----หญิงอย่างกูเขารู้กลว่าสุเป็นคนทีรู้กว่าชะมุดน้ำไม่ถ่วมหัว อย่ามัวกะแต่รู้ตัน
เมื่อจะไหนก็เป็นไหน วันนี้ถ้าใครมันนพวกพี่น้องคอยมองดำแนวอย่าจ้งมัน-----เนอ

44. ฐุทธิโจรหรือยังจันทร์ เล่นดีครั้น-----เขายังจำง ถ้าคนไหนไม่สู้หน้ามันไม่กล้าสู้
นาง ไอ้คนนั้นก็เต็มที หน้าไม่มียางเจ็บ จะชอบเล่นซ่อนลายหรือฟันปลายซ่อนหลัก หรือจะคัน
ให้มันคักก็ทำเสื่อซ่อนเล็บ เม่นตะเข็บมันซ่อนลงไอ้เพลงเก่งมึงอย่าโง่งให้มันซ่อนลำทางदनยีน
ต้องตามหญิง แมงกระทิงยังทาโย อีท่อนหลังกูไล่ตามหยอนตามแห่ ถั่วเขากอบเต็มกอบ กูนี้ก
อยากจोगมาเต็มแก ไอ้ปึงเข้าเป้ากางเกงมึงไข่เต็ม---กำ

45. ไม่ทันตายหายตัวบองวแก่ทางแก้หัว-----เอาให้ตกคือพ่อแม่หาเองมามันต้องว่า
ประโลมโลก ครูแก่สั่งบอกอีสาวว่าเจอเขาไม่ให้ตื่น เอาลองขยี้ด้นใหญ่อย่าทำเป็นไก่โดนยา
อยากกินแต่ก็เท่าหาเนอหมู้อ้วนกำदनยีน ตะพายยามหญิงอย่าให้เขาโดนยอ โดนเย้ย-----แต่
เช่นข้าวต้มยังแก้ดอกลองหยิกหยอกแก้ตามอยากได้เงินทองมันต้องทำแก้หน้าแก้ตา อย่ารู้แต่
เล่นล้อหลอก เหมือนหมาจิ้งจอกล่อลาอยากเป็นผู้ใหญ่ทำไมไอ้ลิงไม่หากระลอ-----เลย

46. เท็จหรือจริงก็แคใจเหมือนยังน้ำเขาใส่-----แค่จำ-----ไม่มีหว่างมีเวงคือกลอนเพลง
ฉันมีว่าไม่เคยเซตดอกข้าพวกสูงจะขอสู้มันแค่แจ้ง ไอ้แนวสิงได้หลักจะร้อนตากบันได้ลน เอา
เข้าหนักไปไว้บนโนนเดี่ยวก็เลยตายแล้งใบจะแห้งตายเหลืองมันมีแม่นตายเลื่องตายลือ-----มี
ไฟเต้ะ คนละตัวมารอข้าอีกคนละแต่ไม่มียีนมึงอย่าแหยมดวงชะตาเวลาต่ำให้ทั้งมาอย่ารอ
มันกำลังฉันจะรอหมาจิ้งจอกล่อลาอยพวกมึง ถือไว้รอ-----มี

47. จัวผูกมัดดีหลักมิใช่ว่าดีจัก-----ดีเหลาเสมอเป็นศิลปินหาकिनอย่างพวกเราใครก็
อย่าอวดเก่งว่าตัวเองนี้ดีหลาย บัดหมดแต่แหลมก็ดูกระดานปูเกาะตงบัดมัจจุราชท่านหมดโยง
เก่งก็ตายไม่เก่งก็ตาย ๆ อยู่เหมือนยังกางไปแนเนอมุงตงเกาะเตียง-----น้อยหรือใหญ่ก็ตายยับ
แสงจันทร์อาบกระต่ายยิมของสำคัญไม่ทันได้ชิมก็ตายอดตายอยากแต่พรหมทัตกษัตริย์ปฐมก็ว่า
เก่ง เอาสมคะเนมายังตายกระดูกกลุ่กเมรุอยู่อาคเนย์-----เมือง

48. วันนี้นางจะพืงหนุ่มเหมือนลำชีปลาชุม-----พืงน้ำ-----พ่อคึงก่งอย่าพืงสัดก่อ
วินาจ-----สะกำ หรือแก้มหอมจะไม่ยอมให้ประนอมพืงนี้ อย่าเสียดสีดีสาวดียวดีสิ้นจะเมตตา
อย่าพากันถือนอคติสี่ เรื่องขึ้นศาลพิพากษา เจาก็ยังดีสิบดิสวน-----คือเพลงนางยังใหม่มัน
ห่างไกลกะพืมาก แสนลำบนทนลำบากบันเดินข้ามลำพิมล กระเทินมาเจอในงานจ้าง ขอพืงบ้าง
เป็นไอ้คุณเหมือนรถคว้าน้ำถั่วมครัสท้อไอ-----ควน

49. น้องดำศักดิ์นาศรี สาวประนอมมันไม่มีวาสนาสูง-----อยู่กะบ้านอยู่กะบ่อนดีหาบ
คอนแต่กระบุง ถ้าพืไม่ตามเลี้ยงด้อยน้องก็พลอยหน้าเสีย อยากคู้หนุ่มยังได้มา-----ปลุกศาลา
ได้มุกอย่ารวีดีลูกพืพ่อใหม่อยากได้เมีย นึกเสียวตัวกลัวเกินพืก็อย่าได้เมินได้เหมอ-----

สกุลนี้ยังฟังพงษ์ น้องขออาศัยทำไม่ยังทรงทำเครื่องขริบผิงผาย เล่นกะพือยากชิงผิงพืรับกับอก
ไม่รับกับอกอย่าหวานนอกขมใน เจ้าของเปิดเหน็บอย่าเก็บไว้นานชุกแต่คม----เนอ

50. เล่นกะนางกลัวเสียหน้าหรือพี่กลัวเสียท่า-----เสียนาม-----แม่สาวบ้านยายพาอูรา
หวัน ตั้งแต่วันรับมัดจำ มาเห็นหนุ่มวันนี้หรือจะหนีไปเสียนอ มันแน่นอกกะถกกระเท็น น้อง
เลยเดินใจกะท่านนอพ่อจ้าวปัดลานไช้หนี เขาสี่กระทอฉันใหญ่พอเป็นสาวกระเท็นมันก็ต้องกะ
เดินกะเทียว-----เขาไม่ให้พืงก็ช่างเถอะพี่เราก็มันสมองเข้างงานเขาจ้างเขาสั่งเขาจ้อง จะ
ปล่อยจะปล่อยจนหมดความสามารถคือเพลงเขาดีทุกรายดา มันต้องหารายดัดอีสาวประนอมไม่
ยอมให้เด่นไปได้สักราย-----เดียว

51. คือน้องพูดถ่อมกันท่า พืออย่าพากันด่า----กันทอ-----ฉันนี้กไว้ตั้งแต่วันจ้างงานไป
ติดต่อ พ่อเพลงดังตัวเด่นคงได้เห็นกันแท้ วัตถุประสงค์พืงตนมักผลคงลอยผ่าน จะจิตที่แม่อะไรมัน
กะหมาน้อยเขาลอยแพะทวนกระแสลอยเมินประเดี้ยวกูก็ลอยเกินลอยพัน-----วิชามีน้องเรียน
มา เป็นนักกีฬาเรียนมวยมันจะช่วยก็ยอมช่วยหมอผีมือจะเรียนใหม่ คือปลายมันทันตันมันท่วม
จ้างก็ไม่ยอมให้มันไถ สู้ยังไม่คิดว่าพ่อทองนี้ใจมัน-----ทน

52. รับงานเล่นต้องกล้าเล่น ถึงว่ามันจะเนาเหม็นก็-----กล้าลอง อยากให้หมุ่นทันสมัย
มันต้องใช้มันสมอง ลูกศิษย์พ่อทอ้งไม่เคยทุกข์ต้องกล้าบุกกล้าลง ตัวต่อตัวไม่กลัวดอกพ้อแก้ม
ปอกไม่กลัวดับ แนวพยัคฆ์ขนหยาบไม่หดหวักลังคงพูดตามธรรมดาไม่ว่ากลัวดิบกลัวดี-----
ถ้ารู้ทันแล้วฉันไม่เถียงน้องไม่เสียงน้องไม่ทายมันจะไหนก็เป็นไหนกลัวแต่ไอ้แซบจะแถมไม่ถึง
เป็นคนอ่อนคนน้อมก็ว่าปราชญ์และคนหนึ่ง ถึงตัวมันน้อยแต่เครื่องในเคยกลัวคน-----นี้

53. ตัดเกศาพอสั้นเขามาเล่นกัน-----ก็พอสู้ฉันไม่กลัวมันดอกจะลองหยอกกะมันดูฐาน
จะขัดก็พอสัดเรากี่ชาติลูกพ้อเสือ อยากลอกน้อคกะมันสักหนอยเมื่อไรจะขอตัวมาซื้อคร้านปาก
ไม่ยากปะดอกกะไอ้หมูไม่สู้ตัวเมีย ถึงว่าประนอมเป็นเพลงใหม่ก็นับว่าฝีมือ เกรดตัวมี-----
ไม่ใช่หนังใช้ละคร เองก็จรมาคนละเขต ลองไขมูลกลเม็ดเล่นแข่งกันที่ละคร กำลังกันดารของกิน
ดา ลองน่าน้องกาบินดู ไอ้หัวปลาช่อนท่อนเดียวกำลังกิน-----ดี

54. ลองนำหน้าพานางเนออย่าได้พาร่าง-----พาหนี-----พืจะพร้อมหรือไม่พร้อมมา
หาประนอมวันนี้ คอยดูเนอพืน้อง ฉันจะลองทำพนัน หรือเดินก่อนไม่เป็นแก้อย่าโกยแต่แยให้
ดินเป็นกอง เขาหามาเล่นใครจะลองเอาเป็นไหนก็เป็นกันให้คนดูรู้ว่าเก่งเนอ อย่าทำเป็นกันเป็น
กาง-----มันจะเพดอกว่าแผนเห็นแต่นอย่าว่าผิง ไอ้ปลายไลไหลต่ำลึง หัวจะพับดอกวาพื มองดู
เงาขดกอดไขไม่เหวี่ยงให้เสียเลยนี้ ถ้าไขไม่แนจะแก้ผ้าห่มให้เลย-----นาง

55. คนมือน้อยให้ค่อยบายจิตใจให้ค่อยบายค่อย-----เบี่ยง-----คนมือใหญ่ใครจะยก
เขาจะยกเขาจะเถียง ก็ข้างเถอะนออีพ้อหนูคะคอยดู-----คอยมี เป็นหินนะชาติดำซ้ำจะคอยว่าไป
ตามชายให้ไอ้คนมือใหญ่มันกะฉวยไปตามเชิง ขันแข่งแย่งชิงมันต้องทำเป็นตามไวตามซ้ำ-----
มันไม่แนดอกมนุษย์คงรู้จักสักวันหนึ่ง ไม่เชื่อก็ลองนำกันทะเล่สิ่งมาเนอไอน์วันนี้ ไอ้ช้างเหยียบ
ปากนกใครว่าไซ้ของมันมี ถ้ากลิ้งพ้อหม่อมประนอมไม่มองตามมัน----มา

56. เองเป็นเลือกนักกีฬาถือย่าให้มันหนา-----ทางกิเลสไอ้มีดผ่ากระลาพัง ฟีกะมันเป็นคน
ละเพศ ถ้าซังดูยังงี้ก็ได้คนละหลาย ๆ สิบบิโล อยากเห็นภูมิปัญญา ไหนว่ามีปัญญาพอ ไอ้
ทองย้อมปลอมยี่ห้อ เขารู้ถึงมึงอย่าไผ่ มองจันทร์วันเพ็ญพวกกระต่ายสุ่ยยาโลดอย่าโผน-----
อยากมองจับไอ้ตัวจืดอยากเห็นชัดกะใจจริง จะอาจแหยมกะผู้หญิงไหนนอไอ้ชายใจโจร ไอ้
เกวียนเข็นบรรทุกเขารอยมันยาวแต่ดินมน อยากลองฝีมือก็ถือเข้ามาไอ้ผีตีน-----เมรุ

57. มันพอแสดงงานได้ แต่ฉันยังไม่ใคร่-----มีงานดอก มองดูเหลี่ยมก็สูงพิลึก
ประนอมไม่นึกกลัวผีหลอก วันนี้และกูจะลองให้เจ้าของงานดู ไม่ต้องเนิงตามแนมก็รู้แถมเจตนา
อยากเห็นฝีมือก็ถือเจ้ามา เนอไอ้หนังลื่นนาหนู ถ้าใครดีมีคะแนนมันก็ถูกตาตา ตาน้า-----ศิษย์
มีครูไม่ครั้นสงครามได้หมู่พระรามทรงเครื่องถ้าหมดลายก็ให้เขาเลี้ยง อยู่กรมประชาสงเคราะห์
ราคามันไม่เลยหมื่น ไม่ขอเอาคืน สาเลยหม้อ กลัวแตกย้อนมึงประนอมไม่มองถือมันเลย-----มา

58. ถ้าใครดีซื้อก็ตั้งพวกพี่น้องมานั่ง-----เขาก็ดู-----ข้าศึกมาประสบมันต้องรบต้องสู้
เข้าห้วงดวงดับไม่ต้องจับมันก็ได้ ไบมะขามลัดเขี้ยวพอดิเขี้ยวกะปลาต้มสุ่ยยาเอาตีนกวนตม
ใส่ยาให้ปลาตาย เหตุผลตันตอคือเขาเบือปลาเน่าปลาตึง -----ทำให้สมศักดิ์ศรีมันจะได้มีสัก
ส่วน ไอ้หมู่เจ้าของดาบขวานไม่ยาวไม่สั้นเท่าสาซ้อม เดี่ยวก็พากันหน้าหมาดไอ้แนวสัตว์หน้า
มอม จะพันหม่ารำเข้าหมู่เขาไอวา-----มึง

59. สู้หัดมาเรียนมาทางปฏิภาณนั้นได้มา-----กันเรียนใหม่-----แก้ปัญหาเฉพาะหน้า
ได้ไหมวาพ่อยอดชาย กูกลิ้งแต่สู้มันจะพลอยเรียนฝอยเรียนโม่ เรียนจบภาครู้คัมภีร์ลองไข
กระหรีคำพูด ไอ้ไม่ไผ่ปลายกุด เขาตัดทิ้งคำโพธิ์ถ้าไม่มีเหตุผล แล้วอย่าใช้คำเปิดคำเผย-----
อย่าคุยว่าแตกทางมุตโต ไอ้แนวไม่แบ่งไม่มี แต่แก้ปัญหาคิหิกว่ามึงคงรู้ไม่หมด บัดว่าผู้หญิงใส่
ขี้กูดว่ามีแต่ทางอด ไอ้พี่มึงอ้อมทำผ้าอ้อมเรียกะทาง-----เอย

60. อย่ามัวแต่คุยเคาะซี่เคาะแคะ ทำไมไม่เห็นแก่-----ขอขออด-----ความรู้ท่วมหัวจะ
ช่วยตัวเองไม่รอด มึงอย่านำกันทำพนันเดี่ยวเขาจะขันคอฆ่า เขาตัดชุดต้องการช่องพวกพี่น้อง
เขานำกันเชียร์ ไอ้หน้าคือหมูไม่สู้ตัวเมีย อย่าทำเชิงคือเมากันชา เดี่ยวเขาจะนำกันด่ากันแข่ง----

--ระวังเนอมึงได้หน้าตัวเมียอย่าให้มันเสียชื่อเสียง กูถามไถ่ไล่เสียงไอ้ผีกระสือจะชื่อสูญ เรไรร้อง
ทำหรือจะหาว่าหญิงนี้ทารุณ เต่าหายพลอยโปรด อย่าปดเราว่าเจ้าศรัทธา-----แรง

61. มึงรู้มูลบาลีไหม อย่าคุมแต่ช่องมองอาศัย-----กระหรีเมือง-----น้องจะตามคุม
กระตุ้นเชื่อว่าพ่อคุณล้อกระตือรือ ไอ้หัวมึงปลายงวย พอปั้นหน่วยสาละยมดมาลองกะหญิงตุล็ก
อย่าง คิมเลือนนางตุล็กหยด หมูไอ้ห้าไข่หัดมาลองยันฉันทกยวงศาจะนาญาติเขาก็รู้ว่าศักดิ์
ชายศักดิ์หญิง-----เขาลือว่าแกดันแก่งชานาญเพลงดันเกิน ลองว่ากะนางตุล็กเนีนอย่ามัวแต่กล
ให้คันแก มาลองกระทุ้งกันตุล็กแถวนอไอ้แนวพรานแย้ มัววิ่งวนแต่ตันยอเดี่ยวถูกโคน
นายพราน-----ยิง

62. ตัวอีสาวไม่หวาดเสียว ดอกได้รังเขาตัดเรียว-----วัดสิน มีปากมาคนละปากเองเป็น
นักศิลปิน มึงเก่งทางไต่ยะคำต่อหรือเก่งทางประวัติศาสตร์ ความไม่มีอย่าดีแต่ไม้ ไอ้แดงดม
กระแตมอง บัดกฐวนเข้าช่อง เตี่ยวจะนำกันย่าแต่หัดเป็นลูกหลานอย่าโมก้อยามัวเท่าแต่เมินแน
หม้อ-----หญิงอย่างกูเขารู้กลว่าสุเป็นคนที่ยู่ว่าชะมุดน้ำไม่ถ่วมหัว อย่ามัวแกะแต่รู้ตัน เมื่อจะ
ไหนดก็เป็นไหนด วันนี้ถ้าใครมันนนพวกพี่น้องคอยมองดำแนวย่าจ้งมัน-----เนอ

63. รู้ฤทธิ์โจรหรือยังจันทร์ เล่นดีครั้น-----เขายังจ้าง ถ้าคนไหนไม่สู้หน้ามันไม่กล้าสู้
นาง ไอ้คนนั้นก็เต็มที หน้าไม่มียางเจ็บ จะชอบเล่นช่อนลายหรือฟันปลายช่อนหลัก หรือจะคัน
ให้มันคักอีท่าเสียช่อนเล็บ เม่นตะเข็บมันช่อนลงไอ้เพลงเก่งมึงอย่าโก่งให้มันช่อนลำทางตนยืน
ต้องตามหญิง แมงกระตึงยังทาโย อีท่อนหลังกูไล่ตามหยอนตามแห่ ถั่วเขากอบเต็มกอบ กูนี้ก
อยากจोगมาเต็มแก ไอ้บึ้งเข้าเป้ากางเกงมึงไข่เต็ม----กำ

64. ไม่ทันตายหายตัวลองแกหางแกหัว-----เอาให้ตก-----คือพ่อแม่หามา มันต้องว่า
ประโลมโลก ครูแกสั่งบอกอีสาวว่าเจอเขาไม่ให้ตื่น เขาลองชะยือตันใหญ่ อย่าทำเป็นไก่โดนยา
อยากกินแต่ก็เห่าหา เนอหมูไอ้ขนกำตันยินตะพายยามตามหญิง อย่าให้เขาโดนยอ โดนแย้----
แต่เข่นเข้าดัมยังแกดอก ลอกหยิกหยอกแกตามอยากได้เงินทองมันต้องทำแกหน้าแกตาอย่ารู้
แต่เล่นล่อหลอกเหมือนหมาจิ้งจอกล่อลาอยากเป็นผู้ใหญ่ทำไมไอ้ลิงไม่หากะลอ-----เลย

65. เท็จหรือจริงก็แคใจเหมือนยังน้ำเขาใส่-----แต่จำ-----ไม่มีหว่างมีเวงคือกลอนเพลง
ฉันมีว่าไม่เคยเซตดอกซ้ำพวกสุจะขอสู้มันแค่แจ้ง ไอ้แนวลิงใต้หลักจะร้อนดากบันไต้ลน เอา
เข้าหนักไปไว้บนโนนเตี้ยวกั้เลยตายแล้งใบจะแห้งตายเหลืองมันมีมันตายเลื่องตายลือ-----มี
ไฟเต๊ะ คนละตัวมารอซ้ำอีกคนละแต่ไม่มียีนมึงอย่าแหยมดวงชะตาเวลาดำให้ทิ้งมาอย่ารอ
มันกำลังฉันจะรอหมาจิ้งจอกุลอยคอยพวกมึง ถือไว้รอ-----มือ

เพลงเปรียบประเพณีทำท่าย

66. ไ้เพลงเก่งสัปโกกเมื่อไรเยอจะยก----อุปกรณ์-----เก่งยังสุดไม่ล้น ชาติไ้คนคร
ไม่สอน อย่าวางเหลี่ยมเป็นนักเลงคุยว่าเองปากกว้าง เก่งหัวเลือดปิดสำลี แม่ตีพ่อตำจักรู้มูลพาสา
หมาด้วยเขาไหมดอกก็พ่อดวง ประชาชาติราษฎรเขาก็รู้แม่เดิมพ่อเดิม-----เป็นนักเพลงปาก
ผลอ ก็คือปลาหมอปากแหล่เสียงจ๊อบแจ็บจ๋อมจี้จ๋อมแจ่ม เม็ดปล่านปากพล่อย ว่าเองนั้นแจต
แสดงจัด หัวเป็นปากมาดอกแดงจ้อยเจอต้ามจอบนี้ยังได้จ้อ เอายาแดง-----เจิม

67. สู้เก่งหมุ่นสิ้นเมีย หรือว่าสู้เก่งเสียสินมาต ฉันทว่าแกคือนะเก่งเป็นนักเลงปัดตลาด
พอสิ้นเดือนมะก่องต้องเงินทองก็สิ้นมือ จักเก่งไ้เก่งรีดหรือว่าพีทิกเก่งแรง นี่หุมราชี่หมาแห้งจะ
อวดว่าเองเก่งรือ นักบรรเลงเพลงโคราษมันก็ต้องเก่งเรียนเก่งรู้-----ไ้เก่งเดะหลังเขากินเป็น
แมงดาสามน้องยกมือขอนิมนต์ ให้หยุดเก่งกันสาก่อน เก่งการร้องการรำดอกยังไม่นำกันเด็ด
กันรือน สู้ดีแต่เร้งแก่แต่รายคำประกัน-----รู้

68. อย่าคุยไม้เก่งมาก คนเขาแลรู้หลักความเก่งมึง ว่าเองนั้นสูงพิลึกสา โขษณาออก
ลิกซึ่ง เป็นนักน้องเพลงโคราษอย่าเก่งหมัดเก่งมวย มัดเขาคุมจะลากขา หอมออาลาข้าง กุกลัว
จะเบ่งเก่งแต่ทางฉกฉกควย เพลงไทยสมัยสังคมนาไม่เคยล่อพันลักฆ่า -----เคยฟังนิยายชุด
ตายทั้งเป็น เขาเล่าให้เห็นทั้งเปิดทั้งปิด ไ้เก่งกันชายาเสพติด นักเลงชั่วทั้งถั่วทั้งโป เขารู้มูลทุก
รายหมด เก่งรายปดรายโม คนเก่งขโมยในคุกในเมืองเขาชอบแต่ไร-----มา

69. ไ้ห่มุเป้ากางเกงเปิง ดูท่าชั้นท่าเชิง-----เก่งป้อ-----เก่งยังสุดไม่มีดเห็นชี่กำปิดมัน
มาพอ เล่นสำนี้มึงก็ไม่หน้าจะเก่งบ้าเก่งเปอ เคยได้ยินแต่ไรอยู่เขาเปาะหุมรายยิง ไ้แนวเหี่ยม
ตันทะยิง มันเคยไสหยึดอะไรอย่ ปูย่าตายายชายหญิงเขาก็รู้รายตันรายยน-----เปิดขันสิงไขไ้
เยียนั้นพากันลอกหนังแมวลายเอามาขายหลอกตาเจ๊ก จักว่าหลงจู้หรือห่มุไ้จ้อจะตกตา----จน

70. จ้างเพลงโคราษมาฟังเรื่องพี่น้องเองหูเอียงอยากฟังเรา-----ไ้หมาชีฝอยต่างอย่า
เก่งแต่ทางฝอยขาว เล่นไม่มีตันยนจะมีคนฟังรือ เกิดเป็นชายเสียชายเหมือนเลี้ยงไก่เสียชนให้
มันเสียรูปเสียโฉม-----ลองว่ากำให้มันสมเก่งไ้ห่มุนักเลงผสมแก้ง แก่กะฆ่าลองว่าแข่งให้มันถึง
สมกัน ถ้าเก่งเรียนก็ควรรู้ ใ้ยังสู้ไม่ควรราน ไ้หิ้งร้างเขาสร้างพร้อมเรือนยกให้ควน-----รม

71. พี่น้องเองเขาฟังอิงหุมี่ทำไมมึง-----ไม่ฟังเอา อย่ามัวเล่นโมเมคือหมอเพลงชีเมา
ไ้บ้องดินเล่นตบตาเขาก็พากันฟังออก ยกแขนรำกะเร่อกะรำ พี่น้องเขาพากันจักกะรีน ไ้โพรง
ไม้ตายยืน เคยมีรังบ่างกระรอก นักร้องเพลงโคราษจักเมื่อไรจะกะราวกะเรียง-----ไ้เก่งยังแก่นี้
ข้างก็เก่งรู้จักแบ่งไม่ก่อกิจ หรือครูที่สอนไม่ได้ประสิทธิ์ก่อกอกาประกบมือได้คุ่มวยอย่ามัว

แต่ช่วยเดินขู่มหา ไอ้ตั้งเมอร์เขาเทกะมุ่มฝึงกู-----เมือง

72. เขาไม่ว่าดีดอกเรื่องดำ ฉันทะลองนำพิวให้เป็นเรื่องดู-----มันไม่คือแสดงละคร
ต้องเล่นผ่องกันทีละคู่ พวกพ่อแม่เขาหามาเองจะว่าเรื่องใด แก่แก่งดาตันดีหัวคิดมีต้นเด่น รับ
งานหาตุกีย่าเห็นแต่ไอ้คนมันตันได้ ยี่ห่อไม่ให้ก็โดนดับ แต่มวยนือคยังโดนนับโดนตึง-----
อยากให้เจ้าภาพเขาปฏิบัติเองเป็นนักปฏิภาณอย่าดีแต่แก่งล้อมวงกันตีตบกติไฟ เจอกะน้อง
วันนี้พวกพี่จะมีความจริงไหม อย่าหลบมุ่มเนอกูจะมองวัดความจริง-----มึง

73. กูจะตั้งหลักโตให้ไอ้ลิงตาโล-----มันจนหลักตาย-----เล่นกะคนตันดีหัวคิดมีต้นได้
แต่มีตาอยู่กะตีนยังยอมโดนหลักตอ ปัญหามีลับสมองให้สุลองความสามารถ บันเรือห่างลอยหนี
หาด กลางสาครถอนสมอ เวลาผ่านกาลสมัยช่วยกันคิดแก้ไขอีกสามา-----เขาทำบุญอยากได้
บุญสละทุนไม่เคยได้ปัน อาณิสร์ฝ่ายกุศลจะได้หนักหรือได้เบา จงเล่นเป็นเรื่องตมที่รู้ให้ถูกหู
เฒ่า จะนำไปนอนถอนกระตือในป่าคน-----ทา

74. มีแต่เรื่องหย่งลายยากเองต้องหาบายชักลายยุ่น-----แจกแก๊สบอกจนก้องบ้าน จัด
การเป็นกองบุญ น้องเห็นเขาทำเป็นพิธีเกินว่ามีหลายอย่าง บ้างรดน้ำงานนาค ต่างไปจากงานนี้
สังฆทานงานยี่งานลิงเกงานหนึ่ง บ้างตัดจุกเพลงก็จ้างฉลองงานนั้น-----มีบ้างก็ทำกันอีกกะทีก
ยามน้ำลึกก็ลอยกระทง ฉลองหนังสืออุทิศสงฆ์ งานบวชงานกฐิน คนบ้างก็ปองทำทุกปีจนไม่มี
อะไรกิน ให้พอมหากรุณโก คอยแจ้งราย-----การ

75. นางไม่เคยหลอกเคยหลอนคอยดูใครจะนอน-----ตาไม่ลื่น-----เป็นมวยแข่งมาทั้งคู่
จะลองสู้กันสักคืน กูกลัวแต่ไอ้หน้าลิงจะลัมกลิ้งนอนไม่ลุก โดนหมัดเซตเปิดกระเบนจะไม่เป็น
กระบวนปันตามาพายายม้วน เที้ยวเข้าดอน ดอนกระบึกไม่สนุกคือกะบ้านอย่าพูดมากปากคัน--
--คือกระบวน-----อยากปล่อยตัวให้พี่ตัมถ้านางลัมให้พี่ตาม ถ้าไม่ตางนางจะย้ายตสันดินให้พี่
ต้อยจะพอสลบอะไรหนอเพียงแต่หงายหน้าลัมลงหนอ ฉันทะไม่แน่ กลัวแต่ไอ้นายจะหนีลง-----
นอน

76. หน่วยชาวประชาจะมาชิงหรือชอบสนุกแบนให้หนึ่ง-----มาฉาย-----วันนี้พี่กะอีนาง
ไม่สวมอีกทั้งนวมก็ไม่ใส่ ถ้าแมนมึงเห็นช่องเอามึงลองเข้ามาชก-----อย่ายืนนอกยืนอาจทำแต่
หมัดยืนอ่อนไอ้มวยเก่งเอาชกก่อน นางจะยืนคอยยืนนอกถ้าแมนอาจฉันทะก็เอาไม่ต้องม้วยยืนอ้อ-----
ยืนอ้อ-----อีกเมื่อไรอีนางจะรอถ้าพี่ต่อนางจะรองเอาลองชกให้ถูกช่อง ถ้าพี่ลูกนางจะรับเอาชกอี
นางนี้ลัมม้วน แล้วตึงมากดคอหมัด ถ้าไม่กล้าชกมากถกชนใหม่ กูผูกสาคอ-----มึง

77. เป็นทางเฉื่อยทางชา ยังงั้นเมื่อไรมีงวาทา----ทางชก----เท่าไรถ้าบางก็ไม่หนีจะสามสี่ห้าหก ถึงจะมีทางซ้ำก็หวังทั้งนามทั้งชื่อเป็นนักแข่งเหมือนอย่างเขามันต้องเอาตามอย่างคนไม่กล้าชกก็ถกชนผูกหมายคอและมันยังคือพูดไปหรือเหมือนยังขมองหากินแต่ยังคู้----ยังเขี่ย-----อยากหยิกเลยหมายมือนางไม่ต้อนางไม่มีน ถึงไม่มองกันป็นเพื่ออย่าหมายหมีหมายหม้อถ้าพี่ติด

เพลงเปรียบถ่อม

78. ได้ยินเขาแก้แหย่ยอนก็นึกอายร้อนอายเย็น-----แสนวิโยกตกใจเหมือนกะต่ายทั้งเป็น ครั้นจะยกมือยอมพ้อเนื้อหอมก็อายญาติ ช่วยชะลอพ้อมีโฉลกเหมือนฝนตกชะลาน ขอทำแนบแอบเล่นขะเม้นเห็นหนุ่มประนอมก็กลุ้มอู้งตา นอพ้อเสื่อเนื้อหนาเขาก็คดี รังคุดแนเหมือนผักเบี้ยผักไรทิ้งอกในที่ลุ่ม พี่ไม่ย่างเท้าเข้ามาลูยก็เจ็บเต็มที-----แล้ว

79. ขอให้ชู้ถนุถนอมอย่าให้ออกประนอมมันเด็น-----จะหวังฆ่าให้ตายหรือจะไม่ยกเว้นคนโง่เง่าเต่าตุ่น วงสกุลมันต่ำจะว่าประนอมถ่อมก็คือเหมือนคนมือซ้ายจิก เป็นศิษย์ศรีทองหนองจิกอำเภอฟิมายไทรงาม ส่งงวดอาศัยดไม่ได้อาศัยคดอาศัยงอ-----เหมือนจิ้งจกตุ๊กแกอาศัยแปอาศัยชื่อไม่สงสารมันบ้างหรืออาศัยเข้าอาศัยคำ ถ้าพี่คิดถี่ถ้วนแล้วไม่สมควรพ้อทำให้ขออาศัยพ้อได้ทุนไปฝาก-----พ้อทอง

80. พลุเคยขึ้นพ้อค้างคนไหนเขาดัง-----ก็พ้อคือ-----เพราะประนอมหัดใหม่มันยังไม่พอลือ เล่นไปพ้อได้ทุนเอาไปฝากพ้อทอง พี่จะเหยียบก็อย่าให้ยุบปั่นผักอีตูปติดดิน-----เหมือนเล่นไฟหงายกินขึ้นแถมติดตอง อยู่ในหนองติดดิน อย่าให้มันติดมีนติดตื้อ-----พี่ก็ไม่ใช่ชาติเชื้อตัวเสื่อตัวสาง ประนอมน้อยก็ค่อยอย่างนี้กลลวงจนตัวสั่นพวกเพลงลือจะเหยียบเล่น ก็เท่ากะเวรกรรมมัน ประนอมก็คล้ายกะไก่อดาไม่อยู่ในกำ-----มือ

81. พี่จะเหยียบพ้อบันหญิงก็เหมือนบันทึง-----บันโยน-----ทำให้เกลียดบ้างไหมพ้อหม่อมที่ประนอมมาเล่นปน กะเพล่าลือชื่อดังแบ่งให้บ้างเนอปัญญา กรุณาอุดหนุนไม่ตายคุณตายโน เหยียบก็เหยียบแต่พ้อโย ๆ อย่าถึงให้แกตายหน้า มรณาดายนิ่งเครือดียังมีสิงตายเหนียว-----เสียดายด้วยบุญเก่า เป็นของเราบุญเกิดพี่จะทำก็ตามเกิดแล้วแต่ทุนบุญกรรมถ้าดับจิตชีวิตจบตายเป็นพเขาไม่ถากอย่าลืมหาซากไปฝากพ้อทองอำเภอฟิมาย-----เทียว

82. เชือกผืนเองเกรงเกลียวมันไม่ใช่เกรงเสียว-----เกรงเกลอ ได้ยินพี่ว่าลงจันแทนหลักแทนแพอ จะแก้แต่กลอนมีแต่บ่อนเกรงกลัว-----อย่าซ้ำปลายซ้ำต้น ซ้ำบนซ้ำได้ พ้อเฒ่าสุด

จุดไร่ ได้เต่าสามตัว เหมือนดักแตนมันบินตามซ้ำแล้ว-----ถึงจะไล่แวนมองมันก็ไม่มีช่องสบ
ยอตตา แทบเล็กเล่นเพลงไปเป็นแม่ค้าขายข้าวต้มใบเตย ไม่รู้ว่าพี่มีเพลงดันเก่งป็นนี้เลยน้อง
ประนอมขอยามว่าแล้วในคืนนี้-----แล้ว

83. คนไรไม่ไดห้ามไม่หวังได้ถ้า-----ได้เหว เมื่อถึงคราวแล้วก็เป็นเลวน้ำอย่าบูเข
จะได้รู้ได้เห็นเหมือนโมโหโคกระบือตัวไหนตื้อก็ต้องล่าม เป็นนักกีฬาสนามดีแล้วก็ต้องเล่น ข้าว
เหนียวเลนต้องเลอ เดินทางมันต้องเลอะต้องเลน-----เขาเขียนไว้อ่านไม่ออกจนแต่ฉันบอกว่าไม่
อ่าน เลยมีดมนอลมานกลืนไม่ได้คายไม่ออก นึกกลัวตาถึงว่าได้ก็ไม่สบายใจดอก เหมือนเสียดูที่
อยู่ในดง แต่จำใจ-----เดิน

84. ก็เคยกินมาคือกันตลอดของหวาน-----ของชม-----เกิดเป็นคนมาเวลาเข้าสังคม ไม่
กล้าคุยข้ามคนดอกกลัวจะโดนของแข็ง เป็นลูกนายใหญ่โตจะคุยอะไรตอน นอพอหน้าคือสิงตะ
โมนเขายังตายในไร่แดง ทั้งรายแข่งรายตามไม่รู้จะหาหมอลำคนไรได้-----กลัวเขาพูดไม่ยั้งถึง
รู้ดีไม่กล้าขยาย เหมือนลูกบ้านเกลียดผู้ใหญ่ไม่กล้ายกเพราะนึกขยาด จะใช้ทางตาไว้ก็กลัว
ผู้ใหญ่เขาตวาดลื้มไล่แวนมาแหว่งวันปะเคื่องตา-----เว

85. นุ่งผ้าบังยังกันอาย และร่างกายต้องการอุ่น คือสำเนียงบอกภาษากิริยาบอกสกุล
ไม่ต้องโอ้อวดเขาก็รู้กันเองไอ้ของงามธรรมชาติที่เขาไม่ดับเขาไม่แดง ดอกไธ้กระรอกตื่นแรง
ดกดอกไม้เต็ม ไม่เจ็บตัวตนไม่เหมือนยังโดนไม้ตี-----เป็นลูกผู้ดีมีหน้าฟังวาจาพ่อคุณก่อนถ้าดี
พอจะยกกรถึงสกุลพ่อคุณเกิด ถ้าไม่แน่แล้วประนอมจะขอยอมช่างมันเกิด ลูกศิษย์พ่อทองจะ
ลองทำวิชามัน-----ที่

86. พ่อไก่เขียวกอกำพอแลเห็นหน้า-----แล้วก็คุย-----อย่าพูดเล่นเลาะเลียบขอเชิญ
เหยียบเชิญลุย ถ้าพี่พร้อมน้องก็พร้อมตัวประนอมมันก็คน ว่ากะนางให้ถนัดจะเคยขัดศรัทธา
ไอ้หมาเฒ่าเฝ้าขี่เห่ารถบดถนน ยิงปืนนิ่งถ้านกอย่อมองแต่ท่าโค่งทำนอง ----- มีหรือจนคนคือกัน
อย่าแบ่งชั้นแบ่งเขต ไอ้เศรษฐีเป็นหนี้เปิด อย่ามาขู่เอาแบงค์ข่ม ก็สบนันลัมหายหลัง เมื่อเห็นอี
นางประนอมลัม ให้รีบทำลายอย่าได้เลียบเอาฆ่าประนอมลง

87. บอกให้ดีที่น้องจะได้เป็นน้องเป็นเนือง-----เล่าตอนมะโสดจะได้โดดหนีเมือง ไม่
หวังเมียเสียทำย่อนเขาหาวิะไหนลองถามดูฉันไม่ด่ามุงจะฆ่าไม่ด่าไม่ด้วย เป็นเรื่องอะไรพ่อตา
ลอยบัญญัติยังแก้ไม่ได้ ทำไมไม่มีที่เด็ดยังไปเที่ยวหมายเขตหมายแดน-----เสนอสะปุกสะหวัง
จะฆ่าให้ตายสิ้น ทั้งกามินและเทวิน มะโสดเกือบตายซาก ตามประเด้นมันเป็นยังงัย อย่างกลัว
ใครเขาด่าฝาก จงเล่าเหตุการณ์ให้ฉันฟังต่อน้ำบรรดา-----แฟน

88. เป็นนักปราชญ์ถ้าขาดเมียก็อาจจะเสียความหมดเองได้ว่ากันมาเรื่องพระมโหสถ หากไม่มีนางอมรก็ไม่มีความหมายเท่านี้ก็พอเถอะนอพี่พอเป็นชนิดเดือนจิต คำมาจะได้คิดเข้า เรือนเดือนใจ พุดจามาประจบเราจะได้เดือนพบเดือนเจอ-----เกิดปีชวดหรือปีฉลูนอพ่อหนูจง เฉลย หักกะใครที่ไหนเวยเกินว่าแหลมแถมฉลาดเข้าใจแก้อย่างใหญ่นี้กพอใจหรือยังญาติ พี่มี พระยาไว้ดำโยมแล้วหรือยัง-----เยอ

89. ขาดใจม้วยชีเฒามาพูดอวดเขากำปั้นใหญ่ หมอเพลงเก่งจากครูเก่าครูเคยเล่าบ้าง ไหม ตอนพระมโหสถคิดหมดปัญญา เล่ามาต่อหน้าชนผู้คนเขามาเห็นหนเล่านางครั้งเป็นเถร ว่าสอบไล่ได้มหา ไล่ปลามาแห ญาติพี่น้องมาแห่มาหุ้ม-----พันกะบุกหน้าบ้านแบกพอคันตาย บ่า คนที่คิดอิจฉาชื่ออะไรได้บ้าง เขามาอุดสำหรับเลือกเฟ้นบอกพอเป็นดาฟัง เป็นไรพอม้าวิ่ง ฝ่าฝนมานอนชีตา-----ฟุม

90. สาว ๆ ถามซักก็เลยโมโหซ้ำซื้อผ้าไม่งาม-----โมโหสี-----พากันฟังก่อนซื้ออมรเทวี เป็นผู้หญิงเจ้าปัญญาเมียของพระมโหสถเหมือนม้าดีอกระบือโคเจ้าของโมโหคิดขัง คือมี อำมาตย์ในราชวังทั้งสี่คนคิดคด เพราะว่าพระมโหสถคิดขึ้น-----พวกนัดมาอำมาตย์ด้วยกันหวัง จะผลาญเสียให้หมด ตอนนั้นพระมโหสถหัวสมองครองให้หมุน คนทั้งสี่นั้นมีใครช่วยบอกไปเกิด พ่อคุณพ่อต้าขังรอยโคอยู่ไม่พอ-----คีน

91. พ่อรูปเก้เหมือนเทวัน ลงมาจากชั้น-----เทวา-----นักปราชญ์ทั้งสี่นั้นคือมี ๑ เสนาะกะ ๒ ปุกสะสะ ๓ กามิน ๔ เทวิน หวังฆ่ามโหสถผู้ทรงโปรดนายทั่ว เห็นเป็นนักปราชญ์ ฉลาดกว่าชื่อสะเทือนอยู่ในถิ่น-----ถือหลักธรรมเป็นบรรทัด จะไม่ให้คนไหนมาคนไหนเถือ----- เป็นนักปราชญ์ฉลาดเกินเขาสรรเสริญฉลาดกันไ้พวกทั้งนี้ไม่มีหัวเลจคิดโกงลักกัน แต่ก่อนก็นับว่าเป็นมิตรต่อมาเลยคิดเป็นมา ต่างคนต่างมุ่งอยากได้อมรมานอนเป็น-----เมีย

92. เขารู้ใส่ดอกไธ้ละกอไม่เคยเป็นช่อ-----เป็นกิ่ง-----จ้างให้ยอมก็ไม่ยอมถึงประนอม น้องเป็นหญิง แกอย่าเห็นว่าเป็นไหนก็เป็นกัน เอาให้มันแจ้งตาบ อย่าได้หลับตาว่า ปันคน เฒ่าเมากันซาเห็นเดือนว่าเหมือนตะวันอวดกันว่าตะไวเป็นตาไหวตาแวว-----เชื่อประนอม หม่อมใหม่ขาปลุกฆ่าหมายชิง เป็นนักเลงเก่งจริงเที่ยวเดินคุยนิں เขาไม่เคย เวลาประนอมมัน พร้อมใจยารอเอาไว้นานเลยจะเป็นจงอาจหรือบางคล้าอยากเห็นมานาน-----แล้ว

93. เขารู้เช่นเห็นชั้นเสียแล้วพ่อดินก้อนชื่อ-----มายกตนคุยตัวให้เขากลับเขาดื่น เขา รู้ใส่แล้วไม่สวดยดอกไธ้ม้วยก่อนชก จะขู่เขาก็เห็นคือเท่าแต่กระบือแต่โค เนอพหน้าโต้ไม่คือกะ หมามาแต่โคกได้โชคเท่าแต่ขุนฉั่นก็มองเท่าแต่มุงแต่เต้า-----อย่าโกนแต่หัวเขามองดูเงาหัวบ้าง

ให้เขาบองของขลังเดี่ยวจะกุมห้วยบ่ จะพูดอวดอุตริก็ให้อยู่ในตน เห็นพ่อหน้าคือหมาตอน
นอนอยู่ใน-----เตา

94. เหมือนนักโทษสั่งห้าหรือครุบา-----สั่งขู่-----ไม่จ้างถามข่าวแก่เห็นเงาเขาก็รู้ อย่า
มาเบ่งสังขารเลยพ่อมารสังคม อย่าตีป่าให้เสือแล้วพอฝูงจว๋มันตื่นเลยก็บ้านไหนใครเขาเคย
เหล่าให้ลิงตื่นลม อย่ามาคุยเข้ามาข่มให้ตื่นเลย-----เหมือนหัวล้านได้หัวล้มวิได้วู้ ตามอดอย่า
สอดรู้บ่นว่าอย่าได้แววแต่ไม่คี่สมรรพรเท่านี้ว่ตัวนอยากได้แหวน มันทำหลุดหายไปทาลายวง
โอยหน้าเสียดาย-----เวย

95. เขาว่าเหนือคนก็คือคนเวลาตกจน-----ก็คือคด-----แต่มีปัญญาดังพระมโหสถ ท่าน
ยังยอมเสียรู้คิดดูว่าคือใคร-----จรูไว้ไว้ว่าใส่บาแบกหาม พ่อเฒ่าสตอดน้ำแบกโอ่งแบไห พราน
ไพรในป่าได้ตะกวดแล้วก็กะแบกเหี้ย-----มโหสถหมดปัญญา เสียท่าตอนแพ้ว ขึ้นโรงศาลครั้งจะ
สู้ต้องแพ้วราวแพ้วเรื่อง ท่านหมดหัวคิดจะแก้ไขเลยตัดสินใจหนีเมืองผู้ขายยังมึงก็ดีแต่มองโยนี่-----
-----เมีย

96. เหมือนขึ้นเขาทางโค้งที่บ้างกรงที่บ้างกุด พุดถึงเรื่องปัญญาก็สุขแต่พระมโหสถ
เป็นนักปราชญ์ฉลาดจริงยังแพ้ผู้หญิงบางคน นับประสาอะไรยังสุครุก็ครูกลองยาว เคียดเมีย
เวลาเมาแกก็หีบกลองโยน ก็ตะโพนกลองยาวเวลาซึ่งเขายังเอากลองโยน-----เกือบม้วยมร
ย่อนอำมาตย์นักปราชญ์ด้วยกันเอาเรื่องร้ายใส่ท่านเหมือนน้ำกินด้วยก๊อก ไม่ม้วยมอดรดมาก็
ย่อนปัญญาผู้หญิงดอก พ่อหน้าคือลิงเขายังได้บนตันทะยิง-----ดง

97. อย่าอวดสกุลว่าเองโก้ให้มันใหญ่โตเกินกาย-----ความรู้ของแกมันจะแน่นแค่ไหน กิน
ปลาข้าวปลาแดกก็ไม่แปลกเกินกัน มโหสถหมดท่าไม่ขายหน้าก็เพราะเมีย เมียสาวเกือบจะเสียรู้
ไหมนอเพราะมาร เหมือนคนอาสาฆ่าหมูก็เห็นเพราะพุงเพราะม้าม-----ขอถามสักคำเถอะ
พ่อคุณพอสกุลพอโคตร ชื่อของเมีย มโหสถรู้ไหมนออีพ่อขา ถ้ารู้ดีคงตอบได้ พ่อฟันใสคือยัง
จะให้ขอมเบ้าเต่างับที่ชัยยาง-----งาม

98. คนเราเกิดมาใช้กรรมถึงจะสวยงามก็มี-----แต่กาย-----ตามเรื่องพวกเรานั้นจะ
กล่าวกันไป เดิมทีมีนิทานเขาเล่ากันมาแต่ก่อน ใครไม่หาทำห้ามเหมือนยาน้ำทาหิด ว่าเล่นพอ
เป็นบพิตรเนื้อหาอุทาหะรักกันก็เมื่อตอนเห็นท่ายิ้มทำหัว-----ถ้าได้ประคองท้องในไม่ให้กายเซอ
หนาว ตามนิทานมันก็ยาวพักเหนื่อยก่อนเถอะนอ ให้ดูอื่นขึ้นมาไล่ปัญญากันต่อ อย่างรอให้ถึงได้
เดือนต้องการ-----ตัว(เองพักสักครู่ให้หมู่เขาเดือนต้องการ-----ตัว)

99. มีผ้าใบทลายเต็นท์ เหมือนไฟเล่าเล่น-----หลายตอง-----ฉันจะว่ากันไป-----ยาว
 หลายเนอพี่น้องเรื่องสุพมิตเกษณีหรือมันก็มีหลายตอนมีดเหียนเล่มทักที่เขายักยังถ่าน ให้อู่นี้
 ขยี้กันเรามา นั่งฟังก่อน เหมือนเข้าดงหลงตอน ฟังกา-----นิทานเก่ายาวไม่หยอกเนอพ่อดอก
 ประยงค์ หมดคืนมันก็คงทำให้ญาติขาดประโยชน์ ฟังคู่เดียวนี้มันไม่ดีเดียวเขาจะหนีกันหมด
 หยุดพักหาวิชาใหม่มาไล่กัน-----มา

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 11 เพลงเรื่อง (145 คำกลอน)

เพลงเรื่อง เป็นเพลงที่เล่าเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น เรื่องประวัติพระเวชสังคร
ประวัติคุณย่าโม ดังคำกลอนต่อไปนี้

เพลงเรื่องประวัติคุณย่าโม

1. ถนนใหม่สายเกริ่นยังมีคนมาเดินมา นาทเมื่อครั้งลาวเจ้าอนุมันเข้ามาขู่สู้ในตัว
เมืองโคราชฉันอยากรู้มูลเค้า เรื่องราวมันมานาน---ไอ้เจ้าอนุมันรู้ดีมันเข้ามาตีนางไหนก่อนทาง
กาฬสินธุ์ดินอุดรหรือเข้ามาดักทางไหนกัน-----เขาสื่อว่าท่านวินัยเก่งถ้าบอกแน่จะแก้ทางเก่งชั้นใน
-8- กิ่ง หนังสือเว้นเล่าวัคพิตดูปากเป็นเลาเหวอมันเข้ามาได้ทางไหนเอ่ยหนอหมู่อ้เจ้าลาว
เวียง มันเข้ามาทางน่านบ่อหรือหนองคาย ตอนลาวขาลายจะเอาเมือง ยังถึงจังหวัดนครราชสีมา
ผีห่าจะเอา---มึง

2. เจ้าอนุชัยโยให้ร้องเดินมาตั้งสี่คลองสี่มาย-----คุณหญิงโมก็ไม่ทราบคุณปลัด
ก็ไม่ทราบ มันมัวเมาหมดทั้งเมืองนครราชสีมา---ไอ้พวกลาวเจ้าอนุมันเข้ามาขู่กันเด็ดกันเดียว
ยกทัพฝ่าท่งมารองที่เดียวหรือดีได้ทางไหนกัตา ผันเชือกยังปรารถนาต้องการ-----เดื่อง มัน
ไม่ใช่เกรงไซ่ยาปลัดทองคำก็ไม่ไซ่อยู่ไอ้พวกลาวเจ้าอนุมันมาทำลายชัยดยมันดีได้เท่าไร
จังหวัดยังถึงโคราชเมืองย่าโมปัญญาไม่มีสู้อย่าขโมยไอ้ขี้นยา---เมือง

3. เมื่อครั้งนั้นลูกหลานย่าโมก็ไซ่เหี่ยวไซ่แห้งพากันไม่ทำแรงทำเรียว-----ไอ้
พวกลาวเจ้าอนุมันเข้ามาขู่เอาที่เดียว หรือมันให้นายอำมาตย์ไหนอย่างนาทเข้ามาทารุน---ได้
เจ้าอนุเข้ามาที่หลังหรือมันสั่งให้ใครมาก่อนทั้งเหาทั้งเส้นสั้งสลอนมันเอามาเผื่อมาเกือมากุล
เจ้าประคุณเข้ามาเกินมันก็เข้ามาเดินมา -8- ก้าว นกกระทาถลาชั้นฟ่งนาน ๆ ยังเป็นดาตเจ้า
อนุหรือหมู่อำมาตย์มันเข้ามาตีคนที่เป้นต้น เจ้าอนุเข้ามาก่อนหรือว่าใครเข้ามาก่อนทำให้ไทย
ร้อนไทยรน ไปนอนทำทานกะมันดาหรือสาว ๆ ไทย---เรา

4. เป็นย่อนไอ้เจ้าลาวเวียงจันทร์มันมาพูดทำนั่นทำนี่---ผัวย่าโมก็ไม่อยู่ไอ้เจ้าอนุ
มาข่มมาขี ตอนนั้นไทยใครเป็นคนออกมาสนทนา---มันเข้ามาว่ากล่าวกะไทยเราอย่างไรด้วย
ไอ้ลาวขาลายควายมันใส่ร้ายอย่างไรดา---ไทยเราก็มารู้มันก็มีแต่รายดูราย -8- ดัน เห็นไทย
ถือปืนยีนสลับมันม้อจะจับแตะสับดูพลรบมาเต็มโคราชทั้งม้าทั้งช้างสั้งสลอน เข้ามาถึงเขต
มันก็ไม่ฆ่าสนทนาอย่างไรก่อน ไอ้แนวเคยแก่แม่น้ำเข้าน้ำแกงแจจ้งราย---การ

5. ปีนึงสัตว์ในดงก็ยังมีประสงค์ทางนัด-----เมื่อตอนลาวเจ้าอนุมันเข้ามาขู่เอาเมืองโคราช ผัวยาโมกะเจ้าเมืองเหล่านี้อำนาจไปทางไหน---ผัวยาโมก็ไม้อยู่เจ้าอนุมาข่มมาชี้ไม่เกรงบุญญาบารมีมันยกกองทัพมาหายาฆ่าตาย----ไม่ยากคบค้าสมาคมมันก็หวังมาข่มมา -8- ชี้ ทั้งหนุ่มทั้งเฒ่าทั้งสาวทั้งโสดมันยุตไปหมดทั้งสินทั้งทรัพย์พวกลาวเวียงจันทน์มันผ่านมาปราบระยี้กระยีนทั้งหมื่นทั้งแสนผัวยาโมก็ไม้อยู่ใครเล่าเป็นผู้รับรองแทน ไม่มีตาเถรเอาเอณรลองเทศน์เป็นตัวสำรอง-----ที่

6. ไม่เกรงอำนาจอาญาแต่หัวสุรามันก็ยกออกมาริ---ใครเป็นคนเบิกข่าวสารมาให้ทหารลาวกิน---เมื่อตอนยกทัพเข้ามารบเข้ามารานมารุก-----ผัวยาโมก็ไม้อยู่ใครเป็นผู้เบิกข่าวสารทหารมันเก่งมันแข็งมันชานกินข่าวสารเสียเข้าสู่ เขาต่ำตามกันดัง ๆ ไม่มีคนเลยเขาสั่งเขา -8- เสริญ ผัวยาโมก็ไม้อยู่เจ้าอนุมาลามมาลวนมันคบคิดทั้งมืดทั้งขวัญฝนคม ๆ มาโลมมาหลอก ใครเป็นคนเบิกข่าวสารให้ทหารลาวแต่ ใ้ปากปิดคือกะตองสาว ๆ -----เดิน

7. ไปยกกระท่อมนอนในทุ่งก็ยังมุ่งหมายยุยงหมายรีน-----ใ้พวกลาวมาเบิกข่าวสารทหารไทยกิน ปรีเปรมเกษมสุขอย่างไม่ทุกข์ไม่ร้อน กำหนดเวลาเช้าหรือไว้ลาวขาลายยังปลดอาวุธไทยก็พร้อมยอมให้ยุตเลยยีนสังวอกโศรกอวรณ์ ใ้ดาขาวลาวเถื่อนมันก็ตั้งระอาเวียนระอา -8- วน ละมั่งละโงในดงในดอนยังเข้ามานอนในป่าในหมัดมากินเข้าไทยเราจนคักแสนสุขสนุกในเมือง มาอยู่นานรหิไม่นานพวกลาวเวียงจันทน์ยังพานเคื่องไทยก็ยอมให้มีนประคองตั้งหลายพัน-----คน

8. เหมือนลูกจากนอนตอนเข้าไ้ยีนนกเขามันคู้ขึ้น---ผัวยาโมกะเจ้าเมืองนั้นมีเรื่องไปทางอื่น คือว่าไปเที่ยวในเขตเมืองสังขะขุขันธ์---ผัวยาโมก็ไม้อยู่เจ้าอนุไม่ถามไม่ไ้คุณหญิงโมโมโหใจว่าผัวเธอมาไม่ทัน เหมือนโคตายไว้พลันหมาย -8- เถื่อแม่น้ำโขงมันออกมันเข้าทหารลาวมันคดมันโค้ง พวกเคนไทยคนไหนโง่มันข่มมันชี้มันตีมันฆ่า ผัวยาโมมาทันไหมหรือยังไม่ทันมา ไ้แนวสกุลนอนลูกลายไ้หวไม่ทัน---เมีย

9. ปลัดทองคำก็ขยี้กเดินอย่างจนหน้าก็ล้างไม่ทันถู-----พอแต่ท่านรู้ข่าวว่าพวกลาวมาเป็นศัตรู ถึงอยู่ในเขตสังขะขันธ์ก็รีบทะยานมาทันที---พอรู้ข่าวก็ฝ่าวเดินระหกระเหินมาทันด่วนมาพูดอ่อนโยนยั้วยนกะลาวเวียงจันทน์ในฐานะดี เชือกเขมรบางเส้นก็มีฐาน-8-เตื่อง นี้และเสื่อร้ายในเมืองโคราขออย่าประมาทว่ากูหมูปอมมาถึงลาวเจ้าอนุผัวยาโมให้เล่ากูมา มาถึงลาวเจ้าอนุกลัวลาวดูลาวว่า นั่งยกมือไหว้พูดอะไรกันดาเวยกะเจ้าลาว---เวียง

10. ลาวมันดีมีชัยแล้มันก็เดินหายเดินท่า----มันสั่งให้ขับพาหลพลโยธา กอดเอา
ลูกเอาหลานออกจากบ้านเดินทาง---พระยาพรมยกกษัตริย์ท่านก็ไม่ขัดคนทำภาระออกจาก
จังหวัดราชสีมาทั้งอุ้มทั้งกุงพะรุงพะรัง โศรกโศกาน้ำदारว่งไม่มีคนมาพาขวงพา -8- รี ออก
จากโคราชนะหนระเห่ร้อนเรไปทุกระแงออกจากบ้านพอปานเขาแข่งผ่าตงผ่าตคกระหกระเหิน
มันก็ไม่ไปกะไทยดาใครเป็นหัวหน้าพาไทยเดิน ใ้เส้นเอ็นเป็นกระโด้งก็ฝัดกระทัย---ดี

11. มาทำนาไม่มีน้ำเขากียังพยายามเดินทอด---คนในจังหวัดนครราชสีมามันไล่ฆ่า
ไปจนหมด ไม่หยุดประทับยับยั้งแล้วมันก็สั่งให้เดินทาง---มันเอาไปมัดทั้งมัดทั้งมัดมันก็สั่งให้
เดินทาง---มันเอาไปมัดทั้งมัดทั้งมัดมันกวตไปหมดทั้งห้อยทั้งแหล่งพี่น้องคนไทยเป็นใจแดง
มันเด็รักษาทางหน้าทางหลังทหารลาวมันมูทะลุนไม่มีทางหนีทาง -8- เลียงที่ไร่ที่นาที่สะก
ลาดเมืองโคราชก็ทรุดก็โทรมเจ้าอนะมาชุมนุมพี่น้องคนไทยหัวใจก็สูญ มันสั่งให้ไปทางไหนไป
ทางพิมายหรือลำพินูล ไม่มีเงินในถุงอย่ามุงมองช้อนทรัพย์สิน-----เมือง

12. เดือนสี่เดือนห้าหาปลาได้ก็ยกไฟพากันรมพี่น้องไทยเดินทางแล้วก็มานั่ง
หยุดทรงร่มทั้งหอนหนุ่มคนเฒ่าก็พากันเศร้ากันโรย---เมื่อเดินทางมากลางป่าก็โคราคนออก
หัวคิดลูกเขยชั่วทำตัวผิดเห็นแม่ยายยังให้หังคย หัวหมื่นหัวขุนนับว่าเป็นหัวคั่นหัว -8- เคย
เรื่องไม่ลึกก็ลึกจะลองอยากปลด ะ เปลื้อง ะ คุณหญิงโมเป็นแม่เมืองไม่ยอมให้เข้าไปเปล่า ะ
คุณหญิงโมปรึกษาสามีจะหาวิธีฆ่าลาว ขาวนานเขาบ่นฝนก็ลงอย่าค้ำคา----เลย

13. จะเดินจะก้าวไม่หลงเกือกไม่ไ้หลงเรียกหลงกู่---คุณหญิงโมออกหัวคิดจะ
สิทธิ์เจ้าอนุผัวท่านจ่อว่ารอก่อนหรือว่าตกลงกัน----คุณหญิงเห็นจริงทุกสิ่งทุกอย่างเมื่อตอนไป
นั่งปรึกษาผัว ผัวดำริว่าดีหรือชั่วไ้หน้าไม่พอท่วมสมาน ถ้ามีโชคคระหว่างทัพลาวคงซาพังซา
-8- เพ พี่น้องไทยเราทั้งสาวทั้งแสบมาขึ้นแข่งแซ่ไปหมดทั้งสิ้น อยากกู่เมืองหัวใจหมิพมายืน
ประชุมทั้งหนุ่มทั้งสาว คุณหญิงโมท่านคิดการจะนำลูกหลานเขาทำลาย ผัวขัดว่ายังงัวไ้หมา
หลงไม่มีท่า----เล

14. คำลื้คำซึ่งพูดเป็นคำหนึ่งคำสอง---เมียจะกู่อิสระภัสดาไม่กร็กรอง พระยา
มพรมยกกะบัติบอกผัวยาโมอนงค์นาง ของสิ่งไรทั้งหลายทั้งปวงขอให้โมอนงค์หน่วงอนงค์
-8- เหนียว ไม่มีรายเวทรายมณฑ์ เหมือนน้ำสั้ตามรายมาทพระยาพรมยกกะบัตีว่าจะขัดใจ
อะไรเมีย คุณหญิงโมชี้ช่องผัวนั้นเชื่อหรือไม่เชื่อ ไม่มีเงินแ่งจะจ้างช่างเขามาทำไม-----เขียว

15. ไทยเราชาวโคราชก็ไ้รู้เวียงขัดเวียงเจน-----ต่อไปคุณปลัดก็ไ้ขัดลงความเห็น
ท่านเอาอะไรเหล่าไปฆ่าไ้เจ้าลาวเวียงจันทร์-----หัวใจก็มุงกะพุงกะม้ามดูหน้าก็ดำพอบันกะ

หมีคุณหญิงโมเครื่องมือไม่มีท่านเอาใบหูนี้สู่กะมัน จะถามพ่อหม่อมฉันไม่คิดแตกะมังกะ -8-
 มอ ฝนเดือนหกบอกเบายังตายเข้าตายกล้าถ้ารบด้วยกลมารยาพวกชาวไทยก็ตายเกลื่อนถ้า
 เอาความงามไปสู่สงครามไทยเราคงนำกันตายเนี่ยน มีแต่มือเปล่า ๆ ทำเอาอะไรนอฆ่ามัน
 ตาย----นอ

16. ไ้เราเป็นม้าเขาเป็นช้างมีแต่ทางจะตายหลังตายหน้า----พี่ก็บอกไม่ตกหล่นว่า
 รบด้วยกลมารยาท่านเอาอะไรนอไปฆ่าลาวตายนอ----ตะบองไม่มีมาตีมันมาตีบ้านดีเมืองท่าน
 ลงความเห็นไม่เอนไม่เอียงจะให้หัวฟรีตีหม้อ ทำจะจ้อยยากดีไหมไหนพวกลาวมันตีไม้ตี -8- มี
 ยากยิ่งได้ห้าห้าศึกปีนถึงนี้จะเอากะไหนพี่น้องเราชาวไทยจะมีแต่มีได้แก้มกะนม ถ้ารบด้วย
 กลมารยาไปนอนแก้ผ้าอยู่ได้ร่ม ถ้ามันได้รวมก็ยิ่งแต่แรงจะโชตาย----รือ

17. ต่อไปลาวก็คงจะขี้เล็ดเตี้ยมันก็ตกเบ็ดตกหลาบคุณหญิงโมออกหัวคิดจะกู้
 อิศระภาพเอาความงามไปทำทานพวกลูกหลานก็ตกลง----ผัวยาโมก็สละภาพมาประทับคอย
 ฟังเสียงท่านลงความเห็นไม่เอนไม่เอียงปณโยมมานั่งฟังสงฆ์ท่านก็ร่วมความตกลงฟัง -8-
 เสียง พวกสาว ๆ ก็เข้ามายินดูชาห์นั้นชาล่านจะฆ่าเจ้าลาวเวียงจันทร์ลูกหลานก็พร้อมยอมสละ
 ยังจันคุณหญิงโมให้คุณปลัดกะอำมาตย์ไปไปพูดอะไรกะลาวว่า ไ้ปากเหวคือทวารสาว ๆ
 ลาว-----เวียงจันทร์

18. โคราชเราพลเรือนก็นับว่าเป็นรองเพื่อนเป็นรองหมู่----คุณปลัดไปเบิกมิดเบิก
 ข้าวสารกะทหารเจ้าอนุ เจ้าอนุไ้ตายดับนั้นมันรับรองไหม----คุณปลัดดักกรงไม่คดโค้งเหมือน
 ยังงูไปถึงลาวเจ้าอนุมันดุ่มมันด่ามันว่ายังงู จงเล่าจันพ่อฟันใสเหมือนยัง -8- งา หลานคะนอง
 ต้องปู่เจ้าอนุก็ต้องปะผัวยาโมโมโหดาเมียชื้อช้องก็ต้องไป ขอเบิกปิ่นเบิกมิดกะเจ้าอนุมันด่ามันดู
 อย่างไรไหม ไ้พวกกินกากพร้าวตาขาวเป็นมันมันทานอะไร----มา

19. ยามแล้งถ้าฝนไม่ลงเขาก็ยังประสงค์ทำกอก----มันให้มิดมาเท่าไรเล่มมันให้
 ปิ่นมาเท่าไรกะบอก ไ้ชี้การนักปะเรียนอย่าทำเหี้ยนทำเกียง----ไปได้ปิ่นได้มิดดีสนิทยัง
 ได้มาพอได้มาแล้วไม่กะหม่าทำยังงูยังได้เมือง----อยากรู้เรื่องแต่ใดมาชาวประมงลงปลาได้ -
 8- หมาน เห็นแก้มกะนมมันขมมันขึ้นชาขึ้นชาเมาคุณหญิงโมโหกะลาวถึงตั้งเป็นหญิงแม่มีง
 สมร พอได้ปิ่นได้มิดท่านออกหัวคิดอย่างไรก่อนสำหรับไว้ยิงนกกินหรือทำอย่างไร----กัน

20. พระฉนเพลไม่อายพรหวัอกก็ร้อนไม่วายผ่าว-----พอได้มิดมาไว้ ไว้ทำลาย
 ทหารลาว เฒ่าก็ตามหนุ่มก็ตามถือประจำเอาไว้พอ ได้เครื่องมือก็ถือไว้มันหัวใจของท่านเร ๆ
 รวน ๆ เข้าไปตีที่ที่ทันด่วนหรือยังไม่ดีรี ๆ รอ ๆ พวกทหารผ่านมารบใครก็บ่นว่าขวง ๆ -8-

รี บุญไม่ทนทำตามประจําไม่ช้าไม่นานก็คงประจักษ์ พวกกันถือไม้ปลายพลากมายืนจ้องคอย
ประจํา ลูกหลานได้เครื่องมือครบกำหนดก็เจยงดไม่ทันท่า หรือว่าท่านยกทัพจับถอกพวกลาว
ทัน----ที่

21. ได้ยินลั่นลมเขามาบรรเลงทำให้นางเซ็งนางชาน----ตอนคุณหญิงโมจะไชโย
ฆ่าลาวนั้น ผัวท่านพูดอะไรพูดยังไถ่กะนางข้า-----ตอนหญิงโมจะทรงมารประทัดประหาร
หัวลาวหรือว่าท่านส่งให้นางเอาเหล่าเข้าไปลื้อไ้บังกะลำ----บอกมาเถิดพ่อคนงามอย่าค้างคา -
8- เลย ลูกหลานก็พร้อมมายืนสะพรั่งคอยฟังคำสั่งไม่เดินไม่ก้าวมาขึ้นเป็นชุมทั้งหนุ่มทั้งสาว
ผลุดผลี่ผลุดผลัดไม่ขัดไม่โก่ง ท่านก็สั่งให้นางไปนอนเอาอะไรไปด้อนให้มันหลง หรือสั่งว่ามัน
จะเสียก็ให้มันเสียอย่าหวังมัน-----เลย

22. ไ้ลาวตาแตกเตี้ยว่ามันก็ตายถ้าไม่ไวก็ช้า----พวกเราชาวตลาดอยู่ในราชสีมา
ได้ยินแม่โมแนะนำไม่ขัดคำเขาก็เชื่อ-----คิดถึงแต่ชูแม่หนูเคยหมั้นเป็นหน้าสงสารแม่ทองหล่อ
เขาพอใจไปไหนนอนอยู่กะลาวสาวทองเหลือ หรือลาวจะক্র้อมก็ยอมให้เสียนี้แม่ทอง -8- หล่อ
ถึงลาวขาลายอยากได้ดวงเขาก็ไม่ห่วงเสียตายหมู่เพื่อนทั้งหลายยอมเสียสละถ้าตัวไม่ตายคงได้
ดี หมู่เพื่อนเขาเสียเป็นเสียสาวทองเหลือพอใจนี้ คิดคู่เคยหมั้นหรือหลานน้อยขัดใจ---นอ

23. แยกชายผ้าเอามากำไรผ้าเหมือนขี้ผึ้งเคยทารายผม-----เห็นสาวทองเหลือ
น้ำตาตกเศร้าโศกเสียอารมณ์แม่โมเอาใจพูดปะเหล้าพูดต่ออะไรพี่-----เห็นสาวทองเหลือ
เสียอารมณ์กินขนมก็ไม่อร่อยคิดคู่เคยหมั้นเป็นพันเป็นร้อย จะเล่าจะปลอดแยอดอารีลาว
เวียงจันทร์จะผ่านมาก็คิดระอาเดือดระอา -8- ร้อน เวรภูหนักกรรมภูหนักมาถึงมาชัก
เอากุหนีสาวทองเหลือยืนเสียสติว่าเวรภูหนักกรรมภูหนอ ยาโมปะเหล้าเอาใจพูดอะไรกะนาง
พอคายพิษให้แน่นมาเนอไ้แนวกล่อมนาง-----นอน

24. ได้ยินแม่มากกะคะเนทำให้นางใจเซใจสาด-----นางจะทิ้งชูมาสู่ประเทศชาติ
คิดชูแม่หนูก็ทิ้งหรือนางยังแต่ใจสุน----ให้ทิ้งชูมาสู่เอาชาติมาขึ้นหน้าหน้าหมดแม่ยืมละมัยบอกจัน
มาเข้าว่ายังไถ่สาวทองเหลือแม่เนื้อละมุล เก็บสำเนาเล่ามามันไม่ใช่ลามั่งลา -8- มี อนาถาไม่มี
ทุนพร้อมจนพร้อมเจือไม่ขัดคำสั่งนางทองเหลือแม่จุลจอมก็พร้อมใจ แม่โมสั่งให้นางไปนอนนำ
อยู่ประจำกะลาวใด ไ้หน้าเดินคือเนินกะดองแต่ลาดเลา-----ดี

เพลงสอนนาถ

25. อย่าให้ความเลวทรามมี เหมือนยังศาลคดี-----ข้าหมาย เกิดเป็นปฤชน
คนไทยอยากให้เป็นน้องรัก ต้องรู้จักสัมมา เรียนวินัยไว้สำนียงเหมือนดีฆ้องชาโหม่ง ต้องทรง
ผนวชบวชเป็นองค์จะได้เป็นญาติ พระศาสนา แหวนน้อยพลอยแนม เขายังห่วงหาเพชรรชา---
นิล อย่าหนีวัดหนีวาทะรักษาอันนี้ไว้ บวชเป็นสงฆ์ทรงนิตยอย่าอ่อนแอตัวนิวรรณ์ อย่าบังให้
เกลี้ยงบาปกรรมก็บวชสักสามเดือนก่อน อย่าห่วงเลยยกเด้ามะพร้าวมฤตรอยเดือนสี่

26. เคยอยู่กะบ่อนพานอนพาหลับประเดี๋ยวมันจะพาลับ----พาลี เพลงทุกวันเคยว่า
เส้นเกศาเคยหวี มันเคยลัดก็โกนลงเตรียมไปทรงผ้าเหลือง เตรียมเข้าโบสถ์กันสาพ้อผิวบาง
เหมือนผ้าสไบ เวลาตัวเจ้าของตายผลบุญคงเป็นเสบียง เอาผ้าคลุมอุ้มบาตรอย่ามัวห่าง
ชาบัตริชา-----เบอ อยากนึ่งบ้ำเพ็ญทรงผ้าบวชเป็นพระทรงพร ต้องขอลาสิาก่อนที่นี้จะปลง
แล้วทรงผมให้นั่งยิ้มเกิดคุณย่าจะบวชเป็นพระแทนคุณโยม มัวห่วง ญ -----หญิงจะได้ประโยชน์
ไหนแทนคุณ-----เยอ

27. คนนั้นเต็มคนนี้ซ้ำ ขอให้ฟังคำ-----หมุ่นี่สาให้บวชสักสามสี่เดือนยังค่อยเลื่อน
ค่อยลา ถ้าใจหมั่นพันไตรมาศคงสะอาดอันสงฆ์อยากรู้ผลต้นเหตุทิศทั้งแปดทิศ ทั้งหก
อย่าพูดเล่นเชิงตลกเฮฮาทั้งสอนทั้งโง่ ญาติโยมมาโรมห้อมเองก็จะได้ให้ศีลทั้ง-----ห้าให้รู้
บุญอันสงฆ์ห้าบุญมาติกาแปด ผิดาดถูกแดดสีเปลี่ยนคือกะปานสร้างบารมีตัวใหม่ก็ดังใครตัว
มัน ศิกหนีหมู่ความรู้ให้มีติดตัว-----มา

28. เพราะบุญกรรมเองทำมาเหมือนยังลงนาว่า-----ทำมุดมันยากที่จะได้กำเนิดได้
เกิดมาเป็มนุษย์เมื่อมาพบพระศาสนาจะมั่งข้าอยู่ทำไม คุณบิดามารดาพี่น้องหนากว่าธรณี
กว้างกว่าพื้นปฐพีสุดจะนั่งจรรย์ คุณท่านหลายกว่าธรณีให้ลองคิดทราฟี่ทรา-----น้อง อยากให้
ได้ดีทุกคนดาอย่ากล่าววาจาเป็นคนด้น อยากเห็นองค์พระศรีอารย์ก็หวังอาศัยลูกชายคนเดียว
ถึงใครมันบั่นมันทอน อย่าใจอ่อนกะมันเทียว มาเป็นสารภีนำหมีความทุกไปสู่วิมาน-----ทอง

29. ดูหน้าไม้ขึ้นกลางคีนกลางวันแมกก็นั่งใจุ่น-----ใจวาย กายของแมย้งทรมาน
ต้องตั้งครรรค์มาใหม่ ๆ จะสาวท้าวท้าวอย่างก็หมดกำลังจใจ----หวิว ได้แน้โมโหหุ่นหันเปื้อ
รำคาญอยู่ไม่หายนั่งเป็นลมบัวหน้าลายเข้าน้ำขำไม่หิวหน้าก็เผือดเหือดแห่งไม่แต่ทางหมาย
เพื่อนหมา----เห็นดาอย่าสอดดอยู่ที่สาวเหมือนเป็นปลาเข้าที่ไซอยากถูกรรมที่ทำไว้ให้บวชสงฆ์
สักที่สาเขาจะได้สร้างสวรรค์คอยฟังคำเนอพ่อสร้อยสังวาลย์ซากกว่าจะเป็นคนพ่อแม่ลำเค็ยสักก็
วัน-----คีน

30. ตะวันเบนเอนเบี่ยงพอดกล้ำเที่ยง----ลำบาย พอนั้นหรือก็คือกันไชว่าท่านจะสบาย แม่ปวดเล็บเจ็บอุทธรรักก็เดือดร้อนลำบาก ท่านท่องบ่นบนบานผีกะसानอยู่ที่เรือนถ้วนทศมาให้คลาดเคลื่อนเป็นห่วงบุตรสุดที่รักเห็นที่นอนที่หลับมันก็เป็นทีราบที่----- รื่น พี่น้องว่าคือหรือไม่ใช่ใครมาขอซื้อก็ไม่มีขายจะเกลียดชังลูกหญิงลูกชายสักครั้งสักครา ก็ไม่เคยมาสร้างกุศลให้พ่อสักส่วนเกิดเนอพ่อขวัญนาเอยเห็นลูกเป็นองค์ก็ปลื้มในอก จนนั่งน้ำตา----อื่น

31. ปาเถื่อนเขไม่ได้ถางที่มีรอยช้าง----อุทาม แม่ก็ตั้งทรมาทรรกรรมจะกินนอนก็ร้อนทุกเป็นห่วงลูกในอุทรกลัวมะโนไม่แนนี้แทบเป็นผีแน่เงเวลาท้องพ่อเขาทิ้ง แต่ใจแม่ยังแนนอนไม่ถ่ายถอนแนนาเหมือนยังแซกขวาแน -----เนยอยากสมเบิกสมบนเก็บพลูบ้านสมใบขอพึ่งชาญพระลูกชย พอเห็นสวรรค์นิพานสมบัติให้ลูกเป็นสงฆ์สร้างกุศลไปนั่งกำพลศิลาอาสน์พอมือแม่เอื้อมถึงชั้นอินทร์พ่อคิ้วลาว ๆ เอย

32. คู่เมืองคู่บ้านมันเป็นคู่บ้านคู่บาทแม่กะพ่อเลี้ยงลูเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก ลูกเป็นสงฆ์ถ้าหน้าใสจะเปลี่ยนใหม่เป็นคู่บุญ บวชสักครั้งเกิดพ่อขาเป็นช้างเป็นม้าก็พอขี่ลำบากกายมาหลายปีให้สนใจคิดบ้างเกิดพ่อคุณกะว่าอุ่นของพ่อครั้นไม่นึกกลัวพ่อพันพ่อ----แซว-----แต่องค์น้องพระอานนทียังตามกันพระเจ้าพี่มาสุขมะโน ในครั้งนี้สมภูมิได้เป็นเจ้าภาพ ถึงแก่ลงจนตายถ้าแม่นจะตายก็ตาหลับ เพราะเห็นผ้าเหลืองพันกายลูกเป็นขวัญตา-----แล้ว

33. อย่าให้ความเลวทรามมี เหมือนยังศาลคดี-----ข้าหมาย เกิดเป็นปุถุชนคนไทยอยากให้พี่น้องรัก ต้องรู้จักสมาธิ เรียนวินัยไว้สำน่องเหมือนดีฆ้องชาโหม่ง ต้องทรงผนวชบวชเป็นองค์จะได้เป็นญาติ พระศาสนา แหวนน้อยพลอยแนม เขายังห่วงชาเพชรชา---นิล อย่าหนีวัดหนีวาทรงรักษาอันนี้ไว้ บวชเป็นสงฆ์ทรงนิตยอย่าอ่อนเวตวันิวรรณ อย่าบังให้เกลียดบาปกรรมก็บวชสักสามเดือนก่อน อย่าห่วงเลยยกเจ้ามะพร้าวมูกุตรอยเดือนสี่

34. เคยอยู่กะปอนพานอนพาหลับประเดี๋ยวมันจะพาลับ----พาลี เพลงทุกวันเคยว่าเส้นเกศาเคยหวี มันเคยลัดก็โกนลงเตรียมไปทรงผ้าเหลือง เตรียมเข้าโบสถ์กันสาพ่อผิวบางเหมือนผ้าสไบ เวลาตัวเจ้าของตายผลบุญคงเป็นเสบียง เอาผ้าคลุมอุ้มบาตรอย่ามัวห่างชาบัตรชา----เบอ อยากนั่งบำเพ็ญทรงผ้าบวชเป็นพระทรงพร ต้องขอลาสิกาก่อนที่นี้จะปลงแล้วทรงผมให้นั่งยิ้มเกิดคุณย่าจะบวชเป็นพระแทนคุณโยม มัวห่วง ญ -----หญิงจะได้ประโยชน์ไหนแทนคุณ-----เยอ

35. คนนั้นเดิมคนนี้ข้า ขอให้ฟังคำ-----หมุ่นี่สาให้บวชสักสามสี่เดือนยังค่อยเลื่อนค่อยลา ถ้าใจหมั่นพันไตรมาศคงสะอาดอาณิสงฆ์อยากรู้ผลต้นเหตุทิศทั้งแปดทิศ ทั้งหกอย่า

พูดเล่นเชิงตลกเฮฮาทั้งสอนทั้งโง่ ญาติโยมมาโรมห้อมเองก็จะได้ให้ศีลทั้ง-----ห้าให้บุญ
อานิสงฆ์ห้าบุญมาติดาแปด ผิดาดถูกแดดสีเปลี่ยนคือกะปานสร้างบารมีตัวใหม่ก็ตั้งใครตัวมัน
ศึกหนีหมู่ความรู้ให้มีติดตัว-----มา

36. เพราะบุญกรรมเองทำมาเหมือนยังลงนาวา-----ทำมุดมันยากที่จะได้กำเนิดได้
เกิดมาเป็มนุษย์เมื่อมาพบพระศาสนาจะมั่งช้อยู่ทำไม คุณบิดามารดาพี่น้องมากกว่าธรรมา
กว้างกว่าพื้นปฐพีสุดจะนั่งจรรย์ คุณท่านหลายกว่าธรรมาให้ลองคิดทราฟี่ทราฟี่----น้อง อยากให้
ได้ดีทุกคนดาอย่างกล่าววาจาเป็นคนดี อยากเห็นองค์พระศรีอารยก็หวังอาศัยลูกชายคนเดียว
ถึงใครมันบั่นมันทอน อย่าใจอ่อนกะมันเที่ยว มาเป็นสารภีนำหมีความทุกไปสู่วิมาน-----ทอง

37. ดูหน้าไม้ขึ้นกลางคืนกลางวันแมก็นั่งใจอุ่น----ใจวาย กายของแมย้งทรมาณ
ต้องตั้งครรภ์มาใหม่ ๆ จะสาวท้าวท้าวอย่างก็หมดกำลังใจ----หวิว ได้แน่มโห่หุ่หั้นเบือ
ราคาญอยู่ไม่หายนั่งเป็นลมบัวหน้าลายเข้าน้ำขำไม่หิวหน้าก็เผือดเหือดแห่งไม่แต่ทางหมาย
เพื่อนหมา----เห็นดาอย่าสอดอยู่ที่สาวเหมือนเป็นปลาเข้าที่ไซ่อยากถูกรรมที่ทำไว้ให้บวชสงฆ์
สักที่สาเขาจะได้สร้างสวรรค์คอยฟังคำเนอพ่อสร้อยสังวาลย์ข้ากว่าจะเป็นคนพ่อแม่ลำเค็ยสักก็
วัน-----คืน

38. ตะวันเบนเอนเบี่ยงพอดกล้ำเที่ยง----ลำบาย พอนั้นหรือก็ถือกันไซ่ว่าท่านจะ
สบาย แม่ปวดเจ็บเจ็บอุทรรค์ก็เดือดร้อนลำบาก ท่านท้องบ่นบนบานผีกระสานอยู่ที่เรือนถ้วนทศ
มาให้คลาดเคลื่อนเป็นห่วงบุตรสุดที่รักเห็นที่นอนที่หลับมันก็เป็นทีราบที่----- รื่น พี่น้องว่า
คือหรือไม่ใช่ใครมาขอซื้อก็ไม่มีขายจะเกลียดชังลูกหญิงลูกชายสักครั้งสักครา ก็ไม่เคยมา
สร้างกุศลให้พ่อสักส่วนเกิดเนอพ่อขวัญนาเอ๋ยเห็นลูกเป็นองค์ก็ปลื้มในอก จนนั่งน้ำตา----อื่น

39. ป่าเถื่อนเขไม่ได้ถางที่มีร้อยช้าง----อุทาม แมกตั้งทรมาทรรกรรมจะกินนอน
ก็ร้อนทุกเป็นห่วงลูกในอุทรกลัวมะโนไม่แน่มันเป็นผีแน่งเวลาท้องพ่อเขาทั้ง แต่ใจแมย้ง
แน่อนไม่ถายถอนแน่นาเหมือนยังแขกขวาแน -----เนยอยากสมเบิกสมบนเก็บพลูบ้านสมไบ
ขอพึ่งชาญพระลูกชย พอเห็นสวรรค์นิพานสมบัติให้ลูกเป็นสงฆ์สร้างกุศลไปนั่งกำพลศิลาอาสน์
พอมือแม่เอื้อมถึงชั้นอินทร์พ่อคิ้วลาว ๆ เอย

40. คู่เมืองคู่บ้านมันเป็นคู่บ้านคู่ปากแมกะพ่อเลี้ยงลูเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก ลูกเป็นสงฆ์
ถ้าหน้าใสจะเปลี่ยนใหม่เป็นคู่บุญ บวชสักครั้งเกิดพ่อขาเป็นช้างเป็นม้าก็พอขีล่ำปากกาย
มาหลายปีให้สนใจคิดบ้างเกิดพ่อคุณกะว่าอุ่นของพ่อครั้นไม่นึกกลัวพ่อฟันพ่อ-----แหว-----
แต่องค์น้องพระอานนท์ยังตามกันพระเจ้าพี่มาสุขมะโน ในครั้งนี้สมภูมิได้เป็นเจ้าภาพ ถึงแก่

ลงจนตายถ้ามันจะตายก็ตาหลับ เพราะเห็นผ้าเหลืองพันกายลูกเป็นขวัญตา-----แล้ว

เพลงเรื่องว่าในงานตามปู่

41. มาชาตินี้ก็พอมีหวังเหมือนน้ำในวังยังมีวัด ขอคำนับกราบกรานต่อวิญญาณที่ศักดิ์สิทธิ์ลูกพัดพารากดลากล่ำขอย่ามีกรรมมีเวร ไม่มาลองมาล่อเลยพ่อ พ่อขอมาลีเป็นด้วยบุญญาบารมีลูกหลานยังม่วนถึงลูกหลานมาเล่นใจก็หวังมาลือมา-----ลั่น ฝนละลឹ้มชะลานมาชะหลานชะลูกให้อยู่ดีมีสุข มาซุบเลี้ยงชูชะลอ ยกยามใส่สะพายพระลูกขอสมากฎัยพ่อช่วยปราบหมู่มารให้หลานพ้นจากเหตุภัย-----พาล

42. ยามุ่นชามวนใจก็หวังชาววิญชามิ่งท่านได้จุนได้เจือเพราะช่วยเหลือได้จริงยังจุดรูปเทียนเวียนวนมาแก้บนอยู่เสมอได้ตั้งมะโนแล้วหน้าไม้แล้วป่าแล้วदनพี่น้องพ่อแม่มาแก้บนให้สมนึกท่านแล้วเนอบ่าวเสนอแล้วนายเพราะได้ทำแล้วไร่แล้ว----นา มีธรรมยังมีโลกขอให้มิโชคมียาก เป็นล้านเป็นแสนทั้งสินทั้งทรัพย์อย่ามีทอนมีลดมีควรวานใส่จานไว้หมูเห็ดเป็ดไก่ก็วางลงหมด ถึงอยู่วิมานวิญญาณมีให้เหลือบลง-----มา

43. (หญิง) มาเห็นเพื่อนกะหมอนานเหมือนยังแขกต้องการ----ม่อ เนยได้แต่ยก ๆ ชู ๆ เห็นนอนอยู่บ้านเฉย ๆ ปูนขาวก็โอบขาพี่ไปรักษาหมอไหน เขาก็กวมือให้ที่มากองหย่องอุราเต็มทีมากอืดอนเวลาขาหักสัปดาห์ใหม่ อยากใส่กำไรอยู่ที่มือคงไม่เห็นที่คือที่-----เหมือนหมอในเมืองเขานำมาหรือไปรักษาหมอน้ำมนต์คงขาดประโยชน์ เพราะรถยนต์มันนำมอดนำมั่วย จักว่าเขาใส่อะไรดาหมดคำรักษาเท่าไรด้วย เอาไม้ค้ำเดินนอนอดของดีมาก็เท่าไร-----เดือน

44. (ชาย) นึกกลัวคนห่อมเข้าจะไม่หามาเกินหมายห้า-----หมายหกปานเทวดาปะดินไปหาลุงอินทร์ปานประโดทั้งทาทั้งกินอยู่สามเดือนกว่าเลยนั่งปวดหัวเพราะมันไม่หายคนในพื้นที่ดินทองยังจัดฉลองเฉลิมชาติเลยมาติดต่อหมอสมบัติที่โรงพยาบาลเฉลิมชัย ตอนเขาย่าก้ฉีดยาจนหมอเฉลิมเชิงเฉลิม-----ชั้น ขาที่หักมันไม่เห็นใส่เหล็กสามเดือนก็ยังไม่หายจนลูกหมอเวรบ้านโคกสวายแก่เป่าหายห่วงไม่ห่วงไม่หึง กว่าจะได้โยนไม้ค้ำยันก็อยู่ประมาณเก้าเดือนครึ่ง นอนอดย่ำเต่ากะเหล้าแม่โขงอยู่หลายเดือน----ครั้น

45. (หญิง) เท่าเรื่องเท่าเรศ กลัวจะเป็นเท่าเดช----เท่าฤทธิ์ รถมาเกิดชนกัน ทางนี้ทางนั้นใครคนผิอดอยากถามดูให้รู้เรื่องเสียให้ลุ่นเนื่องไปเท่าไร พวกกันเผือกกันเผดต้องการแม่ต้องการพ่อเขาจ่ายให้บ้างไหมนอบริษัทประกันภัย ถ้าน้องพี่ดีพอคงไม่พากันปั่นกัน----พรา จะ

ให้ดำเนินไม่ตามเหมือนมีน้ำหมายดัก มนุษย์มะนาขาหักถึงไม่ตายกลัวเลี้ยงไม่โตเป็นคนการคน
งาม ใครคิดไม่ทันเหมือนคนโง่ เขาจ่ายเป็นเงินพอซื้อข้าวได้ใหม่พอคน-----งาม

46. (ชาย) เลยมายืนเหม่อเหมือนคนไข้นในหัวสมองฉัน----ก็มีนสาละงูเนื่องแก่ก็รำไป
ตั้งสามหมื่นสองค่าผ่านบริษัทเขาได้จัดให้หมดประมาณสองหมื่นพระพุทธรูปมาคัมมาครอง
ทั้งพี่ทั้งน้องก็มาคักเองก็หวังมาปากมา-----ค่าเดินมัดกประแบดตายพอปานนายบ่าวดีรวม
เบ็ดเสร็จหมดแสนสี่หมื่นสตางค์เลยबाटัว เงินหมดจะหาเอาไหนเอาแต่พอได้มาจั่ว ถ้างัวตัว
ไหนหางใสแหกฉันให้ราคา-----งาม

เพลงเรื่องฉลองธาตุ

47. (ชาย) ถ้าพี่ตอบถูกก็จะให้กินฉลอง----บุญทานมาร้ากระดกเงิน ก็ย่อนเงินของ
เจ้างานมาลองเล่นให้คนโรมเอาให้มันสมบุญที ถ้ากินมากมันต้องเมาไม่ต้องเฝ้าต้องเหม็น
ถึงคราวก็จำเป็นถึงไม่มีก็ต้องเมาไม่ต้องเฝ้าต้องเหม็นถึงคราวก็จำเป็นถึงไม่มีก็ต้องมีหมูกะหมี่
ก็ต้องมันนอนหลับก็ต้องฝันต้อง-----เพื่อ ทำงานเมืองตามเหมาไม่ตามเศร้าตามหมองบางคน
ก็ทำตามพี่น้องตามพ่อตามแม่ เหมือนลานคายง่ายถากแก่นี่ปากมักง่ายแท้มาปกให้กิน
ปะคนใจถึงจะอยู่ยังงี้-----เธอ

48. (ชาย) มาทำเร่ร้างปานช้างเผือกไม่ค่อยทัน----ใจเทียว เป็นห่วงบิดามารดาเลย
ศรัทธาอย่างเด็ดเดี่ยว ทำให้แม่ทำให้พ่อไม่มีใจห่อใจถอยเป็นห่วงบุพการีเป็นลูกที่กตัญญู
กระบอกไม้ไผ่ปลายตุ้มยังรองหยดน้ำตาลย่ำลมพายุพัดใหญ่ทำให้ก้านตาลยับตาล-----เย็น
เป็นมอมมีกำแนเป็นห่วงพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดสละทาน ให้ทำไปเถิดอย่าถือโชนหวังกำน้าไม่
มีวงมีเหงาถึงช้างเผือกก็มีงาพ่อแม่ยกให้ไว้หลายงานตนเองยังมี-----เงิน

49. (ชาย) สมบูรณ์ตัวจนหัวในหง่าวแต่ไม่ค่อย----มีเงิน ที่สะอาดคือวัดวาศาสนาเรา
เจริญอยู่ในเขตที่เด็ดเดี่ยวไม่มีเงี้ยวมีงู ถ้าห่วงโยกไปยากไม่ไปยังไปยิ่งห่วงเอาพระเป็นที่พึ่ง
อยากชุ่มเย็นเลยให้ไปอยู่มีหมากพลูก็ไปเย็นแต่ไม่ต้องไปเย็นไป-----ยามเขตวัดเขตโบสถ์นี้
แสนสบายกล่อมเกลาจืดใจมนุษย์มะนา คือองค์เดิมพระศาสดาได้แนะนำมานานมาเนิ่น
พวกไม่ประมาณสังขาร เจ้าของห่วงแต่ความทองความเงินไปนอนหงายให้ชายจัดจนหมด
ความ-----งาม

50. (ชาย) อย่าหวังได้ง่าย ๆ เลยเขาหวง-----คือกันแล้ว คือพระอานนท์กับโตนนะ
พราหมณ์เป็นผู้นำแนะแนว ทำให้องค์จอมพุทธเจ้าแม่เทศน์เท่าเท่ากันหลอน ให้เชื่อว่าเถอะ

หน้าขาวได้หน้าเข้าหน้าของได้แบ่งธาตุจัดกลงไปจนครบแปดนครเรื่อง แต่ก่อนไม่หน้าพันพอจะเป็นหน้าพันหน้า-----แซ่ว คนโบราณแต่กาลก่อนเขาหาแต่บ่อนเข้าโพธิญาณไม่เคยจะคิดห่วงสังขารเขาทั่วไปอยู่แต่ที่เย็นหัวใจพวกเราไม่น่ากันบ้างหาแต่ทางหยอกกันเล่น ถ้าตัดได้พี่ชายจะลาบวชคือกัน-----แล้ว

51. (ชาย) แต่บวชอดเหล่ายังไม่ตลอดอย่าด่วนคุย----ตัวเลข ตั้งพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ท่านเสียชีวิตนั้นน้องเอ๋ยเขาทำผอบใส่ทุกพระองค์เป็นตัวส่งตัวลาใครทำย่าทำयी ท่านก็ไม่มีทำ ย้ายทำแต่กรุงสุโขทัยไปเชื่อมดยงอยุธยา เขาทำหัวเป็นตัวอย่างจนมีมีทำส่งทำ---ยีน กรุงเทพกรุงธนก็น่ากันทำเราอยู่ในนามพระศาสดา เลยแม่พ่อทำต่อกันมาเพราะของดีไม่มีเสียดเขาจับโคประกันเขาจะให้หักเหล่าทำหักเคียดแต่ผิวเจ้าของ่าวเกลียดซี้ยังดีกัน-----กิน

52. (ชาย) เห็นผิวทุเรศเวทนาหรือแก้วา-----ไม่ดีนี้คุณเมียผิวเราย่อมเบาบกไม่เท่า ประชนกชนนี้แต่คนเราเมื่อคราวตายต้องทำให้ย่อยสตรเนไปแจ้งรังฤดูแล่น ต้องดูลันดูเหลือครอบครัวผิวเมียเมื่อยามอยู่ก็ดูแลได้ตั้งชานบ้านเรือนมันก็ต้องถูกดู-----หลานต้องฟังโอดฟังเต็นฟังเป็นฟังตายเวลาจะกินแกงไก่ต้องฟังนำฟังต่อนทำใจถึงใจกลางมาลองซังหัวใจก่อนยามได้รับการเป็นฉันเป็นแก่ต้องเห็นใจ-----กัน

53. (ชาย) ทั้งขวดทั้งแก้วก็ว่างเป็นกองมันหน้าอ่อน----ใจเกินคนตายแล้วสร้างบุญไม่ได้อายุขัยก็ขาเขินมาเห็นในใจกันเป็นใจกันใจกางเดินตามเหนื่อยตามล้าพอปานน้ำตามหลานกลัวคนตายไม่ไปสววรรค์บุญมาเลยทำไปตามหลังคนบรรลยตายแล้วจักใครจะตามแลตาม-----เล็งจะด้ายจาวหรือด้ายด้ายยันทำก็ได้ดีคนเรามันขาดธาตุทั้งสี่ทำอะไรไม่ได้ดอกแขกที่มากช่วยงานก็มากน้ำต่อนักตักเอาออก เจ้าของอยากให้ทางในสะอาดต้องล้างเอา-----เอง

54. (ชาย) ไม่ใช่คนตายชายคนเป็นนี่แม่-----พวงจำปีไม่ขัดสนดอกคนตายประกันภัย เขาก็มีพอสันสมหมดแรงก็จำแบ่งจำปัน เขาทำไว้ก็หลายคักไม่หลายปากหลายคอเงินในสวนธ.ก.ส.ก็คงจะได้อีกหลายครัน ได้คบค้าสมาคมคงไม่มีหลายเขินลาย-----เคอะสหกรณ์ ธ.ก.ส. และเงินปาณากิจศพ จ่ายสะดวกทั้งบวกทั้งลบเป็นกิจยศกิจศักดิ์มาว่ายุว่ายงเขาตายลงก็ว่ายากนี้และคนตายแบ่งให้คนอยู่แก่รู้ไหมวา----เยอ

55. (ชาย) เวลาเข้าบ่อนที่นอนมันเย็นพวกแก่รู้----ไหมวา-----เอ๋ยถึงเจ็ดวันสิบห้าวันก็ห่วงก็อยู่เสมอถ้าขาดห้าขาดสิบก็ว่าหิบบว่ายืม ถึงสิ้นลมก็ไม่หลงแม่ปลาลงหมายลือร้อยวันพันปีจากกันแล้วก็ยังไม่วืมบุญก็ทำตามหลังจิตใจยังไม่สิ้นไม่-----เลอะ ดูแต่คุณปู่แก่ทำไม้ปิดยังนั่งตัดขนตาลเคยอยู่ด้วยกันก็หึงกันเลยทำตามไปให้คนตายเหมือนไก่โยชนย่อยตามทั้งคน

น้อยคนใหญ่จักใครจะอยู่หังระยอตยงได้สักคน-----เยอ

56. (ชาย) เรียกหาพ่อใหญ่จะได้ยินไหมแม่เนื้อ-----เย็น ๆ บุญกุศลเป็นของวิเศษใคร
ไม่สังเกตก็มองไม่เห็นมันมีประโยชน์หมดทุกอย่างไม่ร้าง ๆ อย่าง ๆ เป็นอย่างมากอย่างมาทำ
จิตใจไอ้อย่างหมั่นกระท่อมร้างวางน้ำตาบทำไมมดมันยังมาเพราะหลักฐานมันมีนางอย่างนี้
อย่างแมวอย่าง-----เหมียวองค์พระพุทธรเจ้าฉันข้าวปายาสยังลอยถาดขึ้นเหนือกระแสดลอยทวน
น้ำงามแท้ ๆ พระชินสีห์ท่านกะเสด็จไปถึงห้องนอนพระยานาคได้เห็นประจักษ์เป็นที่เที่ยงเป็น
ด้วยผลทานถาดยังไหลทวนกระแสนที่-----เทียว

57. (ชาย) เพราะคนเตี้ยนี้ไม่มีฤทธิ์เหมือนพระพุทธรองค์เลย คนใหม่สมัยนี้ใจก็ดีดอก
ทราบเขยโสสะอาดลาดเลาเหมือนยังพระเจ้าองค์หลวงนิวรรณีห้าก็ต้องหายพระธรรมวินัยต้อง
ฝึกต้องหัดพระเมืองไทยตั้งหลายวัดเรื่องปาฏิหาริย์ไม่ต้องห่วงจิรสังฆาผ้าห่มดูแล้วไม่ต้องห่วง
ต้อง-----เหย ยามกรวดน้ำจิตใจแนบุญต้องถึงเขาพี่น้องมือประเคยทั้งข้าววทั้งของสมเจตนา
เหมือนพี่น้องบุญยิ่งหลายไม่จมลงเขาโยก็คงไม่จมลึกชะมุดน้ำเล่นยิ่งแต่กันลอยมีค้อยจม----เลย

58. (ชาย) อย่าทำลายแล่มเหมือนคนฟันหลุดเวลาพูด-----ไม่กินลมวิมานทองจะรอง
รับเข้าประทับในห้องบรรทมไม่ต้องลุกมากินและกินแลกินเลี้ยง พระพรหม พระอินทร์ก็เข้าไปอิง
ไม่ไปสิ่งไปอัน อาหารทิพย์อาหารสวรรค์พอนึกก็อิมทิ้งไปเอง เหวองค์ก็คงสะอาดเมื่อยามลุกไป
เอื่อนไป-----เอ๋ย มีเพชรมีพลอยเป็นหมื่นเป็นพันวิมานสวรรค์ก็จัดเป็นพรรคถ้าบารมีคนไหน
มากก็ผุดผ่องเป็นอินทร์เป็นพรหมอย่าหาว่าฉันนี้ฟันหลุดเวลาพูดไม่กินลหอยกาบเฒ่า ๆ เขา
เผาตามลานยังเคี้ยวกิน-----เลย

59. (ชาย) ถ้ามีฤทธิ์เดชเปิดดาวดึงส์เอามาแจก-----ฉันดา จะได้วิมานชั้นไหนแล้วแต่
คนตายเคยสร้างมากลัวเทวดาเป็นตาแปไม่เปิดให้แกดูดอกไม่ทำบาปแล้วหน้าก็บานดวงตะวัน
วันก็ปายจะขึ้นวิมานชั้นไหนผลบุญมันก็บอกรถออกมันก็บ้วยบางคนนั้นก็หวยก็-----เบอร์ ถ้า
บุญสั้นก็อยู่สั้นเคยสร้างมานานก็อยู่สูงวิมานอ้อมกลืนหอมฟุ้งได้อยู่งามอยู่สวนถ้าเปิดประตูมาดู
ดินพระพรหมพระอินทร์ท่านดูด้วยพวกเทวดาก็มีกระดอไม่เชื่อคอยดู-----เดอ

60. (ชาย) อยากถามไถ่พ่อให้คนทำเขาได้ภูมิ-----ใจแทนถึงหน้าไรหน้านาที่น้องก็มา
หนาแน่นมาช่วยกันหาบช่วยกันคอนเป็นใจรอนใจทุบถึงได้บันได้บากไม่ได้หนักได้เบาทำ
อุทิศไปให้เขาจัดองค์บุญยิ่งได้บุญ ได้ครูได้ยาเหมือนตะโพนเคยกะได้-----บ้า เองเอาปัจจัย
ถวายพระพ่อเหลือมาโยมได้กินบุญกุศลไม่สุดสิ้นพ่อได้सानได้แก่นเป็นใจดวงใจทุ้มมันหน้า
ภูมิใจแทนคุณแม่คุณพ่อตายต่อและที่ต้อต้อใจ-----ทำ

61. (ชาย) เอาแกลองว่าคือพระเทศน์ให้มันอ่อน----ใจที่พระสัพพัญญู จะสู่มารยังเรียกหาท่านแม่ธรณีคือบุญท่านแต่กาลเก่าให้น้องเข้าใจเกิดอย่าประวันปะขึ้นเหมือนยิงปืนปะศูนย์ผู้ที่ดีมีบุญยังไม่ประสูติที่ประเสริฐขึ้นสวรรค์ชั้นสูงคงไม่มีปะหวาดปะ----เสียว ดูแต่พระเจ้าพิมพิสารอุทิศทานไปให้เปรดเคยแปลงกายก็หายไปเสร็จเพราะให้โปรตให้ปรานเป็นบุญอดบุญทานย่อนได้รับผลของบุญท่าน พวกชอบหิวนอนเมื่อตอนพระเทศน์ไม่ค่อยมีบุญ----เทียว

62. (ชาย) คนไม่ทำน้ามันจะเคยเหนื่อยกะเขา-----อะไรนอมาถามชอกถามซ้อน ยอกย้อนจริง ๆ หนอสงสารเกินแต่จั่วเก่าจะปล่อยเข้าไปไหนถึงพวงดั่งคดดั่งงออย่าหักหน้าโง่ยังปลายังงูโทรทัศน์วิทยุจักเสียงมันเห่งมาได้ยังงูบุญนี้ได้ไ้ออย่างงามเพราะม้ามืออย่างค้ำอย่าง-----เงิน คนตายแล้วมีเครื่องรับคือเจ้าภาพสร้างเครื่องมือส่งบุญก็แผ่กระแสตรงเป็นสื่อสารไม่มีเครื่องเร้าคนรับก็เกิดสมบุญกายทั้งบุญใหม่และบุญเก่านั่งอยู่ที่วัดเขาจัดให้กิน เพราะฉันมีบุญเกิน

63. (ชาย) บางคนก็กักยังไว้ก่อนเทียวอาศัย----บุญกิน คืออยู่ระหว่างรับกรรมที่เคยทำไม่สุดสิ้นเขาผูกมันไม่ให้มาเป็นบุญกระบุญเกรียมศาลอาญา ไม่ได้ยั่วไม่ได้กลัวได้ยานคนทุจริตไปผิดวนก็เลยญาติไม่ได้เยี่ยมขนบธรรมเนียมไม่ได้ของบางทีก็ได้ยับได้-----เ็นมีกรรมใหญ่ก็ได้ยากไม่ได้ศักดิ์ได้ยศยังรับกรรม เขาทำโทษแต่เข้าไปเย็นเลยไม่ได้ยินกลัวบุญกลับบุญกลอกหาว่ายกยอกส่วนบุญกินได้ดัมหอยกาบรู้สับแบ่งกันฉันว่ามีบุญ-----เกิน

64. ปากชมว่าดีแต่เมื่อตักตูดฉันนี่แปลก---คนเต บุญเป็นของศักดิ์สิทธิ์ใครทุจริตไม่สมคะเนมันก็ไม่ได้ทุกคนดอกเป็นคนหอกคนดาบจะมาราวมาเรื่องไม่มาเรื่องมาโรจน์ท่านใช้กรรมไปตามกำหนดถึงเวลาก็มารับบุญบาปก็จะมารู้เหมือนยังเขาขุนหมูมา-----รำจะกดคอให้กินชิงบังคับให้ลิงกินข้า เหมือนผู้ต้องขังบางเวลาได้ยินผู้คุมสั่งให้กินเข้าใส่ปิ่นโตวางแกเตี้ยะทั้งแกงเนื้อแกงเต่าพอดาดกก็ยกก่อนแล้วโซดน้ำแกง-----ตาม

65. (ชาย) มัวโซดแต่น้ำไม่ท้องเครื่องเหนียมพอปานกบ---เขารู้นี้ทำไปให้คนตายแก่ภูมิใจเอาเต็มที่ย่าปู่ก็รู้แนวทางรู้แล้วรู้เนิง พระพรหม พระอินทร์ไม่มาอำจะมาสามาแล้ว ถ้าญาติของเราได้รับแล้วบุญก็อ่วยกลับมาเองฝนเดือนหกก็ตกเอ้อเอาจนน้ำมาเปียกมา---อื่น เองเหลือดัมเหลือแกงมันเหลือแบ่งเหลือกะคล้ายกะฝนอยู่บ้านพักพอไปแล้วกลับมันแปลกเหลือเกินมันรู้แก่รู้ไขแม่กบใหญ่รู้เขินพอถึงยามเดียวน้ำก็ค่อยท่วมรู้----คิน

66. (ชาย) กบเพลिनน้ำถ้าเจอไฟหน้ำมันต้องจับ---เนียวเนียน บุญนี้ติดในจิตในใจสุขสบายไม่แปรเปลี่ยนมันตรงแน่วทุกแนวน้องทหารกองแนวนัดมีทั้งซ้อมีทั้งซ้อมีทั้งเสียงจุด

ตะเกียงหาทางส่องก็ย่อนบุญคุ้มครองยังอยู่เป็นสุขทั้งคนทั้งสัตว์ไม่ตัดแต่ทางสั้นก็จะมีทาง
 ช้านทาง-----แซวได้เย็นตาเย็นยายจะเย็นย้ายเย็นโยกก็ย่อนบุญอุดหนุนโลกสุกหลานเหลนยัง
 เย็นเยือกถ้าไม่สลัดมันก็ไม่หลุดสมัยมนุษย์กินไม่เลือกคบไข่ลอยดับแนวย่อนลาวมามากมาย---
 ---แล้ว

67. (ชาย) หรือคนเกิดมากเลยชักล่าเอียงนี้เทวดาเอ๋ยเขาเรียกว่าเกิดมาใช้กรรมไม่ปลด
 ไม่อำดอกนางเอ๋ยมีแบบอย่างมาอ้างอิงไม่ด่าสิ่งด่าอันทำงานเหน้อยได้แต่นั่งมองหาทางหลบแต่
 นอนพระบุญทานแต่กาลก่อนมันหมดเนียนไปตั้งแต่นั้น แขนงสังขมมันยังห่วงเท่าแต่นม
 แต่-----เนยบุญเสวยแต่ชาติก่อนชาตินี้เราเกิดมาใช้กรรมบาปคนชี้เฮอร์บางคนงามเห็นชายเดิน
 ชายก้าวจะโทษเทวดาไอ เทียวด่าได้ด่าเอา เขาด่าเอื่อย ๆ เป็นหน้าลาออกหนอเทวดา-----เอ๋ย

68. (ชาย) สงสารมนุษย์ทำหูหนวก ๆ เนอเทวดา---เนอ กลัวคนตายจะให้กรรมยังทำ
 ตามไปเสมอเป็นปฤชนคนดีไม่ด่านี้ดำนัน พายุขึ้นที่หนองคายน้ำยังไหลนองขอนผู้บังเกิดทำมา
 ก่อนเองต้องคิดสนองคุณตั้งบ่อนนอนคิดคืออยากให้พี่น้องสุขพี่น้อง-----ซี ทำที่บ้านและทานที่
 วัดไปให้ญาติที่มรณถ้าน้องพี่มีศรัทธาจะขอมะนาวสักคนละหน่วย ไม่เลือกว่าชนคนใดก็ทำให้
 ทุกคนด้วย พี่น้องดูก็รู้ตอก ว่าเราเป็นคนดี

69. (ชาย) พี่น้องก็มาออกหน้าแหม่นมันหน้าภูมิ-----ใจนอคนเราก็ตีตอที่นี่และที่รู้คุณ
 แม่คุณพ่อจะเคยน้อยใจนี้เป็นใจนี้ใจนั้นเหมือนน้ำววมืดไม่มีคดมิ่งองได้ฟังพี่พี่น้องยามมี
 การมืองานเดือนตะวันมีหงายมันก็ต้องมีismi---แหงว เขาบอกว่าน้ำผึ้งเรือเขาบอกว่าเสือผึ้งปามี
 เพื่อนอยู่ทั้งปฐทั้งยาได้ฟังตายฟังเป็นมานั่งปนกันลั่นกันหลามให้ช่วยก็ทำกันกินกันเล่นเมื่อถึงที่
 เราเขาก็ช่วยเหลือได้คือกัน-----แล้ว

เพลงเรื่องทรัพย์กับปัญญา

70. (แก้) พระพุทธเจ้าผู้มีปัญญาโปรดสัตว์นา ๆ เริ่มมาก่อนท่านรู้จริง ทุกข์สิ่ง
 อย่าง ได้มาสั่งมาสอนท่านหวัง ให้เราสิ้นทุกข์ไม่ให้มากุก มากวนท่านรู้เลิศ กระทั่งโลก จบ
 ประโยค กระทั่งนำมุงมานะ สละกรรม ทางทบททางทวน เข้าปาดกว่นใส่กะทะเชื้อไฟเป็นไรวา
 สาวกะเทย -8- เหมือนไฟสุมนในป่าสน เราก็คงรู้ประสา ถ้าพูดถึงเรื่องเถียงปัญญาผู้สูงสุดอัน
 ประเสริฐคอยฟังเอาหน้า วาจากล่าวพระพุทธเจ้าดอกท่านเลิศไ้อั้บระห่ำอยากนำแต่สิ่งมา
 ขอทาน-----เลย---

71. (ถาม)ให้เล่ามาก่อนเรื่องเกิดก่อนจะเกิดเป็นก้อยังเกิดกาบ อยากทราบต้นผล
ที่สุดเรื่องพระพุทธกะทรัพย์ให้เล่าไปบอกไปอย่างนั้นอันใดเกิดก่อน สมุณาน ยังเป็นเถา ดวง
นับเป็นถึง เอาเล่าไป ให้เขาฟังพอรู้เห็นเป็นท่อน น้ำมากผ่านใส่กะโถน เชื้อพีเถอะแม่คนสาว
กะเทย -8- เหมือนคนทำด้ามกระบี่เขายังเอาสีมาทาจับให้เกรียมบอกมาเรื่องทรัพย์กะมังกุฎ
พุทธเจ้ารับสาธก ยกกำเนิดอันไหนเกิดมาก่อนเล่าไม่ลงทะเลอย่าปดลงว่าเห็นมังกรเลย

72. (แก้) เราก็อธิบายมาากัน หนูหาอาหารมันยังเดินมาทับเออถ้าจะพูดอย่างนั้น
ดินก็ทรัพย์น้ำก็ทรัพย์เงินทองก็ทรัพย์ จัวควายไม่ไล่ก็จะบอกไปตามเกณฑ์ เขาว่าทรัพย์เกิดมา
ก่อนจงฟังเล่าให้ว่าที่เล่า พระพุทธเจ้าเกิดที่หลังดอกอีตาดบพอกำลังกินดีที่ลอน มึงอย่าซ่อนหาที่
ลัดไม้คด เขายังตัดหาวิธีลอน -8- พระพุทธเจ้าของเราที่เกิดมาที่หลังทรัพย์ถ้ามึงไม่รู้ไปไม่คอย
รับ ดักน้ำสละมาล้างส้วม คอยฟังคำเฉลยไซ้ เหมือนเจ้าเหมือนนาย เฉลยความอย่าแบกแต่
ขอน ไปสุมนาโคกเขาหนักเลยคน

73. มึงว่าพระพุทธเจ้าเถาปัญญาท่านได้เกิดมาภายหลังทรัพย์ ไม่ฟังน้ำฟังเข้าทำ
ไปเอาอะไรรับท่านยังได้ทรงอินทรีย์มีสติกำลังสู้ไม่ใช่ทรัพย์ เป็นของประเสริฐนี้เรายังเกิดมา
ใหญ่ทำมาหาได้มากินมาอยู่สาธกยกอย่างนี้ก็ไม่มีมาพูดมายื้อ -8- ทรัพย์เกิดก่อนพุทธเกิดหลัง
ยังงั้นท่านหวังมาฟังไหนเข้าหาเจ้า เข้าหานาย ยังฟังอ่อนฟังนอบมิใช่พระองค์ท่านทรงฟัง
ทรัพย์นี้ยังได้รับปัญญารอบ ไ้หน้ำยังสู้จะไม่รู้เรื่องราว จะอวดปัญญาหรือ

74. เห็นสาวคนโกกัหวังได้เกี่ยวเข้าเขาเกี่ยวก็ยังไม่ได้ทำ มีทรัพย์อยู่ในดิน มีสินอยู่
ในน้ำไม่รู้จักสร้างไม่รู้จักซัดไม่มีปัญญา ก็ไม่ได้กินไม่มีปัญญาหาทรัพย์คงไม่ได้รับประทานเลย
มัวเชื่อซำอยู่เฉย ๆ ไม่ทันปากทันลิ้นพูดออกบอกเล่าเราไม่พูดถานลบถานหลู่ -8- อย่าอวดดีมี
ทางห่อไ้หนูเจาะฟักทองห้ามถ้าขาดปัญญาคิดหาทำ ประเดี้ยวก็หมองท้องแห้ง ไม่มีปัญญาไม่
ซำก็ตายไ้หนูปลายเอ็นแดงมัวนั่งซำม่อกระดอลากดินก็ใครจะเอ็นดู

75. แลเห็นสาวงามในสนามวันนีวันพรุ่งนี้ก็จากหนี จักจะพบวันไหนจะแลหา ก็คง
ไม่เห็นจักจะเป็นเหยื่อใครหมอสวาทก็ใจน้อย แล้วแม่สร้อยส่งวาลย์นางเหมอนเสื่อทิ้งเดินถ้ำ
คราวถึงยามเดินเที่ยวจะให้สวาทไปคนเดียวเอานี้เธอเดินทางทำไมนางจะเดินทอดเหมือนยัง
เรือของจอดเดินท่า -8- ไม่เห็นนี่เขาจะเขม้นพอจะเย็นใจจากครั้นสวาทจะชวนชักก็ยังไม่เชื่อใจ
ซู้คิด ๆ ไปก็ใจแค้นไกลทั้งแฟน ขาดทั้งหมู่ เมื่อไรจะปะดาราหนีเมือง หลงทางมา-----

76. ไ้ทางเขาก็ห้วงทางเราก็อห้วง หูตาแม่ดวงน้องก็รู้ก็เห็น น้องจะไปกะคนใด
ปราศรัยให้มันเด่นให้บอกมาต่อหน้ามนุษย์แล้วอย่าพูด เชิงกอกไปกะสวาทดอกวันดีไปกะพี

เชิงมันด้อยถ้าเป็นก็ไม่ว่าง กิ่งก้านมันดกถ้าคนใดมันไม่ดีนางก็อย่าตั้งตัวนไปกะมันเดอ -8- จะไปกะหวาดหรือไปกะฉั่น กรองให้มันมีมูลเสียทีคนเดียวยะชุ่น ลูกมีพ่อแม่กรีกกรองน้ำใจให้ได้มักผลจะไปกะไหนแน่ ถูกคนเขาล่อกินห่อเข้าหนมจะซ้ำในเนอ

77. ฟังเขาก็ว่ามันยังงั้นก็แม่คุณจะคิดอ่านไปยังไงซู้จะไปกะฉั่นหรือจะไปกะใคร กรีกกรองเอาเราเป็นหญิงอี่แม่ก็ขางงามจะไปกะที่ หรือไปกะฉั่นพูดให้มันเข้าท่าถ้าโง่งเงา เดียวเขาจะพาไปเข้าแหว เข้าถ้ำ พลาดท่าเวลากระแทกเดี๋ยวยะถูกคนเขาทอดเขาทิ้ง -8- ถ้าไปกะพี่นี้ ก็ซ้ำเห็นเขางามแล้วก็เชิญแม่คุณทำให้ฉั่นกระเทิน ไม่เข้าชั้น แล้วฉั่นก็เฉยนางเห็นว่าเหมาะดูพอได้ ตกลงใจโปรดตามเลย ไม่กินลูกไม้แต่ใจอย่าหลงเลือกไปตามลึง

78. โบราณว่าดูช้างเขาให้ดูหางถ้าแม่จะดูนางแล้วเขาให้แม่หอมสวาทกะทิงนางจะไปกะใครในใครไหนชอบแล้วให้พิชิต ให้น้องพิศดูหม่อมถ้าโชคฉั่นมันไม่ให้ตามแต่ใจเขาไม่ห้ามไปกะใครได้ก็ตาม พวงมาลัยดอกไม้มหอม พุดจาสาเหตุเราก็คือเป็นไม้ห่างไม้เหิน -8- จักพิศพิศศักดิ์ไม้ตาก กระพืสน จะตามคนให้ดูคนเดียวจะดี ว่าพี่สอนจะเข้าป่าไม้อาศัยลึง ให้กลับหลังวิ่ง หนีมันก่อนมาตามเกวียน ยังพอได้กินดีกว่ามันเกิน

79. เมื่อไม่ไปกะเรา โปรดให้ไปกะเขา สุดแท้เจ้าจะเห็นดีกะใคร แต่สวาทนี้มันรักน้องไม่ยากก็ตามใจ ธรรมดาจะหาคู่เลือกดูเอากะคน เหมือนตีกเจ๊กหมั้นจั่วแทงถั่ว หมั้นจาว พี่รับรองว่าคนยังเรานี้มันยากมันจน ตีกเจ๊กดีจั่วก็ยังมีหมั้นเสียหมั้นจ้อ -8- จะพูดซู้ให้ดูหน้าจะซื้อผ้าให้ดูเนื้อ ผ้าวัดตัดเสื้อยังดูศอกดูนัยคนไหนสวยคนไหนดี มันขาดเกลือเล็มน้องอย่าตามเลย

80. น้องจะไป กันกะใครก็ดูให้มันดี แต่ได้เป็นเศรษฐีแล้วอย่าลืมมารดาน้องอย่าตามกะเรา มันจะเศร้าหมองราถานจะหาคู่ครองแล้วกรีกกรองให้มันดี บังเหียนมัดหมายม้าสีบ่าหมายมน คนยังเรานี้มันจนหาอะไรก็ไม่มีบอกเล่าเค้ามูลเราก็คือเป็นไม้เหินไม้เม้ย -8- มีตาหูก็ดูให้ดีสัมผัสเข้าสวนยังตามสอย เห็นบ่อนได้เกินเตียงเงินนอน ก็ขอให้หล่อนรีบตามลอยไอ้หมอสุดที่ไม่มีเกลือเล็ม น้องอย่าตามเลย

81. คนอื่นเขารว่าจนก็ยังพอได้กินได้สวาทนี้มันสิ้นเกือบจะไม่ได้การ ฉั่นจะขอบอกไปโดยดีเกือบไม่มีรับประทาน มันพลาดโชค ดากพี่ร้อนเหมือนวามร อยากได้แก้วถึงใครจะงอ พี่ขอห้ามทรรกรรม อย่าขอหาเหมือนเด็กหลงทุ่งนาได้แห้วเขาขอแห้ว ฝนมีดก้นหักเขาก็ยังคิดหาขอหิน -8- เหมือนแมวน้อย เลยหุยืมเงินกู้เลยหนีคนยังหวาดอย่ายินดี ห่วงแนวมันเลยน้องถ้ารำเก่าหรือรำก็ หมอหวาดไม่มีเกลือบร่ากองหมูหมา มันตายเกือบวายสกุลแล้วอดรำกิน

82. คนอื่นว่าจนมันก็บังจะไม่เจียนไ้สุดที่นี้มันเหียนแลหาไ้ไม่เห็นถ้าใครหวัง
จะเคราะห์ร้ายเนอเนื่อเย็น ถ้าคิดไ้ให้รับตัวน้องก็ควรจะไม่หวังเดี๋ยวจะยากฝากลายมิดใส่ฝัก
ลองกระเทินไ้ก็ขอให้น้องเอาเงินล้าน ไปฝากหลวงกินดอกออกลูกเองไม่ใช่ฝากเลอะฝากเลน
-8- คนคบหมูต้องมีหมูเหมือนครุมีหมด ทั้งเกลบทั้งรำ ก็ซ้ำอด บ้านสุดที่ จะไม่ไหม่ สุนัขบ้าน
หนุ่มเต็มทีน้ำมันโซ กว่าหมาบุกคนใด -8- ยืนฟังกกเสา ยังเห่าไม่ดัง เหมือนเห็นคนเดิน

83. แลดูเอี่ยมมอค์ของนางอ้วนผิวนางนวลนางอ่อง น้องจะไปกันกะใครถ้า
พอใจขอเชิญน้องถ้าขึ้นไป กะพี่ยาเดี๋ยวจะพานางอดรำขุนหมูหวาดไม่มีหมา อยากกินหมี่คงไม่
มันครั้นจะกล่าวประวัติการ เรื่องสมมติก็พี่ไม่หมดบอกเล่าเค้ามูล ฉันทก็คงไม่ม่อ ไม่เหม็น -8-
ลึงแสม คู่ไม้ชะมดกระต่ายคู่หม่อง หวานมันจนเอาจนหม่องไม่มีจะขุนหมา แต่หมูหมายังพา
กันตายพี่จนสำไหนด ให้นางกะถ้าไปกะพี่จะมีหนังเกือก ไหนโยนให้นางกิน

84. ถ้าอยากรู้พี่แล้วให้น้องไปถามไร่เขาทำไปถางไ้คนไหนเขามีหน้า เบาจะพาก
เป็นขุนนางกะสุดที่ อย่ามาปอง ขอให้น้องฉันไปเกิดเป็นคนรู้ดูให้ทั่ว ตั้งแต่หัวมากันอย่าอยาก
ไ้เลยคนจนอนาถาเขามาเกิดทุกข์คดีจะมีกรรมเดี๋ยวกะจะมาเขินมาเก้อ -8- คนยังข้าชานาคัก
เหมือนปลุกฟักหน้าค่าง ไปหาเอาหนุ่มเขาเป็นขุนนางเขายังจะพาน้องหน้าขาวบ้านเรือนของพี่
คือพุ่มไม้ไผ่ฝดตกใส่มันเปี้ยกมันหนาว นางอย่าติดต่อ เอาหน่อ เอาแนวเจ้าของมันเนอ

85. ไ้หวาดมันโง่เสียแล้ว คนงามเขื่อนพาดง่ามยังมีคนงอย ไม่หวังไ้ลูกใคร
เพราะสักขายมันต่ำต้อยใครจะซังก็ช่างเขาเพราะคนยังเรานั้นคนโง่ แม่เอวกลมมนงวยเห็นใคร
สวยก็เอาสาธุกล่ามคชรา กะตันไ้ไ้ยังเอาโซไ้ไ้ว่าใครไปทั้งสิ้นเขาไม่อยากเอาโสกเอาเชอ -8-
เนื่อเขาชอยเข้าใจสับโคจับเข้าใจสนสวาทมันเจียมเป็นลูกคนจนใครอย่าเสือกเอาใจใส่ ถ้านาง
ไ้ไ้ไ้เป็นคุณน้อ เดี๋ยวกะพากันเรียกคุณนายอายน่าสุนัขมันมากินหนังพี่เนอ แม่คุณเนอ

เพลงถามเรื่องย่าโมกุเมืองโคราช (ฝ่ายหญิง)

86. เช่นแต่ตีฉาบยังหยับรายจึง คนก็อยู่รายหญิง----รายชาย-----แต่แมวยังนั่ง
ระวังหนูบ้านย่าโมนั้นอยู่ระหว่างไหนแลเรียกว่าบ้านอะไรกันให้บอกฉันเป็นไรชู---อยากรู้มา
นานแล้วบ้านย่า ให้พี่ยาจงบรรยายเขาพาดังระหว่างไหน หนอเรือนชานบ้านอยู่ ๆ บ้านทุก
บ้านยากใครก็อยากจรรู้จัก---เดบ้านย่า -8- เข้าหนังมาระอาโรง ระอาโป่งระอาโร ที่เกิดมาของ
ย่าโม เขาเรียกกันว่าบ้านอะไรมันเป็นประวัติโคราชเมืองเรา ลองบอกให้สาวพอฟังไ้ได้ ถ้าพี่รู้ชัด
ประวัติบ้านเดิมก็เล่าให้ฟัง-----ดา

87. ชื่องามและเนอชื่อเหมาะคราวนี้อะกรู้ชื่อพอ-----กะชื่อแม่-----สำลี่ปันกันเ็นยา
เป็นลูกใครกันแน่พ่อตาจ้างมพกตรที่รู้จักชื่อใหม่-----น้องเอ่ยคำถามเท่านั้น ทำไมยังสั่นระทด
ระท้าว แม่กะพ่อคงหล่อเหล่าจริงใหม่พอพี่อภัย ๆ รานินราทออย่ามัวแต่ตั้งอุราตี-----อุราเถย
-8- อย่าหวังแต่ข้าให้น้องซุดให้น้องสุดให้น้องศสพ่อยาโมแม่อย่าโมให้เปล่งกระแสบอกน้องสาว
จงเก็บสำเนาบอกเจ้าให้ถูกยาโมเป็นลูกของใครเหล่า กะว่าเป็นไทยคงไม่ใช่ลาว อยู่ฟาก
หนองคาย-----เลย

88. พี่ร่วมท้องน้องร่วมสายนั้นมีใหม่หน่อคุณย่าที่ได้เกิดจากคุณตา---คุณยาย-----
แซ่แป้งมากก็ยังมีไม้พี่น้องยาโมนั้นมีใหม่ ถ้าพ่อหนูพี่รู้รอบให้คุณปลอบคุณโยน-----พี่เป็นอะไร
ทำไมเวายังยืนทำหน้าที่หมื่น ๆ ลูกแม่บุญมากะพ่อบุญหรือมีแต่ย้านี้หน้ามล ๆ ---- ๆ หมอง ๆ
หมาง ๆ ใครก็อยากจะมั่ง ๆ-----มี ๆ -8- ให้ชี้แจงแสดงผลมีหลังต้นหรือหลังดอ ถ้าบอกได้จะ
ให้มาเตาะดูบั้งตั้งกำลังตุ้ม ถ้ามีพี่ร่วมท้องน้องร่วมสายเขาชื่ออะไรกันวาหนุ่ม ไอยินทำหน้าที่
วานอนไม่รู้ดอกวา-----นี่

89. แต่งคตและเนอแต่งโง น้องอยากรู้อายุยาโม-----อีตอนแต่งงาน---ทำนาทุ่งยังมี
ไถและชื่ออะไรสามี่ท่านที่แต่งงงแต่งงวยแต่งสวยแต่งงาน-----อายุมีสักปีแก่บอกให้แนให้นอน
นั้นยังขัดแฉงแต่งงานเอาคู่ชื่อนมานอนนำ ๆ นอนอดหนุนที่ย่าเอามานอนคุณ-----นอนโน -8-
เป็นชาวไร่หรือชาวนา ลองบอกมาให้พิศดาร หรือมีอำนาจเป็นราชการ ที่ยาได้เป็นภัสดา คน
ที่มาหาอย่าหมั่นบอกเรื่องแต่งงานของยามา รูปคือจะหล่อแท้หน่อสามี่ ของคุณย่า-----โม

90. เซ่นแต่ยกเรือนใหม่เขายังใส่กันมุกปลัดย่านั้นมีลูก-----ด้วยกันใหม่---ถูกผีโรง
ผิงทรงสิง คือตัวน้องหญิงยังสงสัยท่านมีลูกด้วยกันใหม่เท่าที่ได้กันมา---ขอให้พี่จงชี้แจงเป็น
คนแย้งคนยุต องค์เทพใหญ่ไม่ให้บุตรมานอนหยอกบ้างนี้คุณย่า ๆ ให้เก็บสำเนามาแล้วหญิง
หรือไม่มีคุณซัก-----ลากเข้าลากสามี่ภรรยาจะว่าต้องอยาก ๆ มีลูกมาอวดชาวโลก แต่ผิวเมียคู่
นี้ก็ท่านมีใหม่ทารก หรือว่าปลัดขยาดคุณย่าไม่กล้าจะทา-----รูน

91. ตอนลาวเข้ามาคุยยาอายุเท่าไรกรงราชการองค์ไหน-----จงบอกให้คนเฒ่ารู้-----
-อายุยาเท่าไรปีดอนเสียที่เจ้าอนุพงษ์แสดงแจ้งคตอย่าให้เสียที่คนเฒ่ารอ-----จงเล่าต่อให้พอซ้ำ
แต่นับสามยังพอสื่อย่าให้มันเคลื่อนเนอเดือนปี และเล่าให้เสร็จมาทั้ง พ.ศ. ๆ พอสัตย์พอชื่อ
บอกมาให้พอคือ-----พอสม -8- หรือพวกแกจะแคนางถ้าถูกน้ำค้างก็แค่หนาวตอนลาวเข้ามานั้น
ย่าของเราอายุอานามท่านสูงแก่ไหน ตรงราชการไหนนี้และเดือนปี พ.ศ.อะไรพี่พวกคนลาวมัน
เอาโคราชพ่อชื่ออา-----รมย์

92. ต่างตัวก็ต่างใหญ่เลยโครายโคราน หรือพวกลาวเขาไม่ย้าน----นี่กะฝูงโค
เรา---ประเทศติดกันมาตีเอากันแปลกสำคัญหนอคนลาว รู้ให้เล่ห์ว่าลาวขาลายมันเคียดอะไร
กะคนโคราช----กษัตริย์มาต้องปะวังนี้มันปะหว่างมันปะเวงมันเคียดอะไรกะไทยเอง จงเล่าให้
งามมาตามประวัติ ๑ ลมพัดยังปะว่าว เหมือนผมปล่องจ่งยาว----ยังปะหวิ -8- ลองเล่าหมู่ให้รู้
จุดรู้พูดและรู้จา มันเคียดอะไรกะไทยหนักหนา ลองชี้แจงให้รู้จัก เชิงมันแทงเชิงมันหน้าย ฉัน
เลยแปลกใจกะมันหนักหรือเคียดไทยเราไปเอาข้าวเหนียวในนามัน----นี่

93. ลาวยกทัพมาลัทธิกองทัพที่มาจับเอาไทยเรามันซึ่งทำให้ไทยเร้า---ไทยราน---
จะถามพ่อก็ช้อกะชาวขอให้เล่ามาเถิดกะฉัน มันใช้อำนาจมาดัดมารอนให้ไทยร้อนไทยรน---
ลาวมาไทยถ้าหลายกองทัพ นั้นมันขยับมาทางไหน ช้างมาไม่พากันตายเคลื่อนไปนี้ ทางโคก
ทางโนน ๑ ทางนอนทางนั่งทำไมมันไม่ห้วงทางหน้า -8- หรือพวกลาวจะเขามาหัดมาสารพัด
มาคอนมาหามันยกทัพมาก็กองทัพ ไ้ลาวชาดำซึ่งอำมะหิต เห็นเมืองโคราชเองรุ่งเรืองนี้มัน
หาเรื่องเข้ามาประชิดลองบอกกะข้ามาให้จะฉาน ต่อชาวประ-----ชา

94. น้องอยากรู้เรื่องราวขอให้เล่าไปหน้า อีต่อนลาวมันเข้ามา----ปลัดกะเจ้าเมือง
นั้นไปไหน----ปลัดกะเจ้าเมืองก็เมียมหรือพากันหนีไปเอาเมียใหม่ น้องสงสัยเอาหลายไม่
หยอกหรือท่านไปนอกไปนา-----เอาเรื่องราวมาเล่าใหม่มาปล่อยให้พวกลาวหามาทำไปไหน
ยังไ้กันอีต่อนเจ้าลาวมา ๑ หรือไปมีเมียใหม่พื่อย่ามัวแต่เล่ามิตร-----เล่ามี -8- จงบอกให้หมด
อย่าคดยาโง เอนน้องมันไ้ยังควายยังจ้วหรือท่านแกล้งปลีกคิดหลักตัว พ่อพันเป็นเงาขาวยัง
งาเลยเกิดรำแหมรำหมอก ขอให้พี่บอกกะเรามาและฝ่ายทางเจ้าก็ไม่มีเฝ้าเมืองจนเรื่องราว---
---มี

95. พวกลาวเลยคิดเข้ามาเป็นคู่แข่งเข้ามายุตมาแย่ง----จับเอาชู้คน----มันมีเหตุ
ถูกเหตุแพงขอให้พี่แจ้งเหตุผล ทำไปอะไรกันนะที่เมืองสังขะขันธุ์---ไปค้าเปิดหรือค้าไก่ ถ้า
ปลายหรือตักกเลยเมืองโคราชอำนาจตกไปลาวล่าไ้ชาก่อน ๑ ถากกคากอเช่นแต่เขานับจอ--
---ยังคาถู -8- นาเขาวัดยังกันแวงเป็นการแห่งการล้าเจ้าเมืองโคราชปลัดทองคำ ท่านไปอะไร
ยังไ้กันหว่า ชีท่านเดินหรือไปหนีแคว้นนั้นนะพ่อแก้วมณีจำ หรือว่าไปหารือกคงโคยมมาเล่นกันนี้--
----คุณ

96. ย่าหมุ่นและเนอย่าหมก ใครก็รู้ว่ายาไซค---ย่าหมาน----จักว่าใครจะชู้ใคร เจ้า
เมืองกะปลัดท่านไปสังขะขันธุ์ ก็มีใครคนไหนนอยู่เป็นเพื่อนหมูกะย่าโม----คนชอบว่าก็คุย
ว่ามันคุยคาวคุยหวาน หรือนายใหญ่ ๑ ก็ไปด้วยกันนี้ลาวเวียงยังคุยโว ๑ คุยโวคุยว่องน

กาเหว่าเจ้าร้อง---คุยเหวียว -8- ดูเมฆหมอกก็สีมัวมืดบั้นจั่วสีหมอกก็มีใครกระไหนกันดอก
อยู่เฝ้าเมืองราชสีมา ลองแจ้งเหตุผลให้คนดู หรือชายไม่อยู่สักคนดา เลยอยู่แต่ยาโม ยืนโตถือ
ดาบเฝ้าเมืองอยู่คน-----เดียว

97. ได้จอกแฉะเนอได้แหน มีอะไรก็ได้แฉะ---ได้นำ---มีคู่หน้ายคู่แหนมีทั้ง
กำแพงและคู่หน้า ทำไมเหล่าพวกลาวเวียงมันเข้าเมืองเองได้นอ-----จักมาธรรมมาโลกฝนไม่ตก
ต้องมาแล้ง หรือลาวชาดำมันน้ำกันแต่ง คำผญาเข้ามาล่อ ๆ จิตใจทำไมลาวมันเที่ยวเข้าเลอะ---
-มาเลน -8- ไม่ท้าวหันท่าหวาดนาวัดมีท่าแขวงเมืองมีคูน้ำและกำแพงตลอดประตูทวาร ยิงปืน
กลง่ายไถมันเข้าเมืองได้ยังงัน มันมาจับไก่อคนไทยดัมแกงกินอย่างง่าย ๆ ---เกิน

98. เองขับและเนอเองไล่ลาวเจรจาว่ายังงัน-----กะยาเองเหล่า---จักน้องวาหนือ
น้องตอกขอให้พี่บอกกะน้องสาวถ้ารู้ความหมายอย่าปิดไว้แต่เองเลย---ไม่ว่าวนว่าเวียน
หนังสือเขียนยังว่าวรรณ มันพูดยังงันยังให้พัก พี่รู้ประวัติโหมมาเวย ๆ เรื่องไ้อ้เจ้าลาวเวียง น้องก็
อยากจะรู้หว่าง---รู้เวง -8- ลาวก็ด้อมมาดูกะด่าน เหมือนเชือกฝั้นยังกระเดื่อง มันพูดยังงัน
ยังให้เข้าเมืองมาช่วยหว่างนังกระดิก มันพูดยังงันยังให้มันพัก เข้ามาตั้งหลักในเมืองอีก มันเลย
มาเสียชีเพี้ยอ่อนควายเมือง-----เอง

99. มันให้เดินนารถกันไปสี่กองนี้ หมดกะทั้งกองนี้-----กองนั้น---เสียงนกกาเหว่า
ร้องละเหวียว ออกเดินวันเดียวหรือกองละวัน แลจะมีใครกระไหนวาเป็นหัวหน้ากองนำ-----มี
เนื้อสดที่สับอกให้ทราบสักทีสาใครออกตัวเป็นหัวหน้ากระบวนที่หนึ่งที่สองที่สาม ๆ แล้วออก
นำขบวนที่สี่ เกษาเลนเส้นดี---อยู่ที่เสย -8- มันคุ้มปนคุมปีแต่มีปียังคุมเปา มีก็พันทหารลาวที่
ถือปืนคุมไป ดูลูกเล็ก ๆ อยู่ทางหลังก็พากันนั่งน้ำตาไหล พลัดแม่พลัดลูกซี้คุกลาวไม่เมตตา----
---เลย

100. คราวนี้จะย้อนกลับมาถึงปลัดกะเจ้าเมืองก็คนที่อยู่นั้นรู้เรื่อง---ของเจ้าใหม่
ที่ไปไกลเกลี้ยสองพี่น้องนั้นถูกต้องหรือยังงัน อยากรู้ข่าวของเจ้าเมืองให้เล่าเรื่องเจ้ามา-----ทาง
นี้ลาวก็เอาไปทั้งสามไก่อี่หมูจักเจ้ารู้หรือว่าไม่รู้ เขาตีเอาเมืองราชสีมา ๆ เหมือนป่าเขาถาม
สร้างนา-----ยังทำสี่เหมือง -8- ต้องการยศต้องการศักดิ์ เลยพากันจักและกันสาน เจ้าเมืองไป
ทางสังขะขุขันธ์ ให้คนทั้งสองเขาตีกันสา งานมีคามือก็ลืมหมันไปตั้งหลายวันเลยลืมา หรือไป
เพลินเต่าพวกสาวเขมรเลยหลงลืม-----เมือง

101. พอหลบตัวมาได้ แล้วมายังงันเหล่าเช่นแต่ทำปีเปา-----ยังต้องการลั่น-----
ตอนนั้นโคราชเมืองเก่าก็เป็นของลาวไปหมดขึ้นไ้อ้ลาวล้าชาดำไม่หันมาทำกันเลย-----ซื่อ

ผักหวานแต่มันไม่หวาน คิดหมายห้วนและหมายหวาด คราวนี้เข้าเมืองกะปลัดท่านกลับวันนั้น
กันใหม่เวย ๆ นายยังเคยหมายแวงในจิตใจก็หมายแหว่ง---หมายว่า -8- ไม่สั่งกักสั่งขังไม่เห็นจิ
รังกันนอสังขาร ท่านยกทัพกลับวันนั้นหรือมัวแต่คิดถึงคนสังขะ เจ้าเมืองปลัดมาปลัดกันไห
มน่ออีพ่อสายทองขา ท่านกลับเมืองคืนตอนนั้นใหม่คุณปลัดทอง----คำ

102. คนหมดทั้งเมืองก็นับถือยาโมหมั่นแต่พวกลาวก็ทรมาน----ยาโมมาก---ปลัด
ทองคำท่านกลับมา ท่านตามใหม่วากะเมียรัก แต่ธรรมดาแบ่งจะมุ่นมันก็ต้องไม่มี----มันภัย
ร้างภัยเร็ด คึกมันเกิดเป็นภัยเรา ท่านแก้ไขยังไ้เหล่ากะเหตุร้ายภัยรี ๆ น้องอยากรู้เรื่องราวจัก
เป็นภัยรู้-----หรือภัยเรื่อง -8- เห็นแด้งให้ข้าดักจักข้าชักหรือข้าด้ง พ่อแต่ปลัดเดินนารถ
มาถึง ให้พี่แสดงลองแจ้งคดี มียากี่ม้วนใส่แผงมัดแต่เมืองโคราชกำแพงดี หรือว่าปลัดท่านร้อง
มองเรียกหาเมียอยู่นอกกำแพง-----เมือง

103. ก่อนจะออกจากเมืองไหนยาโมท่านกุมมา บอกพวกเหล่าชาวประชา----ว่าจิตติ
กู่เมือง---ท่านวางแผนไว้ก็ข้อจงเล่าต่อไปตามเรื่อง ที่ยาโมท่านวางแผนคิดกู่แม่นกู่หมั่น----
จำเลยเกี่ยวยังเหวี่ยงโจทย์ท่านเหวี่ยงจดเหวี่ยงจำ ท่านสั่งอะไรให้ไทยทำตอนไปกะเจ้าลาว
เวียงจันทร์ ๆ เหวี่ยงชัดเหวี่ยงเจน เพราะโดนเจ้าลาวเวียงเกณท์---ลาวเวียงจันทร์จ้าง -8- จะ
มีทองหรือมีนาก ก็ไม่มีหนักและมีหนักนั้น ตอนจะเดินทางท่านวางแผน นั้นมีสองหรือมีหนึ่งกว่า
จะถึงเมืองเวียงจันทร์ นั้นคงหลายวันจะเดินถึง ท่านสั่งอะไรให้ไทยเราทำ ก่อนออกเดิน----ทาง

104. ยาโมเดินทางนี้เท่าไรเท่าไรวันชบวนสองสามยังตามทัน---ขอให้บอกเป็นไร
เวย----ตลอดชบวนที่สี่นั้นจำได้ดีไหมทราชมเชย ถ้ารู้ดีให้ชี้แจงอย่าหารายแหว่งรายว่า----แต่
ดินกองกะท้องคู้ยังมีรูกูทองขาว และทันยาดาใหม่เหล่า นองามสะอาดปลัดทองคำ ๆ ทอง
แก้ทองไข และทันกสนนั้นบ้านอะไร---พ่อขันธทองขาว -8- พอหมดเรี่ยวหมดแรงก็เดินแห่ง
และเดินรา ดแต่กองหน้านั้นยาให้เดินช้า กองหลังนั้นยาให้เดินเรอ มันเป็นคนลบเป็นคนหลู่ ปะ
เจ้าอนุ่นี้คนเลว เด็กเป็นกำพร้าน้ำตาหลังไหลเสียย่อนแต่คน-----ลาว

105. เดินไปวันที่เจ็ดก็เข้าเขตทุ่งสำฤทธิ์ คราวนี้ยาโมท่านไม่คิด---สั่งข้าเรือ---ลาว
ให้หยุดใหม่ทุ่งสำฤทธิ์หรือว่ามันคิดให้เดินตะพือ เมื่อดอนยาจะพาเสี่ยงคิดข้าเรื่องข้าราว----ไ้
ลาวล้ำชาดามันทำกรรมให้คนหลาย ก็ยาท่านนำทำยังไ้ยังเห็นเลือดคนลาว ๆ คิวลาพ่อตา
ลอย ย่ายังเป็นคนลือ---คนสั้น -8- ให้คนสวยพี่บอกกะสาวยาคิดกะยาวหรือกะสั้น ได้เดินธุเรศ
ไปเจ็ดวันจงเล่าให้งามมาตามกระแส พอเดินมุ่งถึงทุ่งสำฤทธิ์ยาโมท่านคิดยังไ้แก่ จะได้คืนแก่
วกกลับคืนแก่ท่านคิดยังไ้-----กัน

106. พ่อแต่เพี้ยรามพิชัยแม่ทัพให้ทำ ชาวประชาภิให้ถาม----ให้ไถ่----จงเล่าน้องให้
อย่างงามอย่าโมทนทำกัยอีกยังงั้แก้วตาพ่อหน้านวนจงบอกให้ถ้วนและให้ถี่----โบราณกล่าว
เล่ามานานว่าเจ็กใหญ่ไทยน้อย ลาวเขาลายไม่ใจลอย นึกสงสัยคนไทยนี้ ๆ ไทยนอนไทยนั่ง
ตอนนั้นก็มีไทยหลัง----ไทยหน้า -8- ปลัดทองคำก็ทำนึ่ง ยาโมก็วิ่งทำหนักทำห่นของยา
ลุล่วงหรือไม่ลุล่วง ให้เล่านางมาตามทำนอง ตอนจะจัดการเป็นงานรื่นเริงหรือลาวไม่เบิ่งลุกขึ้น
มอง นึกคุณยาโมถึงได้กู้เมืองเองกลับคืน----มา

107. เมื่อตอนได้รับกับที่ทุ่งสำฤทธิ์นั้นลาวเสียชีวิต----ไปสองร้อยหรือสามร้อย-----
และคนไทยตายเท่าไรพี่จำได้ไหมยอดสร้อย พี่อย่าหาว่าหล่อนถามซ้ำร้อนซ้ำรน----แต่ลาว
ตายวายชีวิตจะมัวไปคิดอะไรหา แสนเสียตายแต่ไทยเรานั้นตายไปเท่าไรคน ๆ มีดฝนรายเช่น
ไม่ถามรายเขิน----รายเขี้ยว -8- มันข้าหักซ้ำรานตอนรบกันที่ทุ่งสำฤทธิ์ ต้องสูญชีวิตรื้อชีวิต
ลาวมันก่อเรื่องไอ้สำร้าย หรือเราเป็นหนี่นี้คนทวงจันแสนเป็นห่วงแต่คนไทยแต่ส่วนคนลาวสาว
ๆ ฆ่าทั้งก็ร้อยคน-----เทียว

108. มีเงินชั่งเขาให้พี่ใช้ แม่บุญเหลือเหล้าฆ่าเพี้ยรามพิชัยได้----ไหมนอพี่ฉัน----แต่
พวกทหารนี้ตายดาตเลียดก็สาตเต็มสังขาร อยากรู้เรื่องรามพิชัยยังถามไถ่กะพี่ชัด----ขับ
เกวียนหร่ายไปในป่าร้างนป่า ของใครรื้อน บุญเหลือก็หล่อรชรงามหาเขาในชาวโคราช ๆ โคร
าชโคร้างเหมือนเขมรเห็นช้าง----เรียกโคเรย -8- เขาต้มน้ำชายังหน้าซง ลองบอกให้กรงกะหน้า
จัน หรือรามพิชัยมันตายด้วยกัน เลยขึ้นชาติไม่หน้าเชื่อ ก็เพี้ยรามพิชัยมันตายไหมเหล้าหรือ
มันเฝ้าแม่บุญเหลือขอให้พี่เล่าเรื่องลาวซาลายมาให้สมบูรณ์-----เลย

109. พ่อชนะลาวนั้นก็กลับโคราชเลยนี่ฉันไม่ถามเลยพี่----เลยน้อง----ทหารลาวก็
สาวไทยเชือดแลดูเลือดเป็นกำยเป็นกองให้พี่ของน้องลองเฉยลไม่เลยเนยเลยนม----ลาวซา
ลายนิสัยมันเสีย หน้าเอาเนื้อของมันสับ ยาโมกลับเมืองหรือยังไม่กลับลองเล่าสาวมาให้มันสม
ๆ มันโสมมันซุดลองบอกสาวให้มันสุด-----มันใส -8- คิดหมายกลับหมายกลาย ถ้าเป็นชายคง
จะไม่กล้า ชนะลาวแล้วเหล่าคุณย่า ท่านพากันกลับหรือยังไม่กลับ ดูดาบก็ใหญ่ของชายยาว ยา
เอาจนลาวผู้ชายยับกองทัพบุกก็เลยได้ยกธงไชย-----โย

110. ไหนทหารเหลือตายนั้นกลับไปบอกอนุจันคิดดูกรองดู----แล้วหน้าอนาด-----
ตอนนั้นเหล่าเจ้าอนุยังอยู่ในเมืองโคราช แล้วเจ้าอนุมันทำยังงั้ต่อไปพื่อนิมอนงค์----ไม่เป็น
ถอนเป็นถอดคิดเป็นทอดและเป็นทั้ง หรือเจ้าอนุมันพาหุม่วง กลับประเทศไปเป็นทง ๆ เป็นทบ
เป็นทวนน้องอยู่ให้เป็นถ้วน----เป็นถี่ -8- ลาวทำยังงั้ต่อไปแน่เมื่อตอนแพ้อคุณยาโม หรือเจ้า

มันยื่นเอาปืนลูกไม้ให้ตามมาพญามาร ถ้าพูดถึงเรื่องเจ้าอนุ่นี้ฉันอยากรู้เรื่องมันนาน หรือพาลูกน้องตะพายกองข้าวเหนียวกลับเมืองมัน-----นี่

111. ฉันก็แสนแปลกใจเอามากมายหลายเหลือใครมองดูก็รู้ว่าเสีย-----มันหมดลายแล้ว-----ตอนนั้นไทยตั้งค่ายปิดอยู่ทุ่งสำฤทธิ์กันแน่นหนา พลัดกะยาปัญญาฉลาดมีหลายฉลาดหลายเลา-----ไอ้ลาวบ้าห่าลากมันทำให้หลักของเมืองรวนร ย่าอยู่ที่เดือนยังเคลื่อนขบวน กลับโคราชเมืองเรา ๆ เป็นย่อนเข้ามารุกยังเกิดมีคนในเมืองร้าย ๆ คนในเมืองเร็ว -8- ตอนแรกคุณย่าถูกลาวย่อนจักลาวหย่อนหรือลาวยาน เจ้าเมืองไปกรุงเทพนั้นมาทันหรือไม่มาทัน อีตอนเจ้าลาวยอมโคราชเมืองใหญ่ที่ไทยเคยอยู่ ก็ชุดเป็นคู่มือเมืองอ้อม ก็เดือนกันว่าคุณย่ายังอวยกลับคืนเมือง-----เอง

112. ประชาชาติราษฎรก็เดือดร้อนกะมันดาจะมีใครกะไหนเอ่ยว่า-----มันดี-----ทำสงครามตามอนุลงนับดูมันก็ปี พ่อเนื้ออุ่นทูลหัวยังจับตัวของมันได้-----เห็นต่อแดนถ้าจับตอดมันจับรอดและจับตง ฉันอยากรู้อนุวงศ์ เขาจับเป็นหรือจับตาย ๆ แต่ต้มปลายังพากันใส่-----จับต้ม -8- ไปจับตัวได้ที่ไหน พ.ศ.อะไรเดือนอะไรจำได้ไหมพ่อยอดอารี มันเดือนอ้ายหรือเดือนยี่ พ่อเนื้ออื่นขึ้นอารมณ์ จับตัวได้แน่แล้วส่งไปไหนพี่จงบรรยายให้มันสม ประชาชนทุกคนคงสาปแช่งมัน-----แซว

113. คราวนี้คุณย่าใครเหล้ามาประทานยศแต่งตั้งให้ตัวท่านหยด---ท่านย้อย-----ยังได้มียศศักดิ์หน่อให้เล่าต่อมาก็อีกสักหน่อย ก็ราชกาลที่เท่าไรประทานยศให้ท่านเยอ-----ยศเต็มนั้นเรียกยังงและให้อะไรกันดานั้น ให้เก็บสำเนามาแล้วฉันพอรู้นามของท่านดาเนอ ๆ ดำเนินดานานพื่อย่ามัวแต่ดำเนิน---ดำเนิน -8- ตะเกียงส่องสมานแสงจักมันแห้งหรือมันสด เจ้าองค์ไหนกันประทานยศ จงบอกสาวให้มันสวຍจักงานป่าหรืองามดอน ให้บอกแต่กลอนงาม ๆ ด้วยยศคุณย่าเห็นท่าจะเด็ดสวຍงาม-----ดี

114. เจ้าเมืองปะปลัดหรือเขาตัดท่านหมด ก็เจ้านั้นประทานยศ---ให้ท่านใหม่---หรือว่าประทานให้แต่ย่าลองเล่ามาให้เข้ามา เรื่องเจ้าเมืองกะปลัดให้ทันหมัดทันมวย---ถ้าเข้าไม่ให้อะไรสักอย่างยังงต้องนั่งน้ำตาสาต ฝ่ายเจ้าเมืองกะปลัดคงถึงเวลาช่ายตาชวย ๆ ตาเซตาสาต มองดูเป็นตาหาวว-----ตาเสียว -8- ไม่ราทับราถามเก็บดอกกลิ่นทมธุราทัด ตอนนั้นเจ้าเมืองกะปลัด คงมีพระทัยระทดระทวยแต่หน้าชนผู้คนคงบอกให้รู้ทุกคนด้วยหรือเจ้าแผ่นท่านให้ได้ดีแต่ย่าคน-----เดียว

115. ในเมืองราชสีมานี้คุณย่าสร้างอะไรเอาไว้เป็นจุดหมาย----พ่อชื่นอารมณ์----จบบอกสาวตามเรื่องราวมาให้มันสม กะว่าซู้ดรู้ตลอดจริงไหมพ่อยอดวารี----ในราชสีห์มามียามองพ่อย่าหมองพ่อย่าหมาง คงสร้างไว้ตั้งหลายอย่าเพราะว่าปัญญาของย่ามี ๆ ย่ามากย่ามายหัวสมองของย่าใส----อย่าแหม่ว -8- บอกให้สมอารมณ์ซำรัก อย่าให้ซำหักและซำรานชนะลาวเมื่อคราวครั้งนั้น ชาวโคราซาก็เอิกเกริก ย่าสร้างอะไรไว้เด่นเป็นอนุสรณ์ กันนอเมื่อตอนสงครามเล็ก แต่ถ้าพี่ไปตีกะลาวคงตายหัวหล่นอยู่ในสงคราม----แล้ว

116. เช่นแต่ยกเรือนเพ็งก็ยั้งจ้งไว้เป็นพักพิจบอกให้เป็นมรรค----เป็นผล----ซื่อจัวซับยังถูกคู่พี่น้องอยากรู้กันทุกคน คราวนี้อายุคุณย่าเท่าไรท่านยังตายเป็นผี----ชาตบุตรจุเอาไว้ไหมไม่รายไถรายแตก เมื่อตอนไปเขาย้ายแยกเท่าไรครั้งเท่าไรที ๆ รายนินรายทาพ่อย่าหาแต่รายเถะ----รายเถอะ -8- ไม่หนีจากหนีลาติดหนีหน้าและหนีหลัง เขาโยกย้ายเท่าไรครั้ง ให้เล่ากะหล่นอย่าหนีหลีก คืออยากรู้ชัดเรื่องคุณย่าเอาไว้ไว้ดว่าไหนก่อนอีก หนอพ่อแนวอ้วนย้อนกินแอบรางสุกร---เออ

117. เดี่ยวนี้ท่านมาอยู่ที่ประชุมพล ทำให้สะดวกผู้คน---ที่จะมา ประชุมพอ----ก็มีใครเป็นหัวเรือใหญ่นำโยกย้ายท่านมานอ พ.ศ.เท่าไรบอกไปเถิดจะได้ชุมเปิดชุมเผย-----ให้เอื้อนเอ่ยประชันออกแต่พ่อย่าบอกกะฉันอ่า คนเป็นหัวหน้าพาทำนั้นชื่ออะไรพี่ชายฉันเออ ๆ ให้เฉลยกะฉันเอง เหมือนน้ำใหม่ไหลเอง-----ประชันเอ้อ -8- จะมาเหนือหรือมาเหนือให้เอาผลเหตุบอกมาหน้า จบกลอนนี้จะนำพี่ละ เห็นเอาเรื่องเก่าบอกเล่ามานาน ย้ายมาอยู่ประชุมพล พ.ศ.เท่าไร และใครนำย้ายยาโมนั้นถ้าพี่อยากได้เต้าให้เจ้าไปนั่งบนยาโม----นอ

118. แน่สองและนอแนหนึ่ง พี่ก็บอกได้แนหนึ่ง----แนนาน----คงทางนอกไม่บอกโฉเอาเรื่องยาโมมาบอกฉัน ที่น้องเอ่ยคำถามถามไถ่ก็บอกได้แนแนแนว----ไม่ซาขึ้นซาลงใจฉันล้งป่นนอนศาลา บอกจนชัดประวัติคุณย่า นึกว่าชายจะตายสาแล้ว ๆ ซาเข็ดซาหลาบน้องไม่คิดจะซาลับ----ซาลี่ -8- ขึ้นเรือแพยังเอาพายจะเอาไทรหรือเอาโพธิ์บอกได้จนชัดประวัติยาโมเกินว่าพี่ซึ่งรู้เอาโพธิ์บอกมานานเอาครันเต็มที ถ้าหากว่าพี่เรียวแรงหมดมาดมได้ท้องของน้องสามาพอเรียวแรง----มี

เพลงเรื่องนิวรรณ์ห้าอย่าง

119. เล่นเพลงโคราซไม่เคยระอาโรง คนเรามีรักมีหลง-----มันเป็นเพราะอะไรส่งหนุ่มส่งสาวมาทำไมเรานี้สงสัยไม่มีทางจะยังยืนเลยพ่อชื่นอารมณ์ คนบ้างเห็นสาวแล้วตาส่อง

แต่สาวไม่มองดูตาข้าพสาวไม่มองเลยร้องซึ้งกรรซึ้งตาโถมตาสอดตาส่อง คนบ้างก็นั่งร้องจน
ลูกตา---ชั้น พอปะกันเมื่อวันที่จักคนดีหรือคนร้ายมันติดต่อเพราะอะไรยังเกิดดีรักหนอคนเรา
คนบ้างก็โศรกทั้งซึ้งยิ่งกว่าไปดื่มเอาย่ำเมาพอกะแม่แก้ต้องจูไปอาบน้ำ-----มนต์

120. พี่ก็ว่าอันนี้ไว้เกิดด้วยใจนิวรรณคนละบ้างก็หนีว่อน---หนีเว เกิดใจนิวรรณ
ร่อนรักที่นี้มันซึกให้ร้อนเร่ มันพาให้แข็งแรงชั้นจนหนีคนหนีวัน มันไม่อยู่ทั่วเดบั่วบ้าทั้งบั่วสระ
บั่วบ่อ นิวรรณพี่มีก็ซึกกันเหล่า พ่อบึงบั่วบาน ถ้ารู้บาลีให้พี่บอกอย่ามาทำให้บั่วบี้บั่ว-----บั่ว
คนนั้นอย่าคนนี้ไว้ที่ทำให้ใจเองเกิดนิวรรณ มันช่วยเขรร้อนจริงอย่างเขว่ากันนี้หว่า นิวรรณนี้มี
ก็ซึกให้เล่าต่อกะนางมาถ้าบอกได้จะให้จูมือไปเล่นนาง-----แนว

121. มะขาวเขาเขี้ยวมันยังเปรี้ยวที่ละคำคราวนี้จะขอถาม-----ไปที่ละซ้อซ้อที่หนึ่ง
นั้นกามฉันทะทำให้อุราของฉันทอ ให้ไซบาลีมาที่ละคิวเนออีพ้อคิ้วลาลาโค้ง คนบ้างก็เพื่อนอน
ลำพันจนการงานไม่ลำพาดูสาวหนุ่มก็กลุ้มอุรา โศรกเศร้าปานเมาลำโพงพากันหลงรำพึงรำพัน
จนมีการมิงานก็ไม่ลำ-----พา เล่ามาเถิดที่ฉันทามไ้อ์เรื่องกามฉันทะขอให้แก้จงแปลมาบอก
หลักฐานของฉันทที่ถ้าแปลได้หมดที่นางหมั้นคือเครื่องกันของนางมีฉันทอยากรู้มูลให้ทูลกระหม่อม
เล่าอีนาง-----มา

122. น้องนี้ดีใจเกินคือปะเงินปะทองต่อไปซ้อที่สองเรียกว่าพญาปาณะขอให้พี่แจ่งพี่
จัดลงแปลให้ซิดเถิดพี่จำอย่าให้ปวดท้องร้องประทวนเลยอีพ้อขวัญจำปาทองคนเรามีวิธีสู่น้อง
อยากรู้สักที่สา เรียกว่าพญาปาณะแปลให้สวญเนอซ้องที่สองจงเล่าน้องสักที่สาเหมือนผมลัดตัด
มาหาที่-----เสยเขลือว่าซู้พี่รู้หมดเป็นนักโปรดนักปรานถ้าแปลออกให้บอกฉันทมาตามหลัก
ของนักปราชญ์ ซ้อที่สองพญาปาณะให้แปลออกมาจากตัวอัฐเนอพ้อสกุลเขาขุนร่าอ่อนอ้วนทุก
ตัว-----เอย

123. ซ้อที่สามหิเนมิตทะ หรือมิงานก็มอภาระ-----ให้แต่มิตรทำอย่าหาที่เสียดที่
สะขอให้แปลเนอซ้อที่สาม หรือใจนั้นปองมองเอามาตจนมิตรตัวและมิตนทองแต่ควายังขึ้น
สองคอเหมือนโบกเคาะสองคี่ ถ้าบอกได้จะให้พี่นอนประคองสองนอนขอให้แจ่งแก้ไขอีพี่น้ำโอง
ใหญ่่มสอง---ชั้น แต่ผู้วิหคหมุ่นกกระสายยังกินปลาติดกะไซหิเนมิตทะแปลว่ายังงิให้บอกสาว
ไปตามกระแสน พันไม้เทศมีรายเก็งจงบอกกะหญิงเป็นไรแก่อยากได้หอยกาบไปลาบไปแกงจง
แจ่งราย-----การ

124. ซ้อที่สี่มีจริงคือกุกุกจะเหมือนเขาพายนาวา-----ในตะกุดจุม เขาแปลรู้ว่าอะไร
ความหมายพ้อชื่ออารมณ์ เป็นสังขาราพระเฒ่าก็ต้องเฝ้ากุดจิงเขาพันหยวกคะนองโยมัน

แปลกใจเจนน้องยาขอให้แกจงแปลมาเถอะคู่ครองของน้องหญิงน้องหยามน้องหยาบอย่าทำให้
น้องยับน้อง-----เย็นคนบ้างก็สันดูบันทอน มันมีแต่บ่อนจะบานท้าย ขอให้แกแปลความหมาย
ให้ทรงเที่ยงปานเส้นบรรทัด เขาลือดีว่าพี่เองเป็นคนไวเก่ง ไวกาจคนบ้างก็เกิดเป็นโรคบ้ากามดู
วุ่นวาย-----เกิน

125. ข้อที่ห้านี้วิจิตกิจฉา แต่ต่อไปนี้ใครอย่ามา-----กิดฉัน เอาคำสัตย์ต่อคำสาว
เป็นคำยาวคำสั้น พ่อแก้มข้างงามโฉมอย่ากิดชมกิดเชย กลัวแตกของพี่อันเป็นพี่หลานพี่อาคำ
ว่าวิจิตกิจฉาความหมายมันมีไหมพี่เอยไม่เกินไปเลยกะพี่เองเห็นเวลาว่าเพลงพี่-----โอมีทั้งกิกแก่
และกิดฉันมันกิดขึ้นกิดเซ้งมันทำอะไรให้รำเริงบ้างไหมวิจิตกิจฉากระต่ายทำแปลงยังแต่งหมอง
หรือเอาเงินทองนั้นมาแต่งมาจงบอกฉันเถิดจะเปิดให้มองดูเม็ดแดง-----โม

126. น้ำในห้วยมันยังแห้งจำเพราะหาดเหมือนเขาทำรหัสยังพอเห็น พี่อย่าชู่กะชอก
ให้พี่บอกมากะฉัน ในสังขารร่างกายมีชั้นอะไรยังพอหา จะพอร้อนระอุหรือจเล้าให้คือ
พอทองอุไร เขานักแต่ไหนไปถึงไหนพอทองอุไร เขานับแต่ไหนไปถึงไหนพอเนื้อร้อนขึ้นอุรา
พี่จงบอกเรื่องราวเถอะอย่าให้อู้อร้อนอยู่-----รน มันขับเงินหรือชั้นทองที่ลอยล่องอยู่ในกาย เห็นชั้น
ยางหรือชั้นไม้มันลอยอยู่ได้ไฉนกัน ดักนกขุมยังมีขายเขาบอกว่ากายเองมีชั้น ถ้าบอกไม่ได้
อย่าไปเที่ยวควงเป็นพระสามี่-----คน

127. พุดตามหลักบาลีตัวฉันนี่มันยังโง่ ข้อที่หนึ่งรูปักขันโท นั้นเขาแปลว่ายังงัก
ระบั้งยังร้าง กูมันลอยอยู่ในร่างกาดัวของนางพี่ยังเหงาเดพอพื้นขาวคือยังงา มีนจมีลอยมีเฝ้า
ผียังลอยเมรุมองดูกายทำไมไม่เห็นมีชั้นน้อยลอยมา ๆ กระต่ายปาลอยหมองมีแต่ทางจะลอย
หมองลอย-----หม่นไม่รู้จันรู้ใจรู้ไซ่และรู้จ้อยมันชั้นไใหญ่หรือชั้นน้อยตัวแม่หนูอยากรู้จัก ไม่ว่า
กานแก่หรือกายขามีชั้นทั้งห้าในกายคัก มันลอยอยู่ได้ยังงักพอคุณในร่างกาย-----คน

128. เซ่นแต่มีหมอนน้อยเขายังเอามาหนุนเกิดเป็นคนต้องมาคุณ----มาโน ไม่ใช่รู
ปักขันทา คือเวทนาขันโท อันนี้หนอข้าที่สอวให้เล่าน้องมาหน้ามันเป็นบาลีทำไหนให้บอกไปสัก
ทำแ่นอะไรมันกวนชวนรังแกให้ร้อนเรเวทนา ๆ มันเป็นมาอีทำไหนบวชเป็นพระแล้วอย่าได้
นินทา-----เถรมันร้อนกกหรือร้อนกอแต่หูยังทอร้อนก็ ข้อที่สองบอกน้องที่มันเป็นก่อนหรือ
ร้อนกาย อันคำว่าเวทนานี้มันข่วมตาหรือ ข่วมยายหรือมัน ยอกย้อนให้ร้อนกายไม่มีความ-----
-เย็น

129. ที่สุดโสความนี้สัญญาะขันโท-----คือข้อที่สามในกายคนงานนี้มีชั้นแล้วอย่า
ให้มันด้อมมีข้ามตัวเองนางฟังประวัติแล้วมีที่หวาดที่เสีย ตอนเอากำเนิดเกิดมาหรือถือสัญญา

มาแต่ในท้อง ก็ในท้องไม่มีพระทอง สัญญาอะไรไหนเทียว ๆ นายทิมนายแพงถ้าบอกได้จะให้แบ่งพ่อไฉ่นาย-----ทาย่าเทียวไปควงกันหน้าคุกไม่หน้าสุขหน้าไชคำสัญญากระชั้นโท นี่คิดขึ้นมา ก็หน้าชั้นคนเฒ่าก็มารุ่นฝากยาโมหรือถือขันโทสัญญาหมั้น ออกจากท้องแม่เห็นใครมีถือใบสัญญา-----มา

130. โองใหญ่โองน้อยเขายังลอยชั้นถี่ คราวนี้ก็ต่อข้อที่สี่ คือสังขาระชั้นโท มีทั้งคนเฒ่าและคนแก่ให้พี่สองแปรเถอะคนโก้จักขันทับชั้นเกินมันชั้นเงินหรือขันทอง มันลอยธรรมลอยโลกลอยตกหรือลอยหล่น ฉันทักใจหนอภายนอกยังมีชั้นน้อยลอยล่องพี่กะน้องก็ลอยหลายถ้าจมลงมันก็หายลอย-----แล้ว ไม่เห็นมีใครได้ใช้ซ้ำใช้สามและใช้สี่ มันอยู่ยังงิหนอภายนอกทำไมยังมีแต่ชั้นลอย ได้ยินพี่เล่าน้องสาวก็เลยนึกแปลกสำคัญ-----แล้ว

131. วิญญาณชั้นข้อที่ห้าก็มันลอยอยู่ที่นา----หรือมันอยู่ที่หัว เช่นแต่ไฉ่ดียังตามเดียมันอยู่ตามเนื้อหรือตามตัว หรือว่ามันลอยล่องอยู่ที่ห้องที่หอ อยู่ในกายนี้หลายหลวงมันง่ายหลวงง่ายเหี่ยวในท้องก็มีแต่ซี่แต่เยียวมันลอยอยู่ได้ยังงิโน ๆ ง่ายพระง่ายเถรก็เรื่องราวมันได้เป็นยังงิ----นี่แต่ลงระบั้งยังร้างกักคนเราก็อยากแต่ร้างกันใกายามีห้าชั้นธคงจั่นเหลือเกินใในร่างกายคุณละบ้างก็ร้างน้อยทำไมมันลอยอยู่กันได้ หน้าเอาไปขายจ่งไว้ลูกเดียวไม่จั่นกัน-----ดี

132. แต่เช่นทำรหัสก็ยังมีทางหันมันเขาไปได้ยังงิกันเหล่าทางหุรุหุนี้ก็มีสองข้าเป็นน้ำก็ขังทั้งสองคุ ฉันทแปลกใจเอาหลายแท้จักทางแร่ทางหิน เขาฟันหยวกได้โย ถ้าคนตายไม่ได้อยู่ถ้ารักมันมาตันหุเขาพูดยั่วคงไม่ได้ยินได้หยุดได้ยังงิอะไรก็อย่าหวังจะได้-----ย่อน จักตายลิมตายหลง แต่ปลากยังลงไปตายลี แต่เช่นในรูขี้หุมียัหนักลมจะตายแล้วถ้ารักตันหุจะอยู่ยังงิคงบ้าไปกันแน่นแน่ว เขาชวนไปไร่เลยไหลไปนายหย่อนหุไม่แน-----นอน

132. เท่าที่เล่ามานี้มันเป็นทวารภายนอกราวนี้ให้เล่าบอกทวารภายในหนึ่งสองสามสี่นั้นนะมีตัวอะไร ตลอดห้าหกให้ยกเล่านาง มันภายในหนึ่งหน่อภายในนอน กรองอย่าตามเป็นดับนอนหลับไม่เป็นตื่นมันเข้ามานั่งหรือเข้ามายินบอก ให้รู้จักเป็นวรรคเป็นตอนเป็นสูงเป็นต่ำ เช่นแต่หาลาวล่ายังเป็น-----เดย์ ดีมองน้อยยังพาโหน่งไม่พาโปงพาหนกว่าเข้ามาด้านทวารทั้งหกมันแน่นเนี้ยะปานดีผนี้กหนุ่มหรือนางไม่ฟังหลง ถ้ารักมันลงเข้าฝังลี้กมนุษย์หลงโลกบอกว่าผิดแล้วก็ห้ามไม่ฟัง-----เลย

133. ถึงน้ำดัดอรอนฉันไม่ให้อรอน-----อรอนความรักนี้มันมีทุกคู่อาจจะไม่รู้กันไปทุกคนอยากรู้ว่าว่ารูปของเรานี้มีหน้าทำอะไร พอน้ำมันแรงเข้ามาหลาบปลาที่ว่ายลงมาลี

อยากรู้จักหลักบาเลียวาว่าหล่อนนี้มาไล่ ถ้ารู้จักหลักไหลขอให้พี่เล่ามา----เลยถ้ามีซักต้องมิ
ชวนทำมีดขวานต้องมีซุบ เสมอเที่ยวเล่นมาเห็นแต่รูปทำไม่รู้จักมีรักมีชัง เขารักไวต้องหนีไว
แต่ปลายังว่ายออกหนีวังหรือเก็บเอารูปเขาจูบทุกวันยังงั้นนี่-----เวย

134. คิดมาก็หน้ากลุ่มหมดทั้งหนุ่มทั้งสาวคราวนี้พี่ว่ามันเข้า-----มาทางเสียง
ปลาขาดเหลือกต้องเนื้อโหล่มเสียงมาตามลมนี้เนื้อเหลือง เสียงต่อเสียงมทาประสานทำไมมันรู้
ทางสา คนพูดดังก็เสียงดี คนบ้างไม่มีเสียงดอก คนพูดหยาบกลับกลอกหูเลยโดนเอาเสียงต่ำ
เสียงฤทธิ์เสียงเดชบางคนก็เสียงเด็ดเสียง----เดียว แต่ปลุกไม้ไผ่ไว้หลายกอยังหลายหน่อและ
หลายกกผลที่สุดมนุษย์ในโลกเสียงน้อยเสียงใหญ่ก็หลายเกิน ที่คนหูหนวกหูหนักทำไมมีรักนำ
ทางเดินหรือเขาพูดว่าก็ว่าพูดดี ฟังเพราะไปทาง-----เดียว

135. คิดมาก็หน้ากลุ่มหมดทั้งหนุ่มทั้งสาว คราว ๆ นี้พี่ว่ามันเข้า----มาทางเสียง
ปลาขาดเหลือกต้องเนื้อโหล่ม เสียงมาตามลมนี้เนื้อเหลือง เสียงต่อเสียงประสานทำไมมันรู้ทาง
สา คนพูดดังก็เสียงดีคนบ้างไม่มีเสียงดอก คนพูดหยาบกลับกลอกหูเลยโดนเอาเสียงต่ำ เสียง
ฤทธิ์เสียงเดชบางคนก็เสียงเด็ดเสียง-----เดียว แต่ปลุกไม้ไผ่ไว้หลายกอยังหลายหน่อและหลาย
กกผลที่สุดมนุษย์ในโลกเสียงน้อยเสียงใหญ่ก็หลายเกิน ที่คนหูหนวกหูหนักทำไมมีรักนำ
ทางเดินหรือเขาพูดว่าก็ว่าพูดดี ฟังเพราะไปทาง-----เดียว

136. ทางกลับละเนอทางกลอกคราวนี้พี่ก็บอก----มันเข้าทางกลื่น แต่ที่โนนยังโก่น
เป็นนาเล่าเถิดพ่อตาตำเป็นนิล พ่อบุญเหลือเนื้อเหลืองให้มีทางเกลี้ยงทางเกลา แต่กลื่นมนุษย์
นี้หลายหน้ามันหลายพระหลายณรมันเหม็นไกลไม่ใช่เล่น เดแต่ตายปลาไหลเน่า กลื่นคนเรา
มันหลายแน่นมันต้องหาหลายแลลาย-----เน็งจักกรรมชั่วหรือกรรมดีไม่รู้จะมีอีกกรรมใด ที่โดน
เอากลิ่นที่กินไม่ได้ทำไมพอดวงจะห้วงกรรมตึงบางคนเหวี่ยงออกแล้วกลื่นยังอับเหม็นโขง
เหม็นสาปกันเข้าอึ้งหรือพี่จะอ่วยตักน้ำใส่โอ่งไว้ล้างเอา-----เอง

137. ทางร้อนและเนอทางหนาวเขาก็รู้กันทั้งเจ้า----ทั้งนาย พ่องามปลอดยอดอารีย์
รสมีนหน้ามีหน้าที่อะไรยังมีประโยชน์เกิดรสโอชา ไปทั้งพระทั้งเณร มันรสฝาดหรือรสขมที่เอง
เคยอมทุกวันอยู่ยังเกิดโอชาปานสาธุใส่น้ำตาลหวานเย็น วันหยาบวันหยามกลัวจะมีแต่วันหย่า
วัน-----ยี้ มันรสเค็มหรือรสเผ็ดจงบอกให้เสร็จรสน้องรสพี่ หรือจืดอย่างเดียวเปรี้ยวไม่มีคือรส
เมียรสฝัว ถ้าเราอยากลิ้มชิมของหวานก็กว่นน้ำตาบใส่ลงนิ้ว สบโดนเอาลาบหอยกาบเน่า ๆ จะ
กลื่นลง-----นี้

138. ของเขของช่วยรู้ไหมตัวจ้วควาย-----และเป็นเจ้าคอกขี้ที่ห้าว่าไม่ยาวมัน
แปลกใจสาวเอาไม่หยอกมันมีหน้าทำอะไรบ้างนอกรอบของคนที่กายคนนั้นเป็นขี้กลาก ขี้เกลื่อน
เป็นขี้เลื่อนกะลายจะรักได้ไหมใหม่ใหม่ได้มันต่างล่างต่างบนลงไปหนองคลองบึงมันก็ต้องตั้งบอน
ตั้ง----บัวให้ชู้น้องมองสังเกตคนเสียทั้งเนตรและทั้งหน้าจะกล้าเอากะเขาใหม่วาที่กายพุงพองทั้ง
หนองทั้งเน่าหน้าทำอะไรที่กายเราจับหรือคอยรับมัดจำเด่าจะกล้าเอาตุ้มใหม่คนใกล้ตายมีโรค
ประจำ----ตัว

139. ถ้าไปข่มนายจ้างจะได้สตาจอะไรสาบวามันมีแต่รายเบา-----รายบกพอแต่จบ
ข้อที่ห้าให้เล่ามาข้อที่หก ไอ้เรื่องหัวใจของเราเนี่ยมันมีหน้าที่อะไรบ้าง มีดาวห้อยดาวโหนดจกดาว
กันหรือดาวหัว ถ้าบอกได้จะให้ป็นผิวแหวกเวหาสดูดาวหาง มองหาขโมยไม่เห็นอย่ามัวแต่ดัน
เดาเหาเดา-----หอน ให้พ่อหนูชู้นางพี่เกรียมสังวัตตขยาย ก็รักมันมีหน้าที่อะไรบอกให้ชัดเรื่อง
หัตตะยัง ไอ้เรื่องหัวใจของเราเนี่ยมันมีหน้าที่อะไรบ้างอยากเจอมะขามก็นำกันแบก มาเลย
เป็นไรบอน

140. ได้หมุ่นได้หมกเกิดเป็นคนก็อยากได้โชคได้หมาน ต้องถูกแลถูกดู จมูกหาเข้า
ได้ทุกด้านจะมีของกันทวารทั้งหกพอปิดปกได้ใหม่วา อย่าให้ความรักมันฉกมาได้ ไม่อยากให้
มันมาดาฟืออย่ามุงมาตะมา----เคย มันแน่นมันบุดทั้งหุดทั้งหิดเลยอยากจะปิดทวารทั้งหก ผล
ที่สุดมนุษย์ในโลกมันเกิดนิเวศทั้งสอนทั้งโง่ อยากเอาธรรมะนั้นมาโลดไม่ยอมมาโกรธและ
มาหลง อุดสำหรับเรียกหาองค์พระมาลัยท่านก็ไม่มา----เลย

141. แต่น้ำไหลรางก็ยังระอรองให้เก็บจ้าวเล่าน้อง----เถอะพ่อยอดอารีย์ไม่ใช่เรื่อง
ทองเรื่องนาคฉันคิดอยากเด่เรื่องนี้ไอ้เรื่องกิเลสตัณหาเนี่ยเราจะพม่ามันด้วยอะไรอย่าทำลิ้มทำหลง
เหมือนปลาลงทำลิ้ถ้าปล่อยเอาไว้ไม่ตายสักที่ยังไงโลกต้องแตกทำลาย ทำเหิน้อยทำล้าฟืออย่า
มองแต่ทำหละทำ-----เลย จะตายห้องตายห่อเหมือนปลาห่ออยู่ใต้หิ้งจะเอาอะไรกันมาพินมา
ยิงฆ่าให้ตัณหามันตายโง่ ครั้นปล่อยเอาไว้แล้วใจมันล้าฉันอยากจะฆ่าให้มันลงพอมดกิเลส
เองจะได้ลอยไปสู่วิมาน-----เลย

142. พม่ากิเลสสันหาด้วยปัญญาถ้วนศีลสมาธิก็มีสิ้น----อยู่ด้วยซ้ำ เกิดเป็นคนไทย
มักหลงทางที่ไปหลงสร้างหลงทำ ใครก็รู้มโหรี มันตั้งด้วยปีด้วยขอ ตัดผมให้เนียนต้องกันหน้า
พอคำก็พาแต่กันนอน สบที่ตัณหา มันบ้ามาก่อนจะแก้ไขยังงัยกันนอ กันร้อนกันหนาวถ้ารู้ต่อ
ขอให้เล่าเหตุการณ์-----เนอ ตลอดศีลสมาธิปัญญามีให้มาแก้จะได้ช่วยช่วยกันแก้ทั้งอุทิศ
สมาทานอยากปลดเปลื้องแต่เรื่องนี้เพราะว่ามันมีแต่รายย่านที่ศีลปัญญาตัณหาไม่ยอมจะว่า

อย่างไร-----เยอ

143. เพราะฉันมันโง่ยังปลายังงู สบว่าประเพณีห้ามไม่อยู่-----จะทำยังงៃไหมเขาปั้นไว้เป็นปอย มันยิ่งแต่ค่อยเป็นไปกิเลสตัณหาครอบงำให้สู่กรรมไปยังจี้กลัวว่ากันหาบุพเพนางมันจะพังเพแน่ พวกกันเบื้อไม่เชื่อแม่แหวกธรรมเนียมประเพณี ๑ ปรำมีเพนนอนมันก็อาจจะเพร่อนเพ-----หนาว อย่าว่าแม่ดวงมันคนไม่ดีสบว่าประเพณีมันห้ามไม่ได้ คงหมดบ่อนจะแก้ไขเลกหมายดาวหมายเดือนให้เอาคนใหญ่เป็นตัวอย่างไม่ให้เดินทางหนีเรือนก็ในหัวอกไม่รักเป็นรังแตกพังสานี่-----เรา

144. พี่บอกมาดีประเพณีห้ามไม่ได้คราวนี้ในจิต-----ใจก็ไม่ดีไม่ดินในอุราก็สะอาดปานเข้าวัดรักษาศีล นั่งสวดมนต์ภาวนาเห็นใครมาก็ไม่ดูเห็นว่ามันยากเลยอยากจะหยุดคนที่พูดจะแย้จะหยันไ้หนักตัวผู้ก็ดูทุกวันโอยห้ามยังหนอใจจะอยู่กรอดูก็ยากฝูงคนก็จะชักจะ-----ยุบไม้เขาสินยังงาบขอฝ่ายหลวงพ่อนั้นงามสิ้นหญิงนุ่งสิ้นรักษาศีลบุญไม่ส่งนึ่งามทรัพย์ที่เองมีกรรมคงห้ามไม่ได้จะทำยังงៃก็มีบาปรักษาศีลเท่ากินเข้ากันบาตรก็คงไม่มีบุญพอแต่ได้ฟังอืหาจดาแวว-----

145. เอากำเนิดเกิดมาแล้ว----ก็เห็นเดือนเห็นตะวันตกเบ็ดถ่วงยังขาดท่อน เองขาดบุญขาดทานเลยเกิดปัญหาบ้าใหญ่จะส่งไปไว้จิตเวช หวานแหตึงสายสะไดจะทำยังงៃกันสาดีไอ้โรคบ้าตันท่านนี้ทำยังงៃจะหายเสด็จซากรงชาตังฉันไม่พูดภาษาลิงภาษา-----ด้านคิด ไปไม่เคยแค้นจะให้แดนหรือให้เขตไปฝากชีวิตที่จิตเวชรักษาได้ไม่หายขาด โรคมันยิ่งแรงแข่งกะหมอ ดูมันเป็นต่ออย่างร้ายกาจ เสียแต่ค่ายาก็บ้าโรคกามจะหายอะไร-----กัน

เพลงเรื่องพระสุทนต์มโนราห์ เพลงถาม

146. เข่าว่ากันแต่เรื่องพระรถเมรี วันนี้จะถามพื้....ในเรื่องสุทนต์ ตั้งแต่ประณมโบรมโบราณ เขารู้กันตั้งหลายคน จะลองภูมิพื้ดูสักพักเข้าสู่หลักสู่ฐานชื่อทองเก่า ยังต่อแก้ยอมเล่ห์ต่อกลคือพระรถกับพระสุทนต์กลับชาติมาเกิดติดต่อกัน มุ่งมานต่อทางพุงกะสมลัมวาง.....ต่อกี่ เมรีเกิดเป็นโนราห์ แต่ส่วนม้าเป็นพรานบุญ ทางโอดดัดปะไมละหมกหมุ่นเป็นพรานเบิกพรานบาน ฝ่ายองค์พระรถนั้นเหล่าเกิดเป็นสุทนต์นั้นมนุษย์คนไหนหัวใจจะเหนียวเหมือนท้าวสุทนต์.....นี้

147. คนภาคหนังเขาก็หย่องเรื่องหนัง ให้พื้คอยบอกนาง.....สักเรื่องหนึ่งตามข้องความคอยแก้ไขบรรยายให้ลึกซึ้งว่ากลอนสวย ๑ เพลงสั่ง ๑ ให้เขาฟังสักเรื่องหน้าบางคนก็นั่งมโนรา

ร้อนหรือพื้ออ่อนมะโนหรือมาว่ากันให้มันคือเรื่องสุทนต์มโนราห์ พ่อคนรู้คอยเรียบเรียงอย่าให้
เขานั่งมะโนหาวมะโน....เรอ จงหมั่นกอดหมั่นถ่อ ถามทีละข้อบอกให้มันถึไม่ต้องยាយนายหนึ
แต่นาทำยังหมั่นไถ เขาอยู่เมืองสิงห์ห่อเมืองน่านสุทนต์อยู่บ้านเมืองไหน อย่ายืนหน้าเฒ่าปาน
ลาวบ้านนอกไม่ค่อยเข้าเมือง.....เนอ

148. ถ้ามันเป็นหมูกี่พอมันที่นี้จะถามผ่าน.....ทางฝ่ายพ่อแม่ตามเจ้ามูลที่เล่ามาก็
เข้าทำเอาแท้ ๆ หัวสมองไม่มียวแต่ปาดจัวยังพอม้าม ชับจัวเร็วระอารนพ่อแม่สุทนต์เล่าชื่ออะไร
แต่พระขรรค์ตายงับไปตีตีนตีนตะโฆ่งหลวงพระราม นกทำระอารังพวกเขมรเห็นช้างระอา.....เลย
เงินขั้วรู้เง่งเลี้ยงไก่เก่งรู้ชน พ่อแม่เขาของท้าวสุทนต์ชาวประชาอยากรู้ชื่อพ่อกุหลาบตัวลาย
พิชไม่หลายพ่อตัวลือ ถ้าบอกได้จะให้นอนโลมไม่ถือตัว.....เลย

149. บางคนเขาก็บ่นว่าดาพรานบาปคราวนี้ฉันอยากทราบ.....ทางฝ่ายดาพรานบ้าง
ไม่สอนโง่เรื่องปัญหาทานมันมาสีต่าง ๆ เป็นพรานบอบพรานบีพรานดีหรือพรานบ้า พี่จึ่งนึก
จรรย์คุณกระต่ายทราโนน เรื่องราวท้าวสุทนต์มันสุดจะกลั่นพรรณา อย่าหาทำทราหน้าเหมือน
ยังยืมเงินนายทรา.....หนึ ฉันถามพื้ออยากรู้ผลสร้างถนนยังรู้พูน ทำไมเป็นเกลอกับพรานบุญ
คนอย่างพื้องรู้พื่อ สุทนต์ก็คนบุญหนักทำไมไปรักพรานบุญหนอ หรือว่าแก่นำไปยิงแต่เนื้อมา
ทำบุญ.....นี้

150. เป็นชาติเกือชาติกุลคือสุทนต์กับพรานบุญ.....ได้เกาะเกี่ยวกันมาแต่ชาติก่อนเลย
บุญสนองสมปรารถนามา พบปะกันแน่นอน พื้บอกก็ถูกทำทาง เป็นชาติร่างชาติกาย ถึงพื้กับ
นางก็บ้านนอกเป็นบ้านไร่ บ้านนา แต่ส่วนนางมโนราห์เขาเอากำเนิดเกิดบ้านไหน ๆ
พื่อเนื้อเย็นเป็นมนุษย์มันต้องมีบ้าน เกียวบ้าน.....เนื่องไม่ทำล้มทำผอยหนึอ้อยยังทำพุดตาม
นิทานฉันอยากรู้จึ่งเอ่ยคำมาถามพื้หรือหนึพ่อแม่จากบ้านมามโนราห์ก็บ้านมี พ่อรูปคือหมอดู
ลายมือให้เทศกาล.....เมือง

151. บอกคำก็คือไกลลือไกลเลื่องมโนราห์นั้นอยู่เมือง.....ไกลลาตอยากรู้พ่อแม่
มโนราห์หรือทำท่าจะหมดสามารถเนอพื่อมีด้ามหลุดที่เขาเอาชุดเอกรายเล่น เหมือนฟาน
อาศัยตามรายโป่งปนละโองรายป่า เขารู้แล้วหุ่นแฉ้วนา จะพุดปากอะไรเป็นบอกเล่นหาราย
ปิดให้มันแข็งปานรายอิฐรายเขา ต้องมีแม่มีพื่อแต่ผ้าเขาที่อยู่มีผ้งจ้งชี้แจงให้แจ้งกระจ่าง
เพิ่มพูนให้มีผล เหมือนบอกเคาะรายดี มโนราห์พื้หน้องเขามีเท่าไรคน พวกหมอเพลงสีหน้าคือ
ผู้คุมเล่าฉันเป็นไร.....คุณ

152. ฉันไม่ว่าชายหมองชายหม่นไหนพี่น้องเขามีคน.....ใช้ไหมสัจจะคือความจริงแต่เป็นหญิงใช้เป็นชายดูหัวสมองพี่ชายมัวหมัวยังใช้ทำไมยังมีปีกหางตลอด นางมโนราห์ ขนบาคคือไก่ชบาสิรอบโนรี นิตานมีนะโนราสละสงศ์คงทำไมมะโน....ร่าง เขาเรียกว่าสละ โนดาตหรือมะโนราเคยบินไปเล่นได้สละสงศ์ก็คงจะเย็นพอแดดร้อนก็อ่อนลงไป หรือหนักหน่วงอะไรนี่พ่อม้องเขาตีรายไหน ถ้าบอกได้จะให้ดูนมจะห้วงอะไร.....นาง

153. มันให้ดูตติมปลื้มมะโนดาสนั้นชื่อว่าสละ....โนดาต คือมันเป็นสละกว้างใหญ่ น้ำก็ใสสะอาดถ้าใครได้กินได้ตติมยังใจคงปลื้มมะโนด้วยแต่มูลหลง ลงละมุ้งล้างครูล้างส่วน ก็ใครเล่าแก่ไปเห็นก่อนหน้าสละนางลงล้างครูล้างส่อน ก็ใครเล่าแก่ไปเห็นก่อนหน้าสละนาง ลงบ้างช่วยอ้อยช่วยกำลังขำมะโหรี เป่าปี่งามที่หลัง....ขอ ตอนเจ็ดนางไปอาบนํ้าก็ใครคนตาม ไปหลงมองเห็นปีกหางเขาวางกองยิงจิตพะวงหลงมาก พอคนเห็นก็บินหายไปไม่ใช่จะได้ง่าย ๆ หนักเห็นเขาบินหนีอีตาคนนั้นเงาะคิดยังง....นอ

154. คือแก่ไม่แนบหวังยิงนาง ไหนว่าพรานบุญไปหาชิงข้างยิงแรดยิงนอ พอเหลือบ ขะมันเห็นนางก็ไม่รังไม่รอ ทั้งเล็กมีก็มีมากไม่ยิงหนักยิงหน่วง ห่างเคยห้อยก็ไม่ห้อย ให้ถอย ไม่หยุดไม่ไหนเลยรีบเอาข้าวไปเล่าสุทน ถึงตัวจะตายแรกไม่ห้วงเหง่าง่วงอยู่ไม่หายสิงห์เสือ เนื้อทรายก็ไม่หา -8- เหมือนนาดำหมายตะวาสนาก็ได้พอเจ็ดนางบินหนีถึงอยากได้ก็เลย ไม่ได้ เมื่อตอนเอาข้าวมาเล่าสุทน เหล่าฟังเหตุผลพรานบุญไหม ไ้ห่มุชอบมุดจวบตูดเมียเล่า เรื่องพรานบุญ.....มา

155. ถ้าคนไหนเล่นไม่ดังคือมันไม่อยากดัน แต่พอมานเล่าพระสุทนก็อยากปรึกษา กัน นานไหมพี่ยังหาวิธีคิดแก้ไขมีนาตอนก็อยากดำเห็นสาวงามก็อยากดา ว่าเอามาให้ใครได้ห่มุ ขั้วหมูได้มันสักก็เดือนก็วัน พ่อหม่อมยังได้มาขันอาสาอยากได้มูลแมวร้องก้องอรุณได้เหมือน เขามีปีกมีหางไปเอานางอีท่าไหนไปดั่งกับบ่วงหรือดักกับข่ายยังสมปรารถนา หางปีกก็มีบินหนี ได้ คงอยากหลายวิธีดา ถ้าบอกฉันดีฉันไม่เสียตายดอกแค่นี้.....เดียว

156. ใช้วิธีอยู่หลายท่าทาง ตอนแรกก็เอาเครือหญ้านาง....ไปทำ บ่งดับแต่ว่าไม่ถูก ให้สักที่เลยไปหาตาฤาษีโกรกกราก เพราะเขาเป็นพรานมีฤทธิ์จักใครจะติดบ่วงได้.....จะลอง ภูมิแกดูสักพักให้เต็มรักในอารี ตอนใช้ปัญญาไปหาฤาษีพ่อแก้มพวงใช้บ่วงอะไร ๆ หรือเสียว กายระอาเราอย่าทำเชิงระอาหาวระอา.....เรอ แกลื้มเสาะสอดส่องเที่ยวมองหารือสา กว่า จะได้มโนราห์ก็เหวี่ยงโทรมไปหาฤาษี ท่านให้ช่องขลังไ้ออย่างวิเศษพร้อมทั้งเวทย์มนต์นี้รับช่วย สำนวนอย่ายื้นคิ้วหนาปานลิงตะโมน.....นอ

157. อย่าว่าข้าบ้านข้าบุก เอาบ่วงอย่านางไปดักไม่ถูก.....เลยไปยืมบ่วงนาคนาตร ที่บอกกันแน่ก็ใช่คือหัวใจนาคราช ฉันทามก็เล่าไม่ต้องเลิกให้ข้าเบิกข้าบาน ถ้าพึงทางนิพานจะ ม้วยานอะไรวันไปเอาบ่วงนาคนาตรไปยืมเขาได้เท่าไรวัน ๆ ระกาผ่านรายวอกรู้สำเรากี่เล่าบอก เป็นไร.....เวย แต่พอได้บ่วงนาคนาตรเลยปล่อยไปรักเอานางนี้ หกคนพี่น้องก็บินหนีตาพราณ ก็แนมคอยนัดเนิง ได้สมต้องการอยู่นานบันไยยังไปถวายสุทนต์เองไอ้หน้าเมียปลุกให้ลุกขึ้นทำใจ ไม่ทน.....เอย

158. เหมือนนาทำสุไถ พอดักได้ก็ไปถวาย.....พระสุทนต์ทั้งเงินทองของกำนัล ทดแทนตาพราณเลยหายจน ได้สมความต้องการก็กลับสู่ฐานสู่ที่เข้าลิบขยายลานให้เตรียมการ ขยายเล่าฉันจะถามไปอีกยาวดอกเนอ ไอ้หลานผู้ใหญ่สี่ ผุงปลาไหนว่าดี.....ฉัน เขามีคุณพอ จุนพอเจือพวยเรือยังพอจอด ได้โฉมบังอรมานานดอกสุทนต์ก็พอใจ สุทนต์ก็ตามใจเมียฝ่ายแม่ เหล่าเสียใจใหม่หรือทำบ้านหนูอยู่ใกล้แม่ ไม่พอใจ.....มัน

159. ผัวเมียก็รักกันหนักหนา แต่สะใภ้กับแม่ย่า-----ไม่ค่อยถูกกัน จักใครชั่วใครดี ใช้ใหม่พี่คือเป็นนิทานกินปลาถูกก้างยังทุกร่างทุกกาย หวังได้โชคได้หมาเป็นย่อนตาพราณ ยังไม่ดมาตอนนี่สะใภ้เขาแม่ย่าอยู่ด้วยกันได้ใหม่ปาดหมูใหญ่ยังได้มันหลับนอนยังได้ฝันได้--- เมอ แต่หนึ่งฉายยังหวังจากได้เมื่อรักก็หวังชมคลายทุกข์สุขอารมณ์หวังเชิดหวังชูตอนนี่แม่ย่า แก่คิดยังงหรือว่าแก่ให้แยกกันอยู่ถ้าบอกได้เยื่อบ่อนเนื้อเป็นยวงจะหวงไอกัน-----เยอ

160. เมื่อตอนจะฆ่าลูกสะใภ้ก็เลยแกล้งออก----อุบายให้สุทนต์ไปขัดตาทัพ เกรียม พหลพลโยธาคอยรักษาอย่าด่วนกลับเชื่อว่าแม่ย่าดาทิพย์ ชอบขยิบตาน้ำพริกไทยรายปนมวย สากลรายปล้ำ ไปณรงค์สงครามตามแม่ปดเท่าไรปี ยิ่งหย่องทวีรายไปจอบแระแสะหน่อไม้ราย--- -----แปวพอหลอกให้ลูกไปเฝ้าทัพไหนหวังจะจับสะใภ้ฆ่า คิดนึกต่าง ๆ นา ๆ ไม่ฟังสะใภ้ฆ่า สะใภ้ตายเป็นผี หรือบินหนีไปไกลนอ ไอ้เขียดตานาอย่าลงน้ำให้ลาวเสียตาย-----แนว

161. เพราะว่าจิตใจของย่าดำก่อนจะตายก็ขอร่า---ให้ย่าดู ถึงจะตายก็ไม่ว่าจอร่าสั่ง ย่าสั่งปู่ไม่รู้จะทำยังไงเพราะว่าหัวใจของย่าดี แต่งตัวริบมโนราห์ไม่บินกะบินนับพอเกิดหญ้าสาม ตัดเลยไผ่ผืนบินหนีโอกาสดีก็บินแน่แต่ไม่ค่อยบินแซบิน-----เหนียว พระสุทนต์กลับมาไปตามหา เมียใหม่มโนราห์สั่งย่ายังงหรือว่าแก่มองกลัวเมียม้วย นางฝากของกะพราหมณ์ฤาษีหรือว่ามัน มีอะไรด้วย อย่าอวดดีถือดีคุยแต่ราย-----เดียว----เกิดเป็นชายอย่าหมายดูแต่รู้เขาราย-----เดียว

162. มโนราฝากแหวนกับพระฤาษีสุทนต์ทราบแล้วก็หรี-----ไปตามเมียความเป็นห่วง เป็นใยหันใจระห่อยระเหี่ย บางทีก็ให้บางทีก็ร้องตามหมองตามหมาง ต้องไครคร่ำท้าวสุทนต์พอ

ปานคนไร้ญาติกว่า จะถึงเมืองไกรลาศผ่านอุปสรรคเท่าไรอย่างด้ายทางรายยาวทำขนมยังราย
เคล้าราย-----ยี้ เทียวต่ำเดินตกถึงป่ารกก็เดินตัด ห่วงเมียหลายใจแทบขาดรกหรือเตียนก็เดิน
ต่อ พอพราหมณ์ก็เดินไพรจะชวนใครไปดาหนอ หรือกลัวหนาวจะพายนวมไปห่มดา-----นี่

163. เขาว่าลูกนกอินทรีเรียกขึ้นไประงแล้วก็ให้เกาะหาง-----นกอินทรีไป พอใกล้จะ
ลงแล้วก็ให้เตียวแกโมโหก็บินหาย สุนทก็เลยมีปัญญาไม่สับสนปน ทั้งหมู่พวกก็ไม่ย้านไปก็วัน
แก่รู้ใหม่นี้ ที่เกาะหางนกอินทรีเหล่าน้ำพันหรือไม่พัน สมพอสุนทไม่อ่อนไม่พีเรือในน้ำ
ล่ำวารีก็ไม่-----ผ่า นายหรือเจ้าไม่ยากจนพระสุนทท่านยากจนกว่าจะเยื้องถึงเมืองไกรลาศ
ก็แสนลำบากยากใจ ความห่วงนางก็ใจคำนึง ท่านเดินไปถึงเมืองใหม่ อย่าทำหมิ่งหม่องคือพวก
เขมรมันหลงเมือง-----มา

164. เหมือนเหล่านไฟไม่ไกลผ่อง สุนทก็ไปไกลน้อง-----ไกลพี่พ่อแต่ท่านให้ขึ้นนกเลย
ตื่นบินหนีเดินกรีกกรอมองสังเกตไกลเหตุไกลภัยเป็นใกล้เมืองเคียงเมืองเวียง หรือเมืองเขี้ยว
สุนทเข้าไปที่เตียวหรือหลงไปเข้าเมืองใคร เมื่อตอนมาใกล้เมืองเขาคงจะไม่มีเจ้าเมือง-----ฆ่า
นับเดือนยังปีไม่ต่อปีต่อปนเรื่องมูลเค้าของท้าวสุนทเฉลยข้อไปยังวังเหงาทำงนไหนอวดว่า
ตนกำปั้นใหญ่เตียวญาติที่มาจะวาระยาไม่มีปัญ-----ญา

165. เดินทางมาเหนื่อยยากเข้าพักในศาลาเตียวก็มีคนมา-----ดักน้ำ คือเป็นสระที่
กว้างใหญ่เย็นสบายชุ่มฉ่ำ ถ้าสุรียนไม่สนทนาแล้วเขาจะละดักนี้ ปานมีดีเขาฉกด้ามสุนทไม่มา
ฉกดา ถ้าดักไปรสมโนราห์คงหายโศรกโศกดีถ้าจะมีโชคดาหรือจะกลายเป็นโชคป่าโชค-----
ดอน จงเล่าให้ถูกหนทางที่ คือฉันมันมีแต่ทางตาม คนแก่อนดักน้ำมีทั้งครุมีทั้งถึงสุนทให้เล่าให้
อุบาย-----ถามไถ่อย่างไรบ้างมะขามลัดก็ดัดแบกมาแกงเป็นไร-----บอน

166. องค์เธอก็อธิบายว่าจะไปรสมเมียฉัน-----อย่าให้มันยกขึ้น ยกจนวานสุนทยัง
ยกรอดคงจะได้กอดเมียคืน เลยปลด เอาแหวนใส่ตุ่มน้ำเหมือนดีกรามเขายกขาย เป็นองค์
เหมาะคือแหวนหมั้นสุนทท่านก็แหวนมีดอนรสน้ำทำพิธีเมียเหล่านมองเห็นแหวนใหม่ เรื่องมันมี
จงเล่ามา แต่ไม่ใช่แหวนเมินแหวน-----เหม่อ บอกให้ถึงหน้าพีทศไหนว่าจิตของพีเทียงมโนราห์
กลับมาเมืองต้องรสน้ำทำพิธี ดอนอาบน้ำมโนราห์นางไม่นึกต่างใจนี้ ความบรรยายให้พี่น้องเขา
เข้าใจ-----เนอ

167. ลมก็ลอยพัดมาลั่วพอแต่แหวนเข้านี้ว-----ว่าผัวมาแล้วเขาว่าแต่เพื่อ คิดผัวบาง
คนก็กลัวร้องแซว ๆ พี่ก็มีลั่วไม่ลวง ฉันดอกพ่อกวางมาลัย ฆ่าหมูยังเชื่อมั่นเชืวันหรือเชืมือ แต่
พอแหวนเข้านี้วมือ ฝ่ายพ่อแม่เขาเชื่อใหม่ ฉันตั้งใจเชื่อหมู่สานกระเฌอก็ยังรู้เชืมั่ง ไม่มีวะมี

หวามแค่นี้ยังมีแหวน จงเล่าฉันให้มันแก่ พอรูปสะอาดมีญาติมีวงศ์ จงบอกให้พี่ทำเหมือน
เย็บผ้ามีธง ถ้าคนหัวทึบไม่แตกนิทานฉันว่าไม่มี-----ทาง

168. เหมือนยังน้ำมากไหลทันเหมือนพอลานางรู้เรื่อง-----เขาก็ไปรับสุทนต์ มาถึง
ก็ถามหมดทุกอย่างถามต่าง ๆ นา ๆ บุญกุศลสินทานของท่านสุทนต์ มาตัดผมกันหน้าซื้อผ้า
กันหนาวแต่พ่อรู้เรื่องราวเขาให้นอนด้วยกันนี้ ถ้าผิดประวัติดูดีพี่น้องเขาจะนำกันนัวกัน-----
เนี่ย ไม่เคยตากทำท่อน พระเวสสันดรยังทำทาน คนมาต่างเมืองต่างบ้านต้องท่างักถามไถ่
เมื่อนอนไปรับสุทนต์มีคนดีมาสุทนต์ใหม่ อย่าเจยอยู่ไอ้หมูขี้เมาใจไม่ทน-----เมีย

169. วัตวายังศอก พอเขาถามสุทนต์เลย---บอกว่ามากระศร ก่อนจะได้มโนราห์ต้อง
สอบวิชาดูสาก่อนไม่ถามกระษิระเข้าเหมือนเกี่ยวข้าวกะซัง อย่างกรองหุ้งรายยากป่วยหนัก
รายยา ให้คอยตอบเขาสอบวิชาทำยังงั้เท่าไรอย่างคงหุ้งอู้งพุดรายใหญ่ไม่มีมารยาพูดคำ
ชายเป็นราย-----เย้ย ท่านแปลงศรให้เขาดูยังงั้นนี้ซู้หรือทำยังงั้รู้สำเนาใกล้ไปหว่ามแหงวม
เขายังม มันหน้าออนซอนอ่อนเพลียกว่าจะได้เมียมานอน โลมเป็นฉันทะนาจะพาชะลอกอด
คอให้นอน---เลย

170. ครั้งแรกได้ขาดสอบด้วยทรายเจ็ดเล่มเกิดพอแปลงศรก็หมุ่น เนียนเป็นฝุ่นธุลี
ปานนั้นเขายังไม่เชื่อข้าให้ทำตั้งสามสี่ที ถ้าใจไม่เที่ยงเรื่องนิทานอย่าเถียงตันทุล้ง ฉันทามหนุ่ม
ให้บอกนำก่อนอย่าบอกข้าม บอกหนึ่งครั้งที่สามครั้งที่สี่คิดให้แน้อยบอกลง อย่าเมินอย่าหมาง
บอกสองบอกหนึ่งพี่ก็ต้องบอกหนึ่งบอก-----นาน ไม่ชอยอาลัยซุงเกลือกฮงอาลัยซ่า เรื่องสุทนต์
โนราฉันสืบสนกันหลายสิ่ง พี่ลองเล่าให้ชาวสะอาดกำลังญาติเขาชมจริง ๆ ถ้าตั้งใจจะพาเจ้าไป
นั่งชม -----จันทร์

171. ไหนเขาเสี่ยงทายให้จับเจ็ดส้ารับแล้วก็ให้จับ-----นี้นางอีกเจ็ดนี้วครั้งจะ
ถามไปที่ ๆ ก็คือพี่ยังหน้าจิวจางบอกให้ครบเจ็ดหน้าเหมือนแต่มนันนา เจ็ดหนาน เปรียบ
เหมือนผัดกป่าซาก็ใครว่าจะช่วยทุกข์ทำไมสุทนต์ยังจับถูกก็ใครว่าเธอไปช่วยท่าน กล้าไหวช่วย
ถกมีของช่วยยก-----ช่วย-----เกิน หน้าตากี่ซงซิดเกือบเอาชีวิตไปส่งเสียพงเผ่าก็ว่าเขาจะเชื่อ
คิดหน้าสงสาร ทหารเก่าเข้าใจกองซังไม่มองเห็นใจกัน กว่าจะได้กอดกะเมียรักก็ยากใจ-----เกิน

172. ไม่ช่วยทดช่วยลอง เขาว่าพระอินทร์แปลงเป็นแมงวันทองมาช่วยเหลือเกิด ตอน
เข้าไปเจ็ดห้องก็นั่งร้องจนอ่อนเพลียวิตสุทนต์ครั้งสุดท้ายตอนนี้ใครมาช่วยเหลือเรื่องสั่งถึงศาล
อัยการยั้งอ่านสำนวนครั้งนี้จะไปด่วน ๆ กลัวพี่น้องไม่รู้สำเนา-----เนอ คือเรื่องมันไอ้สำนวนถ้า
บอกผิดเรื่องนิทานก็โง่อยู่สำเนา-----นี้ ที่เจ็ดห้องเจ็ดประตูทำไมยังรู้ที่อยู่ห้องก็ใครว่าเขาพาไปเป็น

ห้องแน่นห้องหนาหรือเดือนไม่ตกไม่ร่วงฉันไม่เคยหวงคนตา ฉันจะตมแก่นั่นแดงเอาไหมพอก
คน----ดี

173. นำแดนนำแก้วคือพระอินทร์แปลงชนแมว---มาเดินนำก่อนสุทนกับนางมโนราห์
คราวนี้ต้องปะกันแน่นอน ท่านหวังนำอยู่น่ากินพ่อแรงนินน้ำกา มโนราห์กับพระสุทนเขาจะพัน
กันใหม่มันเวียเกิดเวียนตายมันเป็นยังเมียร่วมกันมาเหมือนลงลาปิดกันมุลถ้าดวงดีมีบุญตนเอง
นำกัน---มี ไม่ตามก้าวตามกาย ถ้ามกลอนไหนก็ตามแก้ ถูกนิทานเที่ยงแท้ไปตามเกี่ยวตาม
เกาะ บอกได้สวดยไม่เคยสวดซึ่งสมกับบวชเรียนนอ ขอโทษเถอะหนุ่มหรือพ่อได้นายเป็นครู
โรงเรียน-----นี้

174. พอสุทนมโนราห์มาพบปะกันมันก็จบนิทานลงพอดี ถ้าผิดตกให้เพิ่มเติมเพราะ
เรื่องเดิมของเขามีแต่ว่าก็ยามพอได้ช้างอาศัยพอด่าน-----มาราคู์ราช้าง เหมือนสีเขาดั่งเอารำ
ขายมาให้ฟังได้อย่างใหม่ เดี่ยวญาติทุกคนจะบ่นราคาญว่าย่อข้อความแต่อย่าด่วนมารำชมรำ---
---ซี่ บางคนก็รู้บางคนไม่รู้ฉันเลยระบุนามอดีตกาลนิทานเก่าไม่มาละมอลด จะฟื้นฟูมาดูคือ
กลักรุ่นหลังจะลืมหมด บางคนสีกมารธรรมะธรรมโม ยังยอมลืม-----มี

เพลงโคราชสมัยเก่า

175. พระเทศน์แหล่ เป็นลานจะสมมติตัวฉัน-----เป็นลูกอยู่กะพ่อกะแม่ได้รับแต่
ความสุข ไม่เคยผิดสังเกตไปเป็นเหตุเป็นสาข โบราณว่าหวานเป็นลมบอกว่าขมเป็นยาพ่อแม่
สอนมาจนเป็นเยี่ยงเป็นอย่าง ฉันไม่ทำความหยิ่งให้เขามาเป็นย่าเป็น-----ยี้ นับแต่ใหญ่แต่โต
คนเคยเนื้อเคยตัวไม่เคยสร้างความชั่วเพราะเคยถูกเคยต้อง ทั้งเหล้ายาไม่เคยเมากะแสบสาวยไม่
เคยมอง ฉันอยู่กะพ่อกะแม่มาชู้ไม่เคย---มี

176. พ่อแม่ห้ามเราว่าอย่าไปเที่ยวหลายค่าแล้วก็ไป -----เที่ยวเลย พ่อตะวันคำลง
โฉมยงค์พี่เอ๋ยพี่ก็เดินตะเหลียมและเนอเที่ยวเล่นเป็นใช้ดังหลงยาได้ปลาลงยาสุริยันตะวันคำ
อัสดงลงเย็น พี่เดินปวงมองหญิงเสียจนหลงทุ่มหลง---ยาม ถึงมารดาจะดำตีกีย่อนเรือนชายคำ
แล้วพี่ก็ไป ๑ เดินฉากเรือนชู้ หูหนึ่งก็ฟังกระเดื่องแล้วชำเลื่องตา ดู จะถือกระดังลงมาดินใหม่
นอแม่ตา-----ดำ

177. วันนี้มาประสบพบน้องก็เป็นด้วยบุญ-----วาสนาน้องจะปลงจิตคิดเมตตาใหม่นอ
แม่งามปลอดแม่ยอดเสน่ห์เหมือนเรือไปถ่ายทำดูตำราทายทัก แม่นารียอดรักอย่ากรองพระทัย
ถ่ายเทลาวเซไทยท่วง เหมือนยังตกเบ็ดถ่วงถ่าย-----ทุ่นวันนี้เป็นด้วยลาภอัธะภาพหลายล้าน

ไม่เคยรักใคร่สักคนฉันเที่ยวเล่นมาหลายแล้ง ฉันแทบไม่มีกำลังพาเมื่อตอนเข้าปลากำลังแพง
เป็นด้ายบุพเพยังเรพบแม่นมกำลัง-----พูน

178. ผิดแต่เกิดได้ใหญ่มาฉันไม่เคยอยากได้ลูก-----อยากได้เมียจะบอกน้องสาวให้รู้
เสียพี่มาแหล่งอาลัยอยากได้หม่อม จะมาหาแม่เนื้ออ่อนฉันก็อันสะพานองค์ ฉันกลัวหล่อนไม่ตก
ลงจึงพูดอ่านเป็นฐานอ้อม แต่มีน้ำอ้อยเขายังให้ทานเขี้ยวทาน-----อม อย่าได้เพื่อมาร้าว
พักมาร่วมมรรค ร่วมผล ผลัดเกิดปฏิสนธิ มาร่วมแม่ร่วมพ่อ รักแน่นใครงเข้ามาครั้นมันอีตคน
ตะกร้อให้ขอเป็นฐู ดูสักคราเถอะสาวตา-----คม

179. ฉันไม่เคยมีเมิน มีเนย สบกะฉันก็เคยมีฐู-----บิดามารดาท่านก็พาอยู่ไม่มีแซมมี
เชื่อมจนมีเรือนมีชาน----ถึงมีเรือนมีชานได้ไม่จุใจเขี้ยว ยิ่งหวังหวังเหนียวเขามาในใจฉัน-----
เขาทอหูกนานเข้าใจเช่น มันไม่ใช่ใจเถรวใจ----ชี -8- นึกเห็นแต่หน้าและคำพูด เห็นรู้วายศรัทธา
พี่ ยิ่งปิตินดี เหมือนคำพระสถาพร พระมารดาคำดีก็ยอมหนีเรือนนอน ฉันว่าแม่คู่สนทนาจะ
อยู่เรือน-----นี่

180. แต่ความอาลัยได้เวลาพี่ก็เดินเที่ยว-----เดินเล่นหัวไมจระลึกแล้วก็นึกเห็นก็เลย
เดินเหลียวละเนอเดินแล ยอดอาลัยได้เวลาแล้วก็มาบ้านหม่อม คำเย็นเป็นไม่ยอมอยู่บ้าน
พ่อบ้านแม่ บ้านช่องเคยอยู่จะกลายเป็นบ้านหมู บ้าน-----หมา -8- คำพ่อบอกแม่สอนมันให้
หลงลืมสา มาหวังใจแต่ไปหน้าเห็นรู้จักลืมเสีย-----พาใจเบื่อใจเห่หมื่น ความเห็นน้ำใจเมียเดือน
มืดเดือนดำก็จำใจ-----มา

181. หัวใจร้อนนอนประรมเมื่อตอนประถม-----มะยาม ฉันไม่ได้ดอกแม่ตาตำ จึงได้ตะ
เสียมเข้ามาเยี่ยมมาเยื่อน -----หัวใจพี่ร้อนรุ่ม บันอ่านเรื่องเนมิราช ความหวังนุชสุดสวาทจน
เดินหนีหนีเรือน อยู่เหมือนยังร่ำร้าง เขาเคยรื้อ-----หนีเรียว -8- เป็นเหนียวบ้านหนึ่งพี่จะทวง
บ้านนี้ พ่อคำเย็นแล้วเป็นหนีไปถิ่นฐานบ้านบาง ตะวันดับลับตกดิน เดินลืมถิ่นลืม-----นาง แต่
ย่อนหวาดวงหทัยชายไม่ลืม.....เที่ยว

182. บิดามารดาว่าเป็นไม่ฟัง แสนระทมอยากเชยชมนางฉันยืนนึกท้อแท้คิดถึง
แม่อรทัย เป็นไขป่านี้วงคิดแม่ดวงจำปีพอได้เมียได้มีมิดคำก็จำไป ในหัวใจจำปลิ้ม ที่เป็น
ไม่หลงลืมความจำ.....เป็น...87.... ที่คิดถึงน้องเอาจ้ง ๆ เป่าปี่ดังมาแจ้ว ๆ ชู้ฉันจำฉัน
มาแล้วเป่าว่าแจ่นแจ่นแจ่น น้ำลายย่อยเป็นยาง ๆ เป่าปี่ดังมาแย่น ๆ จะลาตำข้าวให้เราไหมเยอ
แม่เนื้อเย็น เย็น

183. พี่คิดเท่าแต่นางดวง จนนีไม่หว่า.....ทางไต พี่นี้เจตจงเกรงใจอยู่แต่กะนาง
ละเนอทางเดียว.....น้ำตาไหล หลังเป่าปี่ ตามาลอย ๆ เป่าแรงเป่าค่อยเดินแล ๆ เหลียว ๆ
เดินเที่ยวมาล้า ๆ จันเดินด้ายละลา.....เลา ๆ...8...เปิดนี้วออกก็ทูนนี้วเข้าดั่งว่าแม่เฒ่าเอย
ลูกเขยมาแล้วสายทองน้องแก้วไม่มาจุตมาลาก หัวอกหนุ่มมันเย็นนางทั้งน้ำค้างก็เย็นหนัก เข้า
เรือนนอนหรือยังนอแม่เหื้อ เย็น ๆ นอ

184. แด่พอได้เนี้ยะได้นี้ แล้วพี่ก็เข้า.....ทางไซ ความที่นางหลาไหล ถึงจะเปียก
จะเปื่อนนี้เป็นไม่ลิมทางเป็น พี่ทยอนทยอย ๆ เป่าว่าเคยยุ่ม ๆ ดีเคยยุ่ม ๆ ที่เคยยุ่ม ๆ
แดดเวยยุ่ม ตะวันส่อคลอดนุ่นน้ำค้างสาเย็นเป่าเล่นนายาว ๆ เลยพี่เดินก้าว ๆ ย่าง.....
ย่า....8.... สมกะนี้เลายามพี่ก็เป่ามาหยุก หยุ่ม ยุ่มยุ่ม ว่าที่เคยยุ่มเตย ยุ่ม ๆ ดึกประมาณสาม
ทุ่มเป่าทะยอยมาแห่ ๆ เสียงมีก็มาหยอย ๆ น้ำค้างก็ย้อยลงแห่ ๆ จันมาดำนานเลยจันมายืน
น้ำลายยาง ยาง

185. สมกะปีเล่าน้อยมีพี่แย่น.....มานาน ๆ ค่อยเดินไหลและเนอไกลบ้านคิด
แม่ทองคำเปลว คิดแม่จ้วนวย ๆ เป่าว่าสาวเอยมารับพี่แด เป่าที่เอยแย่นแย ให้มารับพี่ด้วย.....
เมื่อเวลากินให้น้องจิตสงสารพี่.....เดา....8....เป่าว่าเคยแย่นเคยไม่มีใครมารับกูเลยเลยยืมแคน
แย่นโด้ง พี่เป่าปี่มาลอย ๆ แล้วก็ทะยอยปลายลง.....พี่เป่าหล้าเอยจนน้ำบายไหลปลาย.....เลา

186. ดิดเทียะนาลอย ๆ เป่าทะยอยเดิน.....เดินเล่น.....อีกทั้งเมียน้ำค้างก็ย่อน ๆ
เย็น ๆ ที่เพสันเดินลิมและเอนเดินหลงเป่ามาตามทางโค้ง เดินเที่ยวเดินเล่น เสียกระเดื่อง
ลอย ๆ พี่ก็เลยเดินแลเดิน.....ล้ง....8.... ฟังเสียงเทียะเลยสมเพชพี่ยืนน้ำเนตรโห่งตา คิดปากไว
ชายก็มาเป่าว่าเดียวโห่งโห่ง.....เป่าไ่วว่าชายสวอยแล้วก็ค่อยว่าโห่งทนีโห่ง โห่งทนีโห่งทนี
โห่งเข้าเรือนนอนไปก่อนหนุ่มแล้ว.....นาง

187. แสงเดือนก็มีดติบพี่เดินหน้าหลาตา.....เดินไหลแล้วก็ถ่ายหลาเสียเหียะก็ดำ่ว่า
เดียวโห่งโห่ง.....เป่าหนาจอกลอยน้ำมาว่าจุ่มจุ่มจุ่ม จุ่มจุ่มถ้ามันได้จุ่มจ่อม แล้วไม่จงจำจ
จำทั้งน้ำค้างก็เย็นจริง ๆ เลยพี่ยืนไอ ๆ จาม ๆ ...8.....สมกะเพียะนิต ๆ พี่เดินดีตามว่า
โห่งโห่งโห่ง ดั่งว่าเดียวโห่งโห่ง ว่าอีกคั้งไปส่ ตัดผมใหม่ทาน้ำมันตะขี้มาลิมพี่นี่นาง.....พี่
เดินดิดมาโด้ง ๆ เสียงเพียะก็ลาดัง ๆ เลยหยุดนั่งฟังกระเดื่อง.....แม่ตาต้า.....ต้า

188. ละเพียะละพี่ แล้วพี่ก็นั่งฟังเสียง.....กระเดื่องคนเฒ่าดั่งว่าดึกเอาแท้ ๆ ไม่
เคยเห็นใครเลยจะมาทาน ๆ ดำน ๆ....8.... เสียงกระเดื่องแม่ใหม่ดั่งว่าใส่ตะกรับ ไม่มีชู้คู่
อยู่จุบสงสารครกแม่ตาคม ถ้าเงาะจะตำเหนี่ยวเมื่อยล้า เสียงตำชำนาน ๆ โครมพี่เลยหยุดฟัง

แล้วนั่งคอย นอนอยู่นาน ครั้น

189. เสียงกระต๋องคนเฒ่าตำเข้าอยู่.....กระต๋อง.....เสียงกระต๋องแม่ลูกอ่อนเชิง
ตำกระแทกอีกนี่กระต๋อง รถหลวงจุ้เขาประแอ็ด เจ้าเสียงเคื่องสาว ๆ ดังว่าจึกแอ็ดจึก ฟีกลัว
น้องไม่ตำจริง พี่ยืนเลยแอ็ดจิดแอ็ด เงิน ...8...พี่ยืนมะแปะทางยืนฟังเป็นทอด ๆ ตัวไม่มี
คู่กอด ตำว่าเอาแท้ ๆ ไม่ตำอุดตำหนุ รู้ว่าแม่คุณน้องตำแน่ จึงคุมหัวลอดรั้วค่อย ๆ ตำ.....เนิน

190. ไม่ไปเห็นไปห่างฟีกลัวมานาง.....ไปเท่า.....นอเห็นแม่ตาคุมลงตำข้าว พี่จึงได้
คลุมหัวลอดรั้วเข้าไปหา.....พี่จึงถามเค้ามูลเคยแม่นเคยหมั่น แต่ทุกเมื่อเชียววันตัวฉันไม่เคย
มา.....อยู่เหมือนสร้างนามาเคย.....มุ...8...ไหนเล่าฐูของแม่คุณมาช่วยตำนั้นก็ทุกเมื่อเชียววัน
ใครมาช่วยตำนาง....ไม่มีคนช่วยตำช่วยตำ บังนี้แม่เต้านมตั้ง.....ฉันขอแอบตำดาสักดินเดอ
แม่เต้านม.....ตุ้ม

191. อย่าคิดปดฉันเลยว่าไม่เคยมีฐู.....น้องยอฉันฉันก็รู้ว่าฉันเป็นหนุ่มหมดเซว
ไม่มีเซิง.....บอกชายไปตามสัตย์เถอะแม่แสงเดือนซ้ำ หนักขุนทองร้องยามเมื่อดาวเคลื่อนเดือน
เสิง พี่อยากทราบความดีแต่กันสีเดือน สว...8... พี่อุตส่าห์เดินเที่ยวมาช่นัยลายทาง
อยากรู้ความจริงจึงจะอำไไว้จะไรเธอ.....ให้บอกกะหนุ่มตามกำหนด น้องอย่าปดอย่าอำเนอ
สบที่หนุ่มวาสนาจะพาอำ.....นวย

192. ขอให้สมดังเวรปากเจ้าถ้าแม่นฐูสาว.....ไม่มีจริง ฉันขอเผยแพร่ฮอนวอน
กะหญิงเสียให้มีแจบมีจบ หวังพี่พักเป็นหลักพิงกับแม่สร้อยสังวาลย์ที่ ฉันอาลัยไยดีมาตั้งแต่
วันแต่ในตัวของพี่ไม่มีวันเปิดวัน.....เผยแพร่ ...8... เห็นราศรีน้องสดน้องยศน้องศักดิ์ ฉันยอมตัว
เป็นธาดุรักจะรับรองไหมน้องสาว เห็นน้องพี่ผู้อภัพให้น้องรับรองเอา แม่ปากหวานปาน
น้ำอ้อย เมืองนางรอง.....เอย

193. แด้มผักกาดน้อยถ้าหนานรู้ตัวไใหมว่าแน.....ปรารถนาพี่อยากได้แนวแม่แก้วดา
มานอนนำตามสนอง.....แม่พุ่มพวงดวงเนตรไม่สมเพศกะหนุ่ม พี่อยากจะช่อนนอนตุ้ม
เกือหนุนกันกะน้องจะบอกเล่าแม่หนานวล เหมือนยังกะพระ....กะเนร ...8..... ก็นอยากปลูก
เรือนรักพักเรือนไไว้เป็นเพื่อนสมรส ถ้าดวงจิตไม่คิดคดคงสมเรือนสมวัง.....ความรักสาวไม่รู้สุด
อยากนำใจหยุดใจยัง อยากร่วมเผ่าพงษ์วงศ์ประยูร แม่น้ำใจ.....เย็น

194. ตำขัดตำช่องพี่ยังมาช่วยน้อง....ตำเข้า.....พูดตามมูลและเนอตามเค้า พี่ไม่เคย
ตามคาและเนอตามข้าง.....มันแนวข้าวอะไรสาวล้วยแต่เม็ดสั้น ๆ ตำซ้อมเป็นข้าวสารล้วยแต่
เม็ดสั้น ๆ สัก ๆ เป็นหน้าอยากได้เอาสาฉันไม่พูดเลยเสียดา ส่อ ๆ...8.... มันแนวข้าว

อะไรสา หน้าอยากได้ไปประเอาไปดำหุงต้ม คงจะประเสริฐ.....หรือเป็นแนวข้าวของนางเรีอรั้ง
มาแต่กำเนิด.....ไม่จะได้ไว้แนวสักสองกำ.....นอ

195. ฉันอยากได้จ้งนอเอาจ้งหำคือจ้งแจน.....พี ๆ หน้าอยากได้ไว้ดำนาฟี่ดูสักทำ
เป็นแถว ๆ อยากได้แนวข้าวองตามผลัดตามนัด อยากได้ข้าวนางสะอตา น้องสักกำไปทำ
แนว ถ้าน้องคิดกรุณา แล้วก็อย่าทำหลีก.....ทำหนี....8...ไม่มีปีบมาคั้น ให้สงสารจ้งมาขอให้
เห็นใจเป็นไรหนอ จ้งมาจ้งมาคา....เหมือนจ้งนทร์เต่งงามดวง ดูเม็ดตรงกึ่งงามตา เอาไปดำที่
ลุ่มทุ่งนาตอนคือจะงาม.....ดี ...8....

196. น้องจะให้ไม่หรือไม่ให้เสียแรงชาย.....หมายหวังจ้งนอได้แนวมาแต่นาน ตัว
จ้งยังมาทวงจ้งไม่พูดหมายหารและเนอหมายัก กระเบื่องร้อนหนาร้าวอยากได้ข้าวนาเรีดู
มัดดีรวงดีเป็นน่าชอบนารัก.....ใครเห็นเม็ดรวงนั้นหรือก็นารวบ.....นารวม 8.... ฟี่เปล่า
ยังไม่ปดพูดไม่ปลุกไม่ปล้ำหรือก็นารวบ.....นารวม 8....ฟี่เปล่ายังไม่ปลุกพูดไม่ปลุกไม่ปล้ำ
ถ้ามแนได้ปักดำทำลงคงไม่เปลือง.....ถึงน้องจะเกี่ยวฟางขายกอกก็ใหญ่ฟางเชื่อง.....ให้ไม่ให้
จ้งไขน้ำคำจ้งรอฟ้ง.....ความ

197. สุดเท่านี้และน้องพูดถึงเรื่องแนวข้าวนี้....ถ้าแม่น้องตกลงปลงใจจะให้ฟี่อย่าให้
เข้าและเนอเข้านัด.....ยามน้ำใหม่ไหลเอิบ ซึมเชิบสะอุน ยามปักดำงามยุตอถุนสุดแต่ข้าวนาง
สะอตา.....ถ้าจะให้แล้วเนืออุนน้องอย่าพูดซาอวด.....ซาอ้าง ...8... ฟี่เคยถือมาทลายไม่เกิด
แนวนี้เลยการปักดำทำจนเคย ไม่เลิศแนวนี้แล้ว.....ฟี่ตั้งนี้กอยอยากได้นานเสียแรงจ้งนออยากได้
แนว.....ทั้งคำห่อรอคอยนาทำนผู้ใด.....นาง

198. เสียแรงจ้งมาอนหรือจะไม่.....มีหวัง.....จ้งตั้งนี้กอยอยากได้แนวข้าวนาง จะไม่
สงสารจ้งนอบ้างนี้วา.....จ้งนอ น้องเนิ่นนาน ให้สงสาฟี่นุ่ม ถ้าปนโชกตกชุ่ม คงสมพุนที่
นา.....ให้สงสารจ้งนเถอะนาง จ้งมาจ้งที่นอน.....ที่นัง 8.... ดำซ่อมเป็นข้าวสารล้วนแต่
เม็ดสัง ๆ ญาติฟี่น้องมานั่งพ่นอยรากได้เอาแซวน้องอย่าห่อไว้นาน ให้แจกจ้งไปไว้แนว ปะแม
ไ้อ์เถย ทำไมใจเหนียวกะจ้งนเหลือวาย.....นาง

199. ให้จ้งไว้แนวหรือน้องกลัว.....เสียหน้า.....ให้คนยังฟี่สักฟี่เถอะนา หรือแม่
ทูนหัวหรือน้องกลัวเสียนาม ต่างสงสารกะจ้งนอเป็นไรแม่ก้องทางขา จะทั้งคาที่ออคอยนา
ไครนอแม่คุณก้องทองคำ.....ตั้งมาเอ๋ยปากขอจนลมเข้าท้อง.....ขึ้น ...8... หรือจะไม่หันตา
แล เสียแรงฟี่แบมือปลอมเสียแรงชายหมายชอบ อยให้จ้งนอแบมือเปล่า หรือเป็นนาโคกหน้าไม้
ขังกลัววางแนวข้า.....หรือเจ้าประคุณกลัวขาดเชินไม่ได้แนว.....คิน

200. แม่คุณจะไปไต้หวันลานาใคร..... แม่ถามพัคตร์ปาหวานให้ส่งสารก็ชายเป็น ไทรแม่ใบหน้าขาว.....ถึงว่าเปรียบว่าเทียบแนวผู้แนวคน ฉันรักนางยังก็งวนพอขอแนวน้ำแนว ข้าว.....แนวหมื่นแนวขุน จะได้เป็นแนวคั่น.....แนวเคย...8....แนวขอแนวเขาฉันตั้งมาขอแนว คุณ คงรู้เรื่องไม่เคื่องขุน เรื่องแนวน้ำแนวข้าว เสียแรงที่มาอ่อนขอทานอาย หรือไม่ให้ทาน เอา.....อีหญากรปกอ้อมเหมืองสะพาน.....เอย

201. ครั้นจะพูดเรื่องแนวข้าวมันก็จะยาวไปนาน ถ้ารักชอบกันแล้ว อย่ามัวไปเฉย และเนอ ไปนึ่ง.....ถ้าตกลงปลงจัดให้บอกเป็นความแจ้ง ให้คิ้ววงจงแสดงเผยวาจาความจริง ฉันหวังหาความจบ ฉันหวังหาความพบ.....ความเมอ ...8... ฉันหลงบีบหลงคั่น อย่าให้ฉัน หลงคิด ถ้าจงรักอยากฝากจิตให้ตกลงปากลงคำ.....จะได้ทำการมงคบริบหน้ามนไปนอนนำให้ นุบน้องกรอมมะโนให้แน่นนอน.....เนอ

203. ไม่ดูไม่ดั้นพูดก็ฉันก็ไม่ต่ำ ทองคำพี่เอ๋ยให้น้องเผยวาจา น้องจะรับได้หรือ ไม่ได้...นางอย่ามัวยืนกรองเลยแม่สองพวยาว ฉันจะได้ไปบอกเล่ากะยาปู่ผู้ใหญ่...ไปบอกตาม ผู้จะได้เป็นผู้ย่าง....ผู้เยื่อง ...8.....ฉันหาคนมาของน้องจะจริงหรือไม่จริงดวงซังใจเป็นไรหญิง จะแน่นนอนให้ไหมจำ.....ถ้าจริงยงว่าแล้วหน้ามนแนจะให้คนใหญ่มา.....จะรับมือฉันหรือไม่ แม่พวงลำไย.....เมื่อง

204. ถ้าตกลงอย่างว่าพี่จะของลานั้นไปถึงว่าลาไปได้ก็ไม่หลงลืมน้องเป็น.....น้อง รับคำสัญญา ตั้งสัจจะเนอใจหญิง.....อย่าหน้ากระใจลึงเนอแม่ น้ำใจเย็น.....สักหนอยจะคิด มารยาทำเป็นใจหยิ่งใจ.....เหยอ 8...จะบอกเค้ามุลบอกขุนบอกหมื่น วันพรุ่งนี้ที่จะคั้นไป บอกพ่อบอกแม่ หรือกินแหงคำไหนฉันบอกไว้ทุกคำแน ให้ส่งสารกะฉันบ้างเนอ แม่ก้อน ทองคำ.....เนอ

205. ถ้าตกลงกะฉันยงว่าขอลานั้นไป ถึงว่าพี่ไปได้ก็ไม่หลงลืมน้องเป็น.....อย่าลืม คำสัญญาพูดจาในใจหญิง พูดกะฉันให้มันจริง เนอแม่ น้ำใจเย็น.....ฉันเองก็ไม่รตใจยุติ... เยอ ..8...ไม่เค้าบอกมุลบอกขุนบอกหมื่น.....เจ้าประคุณฉันคั้นจะไปบอกพ่อบอกแม่.....ที่มุ นนาทหน้าน้อยที่มีปูหอยทำรังแน.....อย่าให้ไอ้ช่อนน้อยมันล่อยไปนอนบ่อนรัง.....เอน

เรื่องบอกพ่อมาขอเมีย

206. ฉันเห็นหน้าพ่อด้วยลูกขอสวัสดิ์.....พ่อดา.....คือฉันไปชอบลูกสาวแม่เฒ่าที่ม้า
พูดเร็วพ่อด่วนไม่พอด้านพ่อเจือ.....พูดไม่สิ้นไม่ยอมฉันชอบลูกสาวเขาไม่หยอดลูกชายข้าชอก
เห็นจะอยู่ไปไม่เยื่อ พูดหยาบไม่หยาบฉันก็พูดไม่ยับ.....ไม่เย็น ...8... พ่ออย่าให้หน้าฉันดำ
ให้พ่อไปตามให้ฉันดา สบที่มีบุญวาสนาพออารมณ์ฉันดี....ไปตามกะพอกะแม่เขาให้มันแน่นอน
ที่พ่อได้อีแนวดอกหวามาไว้นอน.....เทิน

207. คือฉันไปชอบลูกสาวเฒ่าที่โมมุนมัง.....เขามากไหวพ่อเอาลูกไปปลูกฝากสบที่
จะเจ้าเค้าเข้ามาล ให้พ่อไปไถไปถาม พ่อเป็นท่าสบที่มีบุญวาสนา จะได้เงินทองเป็นทุน.....
ไม่เป็นติเป็นถิ่น พ่อจงพูดเป็นสั้น.....เป็นธรรม ...8.. สบที่มีบุญเหล่าปลูกได้เป็นลูกสะใภ้
ถ้าบุญส่งคงไม่ตาย จะพาเมียไปอยู่กะพ่อ.....จะอยู่สนองตามกำหนดถ้าก็หมดบุญก่อนจะแกง
เต่าไม่มีตีนทำบุญ.....ตาม

208. พ่ออย่ากลัวเลยความจนมันปน.....ความว้าย.....ให้พ่อสงสารกะฉันบ้างเป็นไร
ไอ้เรื่องมีเรื่องจนมันเป็นของธรรมดา.....อยู่เหมือนเขาเก็บกุ่มดงพ่อเอามา.....ดอง ...8....เรา
เป็นมนุษย์มีกรรมแน่สวยด้วยแต่กรรมนาน ไม่มีใครใส่ถุงป่านตะพายเงินมาแต่กำเนิดให้
พ่อสันนิษฐานให้มันแท้ ช่งหีแม่มันเถิด.....เรามีเงินเราจะไปทุกซอกไรมัน....ทอง

เรื่องพระรสเมรี

209. บุตรทศทิศ.....เดี๋ยวนี้เขาเรียกว่าพระรถจะลองปดตุล็กนิดมีมารดาชื่อสิบสอง
ให้เจ้าของศรัทธาทราล.....คนอื่นคงหันดาอ้วยและนมแม่หน่วยดาเอียงอยู่ในอุโมงนอกเมือง
เพราะมารดาขายดาอับ.....ไม่มีใครสงสารอีกพอจะหันดาอ่อน.....ดาโอน.....คนอื่นเขาหน้าดา
บานเลยไม่หันดาเอียงอยู่ในอุโมงนอกเมืองพระมารดาก็ตาบอด อยู่ในอุโมงนอกเมืองไม่กล่าว
เรื่อง หาความจอด พ่อเป็นเจ้าเมืองรุ่งเรืองจริง ๆ ไม่มีความ.....จน.....

210. ฉันหาเลี้ยงแม่ทั้งสิบสองคนมาแต่ว่าแม่นั้นเสียดา.....ทุกคนหมด.....เลยพาเตีอด
พาร้อนได้กินแต่ย่อนองค์พระรถพ่อหลงกลนางมลทาเลยกลัวมารดาทุกขคนม้วย....หนักก็เอา
เลากี่สู่ถ้าบุญไม่ชูปากก็ข้าสาว ๆ ที่มาก็ดำประนามวันนี้ฉันมันก็ชวย...แสนสงสารแต่แม่สิบสอง
ในจิตทรงฉันก็โสก.....ก็ซึม...ชนไม่พนั้นได้เข้าได้น้ำเถอะฉันก็นำไปเลี้ยงแม่จะฟังพระพ่อท่าน
ก็ไม่แลกำลังหลงมนต์แม่เลี้ยงไห จะนั่งก็ค่อนจะนอนก็คิดเดี๋ยวนี้ท่านผิดกว่าเดิม

211. คราวนี้จะกล่าวถึงอินางมลทาเป็นตัวมารยา.....อยู่ในมณฑลตอนนี้
ทศทะสิตกำลังแต่คิดหลงกลว่าล้มป่วยด้วยแลห์ปดทำให้พระรตมีมลทิล.....มันรู้จักหลักเหลี่ยม
ว่ากกละห์ปลายแลห์อีกาก็มันมีเสน่ห์ผั่งไว้กะปลายลั้น.....ฟันไม้สั่นจับปลายลากแลดูก็ปลาย
หัก.....ปลายลั้น.....ว่าห้วมะม่วงรู้หาว่าหิวมะนาวรู้ให้ว่าครรภ์ของนางกำลังโตโอยพ้อ
ของกูไม่รู้เหตุถ้าไม่ได้กินต้องลั้นประสังข์มันกล่าวแต่ทางรายเท็จ สงสารพระพ่อดก
ล้อมลทาจะแก้อย่างไร.....ทัน.....

212. พ่อกำลังหลงมนต์เสน่ห์เมียใหม่ท่านก็หลงอาลัย.....เมียมาก.....เลยเรียก
บอกทศทะเสนว่าพ่เห็นแต่ลูกรัก พุทธะรานสันระรัวคือนีกกลัวเมียม้วย.....ย่อนล่ห้กล
นางมลทาพระบิดาก็เห็นดี แต่ว่าจางนางกาที่ทศทะเสนไม่เห็นด้วย.....ว่าเลห์กลของคนป่วย
.....นี่ลูกไม่เห็นดา.....สงสารพรพ่ทั้งไซ้ทั้งผอมเห็นเมียดรอมนะโนมะม่วงรู้หาว่ามะนาว
รู้ให้ที่เมียน้อยมันหิวมานานเลยให้พระรสบทอร จากนครไปเอามัน ใครรู้บ้างไหมเมืองไหนมัน
มีฉันจะไปเอา.....มา.....

213. ของสองอย่างที่นางอยากเข่าว่ามันอยู่ในชุกาก.....เมืองทานตะวัน.....แต่หน
ทางที่จะเดินมันแสนธุระกันดารจะทำยังไ้จะไปถูกกันนอแม่ลูกตาแวว.....พระมารดาสิบสองคน
คงจะบ่นอยู่ทางหลัง แแนวลูกชายไปไม่สั่งคงจะเหลียวทางแลว.....เคยถึงบุญคุณลูกคงจะมี
แต่ทางลับ.....ทางลี้.....สมพอดินนั้นที่ฉันนอนมันกับบ่หอนจะหลับเลยจนฟ้าสว่างสว่ย
เวลาล่วงไม่หลับไหล พอดตื่นขึ้นมาไปหาแม่ไม่รู้จะแก้ประการใด เลยปิดความลับกับมารดาเล่า
แต่การ.....ดี.....

214. หลับลงตื่นหลังยั้งฝันพิลึกฉันเองจะรู้สึก...ตัวหนี.....ทางไปเมืองทานตะวัน
จะต้องผ่านกู่ฤๅษี พຼ່ງนี้พระอินทร์ปิ่นฟ้าจะส่งม้าให้ตัวหนึ่ง.....เป็นพาชีที่มีฤทธิ์กายศิทธิ์ที่ท่าน
จะทานเหาะไปเวียงทานตะวันบ่ายสามโมงคงจะถึง.....ไปทางอัดเบทิศนั้นและมัน
ยังจะเก็ก.....จะเกย.....เมื่อเห็นกู่ของพระฤๅษี แล้วขอให้หรีลงอาศัย นอนศาลาผู้ม้าไว้ติดกะ
เสาริม ๆ อาศรม พอม้าเตือนให้เข้าตื่นแล้วเหาะขึ้นไปผ่านลม ทั้งเหตุทั้งภัยอันไหนไม่ลอย
มาแผ้วพาล.....เลย.....

215. พระรตผลัดพ้อว่าให้รอสักคืนหนึ่งก่อนพอได้ดูเข้า.....ดูน้ำสงสารแม่ที่ตามีด
คงบ่นผิอำจักมีใครกะไหนดอกมาดูนอกดูใน.....พอฤกษ์งามยามดีวันพຼ່ງนี้ลูกจะเดินข้ามโคก
ระหกระเหินไซ้คตี่คงจะได้.....เทวดามาบ้นดาลชื่อเสียงคงจะดัง.....จะโด่ง.....พอหลับไปก็ได้
กิจนอนนิมิตรจนได้การฝันเห็นเวียงทานตะวันเลยดีใจปานได้แก้ว ฝันเห็นแก้วดาแม่ว่าสุก

แท้ ๆ คือดาเมวรู้สึกตื่นแรกฉันประหลาดกมลเลยลืมตา.....โม่ง

216. พระรถเลยมองสังแม่ก่อนจะออกจากเมือง.....ไปจับม้า.....ชลนัยก็ไหล
อาบตอนก้มกราบพระมารดา หายใจขึ้นตื่นตื่นต้องจับหมั่นจับแม่.....เรื่องของพ่อไม่มี
เผยไม่กลับเลยจะมีภัยอีตัวการมารร้ายมันพูดดีมีแผน.....นับแต่มันมามีแฟน.....มีผัว.....จู่ม้า
มาผูกไว้ริมพระพักตร์พูดมีมรรคมีผลเลยอำลาบิดาदनอย่าให้ลูกนี้ไปมีภัย ห่วงแม่ก็ห่วง
ถ้าดวงไม่ดีก็คงจะมีแต่การตาย เลยก้มกราบพ่อเพื่อขอกระตุคไปป้องกัน.....ตัว.....

217. พระรถมองห่วงแม่และเป็นข้อแม่.....ข้อหมั่น.....ออกจากประตูเมืองมาเห็น
นางมณฑาทือสารว่าหยุดสักก่อนเป็นไรลูกแม่จะเอาสารผูกคอม้า.....ของในเวียงทานตะวัน
เขาเล่ากันว่าเอายาก ส่งสารให้อ่านสักพักก่อนค่อยเข้าไปเฝ้า.....เองเป็นคนต่างย่านกลัวเขา
สืบเอาต้น.....เอายน.....อินางมณฑาทือสารนี้มันไม่ยากหาหรือดอกในคำสานส์มันอ่านออก
จักเหตุอันใดจักร้ายหรือดี สาว ๆ ที่มาเมตตาใหม่ พ่อใหญ่แม่ใหญ่ก็ตามมี ฉันจอกฝากแม่ที่ดา
มิดไว้ดา.....มน.....

218. กระโดดขึ้นหลังม้าแล้วไม่ต้องดูหมอ เลยวิ่งวนบอกให้พ่อ.....เลี้ยงดูแม่.....
ลูกขอฝากเถอะความหลังเพราะหมดหนทางเอาแท้ ๆ แต่ก่อนมีองค์พระรถเคยดูมดแมง
.....ทั้งเข้าน้ำเข้าปลาให้พ่อหาดูเลี้ยง ให้เดินกรงไปส่งเสียบึงดูเข้าดูแลง.....เพราะถูกข่มมันเบิก
ล่ง เพราะถูกข่มดูจาก.....ดูลา.....สั่งพ่อเองใจก็อันคราวนี้แม่ฉันใจก็อดบุญจงปรนทุก
จงโปรดหันหน้าอวยน้ำตากก็ออก ถ้าลูกบังอาจขัดมันได้แล้วไม่ไปมันดอกทั้งน้ำทั้งใครเหล่า
จะดูเลี้ยงพระมาร.....ดา.....

219. พระรถออกจากเมืองดูเวลาสักหนึ่งโมงในใจจิตก็คิดพะวง.....คะนึ่งแม่.....ทินกร
ก็อ่อนแสงม้าจำแลงก็ร้องแหวจะนำพระรถบทจรไปถึงบ่อนคะนึ่งหมาย.....เลยเหาะทยาน
ย่านลมขึ้นพะโยมพานลับฟ้าอาชาจะพาไปปราบพระยามารพานลาน.....ทางก็ไกลพานล่ง
ไม่มีใครมาพานล่ง.....พานล่อ... คิดเห็นความฝันคืนวันที่แล้วคงแม่สาแหล่ฟ้าอาชาคุยกะม้า
ปรึกษากะม้า พฤษชาติเปิดอำซ่อง แลเห็นธงเหลืองไกลลิบ ๆ อยู่สุดกะพริบสายตาน้อง
จะเป็นกู่ฤาษีหรือที่สำนักพระเจ้าดา.....นอ.....

220. พระรถพูดกะอาชาด้วยคำเชยชวนแล้วค่อยเหาะลอยพล.....เข้าไปหา.....
สมมติเวลาไม่นานนั่งบรรลู่ถึงบันลือศาลาเหมือนเทพเจ้าดลจิตทรงนิมิตทางไปให้.....เลยลง
ศาลาหน้าอาศรมเหนือก็ไทรมระอาทรวงเลยเข้าไปแผ่แรงง่วงทอดพระเศียรนอนอาศัย.....ผูก
ม้าไว้ริม ๆ อาศรมกระแสไฟใช้โรม.....ระอาสือ.....แม่หนูนี้ให้แนไหนด จะเป็นหลวงพ่หรือ

เจ้าดาเลยนอนหลับอยู่บนศาลาม้านั้นเหล้าคอยเจ้าเดือนสงสารแม่ตน ไ ม่มีดาเงาคงคล้าอยู่
ใต้เรือน หรือว่าแม่เลี้ยงเคียดเคืองกะเรลลือมาให้ตาย.....รือ.....

221. ฝ่ายพระฤาษีท่านก็เลยแปลงสาส์นตนเองหลับอยู่นาน.....จนกว่าท่านจะแปลง
เสร็จ.....พระฤาษีท่านก็คงจะนั่งปลงสังเวชแล้วสอดใส่ไว้ในช่องไม่รู้ว่ของเขาแปลงซ้ำ.....
คงรู้ว่เรานี้มาทูลาท่านเลยปลุกมาทบทวน แล้วตั้งใจไขสำนวนยกกระทู้มาไถ่มาถาม....เองก็
กล่าวเล่านาม.....กะท่านมาถึ.....ว่ผมเป็นบุตรทศทะสิตมีนามติดว่ทศทะเสนผมมานี้ด้วยมี
เวรหรือบาปพาศรัทธาสร้างพีก็กำลังหลงกลตอกของอิมณฑานาง ท่านเลยได้เนให้ลูกน้อย
ไกลธา.....นี่.....

222. พอแต่ฤาษีท่านรู้เหตุท่านก็เลยชี้แห่ง.....หนทางให้.....อีกสามโยชน์กำหนดมัน
ทานตะวันที่จะไปต้องข้ามแม่น้ำลำทะเลเป็นทางเหทางหัน.....เพียงแต่แนะบอกสำเนาเหมือน
เทพเจ้าที่มาพาเมืองทานตะวันที่ท่านว่านั้นอยู่ริม ๆ หิมพานต์.....แล้วกราบบาทาหลวงพ่อคง
ไม่มีไผ่กัย.....ตามมาผ่า.....เมื่อถึงเมืองให้ท่านมองกุมดูของกะค่อม้าแล้วแก้สานส์ทิ้งลง
สาเนาจะหมดข้อมูลเห็นเมรีมาต้อนรับ แล้วให้ขยับลงหมุน ให้เศกเวทย์มนต์กันพล
ละมารสาก่อนค่อยลง.....มา.....

223. ก้มกราบรับพร แล้วก็ขึ้นม้าไผ่ข้ามทะเลมาพ่น.....ไม่กลัวมาผิดทางสามโยชน์
กำหนดล่วงแลเห็นดวงพระอาทิตย์ดานนั้นส่องมองหาเห็นทิวป่าหิมพานต์.....แลทะไหลไกล
ละลิบขึ้นม้ถึบลอยละล่องตะวันก็สายบ้ายส่องเลยนึ่งบ่นละลนละลาน.....พีอาซากิพาเกลบ
ตามลมมาละหลี่.....ละหลือ.....ทางสามโยชน์กำหนดมาชะม้ายตามองดูเมืองพีอาซากิพาเบียง
ชะม้ายมองเหาะดูมัน แลเห็นเป็นทิววิวกำแพงต้องกะแสงตะวันนั้นก็ขอให้มันเป็นแดน
ตำแหน่งเมืองทานตะวัน.....เนอ

224. พีอาซากิพาอ้อมดูเห็นภูเขากันอยู่.....ทั้งสามด้าน.....แต่ทาทิศบูรพานั้นเป็นหน้า
พระทวาร เป็นช่องโปร่งโล่งเปล่าไม่มีภูเขาซ้ำดอก.....ทางสามโยชน์กำหนดมาพระรถกะม้า
ก็เห็นเมืองรัศมีเปรี๊ยะไม่เห็นเมฆเห็นหมอก.....ดูผู้คนก็อลหม่านพอบ้นแลเห็นเสือ.....เห็นหมี
.....อาซาพาเหาะละเลาะละล่องแล้วเศกเวทย์วิเศษลง ว่จมทะเลบุรุโปร่ง เปาด้ำนละเจ็ดวิเศษ
เหลือเลยได้ทะยอยถอยมาชู่ ที่หน้าประตูทวารเหนือ ก็พีอาซาไม่พาน้องลงแต่วัน.....นี่.....

225. พระรสมองเห็นคนเขามากตอนนั้นไม่รู้จัก.....เค้ามูล.....เลยเหาะเศกเวทย์มนต์
กันคนอีกหนึ่งรุ่นแล้วแหวกเวลาให้มันเห็นจะเผ่นเข้าเมือง.....สักครู่หนึ่งพวกหมูนั่นก็นำกัน
กระโดดกระเด็นพวกนายยามก็นำกันเห็นตึกบ่อกองกระตื่อง.....แล้วทูลเมรีให้รู้เรื่อง.....โดย

ใช้กราตาม.....พวกนายยามประจำตัวไหวตัวเชิงพอได้ดูสุริยันตะวันก็บ้ายสีโมงตรงพอดี ดู
เหลืองระยับปั่นทองย้อม เขาตั้งป้อมไว้รายถี่ กำแพงวังเขาสร้างด้วยทองหรือเอาอะไร...ทำ.....

226. อาซาก็ปรารภกะองค์พระรตนันหม่อมม้านจะรุม.....มาจับเรา.....เลยโถมอ่าน
ทิพย์มนต์ แล้วบานบนเทพเจ้ามันซังให้แน่นเหมือนใจนี้จะกล้ายึกมาจับหรือ.....เอาจักรกฤษ
ฤทธิ์มีที่ฤาษีประทานมายกขึ้นกันมารดาว่าอย่ามึงอย่ากูกำจนหมั่นในฐานมือ.....เมื่อถึงคราวเรา
ไม่ม้วยช็อคคงไม่ทันเนา.....ทันเหม็น.....ม้าเลยสั่งให้แก้สาส์นที่ห้อยพระศอนันทั้งสา ชะบุญ
ว่ามีพี่อาชาฤาษีสั่งเลยหลงซ้ำ พอแก้สาส์นทั้งลงเสร็จก็เข้าไปในเขตโมงยามดูสุริยันก็สนทยา เกือบ
ห้าโมง.....เย็น.....

227. จักว่าร้ายหรือว่าดี ดอกเนื้อความที่มี.....อยู่ใตสาส์น สบว่าทิ้งลงไปนั้นเขาไม่
ทันได้อ่านประเดี้ยวเขาจะฉีกอกทางไหนโครกทางไหนเศร้า.....ชักม้าควงคอยฟังความเหมือน
เรือข่มอยู่ฝั่งโขง พี่อาชาจะพาลงแต่เองนั้นคิดอยากฟังข่าว....หันใจก็แน่นแค้นคับพอบันถูกฟัง
ค้าง.....พังคา.....ไม่รู้ความครั้นเองจะเข้าก็ดูเหมอนเราจะทำทายนั่งสือวันนี้จักดีหรือร้าย
ต้องรออยู่ดูท่าที่ เสียงแต่ชัยโยให้สนั่นจะเหตุการณ์อันใดมีเองลอดกลีบเมฆชะเง้อมองไม่เห็น
ผู้ใด.....มา.....

228. พระรตเลยว้าช้า ๆ ก่อน แต่พี่หัสดร.....นั้นรีบบรรชากรีกมันเป็นโอกาสของเรา
แน่นเหมือนกระแสที่เรานึกอย่ามัยแต่แอ็กให้เขาอ่อยเลยมันจะพลอยซ้ำการ....เลยชักม้าถลาลอย
เลื่อนลอยถลาลง พี่อาซาก็พากรงไปผ่านผาสีลาลาน.....ดูผู้คนที่อลม่าน เต็มศาลาหลวง....
ม้าก็เตือนไว้เรียบร้อยให้พุดคล้อยไปตามนางไม่ต้องกล่าวเล่าความหลังเดี้ยวบางจะนำไปตาม
แนว เขาต้อนรับไม่ให้ทุเรศก็พ้นเขตวิกลแล้ว เองต้องอาศัยแล้วใช้ลมวางกล.....ลง.....

229. พระรตก็รู้ว่าใจอาชาร้อน เหมือนมีลางสังหรณ์.....บรรชาม้าก็มองพระรตก็มอง
ตาทั้งสองเจอกันเขาก็อ่านออกบอกได้ว่าม้าให้ไขว้ซาร์ก.....ไม่ทราบเสร็จในกระแสดอกเรื่องดี
แม่ล้มเลยแก้งออกพุดอ่วยวไปตามการมลมปาก.....คนเฒ่าบอนเคี้ยวปาก.....ประลมปูน.....
จึงถามเมรีว่าเมรีน้องเมรีน้องอ่านสาส์นตราพระแม่มีกระแสอย่างไร น้องมีข้อดกบกพร่อง
ดีหรือร้ายอย่างไรนาง ท่านมีเล่ห์เทอบายสั่งอะไรน้องมาบ้างหรือแม่แก้บอกให้พี่นี้แขก
เอากล้วยมา.....บุญ.....

230. เมรีบอกว่าแม่แก้ได้ตั้งมามีความสัจจะ.....ตั้งหมั่นชะบุญว่าม้าพาพุงมาถึงกรุง
ทานตะวันได้นอนแอยจะสมอาจดกษัตริย์ต่างเมือง.....พอฝนสัก็กล้าสดองค์พระรตนี้ศึกห
นทางก็ไกลเอาหลายพิลึกถึงยากซาก็กล้าเสี่ยง.....กษัตริย์อื่นสักหมื่นแสน เขาคงไม่กล้าเสียด

.....กลัสนี้.....จึงถามเมรีว่าน้องเข้าบ่อนกระใครกันนอแม่ใจเย็น ๆ จำ แปลกนอแม่มณฑาซัง
จากเจ้าไปเป็นจ้อย จะให้พระรสเสวยราชพิตรองอาสน์บรรลัคน้อย ก็มันจะสมอารมณ์พระน้อง
เจ้าของบรรลัคน์

231. บุญคุณของนางนี้หนาจะได้เป็นถึงรา.....ชีนีนาถ.....จงกรีกกรองเสียให้ดีจะให้
พี่เสวยราช ลองไปเข้าบ่อนนอนคิดดูให้สนิทสนมนี้เนอที่เป็นกษัตริย์พลัดถิ่นจะหวังได้กินอะไรย่อน
นกต่างหมู่ หมู่ต่างคอนจะมีประโยชน์อะไรเยอ.....กลัวอานงค์น้องหญิงนั้นจะพูดรายเยย....
ร้ายเยอ.....พี่ข้ามทะเลจรลีมาหาเมรีเสียคนละโลก พี่ออกจากเมืองมาเสี่ยงโชค ชะบุญว่าเกาะ
ละเลาะละล่อง พี่ฝ่าฟันอันตรายลำบากกายจริง ๆ น้องได้ฟังบุญคุณพระนาง นี้มากจริง ๆ
นอ.....

232. พระรสเลยถามของในท้องพระโรงหลวงที่พระนางเป็นห่วง.....ในโรงลับจะให้อยู่
ดูแลต้องปลงกระแสมาให้ทราบทั้งโรงม้าโรงลา โรงหนาโรงหลัง.....และอุทยานด้านขาวใคร
เผ้ารัวประตู่ไว้เมรีนางตั้งให้ใครเฝ้าดูประตู่วัง.....ยามที่อยู่ประตู่วังเดี่ยวจะทิ้งประตู่หวาง.....
ประตู่เวง.....พี่อยากประพาสลาดตระเวนไปรอบเวียงทานตะวัน เผื่อจะได้คิดกิจการได้หมาย
ว่ากะดาไว้ จะต้องไปอ่วยเล่าคนอื่นให้เขานั้นตื่นหลายคนไอ พูดปลอบเมรีพรั่งนี้เราออกไปสอง
คน.....เอง.....

233. เห็นลาบก้อยหอยแกงผัดพะแนงหอยกาบทั้งกุ้งแห้งแกงกะทิหนูเมรีชมโรม
.....พี่เป็นกษัตริย์พลัดถิ่นพอได้กลิ่นเนื้อสดคงจะอร่อยปันชुरสขาโรยใส่เนื้อส้ม.....เห็นหม้อ
ต้มเนื้อสัตว์เห็นแม่ครัวหัดลาด.....หันเนื้อชอย.....ทั้งผัดเผ็ดเปิดตุนหอมกรุ่นพะแนงเนื้อ แต่
ตาจันจ้องของในเสื่อ กะต้มแกงไม่แห้งหน่าย น้องเก็บมะนามมาคล้าวเนื้อหรือเก็บมาเผื่อมือ
ใคร ถ้าแม่นพี่ไม่นี้กายแม่คุณจะล้างมือ.....คอย.....

234. แต่ผ่านช่วงอาหารเข้าพระรสจึงได้กล่าว.....ความสา.....จึงยกเมรีให้รู้ชัดว่า
พี่อยากทัศนา เดินเที่ยวเล่นตระเวนสวนแต่พอมันคลายความเศร้า.....แล้วเคลียคลอชะลอไหล่
เดินไกล ๆ เข้ามาแนถึงอุทยานจันก็แลหาแต่พวงมะม่วงมะนาว.....ที่ใจเรานึกมานานแขกผสม
นมกลั่น.....มาเนย.....เห็นมาลาจำปาจักปีพระรถก็ชี้ให้นางดูนั้นสารภีสีชมพู กลิ่นหอมคือ
ปรารงค์ดอขนางเดินทั้งแก้วเกตุพิกุลหล่นกองดูไปก็หมองลำพันลำเพิน มันหอมขจรเมื่อตอนพระ
พายพักมาล้า.....เพย.....

235. ปันมะม่วงอะไรน้องเมรีทำไมมันจึงมี.....หน่วยมาก.....นั้นมะนาวขาวระดาด
เป็นหน้าทัศนาก็จึงชวนเมรีเดินเลาะ ๆ เข้าไปพิเคราะห์ดูหน่วยมัน.....มันซังให้ถูกให้ต้อง

เกิดไม่ต้องเขินต้องเก๋ไก๋ในใจว่าใช่และเอนของที่ถูกต้องการ.....ถึงยังงี้ก็ต้องพาล.....ต้อง
เกี้ยว.....ของอื่นมากไม่หันตามองตานั้นจ้องแต่ผลมะม่วงกะหน่วยมะนาวที่เราเป็นหวังตั้งหลง
เพื่อมะเมอมะมายแต่จักจะทำอย่าไรดีนอมนั้นจะมีรายได้ เลยแอบดอดตามน้องดูอยากรู้.....
เดียว.....

236. เมรีบอกว่านั้นเป็นมะม่วงรูกหวานนั้นเป็นมะนา.....รู้ให้.....เลยยืนยั้งปริ่มนี้กรู
สึกในมะโน แล้วจกเก็บถือมามีละหน่วยทั้งเมียสวก็รู้เห็น.....เมรียืนต้นตัวแลเห็นผิวต้นต้น
เพราะเป็นของต้องการแล เห็นดับก็ตื่นเต้น.....ใจจะมันตื่นตายอุปมาคือกระต่าย.....ตื่นตูม
แล้วพูดกะเซาะเมียสาวเห็นเมียเศร้าเมียโศรกมะม่วงก็ดกมะนาวก็ดกอยู่เต็มสวนดอกเมียสว
เมียพูดไม่ออกกำลังอั้น แล้วชวนกันหันหลังอ้วยไปชมบ่อนอื่นกันอีกเป็นไอ แม่นมกำลัง.....
อุม.....

237. แลเห็นแก้วเกล้าเยาวรัตน์ แลดูแสงประกายสาด.....มันให้ปลื้มชีวาเรา.....เงิน
สิบสองทองพระคลังเป็นมูลมังสมัยเก่าทั้งอัดทั้งปี่ทองดีทองคำ เกินว่าร่ำว่ารวย.....แล้วพูด
กระเซาะกะเมียสาวอยากูข้าวเมียสานั้นโสดโกฏิดาผียังสงสัยเดเมียสว.....ซึ่งหอมระรื่น
ขึ้นระรวย.....คือแก้มเมียสาว.....และนั่นหอมห่ออะไรยาอะไร แก้วโรอะไร ดูกลิ่นซึ่งกล่อม
หอมไกล เสวยรสคงจะอร่อย นั้นโหลดองอะไรเหล่าน้องเมรีจึงบอกกะพี่มาค่อย ๆ ทำไมมันคือ
กะลูกตาคนแต่กลิ่นมันคาว.....คาว.....

238. เมรีก็บอกว่าโหลดองดวงเนตรพระมารดาพระรถก็อดกลิ่นน้ำตา.....เอาไว้
ไม่ได้.....แต่ต้องซ่อนความรู้สึกเก็บนึกไว้ในใจ ครั้นเมรีรักเขาลวงรู้เถอะมันก็ดูเชิงไม่ดี.....
เอาผ้าพับซับหน้าให้เหือดน้ำสุชลนัย สะอึกสะอื้นตื่นใจคิดแต่ก่น่าพระชลนี้.....คงจะมีเวลาหนึ่ง
ไม่ให้อรเวลาหนึ่ง.....เวลานาน.....เห็นไม้ตะบองอันทองเสียมพระรถเลยเกรียมถามไถ่ ถามเมรี
ว่านี่อะไรเขาทำแบกหรือทำถือ ถ้าผัวน้องลองได้จับคือจะกระชับน้องงามมือ ไม่ต้องสงสัยอะไร
ดอกเมียผัวชมงาม.....มัน.....

239. พระรถมองดูก็รู้แล้วว่าเป็นโหลดองดวงแก้ว.....ดาแม่.....พระรถเลยคิดหาทาง
แล้วตรัสสั่งเป็นกระแสด เองต้องทำฉลากล่องเย็นนี้เอนน้องแม่ตามน.....สติสัมปัญญะก็
รู้เท่าทันการเลยประกายจัดงานให้ทันเล่ห์ทันกล.....เพราะบุญกุศลของท่านเกิดคิดแม่ให้
กำเนิด.....ของท่านเกิน...แล้วสั่งเมรีแม่ศรีนครให้เกรียมเข้าเกรียมของทั้งแก้วแหวนเงินทอง
บ่าวไพร่ไก่อันให้เกรียมคิดแล้วเอาไปตั้งทั้งใบศรีอย่าให้มันมั่วแนวก็ด ทั้งไก่อันหมูแนวอยู่แนว
กินมีหลายแนว.....เกิน.....

240. พระรถจึงรินเอาเมรัยแล้วก็เกรียมส่งให้.....แม่หนูเมรี.....ถ้ารักผัวก็กินกะผัว
หวังมอบตัวกันกะพี่ พระรถนั้นหวังจะฝากเป็นคู่ชีวิตกะเมเรา.....ถ้ารักมากก็กินมากผัวนี่อยาก
ให้กินหมดโอกาสเผยเลยพระรถล่อให้เมียกินมา.....เพราะมีงานนาน ๆ เรา.....จะได้กิน
มัน.....แล้วพูดกระเซาะกะเมียสาวพี่รักเจ้าปานจะกลืนมาเอนตัวมาผัวจะขึ้นเมรีเอ๋ยเมรี
ใช้พี่จะแก้ง แล้วร่วมกอดมาโรมเกยผัวก็เลยอารมณ์แค้น ทั้งรักทั้งแค้นซังมั่นมั่นกล้าไหลมา
โรม.....กัน.....

241. แต่พอรุ่งยามตรันก็ได้ยินเสียงพี่.....อาชาเดือน.....เห็นเมรีนอนทอดร่างไม่มีทาง
ลบเลื่อนว่าเมียเอ๋ยหนอเมียพี่ชาเนื้อชาตัว.....ทั้งรักทั้งแค้นทั้งหวังทั้งคิดพี่กรองจิตทั้งลงทั้งขึ้น
สะอื้นอ้อนจนข่อนคื่นพี่แสนอาลัยทั้งชายทั้งขวา.....โมโหหันด้นขึ้นแทบไม่ที่ทางคู้....ทางเขี่ย
.....เมื่อตอนแรกพระรถก็เริ่มคิดจะเคลิ้มคลายเคลาโอกาสดีเมรีเมาจะได้คล้อยไคลคลา
พอดีสามนั้นฤกษ์ส่งพระรถก็ลงไปดูม้า พอพูดกะม้าถลามองไปส่องดู.....เมีย.....

242. เสียงพี่อาชาก็เดือนกระชั้นทำยังงใจฉัน.....ไม่คิดกะซัง.....จึงร้องสั่งเมรีว่า
เมรีเอ๋ยเมรีนางให้อยู่ไปเถิดแม่ใจดีผัวต้องหนีเสวตกะฉัตร.....สงสารแม่ดาไม่มีบอกเมรีทุกคำสา
ที่โบกมือลาพี่ได้เสียแล้วคำสัตย์.....น้องเป็นสาวเป็นแสงไม่มีดอกคำเสียด.....คำสี.....พระแม่
คงบ่นทูนทุรายเมรีอย่าได้ทุเรศทุรัง สามวันต้องกลับพี่รับสั่งทั้งรักทั้งแค้นให้แสนทุเรศ ถ้าไม่
ประสงค์เอาน้ำสั้มกบับไปชะโลมดวงเนตร ผัวจะอาจคิดตัดมะโนไปจากแม่ดวง.....นี่.....

243. พอเห็นเมรีเมาพระรถก็มองโอดออกจากห้อง.....เลยมา.....แล้วกระเกรียมชวน
กลเตรียมไปชนเอาหวานยาของวิเศษหมดทุกสิ่งไม่เลยนั่งเลยมอง.....เปิดตู้โชว์เอาโหลเนตรเดิน
ทุเรศตะเบะตะบะ ดานนั้นจอมองหาไปคว้าเอาไม้ตะบอง.....งามเอี่ยมที่เลี่ยมทอง.....เลยหน้า
ดาบาน.....แล้วเลยกะเมียสาวน้ำตาพราวไหลพรากไอ้เมียจำพี่บาจากน้ำเนตรก็พราวไหวพี่
แสนอาลัยทุกราบเกินเสียงม้าก็เอ็นพีไรกู กำลังรักมาจากเมียแม่จักเรื่องอะไร.....กัน

244. เป็นห่วงเมียสาวแล้วสั่งข้า แล้วก็เอ่ยขึ้นเป็นคำ.....สั่งสา.....แล้วกระเกรียมชวน
กลเตรียมไปชนเอาดวงดา ของวิเศษหมดทุกอย่างแล้วอนวิงสั่งเสีย.....ออกจากเกมีองละเหม
มละหมามดูหม่อมหลับละหมอนแล้วเหาะผ่าไปด้านอุดร ขีหลังม้าลาเมีย.....พอหมู่ประตูเมือง
ไม่มีเลยเวลาเมิน.....เวลาเหม่อ.....พระรถกะม้านั้นก็มุงลอยขึ้นสองทวิสาปากนั้นบ่นมาน้ำคำถา
ของศักดิ์สิทธิ์ของพระวิสูตร เลยเหาะหยานอย่างหยะไม่มีเวลาอย่างหยุดปานนี้เมียเรานอนเมาอยู่
จะรู้หรือยัง.....เยอ.....

เรื่องหอมกระเทียม

245. ได้ยินนางว่าจะหายกระเทียม แล้วชวนไปปลูก.....ปลูกกระเทียมการหากินสมัยนี้มันต้องมีเล่ห์เหลี่ยม เจแม่เนงเยาว์แม่สาวกระเทิน จะปลูกฟังยังไ้มันจะได้เหลือเกิน จะขุดพื้นดินพีจะอ่อนเปลี้ยเอาเหลือเกิน แต่มิใช่เหลือเงินเหลือเก้อกว่าจะขุดได้ปลูกได้นี้มันก็หลายวันนาไ้ปากกะท้องให้้องกะต้องกินกันทุกวันแน่ พวกเราจะพากันกระเทียมปลูกหอมกระเทียม ยังว่าแท้.....มันจะทันปากทันท้องให้เราไหมวา.....เฮอ

246. ไม่ได้เงยได้ก้มเหมือนน้ำร้อนผอนต้มได้กา ไ้การปลูกผักนี้ชักมันช้า.....ก็จักเมื่อไรจะขายได้กิน.....เพราะทุนเก่าเราไม่มีแม่ใจดีจึงกะดู ต้องหลายวันครั้นอยู่พลิกกอหญ้าหากะดิน พุดกันฐานดีหน่อยจะว่ากะดื้อกะ.....ตั้ง ได้เงินทองของหายากจะคิดดูพักเอาเงินพันเงินหมื่น เงินพันหายากครั้น เป็นเงินแผ่นเงินพิน ฐานะยากจนคนชั้นจะเห็นด้วยเขาไหมนอ หมื่นเล็บมือห่านหมดกระดุกเข้าหม้อ จะพยไหมนอ.....มึง

247. กว่าจะปลูกฝังตั้งตัวได้ต้องทำอยู่หลายวัน.....เด ต้องขุดดินพื้นดินจนมุ่นมุ่นเมหากินดาทำดาให้้องกะวันดูหน้าหน่อจะงอกออกใหญ่เมื่อไรจะขายได้ค่าแรง นางฝึกสำโรงไพร่งแห่งเม็ตราอยู่คารู มันงอกอยู่คารุ่นเหมือนยังหมูเขาขุนคา.....รำต้องรดทั้งน้ำทำทั้งรุ่นใส่ทั้งฝุ่นก็ใส่อันนั้นฟายอันนี้กอบ กว่ามันจะใหญ่ให้ได้กินไม่ตายธานี.....กรรม

248. ถ้าหนีไม่ไหวไปไม่หวิดพีจะลองติดตามดูไปปลูกหอมปลูกกระเทียม จะกระเทียมตั้งกระทุทำแปลงทำห่านปลูกมันไปตามดิน จะรดน้ำให้ข้าชอกเอาจนมันงอกหน่อโก่งพีกล้วยแต่จักกะโต้งจะกัดเจาะหน่อกิน จะแห่วงหวินเหมือนหน่อเก่ากล้วยจะพาหน่อก้าวหน่อ.....แก้ให้รดน้ำพีก็จจะรดจะเผ้าหยดเผ้าหยดเข้าค่า จะพรวดพรวดน้ำตาบแยกเผ้าย้วยไม่ดู ๆ ย้าย ๆ ให้แต่ไปขายได้รวย ๆ จะพาอีนางไปสร้างโรงแรมให้เสร็จ.....เร็ว ๆ

249. การรักษาปฏิบัติพีทำอยู่ไม่ขาดไม่.....ไม่เงิน.....เอะนี่มันเป็นยังงพีแปลกใจเอาเหลือเกิน หอมกระเทียมไม่เห็นงามรอนน้ำก็ไม่ขึ้น....ยอดก็หายใบก็ห่อลงคุมกอยู่ระยา ฝูงมดง่ามก็ตามมาทำขุอยู่ระยี่กระยีน.....ดกตื่น ทูราเหยงมันไม่แมนทูราแย่งทูรา.....ยื้อ ไ้รู้หนักทำน้ำก็รดแต่ยอดมันหดใบมันห่อ ทำไ้ยังเป็นเช่นนั้นหนอ ดูมันเหม็นหวนดูมันแตกมันร้างกลีบมันหนาหวนมันรวน หรือแมงซอนบ่อนกัดรากหวัมัน.....รือ

250. พื่อยากให้งามแต่มันไม่ตั้งอดสำหิรดน้ำและพรวนดิน.....ฝุ่นก็ใส่ปุ๋ยก็ใส่ไม่ทิ้งให้ขาดหวั่น ยงก็ยงรุ่นก็ทำขยีย่า พรวน.....เด ชั่งเหี่ยวแห้งแข็งไ้ยอดใบก็แข็งต่อ....กลีบก็ลอกออกป้อล้อยปลายก็แห้งแข็งเต้ แหวกดูพิเคราะห์สุมันก็ช่างแข็งดิบแข็ง...ดี ไ้ฟันหัวปลีมันดีใหม่

หรือรอยอะไรมันกัดถูกได้หัวเก่าเอามาปลุกคือรอยสัตว์มันกัดแตะดูเชิงไม่เหมาะะบริสุทธิ์ไม่
แกล้งจะพูดเดิมแนมึแม่นโรครากมันมักกินใบเน่ามาแต่เดิม.....นี่

251. เวลารดน้ำหรือพรวนภูก็ค่อยเอามือประคองไม่ทำแรง.....เพราะกลัวรากมัน
จะขาดบมจะพัดมันจะแห้ง.....ค่อยๆ ยงค่อย ๆ พรวนไม่ทำรวนทำเร.....ไม่เคยพยศ
กดกระแทกกดแตกกดกระทุ้งกูไม่กระทุ้งนุ่งพอหอมกระเทียมหัวหง่าวกระเท้ ไม่แตกด
กระแทกกรรมกรก็ยังไม่แบกถองกระทอ.....กูค่อยแ่งค่อยยัด้ามพอกุดขาดนาราก.....ค่อย ๆ
เสียบค่อ ยๆ สักก็หน้ารีนหน้าเริง เวลาขงก็ค่อยเขย่าไม่จัดหัวหง่าวของมันเงิมมีแม่นกระตุนโพด
ฝุ่นขี้จัวนี้รากมัน.....งอ

252. แต่เช่นหาคนฟันไรเขายังทำบาปไก่อปาม.....กา มึงอย่าเสือกมาโทษแต่คนรดน้ำ
ทำจงกรีกกรองเสียให้ดีเดี๋ยวจะมีบาปกรรม เวลามันเลอะภูก็ลูบก็ไม่หงุบภูไม่หงิบสันดาน
กระเทียมหัวลีบรดน้ำยังก็ไม่งาม.....ทั้งรากทั้งหง่าวแลดูไม่เหงิบไม่.....เงย จากให้ปดภูไม่ปด
ไม่ใช่กูรดให้ไม่เปียก บางทีก็เลนจนเป็นเมือกเหมือนปูนใส่หมายีบ หรือว่ากูรดมันโพดน้ำนี้ยัง
ทำให้หัวมันลึบ.....ถ้าหน้ามันลึบภูก็ไม่แลที่แม่มัน.....เลย

253. ภูก็ตั้งใจหวังจะให้มันงามก็อุตสาหิรดน้ำ.....ทุกเวลาดูกันหนานจนเป็นเมือก
ไม่ใช่ไม่เปียกอะไรนะ ทำยังงั้นทุกวันไม่เห็นจะห้วนเวเลย.....กระไดขึ้นหมายขึ้นกระดังสาน
หมายขอบจะปล่อยให้แปลแห่งกรอบแห้งอยู่ไม่เคยกระไดเคยหมายขึ้น เหมือนพ่อตาพูด
พานหมายเขยบางที่มันก็เป็นเมือกจนน้ำเป็นเปียกน้ำขึ้น พอดินดินไม่เคยทำให้น้ำแช่ถ้ากูรด
ให้โพดน้ำก็บาปกรรมเต็มทีและจะว่าน้ำหลายก็ไม่เห็นล้น ขอบหนานสักที.....เลย

254. ได้การนัดหวานฉิดยา ก็ต้องใช้น้ำทำเข้าผสม.....ยาไม่มากเกินไปประมาณดอก
แม่บั้นเอวกลม.....กำหนดเขามืออยู่ภูก็รู้ภาษาเขาฟันไม่ใช่ยักมิใช่ชักไช่ยก.....ก็แนวฝอยเขามี
บอกการใช้หวานไชยา.....ภูจะเล่า แม่โฉมฉินก็ไม่ใช้ลื่นไช่....ยุระมัดระวังไม่พลั้งแล้วตั้งมอง
แล้วมองเล่า ฟันน้ำยาผ่าหัวหง่าว ก็สอดส่องมองแล.....ดูกลีบมันแยกแตกผะไม่แพ่ฤทธิ์ยาแน่ ๆ
อีหอมหัวเก่ามีเน่าแต่นานเหม็นนุง.....นุง

255. ไอ้มึงก็มาโทษแต่คนรดไม่ดีจงกรีกกรองเสียให้ถี่ ให้ถ้วนสันดานหอมหัวเก่ามัน
ฉกหน้าฉกร้วน เอามาปลุกรดน้ำที่ ไหนจะงามให้.....เธอ อย่างว่ากูยงขงกระตุน ให้ขาดมันเป็นก
ระต้อนอีหอมเก่าเน่ามาก่อดีแต่กระเต๊ะให้กระเต๊ะเชื้อใหม่ เยอให้กะตามเหมือนลาวหัดรำ
กะ.....เต้ย มาโทษแต่คนปฏิบัติจักได้มันกัดเป็นยางย้อยรากก็กรกปกรหรือก ห้อยแตกในกลาง
เป็นยางยี้ดถึงไม่ต้องเปิดออกกวอดหน้าภูก็รู้ว่ามันเน่าอีตจะหาบไปให้ใครเออีหอมเน่า.....เนย

256. ดูหัวก็ลีบก็ลีบก็หล่อยมิหน้าจ้ำยังมีรอยบั้งกัด.....สมพอบั้งกิน.....หอมกระเทียม
หมดประเทศมันไม่วิเศษเท่านี้.....ดอกอีสุกรผู้ใหญ่สี่คือหมานอยพ้อเฒ่าโนน พุดตามสำกก็ไม่เท่า
นมเท่า-----เนย เห็นหอมเน่ากระเทียมเน่าก็มีแต่เขาจะหลบหน้าจ้วหวางถ่านบ้านลังกา.....
แลเห็นหนิกเคยหนิก.....จ้างให้แลถูกก็ไม่แลถูกไม่ชะแง่มึงอีก.....เมื่อเขาไม่เอาก็เฝ้าเหม็นยัด
อยู่เถอะมึง.....เอย

เรื่องประวัติกระโทก

257. หัวใจอ่อนใจอิดแน่นไม่พาใจคิด.....ใจอ่าน.....ได้ยีนวาจาน้องพุดมายังงั้นกลัว
จะบอกไม่ถูกเลยใจอกใจ.....อ้ง ถึงมาในถิ่นนี้ไม่เกิดถิ่นนี้.....นางกฐินสามัคคีทายากหนูสุ
ทินนัง.....เพ็ญแบแม่หนูพี่ไม่สุทินนมทิน.....เนย ได้ยีนพ้อแม่แก่เฒ่าท่านพุโท่ามกลาง
คุยแต่กัน.....แต่พี่ไม่สู้จะรู้รากฐานมาแต่กอมาแต่กก ประวัติกระโทกโชคชัยฟ้าริใจอารีอก
จักจะบอกได้ให้ไหมเอยแม่ยอดอารี.....เอย

258. แต่ตามคมถ้าก้มไม่หวิด เอาเถอะจะคิดตอบคำถามมัน.....เรื่องนี้ไม่สู้จะเรื่องรู้
ชะชาญ.....ถ้าแม่น้องสงสัยก็เชิญไ้ถามมา....จ้างให้ติดถูกไม่ติดกลงแต่มองผิดกระเรียนไม่
ถึง.....อีกระปุกกระปิมึงถึงให้ถูกก็ไม่พา.....ถูกหรือไม่ถูกก็เป็นไม่แขนงไม่.....เถอ แต่ก่อนนั้น
ชื่ออำเภอกะโทกตั้งขึ้นที่บ้านกระโทก.....พ.ศ. 2446 อีตุตกระโด่งคือทรงกระแทะสมัยนั้นเอ
ท่านอภัยท่านเป็นนายอำเภอนั้น จดจำให้ตีเนออีลูกน้องเมียนายอำเภอ.....เนอ

259. แต่ก่อนนั้นตั้งอยู่ที่ตลาดชี หรือว่าอยู่แถวที่โนนตะโกถึงฤดูน้ำมามีน้ำท่ามาก
อักโข จึงคิดย้ายทำเลเห็นว่าตะกะตะกะ หลวงสมรรถบริหารหรือพระสมรรถบริหาร.....เด
จัดการย้ายเขตเมื่อ พ.ศ. 2467 ได้ย้ายแข่งย้ายขา ทุกผู้ทุกคนเขาก็พร้อมใจย้ายเขตร้าย.....โขง
เมื่อพ.ศ. 2482 ทางการเลยมองเปลี่ยนชื่อใหม่ เปลี่ยนจากกระโทกเป็นโชคชัยไม่ชื่อบอด
ชื่อม้วย เห็นว่าโชคชัยไพเราะดีและเป็นสิริมงคลด้วย เณนาง เต่ารับเคยตาบุดดอกเห็ด
คนแดง.....

260. ทิศเหนือจดเขตอำเภอมืองและอำเภोजักราบ.....จำไว้ให้ถนัดถนี้ ทางทิศใต้
จำไว้จดเขตอำเภอบุรี ตะวันตกติดปักธงชัย พังพืชายจะสนทนา.... ตะวันออกจ่อเขตนางอง
มันถูกต้องให้ต้องจำบ้าง.....อีกะหรีมันมีสตาจ้ย่อนเล่นระบำจำบะ ๆ ณพระประจำโบก
เหมือนทะเบียนเขาจดประจำ.....เบอร์ นับเป็นตารางกิโลเมตรเนื้อที่หนึ่ง พันเศษไปเก้าห้าแปด
ตำบล 88 หมู่บ้านหน้าอี่แนวเห่านอนเกาะภู มีพลเมืองสี่หมื่นหกพันห้าร้อยสี่สิบห้าบุอกหมดชะ

หรือยังอยู่อีสู่หุยีนแปดตีนยันจำได้หรือยัง.....เยอ

261. ถ้าพูดถึงทางประวัติศาสตร์ เขาก็บ่งชัดไว้เป็นที่แน่.....คือ กรมหมื่นเทพพิพิธ ยกทัพมาติดตามกระแสตั้งรับพระเจ้าตากสินทองถิ่นนี้ที่หนึ่ง....ประทับรับที่ด้านเดี๋ยวนี้นี้เป็นบ้าน พลับพลา.....จะจดจำได้ไหมวานอแม่พวงซ้อพลับพลึงจะบอกแก้มพวงพีไม่คิดพลับพลึง พลับ.....เฟลสอ.....เจ้ากรมหมื่นแตกหนีเจ้าธนบุรีสร้างพลับพลา....เป็นที่ประทับรับการว่าไม่พลับ พลับพลึงและเดี๋ยวนี้นี้มีบ้านเลยซ้อพลับพลึงเรียกกันต่อมาเป็นที่แน่บอกได้แน่แล้วแก้มพวงดู พงส์กที่.....เนอ

262. แต่เด็กด้านบ้านระมยยังเคยถูกแม่ข่มแม่.....ขู สำหรับการเรื่องนี้มันก็มีจริงอยู่ เขาบิอกันนั้นไม่ผิดเอาสักนิดเลยแม่คุณ.....มันฆ่าเจ้าหน้าทีกะนั้นได้ตั้งห้าคนนอกจากนั้นวิ่งหนี พันไม่หาเคื่องหาขุ่น.....คนมีคุณก็หาฆ่าแต่มิใช่หาดาหา.....เขย พวกเจ้านานท่านไปดี ๆ ยัง ดายเป็นผีหน้าอนาถ พวกทยศกบฏชาติ พันแทงมันพันอนันนอเนกมันมีตัวเป็นหัวหน้าคือไอ้ซิล ลาเป็นตัวเอกจำไว้ให้ดีเนออีหังอานหุซันทุกตัว.....เอย

263. มาจะเล่าแต่เรื่องข้างต้นหรือก็ฟังเหตุผลกะบ้าน.....มี คือนายซิลลานั้นเป็นคนอยู่ แถวอุบลราชธานี....ได้อพยพพาหุมาตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ มีลูกน้อง 80 คน แล้วตั้งต้นเป็นหัวหน้า เป็นคนดีมีวิชากว่าหัวเจ้าห้วยไม่มีใครเทียบหัวนอเหมือนฝั่งขยับก่อหัวน้ำ อวดตัวตนเป็นคน วิเศษทั้งมนต์เวทอาคมขลังรักษาโรคภัยได้ทุกอย่างเทียบพูดคุยข่มคน.....แล้วให้ลูกเที่ยวร้อง ประกาศแผ่อำนาจตัวตน.....ฝูงชาวประชาเลยพากันตื่นหลงตัว.....ตาม

264. ใครตกเดือนได้ก็ไม่เชื่อค้อมีแต่คนไหลหลาม.....สมัครเป็นศิษย์มีลูกศิษย์อยู่เวร ยามทุกคืนคำเป็นนิจ ไม่มีคนจะกล้าทักขึ้นเป็นปากเป็นเสียง แล้วให้ลูกน้องทำไม่เหลื่อม เทียวกระเทียมลงยันต์ถือเป็นอาวุธไว้ป้องกันอย่างหลง.....หยิ่งลูกศิษย์พากันระยิก ก็พากันหลงหยิ่งหลง.....เหยอ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ไทยเจริญนึกเกลียดเหลือเกินเลยรายงานเขียน ไปเสนออำเภอกำหนดเป็นรายเงียบรายอม ผู้ใหญ่กำนันมันก็ไม่ขึ้นมันขัดขึ้นไม่หย่าไม่ยอมเชิญ ท่านไปปราบให้ยับให้ยุบจะจงทำไม่.....เยอ

265. พอนายอำเภอรายงานท่านเลยนัดวันว่าวันที่ 29 จะไปสืบสวนดูพอให้รู้ เรื่องราว.....ว่านายซิลลามีลูกน้องอยู่กองตังแปดสิบกว่า.....เดือนนั้นเป็นเดือนพฤษภา พ.ศ. 2502 เด นางสาวเข้าห้องไปสุนเจ้าขุนสัวเนื้อตัวก็สุนสันแต่ยังไม่ถึงวันสุน.....สิ้น ท่าน ยังไม่ทราบข่าวเท็จจริงทุกอย่างทุกสิ่งว่าเป็นยังง.....จะมาสืบสวนดูให้ได้ท่านบอกมาว่ายังงั้น พอนายซิลลาทราบจากลูกน้องเลยนัดพวกพ้องประชุมกันเดนางรอย ขนหล่นเป็นกองย่อน

หมัดชุม.....กิน

266. วันที่ 29 นายอำเภอจะมาประชุมปรึกษา.....กันวันที่ 27 มีประชุมลูกน้องได้ถูกต้องกันเสร็จ.....ว่าจะค่อยชักชุมอยู่สิบมุสิบแจ ถ้านายอำเภอจะมาจับทุกคนก็รับจะต่อสู้ไม่ให้จับได้ดอกนายกูจะต่อเสียด ต่อแสะเหมือนยังเกี่ยวข้าวสดต่อ.....ซึ่ง มันถือไม้พลองตะบองสั้นไว้ครบครันทั้งมีขวาน ทุกไม้ทุกมือถือกันล้วนดูมืดเขมิดช่วยพอถึงวันนัดก็จัดกันมา มือถือหอกดาและปืนด้วยใครเชื่อดีมาจับดูจะปล่อยให้ป็น.....ดัง

267. พอถึงวันที่ 29 เวลาสี่โมงเช้าหรือสิบนาฬิกา.....ท่านนายอำเภอและผู้กองก็นำพวกพ้องกันมา.....พร้อมทั้งปลัดและผู้ใหญ่เด แม่โบมะลิกอง.....ทั้งครูโรงเรียนเสมียนศึกษา นายแพทย์ตาประจำตำบล กันราษฎรอีกหลายคนไม่ตามปากตามบ้อง...พวกลูกน้องไม่ตามเบี่ยงใครก็รู้อยู่ตามเมืองตาม....บ้าน ขึ้นไปบนเรือนไ้คิลลาเห็นพามันมาอยู่หลายคนนายอำเภอเลยกวัดกันไม่มีลายขัดลายช่องเห็นไม่พรวกและมีดพรัากองเก็บเอามารวมกอง ตลอดปีนเก็บก็แนบสกดเอาไว้รวม.....กัน

268. ในตอนนั้นไม่ทันทำไ้ นายอำเภอท่านจึงให้ความพูดท่าน ตั้งข้อกล่าวหาว่า นายคิลลามีอาวุธโดยไม่รับอนุญาตทำอกอาจมีความผิด แลทั้งประกอบโรคติลเชิงดูหมิ่นกฎหมาย.....ไม่รับอนุญาตจากใครทางกตขวานดกมิดพูดตามเค้ามูลหรือก็เชิงกตเมินกต.....เหม่อ ท่านเลยเข้าจับคิลลาปากมันว่าข่อยบผิดเรียกให้ลูกน้องจับขวานจับมิดชอยเอ้าแท้แม่เห็นบ่ผี มันรู้มำทำร้ายพวกนายทั้งหมดเลยกระโดนเรือนหนี จดจำไว้เนออีแนวชอบนอนได้ถุนเรือน.....เนอ

269. ท่านนายอำเภอและท่านผู้กองตลอดทั้งลูกน้องเดโอดเรือน.....หนี.....เพราะมันรู้มำทำร้ายเอาน้อยใหญ่อย่างนี้ก็ใครจะทนดูทนอยู่บนเรือน.....นอ แต่พอกระโตดเรือนมา มันก็พากันเอาใหญ่.....ต่อสู้กะเจ้านายไม่เอาหย่นเอาหย่อพูดตามต้นย่นหรือก็ไม่เอายิ่งเอา.....เหยื่อ เมื่อต่อสู้กันอยู่นั้นทางพวกของมันหลายกว่าท่านนายอำเภอเลยเสียตัวอาลัยผม ลัยเกตุนายหวลนายฉำเข้าไปเลยมอดม้วยตามอำเภอ ตามนายผ่องก็ตายพร้อมกับนายอำเภอ.....เกอ

270. ท่านนายอำเภอกับพวกสามคนเลยถูกมันโมนเอาไป.....พื้นท่านผู้กองถอยออกมาทำท่าประทับยื่นว่าจะยิงผู้ร้ายกักกันไว้ก็ไม่ฟังท่าว่าจะยิงให้วายวอดไม่มีทางลอดทางเล็ดเลยลูกน้องไ้เปรดหย่องมาเล่นเอาทางหลัง.....มัน ห่อมมันล้อมไปจนหมดหลู่ทาง.....แล้ว มันเอามีดหย่องมาฟันยังไม่ทันจะย็นได้.....ผู้กองไหวไม่เท่าไ้ไ้ไม่ยั้งดังไม่ยั้งโด่งศีรษะผู้กองต้อง

คมมีเลยสิ้นชีวิตด้วยกัน.....ลง กระตูกตกลงตายโหงก็เลยห้าศพด้วยกัน.....แล้ว

271. พวกเจ้าหน้าที่ที่เหลือนั้นก็เลยคิดพากันวิ่งไปอำเภอบอกกล่าวตำรวจได้เร็ว รวดไม่ช้าพลอมมาช่วยปราบได้คนผิดไม่ปกปิดอำพรางได้ไปยิงต่อสู้กันอยู่ตั้งหลายยก ปืนยาว ปืนพกก็ยุบเข้าได้หลายอย่างเหมือนเป่าปี่แห่นอล้าย.....แห่น พวกมันตายก็หลายคนและจับ ได้ก็หลายคน ตำรวจรูมไล่คุมกันแล้วไล่จับไล่ฆ่าไอ้ศัลลาห์กับพวกหลบหนีพันวิ่งหนีตัวเอาไฟตำ มันจะไม่แตกหนได้.....แดน

272. ตัวไอ้ศัลลาห์ไปในที่สุดท้ายก็จับได้ในเขตประเทศลาว ส่งมาจังหวัดนครราชสีมา จะหลบหนีไอ้ทันแหล่แล้วดำเนินคดีไม่ปล่อยหนีประเทศแล้ว.....รวมทั้งหมดผู้ต้องหาจับ ได้มาหกสิบสี่ชายก็มีหญิงก็มีไม่สิบถึงสิบแซว ชังอยู่เป็นหมู่สมไม่ว่าสิบเสือกสิบ.....สนหญิงมี 36 คน ผู้ชายปนอยู่ 27 แต่ไอ้ศัลลานั้นเป็นพิเศษเหมือนด้ายแจกสิบใจส่งฟ้องสารดำเนินคดี บุคคลพวกนี้ทกรายไป.....เดนางผักปอดยอดผักโป่งมีผักไร.....ปน

273. หลังจากสอบสวนเสร็จท่านแบ่งเป็นประเภทชาย.....หญิงสำหรับผู้หญิงนั้น ท่านปล่อยทิ้งซึ่งพวกชายอยู่เอาพวกผู้ชายยังติดงอติดยอดก 13 ปี เป็นหน้าอยากเตะ สลัดขี้ดูลักสองสามปั้งไรเขาถางสามป่าไม่ถ่าสามย่าสาม....ปู่ ติดมากก็มีน้อยก็มีแล้วคดี ประมาณคนยี่สิบปีนั้นหลายครั้ง ไม่พูดมากอยากประเมินแต่ไอ้ศัลลานั้นถูกประหารลงโทษทัณฑ์ รุนแรงเกินบอดจนตลอดชอกอกสักกรั้วมเถอะค่าแรง.....กู

274. ไม่รู้ในใจหญิงจักจะหัวใจหญิงจักจะหัวใจหญิงหรือใจเหยอ.....ไม่รู้จริงหรือทำคือ ไม่รู้จักชื่อนายอำเภอพอแถมเป็นพวกอีแม่ยวงใจ.....เย็น ไอ้เขาไม่เรียกก็ไม่ขานเขาไม่วาน ก็ไม่ไป มึงไม่ถามมึงไม่ไต่ถามก็บอกไปไม่เป็น.....ถึงจะบอกเป็นกูก็ไม่บ้าไม่.....เปอ ชื่อ นายเลิศพกนัณฑ์นี้ชายชดของนายอำเภอจำใส่ใจเอาไว้เนออย่าอำเผื่อจำเผ-.....ร้อยเอก ประเสริฐ สุนทรเสวี ยศนามนี้ของผู้กองแน่.....วันพรุ่งนี้ไปชี้รตนาให้สักกอง.....เนอ

275. ไอ้จารย์ศัลลามันพาลูกน้องจองหองใจอำมหิตมันทรยศกบฏชาติลำอำนาจทำผิด อุกุศลผลกรรมมันเลยตามอับให้เลยถูกรัฐประหารเดไอ้จารย์ศัลลาประดุจดังเหมือนยัง หมาไอ้ตัวไม่ดีสลายทั้งเมียทั้งลูกเขา.....

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 12 เพลงเกี่ยว (140 คำกลอน)

เพลงเกี่ยวเป็นเพลงที่หมอลำเพลงโคราช ใช้ร้องแก้กันในงานอวยงกันตามประสาม
หนุ่มสาว ซึ่งจะใช้เวลาในการว่าเพลงนี้ยาวนานกว่าเพลงอื่นๆในการร้องเพลงโคราช
ประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง เมื่อได้เวลาประมาณสักดี 2 ดี 3 หมอลำจะทำการร้องเพลง
เกี่ยวกัน เพลงเกี่ยวจะแบ่งออกเป็นลักษณะดังคำกลอนต่อไปนี้

เพลงเกี่ยวสัญญา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ตัวพี่สุธี ถึงแม้จะจนเงิน แต่ก็ไม่จนความซื่อสัตย์
ไม่หลอกลวงใคร รักใครแล้วถ้าทิ้งขว้างภายหลัง ก็ขอให้แม่พระธรณีนั่นสุบร่างของพี่ให้จมดิน
ไปเลย พี่ขอสัญญา ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. พี่เหมือนคนดงคนป่า ลองไปปรึกษา---ทุกคนไปแม่แก้วพวงน้องพี่รูปอย่างสุธี
หนองไผ่ ดูตาดูหน้าเหมือนคนบ้านนอกที่ไหนจะหลอกคนเป็น ถึงตัวไปก็ใจอยู่ เป็นห่วงขี้เลย
ใจยังให้มาเป็นคู่ฉันดูสักครั้งเถิดยืมเป็นโยแม่ใจเย็น-มากรองเห็นแต่ใจหญิงเอาสาจนใจยิ่งใจ--
--เหยื่อ ถึงหมู่มารมาทวนมารร้ายขอยอมตายพรุ่งนี้มะรินจะขอเป็นบ่าวเฝ้าทุกคืน ไม่ให้ใคร
พานมารามารุกอย่าเป็นเศรษฐีให้ช่วยกันทำแล้วเองไม่นำกัน ทุกข์น้องบ่นว่าร้อนจะนอนให้
คอยป้องกันเธอ

2. ได้อ่อนได้เพี้ยเกิดมาย่อมได้เมีย---ได้ผ้า ถากไม้เต็งเอาแต่ต้นถึงจะจนก็จนแต่ตัว
แต่ใจยังแน่นอยู่เป็นหนึ่งพอได้พึ่งได้พามาเจอแม่หมุพันแม่ัว ไม่ผ่านแถวผ่านมอญถึงยากถึงจน
ไม่บ่นไม่ย่นเพราะตัวฉันเคยผ่านมา เขาสุบยาพันมวนใจก็รักแต่พันขวัญพัน---มีแม่แสง
แก้วแววประกายอยากเขียนป้ายติดประกาศจะเชิดชอย่าไม่ขาดพี่ขอเอาเกียรติเป็นประกัน
สันดานใจไม่มีมาเจือมาเชือดมาถือเอาพรหมจรรย์ คำพูดคำจาฉันออกจากใจของฉันมา-จริง

3. แม่ดาวน้อยลอยโผยมกระพริบตามลม---อยู่ทิศพายัพจะให้บ่อนกลายเป็นบังเกิด
พี่ก็กลัวจะเป็นบาป ความรักของพี่ไม่มีสินขอให้ฟ้าดินจงเป็นพยานให้ความทุกมาทับบาถถ้า
ได้ชมแล้วฉันมาถึงเคยพูดเล่นให้เป็นจริง ๆ ย่อมผลกรรมตามทันพี่เดินผ่านเข้ามาถามเหมือน
ยังเขาปิดน้ำมา---เท่อ แม่เครื่องสายประสงค์ขอหรือจะมีขอที่สงสัยถ้าทิ้งแม่หม่อมขอตายไม่ให้
พี่น้องมาต้องสงสารเหวียงปลาบ่นอยลงน้ำไม่กรงคำตกลงนั้นฉันพูดไม่แนแม่ธรณีมาสบฉันลง---
--เนอ

4. จะเป็นอย่างไรชายไม่หวั่นยากจนก็ช่างมัน---ฉันเป็นไม่ว่าใครจะมองไปสร้างมัน เพราะวาสังขารได้สร้างมาจะสูงจะเตี้ยก็เมียเจ้าของจะเศร้าหมองทำไมเวย ลีเกเขาโหมชมจาก จะชมชักชวนเมียจะโซเมียจะอ้วนจะโอโลมชมเชยกลอยยั้งเคยชมแช่นี้กกแล้วเท่าแต่แก่จะไม่ชม- ----ฉัน ลำอ้อยยังไม่โอนเป็นพระฝนมันไม่เอื้อนถ้าได้แก่เป็นแม่เรือนกะคนอื่นฉันจะไม่เอา ดาซึ่งไม่เก็นกิโลกีงเพราะเข้ไม่ถึงกิโลกเก่า ฉันพูดไม่กรงให้ตายไปเกิดในชุมโลกันต์

5. ความพะวงหลงเขาบางทีก็หลงราว----หลงด้านพันไม้เกศคือกึ่งเห็นใจผู้หญิงเขา คือกัน ฉันไม่ใช่คนใจดำที่ไหนดทำได้ลงคอ ขาดพุททนมมารายเนาจักจะเอาอะไรนอนฉัน เป็นผู้ชายแต่ใจฉันอ่อนจะทึงเขาได้อะไรนอ ๆ บั้นโองอ่างกระถางน้ำมันยังมีตำรายแนบตำราย- ---เนียน มีเงินในถุงสบึงเสบียงกะลูกจะเลี้ยงให้มันใหญ่หวังฟุ้งเป็นฟุ้งตาย ฟีรักหญิงไม่มีมารยา ให้เชื่อน้ำใจฟีกรองดูดี ๆ เหมือนใจพระถ้าหัวมาผลาญแล้วฉันไม่พูดมาตั้งใจ

เพลงเกี้ยวเรามีเมียแล้ว

กลอนเพลงนี้มีใจความว่า ตัวพี่เองก็รักน้องแต่ไม่รู้จะแก้ปัญญอย่างไรเพราะพี่ก็มี เมียอยู่แล้ว เจอแต่คนสวยๆ พี่เองก็อดรักไม่ได้ ถ้าตัวพี่หย่ากับเมียแล้ว เธอจะยินดีร่วมชีวิต กับพี่ไหม

6. จะเที่ยวตามโคกตามเขินก็อุตสาห์เดิน---ไปตามเขาตาก็เพ่งเล็งแลมองแต่แง่แต่ สาวพอนึกขึ้นมาถึงลูกเมียแล้งใจก็เสียไปตามเคยไม่ว่ายวันจกใครจะทนไปไหวหว่าเห็น สาวน้อยมายืนตรงหน้าม้อยากใจระวาวเวยหัวใจเออยมันไหวหวั่นจนไม่มีว้ายวันวาย----วี เพราะ กลิ่นน้องหอมอยู่ไม่หายเป็นน้ำก็ไขไม่เหือดไม่แห้ง หรือเทวดาท่านมาแกลังกะเมียในห้องก็ มองไม่เห็น พอนึกได้หัวใจก็ปลื้มจะเคยลืมอะไรเป็นหัวใจของฉันนี้มันจะปวดไปอีกเท่าไร----ปี

7. ซาอิดซาอำคนตั้งท้องเห็นมะขาม-----ยังนึกเสื่อยะเหมือนเรือนมาตรมีมุขเองมีลูก มีเมีย พอเห็นสาวมายิ้มใส่แล้วจิตใจมันหลงสะออน เหมือนคำบัญชาจากราชันหัวใจของฉันระ ญุดระฉิดของเดินตามคนงามสักนิตอย่าด่วนชังเนอรชร ๆ อยากก้มกายไปหว่ายอนงค์พระ รา----ซา หรือบุญแม่ดวงน้องสร้างมาให้เทพเทวีลงมาดินจะสาวเท้าก้าวเดินช่างเปรียบเหมือน หงษ์ลงมาเดิน เกรงเนื้อละมุนน้องขุนมัวพีนีกแล้วแม่คุณเมิน เวทย์มนต์อะไรทำให้ลืมเมียหลง ตามแม่คุณมา

8. ครั้นจะหลงตัวเดินหัวเดินยืมยูนคนเขากียอ----ก็เย้ย---แทบแหลกแตกสายมันห้าม ไม่ได้เอาสาเลยแม่น้ำเย็นกะกอกหญ้าจะว่าบ้าแล้ว ฉันก็ยอมอย่าได้สืมาได้หาเสียตายตามเสียตาย

หุแม่แก้มผ่องปนสีชมพู ใครหนุใครจะได้หอมฟุ้งรักแม่หอมไม่ได้ห่างบ่อนเนื้อหนาผ้าบาง ๆ ใครจะได้----เห็น ในจิตใจอาลัยสาวมันไทรกเศร้าไปหลายส่วนเขายิ้มเขาหัวขำยั่วขำยวนพอยืนใกล้น้ำลายซึม กะเมียก็รักเอาหลาย ๆ เห็นสาวใหม่แล้วลืม ๆ สายตาของฉันทันลั่นลงนี้เนื้อเลน ๆ

9. บ่าวเคยเนิงแน้นาย น้องกลัวจิตใจ---ฉันไม่แนนี้ หนังสือเว้นท่าวรรคมันยิ่งแต่รักขึ้นมาที กะลูกเก่าเมียเก่าต้องทิ้งเขาสาแน่นอ นกปรอทเร้งฟุ้งจะร้างเรา พรหมลิขิตชีวิตของข้าต้องสละเร่เรื่อน ๆ มันจำเป็นต้องเร่ถอน----เรื่อ หรือบาปกรรมมันตามมาทันทำให้ฉันมายากมาทุกข์ ในใจของพี่ไม่มีสุขปานมดในทุ่งโดนน้ำมาท่วม ตั้งนอนให้นอนร้องซังเมียเจ้าของเคยนอนร่วมปะลูกเอยลูกจะทุกข์ย่อนเราสาแน่นอ----เรื่อ

10. กลัวแต่เนื้อเย็นไม่ยังไม่เย็นเหมือนยังเขามีปิ่น ---- หมายถึงว่ารักเดือนรักจันทร์บกกะฉันว่ารักจริง สบทั้งกันกะเมียเก่าก็น้องจะเอากะฉันใหม่เยอ กลัวรู้ไม่เท่าเอาไม่ทันเมื่อตอนฉันยังไม่ทิ้งบัดฉันทั้งมาจริงจะยินดีกับพี่ใหม่เธอ ลอบไซเข้าใจทำมันยังยอมหมายห่างหมาย----ดี แต่หบ้านยังอ้อนหมายอาสบทึงเมียมาแล้วน้องไม่เอากลับคืนแก้วบ้านเก่าต้องแห่นอกพูดไม่ออกถ้าฉันไม่ได้ง่าย ๆ ต่าจะวางหน้ายังงิดอกกกกลับบ้านเดิมเมียเขาไม่ดูจะอยู่ยังงิ----ดี

เพลงเกี้ยวของหญิง (1)

กลอนเพลงมีใจความว่า ตัวฉันชื่ออรทัย เป็นคนและไม่มีสง่าราศรี ไม่มีใครเห็นใจบ้างเลยดังคำกลอนต่อไปนี้

11. มีทั้งคนเจ๊กคนจีนเหมือนยังทอดกฐิน-----คนจองจะมีใครมาหมายหมั้นคนอย่างฉันเขาคงไม่มอง เพราะเกิดมาลำบากเป็นคนยากคนจนต้องยอมสินยอมธรรม เหมือนตักน้ำยอมท่า เพราะน้อยอำนาจวาสนาถึงอยู่กระท่อมก็ยอมทนอยู่บ้านป่านาทุ่ง บางทีก็ยอมเดินยอม-----เที่ยวจะนำจรรยาจากเหียนเข้าตักน้ำจานคนพูดมากปากหวานแต่ความจริงแล้งน้ำใจ กลัวปล่อยทิ้งเป็นอรทานแล้วไม่สงสารกะอรทัย เอ็นดูฉันเถิดคุณพี่อย่าทำให้แห่งรา----เที่ยว

12. มีฝูงนวมรุ่มนอน บางทีก็รู้ร้อน-----รู้หนาวเกิดมาในชาตินี้ก็อยากจะดีเหมือนเขาบุญกรรมเองสร้างแต่ปางไหนจักว่าใครจะรู้ขอ สำเภาน้อยลอยเซลื้อขึ้นเหนือลำซลาแล้วแต่อำนาจวาสนาบุญกรรมจะตามชะลอ จิตก็เฟื่องแลเพราะอยากให้วิชาเลื่อนวิชา-----ลอยคนขี่หรือยากเรากลับแต่เขาจะไม่รัก ครั้นจะหยุดพูดปากกลัวคิ้วรวมจะไม่รู้เรื่องไรจะคุณหนอ

บุญจ้ำตั้งปรารถนาบุญคู่จะได้ใครมาไว้เคียงตั้งเสียงบุญ-----คอย

เพลงเกี่ยวของหญิง (2)

13. ตั้งบ่นร้องบ่นให้เหมือนยังวางไขไก่อ-----บนหินใจหญิงแทบไม่อยู่อยากให้รู้ได้
ยินมองไม่เห็นรูปในหวังตัวน้องก็บ่นหา ได้ยินแต่เสียงฆ้องระนาดเขาตีพาตระนั่งระนอย มอง
ฟ้าดลอยใจก็นึกพรรณา ความคะเนงคิดถึงหนุ่มเอาจนนางราสินรา-----หนี อยากถึงกายถึงเกย
พอถึงเงยถึงก้มฝากใจไปกะลมให้รักถึงถึงกัน ความรักนางมันขึ้นหน้าเหมือนแค้นยาขึ้นนานไม่
ยอมผันว่าฉันไปนอนใกล้ๆ สักคืน-----นี้

14. อย่ามัวดียากดีจนไปเลยพ่อคน-----ดีจำแนกทุกเต็มทีแค่กะพี่มาปากหาไม่ได้
แอบได้อิงตัวหญิงก็ดีใจจนหนีเรือนหนีชายไม่รักฉันบ้างนี่ผู้นำพริตติ ๑ กะปิดปลาทุไม่
อยากจะชิมบ้างนี่ชายความสมัครรักของเอาจนหนีอ่อนหนี-----ช้อย น้ำไม่มีเลยนาหมันทำไมไม่
หันหน้ามราครัน้องจะรักปากหาเขาจะเหมาว่าหน้ามีน ไม่เห็นคู่มานอนข้างเอาหมอนมาวาง
แล้วนอนคืนไม่นี้ก็ต้อง ๑ บ้างนี้ ฉันเปิดห้องนอน-----คอย

15. จนยากพอปานหญิงก็เหมือนกะแมงกิ้ง-----บ้านโยอยู่บ้านหนุกก็ดำหน้าฉัน
ชานาชาวไร่ ครั้นจะยื้อจะยุตเกิดก็สุดปัญญาห้องนอนชานายเจ็กใหม่เช่านานคนมีคนจนมัน
คนละชั้นดอกขุนนางกะชานายากจนคนยังน้องก็ได้แต่เช่าป่าเช่า-----โนน บาปกรรม
ตามมาหนุ่นแต่ผลบุญมันไม่พอยากได้พ่อดวงเป็นภัสตาก็บุพเพเองไม่พอฉันไม่ได้ทำบุญเดิม
ยังไม่ได้เพิ่มบุญต่อแค่พี่มาเห็นฉันเป็นของตกก็นับว่าบุญ-----นา

16. จะเอาพี่เข้ามาเป็นผัวเถอะน้องก็กลัว-----จะเป็นภียอย่าพูดเล่นหลอกหลอนพอ
บังอรดีใจหลงรำพรรณฝันเพื่อเลยพ่อแก้มเป้ฯพวงอยากนอนแอบฉันก็อายจะเล่าไปตามกรง
พระเพลินเดินดงหลงสัดตามกองฉันเป็นห่วงตามเกินกลัวแต่จะตามเขินตาม-----เก้อ พอเห็น
เทรอปอประทังตัวนางก็จะประทัยพ้อยะวงหลงไหลมานอนกระท่อมกินปลาทุมันห้ามใจเอาไว้
ยากจะอดรักเอาไว้อยู่มาแกล้งแย้พอรีย้มอะไรระวาย-----เยอ

17. แหขาดลายแซมมีแต่ลายแก๊-----ลายไข ถึงได้หม่อมไปเป็นเมียก็ยังไม่เชื่อดอก
ผู้ชายพอได้ลิ้มรสของอร้อยแล้วตัดปล่อยตั้งหลายคน อย่าหวังก่อรายเก่าเมียเจ้าเท่าไรกันอยาก
ซิดชูอยู่กะฉันช้อนอยู่ทางในเท่าไรกลไม่มีเช่นเห็นสกุลพอจะรายเกาะราย-----เกี่ยวพอบอกว่ารัก
ปากไม่หยุด เวลาพูดมือไม่ยั้งพอแล้วนี่พี่ก็ยั้งผู้ชายเขาอดเหลียมไม่หยอก จักจะโดนเอาคนใด
ไม่โทษผู้ชายทุกคนดอกแต่ที่ฉันดูไม่เห็นจะดีอย่างนึกสักคน-----เดียว

18. แยกเมืองนอกสมบุรณ์เนยไม่พูดบุญเฉย-----บุญนึ่งการล่อถ้าพี่หยุดพี่มาพูด
จริง ๆ หากมันเป็นเช่นนั้นก็นับว่าบุญ-----นาง มีลาวมีไทยไม่มีพายุมีถ่อถ้าเนื้อพี่ไม่บ่พูดกันดี
ก็มีทางน้ำในวังมีทำมันไม่แม่นมีกะมี-----เถย ไม่หนีร่างหนีกายถ้ามันไม่ตายไม่หนีกันอยู่กะ
บ่อนนอนกะย่านเอนพวงจำปีมณีแก้วอย่าทำใจขึ้นใจลงถ้าปากกรงกะใจแล้วของพี่รักจะให้ลอง
ไม่ขัดใจ-----เลย

19. เกิดมาไม่เคยหลงเขาเหมือนยังเขาเกี้ยวเข้า--หลงเคี้ยว จะอยู่บ้านกลางวันดา
ไม่หวางวะสักวันเดียวจนลืมซ้ายลืมขวานี้หนอคนหลงคนจะรู้ว่าน้องมองไหมฉันมองไปมองมา
คิดหลังพะวังหน้า กรีกกรองหมองมันเห็นเงินพันเงินหมื่น น้องก็ไม่มองมั่งมอง----มี ถึงเนื้อเย็น
ไม่ตามหญิง แทบจะวิ่งตามยุตบอกให้หยุดมันก็ไม่หยุดมันลามใหญ่ปานถูกตำแย อยู่ร่วมอยู่
ทั้งเข้าทั้งเย็น จักมันเป็นเช่นใดแน่ หรือสาวบ้านหนูกะขายพนาศวังจะได้-----นี่

20. ฉันเดินเที่ยวดูมาหลายคนดาแต่ไม่เคยปรารถนา----คนใดไม่ว่าจะไปไหนมา
ไหนฉันเป็นห่วงพ่อคนดีรักแต่พี่คนเดียวสอยชั้นเลยขอไม่ปิดไม่ป้อสาเลยฉันพบผู้ชายมาหลาย
พันไม่รักเท่าชู้คนนี้เลยเชียว ถ้าจากไปไกลชู้ตัวฉันก็เลยชอกเลย----ข้า จะไปไหนก็เป็นกันจะ
เป็นมันหรือเป็นกลอย ไม่ต้องการเงินพันเงินร้อย ให้รักกันหมั่นเป็นเกลียว ฉันไม่หลายใจดอก
ถึงบ้านนอกก็ใจเดียวชี้เห่ ได้ก็ใจดีไม่เคยใจ-----ดำ

21. พาหักพาห้วงไม่พูดพาขว้าง----พาทิ้งไม่ทิ้งให้รักถ้ากลัวหล่อนไม่รักจริงไป
เข้าโบสถ์ข้างบ้านแล้วสาบานต่อหน้าพระทอง นายบ่าวอยู่ตะบ่อนถ้ามันบังอรตะบิตตะบันรัก
ไม่แนบแปรผันจะให้พี่ไต่ด้วยตะบอง ๆ น้านาไหลนองเข้ตะ-----บ่อ มันจริงจากจริงจรมีแต่บ่อน
จริงใจไม่หมุนเวียนเปลี่ยนให้ใครมีแต่สิ่งจริงจั่ง ปอกะบ้านก็ผ่นขายถ้าส่อให้ชายผ่นค้าง หากพี่
เคียดฝนมืดคม ๆ -----แล้วเชิญพินคอ-----

22. ดูแต่กัณหาชาลี ยังเกิดเมื่อปี---ฉลุ เห็นหนุ่มสาวรุ่นกันอยู่กะบ้านก็มีคู่เมื่อไร
หล่อนจะถึงโฉลกคู่ยกคู่ชะล่อจะอยู่ไปทำไมน้องดีสองก็ยังไม่นอนบุญคู่แม่หนูบังอรละแม่นคุณพี่
คนนีใหม่พอพี่จะรอให้ใหม่นะแล้วไม่พูดหมายพระหมาย---เณร คือคนไม่รู้ภาษากันพอชากัน
ชาทางโชคแม่หนูจะอยู่ในวังหรือบ้านนาป่าสะแก ขาว ๆ ดำงาม ๆ หล่อ ๆ ฉกแม่ฉกพ่อมา
แล ๆ ๆ ไม่เข้าความผ่นให้ฉันบ้างเลยพ่อเนื้อ-----เลน

23. มีมิดมีคำเห็นแต่เขามีน้า---มีเข้าดูสังขารร่างกายเองก็ใหญ่เป็นสาวไม่มีหาบมี
คอนจะหลับนอนไม่มีคู่ไม่เห็นใครคนไหนรักเข้ามาทักทายดาหรือจะไปหาหมอดำราแก้ไขทาย
ดู ๆ หรือกุศลตันเดิมมันไม่มากายดิ่งกาย-----ดื้อ มองไม่เห็นเลยบุรุษจะมาพูดมาจาถ้าเป็นวัง

ขังปลาก็เป็นจ้อย ขาดคนมาเจ้าคนรูปร่างหน้ารักไม่เห็นมาฟังหน้าเราจะให้น้องเสียงพวงมาลัย
ยังรจนา----รือ

24. เกี้ยวข้าวเรือหนีรวงไม่ว่าหนีขาง----หนีรีแต่เอากำเนิดเกิดมาไม่เคยปะด้วย
เขาสักที พุทโธเอ๋ยหนอเวรรักมักทุกข์ยากปานนี้รือ ฉันเคยพบกันตะพีจัวหมีเขาแก้ตะพายยิ่ง
เห็นหน้ามาเมื่อไรรักมันเพิ่มตะพืดตะพือ รักเต็มเพิ่มพูนจนไม่ห่างตาคนตา-----ผู้ แลไม่เห็น
ฉันก็หาหม่อมหม้ามั่นก็หาบ้ายเพนเย็นเข้าใจจิตก็คิดก็หวังถ้ามันเป็นของกลั่นได้เหมือนยังไก่อ
กลั่นตัวงไม่อายดอกจะบอกคือ ๆ แล้วขอกลิ้น -----ดู

25. หนังสือเขียนวันลายวรรค เหมือนยังน้ำเคยตก-----ลายวังอยู่กะบ้านทุกวัน
ทุกวี่แทบไม่มีวะหว่างคิดไปใจก็วุ่นคิดถึงพ่อคุณอยู่หลายวันใครว่าจะพานอนมาพาอ่อนพานุ่ม
เป็นโรคติดคิดแต่หนุ่มพอบานนักการพนั้นความสมัครรักหนุ่มเอาจนพาแนวพา-----หน่อ
ครอบครวก็อย่างเขาแต่ฉันไม่เอาอย่างใครนึกเห็นหน้ามาเมื่อไรก็นั่งคิดวันยังค่ำแถวบ้านหนูก
เมืองนาจวงศ์ญาติก็ลือนามหรือจนะหนีแม่นางวิ่งตามหนุ่มให้คนเขาสื่อ-----นอ

26. ตะวันลงสีแหล่ ๆ ทำให้น้องมาแล ๆ-----เหลียว จะนั่งนินคินวันใจฉันมัน
ก็เปลี่ยวฉันเป็นห่วงเอาเหลือแต่พ่อเนื้อเลน ๆ โศกาน้ำตาย่อยไม่มีเลยวันหยุดนึกเห็นคำที่เคย
พูดเมื่อสุริยันตะวันเย็นรักพี่ไม่มีหยุดไม่มองวันกาววัน----เหยี่ยวเป็นห่วงชายอ้ายมากน้องยัง
ฝากลมมาเข้าเย็นเคยเห็นหน้าพ่อทองใหม่กำไลมือ ฉันบ่นท่องจนคล่องใจจะไปไหนไม่ลืมชื่อ
ใครจ้างทองสักก้อนให้ออนชังไม่มีวันลืม----เชียว

27. มันคิดไม่ออกบอกไม่ถูกพี่ได้แต่หมายทุกข์-----หมายทน ---อยากเกี้ยวน้อง
นงคิ่นซแต่คำพูดฉันมันไม่ได้ยินได้แต่จ้องมองดูน้องจะรู้บ้างไหมเธอ อยากจะหนีบ้านนอเป็น
บ้านอ่อนบ้านนุ่มในคินนี้จะมีหนุ่มไปขึ้นนั่งกะบ้านนอ ผัดแป้งแต่งหน้าก็หวังไปบ้านแน-----
แห่นางดูแม่หม่อมขาก็เมื่อยจนพาตัวเศร้าตัวหมอง ดีประมาณดีสองเลยถามว่าแม่วตัวผู้ตัว
เมียรักแม่ลูกประคำหล่นแต่พี่มันจนคำเหลือถ้าแม่วไม่ผ่านฉันก็เลยมิได้สักคำ-----แล้ว

เพลงเกี้ยวผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ฝ่ายหญิงจะร้องเกี้ยว)

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า พุดถึงความดีของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านว่าได้พาพี่น้องพัฒนา
หมู่บ้าน ตรากตรำทำงานแล้วก็หาเวลามาอยู่กับน้องได้ดังคำกลอนต่อไปนี้

28. เห็นนางเห็นเจ้าเหมือนยังดักเข้า----เห็นจาน เหมือนรถบัสนักใหญ่คนเป็น
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านช่วยพี่น้องเขาพัฒนาคิดมากก็น้ำเห็นใจ----จะว่ารักก็เป็นรักไม่เป็นหักเป็นราน

พี่กรากกร้าทำแต่งงานมาอยู่กะนางบ้างเป็นไร----ถ้าอยู่ประครองสองเราคงทำเป็นแรงเป็นเรียว –

8- ต้องทำมทาหาากินเพราะยังไม่สิ้นเป็นประสังข์สุดประเสริฐเขาให้คุณคราดคุณไถก็ตามใจ
พ่อคุณเถิดพอกลับถึงบ้านแล้วฉันจะทำช่วยพ่อคุณ-----เที่ยว

29. ทำขุนทำนัวเหมือนยังเขาปาดัง----ทำหน้างิ่งแต่เป็นทุกข์ใหญ่คอยรับใช้ชาวบ้าน
ทุกอย่างช่วยราษฎรจนตื่นตึกฉันเลยนึกเวทนา-----เพราะบ้านเมืองทันสมัยหัวหน้าค่ายรักษา
มวยพีเหนือเต็มที่แล้วพี่ผู้ช่วยมาแก้เมื่อยกะน้องสามาได้ร่วมหมอนนอนเป็นเมียคงจะรู้ว่าซา
เหมาะซาเหมิง –8- ไม่ทำชั่วให้พี่ช้อยากนอนข้างให้ใจพี่ชุ่มพ้อออกจากกองห้องประชุมจะชัก
ชุดให้พี่ชายเมื่อยามปวดเมื่อยเหนื่อยมาจะเคยว่าพ่อคุณไอ จะเปลื้องชะออกหาผ้าขน
อ่อนนุ่งให้พ่อคุณ-----เอง

เพลงเกี่ยวผู้ใหญ่ (ฝ่ายหญิงจะร้องเกี่ยว)

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า จะแต่งงานเมื่อใดก็ได้สามมีเป็นผู้ใหญ่บ้านสักคน
เพราะเมื่อมองเห็นชุดผู้ใหญ่

30. คนอ่อนคนน่วมเหมือนมีฟูกนวม-----ให้คนนอนสกุลเดิมตำสาเดรูปรางชี้ไพร
เป็นราษฎรจะแต่งงานคาไหนได้ผ้าผู้ใหญ่สักคนนอ----อยากมีแผ่นมีพื้นเหมือนเรือขึ้นมีพาย
คนที่ได้เป็นผู้ใหญ่เพราะบุพเพเขามีพ้อยามมีต่อมีพายมันก็ต้องมีบ่ามีเพล –8- มันอึดอัดจน
พูดไม่ออกฉันเล่าบอกแบบไม่อาย มาเห็นสูตรชุดผู้ใหญ่ช่างงามสาเออฉันดูไม่อิ่มเห็นเขายก ๆ
ย่อง ๆ ฉันได้แต่มองแล้วยิ้ม ๆ เสื้อผู้ใหญ่มาให้น้องยืมสาเนื้อ-----เย็น

31. ผู้ยวนผู้ยั่วก็ย่อมมีผู้กลัว----ผู้ย่านเพราะคุณพี่มีเหตุผลเป็นบุคคลที่สำคัญมีใจ
หนักแน่นเดพี่น้องยังยกย่องให้เป็นผู้ใหญ่-----ถึงพวงตแดงแสงกระรอกกระแตมันยังงอนน้อง
ขอนอนเป็นเมียน้อยผู้ใหญ่จำจะว่ายังไ้ ๆ แต่เขาจ้วดงามบางที่ก็ย้งอัยงุ่ม –8- ฉันขาด
ยศศักดิ์นามบ่าวยังตามศักดิ์นายอยากพึงบุญคุณผู้ใหญ่พ่อน้าน้องนวลขึ้นสักนัดขอยู่กะพี่ไม่
มีภัยฉันขอให้ไม่ผิด ตอนไปอำเภอดำเนินเคียงผิวฉันคงจะมี----ภูมิ

เพลงเกี่ยวกำนัน (ฝ่ายหญิงจะร้องเกี่ยว)

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เป็นกำนันแล้วนายกย่อง ฉันขอเป็นเมียน้อยกำนันยาม
เข้าประชุมที่อำเภอขอไปด้วยคน แม้พี่กำนันมีเมียแล้วจะโดนเขาทารุณก็ยอม ขอให้ได้เป็น
เมียน้อยก็พอ ดังคำกลอนต่อไปนี้

32. ครั้นจะเดินบุกหนามระกำนาก็นี้กกั้วระกำป่า-----ระกำโนน อยากตามเบิกตามบานเพราะต่างบ้านต่างตำบลตั้งปลื้มโนหนักหนามาพบหน้าพี่กำนัน----จะทำหนักหรือทำเบาอยากขอเข้าร่วมทะเลเบียนขอฝากกายอาศัยเรือนตามระเบียบรัฐบาล ถ้าพี่ชายใจบุญคงไม่หวั่นทำบัตรทำเบอร์ -8- เพราะหัวใจทางในเตาเหมือนเกวียนล้อขัดในดุมจะลั่นจะนอนก็ร้อนรุ่มไม่รู้จะไปทางไหนดีจะวะหน้าอีกคืนไหนฉันหมดทางไปแล้วคืนนี้บ้านพี่กำนันให้ฉันนอนพักสักคืน-----เนอ

33. เขามีตำราเคยว่าไว้มันก็ยอมว่าไหว-----ว่าแววจันเมียบลับเมียลีสम्मติว่าพี่มีเมียบแล้วจันมาอาศัยเป็นคนที่สองเขาจะโกรธน้องไหมวาเวย----พอใจปิดใจอำคุณพี่อย่าทำให้ใจฉันขอฟุ้งศักดิ์ศรีคุณพี่กำนันเถอะเนอพออ่อนใจเอื่อยอย่าเย็นเฉยทำให้ฉันขอให้เห็นใจหลานใจอา -8- ถ้าเมียบเดิมเขาตามมาด่าจะกัมหน้าทนเอาเขาขู่เขินเขินเข้านั้นไหนนอกจะทนอดเขาพูดให้ทำกำนันหมองจะรับรองกำนันหมดถือว่าขาดก่อนเคยนอนเป็นเมียคุณพี่กำนัน---มา

เพลงเกี่ยวครู (ฝ่ายหญิงจะร้องเกี่ยว)

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฉันรักคุณครูมาก คนบ้านนี้น่ารักมากแต่ฉันขี้เหร่กลัวไม่เหมาะสม อยากเป็นเมียครูจะได้โออิติไปตามด้วย ถ้าฉันได้เป็นเมียครูฉันจะทำกับข้าวให้พี่เอง

34. คนที่ดีมีวิชาก็ต้องเป็นของเซิด---ของชูจักลูกใครหัวใครฉันอยากจะได้แต่หัวครู เหมือนคลื่นในอ่าวไม่เต็มไม่อ้อมคือเป็นพ่อพิมพ์ของชาติพระกัณฑ์หาชาลียังเกิดเมื่อปีชวดฉลุ ถ้าได้ไปนอนในบ่อนครู---ทำอะไรคือจะฉลาด ๆ อยู่กะอาป้าลุงคงจะมีวิชาลึกล้ำ -8- น้องเกิดมาใหญ่หลายปีปัญญาไม่มีปราดเปรื่องถ้าได้อาจารย์ของฉันไปเคียงคงจะฉลาดปราดเปรียวเรื่องข้าวน้ำฉันทำเองไม่ให้พี่เก่งอยู่ด้านเดียวถึงตอนตีก็จะให้พี่ดูป้ายกระดาน----ดำ

เพลงเกี่ยวธรรมดา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฉันคนบ้านนอกรักจริงแต่เกรงจะทำลายประเพณีฉันเป็นคนไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ดังคำกลอนต่อไปนี้

35. มันถูกใจหล่อนเอานี้หลายเหมือนปลาเคยว่าย----หนีลี-----ไม่ออกตลอดลายเป็นเพลงก็เล่นมาหลายปีช่างไม่ประทับใจฉันคือหนุ่มบ้านนี้เลย จักว่ากรรมว่าเวรหนังสือเว้นว่าวรรณ หรือถูกคาถาหมาสวักเสน่ห์หาคอกวาเวย อยากชมเชยยังว่าอนมองหาแต่ทางว่าอ่อนว่า

หวาน -8- คิ้วก็ตกพอคำไม่สูงไม่ต่ำพอดีพอได้ ฉันมองจนทั่วทั้งขาทั้งซ้าย ข้างงามข้างหล่อ
พอดูอย่าทำเป็นเมินเป็นหมางพากันมานั่งเป็นชุมเป็นหมู่ชี้เฝ้อย่างหม่อมพอเอาเป็นเมียใหม่
เนื้อเป็น-----มัน

36. จะบอกพ่อดวงไม่ให้ไต่ยีนดากแล้วเขาจะทำทำไมไต่ยีนดอก----เที่ยวบ้านนี้
บ้านโน้นเพราะฉันเป็นคนบ้านนอก จะฟังฝากรักกะใครก็กลัวเขาไม่ยินดี----ไม่สมหน้ากะพี่แฉ่
ให้พี่แฉ่พี่เน้งจะเปิดอกให้พี่เองกลัวผิดทำเนียมประเพณี----เกิดมาเป็นมนุษย์ฉันกลัวจะเพยศ
เพนาม -8- ถึงจริงยากจริงจนแต่ฉันเป็นคนจริงจึงรักด้วยจิตไม่ปิดไม่บังเพราะมีแต่สิ่งจริงใจ
พอกิ่งพงาดคนง้างฉันไม่เคยชังคนงาย ไม่แกล้งมาร้อยประเลาะเอาเงินพี่ดอกพอกคน-----งาม

เพลงเกี่ยวคนที่ให้รางวัล---ให้พร

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ขอบพระคุณที่ให้รางวัลขอให้สมปรารถนาทุกประการถ้า
รักฉัน ฉันจะยิ่งดีอย่างยิ่ง ให้ท่านมีสุขพ้นจากภัยพิบัติทุกประการ รางวัลให้ฉันมาเท่าใดให้
ได้กลับคืนไปเป็นร้อยเท่า และถ้าแต่งงานแล้วมีบุตรเชิญฉันด้วย ฉันชอบน้ำใจเธอที่เมตตาต่อ
ฉัน แล้วอยากได้ฉันเป็นคู่นอนบ้างไหมเอ๋ย เมื่อฉันจากไปแล้วคิดถึงฉันบ้างนะดังคำกลอน
ต่อไปนี้

37. เล่นไฟให้ผ่องฉันไม่มีของ---จะให้พี่---คนที่มาให้รางวัลแก่ฉันเมื่อตะกี้จะด่วน
หนีไปไหนนอ ฉันจะขอให้พร---เออกระนางบังเอิญอย่าไปเดินบังอาย มาเข้ามา ๆ ไกล ๆ คุยกะ
น้องบังอร---ไม่มีบ่อนยังอื้อไปเที่ยวบังอื้อ บังเออะ มีญาติมิตรหมู่มาเพื่อรักหมู่มา จะไป
ทางไหนขอให้ชนะศัตรูหมู่มาร---พี่รักสาวคนไหนก็ขอให้ได้คนนั้น---มารับบังอรไปนอนเป็น
น้อย ด้วยสักคน---เนอ

38. สาวบังอรให้พรพี่ก็เป็นคนดี---มาพอ---ตั้งแต่วันนี้ไปรับพรเอาไว้เนอคนบื้อ---
--โจรภัยอัคคีภัยจอย่าได้มาผ่าน---จบประสบแต่ความสุขความทุกอย่างได้มี เงินให้น้องมาพี่
อย่าห่วงใยเสียดายมัน---ถือว่าท่านได้มิตรชื่อหมู่เขายังคิดเสียดายหมี -8- ให้ถูกหวยรว
ทรัพย์มีเงินนับเป็นแสน ๆ ไปทางไหนก็ได้แต่แฟนล้วนแต่สาวรูปสวย ๆ ---ให้ได้ดังพรบังอร
หน้าพ้อเกษาอ่อนนวย---แล้วส่งข่าวไปเล่าบ้างเนอหรือไม่สะออน---นี่

39. จะนึกเกลียดชังเป็นไหมเนื้อเหลืองเหมือนเป็นไหม---เป็นมอญ---พี่มีน้ำใจ
เอาเงินมาให้บังอรต่อไปภายหน้าจงได้มาเป็นหมั้น---หมู่มารไม่มีมารยาอายุ่ง บริสุทธ์จุ
พระสงฆ์ของจอยอยู่อายุยืน---ไม่ใช่พีน้อยหยาบ ขออย่าให้อยู่ยับอยู่ย้อย -8- ให้ได้เมียคนรู้ให้ได้

ชู้คนงาม อยู่เฝ้าทุกเช้าค่ำเป็นคนก้มคนเงย---รูปร่างออกหล่อดงามเหลือยาได้เบือตาเลย---มี
ลูกหลายๆ มาให้ฉันเลี้ยงบ้างเนอพ่อตา---ลอย

40. เหมือนผมแหวกร่างหวีเป็นนกบินหนี-----รังอ่อน-----พี่นี้รู้ไหมเหล่าเตี้ยวนี้
สาวบังอร นึกพอกพอใจคนที่มาให้รางวัล---ไม่เชื่อใจฉันอีกนี้จะบอกพี่เสียอีกหน่อยถึงจาก
ไปใจลอยจะลืมหน้าก็อีกนาน---หรือว่าชายไม่เชื่อฉันอีกนี้ -8- หากพี่ยกมือฉันจะแบมือรอง
หากพอใจอย่าอายน้องไปเลยพ่อนี้มือเรียว-----ฉันนี่ก็อยากได้ไปไว้เป็นแฟนประจำแดนคน
เตี้ยว-----คนอย่างบังอรมีบ่อนเอ็นดูไหมนอพ่อคน-----ดี

41. ไม่ว่าแต่หนุ่มคนไหนจะนึกเบือหน่าย-----สักคนนี้ ไม่ว่าแต่คนใดสวยแต่นี้เสีย
เป็นคนดี ตลอดทั้งคนนี้และคนนั้น---พอโก้วพอกำแต่งมาจนพอกายคนนั้นก็ดีคนนี้ก็ตายพูดเก่ง
พอ ๆ กัน เป็นอาหารก็พอกิน เหมือนยังเขาขุดดินพอด่วน -8- อยากเป็นมิตรทำไมไม่มอง หือ
สมองยังไม่หม่นจะให้คิดลือพ่อคุณท่อมโมงลงไม่มี---ต้องนี่ก็อีกหลายเวลาจนดอมจากไปบ้านสา
หนี-----แล้วขอให้ฝันถึงฉันบ้างเนอเมื่อเวลา---นอน

42. หรือว่าพี่แกลังทำเป็นเฝ้าเหมือนยังเที่ยวเข้า-----เป็นเพื่อนพี่รู้ไหมว่าฉันยังไม่มี
คู่นอน ฉันอยากมีบุญคู่เอามาอยู่เป็นแฟน---อยากเข้าไปใกล้ ๆ ดาใกล้ป่าใกล้ดอน คู่เรียงเคียง
หมอนฉันอยากได้แต่ไกลแดน---จะเขียนสารหรือมันก็แสนจะไกลเด -8- ไม่เห็นจะห่วงถิ่นนอ
เลยพ่อดอกกระถินโน้นอยากมีคู่อยู่สักคนมาหากินในถิ่นนี้---ไม่ว่าแต่หนุ่มคนใดมีใครบ้างไหม
พ่อคนดี---จะเที่ยวจะไปสาที่เดียวก็อายคน---เด

43. อย่าทำเฉยมานิ่งเหมือนกระต่ายเคยวิ่ง-----มายินมาเห็นหนุ่ม ๆ ถิ่นนี้เสียเขาดี
หมดทุกคน เลยหลงรักเอาสาแล้วพ่อแก้วมณี---จะถามพ่อแก้วเป็นโยดาเพลงก็ว่าขยายฉัน จะมี
ใครใหม่สักคนมาอาศัยโยดี แต่ทางไปไร่ดอนยังมียายก้าวยายเดิน -8- ยินดีพี่ก็มาไม่ต้องเอา
ผ้าบังอายมาเข้ามา ๆ ใกล้ ๆ คุยกะนางบังอร---ถ้าหากพี่มีเมียเก่าก็คืนไปเส้าเมียบ่อน-----ว่า
ฉันอยากกอดอยากสออยากเกย เป็นผัวเป็นเมียเกิน

44. เล่นไฟพอซาเกิดได้ใหญ่มา ก็พอคน---หนุ่ม ๆ บ้านนี้หรือไม่มีใครสน ฉันหลง
รักปักใจไปหลายแล้วพ่อคุณ---รูปชี้หรืออย่างกะเราไม่รู้จะกล่าวอย่างกะไรจะคอยดูว่าคนใดจะ
เมตตาการุณ---เหมือนปลุกผักใส่ฝุ่นไว้กะร้าน -8- สงสัยให้ถามมาจะมัวช้ำอยู่ทำไมไม่ตกลง
ปลงใจกลัวเมียนีทำเมิน ---มาพูดจาให้กรงก่อน สาวบังอรนี้กรงเกิน---พ่อร่างพ่อหม้ายฉันไม่
รังเกียจ แต่ใจให้กรง-----กัน

45. โบราณว่าพุดชู้ไกลบ้านก็เหมือนปลุกตาล---ไกลเขา---เป็นเช่นนั้นและนอไม่
 อยากรอเวลา เมื่อฉันไปไกลตนเลยเป็นคนไกลตัว----รักน้องก็มองมาอย่าได้พาวันมองเมิน จะ
 มาจะไปก็ไกลเหลือเกินไปนอนกรงหมองมัว---เหมือนยังหมู่ที่เขาขั้วมองหมี -8-ไม่เป็นคนใจ
 เล่นเหมือนย่าเห็นใจหลาน พ่อทูลหัวอย่ากลัวฉันจะเหลวไหลใจลอย---ฉันนี้ให้แปลกใจหนักคิด
 แล้วก็ยากใจหน่อย---จะหมั่นหมองเพลงหรือเกรงพี่น้อง ไม่พร้อมใจ----นี่

46. ให้นำจุนำเจือเกิดพอนาเกลือ---น้ำจาง-----วันนี้มาได้ไกลแดนหลงรักแฟน
 ผู้ฟัง หรือเห็นหมอเพลงมันจนเลยไม่สนน้ำใจ---หรือลูกมีเมียมีแกลังหนีเมียมาพุดหลอกออก
 ทำแต่พอสื่อเสียใหม่----เป็นห่วงกอดแต่ร่างกายเมียเหมาะ -8- เรือแพของแม่พ่อขาดคนถ่อ
 คนพายไม่ไว้เนื้อเชื่อใจนี้แก้วพวงพ่อคุณภูมิ---เป็นฉันจนไม่สนใจหรือเป็นยังเงิวยาวหนุ่ม----
 อยากจิกอกให้ดูยังปูนาแท้เวย-----นอ

เพลงเกี่ยวคนแก่

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ปลาวิ่งนำจัน (จันคือเครื่องมือสำหรับดักปลา) ฉันรักคน
 แก่เพราะประสบการณ์สูง มีที่เด็ดด้วย ฉันรักคนแก่รักไปถึงลูกชายของพ่อด้วยด้วยตั้ง
 คำกลอนต่อไปนี้

47. ถ้ามีจิตนำจริงพ่อปลาเคยวิ่ง-----นำจัน-----จะรุ่นพี่หรือรุ่นน้องไม่ใช่ของสำคัญ
 แก่ก็ดีหนุ่มก็ดีมันอยู่ที่น้ำใจ---ถึงคนหนุ่มว่าดีแน่แต่คนแก่ที่ดีหน้าเคยชำนาญงานมาดีนวดและ
 ดีใน---เขามีจิตมีใจดีเห็นยาว -8- ถึงจะเสียทางสาวก็ไม่ได้ก้าวทางสั้นเขาเคยพบประสบการณ์
 มาทั้งเฮงและทั้งชวย---ไม่ว่าจะดูที่ใดเฒ่ารู้มาหลายวิธีด้วย---ถ้าหากได้ปล่อยที่เด็ดก็เสร็จที่---
 -----เดียว

48. ไม่มุ่งเอานายเอาเจ้าคอยแต่เอาเฒ่า-----เอาจี่-----ถ้าใครได้ผิวเฒ่านั้นแหละเชื่อว่า
 ดีโดยมารักสาวน้อยเฒ่าก็คอยเอาใจ-----กะคบหนุ่มไม่เอาแน่นมันดีแต่เอาหน้าเมื่อเคียดเมีย
 ขึ้นมาดีเราไม่เอาไหน---มุ่งหมายแต่เอาหน้าบางที่ก็ดำเอาพระเอาเณร -8- ถึงพ่อแม่พี่น้องไม่
 มีใครมองแลความแก่ฉันไม่อายใครเลย---สบายเหมือนหยุดริมใหญ่ เชื้อใหม่พ่อไทรร่วมเหย้า---
 จะหยอกจะโยกก็ปลอบก็โยนเป็นคนอารมณ์-----เย็น

49. เฒ่าเป็นคนนำจัดเหมือนยังแหขาด---น้ำจอม---จะกินจะอยู่ก็ทนุถนอมคือกลัว
 ลูกกลัวเมียจะเสียใจ---ลมสะบัดพัดฝนถูกต้นพุทราใบก ให้ดูแต่ชุกชกมิตตะธิดายังพาสบาย-
 ---ไม่เป็นชาไม้ชาบ้า -8- มาลองหาผิวที่ถึงใครจะมีผิวถม จะไปไหนสบายอารมณ์ไม่ห่วงเที่ยว

ดอกผ้าเฒ่า----ไปหาเพื่อนหาหมาก็ไม่กล้าอยู่ขึ้นมา----ก็กลัวพวกหนุ่มจะรุมเกี้ยวเมีย ต้องรีบ
คืนมา-----

เพลงเกี้ยวพอปปู

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฉันอยากอยู่ใกล้ปู (พูดจีบเพื่อจะได้ครบรางวัล) ดังคำ
กลอนต่อไปนี้

50. หากมอลาบหมอพราเพลงการก็ว่า----ม้อเพลิน-----พอปปูคนนี้แสนดีเอาเหลือ
เกิน พอปปูออกได้นี้สะใภ้หมอพอง---ลูกชายเหล่าเขาจะรักใจสมัครไหมปูเอ๋ยไม่เห็นหน้าตาเลย
ลองคิดดูเถอะปูเอง----รูปสะอาดงามเอี่ยมกลัวแต่ปูเลียมปูอ้อ -8- มันดำน่าเจตักดีนาง
เหมือนแมวซังศักดิ์หนู ก็ลูกชายไปไหนนอปปูอยากสนทนาคู่สักหน่อย----เห็นฉันไม่สวยเลยหนี
ซุกดอกวาลูกน้อย---จะหน้าเอ็นดูเหมือนปูใหม่ นอ ลูกชาย-----นอ

51. ไม่ทำให้ใจพ่อกุณเปื้อนนับว่าคุณเดือน---คุณปี-----ทั้งกิริยามารยาทก็สะอาด
สวยดีฉันอยากเป็นสะใภ้อยู่ใกล้ ๆ คุณปู----เป็นเจ้าเถรหรือเจ้าชีไม่ติริเจ้าเขี้ยว กินสุราไม่ว่า
เทียว แต่คำเข้าอย่าเจ้าชู---มาเห็นคุณปูก็ว่าเจ้าแหมเจ้าช่วย -8- ไม่ต่างเหล่าต่างกอเหมือน
หูกเขาทอดต่างก็เป็นลูกสะใภ้ในบ้านนี้ก็ต่างถิ่นต่างแก้ว-----

เพลงเกี้ยวธรรมดา---โหมม ๆ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า คุณมีคู่รักอยู่แล้วหรือยัง ฉันพูดเกี้ยวบอกว่ารักเธอ
แต่ความจริงคงเป็นไปได้ยาก ฉันได้แต่มองแค่นี้ก็บุญแล้ว แต่ก็อยากจะเอาอะไรมาสอยดาว
บนฟ้าลงมาได้ พอเป็นเธอแล้วเหมือนมีศรีรักมาปักอกยากจะโยกคลอนถอนออก จะมี
ความหวังในความรักสักทีเปอร์เซนต์ที่จะเป็นจริงได้ ดังคำกลอนต่อไปนี้

52. เหมือนขึ้นดักหลับประคับที่มีเครื่องรับ-----ประโคนวันนี้พ่อกุณหาว่าบุญฉัน
สม คงไม่ห่างไม่ไกล อาจจะได้ประคอง---เป็นบุญเก่าร้อยก่อพ่อกุณทอร้อยกีนอพอเวลาจำปา
จำปีที่เขาเก็บมาร้อยกอง-----ทหารมีเขายังต้องร้อยเกณฑ์ -8- เหมือนนกเงือกบินจงจับ
ต้นพุทรางอย พุดไปหลายก็ใจลอยพ่อดาด่างามสง่า-----ไม่ใช่หญิงจะแก่งโยไปเลยพ่อก
พญา ๆ พี่มันใครไว้หรือยังพ่อเนื่อเย็น----เย็น

53. ตั้งแต่เกี้ยวเล่นเห็นมาก็ยังไม่ทำ-----เห็นมีเห็นมาหลายคนดาก็ยังไม่ว่าคนดียัง
ไม่รักเก่าพ่อกุณหม่อมเนื่อหอมที่เห็นมา---เป็นนกก็ต่อชาติดีไม่เหมือนเอามีดจะตาล รู้ไหมนอพ่อก

ช้ออัญชันว่าสาวบ้านหนูกถูกชะตา---แต่เล่นไฟเขายังเป็นวาสนาของใครแน่นอนพ่อคุณแจเข้าใจ
 แหม่น จะหวังเหนียวเกี่ยวเป็นแฟนก็กลัวจะนำพี่ชายหน้า---คิดในพระทัยอยู่หลายทอดพ่อ
 เรือจอดหลายท่า---กุศลศีลทานของฉันทจะถึงไหมพ่อกำไล-----ทอง

54. อยากเป็นคู่ร้อนคู่หนาวก็ค้อยังป่าว -----คู่นาย-----เชื่อว่าจีเถอะพี่จำให้ถูกตาถูก
 ใจปะวาสนาของใครหนอเขาจะได้เป็นคู่นอน---แลดูหุ่นสกุลชายก็ห่างไกลสกุลฉันทพ่อกุโธธิใน
 หิมพานต์เป็นร่มบุญกุลธร---แทบยกโซ่สกุลเชียว เกิดมาก็ไม่เสียสกุลเรา -8- จะชอบไหมนอ
 กะคนบ้านนา ไม่ใช่ชาบ้านในทำแต่นาแต่ไร่ดอก ฐานะบ้านนอก---ได้เป็นผัวจะชั่วหรือดีได้พอ
 ปานนี้ ก็เอาดอก---โดยพูดไปได้ก็คล้ายกเติมไปเอื้อมเอา---ดาว

55. มาเห็นพ่อคุณเป็นบุญตาหรือจะเป็นวาสนา---บุญตัว-----จะคิดตามใจฉันทเดี่ยว
 ชาวบ้านจะว่าชั่ว ต้องเสี่ยงบุญตามและทำบุญต่อ---เหมือนหมอนน้อยยัดแหม่นบรรดาเขาไม่
 หนุนในชาตินี้จะมีบุญได้ยังนึกให้ไหมนอ-----ธรรมด่าว่าขนมก็ต้องหมายนมหมายเนย -8-
 ทำบุญยังไหงหนอชายหนอ จะว่าฉันทโยไม่ใช่ชา มาเห็นพ่อคุณเป็นบุญตาให้ถูกใจไม่ใช่บ่อย---
 ให้นึกแปลกเมื่อแรกพบได้มาประสบพ่อตาลอย---ช่างลึกล้ำงามเอาเหลือไม่เปื้อตา-----เลย

56. จะมีอีกคราวไหนก็ไม่มีหลาย---คราวนา-----ครั้นจะชวนมาเป็นแฟน หรือก็
 แสนอายสาในหัวทรวงปานโดนศรแล้วบังอรคราวนี้-----เลยไม่หวังบ้านเรือนชามบ้านช่อง นึก
 รู้ในใจน้องไหมพ้ออัญชันบ้านชี---เศรษฐีชาวบ้านชิงไม้อยากอยู่บ้านหนึ่งข้ามเฉลย -8- จะชวน
 เกี่ยวก็อาสกุศลของพ่อคุณเอาสาเกิน จะหลงตัวเผื่อเดินต้องมองกายเองสักก่อน---จะภาวนาว่าไว้
 ตั้งจิตใจว่าวอน---จะมีหวังไปทางสวรรค์ให้ฉันทไหมวา---เวย

57. ไม่ว่าแต่หนุ่มคนใดก็เห็นมาหลาย---คนตา-----สาวบ้านหนูกเกี่ยวทัศนามาเห็น
 คนดีเพียงพื่นคนเดียว-----หรือบุญทานที่ในถิ่นอยู่ในศีลในธรรม เป็นคู่น้องพ่อทองคำคงไม่
 ไปไหนเที่ยว---เป็นพระพุทธรูปก็คงเกี่ยวอยู่ในถ้ำ -8- หัวลอยหลังเลปานถูกเสน่ห์มะหาละลวย
 พ่อน้ำน้องคลองห้วยไหลลงท่งละเลิง---แทบไม่ยากไปไหนเชียว เพราะความอยากเกี่ยวไว้ใน
 เชิง---จะเชื่อไหมนออีพ่อลอดช่องที่ลอยใน-----ชาม

58. จะหวางวันไหนเหมือนเดินเข้าใน---คันทา-----ตั้งแต่เอากำเนิดเกิดใหญ่มา
 พึงจะมารู้จักเอาความในวันนี้---เหมือนกะปาวรักนาย ก็ยอมตนรักนามันตั้งมันดูดยุดเอามา
 ปานนี้เน ความรักนี้-----เหมือนที่นอนหมอนมีรักหนุน -8- พ้นจากพี่ไม่มีทำหว่านกล้ามีถอน
 จะสบายใจบังอรเห็นที่ไม่มีทาง---ถ้าไม่ใช่คนใจบาปก็ควรจะทราบในใจบ้าง---ช่วยแบ่งปันพอ
 ฉันทเบาได้ไหมพ่อกุใจ---บุญ

59. เหมือนรถหลวงเสียล้อเห็นจะเสียกอ-----เสียเหล่า-----ผลที่สุดจุดประสงค์หากไม่ทรงกันกับสาวเช่นนั้นบังอรนาง ก็หมดหวังเสียแล้ว-----มาเห็นรักคนแรกมันให้แปลกต่อตาให้ติดตามเป็นอัมมะตะเชื้อโหมนอพ่อต่อแก้ว----ที่มันออกมาเป็นแถวแอบต่อเตย -8- พุดไปเหมือนไปบ้าสาแล้วพ่อผ้าสไบบาง หัวใจก็คล้ายน้ำค้างขังบนใบบอน-----พุดแล้วไม่มีเล่นหรือไม่อยากเป็นสามีหล่อน-----เคยเห็นมาหลายจะให้ฉันหลงนั้นคงไม่มี-----เลย

60. ตลอดทั้งการเวลาก็ได้สละ-----เสียแล้ว-----หัวใจบังอรแน่นอนเสียแล้วจะให้คลายจากพื้นนั้นไม่มีเสียเลย-----แทบหลงตัวนำตายพ่อโง่งใส่น้ำตอง รู้ไหมหัวใจนางปานโดนตำเอาหนามเตย-----มีสั่นก็ยังคงนำโง่ง -8- ไม่ใช่ว่านารีจะมาหานี้มาเร้นยิ่งคิดก็ยิ่งเห็นแข่งมารวมเข้ามารัด-----จะให้สาบานหรือสัญญาฉันก็ยังกล้ายินหยัด-----แล้วแต่ใจของชายไม่ยาวพอรักษิน-----ยัง

61. ไม่มีจิตหมายจุดแล้วเป็นไม่พุดไม่จา ถ้าหากรักของพี่มันมีอัมมะตะ อย่างกลัวเลยใจที่พุดไปจะไม่จริง รักแล้วไม่ได้ลา กล้าสละไม่ได้เหลือ แต่ใจชายกลัวคล้าย ดั่งเรือพันซ่ายกะไฉลิ่ง-----เหมือนยังโบกเขาโบกทิ้งได้ล้วน -8- มีดมืดเหมือนปิดบาร์เปรียบยังพระปิดโบสถ์ฉันไม่หลอกบอกจนหมดไม่ได้คิดปิดบัง-----กับคนไหนหญิงโหมนอพ่อช่อพิกุล-----นวล

62. จะพุดหมั่นสัญญาเรื่องนี้ฉันกล้า-----ยินหยัด-----แต่ความรักของนาริมันเคยมีประวัติเสียตัวชั่วเพราะชายหัวใจไม่ยินยอม-----เชื้อโหมนอพ่อเนื้อเป็นมันขา ปลุกข่าหมั่นชิงจะดอนรักจากก็ตอนสังขารไม่หมั่นคง-----เหมือนยังเดินเข้าดงหลงมรรคา -8- ไม่ว่าจะจนว่าแจจะมีแนโหมวาใจจะแน่นอนก็ตอนใหม่ ๆ วาจากี่ว่าจริง-----จะไม่ห่วงใยตอนกายยุบทิ้งอยู่รูปกายหญิง-----มันไม่มีทางจะยังยืนดอกรักกายยา

63. วัดเส้นยังหายศอกฟุ้งฉันจะบอก-----ให้สา-----อย่ารักเพียงรูปร่างสังขาร ตั้งใจตั้งจิตพี่จงคิดเสียให้ซึ่ง-----ไม่ใช่ปลาหาหนองญาติพี่น้องหานา ให้ทบไปทวนมานับแต่สิบไปหาหนึ่ง-----ไม่ใช่แขกจะได้เคยไปเที่ยวหาเนยหานม -8- ทำไรหมายสวนจงทบทวนไหมสาคนเรามองจ้องตาเขาไม่สั่นเขาไม่เสริญ-----กลัวแต่ชายรักฉัน-----เป็นทางผ่านโคเดิน-----ที่ไหมจะตรงคงเดิมเหมือนคำพระโค-----ดม

64. จะเป็นเศรษฐีมีหรือจน เราเกิดเป็นคน-----ต้องนำเจียม-----ขันติโสรัจจะคำพระว่าเสี่ยม ถึงคราวจนอย่าได้จากขอให้รักด้วยน้ำใจ-----ว่าวจุฬาจะพาลอยก็เมื่อเขาปล่อยเวลาคม เป็นทองคำที่งามสม ไฟลนก็ไม่ละลายไม่เคยอายเวลาหลัง เหมือนยังเวลาค่างเวลาสิง -8- บุกป่าบุกโคกบ่อนไหนร่อย่ายาบุกข้าม ชี้เหไรได้ให้ใจงามเป็นความสุขของบุคคล-----เรื่องความรัก

หากว่าพี่ไม่มองความมีและความจน---ฉันจะสละน้ำใจบูชาความ-----จริง

65. เทน้าร้อนกรงกาของงพุดจา---ให้กรงก่อน---ถ้าไม่หวง---นามสกุลคงได้พ่อ
คุณเป็นคู่นอน แต่ขอให้ปากกับใจของชายให้กรงกัน---กระท่อมน้องหลังน้อยก็มีคอยรอนอน
คนยังนางบังอรที่ไหนจะรอนาน---เหมือนยังกล้าที่เขาคว่านรอนหอ -8- ถ้าพี่เด็ดน้องก็เด็ดอยู่
คนละเขตนั่นก็ได้ มีใจรักจะเป็นอะไรคนละแดนเป็นแฟนก็ดี---ถ้ามีใจหวังโยนุชคำพูดไม่ย้าย
หนี---ไปเป็นเพื่อนนอนบังอรบ้านหนุกลูกแม่ยาย---นอ

66. กิริยาก็ยังหยาบไม่ทำยังยับ-----ยังเย็น-----แต่ใจบังอร แน่นนอนเอาเหลือเกิน
ฉันกลัวแต่ชายจิตใจไม่ยังยับ-----เหมือนแกงไก่ใส่มะรุมสาวหรือหนุ่มมารักมาจ้องพอได้ชิมอ้ม
ท้องฉันกลัวไม่นานถึงวันมะริน-----อย่าได้ฝันมากอดมารัด ทำเป็นพุดมาตัดมารอน -8-
ถ้าอยากขับรถข้าเราไม่ต้องหารถใช้ ฉันกลัวเหลือเมื่อชายได้ชิมดูรสชาติ---พออ้มท้องจะบ่นว่า
ทุกข์หนีสาวบ้านหนุก อย่างบังอาจทั้งญาติพี่น้องก็ต้องอายไม่ใช่แต่บัง-----อร

เพลงเกี่ยวหนุ่มสาว

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า รักสาวแต่กลุ้มใจ คิดได้ว่าลูกเรานั้นเกิดมาแล้ว เราไม่
โสดแล้วนี้ นอนอยู่กับภรรยาได้ฝันเห็นเธอก็อุ่นใจอยากบอกไม่ถูกแล้ว ดังคำกลอนต่อไปนี้

67. พุดเรื่องความรักนี้มันหนักทุกทางแน่ไม่รู้แห่งจะแก้---สักทางนา ถ้าไม่กลัว
โลกมนุษย์เขาจะพุดนินทา จักจะอยู่อะไรน้องพี่ก็กรองแต่ทางหนี เหมือนसानไซหมายดักแต่
ถอนหลักขึ้นไม่ได้เองตั้งต้นเป็นคนใหญ่จะหน้าด้านก็ดูไม่ดี วันลูกเต็มเมียเต็มเขาก็ยังหมายดู
หมาย---ดัน ชีวิตเป็นหนุ่มมันซังไม่นานหนังสือฝันมีไม้หน้าแต่ร่างกายฉันเอ๋ยทำไมนางยังไม่
มีนัดเห็นปลุกไม้ไผ่หลายกอแล้วเชิงมาเอาร้ายทางคิดมาเลยทุกข์เอ๊ะลูกกูมันเกิดเมื่อไร---กัน

68. พี่กรองมานานเสียแล้วเรื่องมองหาทาง---แต่เรื่องหนีอยู่กะบ้านฉันก็บ่นนัง
ทุกข์ทนเอาเต็มทีฝันนึกแต่เรื่องน้องพี่ไม่กรองเรื่องไหนไม่มีกันเลยวันดี หย่งใจพี่ทุกวันดำเมีย
กะบ้านจะบ้าฆ่ากันสาววันใดหย่งใจทุกวันดาไม่มีเลยเวลาวัน---ดี พี่กรองอยู่กรองหนีน้ำกระที
กรองหัวหัวใจหมุ่นชุ่นนั่งคิดเรื่องน้องยังกรองหนักเข้านอนในมุ้งก็หลับหม้อย สวิตสวอยแรง
มากหลงกอดเมียสมมติหม่อมก็เรียวแรง---มี

เพลงเกี้ยว สำนวนน้อย

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เราก็ก่อนแล้วแต่จิตใจและความรักของเราไม่ยอมแก่ แม้ฉันจะอายุมากแล้ว แต่ฉันก็รักและเอ็นดูเธอ สำนวนน้อยอย่าเพิ่งรังเกียจฉันเลยนะ ตอนพี่ไม่มีเมียทำไมไม่เจอเธอ ทำไมเพิ่งมาเจอเอาตอนนี้กลุ้มใจจริง ๆ ถ้า मैं ลูกเมียพี่เป็นสินค้ำแม้ว่าขาดทุนก็จะตั้งใจขาย อยากทิ้งลูกไปหาเธอแต่สายเลือดมันผูกพัน ช่วยหาทางออกให้พี่ด้วยเถิด อีกอย่างกลัวชาวบ้านเขาจะนินทาให้ได้อายุจะฆ่าให้ตายก็บาปกรรม ฉันคงต้องโดนเขาตากถางว่าโคแก่เลี้ยงไม่เชื่อง เราคงตั้งใจลืมเขาไม่ได้เพราะใจไม่เด็ดขาดพอ คงมีแต่พระโคดมเท่านั้นที่ตัดได้ ดังคำกลอนต่อไปนี้

69. แม่ก้อนทองคำเจื่อน้ำประสานมาเห็นหน้ากัน----ก็อยากปราศรัย แต่มาเจียมว่าแก่เกินสาแล้วร่างกาย แต่ก่อนก็ไม่ประสบกับแม่งามประเสริฐไม่ได้เอาเข้าให้ทานดาพี่เกิดมาไม่ทันกัน แต่เปล่าอยู่ย่นหรือคือโง่งไม่ทันเกิด ๆ เอากำเนิดมาทันเกินพูดไปก็ทันเขินทัน----เก้อ จักเวรใดคือกรรมไฉนว่าได้กำจาว แก่แต่กายหัวใจไม่เฒ่าเห็นสาวนางก็ยังกำตั้งสบทพี่ถล่ำกั่มหน้าไปปากหาสักคำหนึ่ง อย่าซังอย่าเกลียดอย่าเคียดฉันเนอ แม่ก้อนทองคำ--เนอ

70. พี่ได้แต่มองเนืองอยู่ตามรายหน้าจะผินพระพักตร์ปากหา----ก็ดูกระไรนัก ครั้นเหลียวหลังไปทางบ้านก็เป็นการลำบาก เมียคาอดลูกคาอยู่กรีกกรองดูเป็นไรน้องจะบอกว่ารักก็ชักละอายพี่กรองดูใจจนละเอียดจะเข้าไปใกล้ก็กลัวจะเกลียดแม่คนอ้วนนวนลละออง พี่กรีกกรองเวลาอ่วยอยู่กะบ้านฉันก็กวยไม่ละ----อุจิด ๆ ไปใจก็แค้นจะชวนเป็นแฟนหรือก็เขินนึกตั้งกายก็อายเกินถ้าเป็นตะวันเถอะมันก็คำ เทียวขนทรายมาไว้ก่อ ๆ แล้วก็ไม่วายกรรม มาหลงสะออนเขาตอนแก่ไอยากละลาย----กู

71. ใจความหลังรักจนปากไม่ออกพี่เองจะเล่าบอก-----กันอย่างไม้อาย เจียมแท้ ๆ ว่าแก่เฒ่าแลเห็นสาวขึ้นใหม่จะพูดคุยกุสัคำก็เกรงขามเลยไม่อาจหรือทำบาปอันนี้บั้งยังหาแต่ทาวออกหนีบ้านหัวใจหยุ่งฟุ้งซานเหมือนเป็นบ้าสันนิบาต ไม่คานพาดหนีป่าเหมือนยังเปิดน้ำนาหนี----เบ่งอยากได้น้องมาเคียงหน้าหวังปรารถนาเองเคียงนี้ เพราะกะบ้านฉันก็มีคู่เรียงเคียงนอนครั้งพี่จะตั้งใจอ่วยให้สาวน้อยใจอ่อนก็ลูกคาอยู่เหล่ากูเอ๋ยนมันจนใจ----เอง

72. ตัวเองว่าเฒ่าแต่หัวใจไม่เฒ่าขึ้นอยู่ไปยั้งเร้า-----คงอยู่ไม่ทนแลเห็นสาวขึ้นใหม่มันยังงใจชอบกลจนพี่พูดไม่ออกจนพี่บอกไม่ถูกนี่ก็อยากเป็นสามีหล่อนนี่ก็สะออนไม่มีละไม

นึกคิดเลยคิดเลยตัวจ๋าว่าทางหลังมีงูกระเรื่องพันผูกมันมีหลายเหมือนยังปลาเยว้ยมี-----ลี ไม่รู้จะนึกไปอย่างไรหนึ่พิกรองใจทุกอย่างนาแมนมนมแบ็นทำไมไม่ปะแต่พีกำลังหนุ่มความรักหม่อมมันเองมาเหมือนน้ำนาเ่องมมจะตัดสินใจไปทึงกะมียก็ลูกเอง-----มี

73. ตั้งเสาดั่งหมายดั่งกระตุ่เลยเลยเกินจะละพัง-----ก็ดูไม่ดีนั้งก็ทุกนอนก็ทุกข์ เพราะว่าลูเองมีเขาจะว่าหาเสบียงมาดูเลี้ยงเขาไม่ได้จะชวนน้องเข้าไปนั่งกอดเอานางเข้าไปนอนก็คอกอดฉันมีอยู่ก่อนจิกจะเนเอาไปไหน ๆ มันยากใจไปหนักเหมือนยังเขาจงฟักไป-----แนวจะทำให้วุ่นซุ่นเคื่องก็เป็นเรื่องซุ่นเขาจะลูกเก่าเมียเก่าเคยอดหนุนคั่นเคย ถ้าขายได้ยังงิได้ยังเปิดไม่ทุเรศอยู่นานเลย ลูกเมียฉันไล่ไร้เตลิดไปขายแต่นาน-----แล้ว

74. พี่นอกเฒ่ามาแนมาไปสาแล้วอีแม่แก้วมณีจะหาเรื่องผิดมารบทาน ก็อยู่ด้วยกันดี ๆ จัดจะคิดทำไฉนพิกรองใจมานาน ครั้นจะคิดหาอุบายไปกินเล่าเข้าเบียร์ทำท่าเดา มาตีเมียก็อายชาวบ้าน ไม่ไ้งานชาวบุญเหมือนยังเลขเคยคุณเช่า-----เบอร์เหมือนถูกเหล็กแดงแทงสันหลังพิกรองแต่ทางสันลงกะเมียเก่า จะคิดโก่งกิดอ่านสงสารลูกจะคิดสลัดตัดทอนก็มีแต่บ่อนรายทุกข์ถ้ารักกันแท้ก็แนะหนทางมาบ้างเป็นไหร-----เธอ

75. ไม่รู้แห่งจะคิดนี่ก็อย่างไรน้องทุกวันนี้พีกิกรอง-----แต่รายหนี ความรักเธอมันหลงละเมอเอาเต็มทีกะเมียจะฆ่าก็กลัวทุกมันสนุกเมื่อไรหนอ นึกเห็นไปเป็นไรน้องต่ำตานั้นองรายเนตรถ้าขายได้ยังไ้ยังเปิดจะจ้งเอาไว้อะไรหนอ เคยนอนริมกะบ้านเรือนพีกิกรองรายเสียนราย---หนามกะลูกเมียเคยดูมาจะทึงละไม่ดูมันก็อายเขาชาวบ้านและเพื่อนหมู่จะดูหมิ่นเขาก็ว่าสามรภูนำมีอยู่มีกินจะคิดซื้อยามาฆ่าด้วยกลก็กลัวจะมีกรรม

76. เกิดมาในโลกก็มีคนหลายมีกระทั้งคนไทย-----คนลาวมันแก่เกินแต่ร่างกายแต่หัวใจมันไม่เฒ่าตกหลุมขุมกิเลสมันเป็นเหตุให้คนหลงถึงเฒ่าชราดาไม่สิ้น ของสิ่งอื่นก็หมายละแต่ดาหันตันทหาความกำหนดตัดไม่ลงจะเพียงตรงไหนไหมโลกเหมือนยังฝนเคยตกหมาย---ลมจกเข้ากินหงายก้นเฒ่าจนขนหงายกาถ้าสาวป้อ ๆ มาล้อฆ่าแล้วลงตายกันง่ายเกิน เที้ยวเป็นบ้าพากันหลงแต่น้ำโห่งรอยโคเดิน เห็นตัดไปคนเดียวแต่พุทโธโค-----ดม

77. ยิ่งแลเห็นหน้าก็ยิ่งเพลินหน้าเปรียบเหมือนยังปลา---เพลินน้ำจะตกหลวมตดโด่งตายลงไปก็ตาม มันจะผิดอะไรกะเรามาเพลินสาวเพลินนาง เคยทำดีแล้วก็ชั่วว่าหลงตัวนั้นก็ชั่วว่าไม่เชื่องเปลืองตะพายเขาด่าแข่งไปก็ช่างพูดเรื่องแฟนเรื่องซู้สาวแล้วหัวใจมันก็ชอกก็---ซ้ำ แลเห็นขามจะทึงถั่วยเหมือนเรืออ่วยทึงทำได้ดาหันตันทหามันหลงประวิงไม่ทึงทอด ขั้บรรดดีมีเกียรติจลิมเมียเคยกอดแม่หน่านวลไม่ควรมาเกิดให้ฉันมี-----กรรม

78. ไอ้เรื่องสังขารมันไม่หมั่นไม่คงจักจะว่าเฒ่าหลง----ทำไมคนแลเห็นสาวขึ้นใหม่
แล้วหัวใจมันกังวล----จนเมื่อยลุกอยู่ทางบ้านตัวฉันก็ไม่คิด มาหลงเดินเพลินสนุกลืมเมียงลูกเอา
สนัดเหมือนเป็นบ้ำสนนิบาตมาหลงนางอย่างสนิทมาตลจิตเอาส้าน้องเหมือนยังปลุกฟังกทอง---
-ชา แแนว เขาจะสะอึกกูไอน้ำแปลกใจกูเอามาหลกกายอย่าได้เจ้าหน้าอดสูหนอกูเอยเคยอยู่
กินกันมาแต่ก่อนไม่ชอกชอนอย่างนี้เลยจะเมาตัณหาเกิดบ้านน้ำลายสาววันนี้----แล้ว

เพลงเกี่ยวจน

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เรื่องยากจนไม่ใช่อุปสรรคที่สำคัญ ถ้าใจเรานั้นรักจริง
แม้เรายากจนแต่ก็มีความสุขได้ บ้านนอกไม่มีชุมเหมือนเมืองใหญ่ๆ เราจะอยู่แต่พอตัวไม่
สร้างหนี้ให้มากเกินไป ความวุ่นวายก็ไม่มี เวลาพูดจาอ่อนอ่อนผ่อนตามสามัคคีกันแล้วไม่
เห็นจะมีปัญหาอะไรอีก แม้แต่นางรจนาลูกเจ้าเมืองยังมาอยู่กับเงาะป่า ไม่เห็นคิดถึงฐานะ
ความเป็นอยู่ ถ้ารักกันจริงอย่ามัวช้าอยู่เลย แม้แต่เรือลงลำวารียังไม่มีร่องรอย กลัวแต่ใจเธอ
จะไม่ตรงเหมือนใจพี่อย่าคิดโด้งเหมือนรูปเตี้ยก็แล้วกัน ถ้าเธอจะทรمانพี่ก็ฆ่าทิ้งไปเลย พี่
ชอกช้าพอแล้ว ถ้าพี่มีปีกจะโฉบบิน บินเหมือนถ้าเป็นเครื่องยนต์จะร่อนไปตกที่บ้านเธอ ถ้า
เปลี่ยนร่างกายให้เป็นหนุ่มกลับคืนได้ พี่จะเปลี่ยนทันที ดังคำกลอนต่อไปนี้

79. ไอ้เรื่องการจนการมีจะเคยดี----กันใหม่ทแต่ลูกขุนนางในวังเวียงยังร่วมเตียง
กะคนไพร่----รจนากะเจ้าเงาะยังว่ากันเหมาะสมกันเหม็ง จะต้องเอาวอช่อวังมาก่อสร้างบ้านไ
กระท่อมหญ้าหลังคาใหญ่ก็เมืองสวรรค์บ้านเอง ยากจนกว่าคนอื่นก็ให้แต่มีบ้านแอบบ้าน----อิง
คนมีทรัพย์ไม่มีสุขหาความสนุกไม่มีมาถึงมูลมังข้างม้าจะมีใช้มีสอยเขารักไม่เพียงแต่เศรษฐีเขา
ก็ยังหนีกันจ้อยมีหรือจนมันอยู่กะไอเงอรักกัน--จริง

80. ขอแต่เองอย่ามีหนี้มีสินไรคงพื้นดิน---คงมีสร้างไม่ต้องหาบ่อนนอนเดียวอยู่ใน
เวียงในวังผิวเมียไม่ใจสองเองก็ต้องมีสุข อยู่กะดินกินกะดอนหลับนอนไม่มีเลือก เสือสักผืนพื้น
ระเนือรักกันดีก็มีลูก ความสุขก็มีเหล่าเตี้ยก็เกิดมีขามี -8- เหลืองถึงเก็บผักขายพายเรือ
จ้ำทำรังเหมือนนกกระจอกเย็นเข้าก็เข้าออกพูดกะเค้ากระจอกระแจอยู่เรือนปั้นหยาต่อหน้ามุก
ไม่เห็นมัสสุทุกคนแหมม----ถึงอยู่เพิงยุงถ้ายุงไม่มีก็ดีกว่าคน----เมือง

81. ถึงจะและเลืมด่าสิ่งสลด เรื่องมีจนอย่าไปคิด---มันสาเลयरักกันดีของกันดีไม่มี
หนี้กายเกยบั้นนั้นเรารู้เรื่องกะเงินเฟื่องเงินสลิ้งผิวว่าด่าเมียว่าด่าพร้อมตามกันว่าดานอนใน
หย่อมกระท่อมหญ้าก็เหมือนปานแดนดาวตึงสเฟื่องสลิ้งก็ว่าดีเหล่นเพลงเขายังมีว่า---ดันถึง

เตียงสำลิจะมีนอนความเดือดร้อนมีนั้นสร้างโครงโรงร้าน แต่ภายในมันมีหนี่แต่แต่คนเหมือนคน
เจ้าทุกเย็นทุกเช้ามีคนจีถึงกายเองทุกข์ก็สุขหัวใจดอกลูกคน---จน

82. คนเรารดงามอยู่กะน้ำใจเหมือนยังเรือเคย----น้ำแจว ถ้าผัวเมียปกครองกันถูก
ต้องแล้วคงกินอยู่กันยาวยืดยาวไม่นำจิตนำจางผัวว่าขาวเมียว่าดำแย่งกันคำว่าผัวจะสุขสันต์กัน นี่
คนหนึ่งสำแดงคนหนึ่งว่าต่าง มีแต่ทางจะว่าด้อยใครนอจะว่าลอยว่าเด่น----ไม่มีหนี่มีสินเราอยู่
กินก็มีความสุขแต่กายหัวใจทุกข์แต่ราศรีไม่มี ผัวว่าดำเมียว่าแดงมองขัดแย้งกันไปถึงมี
ทองคำสักสามปีบก็สุขไม่กัน----เป็น

83. พี่นี้ไม่คิดไม่โง่ไปเหมือนยังงูมีหรือจนเขาก็รู้----อยู่ยังงี้ แต่เป็นขุนนางวังในยง
รักไพร่กระดุมพี่แต่รจนากะเจ้าเงาะเขาเห็นเหมือนกัน ยังไงพี่สาวตัวได้ผัวเจ้ามาดสิ่งเกล้า
กันตลอดรจนาละตาบอดเห็นเงาะป่าเลยดาลาย เวลาขายตาลงเหมือนยังเกวียนขับลงปิ่น----
ดิ่งได้ผัวไพร่ชาวไร่ชาวนาพี่น้องดำหยุกเซาหนี่ แต่พ่อตัวยังฆ่าตีกระจนาลูกสาวน้อยเคียด
รุ่งเรืองในเวียงชัย เขาก็ยังไปด้วยกันจ้อยไม่ทิ้งเจ้าเงาะก็เพราะหัวใจเขารักกัน----จริง

84. เองว่ารักกันแต่ไม่เห็นใจกันหมดกระทั้งใจฉัน----ใจแก่แม่ทองเนื้อชมพูซุคำ
ที่พูดกลัวไม่แนไม่เห็นในใจนางจะรอรังใจก่อนว่ารักกะหนุ่มแน่นนั้นจะสาบานแนนี้หัวใจฉัน ทุก
วันนี้อายากเห็นแผลอันแนนอนว่ารักกะหนุ่มแน่นนั้นแม่เอวบางจะสาบานแน-----นี่ พันจากพี่ก็มี
ใหม่พวกผู้ชายก็มีมาไปเห็นทางเดี่ยวรักทางหน้าในโลกียก็มีมากมัดอ่วยหน้ามาปะชายก็เผยใจ
บอกว่ารักเคยเห็นรอยนี้ปล่อยเรือในลำวา-----

85. ว่ารักกันจริงก็ยังมี ความจาวพูดมานานแบ้วกะนาง-----ไม่มีความยบว่ารัก
กะหนุ่มแน่นนอแต่เมื่อตอนมาพบจักวันใดคืนใดเยอจะได้เจอความจริง อย่าพูดล่อพ้อได้
หลงเหมือนปลาลงได้ลี้จะกรงมาไม่เห็นมีดอกเกรือไม้กระไดสิงจิตพิพะวงหลงโลกกลัวมันจะได้
ยากไม้---หล่นแม่ช่อมะกอก ดอกสาธิตอย่าปดพี่ไปสาเลยไม่ทันได้กายเกยไปเห็นทางหน้าแล้ว
จะสลัดถ้าใจร่วมความรัก แล้วจะพิทักษ์จนใจขาดที่ฉันมาคิดไม่ผิดกะเคียวเลยน้ำใจ---คน

86. ได้ยินเขาพูดกันในสถานรักทำให้พี่อกหัก-----อยู่ไม่หายคนเขาพูดกัน
แนแน่นอยู่ทางแถวโนนไทยพี่พะวงหลงสนิทน้องเลยไม่คิดไม่หวังคือเขาจะลืมหัดแม่ปลา
ลงข้ามลือกรกระทำซ้ำทุกที่มาโดนแต่ลำคำลวง คำที่พูดกันแล้วคือเขาจะลืมหัด---ແລ້ວ คำที่
พูดกันแต่ถ้าไม่แนก็ไม่อิงซังเป็นไปได้นอนใจหญิงของไม่ยาก็เลยไม่หิบบน้องคงไม่เลหบังเล
ห่าสบทึกระเป่ากำลังลือบอย่าทรมาเอาฆ่าเสาเลยนี้หมดกำลัง---แล้ว

87. ฐานว่าพี่มีเฮลียคอปเตอร์จะบินไปหาเธอทุกวันนะเดี๋ยวนี้ พี่หมดกำลังได้แต่นั่ง เหลียวและถ่มมีปีกมีหางจะห่างนางพววันนี้เป็นผิวเมียหมายหมอนพจนจากหล่อน ฉันไม่มอง จะบินโนง ๆ ไปหาน้องก็ปีกหางยังไม่มีรู้ไหมพี่หมายมองในจิตใจก็ไม่หมองไม่-----หมางอยาก ได้หล่อนมานอนใกล้เหมือนยาใส่นอนกรี้ปีกหางเหมือนอย่างนกจะบินตกกระเรียนน้องจะฆ่า จะนี้พี่ก็จะนอนตายบนเรือน---นาง

88. โลกหมุนเวียนเปลี่ยนทุกวันไม่เห็นเปลี่ยนสังขาร---ให้พ้นทุกเวย ก็น่าจะหมุนไปตามโลกนอกหัวอกกูเอ๋ยมันยังแด่แปรแต่ผันไปทุกวันทุกวี่จะอดใจไ้อได้หน้าเขาสร้าง นาโดน จะหมุนเวียนเปลี่ยนให้คนกลับเป็นหนุ่มไม่ได้นี้หัวใจพี่ไม่ได้แห่งหมอนยังเขาทาเป้งได้-----
-นวล

เพลงเกี่ยวกุมริน

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ชายเหมือนแมลงได้กลิ่นดอกไม้ติดตามชอกซอนหา หญิงก็เหมือนบุษบาจำปีจำปาชูช่อชัน แมลงก็แย่งกันรุมตอมอยากฝังไลลงในเกษรมิถาย ถอนจากกลิ่นหอมหวานรัญจวนใจ ขอยอมตายในกลีบอันนำทะนุถนอมของกลีบดอกไม้งาม ถ้าแมลงขาดดอกไม้แล้วโลกเราคงเหงาหงอย เหมือนน้องขาดพี่ชมเชย แม่ลมรำพัน ดอกรำเพยในพฤกษพงษ์ สมัยก่อนจะไปจีบตรงๆก็ไม่กล้า ต้องใช้วิธีตอมมองค่อยใช้เสียงและดนตรีเป็นไคเบิกทางเอรูจักกับสาว กว่าจะเข้าไปจีบได้ก็เจอทั้งหมาดพ่อหวงลูกสาว แต่ก็ไปหาจนได้เพราะอยากสัมพันธ์ไมตรี ดังคำกลอนต่อไปนี้

89. ตำรวจคันเหล้าอาลัยเหล้าเหมือนยังปีเคยเป่า-----อาลัยลิ้น ตัวของได้หนุ่ม ก็เปรียบเหมือนกุมรินไม่มีตัวเมียมาทรมาน พื่อตอาหารมาหลายแลงมันบินทำเชิงมา เริง มารำเห็นพวงบุปผากุมรินเข้ารั้วก็ล้อมพี่หอมแต่กลิ่น เมื่อลมทยอยมาค่อยมาแรง ผุงแมลงก็บินมารอ ผุงวิหคนกก็เลาะบินมา-----แล้ว ลมพัดก็ยอมระยुरะย่าซังห้อยลงมาระยิกระยีน พี่ขอรุ่มไลลองใจสักคิ่นจะว่ายังไงแม่ไทรดยง พี่เปรียบเหมือนกุมรินบินสาเห่หา ทำเลถานขลงถ้าน้องไม่บานออกก่อนให้หย่อนไลก็ตายวันนี้-----แล้ว

90. แมลงก็บินสำเระระเห่ระหนมันเที่ยวแต่ดัน-----แต่เดาอยู่มันคำคุณแต่บุญพี่ยัง ไม่มีบุญคู่ไม่หวังได้แนมแอบอิงอยู่กับแม่กิ่งสะเดา เย้ยมาพบอกไม้แม่สายสวาทแต่พระในวัด ยังพิศวงดอกห้อยลงมาระยาระโยงอยากเปิดขยี้สักที่สาเวย คิดไปก็เลยหัวใจสวอยมันก็มีแต่ชา ลอยชา-----เวิน มาพบดอกไม้ทั้งใบทั้งก้านลมพัดก็หันทั้งกายทั้งแก่ง เจ้าของคิดคดอย่าโทษ

แมลงความรักมันกึ่งทางมึงทั้งกูที่อยู่กะเจ้าดอกข้าวกระจางมันอุกมันอึ้งในใจกูจักบุญใครจะได้
กำกูซ้ำใจ-----เกิน

91. เปล่ำสาเลยพีไม่มีท่าเลพีก็บินมาเร--3333-มาร่อน ซอเอ๋ยซอมะกอกอีแม่ดอกมะลิ
ซ้อน เพลินแต่เบิ่งเดี้ยวดอกจะบานเมื่อไรจะทานภูมริน พิศดูหังอกทั้งฟกทั้งตั้งบินมาระงังทั้ง
ต่อทั้งแดนย่อนเนื้อสองตอนกระต้อนระแต้น พระยงนอนตายทั้งมือทั้งตีน ถ้าได้ทำปล้ำปลุกไม่
มีสาเลยทางลูกทาง----ตื่น พวงเรณูเจ้าอยู่ทางนอกแมลงมันปอกดูเม็ดทางในเปิดเห็นปรากฏ
มันอดไม่ได้มันมัวมันเมาทั้งเมาทั้งหนุ่ม ถ้าพีได้ขยื้อเอามือไปวางบ่อนอกนางดอกกุ่ม ๆ จะ
บีบจะคั้นน้ำหยันมันออกเกสรอื่น-----อื่น

92. เป็นด้วยบุญด้วยกุศลยังบินมาระหน--333--ระเหว่าตายไหนเป็นตายพีบินมาไกล
ทำเลยย่อนเป็นห้วงพวงเรณูแม่ดอกภูระหง เจ้าภูมรินก็บินมาแลวระวาระแวมาหล่อม
หลอม ดับน้อยตัวใหญ่มาต่ายมาตอม ก็ย่อนอยากจำเอาน้ำมาลง ชั่งห้อยระโยงมาลามาลัย
พีมาสอมพอใจยังบินมา-- --เหล่า กลิ่นหอมเหวนแม่ทวนประทุม จิตใจชื่นชมพีปลื้มประทัย
แมลงมันเหงามันเศร้าหัวใจก็ย่อนเป็นห้วงแม่พวงประทีปถ้ำน้องอนุญาตให้บ่อย ๆ พีจะค่อย ๆ
คั้น ๆ บีบ ๆ อย่างกลัวมันบอบมันบีเลยพีจะยายทำมือเบา----เบา

93. อยู่ไกลสุดไกลแต่พอได้กลิ่นแมลงก็บิน-----มาเลย บินขนานทานลมหวังมาชม
มาเชยจะรู้ว่าพีเป็นห้วงไหนนอแม่พวงสุมาลี เจ้าของดอกไม้ไม่หน่ายไม่แหยงดูดอกก็แข็ง
ไม่อ่อนไม่นุ่มถ้าพีได้จุ่มจุ่มแล้วพีไม่หนี ๆ ๆ ลาวารี ยังหมายแหนหรือกลัวใจชายไม่แนไม่--
--แห่นว เป็นด้วยศีลทานของฉันทเองอย่าว่าฉันทแบ่งฉันทอดฉันท้างมีคนขยี้สักทีหรือยังพวงเรณูชู
ฉันทอย ไม่หางเสาเหลี่ยมออกหนีหลุมถ้าพีได้จุ่มไม่หนีเลยจะนอนกอดเมื่อยอื่อเลื้อลาย ๆ ตายอยู่
นี่แล้ว

94. แต่เช่นดีชื่อน้อยยังดังว่านืดตึงน้อย ๆ เจ้าวันโหนด ก็ย่อนพ้ออยากเอาไล
หย่อนจะเล่าหล่อนไปตามกรง ตัวของหนุ่มภูมรินยังนำกัน บินมาวันนี้ ดูดอกก็ปลิ้นจนหลิ้นหัว
อกเป็นสอนก็รกอพสับพอดายเท่าผลส้มโอไม่โตไม่ใหญ่กำลังแต่ตึงพอดีพอดี เงินในถุงสะบัก
เสบียงพีก็เกรียมมาเพียงพอ-----เด่ เขาคูยกนโธจักโธหรือฉาวพีน้องของเขาจักดำหรือแข่งไม่รู้
สาเลยนาง เอ๋ยแมลงแลเห็นแต่งามจักซ้ำหรือชอก เต็มอยู่ในบึงบัวดุมบัวบานกลั่นน้ำ
หยันอยู่ในดอกอยากจับกลีบยก ๆ ทะโงกดูเกสรข้างใน-----เด

95. รถอุดมทรัพย์เคยขับมาเลี้ยวแมลงก็บินมาเหลียว-- -มาเล็ง ถึงจะดูรับตาได้ก็
ย่อนสงสัยในใจเองดูดอกก็เลินหนอพวงมาลีคือจะเสียที่ได้เจ้าแมลงพ้ออยากกระโดดเอามือตึง ๆ

พี่ยื้อไม่ถึงอยู่ถึงโต้น ๆ เท้าหนอยมะตูมใหญ่โต้นโต้น อยู่กะแม่ดวงดอกบานแดง ๆ หรือเจ้าแมลงไธ้ตัวดี้อ ๆ มันมาขยำทำให้ชื่อน้อง---ดัง ๆ ในกลางแม่น้ำลำสาครอยากว้ายไปถอนมาทีละอัน เอวยังชาติสะอาดสะอาดอันดูดอกก็อ้วนแม้นวลละออง อีเจ้าดอกไม้อยู่ไกลถนนมีคนโหนแล้ววาน้อง ทางนอกสุขไสทางในปมนวนมีรอนแล้ววา-----นาง

96. ตำรวจวิ่งรุมมาคุมผู้ร้ายท่านไม่คิดกลัวไม่-----ทราซุดต้นดอกไม้สมัยใหม่ ๆ มันมักแต่ไม่บริสุทธิ์นั้นมันเป็นแต่ราศี อีต้นดอกไม้สมัยใหม่ ๆ ปูย่าตายายแก้ว่ามีเหมาะเรื่องคนไม่สอยไม่ด้อยไม่เตาะในราชสีมालาบาหาไม่มีไม่รักนางในวันนี้เป็นไม-----มาพิศดูหลายใจก็เหลิงไม่เข้าเชิงเข้าชันดูดอกห้อยลงระโยงระยานคือรอยเขาค้างเขาดึงเขาชัก เหมือนน้ำเอ่อคิดมาก็อึดสงสัยแม้นมอญมากไม่แมนมันหมดผู้รับเหมาแล้ววาดอกไม้ยังลอยโนง ๆ -----มา

97. เขาทอดกล้าวไ้ตามชายคลองเขาก็ยังมอง-----ทำเป็นแผ้วถ้าน้องจะเบิกจะบานตอบที่ก็ขอบพระคุณแล้วถ้านานไปกลัวคำพูดอนงค์นุชจะไม่เป็นผล กิ่งทั้งก้านคงบานคอยคงหวานอร่อยแม้นดอกบานคำถ้ำไม่ได้ซ่อนแม้นก่อนทองคำฟ้าแทบไม่เข้าบ้าน ผู้บ้านคนอยากให้อุบลงไปบ้านข้าก็นับว่าบ้านดาบ้าย-----เขย อยากกายอยากเกย แม่แย้ระเหวตัวน้อยตัวใหญ่ระเวิกระวีน ย่อนอยากปะโลมอยากชมอยากชื่นยังบินมาระวาวระแววไม่นำกันบ้านหล้ากันหล่อย ถ้าน้องบานคอยต้องการแล้ว สบกะไลพี่ก็คงมารองกะหลี่พอดีกัน-----เลย

98. พี่กลัวไม่ได้ดอกใจยังหยุงมันหยุงระยุงเอาอย่างใหญ่ เปิดให้เขาจับขยับขยาย แล้วนี่สองลอนยังหย่อนยังยาน แม้นช่อมะกอกดอกกุหลาบพิศดูก็ยังยับยั้ง----เย็น ได้ชมเสน่ห์นวลแล้วพี่ไม่รวนเรหนีให้เขาไอนั้นก่อนฉันแล้วนี่แม่พวงเสน่ห์เรณี เปิดเสื้อเปิดสินดูคล้าดูเกษรรู้สึกว่าอ่อนในมือกู-----

เพลงเกี่ยวด้อมมอง

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า

99. แต่งตัวสะอาดสำอ้างไม่ใช่เป็นบ้านค่าง---บ้านลึงวันนั้นวันนี้ฤกษ์ก็ดีเอาจริง ๆ ดึกสักสามทุ่มกว่าแล้วแต่งตัวไปบ้านหล่อน เอาขี้ผึ้งมาสีปากอยากให้เขารักก็สีไป แม่นมสองเป็นลอนใหญ่ ๆ สักสามปอนด์สี่ปอนด์ ๆ ขอใหญ่สายช่อนก็สี---เป็นกิ้งไม้้น้อยไปห้อยไปโหนนั่งพูดสองคนหยอกกันไปโหมปนกันน้วนงทั้งนุ่งทั้งห่มแต่ก่อนวันเสาร์เคยเข้าไปหาเคยนำเหยื่อยไปลื้อ ๆ ไปหาแม่คิ้วสีลา ๆ น้องลืมิไ้อ์ไหลไปนี่แม่ลั่นงาสีเลน -----เลน

100. ดึกตื่นบ้านไรไฟก็ไปบ้านหญิงกลัวเขาจะยิง-----เอาการยีสาดพอกใหม่คำหนึ่ง
พอดกถึงวันนัดไอ้หนุ่มก็เดินไปด้อมมองอีนางเจ้าของลอนยี่สุนพอดกถึงกอดอสะแก ดาก็แล
เที่ยวสกดอยากเคียงคอนนอนพากเต่าสากลีคนสกุลหนูหมุ่นชากับพี่ก็หวังชาลาบชา-----ก้อย
พี่เดินสำหรับมาห้อย ๑ น้ำก็ย่อยมาระ ๑ ๑ ชั่งลับสนิทจิตจาหนอเอวก็วแม่คิ้วเรียว ๑ พอ
ดกถึงเรือนแสงเดือนก็แห่ ๑ พี่ยืนแล ๑ เหลียว ๑ คำนัดกับได้สุดใจมาลืมนี่ตา-----ลอยลอย

101. เขายกเรือนหอก่อห้องไม่เห็นหน้าพี่ก็ร้อง-----ก้อให้ครั้นพี่จะดำเนินเดินเข้าไป
ใกล้ได้กะตุนแม่ใจเย็นหมาเห็นมันก็เห่าแม่งามทรัพย์ก็หลับไหลเสียงหันใจอยู่สอด ๑ พี่เข้าได้
ตุนหมุ่นมอดทะเลวงขย้อเอามือขาว ๑ หมากก็เห่าไปแซว ๑ แต่พูดจากกะก้อนแก้วเชิงซ้ำ-----ซ้ำ
ครั้นพี่จะป็นขึ้นไปหากลัวมารดาน้องจะเห็นความอยากปะโลมแม่มนมเลน ๑ สุดที่ไอ้ทีจะคิดจะ
ห้วงมันดึกช่อนตอนเที่ยงคืนพี่ทนมายืนสิ่งว ๑ ก็ย่อนอยากงวมสวมเต่างับกระดองพองาม-----
งาม

102. แต่เชนนอนฝันแลไม่เห็นตัวพี่ก็ยังยืนหัว-----ยืนยิ้ม นกเค้าแม่มันก็มองเสียง
มันร้องมิ ๑ ความรักสาวมันเศร้าในจิตที่ไหนชีวิตจะยืนยงเป็นไขสันอาลัยสง ก็ย่อนพี่ห้วง
อาลัยสาวรูปยังสาวถ้าพี่ได้ขาวไม่ขับไล่ใส่ส่งก็ย่อนประสงค์อาลัยสาวชื่อยาเขายังเฝ้าอาลัย-----
ของความรักล่อนพี่เป็นไม่ลืมพูดจาไม่หลืมไม่สิ่ง น้องนอนเอาขาโดนฝาตึงนี้จักจะหลับหรือไม่
หลับพี่มายืนแอบกะก้ออ้อยน้ำค้างก็ย่อยลงหมับ ๑ ได้ยินเสียงแมวนึกว่าแต่หม่อมเลยนั่งลง
มอง-----มอง

103. มันดีกริมน้ำค้างร่วงไม่คิดห้วงทุกขังเราพี่โคกสะอันยืนเหงากะสวน ร่วงค้าง
เรือนวนเวียนมาข้างรั้วมันฝนปนกันหัวข้าง-----รอแสนเย็นเจียบเจียบสวดเกินพี่ก็เดินมา
ยวบ ๑ เสียงหมากรามเหยียบหนามกรวบไอ้หนุ่มเลยยืนตื่นอีก ๑ พี่มานอนกลั่นหัวใจกลุ้ม
อยากนอนดุ่มไม่วายนี้กลงมาเถิดน้องจักรองนานอะไรระวาย-----นอ

104. พี่ตั้งเดินด้อมมองไปมาเหมือนชะมดตื่นหมา-----ไปมาบท่าทางเห็นจะนอนหลับ
ไอ้หนุ่มก็เดินหมีหมันเดินทะยานเข้าไปมองดาก็แลที่ประตูเดียวว่าแต่อยู่ที่ลับบัดนี้ก็นอนหลับ
นมลอดอยู่ที่ล่องพูดกันไม่มีที่หลีกที่-----เสียงสบกะพ่อแม่คนงานนั้นก็ซ้ำไม่นอนง่าย ถ้าแม่นพี่
ขึ้นไปจะได้คอยแะนอนงวมไม่มีใครนอนข้างเห็นแต่นางนอนข่มใจพี่แทบขาดสาแล้วแม่คุณ
ไม่ได้นอน-----เคียง

เพลงเกี้ยว

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า รำพึงรำพันอยากให้คนรักเห็นใจ ดินฟ้าสิ่งรอบกายยกมาอ้างเพื่อให้สาวเคลิบเคลิ้มเชื่อใจ แต่จะจริงแค่ไหนต้องคอยดู อุปสรรคขวางทางรักคือความยากจน ไม่สมบูรณ์และมีคู่แข่งคอยแข่งอยู่รำไป แม้แต่สามีก็อาจมีสิทธิพลิกถลักได้ หญิงรักชายก็รัก เหมือนกันแต่มีอุปสรรคขวางกัน และต้องระวังตัวเพราะเป็นฝ่ายหายมากว่าเกรงไม่ได้รับความไว้วางใจจากพ่อแม่ เครือญาติคนโบราณถือว่าเสียตัวแล้วไร้ค่าราคาต่ำขายมากเกินไปเหลือมเยอะ ส่วนมากฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายที่รักจริง ฝ่ายทั้งคือฝ่ายชายไม่ค่อยแคร์เรื่องนี้ ดังคำกลอนต่อไปนี้

105. เขาตำนานหมายหน้าเหมือนยังเขาแต่มียา----หมายน่านพีพะวงหลงไหลนึก
อยากได้มานานแม่เนื้ออุ่นทูลหัวน้องรู้ตัวบ้างไหมนอรักรสาวแวง ๆ ไม่แนงไม่หน่ายพีหลง
อาลัยน้องอยู่ไม่น้อย จะลองตะกิดหนีต ๆ หน่อย ๆ พ่อตาแม่ยายจะขายไหมนอ ลำลีในยัง
หมายในเหมือนยังแต่มียาไว้หมาย----น่าน พีจุกพีแค้นพีแสนกำดัดถึงมาแต่หนึ่ง ๆ มาแต่นาน
ๆ เต็มที่แล้วข้าเกิดมาเป็นวันไม่ได้เห็นหน้าน้ำตานอง อยากอยู่ช้อนนอนริมกับแม่ยิ้มละมัยน้อง
สวรรค์น้อย ๆ คงลอยโนง ๆ ตกลงไม่----น่าน

106. เอาปูนกะเหล็กมาปั้นเป็นหลักมันก็ยังล้ำหัก-----ล้ำโค่น นี่แหละหนอเขาว่าคน
รักคนรูปเสียงกลิ่นรสมันปรากฏเอาสำคัญแต่พระอภัยยังหลงจูบ ๆ เอารูปนางละเวง ตะเกา
ทองอีน้องเองยังลอยมาหาชาละวัน มาพูดกันฐานฆราวาสมีผมเขายังตัดทูลา----หวิ มาเห็นรูปอี
นางละเวงเลยนอนบรรเลงกะหล่อนจ้อย ประโลมลูบจูบค่อ ย ๆ ว่าอนิจจาเจ้าหล่อนจามาเห็นรูป
ก็เพลินรูปเลยเพลินหลงจูบเอานี้หาปะตัวกามมันทำให้หนุ่มกลุ้มปานนี้-----นี่

107. แต่เช่นชื้อรถจักรยานเขากียังขยัน---ทำเบอร์ถ้าพี่กะนางบุญน้อยแล้วอย่า
ถอยใจเนอ หัวใจนี้ปรารถนาพี่จะพาไปทำบุญ ไปทำบุญตั้งมานะแสวงหาแก้วมณี ถ้าน้อง
อำนาจในชาตินี้มันคงมาอุตมาหนุนได้ทำบุญก็ปลื้มมะโนมะโหรืดีใจรั้มมะ---นัง ภูเขาน้อยลอย
ลมน้องอย่านิยมเขาวามันทรมเหมือนคนรักกันนาน ๆ มาถามคอยถึงปีหน้าเขาวามันชวยจะ
นำน้องไปชุดบอก่อศาลาวาสนาคงตามชวย ลูกเขยไม่ชัวหาเงินให้ใช้แม่ยายไม่ตาม--ชัง

108. เป็นลูกเป็นหลานไม่ทันใหญ่มันก็ต้องเจียมยาย-----เจียมตา พี่เปรียบเหมือน
ดินบาลทำแต่งงานดาหย้าไม่มั่งคั่งเหมือนอาเสียดองเนื้อเจียม ดังจะเข้าไปใกล้ก็อายก็
เหนียมทั้งหอมกระเทียมก็แค้นก็หนา อยากกินแกงหมูถ้าชู้ไม่ฆ่าจิ้มยอดผักจิกน้ำพริกก็นิ้ว
นอนในมุ้งสองคนผิวเมียเขาก็ยวงก่อนเนื้อก่อ---หนิง พ่อแม่ไม่หวังอยากครองไม่หายน้ำตา

ไม่ไหลไม่แห้งไม่เหือด หัวอกพุงพองเป็นหนองเป็นเลือดจริง ๆ แต่หญิงไม่เห็นถ้าเป็นชีวกุ้งฝูง
มัจฉาถึงใครจะว่าไม่ขอเว้น ถ้าไม่ผุดให้หวานแล้วฉันจะคิดสกดคอ-----วัง

109. ก็ย่อนกำตัวหนึ่งมาตั้งมาชักเลยเกิดลงราก-----ตายข้ามคร้วไม่ว่าแต่ใคร
ทุกคนเกิดเป็นตนเป็นตัว ย่อมตายโหงไปสักก็มากย่อมความรักความใคร่อย่ำทำแสนงอนยังง
ยั้งนั้นใครนอคนปั้นแม่คุณยังงามสังข์ทองอยากจูบอยากกลืนอยากคล้ำ แม่รจนางจะว่ายังง แต่แล
เห็นสาวงามตัวไอ้หนุ่มก็ยังงัดบัง-----จ้อ คำลงไม่ทันเขานำกันเที่ยวย่อนสาวคนเดียวเขานำกัน
ทุกข้ออยากอ้อมเอาหล่อนมานอนบนฟูกไม่เปล็ดไม่เพลินการเงินการทองจะทนนี้ก ๆ ไปไหนนี้ไ
รักทวิระวายน้องย่นแก้มกะนมมาทำให้หนุ่มกลุ้มระวาย-----นอ

110. เขาเรียนหนังสือคุตสอบอย่าได้นางมามอง-----เอ๋ยเป็นคู่สอง พี่ขัดสนจน
ทรัพย์ถ้าน้องไม่รับไม่รองไม่หวังได้แม่ใจเย็นเข้ามาเป็นคู่ช่อน ราชสีห์อาศัยหนูให้พื่ออยู่อาศัย
หน้า ย่อนก่อนชี้ไถปลายนาดอกเขียดยังได้อาศัยนอน ขอพักผ่อนอาศัยหนาวฝูงมัจฉาปลายัง
เข้าอาศัย-----หนอง นอกกะฟูกก็ลูกละเมอคือยังกะเพ้อคือยังกะฝันโอดินถึงกินจะหวานสีไม่
งามเหมือนน้ำกาแฟ ทั้งสินทรัพย์พี่ยับย้อยมันต่ำด้อยสกุลแท้ พี่ยุคไม่ถึงสาแล้วแม่ทวนพวง
พิกุล-----ทอง

111. ควายนอนหมายหนองพี่เป็นห้วงหมายทอง-----หมายนาค ครั้นหนุ่มน้อยจะ
ลอยนวลซื้อของขวัญมาฝากกลัวคิ้วก่งองงค์นุชน้องจะไม่อดไม่หนุนจะเอาขอรักมาพักมาทา
ชีผึ้งชีผาจะสีมาผ่านถ้าน้องบวชียี่ไม่มีน้ำดาลจะหามาเติมมาเพิ่มมาพูน ถ้าใจนางปรารถนาถ้า
มันมีพี่จะหาเอามา-----เพิ่ม จะรักคนจนอย่างฉันไหมนอแม่จันทร์นอกำลังกระจา ไม่รักดอก
ก็บอกมาแม่สองเต้าขาวกระจาจาง จะซุดบ่อล่อน้ำให้ปลาตามไปนอนวัง มโนราห์ยังพาทวารให้ผิว
เองนอน-----เวม

112. ถึงว่าแม่ดักแม่เล่นพี่ไม่ทิ้งให้เป็น---แม่ร่างรูปราของฉันมันอยู่ในฐานรุ่งรังนอน
เกยเซยภิรมย์ฉันกลัวไม่สมแม่เรือน รูปที่ก็ดำเป็นปานด้วยไม่สดไม่สวยปานหนึ่งปานใด
ไม่กับจริงคือหญิงกะชายมันคงเอาปานดาวปานเดือน พ่อแม่สอนที่หนึ่งตัวไอ้หนุ่มก็ปานดัง
ปาน---ดื้อ ไปซื้อไหมมาได้ทั้งปอยเด็กเล็กเด็กน้อยทั้งแบ่งทั้งปัน ก้มหน้าหากินเหมือนดินบาล
มันอดคัดกว่าญาติทั้งปวงมีราคาถึงเอาไปขายพี่เปรียบเหมือนใบฟักทองร่วงกระท่อมร้างจะกล้า
รับเลี้ยงนกขุนทอง-----

เพลงเกี้ยวของหญิง

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า หญิงรักชายก็รักเหมือนกันแต่มาประสบเหตุวิวาทกันและต้องระงับตัวเพราะเป็นฝ่ายเสียหายมากกว่าเกรง ไม่ได้รับความไว้วางใจจากพ่อแม่เครือญาติ คนโบราณถือว่าเสียตัวแล้วไร้ค่าราคาค่า ชายมากเล่ห์เหลี่ยมเยอะ ส่วนมากฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายรักจริง ฝ่ายทิ้งคือฝ่ายชายเพราะไม่ค่อยแคร์เรื่องนี้ ดังคำกลอนต่อไปนี้

113. ตั้งบ่ร่องบ่ให้เหมือนยังวางไข่ไก่อ----บนหินใจหญิงแทบไม่อยู่อยากให้รู้ได้
ยืมมองไม่เห็นรูปในหวังตัวน้องก็บ่หา ได้ยินแต่เสียงฆ้องระนาดเซาดีพาตระนิงระนอย มอง
ฟ้าดลอยใจก็นึกพรรณา ความคะเน็งคิดถึงหนุ่มเอาจนนางราสินรา----หนี อยากถึงกายถึงเกย
พอถึงเงยถึงก้มฝากใจไปกะลมให้รักถึงถึงกัน ความรักนางมันขึ้นหน้าเหมือนแต่้มยาขึ้นนานไม่
ยอมฝืนว่าฉันไปนอนไกลๆ ลักคิน----นี้

114. อย่ามัวดียากดีจนไปเลยพ่อคน----ดีจำแนทนทุกเต็มทีแค่กะพี่มาปากหาไม่ได้
แอบได้อิงตัวหญิงก็ดีใจจนหนีเรือนหนีชายไม่รักฉันบ้างนี้ผู้นำพริตดี ๆ กะปิดปลาทุไม่
อยากจะชิมบ้างนี้ชายความสมัครักของเอาจนหนีอ่อนหนี----ช้อย น้ำไม่มีเลยนาหมั้น
ทำไมไม่หันหน้ามาราครัน้องจะรักปากหาเขาจะเหมาว่าหน้ามีน ไม่เห็นคู่มานอนข้างเอาหมอน
มาวางแล้วนอนคินไม่นี่กต้อง ๆ บ้างนี้ ฉันเปิดห้องนอน----คอย

115. จนยากพอปานหญิงก็เหมือนกะแมงกิ้ง-----บ้านเอยอยู่บ้านหนุกก็ดำหน้าฉัน
ชานาชาวไร่ ครั้นจะยื้อจะยุตเถิดก็สุดปัญญาห้องนอนชานายเจ็กใหม่เช้านานคนมีคนจนมัน
คนละชั้นดอกขุนนางกะชานายากจนคนยังน้องก็ได้แต่เช่าป่าเช่า-----โนน บาปกรรม
ตามมาหนุ่นแต่ผลบุญมันไม่พอยากได้พ่อดวงเป็นภัสตาก็บุพเพเองไม่พอฉันไม่ได้ทำบุญเดิม
ยังไม่ได้เพิ่มบุญต่อแค่พี่มาเห็นฉันเป็นของตกก็นับว่าบุญ-----นา

116. จะเอาพี่เข้ามาเป็นผัวเถอะน้องก็กลัว----จะเป็นภ้ยอย่าพูดเล่นหลอกหลอนพอ
บังอรดีใจหลงรำพรรณฝันเพื่อเลยพ่อแก้วเป๊ชพวงอยากนอนแอบฉันก็อายจะเล่าไปตามกรง
พระเพลินเดินดงหลงสัดตามกองฉันเป็นห่วงตามเกินกลัวแต่จะตามเขินตาม----เก้อ พอเห็น
เทรพพอประทังตัวนางก็จะประทัยพื่อยะวงหลงไหลมานอนกระท่อมกินปลาทุมันห้ามใจเอาไว้
ยากจะอดรักเอาไว้อยู่มาแกล้งเย้ยพอรยิมอะไรระวาย----เยอ

117. แหขาดลายแซมมีแต่ลายแก่----ลายไซ ถึงได้หม่อมไปเป็นเมียก็ยังไม่เชื่อดอก
ผู้ชายพอได้ลิ้มรสของอร่อยแล้วดัดปล่อยตั้งหลายคน อย่าหวังก่อรายเก่าเมียเจ้าเท่าไรกันอยาก
ซิดซออยู่กะฉันซ่อนอยู่ทางโนเท่าไรกลไม่มีเช่นเห็นสกุลพอจะรายเกาะราย----เกี้ยวพอบอกว่ารัก

ปากไม่หยุด เวลาพูดมือไม่ยังพอแล้วนี่พี่ก็ยังผู้ชายเขายอดเหลียมไม่หยอก จักจะตดนเอาคน
ไถไม่โทษผู้ชายทุกคนดอกแต่ที่ฉันดูไม่เหี้ยจะต้อย่างนี้กสักคน-----เดียว

118. แยกเมืองนอกสมบุรณ์เนยไม่พูดบุญเฉย-----บุญนี้การล่อถ้าพี่หยุดพี่มาพูด
จริง ๆ หากมันเป็นเช่นนั้นก็นับว่าบุญ-----นาง มีบาวมีไทยไม่มีพายมีถทอดถ้าเนื้อพี่ไม่บ่พูดกัน
ดีก็มีทางน้ำในวังมีท่ามันไม่แมนมีทะมี-----เถย ไม่หนีร่างหนีกายถ้าแมนไม่ตายไม่หนีกันอยู่กะ
บ่อนนอนกะย่านเอนพวงจำปีนี่แก้วอย่าทำใจขึ้นใจลงถ้าปากกรงกะใจแล้วของพี่รักจะให้ลอง
ไม่ขัดใจ-----เลย

119. เกิดมาไม่เคยหลงเขาเหมือนยังเขาเกี่ยวเข้า--หลงเคียว จะอยู่บ้านกลางวันดา
ไม่หว่างวะสักวันเดียวจนลืมซ้ายลืมขวานี้หนอคนหลงคนจะรู้ว่าน้องมองไหมฉันมองไปมองมา
คิดหลังพะวังหน้า กรีกกรองหมองมันเห็นเงินพันเงินหมื่น น้องก็ไม่มองมั่งมอง----มี ถึงเนื้อเย็น
ไม่ตามหญิง แทบจะวิ่งตามยุคบอกให้หยุดมันก็ไม่หยุดมันลามใหญ่ปานถูกตำแย อयर่วมอยู่
ทั้งเข้าทั้งเย็น จักมันเป็นเช่นใดแน่ หรือสาวบ้านหนูกจะขายพนาศจวจะได้-----นี่

120. ฉันเดินเที่ยวดูมาหลายคนดาแต่ไม่เคยปรารถนา-----คนใดไม่ว่าจะไปไหนมา
ไหนฉันเป็นห่วงพ่อคนดีรักแต่พี่คนเดียวสอยชั้นเลยขอไม่ปิดไม่ป้อสาเลยฉันพบผู้ชายมาหลาย
พันไม่รักเท่าชู้คนนี้เลยเชียว ถ้าจะไปไกลชู้ตัวฉันก็เลยชอกเลย----ข้า จะไปไหนก็เป็นกันจะ
เป็นมันหรือเป็นกลอย ไม่ต้องการเงินพันเงินร้อย ให้รักกันหมั่นเป็นเกลียว ฉันไม่หลายใจดอก
ถึงบ้านนอกก็ใจเดียวชี้เหรีได้ก็ใจดีไม่เคยใจ-----ดำ

121. พาหักพาหวังไม่พูดพาขว้าง-----พาทั้งไม่ทิ้งให้รักถ้ากลัวหล่อนไม่รักจริงไป
เข้าโบสถ์ข้างบ้านแล้วสาบานต่อหน้าพระทอง นายบ่าวอยู่ตะบ่อนถ้าแมนบังอรตะบิตตะบันรัก
ไม่แนแปรฉันจะให้พี่โบยด้วยตะบอง ๆ น้ำนาไหลนองเข้ตะ-----บ่อ มันจริงจากจริงจรมีแต่บ่อน
จริงใจไม่หมุนเวียนเปลี่ยนให้ใครมีแต่สิ่งจริงจัง ปอกะบ้านก็ผ่นขายถ้าล่อให้ชายผ่นค้ำ หากพี่
เคียดฝนมืดคม ๆ -----แล้วเชิญพินคอ-----

122. ดูแต่กัณหาชาติ ยังเกิดเมื่อปี----ฉลุ เห็นหนุ่มสาวรุ่นกันอยู่กะบ้านก็มีคู่เมื่อไร
หล่อนจะถึงโฉลกคู่ยกคู่ชะลอจะอยู่ไปทำไมน้องดีสองก็ยังไม่นอนบุญคู่แม่หนูบังอรละแมนคุณพี่
คนนี้ไหมนอพี่จะรอให้ไหมนะแล้วไม่พูดหมายพระหมาย----เณร คือคนไม่รู้ภาษากันพอซำกัน
ซากางโชคแม่หนูจะอยู่ในวังหรือบ้านนาป่าสะแก ขาว ๆ ดำงาม ๆ หล่อ ๆ ฉกแม่ฉกพ่อมาแล
 ๆ ๆ ไม่เข้าความผ่นให้ฉันบ้างเลยพอเนื้อ-----เลน

123. มีมิดมีคำเห็นแต่เขามีน้ำ---มีเขาดูสังขารร่างกายเองก็ใหญ่เป็นสาวไม่มีหามมี
คอนจะหลับนอนไม่มีคู่ไม่เห็นใครคนไหนรักเข้ามาทักทายดาหรือจะไปหาหมอต๋ารากั๊วทายดู
ๆ หรือกุศลต้นเดิมมันไม่มากายดั่งกาย-----ดี้อ มองไม่เห็นเลยบุรุษจะมาพูดมาจาถ้าเป็นวัง
ขังปลาก็เย็นจ้อย ขาดคนมาเจ้าคนรูปร่างหน้ารักไม่เห็นมาฟังหน้าเราจะให้น้องเสียงพวงมาลัย
ยังรจนา-----รือ

124. เกี้ยวข้าวเรือหนีรวงไม่ว่าหนีขวง---หนีรีแต่เอากำเนิดเกิดมาไม่เคยปะด้วย
เขาสักที พุทโธ่เอ๋ยหนอเวรรักมักทุกข์ยากปานนี้รือ ฉันเคยพบกันตะพีจัวหมีเขาแก้ตะพายยิ่ง
เห็นหน้ามาเมื่อไรรักมันเพิ่มตะพืดตะพือ รักเดิมเพิ่มพูนจนไม่หังดาคนตา----ผู้ แลไม่เห็นฉันก็
หาหม่อมามันก็เห่าบายเพนเย็นเข้าใจจิตก็คิดก็ห้วงถ้ามันเป็นของกลั่นได้เหมือนยังไก่อกลั่น
ตัวงไม่อายดอกจะบอกดี้อ ๆ แล้วขอกลิ้น ----ดู

125. หนังสือเขียนวันลายวรรค เหมือนยังน้ำเคยดัก-----ลายวังอยู่กะบ้านทุกวัน
ทุกวี่แทบไม่มีวะหว่างคิดไปใจก็วุ่นคิดถึงพ่อคุณอยู่หลายวันใครว่าจะพานอนมาพาอ่อนพานุ่ม
เป็นโรคติดคิดแต่หนุ่มพอบานนักการพนั้นความสมัครรักหนุ่มเอาจนพาแนวพา---หน่อ
ครอบครวัก็อย่างเขาแต่ฉันไม่เอาอย่างใครนึกเห็นหน้ามาเมื่อไรก็นั่งคิดวันยังคำแถวบ้านหนูก
เมืองนาจวงศ์ญาติก็ลือนามหรือจนะหนีแม่นางวิ่งตามหนุ่มให้คนเขาสื่อ-----นอ

126. ตะวันลงสีແຮ່ ๆ ทำให้น้องมาแล ๆ---เหลียวจะนั่งนินคินวันใจฉันมันก็
เปลี่ยวฉันเป็นห่วงเอาเหลือแต่พ่อเนื้อเลน ๆ โศกาน้ำดาย่อยไม่มีเลยวันหยุดนึกเห็นคำพี่เคย
พูดเมื่อสุริยันตะวันเย็นรักพี่ไม่มีหยุดไม่มองวันกาวัน---เหี่ยวเป็นห่วงชายอาลัยมากน้องยัง
ฝากลมมาเข้าเย็นเคยเห็นหน้าพ่อทองใหม่กำไลมือ ฉันบ่นท่องจนคล่องใจจะไปไหนไม่ลืมชื่อ
ใครจ้างทองสักก้อนให้ออนขังไม่มีวันลืม---เชียว

เพลงเกี้ยวพันกันชายหญิง

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ฝ่ายชายเกรงใจหญิง กลัวจะผิดใจแล้วเกิดเรื่องเสียเงิน
ทองแต่หญิงบอกรักจริงไม่เป็นไรขอให้พบผู้ใหญ่พอเป็นพิธีรู้กาละเทศะก็ดีแล้ว ดังคำกลอน
ต่อไปนี้

127. (ชาย) พ่อตายังคิดรักเขย เกิดมาพี่ไม่เคย---รักใครยิ่งรักเอวรักข้าง เหมือน
นกในรังรักไข่ ยิ่งรักหมั้นรักคาวทำไมมาลงรักเขา ยังไม่เคยรักคนเหมือนชุดโก่นรากขึ้นนึกเห็น
หน้ามาทุกคืนยิ่งรักเขา ๆ รักราวรักร้านมันก็ยิ่งแต่รักวันรัก---คำ พี่ข้ามคลองจนท้องคลอน

สาแบ้แม่ก้อนทองคำ ชูชกได้อมิตตะดาเย่นไปขอทองคำ กัลวันางจะเรียกทางข้าเมื่อตอนเวลา
ทอขึ้น ถ้าพี่มาคุยพ่อแม่ชายใหม่ก้อนทอง----คำ

128. (หญิง) แหขาดรักแขนอกจากพ่อแม่-----ฉันยังไม่เคยรักใคร มารักเคยรักคุณ
หรือว่าพ่อคุณรักใคร พี่รักมิดคำหรือรักน้ำรักเข้า มารักผู้รักคน เหมือนขุดโก่นรากขึ้น ไม่พอราก
รากขึ้นนี้กล้วยขาดรากขาว ปล่อยให้เหงาวรากขึ้นเอาสาจนรักคืนรัก----คำ ถึงว่าพ่อคุณยังไม่
ขอแม่พ่อแก่ก็ไม่ขาย ถ้าแม่พ่อคุณไม่รักใครจะยินยอมไม่ขัดไม่ขึ้น กัลวันอนเส้นท้องแข็งไม่
มากแพ่งตอนทองพี่มาคุยค่อยพ่อแม่ไม่เคียดอกก้อนทอง-----คำ

129. (ชาย) ตั้งบ่เป็นบ้ำละล้าละล้ง ไม่มีะหว่าง---สักเวลาเลย แม่สายนำล้าชลา
พี่หมดปัญญาจะเฉลยเป็นบ้ำเป็นหลังหลังเลปานถูกเสนห์มหาละลาย เหมือนงูเหลือมไล่สลัก
กล้วยแต่รักจะสลาย หันใจไม่ล้งพี่หลงอาลัยแม่ผมเป็นลอนอ่อนสลาย ดันที่ยิ่งกึ่งรังเองก็รู้ภาษา
ขึ้นภาษา---ลงถึงไปนาฆ่าไร่พี่แทบจะตายพรั่งนี้มะริน จะจับมือทำดื้อทำมื่นก็กล้วยคนรักมาตัด
มารอน รักงามปลื้มไม่ลืมเลยได้กายได้เกยไม่ลืมหล่อนเว้นแต่่อมเหริยบฟังกุสะลาแลพี่จะลืม---
-ลง

130. (หญิง) หวานลิ้นหวานลมกล้วยจะมีวันจม----วันลอย พ่ออ้อยล้าแกวอรัญก็นับ
ว่าหวานอร่อย แต่ว่าหวานอะไรก็ไม่ติดใจเท่าหวานลิ้น นึกกล้วยพี่ชายจะหลายรัก แล้มาหัก
อาลัยลืม บร่นดีที่เขาดีไม่เหมือนวารีที่ไหล รินของก็กินกันตั้งหลายร้านกล้วยจะเป็นหลายบ้าน
หลาย----เรือน กล้วยร้างป่าร้างรกไปเหมือนยังนกร้างรัง จะเวทนาไหมวากะนางพอฉัน
ชี้เหรก็ร้างรื้อ บัดเสียที่ตอนมีท้องหัวใจน้องจะเย็นรือ มาสร้างแต่ลูกพอผูกอาลัยก็หนีไปเย็น
-----ๆ เรือน

เพลงเกี่ยวปรารภนา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เป็นการร้องโต้ตอบของชายหญิง ซึ่งมีใจความว่า
ถึงแม้ชาตินี้จะไม่ได้เป็นคู่กัน ก็จะทำบุญกรวดน้ำปรารภนาจะพบกันในชาติหน้า ชาติหน้า
อาจจะเป็นคู่เหมือนกับปลาคู่กัน ถ้าน้องเป็นสังกะสี ตัวพี่ก็ขอเป็นตะปู ถ้าพี่เป็นเหล่าน้องก็จะ
ขอเป็นแก้ว แม่พี่เป็นดั่ง (เงิน) ก็ขอให้น้องได้เป็นหีบเก็บเงิน พี่เป็น น้องขอเป็นหอย พี่
เป็นคราดไถนา น้องขอเป็นที่นา พี่เป็นปิ่น น้องขอเป็นเป้ายิง ดังคำกลอนดังนี้

131. ไม่รู้จะนึกเอาชาติไหนหรือว่ามีหลาย---ชาตินี้---สิ่งที่คิดหากผิดหวังไม่มีทาง
ชาตินี้ จะทำบุญกรวดน้ำ ปรารภนาตามไปชาติหน้า---คราวบรรลัยตายเป็นผีให้น้องพินาเผา

ให้พระสงฆ์องค์เจ้าท่านเป็นผู้นำพา---อยู่เหมือนเขาทอดผ้าป่าผืน -8- ดักขุดถูกช่องเงินทองถูกใช้ถ้าเกิดมาชาติใหม่ ให้มีสุขไปทุกชาติ---ให้พ้นทุกข์ขี้อย่าได้มีวันขาด---ขอให้บังอรได้นอนเคียงบนเตียงทุกวัน---คืน---

132. เล่าเกยกก็คุ้มมน้ำร้อนเคยต้ม---คู่กา---ถ้าหากชาติใหม่พี่ชายเกิดมา ขอให้พี่กับบังอรได้นอนเป็นคู่กันเป็นเลิบบองก็ร่วมบุญเกิดเป็นพลูรวมใบ พี่กับนางอย่าห่างไกล ร่วมเรือนร่วมบ้าน---เป็นอะไรขอให้ฉันได้ร่วมเบ่ง -8- พี่เกิดเป็นปลาให้นางเป็นหนองอยู่ร่วมคลองเดียวกัน พี่เป็นลมน้องเป็นกังหันอย่าห่างไกลที่เดียวแก่-----ฉันเป็นน้ำร้อนให้พี่เป็นชาพอได้เวลาก็ตามแซ่-----พอใส่แก้วแล้วก็ชิมอร่อยตาม-----เชิง

133. ไม่ทำเป็นแย่งเป็นชิงน้องเกิดเป็นหญิง---พี่เป็นชาย---พี่เกิดเป็นคราดให้น้องเป็นไถ พี่เกิดเป็นลอดช่องให้น้องเป็นซาม---คนไทยเกิดเป็นไทยอยู่กะไหนก็เป็นพี่ไปเกิดเป็นภาษีให้บังอรยอนเป็นถ้ำ-----ให้วิญญานพยายามไปเป็นท่า -8- น้องตายไปเป็นหมอนแพนยังอรเป็นเหล็ก ในเมืองไทยหรือเมืองเจ๊กจะเป็นหมื่นหรือเป็นล้าน-----เอากำเนิดเกิดชาติใหม่เราอยากใช้ตุ้มมัน---จะทุบได้หย่อนจนอ่อนละมุลเป็นมัตคม-----มา

134. หากเกิดมรชาติมาเราจงปรารภนา---เอาชาติใหม่---ศีลทานที่ได้ทำให้เราจำกันได้ อย่าให้มีชาติเบื้อชาติเหมือนกระจอนห้อยได้ห้อยเป็นคู่อย่าได้ห่าง เพราะชาตินี้พี่กับนางของอยากเห็นไม่ได้เห็น-----ตลอดเข้าเย็นขออย่าได้ห่างได้เหย -8- อยู่ด้วยเดินด้วยก้าวด้วยเหล่าด้วยก่อร่วมเถียงเคียงชะลอมอบกายไปด้วยกัน---หากพี่เกิดเป็นปลาไหลให้น้องตายไปเป็นล้าน---ไปดักหนองไหนปลาไหลหัวลอกเบื้อไม่เป็น-----เลย

135. เกิดเป็นไก่อก็เป็นไก่มันจะเป็นไหน---ก็เป็นกัน-ภ---พี่เกิดเป็นห่านน้องก็เป็นห่านพี่นายไปเป็นเหล่าให้น้องสาวไปเป็นแก้ว ---ได้ตามอยู่ตามกินเหมือนขุดดินตามกองเวลารินจะได้รองไปตามถิ่นตามแก้ว---จะเป็นไทยหรือเป็นแก้วอยู่ตามเกณฑ์ -8- ทำเป็นแค้นเป็นดับจะเป็นหาบหรือเป็นขน จะเป็นสัตว์หรือเป็นคนให้ได้เคียงเป็นคู่-----หากน้องตายเป็นสังกะสีขอให้พี่เป็นดาบ---ดีสนิทลงติดไหมพ้อดา-----เป็น

136. ไม่รู้จะทำท่าไหนได้เกิดร่วมในธานีของให้ได้พบประสาคุณพี่ตั้งใจนึกแน่นอนเหมือนบังอรปรารภนา-----ถ้าใครตายไปก่อนให้ไปนอนอยู่ที่จุดประสงค์ไม่หนีจากถิ่นพระสุธา---จะเป็นดงพงป่าก็สู่ทาง -8- หากฉันตายไปเป็นดังให้แฟนนางไปเป็นนก อยู่ตามป่าโคกจะหนีไปไหนเป็นนอ---ให้น้องตายไปเป็นดังที่ติดตั้งไว้คาดอ-----พอนกเหยียบบดก็ขอให้ติดตายคา--
--ตั้ง

137. เงินซึ่งถูกใช้ไม่ใช่ถูกไฉ่---ถูกซ้ำ---สาวบ้านหนุกขอปรารภนาให้น้องได้พบ
ประสพไปทุกชาติ---ขอให้ได้ไปเป็นคู่ร่วมอยู่ทุกวันคืนแนบชิดชมชื่นอย่าได้มีวันขาดได้ชิดดู
รสชาติทุกวันเคย -8- ถ้าพี่ตายไปเป็นอ้อยให้สาวน้อยไปเป็นหีบอ้อยมาซำก็หีบ จะเป็นแบก
หรือเป็นหาม----หีบหลายก็อ้อยหลายหากพี่ตายเป็นอ้อยลำ----เวลาใส่หีบจะหีบจนแหลกไม่
ทำสำออย----เลย

138. ปลาकिनร่วมก้างได้อยู่ร่วมร่าง----ร่วมกาย---จะเอากำเน็ดตายไปเกิดเป็นอะไร
จะเป็นหอยหรือเป็นปูก็ขอได้อยู่ร่วมกัน-----เพราะชาตินี้มันมีกรรมเราต้องไปตามไปชาติหน้า
เป็นอะไรให้ได้ปะทุกชาติแน่ชาติไหนว----ได้ตกลงเอาไว้แล้วแต่ชาตินาน -8- หากฉันตายไป
เป็นนาให้พี่ยาไปเป็นไถ เมื่อน้ำมาปลาใหม่ก็ขอให้อยู่เป็นที่----เดินเหยียบมูมเห็นรอยมาการไถ
นาภิรวมี---ถึงหญ้าจะรกจนปกหัวหมูต้องเห็นรอยมัน

139. จะทำมาหากินก็ขอให้ได้ถิ่น-----ได้ที่---ชาติใหม่เกิดมาขอให้ปะกับพี่เนอกุศล
ศีลทางที่ฉันได้ทำ----เราทั้งสองไม่ได้มีอดทำเป็นกอดเป็นกุม หากฉันตายไปเป็นตุ้มให้พี่เกิด
ไปเป็นกรรม---บุญทำเป็นกินไม่ให้เราเป็นชินเป็นเก้อ -8- ถ้าพี่ตายไปเป็นปิ่นให้น้องยืนอยู่
เป็นเป้า เหมือนยังเด็กบ้านสะเดาผมเปียเป็นปอย---น้องกะพี่เห็นตีนานเป็นของคู่กันก็ดี
หน่อย---พี่รักถนัดก็ปรารภนามาให้ดี---เนอ

140. นุ่งผ้าบังอาจฉันไม่ตั้งใจ----บังอาจ---เขาจะปรารภนาให้ได้ปะกันทุกชาติ ยัง
งั้นก็มาทำบุญเข้าทุนกับบังอร---ตั้งกองผ้าป่าวัดสามัคคีคิดให้ดีสามารถคุณ จะได้กุศลผลบุญ
ตามมาหาบมาคอน----ไม่มีคนขัดข้องพากันมาร้องมาขอ -8- ตายนี้ไปแน่ ๆ เป็นทุกเท่าแต่
รายเกิด ไม่รู้พวกเราจะเอากำเน็ดไปเกิดเป็นอะไรกัน----จะรู้แนวสักรายนี้พากันพิริพโรนาน--
---อยากชวนพี่น้องก่อนปรารภนา จะว่าอย่างไร-----นอ

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 13 เพลงชวนไปเที่ยวบ้าน (29 คำกลอน)

เพลงชมนกชมไม้

เพลงชวนไปเที่ยวบ้าน จะเล่นเมื่อเวลาฟ้าสาง ดินฟ้าเปิด เห็นแสงอรุณขึ้น เสียงไก่ขันแจ้วแจ้วมา นั่นก็หมายความว่า ใกล้เวลาที่จะอำลาพากันจากไป หมอเพลงฝ่ายหญิงก็จะร้องกลอนเพลงชวนฝ่ายชายไปเที่ยวบ้าน โดยฝ่ายชายก็จะเล่นตัว แกล้งว่าไม่ไวใจ กลัวว่าเธอจะลวง ฝ่ายหญิงก็จะให้คำมั่นสัญญากันแล้วก็ออกเดินทาง ทั้งสองฝ่ายก็จะชื่นชมมีเพลงชมต่าง เช่น ชมดอกไม้ ชมปลา ชมภูเขา ชมหินผา ตอนนอนอยู่ใน-----เตา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า มีการชมนกชมไม้พฤษกานาๆพันธ์ พืชพรรณธรรมชาติที่อยู่บนโลกของเราทำให้เป็นอาศัยพักผ่อนของมวลมนุษยชาติได้อย่างน่าพิศวง ดังนั้นเราจึงควรคิดเห็นคุณค่าของสิ่งที่ธรรมชาติสร้างไว้ให้ในโลก ไม่ควรทำลายด้วยประการทั้งปวง มนุษย์ควรเปลี่ยนมาสร้างสรรค์และช่วยกันคุ้มครอง เราไม่ควรมองข้ามคุณค่าของธรรมชาติที่ให้ประโยชน์แก่เรา เพราะธรรมชาติเหล่านี้จะคิดเป็นมูลค่าและคำนวณเป็นราคาไม่ได้เลย ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันอนุรักษ์และรักษาสมดุลย์ทางธรรมชาตินี้ไว้ให้ยืนยาวตลอดไป ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. เองเดินชมมาหูดาชมมี เขาในไพรสี-----ก็เลือกชมมันวันนี้พี่กะนางเดินทางมากันดาร์ ตัดแถวแนววันนาพี่จะพาชมไม้ โนนต้นคนทาอยู่มั่วทางไม้มะมั่งสมอเทศกระดังงาการเกตุคนทิสอสมอไทย งอกใกล้อยู่มั่วทางเหมือนยังเขาเลี้ยงช้างม้อ-----เลือนนั้นแคทรายไม้ยางเองเดินทางไม่กลัวไม่ย่นต้นมะกอกดอกจานบานกลางแจ้งแดงไม่หยอกพอสุริยันตะวันแจ้งก็บานแดงมาปลายดอกไม้ผิดกะดุดุดแม่ดวงอีตอนปลาย-----เดือน

2. นั้นต้นคนทาปากฐินจันทนาอินทนิล-----กระท่อนดอกประด้าลำดาวมันหอมหวลอยู่กลางดอนคนทิสอสมอไทยงอกใกล้ ๆ อยู่กระทง ต้นสนวนรอยกานอนกาแพรื้อนชงกะนม ถ้าเหนือนักก็พักรมกันสักทีเถอะพี่กะนาง เองเดินทางกะหน้าเหมือนยังเขาแต่้วยากะ-----หนาน ด่อนทยามกิ่งใหญ่ติดกะทรกิ่งยาวอยู่กะโนนนั้นต้นเสบาแปะทึงกิ่งเยี้ยยังมีตะได้พันเกี่ยวเครื่องยังเยี้ยวขึ้นพันเกยเหมือนพี่กะน้องเอาสองพระกรหย่อนพัน----กัน

3. เข้าไปในดงก็รีบเดินดาแม่แก้วพวงพี่จะมา-----เดินดูมีทั้งกระโดนต้นนางดำไม้ตะคร่ำไม้ประดู่ มาสามาน้องมาพี่จะพาเดินดวนเห็นดอกกะดอมหอมลำดงมันหล่นลงอยู่

ลำดินดอกประยงส่งกลิ่นปนระจ้ำลำดวน เองเดินด้วนมาลำดอนลาวอุบลสกลนคร-----ลำดี
นั้นก็ตันกะทกรกติดกะกักไม้สำโรงดูหน่วยก็แยกแตกโรงแ้งตั้งสองรูสามรู กระทกรกก็ดกไม่หยอก
ดูหน่วยมันลอกลื่นตาหนูพิศดูนาน ๆ น้องไม่นึกสมเพชตา-----นี่

4. ชมบ่นชมเปื้อนมันก็ต้องชมเดือน-----ชมปีเดินตามงามสง่าอืแม่มารศรี เดินขึ้น
ไปบนโคกต้องชมนกชมปากะล้นทมสอพบเทศหิวแต่เห็นกระดั่งออกเดินไปกะหน่อม ก็หอมแต่
ดอกเต็งรังกะดั่งงา ค้ายายกำโรงามซื้อเสียงก็ดั่งทองดั่ง-----เงิน กลัวคนที่รักเขาเห็นพิรุ
คำพูดมันต้องสรวนดอกทยามหอมยวนชวนแข่งแดงแสงเลยพาเนื้อเย็นไปเอนกายหยุดนอนที่
ได้ร่มส่มแก่ไม้ทันทัดกอดทำไม้แฟนกู่ยังทรุดโทรม-----เกิน

5. แล้วแต่นางน้องจะชอบชมนกจับบนต้นตะโดนนั้นนกโพระดก พี่จะพาตัดดอน
ชมร่อนยมหนาว รอยมันเขียนนั้นนกขุ่มนกอีลุมนกขวก บินผวาตามป่ารวกฝูงวิหคนกเขา มันจับ
เรียงเคียงเป็นคู่ไม่มีเลยนกขาดนก-----เขิน พอแดดเหลืองขึ้นหลาย ๆ ก็ตื่นตะลึงขึ้นลอย ๆ มา
จับขยับบนยอดช่วยตัวเมียก็ไหลมาสู่ ๆ พอเขาคู่แล้วมันก็มีมันว่าจู้จุกกัก

6. เสียงนกกระทามันมาตามท่วงเหมอนยังเบ็ดเคยทวง-----ตามทัน ทั้งนกแข
กนกเค้ามันจับเจ้าบนต้นคุณพี่กะน้องมองก็เพลินพากันเดินมาตามทางทั้งนกแก้ว นกกะหล่ง
มาจับกิ่งกาหลงเสียงขยับสับโพล่งฝูงวิหคนกกระลางมันโผผินบินลงมีแต่หมู่กาลอยกา-----เหลิง
นกกดปู้ดบินร้องทำคะนองบินร่าฝูงตัวเมียก็เรียนมาทำร่าเรีงออกบินรับไอ้ปากก็ร้องอยู่ปู้ด ๆ ตัวผู้
โดยดูตออยู่ปู้บ ๆ บนต้นแปะเองแลไปดูชนเปิง-----เปิง

7. จะพูดกะเธอก็ทรวงกระเหินเหน้อยตาอุดสำหรับเดิน-----มากะทางเองชมมาเวลา
เย็นก็แลเห็นหลายอย่างนั้นกนกกระทานี้ก็ฝูงนกกระทาน้องเห็นใหม่นกตั้งเมี่ยมันคาบเหยื่ออยู่
ในปากดังผู้ก็มองรังปักแล้วบินไปในป่าพอเข้าไปในป่า จักว่าอันไหนเปิดอันไหน -8- เปี้ยตัวผู้
นั้นมันขันแปลกเสียงว่าแหกพาวาแหกพาวาตัวเมียก็แข่งว่าแกล้งนินทาให้พาเวพาเวอน ตัวผู้ก็
ท่องว่าจริงแท้ ๆ เชิงเสียงดสะมาว่าวอน น้องเดินมาให้ผามันดาดอกวา-----เวย

8. พระสงฆ์องค์คะนองที่เคยนั่งท่อง-----เครื่องไตรโลกพี่จะพาชมวิหาคไ้หม่นก
ไม้ดัดกจะไปไหมเหล่าแม่เอวกลมอีแม่ผมตะไกรเล็ม มันยืนไปไม่เคยตกจับที่กกลูกเขยตายจับ
บนต้นลูกเขยตายอยู่กะแย้ลูกเขยเต็ม ๆ เหมือนยังปิดน้ำตันเคย-----ดี้อสว่างแจ้งเห็นแสงทอง
ตัวเมื่อก็ร้องว่าโมโตกเปล่าหัวเอ็นจะเย็นอกคิดถึงแต่คนเป็นไม้ตายนางเอ๋ยทำไมไม่ยิ้มแม่นม
ตุมหรือเคียดกะหนุ่มประการไรหรือคิ้วเรียวเยียวตันรูกเดียวกัน-----รือ

9. ไม่พูดกำพริกกำไพล์เหมือนยังเขาเสาะด้าย---กำพลองพันจาเสียงเรไรและแม
ใหม่มันร้องพีจะพาไปชมวิหคไคว้หมุ่นกกำพลักได้บ้างก็หงอนสีด่างนินไปทางดึก ๆ ไ้หนุ่มไล่
คุมจิกตัวเฒ่า ๆ ดาก ๆ นกำพริกสีดำน ๆ เหมือนยังลาวเว่กัสนี่-----แต่่งเต่ มันบินหยอกกัน
ไปพลางดูสีข้างกำไพล์ ๆ พอตัวผู้เข้าไปใกล้ตัวเมียก็ระวังว่าพลัก ๆ ตัวผู้ขึ้นเทินอยู่ปั๊บ ๆ ดัง
เมียร้องทักว่าบัก ๆ พอตื่น บักเลยชักบินไปหาง-----แบ ๆ

10. เดินทางหลายวันหลายอาทิตย์เข้าปลากี่หน้าหวิด-----หน้าหวิน พีจะพาไปชม
วิหคไคว้หมุ่นกกระเต้าดินมันก็พากันระเวิกอยู่ในป่าพนาวันพีแลไม่เห็นหน้าใครกระเต้าไปห้หน้า
เคย แลเห็นนกบนโลกเวยไ้ซ้ขำมันหน้าชั้น แทบไม่หันหน้าคืนเหมือนมีดบวบขขึ้นหน้า -8-
เช่น เราเดินมาสองคนพูดไม่คั่นดาวดา ไ้หกฉิบหายตายหาทำไมยังห่างกระเต้าดิน จับก่อน
ดินแล้วมันก็ไพล์กะเต้าป่ายกระเต้าป็น ไ้หนักห่าปัดมันหัดสักปีมันยังกระเต้า-----เป็น

11. เสียงร้องว่าพรีดยาว ๆ นกอีลุ่มลอลองพอน้ำมีก็ตีกลองแต่ตื้อตื้อลอลอลำพอมมี
น้ำก็ลอลองฟังสำเนียงเสียงมันร้องลอลย---เหลอ พอฝนตกดินชุ่มนกอีลุ่มก็รับใหญ่เมื่อน้ำปมี
เมื่อไรก็ตีกลองร้องยามเสียวร้องว่าพรีด ๆ ตุม ๆ อยู่ในอุ่มไปไกลน้ำเวลานอนอย่าลืมฉั่นเนอ
แฟนบ้าน-----นา

12. หรือใจแม่คุณจะชอบชมใครถ้าไม่ชอบชมไม้พีจะพาชมโคก เข้าตัดฉั่นวันนาแต่
พอละชมนกหรืองามปลอดแม่ยอดมิ่งจะชมลิงชมค่าง แม่ยอดมิ่งนั้นลิงตะโมนมันห้อยโหย
นไ้ม้อยู่นวนยั่วกะตัวผู้ขึ้นด่ายบนไ้ย่างเองเดินทางมาไม่หยุดคนยังพีนี้ก็พูดเชิงไม่-----ยอ ตัว
เมียรักวลงก่อนตัวผู้ก็หย่อนลงกอด ขยี้ขย่ำพร่ำพรอดขึ้นแต่กกตกลงกึ่งเอ๊ะมันทำไมกันนะ
สักครู่ก็พากันนั่ง ลิงกะมนุษย์ใช้ทำนองคล้าย ๆ กัน-----นอ

13. ถ้าไม่ชอบชมลิงชมตำสงพีจะพาอีแม่แ่งชมเขามีมากมายหลายด้านทั้งเขาสัน
เขายาวมันเข้าที่บังคับต้องชมหาบชมคอน-----นั้นเขาคดเขาโง้งเป็นคือทรงกะเขาจั่วบ้างก็อก
ออกเป็นหัวคือชะงอมเขางอน ดูหลีบลอนเขาแ่งมีกระทั้งเขาแก่เขา-----หง่อมบ่อหินยะสีใหญ่
มีป่าไ้เป็นหยุ่ม ๆ เป็นแ่งอนก้อนชะงุ้มน้ำโอบอยู่สีย้อย ๆ บ่อนไหนเป็นรูนั้นก็รกก็หญาก็ปก
อยู่ร่อย ๆ พิศดูหรือมันคืออะไรแม่คิ้วรอม ๆ

14. อันบ้างก็ขดคดเป็นโค้งตั้งชะงอมอ้อมวงษ์---เรียกเป็นเขามิ่งอนแ่งมาแป๊ะกัน
หินสันหินยาวมากมายก่ายกองขึ้นเป็นร้องเป็นคุป่าไ้ก็เรียงขึ้นเป็นร่ม เองเลือกชมดูเป็นไร
หินย้อยหินใหญ่ตั้งกองเป็นช่องเป็นรูเองเลือกดูเอาเป็นไรนกกาเอาป่าไ้ทำเป็น-----รังทั้ง
หินหลีบหินล่องซังเป็นช่องหินลอนวางเรียงเคียงเป็นก้อน ยังมีลันหินลับบ่อนหลีบลันหินยะ ๆ

ทำไมหญ้าสีเขียว ๆ หรือไผ่เข้าทุกเข้าทุกเย็นนี้เป็นยาง-----ยาง

15. มีทั้งหินขาวหินเหลืองเป็นก้อนตั้งวางเรียง-----หินล่องบ่อนชวากปากถ้ำก็มี
น้ำไหลนอง เป็สลับซับซ้อนอยู่ตามก้อนหินล้นซังเป็นสวรรค์เป็นดอนวันบ้างถึงอนขึ้นเป็นดอ
วางสนิทติดตำแหน่งขึ้นเป็นดั่ง ยาวเข้าพับไว้เป็นตั้งจึกว่าไครมาจับวางไว้เป็น---ตอน เห็น
เหวใหญ่น้ำใสอยู่แลดูเป็นสายยาวถ้ำชวากปากเขามาดูใกล้ ๆ ก็สายหยืดดูน้ำตกมาได้ ๆ ฟัง
เสียงน้ำไหลมาดีด ๆ กระทบกะลั่นหินดอนแตกเป็นตอน ๆ-----

16. ชมปีกชมหางเหมือนเลขเคยตั้ง-----ชมหารมาเถอะมางามแจ่มอีแม่
แจ่มจันทร์พี่จะพาไปชมเขาชมเขิน---มีก้อนยาวก้อนกว้างมีก้อนขวางก้อนกั้นมันยามเกินเกิน
กันทั้งก้อนเหียนก้อนกั้น พิศดูหินก้อนกามันถึงกึ่งกับกะโดนก่อน-----กุ่ม มีก้อนบิก้อนแบ่ง
ก้อนแหวกก้อนบุ่มมันเปี้ยวบิดติดระบุมทั้งก้อนได้ก้อนบนมันจับเงิงเชิงตะหว้าวเป็นขุมยามขุม
มนดูก้อนเค้าเค้าคือเต้าหมอบอยู่ดำคุม-----มุ่ม

17. ชื่อเสียงของพี้นั้นก็ไม่ดี-----ไม่เลวพอจะจากชมหินพี่จะพาไปชมเหวพูดแล้ว
เป็นแล้วเป็นแล้วพี่ไม่ลงหลงพี่ไม่ลืม ดูหินเสี้ยวก้อนในพังชยายก้อนสาดมันแตกเดี่ยวระเดียว
ระดาหน้าไหลซอนก้อนซิม ดูหินลิ่มก้อนสังขมิถิไม้ทางก้อน-----เศร้า จะพาไปชมภูหันมันลึก
สำคัญภูเหวมันพลิดเปลี่ยงเป็นเสียงเพล้วแตกเป็นภูแห่งดูหินชะเง้อก้อนหง่า ๆ มันงอ้ง้าเป็น
แรง ๆ ดูเขี่ยดขึ้นงอยห้อยชะงอมเห็นตัวเป็นเงา-----เงา

18. พอละชมโคกชมป่าหรือจะลงชมปลา-----ชมปูทั้งปลาช่อนปลาหมอมันผุดลื้อ
กันเป็นหมู่อยู่ในน้ำลำธารเองพากันชมไป เดือนสิบเอ็ดเลาล่องเดือนสิบสองปลาลงอยู่ใน
รากผักโปงเห็นไหมชู้รูปปลาไหล ใครเอาดางมาทางล้อมเห็นแต่รอยปลากจึกปลา-----แล่งนั้น
ปลากระดีห้วยกระเดือกเห็นเผือกก็กระโดนทั้งปลาช่อนนอนโคลน-----

19. หรือจะชอบชมมันชมกลอยพี่จะพาชมอ้อย-----ชมกล้วยกำลังแกริมจะสุขบัววัน
แต่ลูกสวย ๆ พี่จะพาแม่เนื้อเกลี้ยงชมกลมชมเกลียว รอยเจ้าของเอากล้วยขายทั้ง
กล้วยไข่กล้วยชมสุกงอกออกระงมค้ำงอนนั้นกล้วยเขียวเวลาเอาไปขายเขาก็เก็บกล้วยหาบ
กล้วย-----คอนนั้นก็หน่วยกล้วยชมลูกกลม ๆ คือกล้วยคนถัดไปหน้าอีกโนนนั้นก็หน่อกล้วย
ค่อมเครือเป็นวงงออกงอย ๆ ล้วนแต่หน่วยสิ่งงอม ๆ เห็นกล้วยงามนวังนี้ก็ยังไ้แม่คิ้ว
งอน-----งอน ๆ

20. แขนงักินนมชมเนยที่จะพาไปชมเฉย-----ชมนั่งในพระแท่นดงรังมีทั้งค่างทั้ง
ลิงมันสนสนุกเอาเกินประคดชมยศชมนาม เสียงโพระดกร้องดก ๆ ๆ ร้องอยู่บนโคกดินเดิน ๆ

ทั้งถ้วนทั้งฟ้าวทั้งก้าวทั้งเดินตามรอยเต้าทองกระดองดำ ๆ คนใหญ่ไม่ตามดู ๆ ดัน ๆ มอง ตะ
แดงหนีแสงตะวันขึ้นแดง -----แดง ไกล ๆ กระเดือนจะเปลี่ยนระดูตัวเมียตั้งผู้ระดักกระโดยลม
สะบัดพัดรายไปรยเสียงร้องโง่เจ้าโพระดก มันบินกระดิกมาต้อง ๆ ตั้งผู้ก็ร้องมาดก ๆ ตัวเมีย
หิวโดยมาหลายเดือนดูหน้ามันแดง-----แดง

เพลงชมของดีในจังหวัดนครราชสีมา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ชมอำเภอปากช่อง ผ่านลำตะคลองแล้วเดินทางมาเมือง
เก่าสูงเนิน ออกจากสูงเนินมาห้วยยาโม นึกถึงท่านต้องต่อสู้กับผู้รุกราน ชมเมืองโคราช
ประตูเมืองทั้งสี่ประตู ว่าแต่ละประตูมีชื่ออะไรบ้าง หลังจากนั้นก็ไปชมขนมจีนอำเภอ
ปักธงชัยแล้วแวะชมผ้าไหมปักธงชัย ต่อจากนั้นก็แวะชมการปั้นดินเผาที่บ้านด่านเกวียน
อำเภอโชคชัย ชมประสาธหินพิมายพนมวันของล้ำค่าทางประวัติศาสตร์มรดกตกทอดของ
โบราณ แล้วกราบนมัสการหลวงพ่อกุณที่คุณสมชื่อเพราะท่านเป็นพระที่มีแต่ให้ทั้งความสุข
ความดี ดังคำกลอนต่อไปนี้

21. มาเที่ยวแถวเมืองไทรบุรีสินเมืองกาย----เมืองทอง มาปากช่องหนองสาหร่าย
ขึ้นรถค่ายลำตะคลองจะพาแม่ดวงแก้วเดินมาชมสูงเนินเมืองเก่า ขึ้นรถไปอีกหลายกิโลก็ถึง
บ้านโคราช มีหินกระเบื้องเป็นเมืองเป็นวัดสมัยโบราณ สงครามบุกรุกรบจนเจ้าของโคให้โค-
----ร้อง โคเราก็นั่งวางเป็นตอนทิศหัวนอนทิศประตูมีรูปพรหมรูปอินทร์ สลักติดเสาประตู
ทางโน้นอาศรมดาฤาษี ชื่อมันมีเรียกว่าเป็นกู๋ คงนานเหลือเกินจนหินเก่าร่วงเป็น----กอง

22. มองเห็นแม่ร่างเก่าแม่ใหม่ ครั้นจะเข้าไปใกล้-----ก็กลัวแม่เมิน ยกนิ้วให้สูงเนอ
ออกจากอำเภอสูงเนินมาก็มกราบพนมกรขอพรจากแม่โม ท่านลือแจ่งลือขี้นเป็นสตรีที่ลือชา ได้กู้
เมืองราชสีมาจนขึ้นชื่อลือโล่ง ใช้วิชาปราบชายเอาสาจนลือเย็นลือ----เข้า อยากจับสายบ่วงสาว
ไม่บ่วงยาวบ่วงสั้น แปลกประหลาดอัศจรรย์ศักดิ์สิทธิ์ จนเขาบวงสรวงเป็นเมืองลือเมืองลั่น
หน้าไปทางเมืองหลวง ถึงห่างสามกิโลก็รีบจนปราบพวกเมือง-----ลาว

23. อยากเห็นสีโชคสีหมานเจ้าของโรมัน----ยังดูไม่มาจากเหนือจากใต้ถ้าไม่ได้
ห้วยยาโม ถ้าเป็นเช่นนั้นท่านก็เท่ากะไม่ได้เข้าราชสีมา ประตูก็มีอยู่ที่ทางทหารระวังสีทิวา
ละหมอนก้อนอิฐไม่ต้องมีสีทา ลงแม่น้ำลำธารมันต้องมีสีพาสี----ถ่อมมีประตูชุมพล ยกเป็นต้น
ประตูแผน มีประตูพลแสนพลล้านประตูผี ใครละอำนาจคาดหมายก็จงไปประตูนี้ ถ้าใครรู้นึกมีน
ก็ไม่หน้าอยากมีศัตรู-----นอ

24. กินสุราพาเมามันก็ยอมพาเผา---พาหมก ไปด้วยกันจะพาไปกินขนมจีนบ้าน
ประโดก ขึ้นรถบัสนเบียง ไปชมเมืองผ้าไหม ทหารเชิญธงชูนำหมู่เราพรชชาติขึ้นรถจาก
โคราชไปเยี่ยมไปชมปักธงชัย ขึ้นซื้อลือชาเป็นหน้ายกธงชมธง---เซย มาดินแดนผ้าไหมดัง
ทั้งไหมครั้งไหมดิบ จะชอบผ้าไหมจีบไหมลายหรือไหมดอก นี่ไหมอ่อนไหมอึก แล้วเขาก็อึก
ตัวไหมออก เห็นตัวไหมอ้วนอยากลองสักอ้อม ไหมยัมละมัย-----เอย

25. ขอให้นิสัยใจพี่เหมือนแม่ธรณี----แม่พระพาย ทหารชูธงชักพ้อออกจากปัก
ธงชัย จะพาหมู่พาเพื่อนไปชมเขื่อนลำพระเพลิง บางบ่อนก็แห่วงหลุมเป็นเว้าเขื่อน ก็ยามเป็น
เครือเป็นวัลย์ อยู่กลางเขายังเอามาขึ้นน้ำใจยังก็กว้างเป็นเวิง เขาปิดช่องปล่องไว้มันก็ทำเป็น
ไหนเป็น-----วน อากาศข่อนตอนกลางคืนไต้ยันทั้งเรียกไต้ยันทั้งชาน บ่อนไหนเขาทำ
ชลประทานถึงดงามทั้งน้ำทั้งข้าว หน้าเห็นใจลิงใจค่าง มาปิดอยู่กลางใจเขา ถึงคดโค้งก็เย็น
ครึ้มไม่เหมือนน้ำใจ-----คน

26. มนุษย์มะนาหากิน อย่างมั่วแต่เถียง----ดันกันจะพาขึ้นรถยนต์ถ่ายถนนชล
ประทาน แล้วสาวเท้าก้าวย่างมาทำอ่างด่านเกวียน เขาพรมน้ำจันดินโน้มน้ำดินทรายดินเหนียว
ทั้งดินขาวดินเขียวเคล้านานจนดินเนียน ชั่งคืดนึกไปได้นอมาเที่ยวปั้นดินย่นดิน---นั่ง มาปั้น
แยกเป็นโอ่งย้อยมีโอ่งน้อยโอ่งใหญ่ ทั้งผิวทั้งเมี่ยมจนเหงื่อไหลมีโอ่งแป้นโอ่งยาย เอาไม้มากราด
จนขาดเนียนแล้วยกเลื่อนใส่เตาเผาไฟในโพรงก็ถูกกระพือเป็นหน้ากลัวเตา---พัง

27. ถึงคนเราจะฉลาด ได้ก็กินนมสัตว์---นมวัว เขตจังหวัดราชสีมาเองยังหาดูไม่
ทั่วต้องขึ้นรถเลาะลัดไปเที่ยววัดพนมวัน ตามประวัติเขาก็ว่ามาแข่งชาแข่ง----กึ่ง มีชายหญิงคู่
หนึ่งจะสร้างเมืองแข่งกันแข่งเกี้ยวแข่งกลุมนักเท่กับแข่งบุญแข่ง-----กรรม ทางหนึ่งสร้างพนม
วันทางหนึ่งนั้นสร้างพิมาย ไต้ยันทั้งเขาเล่าไว้ท่องอย่าเหมาว่าพี่โม่ ฝากำแพงเมืองพังเสา
ก็ตั้งอยู่โดง มันอยู่ยังงี้สักปีสักเดือนจนก่อนดำ-----ดำ

28. ถึงยามเดือนห้าเดือนหกคงจะเห็นพี่โชค---พี่หมาน รถเลี้ยวออกจากวัดเขต
ปราสาทพนมวันไปดูน้ำลำพิมูล ถิ่นสมบูรณ์เมืองพิมาย มีประวัติพอสังวรณได้สั่งอ่อนสั่งหวาน
คือพระเจ้าวรมันดั้นเวียงวังสร้างไว้ เข้าเย็นไม่เว้นหว่างที่ที่ท่านได้สร้างวังสร้าง---เวียง ทั้งรูป
อินทร์รูปพรหมถึงามโฉมเป็นหญิงเป็นชาย ดูงามประเสริฐจิตฉายปรารภก็ต่อเป็นข้อเป็นชั้น
เป็นสี่มุมกำแพงหมู่กลอนประดุกำแพงหมั่น เห็นแต่ลำมูลไต่หินไหนมาปั้นกำแพง-----เมือง

29. ลงลำธารจะให้แม่คุณถ่อ คงไม่ว่าคุณท้อ-----คุณถอย ดีสำคัญเดหลวงพ่อกุณ
ท่านสร้างบุญไม่ใช่บ่อย จนชาวประชาพากันกล่าวคือเทพเจ้าแห่งด่านขุนทด ท่านสร้างแม่น

สร้างหมั่นโรงพยาบาลก็สร้างมาท่านสร้างวัดสร้างวาเงินมีก็สร้างหมด ศาลาโบสถ์ก็สร้างใหม่
เพราะท่านได้สร้างหมายสร้าง-----หมั่นใครล่วงเกินท่านก็ไม่โกรธน้ำร้อนโชดหมายกา
นั่งยอง ๆ สบายาพูดมึงกูเรื่องอื่นไม่เกี่ยว เป็นหน้าศรัทธาทำเกิดมาทำแต่บารมี-----ท่าน

เพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

ลำดับที่ 14 เพลงเกี่ยวแกมจาก (32 คำกลอน)

เพลงเกี่ยวแกมจาก จะร้องเมื่อดวงตะวันขึ้นเห็นแสงสีทอง ทั้งหมอเพลงชายและหญิงก็จะร้องเพลงโอดครวญ จำใจต้องจากกัน (ช่วงนี้นักเพลงโคราชจะชอบมาก) และจะตามด้วยเพลงจากลา ลาคู่แสดงด้วยกัน ลาเจ้าภาพ ลาผู้ฟัง

เพลงเกี่ยวแกมจากและชมนกชมไม้ ของฝ่ายหญิง

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า มันกลุ้มใจเมื่อจะถึงเวลาจาก เสียงไก่กำลังจะขันบอกเวลาว่าใกล้จะสว่างแล้ว เราก็ต้องจากกันคิดก็ใจหาย ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. พี่ย่อมนี้คิดบ้างไหมชา สงสารแต่บ้า—ที่หาบไม่คาน พี่รักไวหรือรักช้าเคย
บอกว่ารักฉันหรือนกเขามันไม่คู่ทำไมหนอชู้ไม่หมั้นไม่คง เองเคยพูดไม่หยุดไม่หย่อน ฉัน
วิ่งวนพี่ก็ไม่อยู่มันเรื่องอะไรทำไมชู้ฉันรักหญิงไม่เย็นไม่คง ดันยิงกิงยางมันก็ยังไม่โย้ไม่—
เย้ ชะนีร้องอยู่เวย ๆ ฉันก็เลยสีหวัน ๆ เดินบุกป่าพนาวันหัวใจสวอยขาด ๆ หวัน ๆ ชะนีคง
ลอยตัวโต้นจับไม้ไหนจนตัวดิ้น เหมือนเองขาดคู่มาอยู่คนเดียวสงสารดัง—เด
2. มันกลุ้มมะโน เอาปานนี้ขอแทบเดินหนีหน่อ—หนีแนว—ชี้คร้านพูดชี้คร้าน
จาเสียงไก่ปากก็ขันแล้ว ใจฉันนี่อึดนี้หน้าพี่ช่างมาทำปานนี้ขอ น้ำผึ้งเย็นผสมยามันสมตาม
ยายน้องแสนระกำซ้ำใจอ่อนพอมะยมผสมยอ ลูกตะกร้อผสมโยนเขาก็ไม่ผสมไหนผสม—ย้อ
ถ้าผีบ้านมันมาบอกผีป่าจะออกไปสิ่งใครจะบุกพนาป่าไม้ข้ามเขาสิงขร พอมีรักประเดี้ยวร้าย
ประเดี้ยวหนาวประเดี้ยวร้อนนี้จะมาร้างให้นางนี้รอคอยอยู่คนเดียว—รือ
3. มันขาดที่ผ้าที่ผ้าเหมือนเขายกศาลา—ที่ปักเดินชะเงยเลยชะเงว ถึงร่มแค
แล้วหยุดชะงักต้องบุกดงจรดูลเปรียบเหมือนคนขาดที่ฟังจะหยุดนอนอยู่ที่ไหนก็ยุ่งใจเต็มทีนา
สักทีนี้พี่จะมาคุยกะนางสักทีหนึ่งจะยุติตั้งที่ไหนแสนลำบากยากใจเต็มที—นางไม่ได้พี่มาเป็นผัว
คงพาตัวเป็นเหตุเป็นภัย เห็นผัวมาวนจับต้นไม้ดูเขียวชะอุ่มเป็นพุ่มเป็นพวง เห็นต้นไม้ใบรก
ถูกลมโชกจนใบร่วง หัวใจลอยลี้วแทบปลิวหล่นไปตามใบ—รัง
4. ได้ยินเสียงนกมันร้องสนั่นบินมารวมกัน—ที่ต้นสนวนฝนตั้งขึ้นมาเป็นเค้าหมอกที่
เขาก็ลอยเป็นควัน มีคู่รักก็หนีลอยเกินว่าช่างน้อยหน่อวาสนา อยากวิ่งไปตำหนามตายก็กลัว
แต่ปลายหนามตำมาเจอผู้ชายใจต้องโศกสะอื้นกลืนน้ำตามองเห็นผ้าน้ำตกเหมือนยังขุดมัน
นกนำ—ดัง หัวใจก็โรยเรราเดินในป่าสาเร่ร้อง จับกิ่งไม้แล้วก็มองฟังเสียงแต่หิ่งห้อย เสียงจัก

กะจั้นแจ๊ดแจ้ ๆ มันซ้ำแท้นอใจ ๆ เขาทำให้เจ็บแล้วก็ไม่จำมันคือจริง ๆ

5. อุตส่าห์มองหาทีไรไม่เห็นหัวอกกะเด็น—อยู่ไม่ห่าง หัวใจหวิวเดินผวามันซึ่ง
พะว้าพะวังได้ยินเสียงนกกู่กู่ก้องตั้งนึกเป็นทุกข์อยู่ไม่หายจับต้นกะหาตร้อนกู่กู่ก้อง ฉันเลยเป็น
ทุกข์น้ำตาาร่วงคเดไปคิดมานึกว่าพ่อดวงพี่จะได้รับอันตรายคนรักคงไม่รู้ว่าฉันตั้งตาให้ตา—ร้อง
หรือความผิดมันใกล้อยากชมเชยอยู่ใกล้พี่ ไฉนมาร้างห่างหนีเหมือนผยองค์พระพุทธรูปไกลพิมพ์
นกค้าวแมวตาหม่าว ๆ จับต้นกระซาร์้องมิมี ๆ นึกว่าพ่อหม่อมกลับคืนมาถลามอง ๆ

6. เคยเห็นแก่เห็นซ้ำเหมือนเขาจับม้า—เห็นซุ่ม เคยขึ้นแก่ขึ้นฉันททุกวันคืนทุก
วันก็ขึ้นซุ่มมาเร็ดร้างห่างหนีต่อไปนี้จะเห็นใคร พระลักษณพระรามตามนางสีดาเห็นขอบฟ้าสี
แดงมีรักตันเดียวก็เหียวก็แห้งคิดขึ้นมาก็น้ำสียาย ไม่เห็นใจนางสีดาเขาวงกตกำหนดป่า
องค์มัทรี—เดินพี่ซึ่งไม่คิดถึงสองขอนสลั่งสลอนที่คุณเคยต้องเดินรำถึงลมพัดรำเพย ตามรุก
ขมุลขุนเขา เห็นไม้ตะโกมันแตกที่กกเลยมานั่งไสรกอยู่ที่เก่า อยู่ตัวคนเดียวช่างเปลี่ยวกายเอา
หลายเต็มที—เกิน

7. มีนินมีทาเกิดเป็นคนก็มีท่า—มีทาง เหมือนเลี้ยงไก่หมายฟาร์มเพราะว่ามัน
ห้ามใจไม่ฟังพระพุทธรูปก็เอ๋ยทักว่ามีรักต้องมีทุกข์ฉันรู้ไม่เท่าเอาไม่ทันการงานก็ไม่ทำต้องไศกา
หน้าดำเป็นห้วงซู้จนอยู่ไม่ถูก ความทุกข์ใครไม่เท่าเหมือนยังวัดนาเก่าหมาย—แถวคนทุกข์
วันนี้ผันเปลี่ยนมันหมุนเวียนผันไป สายน้ำมกลับมันลับหายไม่พอปีก็ผันแปรจักซังอะไรทำไม
ไม่เล่ากะคนเก่าไม่เหลียวไม่แลถ้าพี่ไม่รักก็จักมาลงให้ห้วงทำไม—แล้ว

เพลงจาก

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะต้องจากลา กัน ก็ร้องกลอนพรรณนา
เป็นห่วงถึงความรักกันด้วยจริงใจ แต่ต้องจำพลัดพรากจากกัน เพราะเส้นทางต้องมีแบ่งแยก
หัวใจเราวังเวง เพราะเสียงนกกาสิงสาราสัตว์ร้องในป่าดงพงไพรกล่อมให้หวนคิดถึงคนรักไม่รู้
ลืม คำสัญญาที่ว่าแนเหลือนแนแต่ก็เปลี่ยนแปลง เพราะกาลเวลารักรู้หายตายรู้ลืมมีปลื้มและ
ซึ้งเศร้า นำเสียดายวันคืนที่จากไปอยากย้อนกลับได้เหมือนหนึ่ง ดังคำกลอนต่อไปนี้

8. น้ำตาจะราดโรยร่วงเพราะว่าเป็นห่วง—แฟนมากตั้งแต่ก่อนแต่เก่าพูดกะเรา
ก็ว่ารัก พอแจ้งออกเขาก็เมินเพราะว่าเขาเพลีนแฟนใหม่ครั้นที่จะชวนน้องสนทนาก็กลัวเขาว่า
ยังงี้ยังงั้นเข้าที่บังคับต้องกลับไปบ้านเป็นเวรเป็นกรรมจะทำยังงี้แต่เคยมองดูนิสัยคือยัง—
เหวี่ยงมโศรกโศกาน้ำตากระเด็นพูดไม่ได้ไฉไม่ดังแต่ก่อนเขาชมเตี๋ยวันนี้เขาซังจะอยู่ไปดาก็อยู่

ไม่ได้ปานเขาถึงทั้งว่าทุกข์เอยเวหนทุกข์มาจากแม่ลูกดาวไถต้องลอยเที่ยวไปตามตีบทาน
สังขารดาว——เทียม

9. หรือว่ามีใครกะไหนมาจองเขมรสุรินทร์นางรอง——มาเจียง เราพูดกันสัญญา
กันก็ยังไม่ทันจะรู้เรื่องราวชู้เอยชู้รักก็จะมาจากมาร พอไก่อกระชั้นขึ้นกระโชคเข้าจะหาไปไกล
ระเณอมน์เหลิงใจระวายเยอปานเดินลงไปทั้งกระซอนชู้เก่าของเราแต่ก่อนมาแยกกระ——แข่ง
พอฟ้ารองท้องโลกน้ำจะตกเป็นกอง ๆ ไม่เพลิดไม่เพลินจะเดินร้องว่ากรรมเอยกรรม ๆ ได้ยิน
เสียงฟ้าร้องสั่งฟ้าก็จะนั่งหน้าดำ ๆ เสียตายเอยเสียตายใครจะได้ตมบ่อนแก้วแดง——แดง

10. แต่ก่อนก่อนทองเคยมานับมาถือหมอเพลงลือ ๆ ——น้องเคยมาท้วงจะยอม
ไปคนละทิศนางซึ่งไม่คิดเป็นห่วงหรือผลเวรผลกรรมนี้มันคามมาทันคนหนึ่งชะลงไปได้คนหนึ่ง
จะไพล่ขึ้นไปเหนือข้ามวารีไม่มีหรือพี่กะนางจะห่างไปนาน ช่อมะกอกดอกทับทิมไม่ควรเลยจะ
ไปอ้อมไป——หน้า นกกาเหว่าบินผวาใจพะว้าพะวังเหมือนกรงสมุชชัยเมื่อภายหลังคิดพะวงองค์
พระเวสจะสั่งแม่ก่อนทองขาแม่คุณจะลากลับท้องเขตถ้าคิดทำไถอย่าขายประทางเนอก่อนทอง-
——คำ

11. มาจากแม่สาวน้อยแม่ร้อยจำเรียดังฟ้าจะต้องเดินน้ำดาร์วัง มาพลัดพรากจากกะ
แพนมันก็แสนจะหงัฟจะไต่เกินเศร้าไศรกน้ำดาดกน้ำดาเรียอุปมาพี่กะนาง เปรียบเหมือนยัง
สุกมิตร สุกมิตรท่านยังคิดโศกกำพร้าเมีย ไว้ในกำพร้าเมียมันก็ยิ่งพาเบื่อพา——เหม็น ไอ้
หนุ่มน้อยไม่ค่อยสบายแม่ทราบเซยมมาพริตพราย แม่เกศนี้เราศรีไสมาจรจัดพลัดพราก ถูกผี
เขมรผีมอญมีแต่บ่อนบวงสรวงยากเหมือนคนไข้ไกลยาต้องนอนหัวทรวง——เย็น

12. เอากรอดมาเรียนโรยร้านก็นับแต่วันจะโรยรา เดือนสี่อีกเดือนหนึ่งใกล้จะถึง
เดือนห้าไม่เพลินไม่เพลิดเดินทางใบเต็งรังก็โรยร่วงไม่สุขเกษมจะไศรกจะสัน เดินร้องรำพันกะ
สร้อยกะชเหมือนเวสสันดรกะมัทรี เมื่อตอนเขาไปหนีไกลกระทรวงเหมือนเกษาที่เขาตัดสั้นกะ-
——เสย เหลือที่จะยุตสุด ๆ หวัน ๆ จะเดินก้าวเดินไปหวม ๆ ๆ ๆ พญายูงฝูงงามเสียงร้องตัว
เดียวว่าเจียวโหวก ๆ จะทางโอดสาออยน้ำดาจะย้อยลงเย็นอกน้องเขาไม่สะ

เพลงขมนกขมไม้

13. เองเดินขมมาหุดาขมมี เขาในไพรสี——ก็เลือกขมมันวันนี้พี่กะนางเดินทาง
มากันดาร์ ดัดแถวแนววันนาฟ้าจะพาขมไม้ โนนต้นคนทาอยู่มัวทางไม้มะมังสมอเทศกระดังงา
การเกดคนทีสอสมอไทย งอกใกล้อยู่มัวทางเหมือนยังเขาเสียงข้างม้อ——เลือนนั้นแคทรายไม้

ยางเองเดินทางไม่กลัวไม่ย่านตันมะกอกดอกจานบานกลางแจ้งแดงไม่หยอกพอสूरียันตะวัน
แจ้งก็บานแดงมาปลายดอกไม่ผิดกะดุดุดแม่ดวงอีตอนปลาย—เดือน

14. นั้นต้นคณฑาปากฐินจันทนาอินทนิล—กระต่อนดอกประด้าลำดาวมัน
หมอลวลอยู่กลางดอนคนทีสอสมอไทยอกใกล้ ๆ อยู่กระทง ต้นสนวนรอยกานอนกาแพร่อน
ชงกะนม ถ้าเหิน้อยนักก็พกรมกันสักทีเถอะพีกะนาง เองเดินทางกะหน้าเหมือนยังเขาเต้ายา
กะ—หนาน ต่อนพยายามกิ่งใหญ่ติดกะทกรกยาวอยู่กะโน่นนั้นต้นเสบาแปะทึงกิ่งเยี้ยยังมีตะได้
พันเกี่ยวเครื่องยังเยี้ยวขึ้นพันเกยเหมือนพีกะน้องเอาสองพระกรหย่อนพัน—กัน

15. เข้าไปในดงก็รีบเดินตามแม่แก้วพวงพีจะมา—เดินดูมีทั้งกระโดนต้นนางดำไม้
ตะคร้ำไม้ประดู่ มาสามอันมาพีจะพาเดินดวนเห็นดอกกะดอมหอมลำดงมันหล่นงล่อยลำดิน
ดอกประยงส่งกลิ่นปนระด้าลำดวน เองเดินดวนมาลำดอนลาวอุบลสกลนคร—ลำดินนั้นก็ตัน
กะทกรกติดกะกักไม้ลำโรงดูหน่วยก็แยกแตกโรงตั้งสองรูสามรู กระทกรกก็ดกไม่หยอกดูหน่วย
มันลือกลิ้นตาหนูพิศดูนาน ๆ น้องไม่นึกสมเพศดา—นี่

16. ชมปนชมเปื้อนมันก็ต้องชมเดือน—ชมปีเดินตามงามสง่าอีแม่มารศรี เดินขึ้น
ไปบนโคกต้องชมนกชมป่ากะลั่นทมสบเทศหิวแต่เห็นกระดั่งอกเดินไปกะหน่อมก็หอมแต่
ดอกเต็งรังกะดั่งงา ค่ายายกำโรงามชื่อเสียงก็ดังทองดั่ง—เงิน กลัวคนที่รักเขาเห็นพิรุณคำพูด
มันต้องสงวนดอกพยายามหอมยวนบานแข่งแดงแสงเลยพาเนื้อเย็นไปเอนกายหยุดนอนที่ได้ร่วม
สัมผัสไม่ทันได้กอดทำไม่แพนญยังทรุดโทรม—เกิน

17. แล้วแต่นางน้องจะชอบชมนกจับบนต้นตะโดนนั้นนกโพระดก พีจะพาตัดดอน
ชมร่อนยมนหนาว รอยมันเขียนนั้นนกขุ่มนกอีลุมนกขวก บินผวาตามปารวกฝูงวิหคนกเขา มันจับ
เรียงเคียงเป็นคู่ไม่มีเลยนกขาดนก—เขิน พอแดดเหลืองขึ้นหลาย ๆ ก็ตื่นตะลึงขึ้นลอย ๆ มา
จับขยับบทยอดช่วยตัวเมียก็ไหลมาลู่ ๆ พอเขาคู่แล้วมันก็มันว่าจู้จุกกู่กู่ขึ้นเกินหลังตัวเมียก็
แล้วขันพิลิกว่าเมียกู เอากันต่อกันเข้าโดนกันสงสารตัวเมีย—เกิน

18. เสียงนกกระทามันมาตามท่วงเหมอนยังเบ็ดเคยทวง—ตามทัน ทั้งนกแข
กนกเค้ามันจับเจ้าบนต้นคณฑาพีกะน้องมองก็เพลินพากันเดินมาตามทางทั้งนกแก้วนกกะหลิงมา
จับกิ่งกาหลงเสียงขยับสับโพล่งฝูงวิหคนกระล่างมันโผผินบินลงมีแต่หมู่กาลอยกา—เหลิงนก
กตัญญูบินร้องทำคะนองบินรำผ่องตัวเมียก็เรียมาทำรำเรงออกบินรับไอปากก็ร้องอยู่ปืด ๆ ตัวผู้
โดยดูดอยู่ปืบ ๆ บนต้นแปะเองแลไปดูชนเปิง—เปิง

19. จะพูดกะเธอก็ทรงกระเท็นเหนียวตาอุดสำหรับเดิน——มากะทางเองชมมาเวลา
เย็นก็แลเห็นหลายอย่างนั้นก็นกกระทาทุ่งนี้ก็ฝูงนกกระทาน้องเห็นไหมนกดังเมี่ยมันคาบเหยื่ออยู่
ในปากดังผู้ก็มองรังปักแล้วบินไปในป่าพอเข้าไปในป่า จักว่าอันไหนเปิดอันไหน —8- เปี้ยตัวผู้
นั้นมันขันแปลกเสียงว่าแหกพาวาแหกพาวาตัวเมียก็แข่งว่าแกล้งนินทาให้พาเวพาว่อน ตัวผู้ก็
ท่องว่าจริงแท้ ๆ เชิงเสียงดแสะมาว่าวอน น้องเดินมาให้ผ้ามันดาดอกวา——เว

20. พระสงฆ์องค์คะนองที่เคยนั่งท่อง——เครื่องไตรโลก พี่จะพาชมวิหาคไ้หม่นก
ไม้ดกจะไปไหมเหล่าแม่เอวกลมอีแม่ผมตะไกรเล็ม มันยืนไปไม่เคยดกจับที่กกลูกเขยตาย
จับบนต้นลูกเขยต่ำอยู่กะเย้ยลูกเขยเต็ม ๆ เหมือนยังปิดน้ำตันเคย——ตีสว่างแจ้งเห็น
แสงทองตัวเมียร้องว่าโมโศกเปล้าหัวเอ็นจะเป็นนอกคิดถึงแต่คนเป็นไม้ตายนางเอ๋ยทำไมไม่ยิ้ม
แม่นมตุมหรือเคียดกะหนุ่มประการไรหรือคิ้วเรียวเยี้ยวตันรูกเดียวกัน——รือ

21. ไม่พูดกำพลิก้าไฟล์เหมือนยังเขาเสาตาย——กำพลองพันจาเสียงเรไรและแม
ใหม่มันร้องพี่จะพาไปชมวิหคไ้หม่นกกำพลักได้บ้างก็หงอนสีด่างนินไปหางดึก ๆ ไ้หม่น
ไล่คุมจิกตัวเมีย ๆ ดาก ๆ นกำพริกสีดำน ๆ เหมือนยังลาวเว่ก้นสี——แต่่งเต้ มันบินหยอกกัน
ไปพลาจตุสีข้างก็ไฟล์ ๆ พอตัวผู้เข้าไปใกล้ตัวเมียร้องว่าพลัก ๆ ตัวผู้ขึ้นเทินอยู่ปั๊บ ๆ ดัง
เมียร้องทับว่าปัก ๆ พอตื่น บักเลยชักบินไปหาง——แบ ๆ

22. เดินทางหลายวันหลายอาทิตย์เข้าปลากี่หน้าหวิด——หน้าหวิน พี่จะพาไปชม
วิหคไ้หม่นกกระเต้าดินมันก็พากันระเวิกอยู่ในป่าพนาวันพี่แลไม่เห็นหน้าใครกระเต้าไปหิหน้า
เคย แลเห็นนกบนโคกเวยไ้ชีฆ่ามันหน้าขัน แทบไม่หันหน้าคินเหมือนมีดบวบขื่นหน้า —8-
เช่น เราเดินมาสองคนพูดไม่คั่นดาวดา ไ้หกกบิหายตายหาทำไมยังห่างกระเต้าดิน จับก่อน
ดินแล้วมันก็ไฟล์กระเต้าปายกระเต้าป็น ไ้ฮนกห้าปัดมันหัดสั๊กปีมันยังกระเต้า——เป็น

23. เสียงร้องว่าพรีดยาว ๆ นกอีลุ่มล่อยล่องพอน้ำมีก็ตีกลองแต่ดีดออยล่อยล่ำพอมิ
น้ำก็ล่อยล่องฟังสำเนียงเสียงมันร้องล่อย——เหลอ พอฝนตกดินชุ่มนกอีลุ่มก็รับใหญ่เมื่อน้ำปี่มี
เมื่อไรก็ตีกลองร้องยามเสียวร้องว่าพรีด ๆ ตุม ๆ อยู่ในอุ่มไปไกลน้ำเวลานอนอย่าลืมฉั่นเนอ
แฟนบ้าน——นา

24. หรือใจแม่คุณจะชอบชมใครถ้าไม่ชอบชมไม้พี่จะพาชมโคก เข้าตัดฉั่นวันนาแต่
พอละชมนกหรืองามปลอดแม่ยอดมิ่งจะชมลิ่งชมค่าง แม่ยอดมิ่งนั้นลิ่งตะโมนมันห้อยโหย
นไม้้อยวนยั่วกะตัวผู้ขึ้นต่ำบนไม้ย่างเองเดินทางมาไม่หยุดคนยังพี่นี้ก็พูดเชิงไม้——ยอ ตัว
เมียร้องก่อนตัวผู้ก็ย่อนลงกอด ขี้ขยำพร้าพรอดขึ้นแต่กกดกลงกึงเอ๊ะมันทำไมกันนะสักครู

ก็พากันนั่ง ลิงกะมนุษย์ใช้ทำนองคล้าย ๆ กัน——นอ

25. ถ้าไม่ชอบชมลิงชมดำสงพีจะพาอีแม่แ่งชมเขามีมากมายหลายด้านทั้งเขาสั้น เขายาวมันเข้าที่บังคับต้องชมหาบชมคอน——นั่นเขาคดเขาโง่งเป็นคือนทรวงกะเขาจั่วบ้างกิ่งอก ออกเป็นหัวคือชะงอมเขางอน ดูหลีบลอนเขาแ่งมีกระทั้งเขาแก่เขา——หอมบ่อหินยะสีใหญ่ มีป่าไม้เป็นหย่อม ๆ เป็นแ่งอนก่อนชะงุ้มน้ำไหบอยู่สีย้อย ๆ บ่อนไหนเป็นรูนั้นก็รกก็หญ้าก็ปก อยู่ร่อย ๆ พิศดูหรือมันคืออะไรแม่คิ้วรอม ๆ

26. อันบ้างก็ขดคดเป็นโค้งตั้งชะงอมอ้อมวงษ์——เรียกเป็นเขามึงอนแ่งมาแป๊ะกัน หินสั้นหินยาวมากมายกายกองขึ้นเป็นร่องเป็นคุป่าไม้ก็เรียงขึ้นเป็นร่ม เองเลือกชมดูเป็นไร หินย้อยหินใหญ่ตั้งกองเป็นช่องเป็นรูเองเลือกดูเอาเป็นไรนกกาเอาป่าไม้ทำเป็น——รังทั้ง หินหลีบหินล่องซังเป็นช่องหินลอนวางเรียงเคียงเป็นก้อน ยังมีลั่นหินลับบ่อนหลีบลั่นหินยะ ๆ ทำไม้หญ้าสียาบ ๆ หรือไอมันเข้าทุกเข้าทุกเย็นนี้หน้าเป็นยาง——ยาง

27. มีทั้งหินขาวหินเหลืองเป็นก้อนตั้งวางเรียง——หินล่องบ่อนชวากปากถ้ำก็มี น้ำไหลนอง เป็สลับซับซ้อนอยู่ตามก้อนหินลับซังเป็นสวรรค์เป็นดอนวันบ้างกิ่งอนขึ้นเป็นตอ วางสนิทติดตำแหน่งตึบขึ้นเป็นดืบ ยาเขาพับไว้เป็นตั้งจักว่าใครมาจับวางไว้เป็น——ดอน เห็น เหวใหญ่หน้าใสอยู่แลดูเป็นสายยาวถ้ำชวากปากเขามาดูใกล้ ๆ ก็สายหยีตดูน้ำตกมาได้ ๆ ฟัง เสียงน้ำไหลมาตืด ๆ กระทบกะลั่นหินตอนแตกเป็นตอน ๆ——

28. ชมปีกชมหางเหมือนเลขเคียดตั้ง——ชมหารมาเถอะมางามแจลัมอีแม่ แจ่มจันทร์พีจะพาไปชมเขาชมเขิน——มีก้อนยาวก้อนกว้างมีก้อนขวางก้อนกั้นมันยามกินกิน กันทั้งก้อนเหียนก้อนกิน พิศดูหินก้อนกามันถึงก้างกับกะโดนก้อน——กุ่ม มีก้อนบิก้อนแบ่ง ก้อนแหวกก้อนบุ่มมันเปี้ยวบิดติดระบุมทั้งก้อนได้ก้อนบนมันจับเงิงเชิงตะหว้าวเป็นขุมยามขุม มนดูก้อนเค้าเม้าคือเต้าหมอบอยู่ดำคุม——มุ่ม

29. ชื่อเสียงของพีมันก็ไม่ดี——ไม่เลวพอจะจากชมหินพีจะพาไปชมเหวพูดแล้ว เป็นแล้วเป็นแล้วพีไม่ลงหลงพีไม่ลืม ดูหินเสี้ยวก้อนในพังชยายก้อนสาดมันแตกเดี่ยวระเดียด ระดาษน้ำไหลซอนก้อนซิม ดูหินลิ่มก้อนสังชมถึไม้ทางก้อน——เศร่า จะพาไปชมภูหันมันล็ก สำคัญภูเหวมันผลิตเพลียงเป็นเสียงเพล้วแตกเป็นภูแห่งดูหินชะเง้อก้อนหง่า ๆ มันงอ้ง้าเป็น แ่ง ๆ ดูเขี่ยตขึ้นงอยห้อยชะงอมเห็นตัวเป็นเงา——เงา

30. พอละชมโคกชมป่าหรือจะลงชมปลา——ชมปูทั้งปลาช่อนปลาหมอมันผุดล้อย กันเป็นหมู่อยู่ในน้ำสำธารเองพากันชมไป เดือนสิบเอ็ดเลาล่องเดือนสิบสองปลาลงอยู่ใน

รากผักโป่งเห็นไหมชูรูปปลาไหล ใครเอาดางมาทางล้อมเห็นแต่รอยปลากฉีกปลา—แสงนั้นปลา
กระตือห่วยกระเดือกเห็นเผือกก็กระโดนทั้งปลาช่อนนอนโคลน——

31. หรือจะชอบชมมันชมกลอยพีจะพาชมอ้อย—ชมกล้วยกำลังแก้มจะสุขบัววัน
แต่ลูกสวย ๆ พีจะพาแม่เนื้อเกลี้ยงชมกลมชมเกลียว รอยเจ้าของเอากล้วยขายทั้งกล้วยไข่
กล้วยชมสุกงอกออกระงมค้ำงอยนั้นกล้วยเขียวเวลาเอาไปขายเขาก็เก็บกล้วยหอบกล้วย—
คอนั้นก็หน่วยกล้วยชมลูกกลม ๆ คือกล้วยคนตัดไปหน้าอีกโน้นนั้นก็หน่วยกล้วยค่อมเครือ
เป็นวงออกงอย ๆ ล้วนแต่หน่วยสิ่งอม ๆ เห็นกล้วยงามนวังนี้ก็ยังไ้แม่คิ้วงอน—งอน ๆ

32. แขนั่งกินนมชมเนยที่จะพาไปชมเฉย—ชมนั่งในพระแท่นดงรังมีทั้งค่างทั้ง
ลิงมันสนสนุกเอาเกินประคตชมยศชมนาม เสียงโพระดกร้องดก ๆ ๆ ร้องอยู่บนโคกดินเดิน
ๆ ทั้งดวนทั้งฟาวทั้งก้าวทั้งเดินตามรอยเจ้าทองกระดองดำ ๆ คนใหญ่ไม่ตามดู ๆ ดัน ๆ มอง
ตะแดงหนีแสงตะวันขึ้นแดง —แดง ไกล ๆ กระเดือ้นจะเปลี่ยนระดูตัวเมียตั้งผู้ระดักกระโดยลม
สะบับพัตรรายไปรยเสียงร้องโง่เจ้าโพระดก มันบินกระดิกมาต้อง ๆ ตั้งผู้ก็ร้องมาดก ๆ ตัวเมีย
หิวโดยมาหลายเดือนดูหน้ามันแดง—แดง

เพลงโคราชคณะสุริ หนองไผ่

ลำดับที่ 15 เพลงคร่ำครวญ (10 คำกลอน)

เพลงคร่ำครวญ เป็นเพลงที่แสดงถึงความรันทดในการพรัดพรากจากกัน ดังคำกลอนต่อไปนี้

เพลงจากเพลงลา

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เมื่อได้ยินถ้อยคำว่าจะต้องจากกันแล้วนั้นเสียงมันเหมือนจะทิ่มแทงหัวใจ เมื่อพื้กับประนอมต้องไกลห่าง พื้ยังจะจำกันได้ไหมถึงความรักที่เราเคยรักกัน หรือจะไปได้ไหมแล้วลืมคนเก่า ยังไงขอพื้จงอย่าลืมสัญญาที่เคยให้กันไว้ละ

1. ได้ยินคำถ้อยมาทิ่มมาแทง เหมือนยังเขาซื้อแบ่งเอามาทำ กำลังชอบกันคักกำลังรักกันดา ทำไมพ่องามปลอด จะมาทอดมา-----ทิ้ง จะลอยโด้นไปคนละแดน เสียแล้วแฟน ประนอมจำชู้ที่รักจะจากลา มันแค้นใจ ประนอมจริง ๆ ทุกอย่างทุกสิ่งประนอมมันจนถึงกรีกกรองยิ่งหมองหม่น ประนอมจ้ง-----แต่ก่อนยังไม่หมางเหม่อ เสียบกระแฉอผูกมั่งมัดหรือเวรกรรมมาตามขัดให้ชู้ฮ้างนี้หมางเหม็น หรือเคียดอะไรพ้อใจดี จะผละหนีไปเฝิน ๆ จะทำให้เราสาวยายพาน้ำตาพัง-----พัง

2. น้องเคยเดินตามรำถ้อย ๆ ไม่ควรนาพ้อตาลอย-----จะมาห่างพื้เคยเก็บดอกไม้มาเย็นใส่ มีอนางน้องก็เคยเชยชมรับมาดมมาหอมที่เคยประคองน้องเคียดกะสระเลี้ยงปลา นิลจะลอยโด้นไปคนละถิ่นเสียแล้วคนรู้ชู้ประนอม แต่ก็พื้กะนาง ก็เคยพูดกันประอื้อ ประนอ-----หรือเกลียดนางช้งน้องนี้พ้อหน่อ ช้งน้ำบ่อนเคยชิมหรืออิมหน้า เกลียดฮ้างช้งนี้ น้องเคยนับแต่วันนัด พื้จะมาตัดไปวันนี้ จะทิ้งประนอมให้กรอมมะโนไปสักกี่วัน-----นอ

3. พ่อนกกาเหว่า เจ้าจะหนีหว่าพุทโธ มัจฉา-----ตัวพื้จะหนีวัง งามปลอดยอดอาลัย พื้จะไม่แลหลักจะไม่ห้วง ไม่คิดเอาสัณนิตนี้เวย จะเย็นเจิบเจิบบงอม ทำให้ประนอม น้ำตาเล็ด จะเร็ดร้างห่างเขตเจ็ดเตลิดทะเลย ๆ จะเจี้ยตะลนตะลาน แต่มีไช้ปันดาต้าน ดาลิง-----นับวันแต่สาวจะเศร้าโศก น้ำตาดก เศร้าสร้อย จะมองเขม้น เห็นแต่รอยแล้ววัง เหงาเศร้าล่าจะมีแต่แจวไม่มีวันจอดแล้วนอพ้อยอดผึกหวานจำ พุทโธ ประนอม จะกรอมใจไปหลายวัน-----จริง

4. แต่เช่นตักน้ำก็ยังเป็นหนองต่อไปพื้น้อง-----จะได้เห็นกันนี้ หนุ่มกระเทินจะเห็นห่างจากกะนางไปคราวนี้ ก็จักว่าวันไหน ยังจะได้เห็นหน้า น้องมัวสุขกลุ่มทรวง แสนเป็นห้วงโยพื้จะตัดท้ายแล้วนอกะเราสาวยายพา อยู่เหมือนยังผิ้งก้างมเอยจับย้ายพุ่ม-----ปะลิม

แล้วนี่เคยนั่งเคียงกะนางแล้วสนทนากันจนตีกตีนข่อนคินดาแล้วแอบแปะท่าแนะทำน่า เคยไหม
 เหวยพี่เคยขยี้ สอดเอามือมาคลำ ๆ เมื่อดาวเคลื่อนเดือนคล้อยเมฆสีกลุ่ม-----คลุม

5. พี่กะนุชก็พูดกันเพลินตอนไม่ทันเห็น-----ทันห่าง บัดนี้เคียดข้อไหนเคียดอะไร
 นอกกระนางยังจะมาหนีหายไปกระทันหัน จะบุกระนามข้ามเหวไปคนละเวยคนละข้างวันพรุ่งนี้
 พี่กะนางขึ้นรถยนต์ไปคนละคัน ๆ จะละหาญละคุณนับแต่วันจะละคุ่นละเคย-----เคยพูดกะฉัน
 กันแจ้ว ๆ ตอนตีกแล้วกระจอก กระแจ ยังหลงหนีพ่อแม่ไปเที่ยวชุกกระจุกกระจิก พี่เคยประคอง
 น้องกะกระเตื่อง ผ้าผ่อนก็เปลื้องดิบตีอีก พ่อบุญปลื้มพี่ลืมหือโอ้พ่อใจดี-----เอย

6. พี่ว่าไม่ล้อไม่กอก ก็เห็นบ่อนบก ๆ บ่อนพร่อง ๆ ช่างไม่คิดถึงครึ่งเมื่อหนุ่ม
 กะนางสองต่อสองเล่าโลมกัน กะทะลา ตอนท้องฟ้าสีพริ้ม ๆ พูดสัญญากันกะประนอมว่าอ้อพ่อ
 หม่อมไม่ลบไม่หลู่ถึงตัวจะไปก็ใจอยู่ เก้าไม่ลืมหืมไม่ลืม บ่อนตื่นบ่อนลึก พี่ก็ยังหมายขึ้น หมายถึง
 ลง-----น้องไม่รังเกียจไม่เคียดไม่โกรธ จับจ้วพยศยังหมายกรังบัดนี้ทำไมจะไกลจะห่าง เสียแรง
 บากไม้หมายกรุย พี่เคยขยำทำกะนุชจนผ้าหลุดผ้าหลุย-----พ่อหน้านวนไม่ควรจะลืมหืมสาวยาย
 พา-----ลง

เพลงจากสิ่ง

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า เมื่อยามที่ตัวพี่และน้องต้องจากกันไกลไปอยู่กันคนละที่
 ก็ขอให้จดจำสัญญาที่เราเคยให้กันไว้ ดังคำกลอนต่อไปนี้

7. ไม่ทันเท่าไร จะได้ไกลได้ห่าง ตัวพี่กะตัวนาง-----ไปคนละบ่อน จำใจจะได้พราก
 จะได้จากได้จร สับเปลี่ยนเวียนวนไปต่างตำบลคนละบ้านไม่เจอเรียกเจอคู่ หูกจะกู่ไม่เจอทาง
 โอ้ยที่พี่กะนางเมื่อไรเอยจะเจอกัน ๆ ไม่เขาพันยังเจอแก่นเมื่อไรเอยจะเจอแหวน เจอแก้ว-----
 --นกกาเหว่าเจ้าผวา มาเจอเอาหัว ะหว่างวายอยู่ลัด ๆ จะพลัดกันไป ที่นี้แล้วนางจะหวา
 งเวง พอเอ่ยปากจะจากกะพี่ ก็สีโหลงสีโหลงเหลง น้ำตาของนอมก็เตรียมจะเล็ดเป็นเม็ดลง---
 ----แล้ว

8. แต่เช่นคนโนนกระถิ่น เขายังเคยรับเอาศีล-----ก่อนทาน เราจะเร็ดร้างเหินห่างกัน
 ไปนาน น้องขอสิ่งเอาไว้ด้วย เนอคนสวย พ่อก้อนทอง สบไปเห็นใหม่อย่าลืมหืมเก่า ไปได้แต่อย่า
 ลืมหมา ไปดักไซได้ปลาก พ่อบุญปลื้มอย่าลืมหืมมองเราพูดกันหมั่นถึงยังงิอย่าลืมหืม ลืมเหม่อ--
 ----ยอดอ้อยสดเขานั่งซัด อย่าลืมหืมคำที่นางสั่งตันรักเก่าของเราให้ยัง อย่าตัดกิ่งกิ่งนางสา
 ถึงใครแนะใครนำอย่าไปหลงคำของใครหน้า อย่าปล่อยไอ้ช่อนไปนอนในหนองนา (คลอง)
 ใคร-----นอ

9. ตากออีพ่หม่อม ให้จดจำคำนอม-----ไว้ให้ได้ คำที่พูดกันกันมา เคยสัญญากันไว้จบบันทีกใส่สมองพ่ก่อนทองไว้ให้ดี ความรักกันแต่วันแรก อย่าให้มันแตกลงสลายไม่กิน มังคุดละมุดลำไยอย่าลืมหาหมดข้าวโพดสาละ ๑ เดินทางมีชาเลี้ยว เหมือนยังนั่งข้าวเหนียวชาเลอ-----ต้นรักเก่าของเราเคยงาม พื่ออย่าทำให้เรา จงปกป้องรักษา อย่าให้กระเท่เรรวน สบไปได้เมีย ลูกเจ้านาย อยู่สุขสบาย นั่งหน้านวล อย่าหลงลืมคนจน ๑ ยังนอมลูกชาวนา-----เนอ

10. พ่หน้าใหญ่ใจเบา ให้ฟังคำนอมเล่า-----นอมบอก ถึงจะไปบ้านไหนบ้านโนหรือบ้านนอกตอนเช้าตอนเย็นให้คิดเห็นนอมบ้างได้กินเนื้อให้ฝากกาได้กินปลาให้ฝากแรงพ่ไก่ไข่ใส่ตะแกรงไรรักจะฝากรัง ๑ ไก่ก็ยังฟักไร เสือไม่ชักตากไวยังฝากรา ไปได้อยู่ดีกินดี มีความสุขซึ้งคิดได้กินเนื้อตอนหนากินปลาตอนใหญ่ ขอให้คิดเก่าคิดเดิม ได้กินปลาค้าวปลาตะโพ ไข่ชะโดตัวใหญ่เพิ่ม อย่าลืมยอดจิกจิ้มน้ำพริกผงสาวบ้านยาย-----พา

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 16 เพลงให้พร (11 คำกลอน)

เพลงให้พร หมอเพลงโคราชก่อนจะจบการแสดงจะต้องร้องเพลงให้พรเจ้าภาพ เมื่อเจ้าภาพมาจ่ายค่าแสดงแล้ว หมอเพลงทั้ง 4 คน จะร้องเพลงโคราช เนื้อหาจะเกี่ยวกับการให้พรเจ้าภาพ ดังคำกลอนต่อไปนี้

เพลงให้พร

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ให้พรกับการอยู่ค่ายพักแรมลูกเสือ ให้นายหมู่และลูกหมู่ที่เคยอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา อย่าได้มีความเดือดร้อนให้สุขกายสุขใจ ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. ทั้งนายหมู่และลูกหมู่แต่ก่อนก็อยู่....กะลูกมาให้ร่วมสุขกันทั้งสองเพราะเป็นของพระราชาบางคนก็ลูกมากบางคนก็อยากลูกมีลมพัดตัวทั้งนายหมู่ถาวร อย่ามีความเดือนร้อนสุขสบายใจทวีน่านมู่อยู่ทุกวันไม่มีท่าแหงท่า.....เหวอ แต่เอาทองทำแท่งเขายังแกล้งทำพารักษาศาสนาคนไทยก็ทำถึงช่วยยกสงฆ์ลูกเสือจนเขาเชียร์ว่าดีหนึ่งเสือสาวเสือนาง ระวังเสือหนุ่มเอาไว้ให้ดี เนอ

2. ให้เหตุให้ผลแล้วไม่พูดให้บ่น...ให้พรวิทยาการบัณฑิตผู้ที่คิดจัดทำแต่งกำหนดบทเพลงฉันจะขอให้พรจะร้องเพลงลาเน่ไม่ว่าแต่เวลาไหนให้สนุกสุขสบายเวลากินเวลานอน ๆ อย่าให้เดือดร้อนสักเวลา.....หน้า อยู่โนนสูงน้ำใสไม่มีไครมาน่าเสียววิทยาการอักษรเพลงจนนำชื่อนำเสียงนุ่งผ้าบ้านผ่านไหมจะเดินไปผ่านเมืองให้ได้เงินติดมือที่ละพัน.....มา

3. ไม่ทุกร้องทุกข์เหมือนโบกเคาะ.....ทุกข์ฉันจะอวยพรถึงรุ่นสี่หนึ่งหนึ่งทับสี่ให้สนุกสายตันจากค่ายไปทุกคน บ่อนพานแหลมพานดื้ออย่าผ่านหูผ่านตาอย่าให้มารมีมารุกรานผ่านตนอยู่บ้านตึกแล้วให้มีผ่านลูกผ่าน—ตื่น ให้อายุยืนโนสุขขังพะลังอย่าให้ยุ่งหลายอย่างปานพระรามตามพระลักษณ์ มีวันแค้นวันคับจะนอนหลับกลางวันคักให้ผ้าผูกคอตามคัมครองปลอดภัยทุกวันคืน

เพลงอวยพรเจ้าภาพ

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ขอให้ลูกป่าทั้งหลายได้สุขสบาย ตลอดจนลูกหลานของเจ้าภาพไม่ว่าจะมีกันกี่ตระกูล ให้มีทรัพย์ข้าวของเงินทองมากมายและอยู่รอดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง ให้คุณพระคุ้มครองปราศจากโรคภัยไข้เจ็บตลอดไป ดังคำกลอนต่อไปนี้

4. เย็นนมท่าแนว เหมือนยังเขาดักข้าว.....ใส่ทะน่านป่าลงมาทั้งหลายให้สุขสบาย
 ทั้งลูกทั้งหลาย เจ้าภาพจะนึกแนวไหนให้สนใจอย่างถนัด อย่างมีขัดมีช่องทั้งข้าวของให้มีขาย
 ให้อยู่ตลอดตลอดภัยเงินคำอย่ามีขาดให้มีสะอาดมีขาวเหมือนยังเขาเกี่ยวข้าวมี.....เกี่ยว ทั้งผู้
 พี่น้องได้ปกครองท่านผู้น้อย ให้บุญประเสริฐเลิศลอยจนมีตำแหน่งเป็นผู้นำ เหมือนน้ำเท่อ
 ไหลไปทันก็มีแต่คนไปไถไปถาม คนแก่คนเฒ่าให้เขานับถือตลอดไป.....เทียว

5. เนื้อหนังมันหุ้มขุมขนได้เกิดมาเป็นคน.....ก็คุ้มค่าพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์
 ขอให้ลงมารักษา อีกทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ตามติดคุ้มครอง เป็นทางป่าทางเนินไม่ว่าจะเดินไปทาง
 ไหนให้มีแต่คนรักโร้นับหน้าทั้งพี่ทั้งน้อง เงินให้คล้องหมดทั้งนั้น เหมือนยังแนวแนวพราน
 ทาง----หนู พอบุญแรงให้กำล่ำรถไถมีกำเลี้ยว ปัญญาฉลาดปราดเปรียว มีพละมีกำลัง เดิน
 ผ่านผู้ผ่านอย่าให้สมอรา เป็นพันอย่าง พวกมารหัวใจขอให้มันยอมเหมือนองค์สัตย์.....ญ

6. เหมือนทองประสมน้ำประสานแนไม่พุดปะวัน....ปะขึ้นจงอยู่ยกอยู่ย่อง ให้พี่น้อง
 อายุยืน ขอกราบกำพนมกรอวยพรในสิ่งประเสริฐ หาระบำลาลาวเมื่อตอนเช้ายังลาลา ถ้าแม้จะมี
 บุตรีบุตรทำให้สวยงามล้ำเลิศ สุดประเสริฐล้ำนจออย่าได้มีคนมาลาม.....ลวน ยกเรือนมาตรมี
 มุขให้ความสุขจงมีมา ให้เอมโอชะทั้งยศถา เพราะมีโชคมีหมานมีคนน้อง ๆ นบ ๆ เพื่อนหมูก
 คบไปนาน ๆ จงเป็นเศรษฐีศรีขึ้นหน้าดูขาวนวล ๆ

เพลงให้พร (2)

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ขอให้ทั้งตระกูลพี่และน้องทั้งหลาย จงมีความสุขสม
 ปรารถนาใดก็ขอให้ได้ดังต้องการ ให้คุณพระพุทฺธคุ้มครองปราศจากศัตรูทั้งหลาย ให้มี
 บริวารรายรอบ ทั้งอัคคีภัยต่าง ๆ อย่าได้แผ่ลวาล ดังคำกลอนต่อไปนี้

7. ได้เป็นแนวพี่แนวน้องเหมือนยังทหารกอง.....แนวหน้า ขอให้สมนึกปรารถนา
 ถ้าแก้มันจะนึกแนวไหนขอให้ได้แนวนั้นจอกในชีมันนี้หว่างเพราะน้ำในวังวาริวน ให้เป็นเศรษฐี
 มีแต่คนเามาขอเป็นบริวาร ๆ ยามก็จัดระมัดระวังจนเอาจนคู่อริหว่างอริ.....เว้น พระพุทฺธ
 พระธรรม มาตามเป็นปากให้คนรักเป็นเดือนเป็นปี ขอให้สังขารของท่านดีถึงแก่ชราเป็นย่าเป็น
 ปู่สุขสบายทั้งเรือนทั้งบ้านพ่อลูกหลานอาศัยอยู่ลูกหลานมาอยู่ก็พอปานหยุดในร่มไทร.....เย็น

8. ทั้งอัคคีภัยก็อย่าได้มาผ่านให้มันมาฉ่น...มาผ่อนลมพัดอุ่มพุดชาโอนให้มีแต่คน
 สะอื้นสะอื้นให้ผลบุญเกือหนุนทุกอย่างเพราะทำได้สร้างมาพอฝนละลิมชะลามีลูกหลานก็ให้
 ฉลาดมีศมมีศักดิ์เป็นนักปราชญ์เขาซุบเลี้ยงชูชะลอให้อยู่ดีมีกำลัง เอาจนวิชาหลักวิชา.....สิ้น

จะว่าป่ายว่าเพลสาวมาเห็นก็เรียกว่าผี มากมายด้วยวิตามินมากอยกินจนหวานคอ พระพุทธ
คุณมาคุ้มครอง ให้สุขทุกวัน.....คีน

เพลงให้พรพระหรือเจ้าอาวาสหรือพระครู

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า ขอให้ท่านเจ้าอาวาส, พระครู ที่ได้สร้างคุณความดี
ให้กับทางพุทธศาสนานั้น ขอให้ได้มีบุญบารมีส่งไปจนถึงดาวดึงส์ชั้นฟ้า ดังคำกลอน
ต่อไปนี้

9. สมพวงสมพ้องเราก็นับสมน้อง.....สมพี่เป็นความโด่งความดัง อุตส่าห์สร้างแต่
ความดี จนพระสังฆราชมองอำนาจ ให้เป็นสมภารใช้ปัญญาศรัทธากู้ เหมือนยิงธนูท่าโค้ง
บริสุทธิ์เหมือนพุทธสมัยก่อนพุทธกาลหวังนิทานทุกท่าเกินจนไม่มีท่าเขินท่า.....เก้อ ให้สืบ
พงศาวดารไปสู่ชั้นดาวดึงส์ ได้บวชเป็นสงฆ์องค์นี้เขาก็ว่าดีอีกองค์หนึ่ง ให้พบภาคน้อยลอย
เหนือน้ำเหมือนพุทธองค์.....เนอ

10. มีทั้งคนได้คนเสียคนได้พี่น้องก็หลาย....คนตา อย่าเวขึ้นเวลงคนที่ตรงต่อเวลา
ทุกหมู่เหล่าเขาก็จัดว่าเป็นสมบัติของคนดี มัวแต่หาทำนอนเอาดูดหน้อยทำทำนั่งแต่รถไฟ
ยังตำรายามารอหน้าสถานี เมื่อไรจะมีทันพอพอจะรู้ทำหน้อยทำ.....แนว จะสำเรื่อนสำ
ชาอย่าหาว่าฉันนี้สำชั่ว เขาเรียกมนุษย์ดูดตะกั่วมันจะไม่ซ้ำนี้ทราบเขย ไม่เห็นจะเดินลง
กระไดสักคนเลย ถ้าเหล่าไม่มีป้านนี้เขาหลับไปหลายคน.....แล้ว

11. เตี่ยจะนานลืมนานหลง เหมือนยังปลาเคย.....ขนานลี ข้อมือก็โก้นาฬิกาเวลา
เขาก็มีอย่าให้พี่เรียกพี่เอ็นช้าเชิญอยู่นานระวาย.....ตะเกียงแจ่มจันทน์จะมาทันพูดทันจาเราต้อง
รักษาเวลามาทำงานให้ทันใจ เหมือนยังเกี่ยวหญ้าใหม่ทัน.....จ้าม สร้างนาเหมือนต้องมุ่มมัน
ต้องทุ้มต้องโม่ ถึงเวลาก็พากันลงชาดต้องมาหญิงต้องมา อย่าเป็นปลาชาวหนักท้องไข้อยู่เลย
แม่สายทองขาแต่เมียชี้คร้านผัวยังเคียดเลยก่อนทอง.....คำ

เพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่

ลำดับที่ 17 เพลงลา (5 คำกลอน)

เพลงจาก เป็นเพลงกล่าวลาเจ้าภาพท่านผู้ชม และหมอเพลงที่ร่วมเล่นด้วยกันเสร็จแล้วก็ลงเวที นี่คือขั้นตอนโดยทั่วไปของการแสดงเพลงโคราช

เพลงจาก

กลอนเพลงนี้ มีใจความว่า น้ำตาเพราะเป็นห่วงแฟนคนรัก เมื่อถึงเวลาสว่างเขาก็จะไปเฟลิ้นกับแฟนคนใหม่ ครั้นจะชวนน้องคุยต่อก็ถึงเวลาที่จะต้องกลับบ้านเหมือนเป็นกรรมที่จะต้องไปดูแลลูกๆที่บ้าน ส่วนตัวน้องนั้นเมื่อใกล้ถึงเวลาสว่างที่จะต้องจากกันกลับบ้านใครบ้านมันนั้นมิใครคอยรับอยู่หรือเปล่า เป็นเขมรเมืองสุรินทร์หรือนางรองมารับกลับหรือน้องเอ๋ย ดังคำกลอนต่อไปนี้

1. น้ำตาจะราดโรยร่วงเพราะว่าเป็นห่วง-----แฟนมากตั้งแต่ก่อนแต่เก่าพูดกะเราก็ว่ารัก พอแจ้งออกเขาก็เมินเพราะว่าเขาเฟลิ้นแฟนใหม่ครั้นพี่จะชวนน้องสนทนาก็กลัวเขายังงี้ยังงั้นเข้าที่บังคับต้องกลับไปบ้านเป็นกรรมจะทำยังไงแต่เคยมองดูนิสัยคือยัง---เหี้ยมโศรกโศกาน้ำตากระเด็นพูดไม่ได้ไอ้ไม่ตั้งแต่ก่อนเขาชมเตี๋ยวนี่เขาซังจะอยู่ไปดาก็อยู่ไม่ได้ปานเขาตีบทิ้งว่าทุกข์เอยเวหนทุกข์มาจากแม่ลูกดาวไถต้องลอยเที่ยวไปตามตีบทานสังขารดาว-----เหี้ยม

2. หรือว่ามีใครกะไหนมาจองเขมรสุรินทร์นางรอง-----มาเจียงเราพูดกันสัญญา กันก็ยังไม่ทันจะรู้เรื่องราวซู้เอยซู้รักก็จะมาจากมาร พอไก่อกระชั้นขันกระโชคเขาจะหาไปไกลระเฒอมันเหลิงใจระวายเยอปานเดินลงไปทั้งกระซอนซู้เก่าของเราแต่ก่อนมาแยกกระ-----แข่งพอฟ้ารองท้องโลกน้ำจะตกเป็นกอง ๆ ไม่เฟลิ้นไม่เฟลิ้นจะเดินร้องว่ากรรมเอยกรรม ๆ ได้ยินเสียงฟ้าร้องสั่งฟ้าก็จะนั่งหน้าดำ ๆ เสียตายเอยเสียตายใครจะได้ดมบ่อนแก้มแดง-----แดง

3. แต่ก่อนก่อนทองเคยมานับมาถือหมอเพลงลือ ๆ -----น้องเคยมาท้วงจะเดินไปคนละทิศนางซังไม่คิดเป็นห่วงหรือผลเวรผลกรรมนี้มันคามมาทันคนหนึ่งชะลงไปได้คนหนึ่งจะโพล่ขึ้นไปเหนือข้ามวารีไม่มีหรือพี่กะนางจะห่างไปนาน ซ่อมะกอดดอกทับทิมไม่ควรเลยจะไปอ้อมไป-----หน้า นกกาเหว่าบินผวาใจพะว้าพะวังเหมือนกรุงสมุชชัยเมื่อภายหลังคิดพะวงองค์พระเวสจะสั่งแม่ก่อนทองขาแม่คุณจะลากลับท้องเขตถ้าคิดกำไถอย่าขายประทางนอกก่อนทอง-----คำ

4. มาจากแม่สาวน้อยแม่ร้อยจำเรียดังพี่จะต้องเดินน้ำตาร่วง มาพลัดพรากจาก
กะแฟนมันก็แสนจะหงพี่จะได้เกินเศร้าโศกน้ำตาตกน้ำตาเรี่ย อุปมาพี่กะนางเปรียบเหมือน
ยังสุกมิตร สุกมิตรท่านยังคิดโศกกำพริ้วเมีย ไว้ในกำพริ้วเมียมันก็ยิ่งพาเปื้อนพา-----เหม็น ไอ้
หนูมันน้อยไม่ค่อยสบายแม่ทราบเซยมาพริ้วพราย แม่เกศนี้เราศรีไสมาจรจัดพลัดพราก ถูกผี
เขมรผีมอญมีแต่บ่อนบวงสรวงยากเหมือนคนไข้ไกลยาต้องนอนหัวทรวง-----เย็น

5. เอากรอดมาเรียนรอยรำนกนับแต่วันจะโรยรา เดือนสี่อีกเดือนหนึ่งใกล้จะถึง
เดือนห้าไม่เพลินไม่เพลิดเพลินทางไปเต็งรัง ก็โรยร่วงไม่สุขเกษมจะโศกจะสันเดินร้องรำพัน
กะสร้อยกะซึเหมือนเวสสันดรกะมัทรี เมื่อตอนเขาไปหนีไกลกระทรวงเหมือนเกษาที่เขาตัดสั้น
กะ-----เสย เหลือที่จะยุตสุด ๆ หวัน ๆ จะเดินก้าวเดินไปหวาม ๆ ๆ ๆ พญายูงฝูงงามเสียงร้อง
ตัวเดียวว่าเจียวโหวก ๆ จะทางโอดสาออยน้ำตาจะย่อยลงเย็นอกน้องเขาไม่สะ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพลงโคราช มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราช
2. เพื่อรวบรวมกลอนเพลงโคราช

สรุปผล

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องเพลงโคราช สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงโคราช

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของจังหวัดนครราชสีมา นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีชุมชนโบราณมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อราว 3,000 – 4,000 ปีมาแล้ว และอาณาจักรขอมได้แผ่อิทธิพลเข้ามา มีการสร้างประสาทแบบขอมอยู่หลายแห่ง เช่นประสาทหินพิมาย ประสาทหินพนมวัน เมืองนครราชสีมาเดิมชื่อว่า โขราชะบุรี เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ ตั้งแต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ในปัจจุบันก็เป็นจังหวัดหนึ่งใน 19 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นศูนย์การคมนาคมเชื่อมระหว่างภาคอื่นๆกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นศูนย์อุตสาหกรรมต่างๆมากมาย ที่ตั้งของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ละติจูดที่ 14 องศา 7 ลิปดาเหนือ ถึง 15 องศา 46 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ 101 องศา 11 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 53 ลิปดาตะวันออก นครราชสีมาเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมด 20,494 ตารางกิโลเมตร มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดสระบุรี ลพบุรี ชัยภูมิ ขอนแก่น สระแก้ว นครนายก ปราจีนบุรีและบุรีรัมย์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ระหว่าง 150 - 300 เมตร ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งเหมาะในการปลูกพืชไร่ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบทุ่งหญ้าเมืองร้อน มีฤดูกาลต่างๆ 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้จะเป็นพืชมกป่าแดง มีแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นห้วยหนอง คลอง บึงขนาดเล็ก มีแม่น้ำสายสำคัญคือแม่น้ำมูล แม่น้ำลำพระเพลิง ทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญคือเกลือหิน หินอ่อน หินปูน การแบ่งเขตการปกครองแบ่งเป็น 26 อำเภอ 6

กิ่งอำเภอ มีประชากร 2,510,839 คน สภาพทั่วไปทางสังคมและวัฒนธรรม ชาว นครราชสีมา มีการตั้งถิ่นฐานในอดีตตามลุ่มแม่น้ำ มีจารีตประเพณีเหมือนกับคนไทยภาคกลาง ตลอดจนการแต่งกาย การสร้างบ้านเรือน แต่จะมีภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองคือภาษา โคราช

1.2 ความเป็นมาของเพลงโคราช การเล่นเพลงโคราชเป็นวัฒนธรรมเพลง พื้นบ้านของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีการเล่นมานานตั้งแต่สมัยโบราณ ภาษาที่ใช้ในการร้อง เพลงโคราชจะเป็นภาษาโคราชจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพลงโคราชมีมาตั้งแต่สมัย อยุรยา แต่จะมีผู้นิยมมากในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 3 คุณหญิงโมภรรยาปลัดเมืองนครราชสีมาท่านชื่นชอบเพลงโคราชเป็นอย่างมาก ในยุคนีถือ เป็นยุคทองของเพลงโคราชก็ว่าได้ ในปัจจุบันนี้ผู้ชมเพลงโคราชนั้นมีจำนวนน้อยลงมาก ส่วนใหญ่จะมีแต่ผู้สูงอายุที่ยังชื่นชอบเพลงโคราช ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการ เล่นเพลงโคราช เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเป็นที่สนใจของผู้ชม ก็มีการนำเครื่องดนตรี มาเล่นประกอบการเล่นเพลงโคราชซึ่งเราเรียกว่าเพลงโคราชชิง ในปัจจุบันมีผู้นิยมมากคือฟัง ได้ทั้งคนหนุ่มสาวและผู้ใหญ่ เพลงโคราชเป็นการว่ากลอนสดโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและ ฝ่ายหญิง กลอนเพลงที่ใช้ในอดีตจะเป็น กลอนสี่ กลอนหก กลอนแปด กลอนสิบ กลอนสิบ สอง แต่ในปัจจุบันนิยมใช้กลอนแปดและกลอนหกเป็นส่วนใหญ่ เพลงโคราชในปัจจุบันแบ่ง ตามลักษณะการเล่นออกเป็น 3 ประเภทคือเพลงโคราช เพลงโคราชเก็บน เพลง โคราชชิง ในการตั้งคณะจะรวมกันเป็นชุมชนเพลงโคราชมียู่ 5 ชุมชนคือ ชุมชนเพลง โคราชย่านประตูน้ำ วัดศาลาลอย ถนนจรีระ (วัดหัวสะพาน) หน้าอนุสาวรีย์ท่านท้าวสุรนารี เกะลาด (บ้านเกาะ)

1.3 องค์ประกอบในการเล่นเพลงโคราช จะประกอบด้วย หมอเพลง คณะเพลง โคราช เจ้าภาพ และผู้ฟัง

1.4 การเล่นเพลงโคราช สำหรับในการเล่นเพลงโคราชจะประกอบด้วยฝ่ายชาย และหญิง จะเล่น 4 คน คือ หญิง 2 คนและ ชาย 2 คน การเล่นเพลงโคราช จะต้องมีการไหว้ครูก่อนเล่น และจะต้องมีเวทีการแสดงเป็นการยกเสา 4 ต้น มีขั้นตอนในการเล่น เพลงโคราช จะเป็นการจัดลำดับเพลงในการร้อง ออกเป็น 17 เพลง จะมีการเริ่มต้นด้วย เพลงเกริ่น แล้วจบด้วยเพลงลา ในการแต่งกาย ฝ่ายชายจะนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อคอกลม ผ้าขาวม้าคาดพุง ฝ่ายหญิงจะนุ่งผ้าโจงกระเบนเช่นกัน แล้วใส่เสื้อแขนกระบอก และในการ

รับงานแสดงของแต่ละคณะของเพลงโคราชนั้น จะมีคณะต่าง ๆ ตั้งอยู่ใน เขตชุมชนเพลงโคราช ซึ่งในจังหวัดนครราชสีมา จะมีอยู่ด้วยกัน 5 เขต เจ้าภาพสามารถมาติดต่อตามคณะต่าง ๆ ได้ แต่ในการจัดหาหมอลำเพลงโคราชนั้น แต่ละคณะจะไม่มีผู้ผูกขาดหมอลำไว้ประจำคณะของตัวเอง คือหมอลำจะรวมตัวกันเป็นสมาคมหมอลำเพลงโคราช สามารถรับงานตามคณะต่าง ๆ ได้ ถ้าทางหัวหน้าคณะเมื่อรับงานจากเจ้าภาพแล้วมาว่าจ้างหมอลำไปจะไม่มีใครมีคณะที่ตายตัวลงไป ทำให้หมอลำมีความเป็นอิสระในการรับงาน

2. กลอนเพลงโคราชคณะสุธี หนองไผ่ เป็นกลอนเพลงโคราชทั้ง 17 ประเภท เริ่มต้นจากเพลงเกริ่น เพลงเชิญ เพลงประกาศ เพลงแนะนำตัว เพลงถามข่าว เพลงขออภัย เพลงไหว้ครู เพลงถ่อมตัว เพลงทำมาหากิน เพลงเปรียบ เพลงเรื่อง เพลงเกี้ยว เพลงชวนไปเที่ยวบ้าน เพลงชมนกชมไม้ เพลงคร่ำครวญ เพลงลา เพลงให้พรเจ้าภาพ รวมทั้งหมด 675 คำกลอน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ
ภูมิปัญญา. จังหวัดนครราชสีมา : กระทรวงศึกษาธิการ และกรมศิลปากร.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2540). พื้นฐานมนุษยวิทยาภาควัฒนธรรม. คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จันทนา คชประเสริฐ. (2542). การสร้างชุดการสอนฝึกปฏิบัติขับร้องเพลงพื้นเมืองภาค
กลาง เรื่อง เพลงเทพทอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม. (ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร สุกงกช และคณะ. (2536). เพลงโคราช : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์.
กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินท์.
- ธรรมบุญ จิตตรีบุตร. (2543). “ปี่” ดนตรีของชนเผ่าลัวะ บ้านเตี้ย จังหวัดน่าน.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง คล้ายสุพรรณค์. (2531). วัฒนธรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2531.
- ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ. (2542). แผนที่ภูมิศาสตร์ – ประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2525). พื้นบ้านพื้นเมือง. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- ปิ๊บ คงลายทอง. (2538). เพลงปี่ฉุยฉาย : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยาและภาพสะท้อน
แห่งความงาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร
- เพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์. (2537). เอกสารวัฒนธรรม ชุดที่ 1.
- พจนารถ แสงประดับ. (2538). การศึกษาชีวประวัติและผลงานวรรณกรรมเพลงบอกของ
สร้อยเสียงเสนาะ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิชา. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณราย คำโสภา.(2542). การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน
จังหวัดสุรินทร์. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยาคติวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิต

- วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2530). "ดนตรีไทยภาคกลาง ในล้านนาไทย" ในเรื่อง เงินที่ระลึกในงาน
บรรจุอัฐิ เจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่. กรุงเทพฯ : รัชศิลป์.
- มนตรี ตราโมท. (2540). การละเล่นของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มติชน.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2524). "ดนตรีไทยวิเคราะห์" ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา
ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2531). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัฒนธรรม (2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัด
นครราชสีมา.
- วัฒน์ บุณยจับ. (2532). จังหวะและทำนองในเพลงฉ่อยและลำตัด. วิทยานิพนธ์ อศ.ม.
(ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิบูลย์ ตระกูลอุ้น. (2542). ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์ : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
และจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีจันทร์ น้อยสะอาด.(2544). เพลงร้องพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี กรณีศึกษา :
เพลงโนเน เพลงลำภาข้าวสาร และเพลงระบำพื้นบ้าน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(ดนตรี) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภกร มรกต. (2535). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงอยู่ของการ
เรียนรู้ โน้ตสากลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เขียนด้วยเพลง
พื้นบ้านอีสานใต้กับเพลงไทยสมัยนิยม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ดนตรี) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศุภชัย ทอนสูงเนิน. (2546). วิถีชีวิตชุมชนคนเพลงโคราช. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น. (2530). วัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : โคราช
ออฟเซ็ทการพิมพ์.
- ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏนครราชสีมา. (2537). ของดีโคราช เล่มที่ 1 สาขา
มนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

- _____. (2538). ของดีโคราช เล่มที่ 4 สาขาการกีฬาและนันทนาการ. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สาคร พรหมนิ. (2538). การวิเคราะห์วัฒนธรรมที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี) สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.
- สุกรี เจริญสุข. (2538). ดนตรีชาวสยาม. กรุงเทพฯ : Dr.Sax, 2538.
- สุกัญญา สัจฉายา. (2525). เพลงปฎิพากย์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2535). เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน. กรุงเทพฯ : อรุณสกาลาดพร้าว.
- สุมาลี นิยมมานุภาพ. (2535). ดนตรีวิจักขณ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- อเนก นาวิกมูล. (2527). เพลงบอกศตวรรษ ฉบับปรับปรุง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- อนุমানราชชน,พระยา. (2533).รวมเรื่องศิลปะและการบันเทิง. “ร้องรำทำเพลง ใน 100 ปี พระยาอนุমানราชชน เล่มที่ 1”. กรุงเทพฯ : อรุณสกาลาดพร้าว.
- _____. (2513). ชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม. โดยเสถียรโกเศศ (นามแฝง). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณาคาร.
- อรรณ บรจศิลป์. (2540). การวิเคราะห์โครงสร้างของทำนองเพลงภาษาในดนตรีไทย. รายงานการวิจัย ทุณวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคณา ใจเหิม. การวิเคราะห์ดนตรีพื้นเมืองเหนือ. (2538). ปรินิพนธ์ กศ.ม. (มานุษยวิทยากวีทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- Banchongsilpa, Orawan. (1988). **Variations in the singing of Phleeng Pe, A Thai classsical Form.** Master's thesis,Faculty of the Graduate School : Philippines.

ภาคผนวก ก.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1

แบบสอบถามหัวหน้าคณะเพลงโคราช

ชื่อคณะ.....

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่บ้านเลขที่...หมู่ที่...ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. การศึกษาจบชั้น.....จาก.....
3. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
4. วันที่ให้ข้อมูล...../...../.....
5. เริ่มหัดเพลงโคราชตั้งแต่อายุ.....ปี (ถ้าเลิกให้บอกสาเหตุที่เลิกด้วย)
6. คณะเพลงโคราชของท่านมีอายุการแสดง.....ปี ผู้แสดง.....คน
7. ท่านมีการจัดการภายในคณะของท่านอย่างไร
.....
.....
8. ท่านเคยเป็นเพลงครูเพลงหรือไม่.....(ถ้าเคยลูกศิษย์ของท่านมีใครบ้าง)
.....
.....
9. การฝึกเพลงโคราชในสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบัน มีความแตกต่างกันอย่างไร.....
.....
10. การฝึกเพลง มีพิธีกรรมที่ต้องปฏิบัติอย่างไร.....
.....
.....
11. เนื้อหาของเพลงโคราชที่ใช้แสดงมีลักษณะใดบ้าง
.....
.....
12. ในการเล่นเพลงโคราชมีการนำเพลงอื่นๆ มาแทรกในการแสดงด้วยหรือ
.....

-
13. ท่านคิดว่าการแสดงเพลงโคราชของคณะท่านในปัจจุบันนี้ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
- 13.1 การแต่งกาย.....
- 13.2 เนื้อหาของการแสดง.....
-
- 13.3 จำนวนผู้แสดง.....
- 13.4 การจัดเวที.....
- 13.5 อุปกรณ์การแสดง.....
- 13.6 การไหว้ครู.....
-
- 13.7 การร้องการรำ.....
-
14. คณะของท่านมีการว่าจ้างเป็นประจำหรือไม่.....และคิดค่าจ้างในการแสดง
อย่างไร.....
-
15. คณะของท่านมีการเข้าร่วมในชมรม/สมาคม หรือไม่.....เพราะเหตุใด.....
.....(ตัวท่านมีบทบาทนอกชมรม/
สมาคมมีบทบาทอย่างไร)
-
-
16. มีหน่วยงานใดบ้างที่เข้ามาสนับสนุนคณะของท่าน มี / ไม่มี (ถ้ามีคือหน่วยงานใด)
.....
-
17. ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐบาล / เอกชน / NGO/ สถาบันการศึกษาเข้ามาสนับสนุน
ในด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 17.1 ส่งเสริมสมาคมเพลงโคราชให้มีความมั่นคง
- 17.2 สนับสนุนและเผยแพร่เพลงโคราชในรูปแบบต่างๆ
- 17.3 ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์เพลงโคราช

17.4 ประกาศเชิดชูเกียรติศิลปินเพลงโคราชที่มีผลงานโดดเด่น

17.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

18. ในอนาคตตามทัศนะของท่านเพลงโคราชจะเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(นางสาวกณีนพกา ทับทิมธงไชย)
สถานที่.....
วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2

แบบสอบถามหมอลำเพลงโคราช

ชื่อคณะ.....

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่บ้านเลขที่...หมู่ที่...ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. การศึกษาจบชั้น.....จาก.....
3. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
4. วันที่ให้ข้อมูล...../...../.....
5. สาเหตุที่มาเป็นหมอลำเพลงเพราะเหตุใด
.....
.....
6. ความประทับใจของท่านในการเป็นหมอลำเพลงโคราชคือ.....
.....
.....
7. ค่าตัวสูงที่สุด/ค่าตัวต่ำที่สุด ของท่านคือ.....
8. หมอลำเพลงที่มีชื่อเสียงที่ท่านรู้จักมีใครบ้าง
.....
.....
.....
9. จากการเล่นเพลงโคราช เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างไร
 - 9.1 การแต่งกาย.....
.....
 - 9.2 เนื้อหาของเพลง.....
.....
 - 9.3 จำนวนผู้แสดง.....
 - 9.4 เวที.....

9.5 อุปกรณ์ต่างๆ.....

9.6 การร้องรำ.....

10. การรับงานการแสดงมีวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

11. การรับงานลักษณะใดไปแสดงมากที่สุด

11.1 งานแก้บน

11.2 งานบวช

11.3 งานแต่งงาน

11.4 งานศพ

11.5 งานอื่นๆ (โปรดระบุ)

12. ท่านมีงานแสดงบ่อยหรือไม่รายได้เป็นอย่างไร

.....

.....

13. ท่านจะยึดอาชีพของหมอเพลงโคราชไปตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

และท่านมีประสบการณ์จากอดีตถึงปัจจุบันกี่ปี.....

14. อนาคตของท่านอยากตั้งคณะหรือไม่.....

15. ท่านคิดอย่างไรในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพลงโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

16. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมกับชมรม/สมาคม หรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าเข้าร่วมแล้วมีบทบาทอย่างไร

.....

.....

17. มีหน่วยงานใดบ้างที่สนับสนุนคณะของท่าน มี / ไม่มี (ถ้ามีคือหน่วยงานใด)

.....

18. ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐบาล / เอกชน / NGO/ สถาบันการศึกษาเข้ามาสนับสนุนในด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

18.1 ส่งเสริมสมาคมเพลงโคราชให้มีความมั่นคง

18.2 สนับสนุนและเผยแพร่เพลงโคราชในรูปแบบต่างๆ

18.3 ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์เพลงโคราช

18.4 ประกาศเชิดชูเกียรติศิลปินเพลงโคราชที่มีผลงานโดดเด่น

18.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

19. ในอนาคตตามทัศนะของท่านเพลงโคราชจะเป็นอย่างไร

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
 (นางสาวกลีนผกา ทับทิมธงไชย)

สถานที่.....

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3

แบบสอบถามผู้สนใจเพลงโคราช

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่บ้านเลขที่...หมู่ที่...ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. การศึกษาจบชั้น.....จาก.....
3. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
4. วันที่ให้ข้อมูล...../...../.....
5. ท่านชอบเพลงโคราชเพราะเหตุใด
.....
.....
6. ท่านเคยชมการแสดงเพลงโคราชบ่อยครั้งแค่ไหน ส่วนใหญ่คือคณะใด
.....
.....
7. หมอเพลงที่ท่านชื่นชอบมีใครบ้าง สาเหตุที่ท่านชอบเพราะเหตุใด
.....
.....
8. ในการชมเพลงโคราชมีโอกาสดูได้ในงานใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 8.1 งานศพ
 - 8.2 งานอุปสมบท
 - 8.3 งานแต่งงาน
 - 8.4 งานทำบุญ 100 วัน
 - 8.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
9. ท่านชอบเพลงโคราชที่จัดแสดงเนื้อหาใดมากที่สุด เพราะเหตุใด
.....
.....
10. ลักษณะเด่นในการแสดงเพลงโคราชของคณะที่ท่านได้ชมอยู่ ท่านคิดว่าเป็นอะไร

.....

11. ท่านคิดว่าเมื่อรูปแบบการแสดงเพลงโคราชในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากสมัยก่อน จะมีผลกระทบต่อเอกลักษณ์ของเพลงโคราชด้วยหรือไม่

.....

.....

12. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการแสดงเพลงโคราชในปัจจุบัน

.....

.....

13. ท่านอยากให้คณะเพลงโคราชในปัจจุบัน มีรูปแบบในการแสดงอย่างไร (เพื่อความพึงพอใจของผู้ฟัง และนำข้อมูลไปปรับปรุงการแสดง)

.....

.....

14. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(นางสาวกลีนผกา ทับทิมธงไชย)

สถานที่.....

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 4

แบบสอบถามผู้รู้ด้านเพลงโคราช

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่บ้านเลขที่...หมู่ที่...ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. การศึกษาจบชั้น.....จาก.....
3. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
4. วันที่ให้ข้อมูล...../...../.....
5. การแสดงเพลงโคราชในอดีตที่ผ่านมามีลักษณะอย่างไร
.....
.....
6. เหตุใดที่ทำให้เพลงโคราชได้รับความนิยม และมีชื่อเสียงมาจนในปัจจุบัน
.....
.....
7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการแสดงของหมอลำเพลงรุ่นเก่าและหมอลำเพลงรุ่นใหม่
.....
.....
8. ท่านคิดว่าอะไร คือสาเหตุที่ทำให้การแสดงเพลงโคราชมีการเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน
.....
.....
9. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นองค์ประกอบหรือรูปแบบการแสดง
.....
.....
10. หมอลำเพลงโคราชที่มีชื่อเสียงโดยทั่วไปนั้น ท่านคิดว่ามีปัจจัยสำคัญคืออะไร
.....
.....

.....

11. ถ้าท่านชมและฟังเพลงโคราชมานาน ท่านทราบหรือไม่ว่าสมัยก่อนกับสมัยปัจจุบัน
วิธีการเล่นเพลงโคราชแตกต่างกันอย่างไร

11.1 การร้องเพลงโคราช.....

.....

11.2 การแต่งกายของหมอลำเพลงโคราช.....

.....

.....

11.3 การจัดเวที.....

.....

11.4 การไหว้ครู.....

.....

12. ท่านชอบวิธีการเล่นแบบเดิมหรือแบบปัจจุบัน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

13. หมอลำเพลงโคราชที่คิดว่าได้รับความนิยมในขณะนี้คือใคร

.....

.....

14. หมอลำเพลงโคราชที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่ ท่านคิดว่ามีปัจจัยสำคัญคืออะไร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(นางสาวกมลีนผกา ทับทิมธงไชย)

สถานที่.....

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 5

แบบสังเกตขณะเพลงโคราชจากการแสดงในงานต่าง ๆ

สังเกตการแสดงเพลงโคราชคณะ.....
แสดงในงาน.....สถานที่แสดง.....
แสดงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หัวข้อสังเกตมีดังนี้

- 1. เครื่องแต่งกายของผู้แสดงเพลงโคราช
.....
.....
.....
- 2. การจัดเวที
.....
.....
.....
- 3. วัยและเพศของผู้ที่สนใจเพลงโคราช
.....
.....
.....
- 4. อุปกรณ์และเครื่องมือประกอบการแสดง
.....
.....
.....
- 5. การไหว้ครู
.....
.....
.....

6. การแสดงบนเวที

6.1 การเดิน.....

6.2 การรำ.....

6.3 การร้อง.....

7. วิธีการนำเสนอใหม่ๆ

.....

.....

8. การมีส่วนร่วมและการตอบสนองจากท่านผู้ชม

.....

.....

9. การจูงใจผู้ชม

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(นางสาวกลีนผกา ทับทิมธงไชย)

สถานที่.....

วันที่...../...../.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 6
แบบสอบถามหัวหน้าคณะเพลงโคราช
ชื่อคณะ.....

16. ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่บ้านเลขที่...หมู่ที่...ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
17. การศึกษาจบชั้น.....จาก.....
18. อาชีพหลัก.....อาชีพรอง.....
19. วันที่ให้ข้อมูล...../...../.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(นางสาวกัลลีนผกา ทับทิมธงไชย)
สถานที่.....
วันที่...../...../.....

ภาคผนวก ข.
ภาษาโคราช

ภาษาโคราช

ภาษาโคราช เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นสาขาหนึ่งของโคราช มีลักษณะประสมประสานระหว่างภาษาอีสานและภาษาไทยกลาง แต่อย่างไรก็ตามภาษาโคราchkก็ลักษณะเฉพาะตัวเกี่ยวกับคำศัพท์ สำเนียง และสำนวนดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้ .

คำศัพท์

คำศัพท์ภาษาโคราชที่ไม่ซ้ำกับภาษาไทยกลางเมื่อเรียงจากอักษร ก. ถึง ฮ. แล้วพบว่า มีจำนวนมากมาย ถาวร สุกนกช ได้รวบรวมไว้ถึง 1,065 คำ ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่ใช้ทำหน้าที่เป็นคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

คำนาม เช่น

กำตัน	แปลว่า	ท้ายทอย
กำเปี้ยก	แปลว่า	ฟองน้ำโสโครก
กะต๊ีบ	แปลว่า	ผลไม้หรือผักที่ยังเป็นลูกอ่อนๆ อยู่
ชี๊สีก	แปลว่า	น้ำครำ
เช่าเปี้ยก	แปลว่า	ข้ามดัม
น้ามต๊ีบ	แปลว่า	ไส้กรอก
ซักซา	แปลว่า	ซักกะเย่อ
กะดินหุน , กะแตนหุน ,ดินหุน	แปลว่า	ปลวก – ตัวปลวก
สมอร่องแร้ง	แปลว่า	หยากไยในครัวไฟ
हन	แปลว่า	ทาง

คำกริยา เช่น

จ่น	แปลว่า	ยุ่งมาก, ประดังเข้ามา
แก้งกัน	แปลว่า	เช็ดกัน, ไม้แก้งกัน ,คือไม้เช็ดกัน
ชะโม่ม	แปลว่า	กินคำใหญ่ๆ อย่างรวดเร็ว
กะจ๊อบ	แปลว่า	นั่งเรื้อยีนเป็นวงซิดๆ ศรีษะโน้มเข้าหากัน
พุดเต็ม	แปลว่า	นินทา
โห่งย	แปลว่า	ค่อยๆ ล้มลง

จำหิน	แปลว่า	จำใจ แกล้งทำ
ค่อมะ	แปลว่า	พบกันโดยบังเอิญ
น่กบ้าน	แปลว่า	ถ่ายอุจจาระ
ทะเล	แปลว่า	ลาดเอียง
ปะลมปะแล	แปลว่า	ปะปน
ลับตาซัง	แปลว่า	ทำกิริยาค้อน
สะเอีย	แปลว่า	อาการอยากกินของคนแพ้ท้อง
เอี้ยะ	แปลว่า	อาการที่เด็กทารกแหวะ
อ่วย	แปลว่า	หัน
ตี๋ม	แปลว่า	เติม ,เพิ่ม ,แถม
คำวิเศษณ์ เช่น		
กีก	แปลว่า	เป็นไป เช่นคนกีก เรียกการเล่นชนิดหนึ่งที่ไม่ออกเสียง
กะจ้อน	แปลว่า	เล็ก แคระ เช่น ม้ากระจ้อน คือม้าแคระ
กะด๊ะกะเต็ง	แปลว่า	เป็นนิดหน่อย
โม่ง	แปลว่า	ใหญ่ มักใช้กับผลไม้ลูกใหญ่กำลังจะสุก เช่นฝรั่งหน่วยโหนด
โต้น	แปลว่า	ใหญ่ มักใช้กับอวัยวะเพศหญิง
ระโห่งก	แปลว่า	มากมาย กลาดเกลื่อน เช่นนอนระโห่งก
ระเหมือน	แปลว่า	มากมาย เช่นนั่งหวัระเหมือน
โกรกกราก	แปลว่า	เร็วๆรีบๆ
ระยี้กระยีน	แปลว่า	ขวักไขว่
ตุระ	แปลว่า	สิ่งก่อสร้างที่ดูเก่าโทรม จวนพัง
รู้ระ	แปลว่า	ฝนเม็ดใหญ่ตกห่างๆ และรวดเร็วแล้วหายไป
คำวิเศษณ์ภาษาโคราช จะมีใช้จำนวนมาก ทั้งขยายและขยายกิริยา แต่ส่วนใหญ่		
มักจะใช้คำขยายกิริยา เช่น		
แผลเจ้อะเว้อะ	แปลว่า	เป็นบาดแผลที่ใหญ่มาก
ปากกะโม่ง	แปลว่า	เป็นคนรักษาความลับไม่ได้
หน้าระช่อง	แปลว่า	มากมาย หน้าสลอน

ฝนละลឹ้ม	แปลว่า	ฝนตกปรอยๆ
ในระเว่อ	แปลว่า	จิตใจฟุ้งซ่าน
คันระอึก	แปลว่า	คันไปทั่ว
จิตจ่องหล่อง	แปลว่า	จิตอย่างๆไม่มีรสชาติ
		ตกใจจนหน้าซีดเผือด
ใหญ่ระไ้ด	แปลว่า	โตเท่าๆกันดูส้าง
ใหญ่ไ้น์ไ้น	แปลว่า	ใหญ่มาก
งามออกหลุด	แปลว่า	งามสะอาด เกลี้ยงเกลา
พุดกะตึกกะไ้	แปลว่า	พุดไม่ชัด พุดสูงต่ำๆ
พุดต่อนัดต่อแนง	แปลว่า	พุดเกีย่งงอน
พุดเลอะเทอะเลินเทิน	แปลว่า	พุดไม่ไ้เรื่อง
พุดเจอกเลอจึกลัก	แปลว่า	พุดแบบไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ
พุดอีล่อมก้อมแก้ม	แปลว่า	พุดแบบหาทางเอาตัวรอด
พุดผวา	แปลว่า	พุดเสียงแปร้งมีสำเนียงภาษาถิ่นปนอยู่ด้วย
พุดปะลัมปะเล	แปลว่า	พุดทีกัก พุดแบบอ้างว่าเป็นของตน
พุดผลอ	แปลว่า	พุดลอด
พุดข่อหล่อข่อเหล่	แปลว่า	พุดไ้สาระ
พุดล้ง	แปลว่า	พุดแซม
เดินระเว็ก	แปลว่า	เดินขวกไขว่
เดินหรัยๆ	แปลว่า	เดินกรีดกรายไปมา
เดินโหม่งๆ	แปลว่า	เดินเห็นอย่างชัดเจน
เดินแหงนแห่	แปลว่า	เดินไปเรื่อยๆไม่มีจุดหมายปลายทาง
คุยบับ	แปลว่า	พุดเสียงดังมาก
นั่งไ้ดงโหม่ง	แปลว่า	นั่งเห็นอย่างชัดเจน
นั่งไ้ไซ้ไ้	แปลว่า	นั่งเหมือนคนสิ้นคิด
นั่งตึกมึก	แปลว่า	นั่งอย่างคนดี้อด้าน
นั่งจะวะ	แปลว่า	นั่งอย่างไ้เรียบร้อย
นอนอีตลิด	แปลว่า	นอนเหมือนหมู
นอนระขุดระขีด	แปลว่า	นอนไ้เต็มตื่น
ยีนสะเหงิม	แปลว่า	ยีนอย่างไ้ล่อย
ยียสะหวิ่ง	แปลว่า	ยีนอย่างครุ่นคิด
มากโพด	แปลว่า	มากจริงๆ

น้อยเจน	แปลว่า	น้อยจริงๆ
วิ่งตะระตะรูน	แปลว่า	วิ่งกลับไปกลับมาอย่างรีบร้อน
วิ่งตัก ๆ	แปลว่า	ตั้งทำวิ่งอย่างสุดกำลัง
ควงระ ๆ	แปลว่า	ท่าทางของให้ตัวผู้ที่กำลังติดกับไก่อัวเมีย
		บางครั้งใช้เปรียบเทียบกับคน
ร้องกะเบ๊ะกะเบ๊ะ	แปลว่า	ร้องไป คร่ำครวญไป
ร้องกะเซะกะเซะ	แปลว่า	ร้องให้มีน้ำตาหยดออกมา
ร้องกะซุดกะซาด	แปลว่า	ร้องแล้วมีเสียงซุดซาด มีน้ำหมูกออกมาด้วย
ร้องระห็นระเหื่อย	แปลว่า	ร้องไม่หยุดจนอ่อนแรง พรีพรี
ท่าทางระเงาะระเห็บ	แปลว่า	ท่าทางเหมือนคนเมา
ท่าทางพะยอพะแย	แปลว่า	ท่าทางอมโรค เจ็บออก ๆ แอด ๆ
ท่าทางชะยิกชะยือ	แปลว่า	ท่าทางฮึดอัด เอาจริงเอาจัง
ท่าทางอีหล่อยป่อยแอ	แปลว่า	ท่าทางไม่เอางานเอาการ
ท่าทางละหมุนละเหมีย	แปลว่า	ท่าทางอ่อนเพลียตลอดเวลา
ท่าทางหลือหลือเหลือ	แปลว่า	ท่าทางแสดงความหว่าเหว
ท่าทางระอ้องระแอ้ง	แปลว่า	ท่าทางของคนเอบางร่างน้อย
ท่าทางก็อกก็อกแก็กแล็ก	แปลว่า	ท่าทางไม่อยู่นิ่ง หลุกหลิก
ท่าทางปะอับปะเอ้อ	แปลว่า	ท่าทางเหมือนคนจะอาเจียน แต่ไม่อาเจียน
ท่าทางกะตึกกะเตี้ยว	แปลว่า	ท่าทางผู้หญิงที่จะเป็นแม่บ้านที่ดี
ท่าทางหรีอนเงาะหรีอนหง่อ	แปลว่า	ท่าทางเหมือนคนแก่ผอม ๆ
ท่าทางตักกะเหมินเถินเถ่อ	แปลว่า	ท่าทางตกตะลึงพริ้งเพริด
ท่าทางกะลิกกะเหลิม	แปลว่า	ท่าทางลึบ ๆ ล่อ ๆ
ท่าทางระห็นระเหื่อย	แปลว่า	ท่าทางพรีพรี
ท่าทางบักโกรกบักอาน	แปลว่า	ท่าทางอ่อนระโหยและชอกช้ำ
ท่าทางจุกจิกจุกจิก	แปลว่า	ท่าทางไม่อยู่นิ่ง
ท่าทางระเออะระเออะ	แปลว่า	ท่าทางสนุกสนาน เฮไหนเฮนั่น
หน้าจะหลิ่น หน้าหลิ่ม	แปลว่า	หน้าทะเล้น

คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
กะแป๊ะ	ราบ , เรียบ, แตะ	อย่างนี้ กะแป๊ะ ผ้านุ่งจะเปื้อน
กะลอ	เกราะ	ผู้ใหญ่บ้านดี กะลอ
กะตุ๊ด	ตะกรุด	กะตุ๊ดกันผี
กะโดน	ชน	เด็กวิ่งไป กระโดน ตอไม้
กะแตง	แคะแกร็น	ปลุกผักไม่มีน้ำรดมันเลย กะแตง
กะเต็ด	กระต๊าก	พอไข่ออกมาแม่ไก่ก็ กะเต็ด
กะตื้ตะเตี้ยว	กระฉับกระเฉง	ลูกฉันมันไม่ กะตื้ตะเตี้ยว เอาซะเลย
กะทักกะเทิน	ไม่พอดี	มักใช้กับการกระทำ เช่น ขุดบ่อไม่แล้วพอ
กะ		ทักกะเทิน
กะโสบ	อาการที่หมูกินข้าว	หมูกินข้าวดีดี กะโสบ เอาๆ
โกรกกราก	ริบด่วน	แต่งตัว โกรกกราก จะได้ไปฟังเพลง
กึด	ดัด. ด่วน	คนขา กึด เอาใจไป กึด หัว
แกร๊ะ	ที่เก็บข้าวเปลือก	เอาเข้าไปใส่ แกร๊ะ
กุง	ซี้หลัง	กุง น่องไปนา
กีก	ไ้	คน กีก เล่นดี กีก
กำดั้น	ท้ายทอย	ผู้ชายตัดผมสั้นดู กำดั้นขาวกว้าง
กำพวม	กำล้ง	ซักผ้า กำพวมจะเสร็จ เสื้อตัวนี้ฉันใส่
		กำพวมดี
กำปืด	พื้นเพ ภูมิหลัง	เขารู้ กำปืด หมดแล้ว
กะโถก	รวบเท้าเข้าหากันใส่ของในนั้น	ทำ กะโถก ใหญ่ก็วะ
กรง	กระจ่าง งดงามมีสง่า	หน้าออก ใส่กว้าง
กะจา	กลางแก่กลางอ่อน	กระถินฝัก กะจา จิมน้ำพริกไม่อร่อย
กะแต๊ะ	บดให้ละเอียด	เด็กน้อยเดินไม่ได้ก็ กะแต๊ะ ข้าวให้กิน
แก้งกัน	เช็ดกัน	ไม่แก้งกัน
กะต๊อด	เอากันมัดไปที่ละนิด	เด็กน้อยเดินไม่ได้ก็ กะต๊อด เอา
กอง	กำไลเท้า	เด็กๆใส่ กอง น่ารักดี
กำร่อ	ถนอม	ยังมีลูกคนเดียวยัง กำร่อ
ก้อด่าย ก้อด้าย	เหลือเกิน	พวกนี้ ก้อด่าย เนาะ

โกรด	วัวหนุ่ม ควายหนุ่ม	ไอ้ โกรด วีนอกคอกแล้ว
ชะโม่ม	กินคำใหญ่	มัน ชะโม่ม เอา ชะโม่ม เอาใครจะไปกินทัน
ชะยาบ	กัด ฟัด ดึง ทิ้ง	ระวังหมา ชะยาบ เอา
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ชีลิก	น้ำครำ	เหม็นน้ำ ชีลิก
ชีสุด	ชีของแมลงชนิดหนึ่งคล้าย ชีผึ้งขุดได้ตามจอมปลวก	เต้าแคนต้องปิดด้วย ชีสุด
ชีแต่	ดินที่แตกกระแทงในหน้าแล้ง ก้อนชีไถหน้าแล้ง	ก้อน ชีแต่ ดำดินเจ็บแท้ง
ชะเหนิก ผะเหนิก	ทำนบกั้นน้ำชั่วคราว	ช่วยกันปิด ชะเหนิก เกอะพวกเรา
ขอฉาย	ขอเกี่ยวฟางเวลานวดข้าว ทำด้วยไม้ไผ่	เอา ขอฉาย มา
เขี่ยม	กระหมัดกระหม่อม	รายได้น้อยต้องใช้จ่าย เขี่ยมๆ น้อย
ข้าง	อ้ง, ป้าง	เอาไปอย่างไป ข้าง ไฟมันจะ กรอบดีขึ้น
โชโหล่		ไม่เหลือ หหมดเกลี้ยง โชโหล่ หมด โชโหล่
ข้อหล่อแซ่แหล่	ไม่เป็นแก่นสาร	จะมาพูด ข้อหล่อแซ่แหล่ เวลาการ งานจะดีหรือ
เขมึง	ขยัน ฟันเชือกตีเกลียว	คน เขมึง จิรวาย ปิดจนเชือก
เขมึง		เกลียว
ขบวน	แมลงที่เกิดกับปลาอย่าง	ปลานี้มันเก่าเลยเกิดชี ขบวน
เข้าแพะ	ข้าวต้มชนิดหนึ่งใส่ผัก ผักทอง ใบโหระพา ใบแมงลัก ข้าวโพด	ยามอดอยากต้องกิน เข้าแพะ
เข้าเปี้ยก	ข้าวต้ม	เป็นโชต้องกิน เข้าเปี้ยก
ชีตะขาว	ไข่แมลงวัน	ปากไหปลาร้ามีแต่ ชีตะขาว
ชยอน ชะหยอน	แสดงความแปลกใจอัศจรรย์	มัน ชะหยอน ทำจนได้
เขิน	สูงต่อ สั้น	นุ่งกระโปรง เขิน นุ่งสั้น เขิน
ชะยีก	เร่งจังหวะ	กลังเดินไม่ทันเลย ชะยีก ใหญ่

ขอน	ข้าง	ครุหาบหนึ่งมีสอง ขอน ตุ่มหูลอง ขอน
คือ	เหมือน เข้าท่า	คนคือกัน เขาแต่งตัว คือ
คัก	เต็มที	เห็นได้อย่าง คัก
ควดผี	ปัดรังควาน	เด็กร้องไห้หนักลอง ควดผี ดูที่
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
เคียน	มัด, พัน, คาด	ผ้า เคียน พุง ผ้าชะม้า
		เคียน เอว
เง็กๆ	หมาร่องเอ้งๆ	ไ้ต่างถูกน้ำร้อน เง็กๆ
งิด	ประหลาด, อัจฉรย์	จิให้เขา งิด นี่ เขาไม่ งิด ด็อก
โหงย	โงะงะ, ล้ม	เสาไฟฟ้าจิ โหงย นั่งอยู่ดีๆ ก็โหงย
งวม	คว่ำ, กรอบ	ล้างขามแล้ว งวม ไว้
แงน	งอน	คนดุด แงน
เง็ด	งัด	ขอนไม้ใหญ่ยกไม้ไม่ขึ้นก็หาไม้มา
		เง็ด เอา
เงาะ	สรรพนามแทนคน	เวทนา เงาะ ชะจิตาย ก็ไม่คือเขา
จะหลีน	ทะเล้น	ผู้ใหญ่ว่ายังมาทำหน้าที่ จะหลีน
จะบุน	มดลูก	แม่ลูกอ่อนกินของผิด จะบุน
จำเหิน	จำใจทำ แสร้งทำ ตัดจริด	ไม่ยอมทำก็อย่ามา จำเหิน
จำโอ จำโอ	อาเจียน อ้วก	เหม็นหมาเน่าเลย จำโอ
จิกกะเดียม	บ้าจี้ เส้นตื้น	จิกกะหลิมัน จิกกะเดียม
จั้น	ไม่ออกรส	ด่ำสั่มด่ำไว้นานมัน จั้น
แจบ	แนบราบ สนิท หมดตัว	พายุพัดนำเอาหลังคา แจบ
		เลี้ยงเปิดขาดทุนเลย แจบ
เจ้อะเวอะ	บาดแผลฉกรรจ์	แผลถูกฟันคู่ออก เจ้อะเวอะ
เจอเลอ	พบกันโดยไม่รู้ตัว	วิ่งมา เจอเลอ กัน วิ่งมา ค่ะมะ
		ก็ใช้
จอบ	เสียม	ไปเอาจิกเอา จอบ มาขุดเข้า
จิก	จอบ	ไปเอา จิก เอาจอบมาขุดเข้า
จิก	ล้วง(กิริยา)	อย่ามา จิก กระเป๋ามีอะไรดอก
จ่อย จ่อย	ผอมซีดเซียว	ฟุ้งหายไข้ใหม่จึงยัง จ่อย อยู่
จ่อมเจ้าะ	จำเพาะ คับแคบ	ที่มัน จ่อมเจ้าะ มันยกเรือนใหญ่ๆ
		ไม่ได้ดอก

ที่

จิ้งจ่า จิ้งก่า สารุ สวัสดิ์
จั่น งานมาก ประดัง
นั้นหลงปู้มาแล้ว จิ้งก่า ชะลุก
มัวแต่ จั่น อยู่ เลยไม่ได้มาหาชะ

เจ่น เหลือเกินละ เมืองโคราชอย่าไปอยู่เลย ยามร้อน
ก็ร้อน เจ่น

คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
จิกกะเหลน	จั้งเหลน	จิกกะเหลน กะจิกหรีดไม่คือกันดอกเต๋
จิกกะหรีด	จั้งหรีด	จิกกะเหลน กะจิกหรีดไม่คือกันดอกเต๋
จ้อย	หายไปเลย	หายจ้อย เจียบจ้อย
จ่ง	กันเอาไว้ แบ่งเอาไว้	ของแพงต้องกิน จง กินหอม
จิม	ตอดๆกัน	นั่งจิมกัน
จิกวาย, ขะมาย	แท้งๆเกินไป	มาสายโอ จิกวาย
จอด	อุด, เชื่อม	เอาตะกั่วจอดสังกะสี
โจ๊กโกรัก	ผอม, โทรมๆ	ดูดูโซ โจ๊กโกรัก
จิกกะลัน	ตำข้าวด้วยครกกระเดื่อง	เสียงเขา จิกกะลัน เข้าออกโครมๆ
ฉาก	เฉียดกราย	เดินฉากคนใหญ่กัมหัวลงเต็ง
ชู้	คนรัก	ได้นายมันเป็นชู้กะอินาง
ชะมุดน้ำ	ดำน้ำ	ชะมุดน้ำจนตาแดงโร่
ชวดโมะ	ไม่ได้, พลาดโอกาส	มันเลือกหลายเลย ชวดโมะ
ชักชา	ชักคะเย่อ	ยามสงกรานต์ก็เล่น ชักชา
โซ	ผอม	มันเป็นโซนานเลยโซ เชาะเยาะ
ชะ ๆ	ล้วนๆ, ขนาดโตเท่าๆกัน	ดักโซวันนี้ได้กุ่มตัว ชะ ๆ
เชือบ	จีบหลับ	ตอนกลางวันได้เชือบไปนิดหนึ่ง
เชิบ	ชิม	หม้อดินใหม่ใส่น้ำเลย เชิบออกมาข้างๆ
ซับปะปี่, สัมปะปี่	สารพัด	ในตลาดมีของขายสัมมะปี่
แซว, โจ้	เอ็ดอึ้ง	เจียบๆอย่าแซวหลาย
ชามือ	คายนมือ	หม้อทองลื่นมือ แต่หม้อดิน ชามือ
ชบวิด	ขาดมือ	อยากให้ยืมอยู่ดอกเงินนะ พอดี ชบวิดนั่นแต่
ชุม	กลุ่มคนเทือกเดียวกัน	ที่พิมาย ชุม ตะวันตกวัดเดิมนั่นแต่เขาทำ

หมี

ช่น ถลน, ทะลัก แขนหักกระดูก ช่น ออกมา
ชบที ถ้าหากว่า ลองขอตุเถอะ ชบที จะได้

ชู้	เห็ด, แดงโมที่ใกล้จะเสีย	แดงนี้ ชู้ หหมดเลย
ชูด	จบ, เสร็จ	ชียังไม่ชูด ก็ต้องไป
ดิน	ดับเหล็ก สำหรับไถ	ดิน ไถมันจะทำหน้าที่บดอาหาร
เดิน	ลานดินที่ราบเตียนโล่ง	พาน้องไปเล่น เดิน บ้านไป
ดอกเต๋	ต่างหาก	อันนี้ของฉันดอกเต๋
ดาด	ลวก, ไปถูกล้างร้อนๆ	หม้อข้าวร้อนอย่าไปใกล้มันจะ ดาด เอา
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ดูทัวะ	ดูซิเอา! อุทานเมื่อไม่พอใจ	ดูทัวะ! ทำไมเหนื้ตรงนี้
ดูดยา	สูบบุหรี่	ดูดยา ใบตองแห้งมันหอมดี
โดย	ไถผสมพันธุ์กัน	ไถมันโดยกัน
ด้าน	ชน, ดลกคะนอง	เด็กคนนี้ ด้านจริงๆ ไม่อยู่สุขเลย
ดา, เต็ง, เบ็ง	ด้วย	ฉันไป ดาว่าะ ฉันไปเบ็งว่าะ
ดอง	พ่อแม่คู่บ่าวสาว	พ่อดอง แม่ดอง
ดาวแห	ร่างแห	แหดาวนี้ดี ไปซื้อแหมาสองดอง
ตุ๊ด	อาการของหมูที่ใช้จุมูก	ได้หมูตัวนี้มัน ตุ๊ด ดีโพด
	ดันสิ่งของหรือขุดดิน	
เดินโห่งมๆ	เดินตุ้มๆ	พอเดือนหงายๆเดินไป โห่งมๆ
ดินหุน	ปลวก	หนังสือหลายแต่ ดินหุน กินหมด
ดงเข้า	เมื่อรินน้ำข้าวออกแล้ว	ดงเข้า ดีจิได้สุกทั่ว
	เอาหม้อข้าวมาอังไฟ	
	ให้ข้าวสุกระอุ	
ตะมอย	ฝั้วเห็ด, หมิ่นเหม่	อย่านั่ง ตะมอย หลาย
ตะกึด	คลองขาด, คลองหลง	จะเข้าชอบอยู่ตาม ตะกึด
ตะโมน	มูลดินที่สูง	ตำบลโพธิ์กลางแต่ก่อนเรียกหัวตะโมน
ตะกึด	เดินจิกปลายนิ้วเท้า	ทางมันลื่นต้องเดิน ตะกึด บางที่ใช้กับการ
ฟ้ง		เช่น ตะกึด ฟ้งแปลว่าตั้งใจฟ้ง
ตะมิด	สุดยอด	ยอด ตะมิด ของต้นไม้
ตะลบปีบโป	ทำงานอย่างไม่ได้	วิ่ง ตะลบปีบโป ปานนี้ยังไม่รวย
	หยุดหย่อน	
ดาปุก	ตุ๊กตาฟางทำไว้	ดาปุก ฟาง
	เฝ้ายุ่งข้าว	

ตาแป้	โรคตากุ้งยิง	เป็น ตาแป้ เพราะไปดูหมาดิตโป้ง (ดิดโป้ง คือสุนัขผสมพันธุ์กัน)
ตาลอ	ตาถั่ว	ได้คน ตาลอ พุดไม้เอาเหมือนคน
ด่อน	ชั้นเนื้อ, ชั้นผัก	นี่แกงอะไร เห็นแต่น้ำไม่มีต่อน
ดัดหมา	เถาวัลย์ชื้อดุดหมุดดุดหมา	ขนม ดัดหมา อร่อยแท้ๆ
ต๋ิม	เติม, แถม	น้ำแกงน้อยไปใส่น้ำ ต๋ิม ลงไปอีก
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ต๋ัม	เครื่องมือดักปลา	เพลงบอกว่า “แทแระกะแทแระ” สาวน้อย
บอก		แม่ว่าจะไปดัก ต๋ัม พอกลับมาแม่แถแระ เข้าพุ่ม
โต่งน้ำ	รองน้ำฝนจากชายคา	ฝนตกแล้วต้อง โต่งน้ำไว้
ตึ่ง	บวม, อืด, พอง	กว่าจะมีคนพบศพ ก็ ตึ่งแล้ว
เตี่ยว	โบมะพร้าวใช้คาดทับ	โบต้องสั้นห่อขนมไม่ได้ต้องใช้เตี่ยว ห่อขนมสอดไส้หรือขนมตาล
ต้าว	ซ่อมซ้ำอีก	ข้าวมันยังไม่ขาวเอาไปต้าวอีก
เตือะเดิน	มากมาย	ดูของกิน เตือะเดิน
ตอด	ต่อย	ผึ่งตอด แม่งป่อง ตอด
ต๊ะลุก	หลุมเล็ก	เดินไม่ดีเล่นตีก ต๊ะลุก
ตาโล	ตาโปน	คน ตาโลออกปั้งลัก
ตะเหลว	ตะกร้า, หลัวที่สานใส่หมู	เขาหาบหมูใส่ตะเหลวมาขาย
เต็ง	ทับ, เกิน	กล่องนือยาเอาของหนักมา เต็ง
ตึกมีก	ทื่อ ชีตาไม่กะพริบ	ใช้ขยาย “มีน” เป็นคนมีน ตึกมีก, นั่งตึกมีก
ตะบึด	บัดออกไป	คอยเอามือ ตะบึด แม่งวัน
ตะแหล	ที่ลาดชัน	ที่มัน ตะแหลๆ
ถั่วดิน	ถั่วลิสง	ดัม ถั่วดิน กินมันดี
ถานว่า	ประหนึ่งว่า, สมมุติว่า	ถานว่า เองมีเงิน
ถ่า	คนเฒ่า, คนแก่	แต่คน ถ่าเฝ้าบ้าน
ทะม็ก, ขะม็ก	ผีกระสือ	ผี ทะม็ก เข้าร้องเหวี่ยงๆ
ทิตปะดิน	ทิตเหนือ	บ้านพ่อเองอยู่ทาง ทิตปะดิน

ทศห้วนอน	ทศได้
ทำแนว	ทำพันธ์
ทำเพศ	ดัดจริต
ทะวายท้อง	คลีนไส้
ท้องโร,ท้องโป่ง	ท้องป่อง, ท้องโต
นกบ้าน	ไปถ่ายอุจจาระ
โนน	ที่สูงขนาดใหญ่กว่า ตะโมนใช้ทำอะไรได้
คำ	ความหมาย
หน่วยแทน	น้อยหน้า
นี่	หรือ
นิ้ว	ชุ่น, อร์อย
บห่อน	ไม่เคย
บแพ่	เช่นกัน,เช่นนั้น
บัก	พร่องไป
บ้านเอง	บ้านเรา
ปรั	ปลาร้า
เป็นไข	ป่วยเป็นไข
โป๊ะ	ทับ,ถม,รวม
ปะขาว	ผาสไถนา คือ เหล็กที่ใส่หัวหมูไถนา
แป้ว	กิว, คอด
ปะวะ	ปลีกเวลาทำงาน
ปอมเก่า	กึ่งเก่า
พักกะตุ	ปะตุ
ฝุ่น	ปุ๋ยคอก
ฝอย	คำอธิบายสรรพคุณ
ฝนมืด	ลับมืด
พรงนี้	พรงนี้
โผด	เหลือหลาย
ปะเลาะ	เอาอกเอาใจ ปลอบ
ปะ	พบ

เรือนปู่เองอยู่ทาง ทศห้วนอน
ขอเมื่อบวบสักหน่อยเถิด จิเอาไป ทำแนว
ยังเล็กอยู่ก็ทำ เพศ เป็นแล้ว
อย่าพูดหลาย ทะวายท้อง วะ
เด็กมันอดนม ท้องโร
ไปนกบ้าน ดอกวา
-

ตัวอย่างการใช้

ในสวนมีทั้งหน่วยแทน หน่วยโน่ง
ไม่ไป นี่
น้ำยาขนมจีนนี้ นิ้ว ดี
อยู่ใกล้ๆกันแค่นี้ บห่อน จะคุยกัน
ดีชั่วก็สอนมัน บแพ่ แต่มันไม่เอาคำ
กินข้าวไม่ บัก ชาม
โคราช บ้านเอง
กินข้าวทะเล ปรั สะเอ๊ะ
อีนางมันเป็นไข
เอาดินมา โปะ ไร่ตรงนี้
ลูกเขยไปซื้อ ปะขาว
แดงลูกนี้มัน แป้ว
เลี้ยงลูกก่อนต้อง ปะวะ ไปหาบน้ำ
ทำคอยียังคือ ปอมเก่า
ปิด พักกะตุ รั้วจะเข้าสวน
ปลูกพริกต้องใส่ ฝุ่น
อ่านดู ฝอย ชียาเขี้ยวนี้กินกับอะไร
มืดมื่นๆ ต้องเอาไป ฝน
พรงนี้ จะไปเมือง
มากโผด ไกลโผด
น้องร้องให้ ปะเลาะ ให้หยุดช
สองเกลอมา ปะ กันกลางทาง

เปี้ยกสะบักสะบุด เปี้ยกโชก
โพง พอง
พุดผวา พุดไม้ขัด
พ่อเถ่า แม่เถ่า ตา ยาย
พุดเดิม พุดนินทา

เดินตากฝนเลย เปี้ยกสะบักสะบุด มา
เดินกลางแดดร้อนๆเลยตื่น โพง
เขมรพุดไทยไม้ขัดเรียกว่า พุดผวา
ไปบ้าน พ่อเถ่า
ลับหลังก็ พุดเดิม กัน

คำ ความหมาย
พะยอพะแย ชีโรค อมโรค
โม คุดทะราด คือ
 เป็นโรคแผลเปื่อย
 เน่ารักษาหายยาก
ไม่ใหญ่ ป่วยหนัก คงไม่รอด
 ชีวิต
ไม่สนุก ไม่สบายเป็นการป่วย
แมงฟ้า แมงปอ
มอด ลอด
มิดโมะ มิดพราด
หมวง ข้องสำหรับใส่ปลา
เม็ด หมด
หมาน โชคดี รวย
ม่อ จวน ไกล
มุ่น แผลกละเอียด
โมน ดี
เมียน เก็บงำไว้
หม่น สอย
หมู่ม หมู่แหนม
มก หมก
ย่อน เหตุว่า, เพราะว่า

ตัวอย่างการใช้
ตั้งแต่เจ็บหนักก็ พะยอพะแย เรื่อยมา
คนเป็นโม เดินไม่ได้

ไอ้นายคือ จะไม่ใหญ่ ดอก พ่อเป็นหลาย คือ
จิไม่ใหญ่ ดอก
วันนี้เจ็บเนื้อเจ็บตัวคือจิไม่สนุก
ไอ้นายจับ แมงฟ้า เล่น
เปิดรั้วไม่ได้ก็ มอด เอา
ไปเอามิด โมะ มา
เอาปลาไปขังใน หมวง
น้ำมัน เม็ด เลยตะเกียงดับ
หาปลาวันนี้ไม่ หมาน
ม่อหรือยัง
คำข้าวจวน มุ่น กะเตอะ
เดี้ยวเถอะจะ โมน ให้หิวแตก
หาเงินได้ก็รู้จักเก็บ รู้จัก เมียน บ้าง
เอาไม้แขนบมา หม่น ฝรั่งที่
ทำหมู่มขาย
หน้าหนาวผิงไฟแล้ว มกมันเทศกินกัน
เพลงโคราชกลอนหนึ่งว่า นกจะตาย ย่อนตัว
โค ตื่น ย่อน ต่าง สาวจะงาม ย่อนแต่ง

		แหวนจะชุก ย่อน ก้อย กินข้าจะอร่อย (เอ๋ย)ย่อนแกง
ยงดิน	พรวนดิน	เอาฝุ่นใส่พริกแล้วก็ต้อง ยงดิน
อย่างเดน	อย่างเก่า, อย่างเดิม	พูดแต่ไอ้ อย่างเดน นั้นแหละ
อย่างสวย	สวยมา	ลูกสาวฉันไอ้ อย่างสวยเลย
โหย่นชิงช้า	ไกวชิงช้า	เด็กน้อยไปเล่น โหย่นชิงช้ากัน
ยิบผ้า	เย็บผ้า ตัดเสื้อผ้า	อีนางมันไปเรียน ยิบผ้า
เหี่ยม, เขี่ยม	เขย่า, สั่น	พุทรากำลังสุกเทครัวขึ้น เหี่ยม ก็ร่วงรุๆ
แย้	แย้	ยามอดอยากก็หากิน แย้ กินบึงไป
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ยากซา	ยากเย็น	ให้ทำงานแค่นี้คือมัน ยากซา แท้ๆ
เหียด	เขย่ง, โหย่ง	แดดมันร่อยต้องเดิน เหียด ตีนเอา
หยอม	กระเหม็ดกระแหม่ มัธยัสถ์	ของมันน้อยกินจ่งกิน หยอม เบ้ง
หริ่ม	สม่ำเสมอ, เท่ากัน	เข้าท่งนี้งามออกเสมอ หริ่ม
เราะระ	เล็กน้อย	ฝนที่นี้แรงนะ ทางบ้านฉันตึก เราะระ
ระเอิ่ม	สะอิดสะเอียน	แต่งตัวแล้วก็ออกเดิน หรัย
ระเว็ก	ขวั๊กไขว่	ดูหมาดูวิ่งออก ระเว็ก
ระเงียว	ใจหงุดหงิด	ได้ยินเสียงเด็กร้องมันให้ ระเงียว หู
ระจืด	เงียบ	กินอิ่มแล้วก็พากันนอนหลับออก ระจืด
ระเงอระเงย	ไม่มั่นใจในตัวเอง	คนระเงอระเงย ยังงั้นจิจิได้เรื่องนี้
ระไ้ด	ส้างสลาย	ดูลูกสาวบ้านนี้ซิเป็นสาวงามออกระไ้ด
ระก้อมระแก้ม	ตามกันไปอย่างไม่สง่า	เดินตามกันระก้อมระแก้ม
ระอิดระเหียน	ฟังเรื่องที่ไม่ชัดเจน	ฟังเขามาระอิดระเหียน
กะอีกระอื่น	มากมาย	ดูคู่พากันนอนระอีกระอื่น
ระแบ้ม	เกลื่อนกลาด	มะม่วงหล่นระแบ้ม
ระเฮอะ	สนุกตามกัน	พากันไประเฮอะๆ
โหรน	โกร่น	ผมร่วงเลยหัวโหรน
โรม	รวม	จะทำบุญเลี้ยงผีต้องบอกพี่น้องมาระ มาโรมกัน
รอก	เครื่องผูกคอกควาย หรือวัวเพื่อบอก	

	สัญญาณว่าควาย หรือวัวไปกินหญ้า ที่ไหนคู่กับโปงเหล็ก ซึ่งหมายถึงกระดิ่ง	
ร่อยเข็ม รังเรือ	สนเข็ม ไม้ไผ่ซีกหักเป็นแปด ใช้ห่อศพคนจนไปฝัง ในสมัยก่อน	ไม่เห็นร่อยเข็มให้ที่ ไม่มีไม้ทำโลงทำรังเรือเอาเถอะ
คำ หรงๆ	ความหมาย น้ำขึ้นทีละน้อย	ตัวอย่างการใช้ น้ำปีกำลังมา พอฝนตกน้ำตามลำคลอง ขึ้นหรงๆ
ราก ละล้า ลืมตา เล็ม	อาเจียน ทะเล้ง ลืมตา ไล่, ต้อน	คนเมาเหล้า รากแตก รากแต่น เห็นพูดหาดี มันทำ ละล้า อย่าลืมตาดูพูดหลาย ลืมตาดูแจ้ง เล็มเปิดไปเข้าแล้ว
ลิกลือก หลืม	ล่อกล่อก, รุกี้รุกรน ตลกคะนองแบบ หน้าด้าน	เข้าบ้านคนอื่นอย่าไปทำ ลิกลือก คนหน้า หลืม ด่ายังงี้ก็ไม่เจ็บ
ละหลูด	หลุดไปไม่รู้ตัว ไข่มม เรียกอาการ แสบลูก	ไข่มมละหลูด
ล่ำเล็ก	กล่าวเรื่องเดิมว่า เคยช่วยเหลือแล้ว มาเนรคุณ	อย่ามา ล่ำเล็ก เบิกกระเชอเลย
เลน ไล	เหลว, ยาย, อ่อน เหล็กในของสัตว์มีพิษ เช่นผึ้ง, แตน, ต่อ	คนนม เลน คนไม่มีฟันต้องกินข้าว เลนๆ ผึ้งตอด ไล มันคาอยู่เลยปวดใหญ่
ลวง ลั่น	ทาง, ด้าน เครื่องมือดักปลาไหล ทำด้วยไม้ไผ่ทอนยาว	เรือลำนี้มี ลวงยาวลวงขวางเท่าไร เอา ลั่น ไปดักปลา
เหลือใจ	อิจฉา	ถึงเขาจะร่ำรวยก็ไม่ เหลือใจ เขาตอก

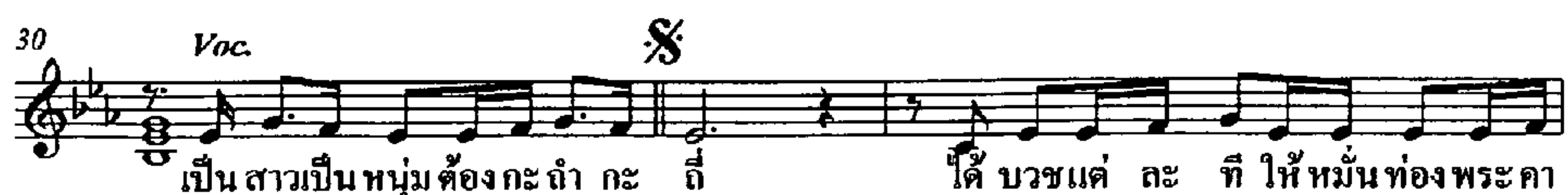
วะ	สร้างไข้, สร้างทุกข์	วะหน้า วะตา
	โล่งอก สร้างเมา	
ห้วงหน้าม	พืชน้ำเมื่อฝนตกน้ำขึ้น	ผักบุ้ง ห่วงน้าม ผักแว่น ห่วงน้าม
	ชะลูด (ลูด) ยาวขึ้น	
	ตามน้ำ	
สะออน	น่ารัก, น่าชื่นชม	มีลูกสาวงามเป็นหน้าสะออน
สะเอื้อะ	หลน, ดุ่น	สะเอื้อะ กุ้ง สะเอื้อะปร้า
สะเอีย	แพ้ท้อง	คนกำลังสะเอีย เลยกินได้มาก
คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
สายตะพั่น	สายกระโปรง	เด็กน้อยนั่งกางเกง สายตะพั่น
	กางเกงที่ไขว่กัน	
สะเหิม	ซึมเซา, เหม่อลอย	เลขมันยากคิดไม่ออกเลยนั่ง สะเหิม
สำหรับัด	กรีดกราย ทำจริด	อย่ามาทำ สำหรับัด หลาย
	หยิบหย่อง	
สีหยึด, ไสหยึด	หวาดเสียว	ขึ้นต้นไม้สูงๆ มองลงมาแล้ว สีหยึด
	น่าเกลียด	
	น่าขยะแขยง	
โลน	เหี่ยวเฉา	กล้วยต้นนี้ไฟลนจนใบโลนหมด
สาวแวงๆ	สาววันรุ่น	อีนางมันกำลังเป็นสาวแวงๆ
สะหวอก	ซัดเซียว	หน้า สะหวอก
สมอร่องแร้ง	หยากไย่, เขม่าไฟ	คนตกเลือดให้กิน สมอร่องแร้ง ก็หาย
	ในครัว	
เสิงสาบ	ฟ้าสาบ, ไกลรุ่ง	พอ เสิงสาบ ชาวนาก็เตรียมออกไปนา
เหี่ยว	เหี่ยว	เหี่ยว มันโอบมากินลูกไก่
หีน	ขึ้น	มะเขือขึ้น เรียกมะเขือ หีน
แห่น	แทะ, และเล็ม	หมาชอบ แห่น กระตูก
หั่วชา	เอาเรื่อง	อย่า หั่วชา มันเลย
โห่ง	ขัง	ฝนตกน้ำ โห่ง บึงนา
หุย	ไอน้ำ	เปิดฝาท่อเข้าร้อนๆหุย มันพลุ่งใส่หน้า
เหียน	สั้น, เกเรียน, สิกหรอ	หญ้ามันรก ถากให้มัน เหียนลง
อิน	ขึ้น, อับ	ผ้าผืนนี้ยังอินอยู่

เอก	เข,ตาเข	คนตา เอก อย่าไปหลับตาเอา
อีนาง	เรียกเด็กผู้หญิง อย่างปราณี	
ไ้่นาย	เรียกเด็กผู้ชาย อย่างปราณี	
อู้ตุ้	อุ่นสบาย	ยาวหนาวได้ห่มผ่านวมก็หลับ อู้ตุ้ ไปเลย
อู้ดลุด	มอมแมม, เลอะเทอะ	ดูเนื้อตัวติดโคลน อู้ดลุด
เอ้อเห่อ	อุทยานอย่างประหลาดใจ	เอ้อเห่อ คนมาแต่เมืองงามแท้ๆ น้อ

คำ	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้
ออกหลุด	สะอาด,บริสุทธิ์ หมดจด	ลูกสาวใครหนองงาม ออกหลุด
อื้อวะ	อวบ, อ้วน (ใช้กับคน) น่านิน (ใช้กับพืช)	ดำลึงได้ฝน ยอดช่าง อื้อวะ จริงๆ
เอชา, เอยา	อุทยานอย่างดีใจ ระคน แปลกหน้า	เอยา! ไซ้อีนางไหม
อึ้ง	พูดติดอ่าง	คนพูดอึ้ง
อ่วย	เลี้ยว	ขับรถไปถึงทางเลี้ยวก็ อ่วย ไปตามนั้น
ไ้ส้านี้	ไ้ขนาดนี้	ไ้ส้านี้ จ้างก็ไม่หวัด (ไม่อัศจรรย์)
อีหนู	ผักชนิดหนึ่งต้มจิ้ม กับน้ำพริกหรือแกงก็ได้ ต้มผัก อีหนู จิ้มน้ำพริก	

ภาคผนวก ค.
โน้ตเพลงโคราชซึ่ง
บันทึกจากการแสดงสด
วันที่ 23 เมษายน 2547
วันที่ 19 มิถุนายน 2547

คนกระโทก

2

คาถาเสกเหล้า

โอม.....เพียง

6

11 *Voc*
จะกิน เหล้า ให้มี คุณ ค่า กิน สุ

16
รา จะให้มี ประโยชน์ ก่อนที่ เราจะกินเหล้าแต่ละหยด ก็ต้องมี บทเสกเหล้า สุ รา

22
ได้ คา ถา มาจากสุ พรรณ ขุนแผนให้ จันไว้เสก สุ รา สุ รา—เม ณะอิทธิ.

28
— เข้าหา ส ตริ—เห็นแล้วมี เมต ตา ปัด เป้า—เสกเหล้าเสก เบียร์ ปัด เป้า—เสกเหล้าเสก

34
เบียร์มาแล้วเห็น เมีย—สวคัง ทา ทา ได้ คา ถา มาจากหลวงพ่

39
คุณเสกแล้วเพิ่มพูน เงินทองไหล มา สุ รา—เม ณะ ขา นัง—อะหาปณะ ส ตัง

44
— ลา ภัง ทิ ตา วา ปัด เป้า—เสกเหล้าเสก เบียร์ ปัด เป้า—เสกเหล้าเสก

49
เบียร์มาแล้วข โมยเงิน เมีย—ไม่ผิด คีล อทิน นา จะกิน เหล้า ให้มี คุณ ค่า กิน สุ

54
รา จะให้มี ประโยชน์ ก่อนที่ เราจะกินเหล้าแต่ละหยด ก็ต้องมี บทเสกเหล้า สุ รา

2

60
ได้ คา ถา มา จากหลวงพ่อ เลือ เข้า หาน้อง เมีย ต้องเสกเหล้า สุ รา สุ รา

65
— เม ร ะ อิด ถี — น ภ คี นี — โห ตี ภี ค วา คิม ให้ เมาแล้วเข้า หาน้อง

70
เมีย คิม ให้ เมาแล้วเข้า หาน้อง เมียแต่ต้องระ วัง สาก ข้าว เบื่อ ที่ ภร ร เมียขว้าง มา

74
เสกเหล้ากินคนละ กิ่ง — สมองปลอด โปร่ง คาถาทรงปัญ

79
ญา สอง มือ ขกแก้วขึ้นชู — สกว่า โอมปรุ ปรุ ทะลุ ปัญ ญา สุ รา — เม ร ะ ปัญ โญ

85
— สุ รา เม ร ะ ปัญ โญ — เป็น คาถา มุ ทิต — ที่หลวงพ่อ ไร่ ให้ มา จะกิน

90
เหล้า ให้ มี คุณ ค่า กิน สุ รา จะให้ มี ประโยชน์ ก่อนที่ท เราจะคิมเหล้าแต่ละ

95 *To Coda*
หยด ก็ต้อง มี บทเสกเหล้า สุ รา

100

105 *D.S al Coda* *Coda*

109

โคราชซิ่ง

(เกริ่น) Simile

6 Solo

10

13

17 Voc.

23

28

32

36

41

ไฮ เอ็ง

เออ

มหลรัก แม่ ละนอบัว ดุม ทำไม จะได้ ดุ่ม คอคนาน้อง นา

— ต เต่า ต เต่า แม่หม่อ นีเขา ตัว นีละนอ คอ เต่า ทำไม จะได้

ดุ่ม เนอแม่เต่า ต ต ต ต แม่ออนอ่อนค้ำนี้อนันนี ดิฮยาปีดาระต๊ิบเต๊ะเต๊ะก้อง

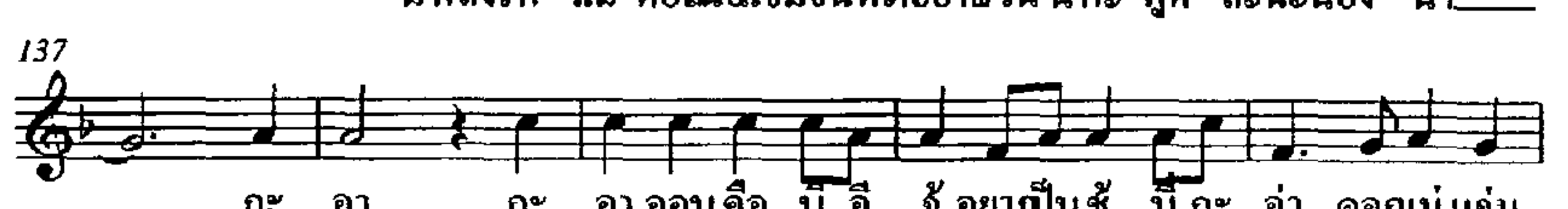
ด้อมมีตมณะ คำะระอทอง คอชยาตีนกินเตงหน่อฮิด โต แดงหน่อฮิด โต ว่าแดงหน่วฮิด

โตแม่ออกีฟงแดง โม กำลัง ดุม ดุม อยาคอชยาได้เอ้อท้อเต๊ะเต๊ะ เต๊ะเต๊ะเต๊ะ

เต๊ะ เต๊ะเต๊ะเต๊ะ เต๊ะ เต๊ะเต๊ะเต๊ะ เต๋อชยาคอชยาได้เอ้อท้อเต๊ะเต๊ะจะ รักไห้หนอแม่คอได้น

2

4

142 จันทน์นะแม่ดาว กระ จาย กระ จาย พ้อยาทะ จุมกระจุมกระ จิยาถอชยาสิมกรขอตระ

146 แฉ ถ้าเป็นได้จุมกร้อตระ แฉ ใจยาจากเจ้าแม่ดาตระ จาย เจ้าแม่ดาตระจาหมือหน้าเถือจอก

150 ไว้ ยังจะ อา จม จมออนเข้าบ่อตระเงาะ กระฉาะ กระเงาะ กระฉาะ กระ

155 เงาะฉะเข้าบ่อตระเงาะมตีขพรพรธาอ้อทะกะ จันได้นทะนุขไม่พูลระจางอ้อยพลาสรรสาระ

159 แฉ กระ จวบกันกะแม่รูป แฉ แฉ ได้ จวบ กะแม่รูป แฉ

164 แฉ จงล่อปลร่อนไชนอนิน จันให้หัว จม จม ชัย ชาย ชัย ชาย ชัย ยะ ชัย ชาย

169 ชัย ยะ พี่ชาย เอย ชัย ชะ ชัย ชะ ชัยชะชาย ชัย ชาย ชัย ยะ พี่ชาย

174 *Solo*
เอย

178

181

ดอกเด่

5 *Voc.*

ไป เที้ยว โค ราช กัน เถิด จะ นำ เปิด จะ ไป ดู พิ
 8 สาท ปราสาท หิน นะ อยู่ พิ

10 มาย พิ มาย ละ เขา มี ไทร งาม ไทร งาม มี แต่ งาม ใหญ่
 มาย หิน มี แต่ ก้อน ใหญ่ ใหญ่ สร้าง ไว้ เห็น กัน ตะ พืด

12 ใหญ่ ราก ฝอย ก็ ห้อย ระ ช้า เข้า ทำ นำ ดู เจน ดอก
 สูง ใหญ่ เห็น นำ สาย ชิด นำ

เด่ (พูด) นำดูเจนดอกเด่

16 1. 2.
 เบื่อ ไทร ก็ ไปดู ปรา ไม่ยังจั้น ก็ ไปบ้าน คำน

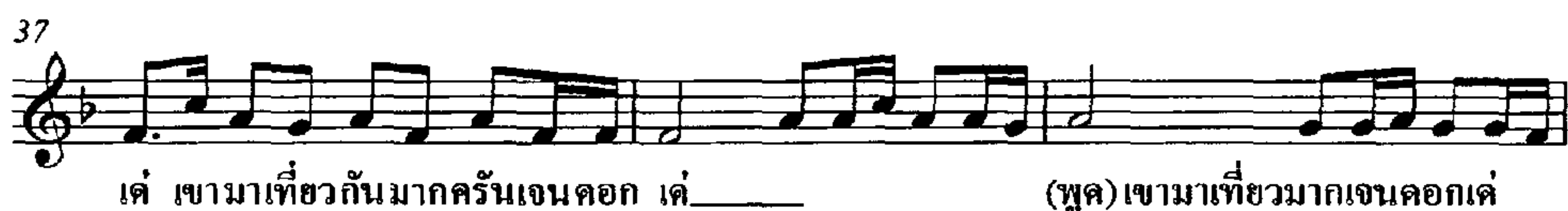
19 เกวียน คำนเกวียน บ่อน ปั้น คิน เผา ปั้น นก ปั้นปลาปั้น เค้าเสร็จแล้ว ก็ เผา ตะ พืด ตะ

22 พื่อ พวกฝ รัง เขายัง มา ชื้อ พวกฝ รัง เขายัง มา ชื้อ เขาใช้ ฝ มือ ปั้น คือ เจน ดอก

25 เค้า เขา ใช้ ฝ มือ ปั้น คือ เจน ดอก เค้า (พูด) ไ้เขาปั้นอย่างคือดอกเด่

28

2

นางแมวขอฝน

7

13 *Voc.*

นางแมว เอ๊ย ร้องเจว แฉว นางแมวขอ ฝน ขอ นำนนตคเมวข้า

19

ที่ แมวข้า นี้ มี แก้วใน คา ขึ้นหลัง คา ลง มา ไม่ ได้ พอลง มา ได้ คน ไถ่ วัง

25

หนี่ พอลังเดือนหกฝนก็ตก ทุก ปี แต่มา ปี นี้ ไม่มี ฝน เลข พอลงมากับถูกเขมอณกหน้า

31

ผาก ลูกมาทาลามาก แก้วลวด เข้าวันศุกร์ วันเสาร์วันจันทร์นางแมวฝนเท ลง มาฝนเท ลง

37

มา ชัย ชาย ชัย ชาพรชทุทองคักทุกขัง ทำยังหวัง อ ร หนักฝน ถึง พุทธ

42

กาลตกไม้หังชีระแหง ระ แหงป่าไผ่ฝน แล้งมีแต่น ค ร หา ฝนตกคนก็ แข่ง ฝนแล้งคนก็

48

คำ มนุษย์ชี้ เหม่ชีวขึ้นเทว คาลทำให้ร้อนเคือสิ่งคา ว คึงย ชัย ชาย ชัย

54

ชาช ป่า ไม้ เอชป่า ไม้มีองไทย อยู่ในไพร สน เจ้า เป็น ดัน ทำให้ฝนตก ดี แต่มาเดีว

60

นี้ ไม่มี ป่า เลข พอลงมากับถูกเขมอณกไปฝน ไป ลาก ไปลุด ไป ลาก ไปลื้ออจ้า มา ไปทำทัง

66

คาไซฟา นั้ ก็ ได้ จนพ่อค้า ไม้รวยเป็นสรช ชู สมพอดือน หกฝนไม่ตก ชัก ที่ สมัยชีว

2

เพลงโคราชฝึกร้องชาย

เพลงโคราชฝึกร้องหญิง

เมียเลื้อ

Brass

5 *Voc.*

10 1. 2.
 คุณ้ำ เมียพอปานเลื้อ ส มิง อี รุง ทุง

16
 นัง นำ ชังเอาจริงจริง อี รัง ดัง นุงเฮ้มันขั่งเอาจริงจริง คุณ้ำ จริง ชัย ชาย ชัย

23
 ชายชัยชะชัย ชาย ชัย ชาย ชัย ชายชัยชะชัย ชาย พอผัวเมา มาเข้าก็คำเข็นก็

29
 คำแล้วจิกว่ากันขัง ใจ ผัวนี้ ตก ลำบากหัว ใจเมาเหล้าเดิน เซ เดิน เซทุกข์ยากใจ

34
 จัง ขากแท้ แม่อี นางขากครั้นอยู่คอก เค่ คอก เค่ เข้าก็ คำ เข็นก็ ดู แล้วจะอยู่ กันขัง

41
 ชายชัย ชะชัย ชาย เมียคำ มาตัว ข้า ก็ไม่เถียง จะเถียงไปทำ ไม่เถียงได้ ก็ไม่

47 1. 2.
 เถียง เมียคำ เถียง ชัย ชาย ชัย ชายชัยชะชัย ชาย ชัย ชาย ชัย ชายชัยชะชัย

54
 ชาย ต้องขึ้นหลบ มุมยื่นกั้มคน เดียวแห่งเหี่ยวดวง ใจ ผัวนี้ ยาก ลำบากหัว

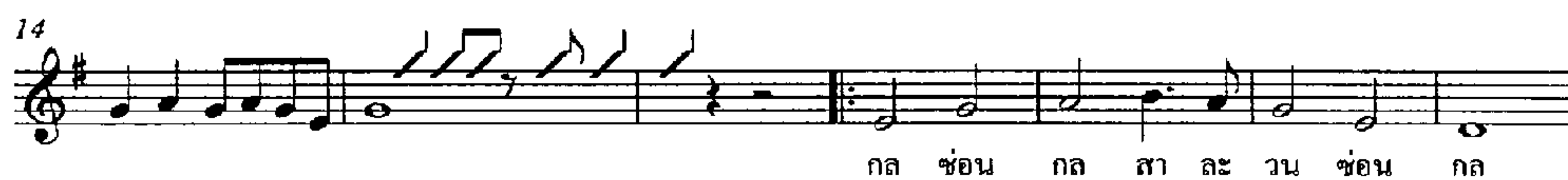
60
 ใจ ได้เมียปาก ดี ปาก ดีทุกข์ยากใจ จังขากแท้แม่อี นางขากครั้นอยู่คอก เค่ คอก

66
 เค่ เข้าก็คำเข็นก็ ดู แต่ต้องอยู่กันจนตายเข้าก็คำเข็นก็ ดู แต่ต้องอยู่กันจนตาย ชัย

2

รำวงซ่อนกล

2

54

ไซ ล้อ ไซ ล้อ ไซ ล้อ ไซ ล้อ ไซ
 เอา ไซ มา คัก ปลา ช่อน_ เอา
 เอา ไซ คักปลา กระ ตี เอา
 เอา ไซ มา คัก ปลา หมอ เอา
 เอา ไซ มา คัก ปลา หลด เอา
 เอา ไซ มา คัก ปลา ลูก เอา
 เอา ไซ มา คัก ปลา ชิว เอา

60

1. 2. 3. 4. 5. 6.

ไซ มา คัก ปลา ช่อน_ พอ แคคอ่อน อ่อนปลาช่อนเข้า ไซ
 ไซ คักปลากระ ตี พอ น้ำ ไหล รี กระ ตี เข้า ไซ
 ไซ มา คัก ปลา หมอ พอ น้ำ ไหล ท่อ ปลาหมอเข้า ไซ
 ไซ มา คัก ปลา หลด พอ น้ำ ไหล หยุคปลาหลดเข้า ไซ
 ไซ มา คัก ปลา ลูก พอ ฝน ตก ชุก ปลา ลูก เข้า ไซ
 ไซ มา คัก ปลา ชิว พอ ลม ชิว ชิว ปลา ชิว เข้า ไซ

66

71

2

55
เป๊ะ ละ ละ ละ ตุ่ม เป๊ะ ละ ละ ละ ตุ่ม เป๊ะ ละ ละ ละ ตุ่ม ใจ ใจใจ ใจ ใจ ใจใจ ใจ

60
ใจ ใจใจ ใจ ใจ หัว คำ นำ อี นาง วัง ว่าว จำ ได้ ไหม เล่า กะ หุ่น หัว ทะ

65
เล ให้ พี่ คน วัง ให้ อี นาง คน ส่ง พอ ถึง สาย ชง ก็ ติด ลม ลม เล พี่ สาว น้อย

70
ซัก พี่ ซัก น้อย สาว เอ้า สาว สาว สาว เอ้า ซัก ซัก ซัก เอ้า ซัก ซัก ซัก เอ้า สาว สาว

75
สาว เอ้า จน ได้ สาย ว่าว พัน กัน หมุ่น เม พี่ เคย นำ นาง ฟัง เสียง ฐ นู เสียง ดัง เข้า

80
หู ยาม ลม หัน เท ว่าว พู่ ละ ฐ นู ใบ ลาน เสียง ดัง ส นัน มี มนต์ มี เส

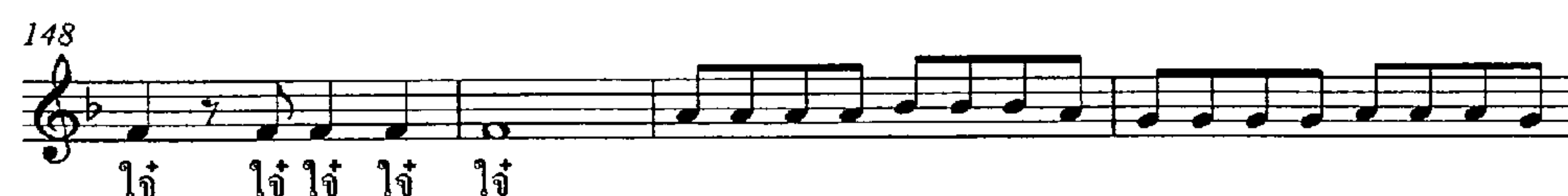
85
นั้ เอ้า เด็ด เด็ด เด็ด ตะ คี เด็ด เด็ด เด็ด เอ้า เด็ด เด็ด เด็ด ตะ คี เด็ด เด็ด เด็ด ตะ คี เด็ด เด็ด

90
เด็ด ใจ ใจใจ ใจ

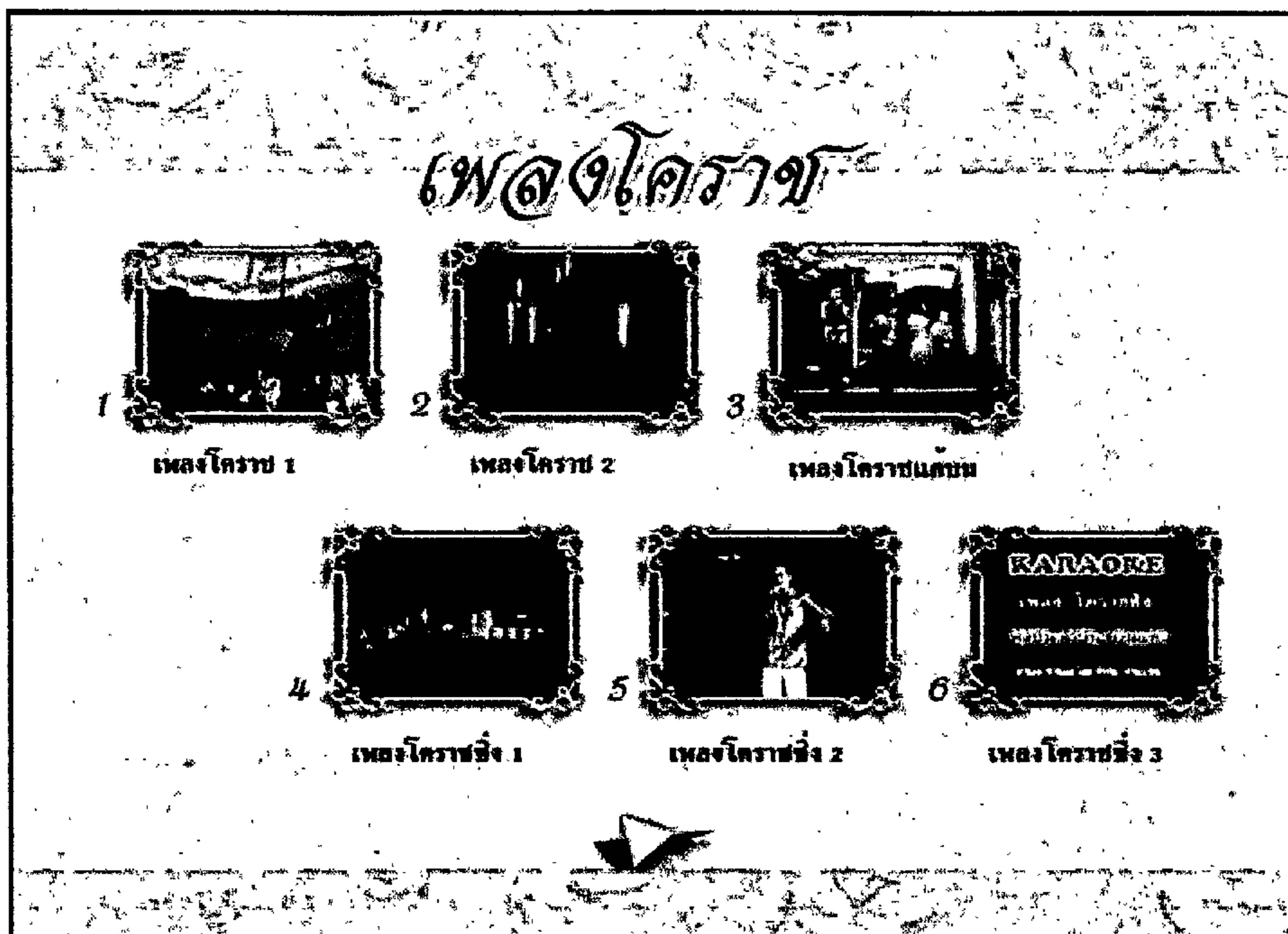
95
ใจ ใจใจ ใจ ใจ ใจใจ ใจ ใจ หน้า หน้า นอน ลาน พา กัน นอน หลับ มานี้ กวาด

100
ภาพ เอา เมื่อ ครั้ง บุป เพ บาง คำ บาง คิน ก็นอน ตา แจ้ง ขวน หล่อน นอน ตะ

104
แกง คู ดาว นี ตะ เข้ ดาว ตะ เข้ หัว เล ลง ตะ แกง ตะ วัน ไกล แจ้ง มัน เป็น เรื่อง จำ

ภาคผนวก ง.
VCD. เพลงโคราช

VCD. เพลงโคราช

วิธีใช้ VCD เพลงโคราช

1. เปิด Program DVD ในคอมพิวเตอร์ หรือ เปิดเครื่องเล่น DVD ให้ภาพออกที่จอโทรทัศน์

2. ใส่แผ่น VCD เสร็จแล้วแผ่นจะรันด์ อัตโนมัติ ช่วงแรกจะเป็น Title เกี่ยวกับความเป็นมาของจังหวัดนครราชสีมาและเพลงโคราช ต่อจากนั้นก็ถึงหน้าเมนูหลัก

3. เมื่อถึงหน้าเมนูหลักแล้ว ท่านสามารถเลือกเมนูตามตัวเลขได้ 6 เมนูดังต่อไปนี้

3.1 เพลงโคราช 1

3.2 เพลงโคราช 2

3.3 เพลงแก๊บน

3.4 เพลงโคราชซิ่ง 1

3.5 เพลงโคราชซิ่ง 2

3.6 เพลงดคราชซิ่ง 3

4. ถ้าท่านต้องการเลือกดูโดยไม่เรียงตามเมื่อนั้น ท่านจะต้องคลิกหยุดภาพ หลังจากนั้น ก็คลิกไปที่รูป หูฟัง ในรีโมทคอนโทรล หรือ ถ้าดูในคอมพิวเตอร์ ก็คลิกเมนูเลือกได้เลย

ภาคผนวก จ.
VCD. เพลงโคราช

VCD. การฝึกร้องเพลงโคราช

การสาธิตการร้องเพลงโคราช

โดยคุณนิม หนองไผ่ และ คุณกาเหว่า โชคชัย (เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2547)

วิธีใช้ VCD เพลงโคราช

1. เปิด Program DVD ในคอมพิวเตอร์ หรือ เปิดเครื่องเล่น DVD ให้ภาพออกที่จอโทรทัศน์
2. ใส่แผ่น VCD เสร็จแล้วแผ่นจะรันดัตอัตโนมัติ ช่วงแรกจะเป็น Title เกี่ยวกับลำดับขั้นในการเล่นเพลงโคราช หลังจากนั้นก็จะเป็นการแสดงกลอนเพลงสลับกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เมื่อจบการแสดงแล้วคุณก่าปิ่น บ้านแท่นหัวหน้าคณะเพลงโคราชก่าปิ่นบ้านแท่น กล่าวสรุปเกี่ยวกับลักษณะของการว่ากลอนเพลงโคราช

ภาคผนวก จ.
แผนที่แสดงที่ตั้งชุมชนคณะหมอเพลงโคราช

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกลีนผกา ทับทิมธงไชย
วันเดือนปีเกิด	10 มิถุนายน 2502
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	114 หมู่ 1 ตำบลจิ้ว อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนวัดใหม่สำโรง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ศป.ม. (มนุษยดุริยางควิทยา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2546	ค.ม.(เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) จากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา
พ.ศ. 2532	ค.บ. (ดนตรีศึกษา) จากวิทยาลัยครูนครราชสีมา
พ.ศ. 2526	กศ.บ. (ภูมิศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร